FOLKLORA KYRMANÇA

NƏŞIRƏTA HYKYMATA ERMANISTANE

Bi dil û can diyarî serokê Înstîtûta Kurdî li Parîsê - Kendal Nezan re.
Bira herdem ji te kurdeyatî, mêranî, zîrekî, zanyarî bibare. Tu serbilindiya gelê kurdî.
Birayê teyî her dema- Têmûrê Xelîl.
25.12.1992s.

FOLKLORA KYRMANÇA

FOLKLORA KYRMANÇA

ҚЬŢEBA PEŞЬN

Têmûrê Xelîl Mûradov
2 - oy Pereulok Fûçîka
dom 7, kv. 8
ÊRÊVAN - 375078 - USSR
Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

NƏŞRA HYKYMATA ERMƏNISTANA ŞEWRE
JEREVAN 1936

Bi dil û can diyarî serokê Înstîtûta Kurdî li Parîsê - Kendal Nezan re.
Bira herdem ji te kurdeyatî, mêranî, zîrekî, zanyarî bibare. Tu serbilindiya gelê kurdî.
Birayê teyî her dema - Têmûrê Xelîl.
05.12.1992s.

FOLKLORA KYRMANÇA
ՔՐԴԱԿԱՆ ՖՈԼԿԼՈՐ
КУРДСКИЙ ФОЛЬКЛОР

Bərəv kъrъn u hazъrkъrn H. ÇЪNDI u Ə. Ə'VDAL
Հավաքագրեցին յեվ գրի առան Հ. ՋՆԴԻ յեվ Ա. ԱՎԴԱԼ
Собрали и писали А. ДЖИНДИ и А. АВДАЛ

Redaktore çavdar ÇASЪME ÇƏLIL
Պատասխանատու խմբագիր ՋԱՍԸՄԵ ՋԱԼԻԼ
Ответственный редактор ДЖАСМЕ ДЖАЛИЛ
Retsenzi kъr S. KIRAKOSJAN

Têmûrê Xelîl Mûradov
2 - oy Pereulok Fûçîka
dom 7, kv. 8
ÊRÊVAN - 375078 - USSR
Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)

KƏRR Y ĶYLЬKE SЬLEMANE SЬLIVI

EPOSA ÇЬMƏTA KYRMANÇA

Bərəv kьr u hazьr kьr Ħ. ÇЬŅDI

1. ĶYLЬKE SЬLEMIN

Əw Sьleman bəre əw zi kyrape Əmər aqa bu. Içar əw z ba Əmər aqa xəjdi, rabu cu nava ərəba: bal Həse Dude, bu xylame wi.

Içar nava ərəba ţalan, tьrs bu, wəki dьķətьn pəj ţalana vədьgərrandьn. Içar əw Sьleman qocax bu: nave wi dərķət. Içar xəlqe mire ərəba gava zare wana dьgьrjan, dьgotьn: „Hьşbьn, Sьleman hat".

Wəki Sьleman hat wedəre, qizəke nave we Wərdək bu, qiza Həse Dude. Rabu qiza xwə da Sьleminra: Sьlemin bu zave Həse Dude.

Sala wi wəki ţəmam bu, zera kyrək bu: içar hatьn oda Həse Dude, mьzgini dan, wəki „Nave nəvje tə cь dajnьn!"

Jək got:—Əli!

Jək got:—Hysejin!

Hərək zь xwəra navək lekьrьn.

Həse Dude go:—Sьlemin, ty nave kyre xwə bь əşq u dьl cь datini?

Go:—Nave kyre mьn xwəde danjə!

Go:—Cь navi?

Go:—Ķylьk!

Dy sale wi wəki ţəmam bu, zera kyrək zi bu. Disa hatьn hərjək navək lekьrьn. Disa Həse Dude zь Sьlimin pьrskьr, go:

— Nave kyre xwə cь datini?

Go: Xwəde dajə, nave wi zi Kərr!

Içar ma wəki kyre wi bun 4—5 sali, içar rabun nava ķuceda gərjan; səre zara şkenandьn. Bave zara hatьn çəm Sьlemin, şьkjat kьrьn, gotьn:

— Həjran, kyre mə ho dəwar ninьn, əm gьredьn, ţəmbi bьkə kyre xwə, bьra lь zare mə nəxьn.

Içar ma evare, wəki kyre wi hatьn male, go: —Ķyro, wə iro səre cənd zara şkandjə?

Go:—Mə səre se car ħəva şkenandjə!

—A, go, sьve lexьn, səre nəh-dəh ħəva ʑi bьşkenьn.

Sьbe kyre wi rabun, ķuceda lexьstьn səre nəh-dəh ħəva ʑi şkenandьn.

Içar bь gynditi hatьn bal şkjat:—Əme han ʑь gynd barkьn, jan əm ʑь dəşte kyre tə nьkarьn bьķьşinьn.

Sьlemin evare xəzure xwəra got:—Əze barkьm!

Içar Həse Dude go:—Səva cь bar dьki?

Go:—Ņəvje tə həla zarynьn, səre nəh-dəh ħəva şkenandьnə, sьvə məzьn bьvьņ, lexьn, we roʑe jək—dydy bьkyʑьn, əze lap batmiş bьvьm.

Rabu ʑь we dəre barkьr. Çav hatə Əmər aǫara go:—ʑь mala ərəba barkьr!

Əmər aǫa rabu, cu peşje: ķoca wi ani dani nava gynd.

Iça ma salək dydy, Sьlemin ʑь Əmər aǫara go:—Gyndək bьdə, rabьm teda runem!

Gyndək ʑera daje, iça ma, Sьlemin wəki gynd cekьr, teda runьşt. Salьk ma, Sьlemin mьr, Sьlemin mьr, idi hərdy kyre wi gьhiştbun, bьra bьsəkьnə wedəre, əm ben dora Əmər aǫa.

Iça qizəki Əmər aǫa həjə, nave wi Pərişanə. Içar mьştərije we qize elbat, malbat, hərca gьrə-gьre əşirəte le rabunə xazgine.

Əmər aǫa qiza xwə ʑь jəkira nəda. Iça Əmər aǫa, wəki qiz bьda elbatara, malbat ʑь Əmər aǫa bardьkьr, wəki bьda malbatara, elbat bar dьkьr. Əmər aǫa teda ma şaş, qiza xwə nəda.

Içar Əmər aǫa evare ʑь diwane hat male: dyşьrmiş bu.

Iça ʑьna wi go:—Xer bə, Əmər aǫa, wəki ty dyşьrmiş dьbi, ķəsib we cь bьkьn, awqa mal, zer, zive tə həjə, kəri surije tə həjə, bьla ķəsib hərə xwə bьxəlьqinə.

Içar Əmər aǫa gotə ʑьna xwəra:—Xwəde ʑь məra qizək dajə, xwəde ryħe wi nastinə, əz ʑe xьlas bьm, ja xwəde ryħe mьn bьstınə, qizьk ʑь mьn xьlas bə.

ʑьna Əmər aǫa go:—Əmər aǫa, xwəde ʑь təra qizьk dajə, cawa dəve tə dьgərrə, ty ysa dьveʑi, xwəde ʑь təra aqьl—fərasət dajə, qiza xwə bь aqьle xwə bьdə mer.

Əmər aǫa gotə ʑьna xwə:—Vьra qət aqьl dərbaz nabə, mьştərije qize elbat, malbat, hərca gьrə-gьre əşirəte le rabunə xazgine. Əz qiza xwə ʑь jəkira nadьm, iça wəki bьdьm elbatara,

malbat zь mьn bar dьkьn, wəki bьdьm malbatara, elbat zь mьn bar dьkьn, əz teda mamə şaş, mьn qiza xwə nədə.

Zьne go:—Xwəde zь təra aqьl dajə, bьşinə, cьqa əşirat həjə, malbat, elbat tamam bərəv bьkə, binə. Gazi Lьkoje bəngzadə, Bьoqdo bьkə, bьra lь dəfe zьrrne xinə, fərfur u fınçan sər taoqьma zerr dajnə, jeky wəki fərfur u finçan hьlda sər zare xwə bьxwə, hərə mьhina Beçan, qəntərə dəvan zь nava ela mire ərəba, nava həft kyre Həse Dude binə, Pərişan ru bь xal u nişan bь şərte həlali xwəde, bь şьhadi sesьd şestuşəş pexəmbəra zь xwəra dьstinə.

Əmər aoqa go:—Zьne, şer ky şerə, cь zьnə, cь merə, aqьle tə zь mьn cetьrə.

Gazi kьr: ani hat elbat, malbat, wəki gazi elbat, malbat kьr, ani hat, zyrnəci həmin dəfe dьxьn, iça wana gotьn:—Əmər aoqa, xwəde xerkə, əw cь finçanə tə danjə nava diwane?

Go:—Qəlьne Pərişane əv finçanə, jeky əva finçana qawe hьldə bьxwə, hərə mьhina Beçan, qəntəre dəva nava həzar həftsьd male ərəba, ba kyre Həse Dude binə, Perişane bь şərte həalja xwəde zь xwəra dьstinə.

Əw gьrə-gьre maqula wəki we dəre runьştbun, kəsək taqət nəkьr, finçana qawe disa lь orta məjdane ma; dьzikava bьn ə́vava lь finçane dьnerrin, tьrsmiş nədьkьrьn, finçan hьldana.

Iça wedəre zьna Əmər aoqa gotə Əmər aoqa:—Bьşinə, Kylьk, Kərro zi binə, Kylьk dьbe „əz rьmьm, nacьmə terreda, bьşinə, əw zi binə.

Şand ani hat.

Kylьk Kərro wəki hatьn, cadьra Pərişane lь bər dəre diwane vəgьrti bu, iça Kylьk səlam da Pərişane ra. Kylьk gotə Kərro:
—Hərə səlame bьdə diwane, pьrskə, əw cь də́wə, Əmər aoqa, hьldə fınçьne bьxwə.

Kərr hat səlam da, qə pьrs nəkьr, əw cь finçanə. Kərro dyşьrmişi aqьle xwə bu, wəki „bьre mьn çahьlti dьkə, sərxwəşə, hərək xwəje sesьd—carsьd sjari, ə cьra hьldьm“.

Kylьk hat, dena xwə da Kərro wedəre sər pija səkьnjə, go:
— Ty nə zь dola Sьlmani, dja mьn Wərdək cьka ty bər kəndali ke piz gьrtjə.

Kylьk go:—Əmər aoqa, əw cь finçanə?

Go:—Qələne Pərişane əva finçanə, jeky əva finçana qawe hьldə, bьxwə, hərə mьhina Beçane, qənţəre dəva nava hazar həftsьd male ərəba, ba kyre Həse Dude binə, Pərişan bь şərt həlalija xwəde zь xwəra dьstinə.

Kylьk wəki finçana qawe hьldьdə, əw xəlqe diwane ysa həvdy şaşьtmiş kьrьn, qəjlune həvdy pepəskьrьn, şkenandьn. Gava həspe xwə zь ţəwle kьşandьn, ysa həvdy şaşkьrьn, gəme həspa lь dəve həspa nədьdan, lь bьne boçka həspa dьdan.

Iça xəlq wəki lь diwane bəla bu, ma Kylьk, Əmər aqa, Kərr.

Kylьk gotə Kərro, go: Hərə male məda çəbьrxanə həjə, hьldə, ţədbira xylama bьbinə.

Kərr cu alije male, zь savar hьlda, zь run hьlda, zь zəxire hьlda.

Wərdəka dja wi cubu sərşo, sərə xwə dьşuşt. Çarja wi dьzikava cu ələm da Wərdəkera, go:—Wərdəke, məlxьravkьr, dadьgьrə.

Wərdək kьnçe xwə xьstbu. wəki sərə xwə bьşo, wəki əw çavda zь wera, əw idi xwə bь solara nəgihand, xwə bь gorava gihandə Kərro, go:—Kərro, lawo, xwəde xerkə!

Go:—Xwəde, xer u şərr ţəvi həvbujə. Go:—Kyrəki ysa nəs dajə zь tәra, nə xwəde ryhe wi dьstinə, əz xьlas bьm, nə xwəde ryhe mьn dьstinə, əw xьlas bə. Kərro go:—Wərdək, Kylьk sond xwərijə, se roz, se şəva sər pьşta Sosьke şajlьxi bьkə, gylə bьrəşinə.

Wərdəke gotə Kərro: Lawo, hun zь mьnьn, jan əz zь wəmə Əmər aqa reki ysa danjə peşja wə, aqьle mьn nabьrrə, jək zь wə bьminə, zь mьnra hərə aş, kəwrani bьkə.

Kərro barxanə barkьr, ţəbdira xylama zi dit, hatə bər diwana Əmər aqa. Wedəre barxana xwə dani.

Iça dja wi Wərdək, du wira sjarbu, hat.

Əmər aqa dina xwə da Wərdəke, wəki hat, go:—Kyro, gopale ziv bavezə bər pije Wərdəke.

Wərde go:
—Əmər aqa xere nəbinə
Bəlki dərguş bər mьle xwə nəbinə,
Gənьm bьcьnə, ziwan dəwse hьlinə,
Cawa lь dəfa həware dьxinə
Mьlan u kikan, boqı u bəranan dьçьvinə

Fərfur u finçane sər taxume zerrin datinə,
Kəsək taqət nakə fərfur u finçane qawe
sər taxьma zerrin hьlinə
Xen ƶь Ķylьke Sьleminə,
Aqьle Wərdəka porrkyrr, aqьle wi nabьrrə
ƶь hərdy şerara.

Iça Ǝmər aqa, got, go:—Wərde, əz cawa bьkьm, awqa box u bəran hatьn, kəs finçana qawe hьlnəda, Ķylьk go:—Əz rьmьm, nacьmə dь terreda". Ǝmər aqa tənək lь Ķylьk da.

Ķylьk gotə dja xwə, go:—Ty ƶь vьra dьci, hərə, jan əzə rьma hana ysa bьħəƶinьm, noia təşiki ƶь təşja Muşe lь dəfa singe tə bьxinьm, car tьli ƶь pьşta tə bьdə dər, cь bьkьm, ty dja mьni, tə şire sьpi ƶь mьnra dajə.

Wedəre Wərdək dənge xwə bьrri. Wedəre iça Ķylьk rabu, go:—Kərro, rabə, barxana barkə.

Wedəre barxana xwə barkьrьn; Ķylьk rabu sjar bu, dja wi got, go:—Ķylьk, lawo, wərə mərə, wərə mərə?

Tə şa bijə, zərged xwə gьreda şəş u pərrə,
Te cь ləwani, mьħina Beçan bini,
Nava ħəzar ħəftsьd male dь ərəba,—kyre
Həse Dude bini.
Cərsьd sjare mьlan u kikan bьvə xwəra,
Ape təji Nəmate Isa əw ƶi bь xajinə təra!

Kərro go:—Ķylьk, go,
Ty ƶь Ţəware dini,
Ty çahьli, tьşta, nafəmini,
Ty xəbьre xwə dur u nęzik dьxini
Əw həjə Pərişanə, qiza mir ħakьmanə
Ƶь lьngani topalə, ƶь dəstani səqətə,
Də əm dьcьnə wəlate xəriba, tenə kyştьn,
Xuna mə heƶa ninə.

Kylьk got, go, Kərro!
—Əv Pərişanə,
Bь nav u bь nişanə,
Xwəde mer dьƶanə
Qələne wi rabujə,

Вь garana gyndanə,
Вь kəri—surije mijanə,
Вь rəvoje həspanə,
Вь ћəft kod şire təjranə,
Вь ћəft bar məre strujanə,
Əm dьcьn wəlate xəriban ienə kyştьn,
Xwəde mer zanə,
Вь xuna mə hərdy şeran hezajə.

Ķylьk həspe xwə azot, Wərde ķətə pəj Ķylьk, go:—Ķylьko, lawo! Wərə rre u dьrba zь təra bezьm: iro dьci gьre Bədəlija (səkьn) ћьşalka təjə. Wedəre wəki dьbə bərbanga sьbe, hun şjarbьn, baje samine radьbə, le dьxə, ţume ћəwşane dьћəzinə, dьbə cьrpina kari kar xəzala, nəbə, ty Sosьke pəj bьxini. Dəşta gьre Bədəlija zь kəvьre cəqmaqə, alaf agьr dьdə əw kəvəra, lьnged həspe wə dьbьrrə; həspe wə xьrab dьbьn, wə zь nava dьzmьna hьlnajnьn, kari karxəzal zь meri—merxasra be ajkьn.

Wərdək çarəke dьbe zь para bьzvьrrə, çarək dьne disa lь kyrre xwə zьvьrri, hedi-hedi zь xwəra azot, du wana cu.

Kərro zь para vəgərrja, go:—Kylьk, dja mə, pəj mə te.

Ķylьk gotə Kərro, go:—Hərke dьle tə həjə ty zi zь para vəgərrə, hərə, əz navьmə baisьze xuna tə. Go:—Dja tə te, sьlobitka dьbezə, xwə əz vənagərrьm.

Kərro go:—Ķylьk dja mə te, rre u nişana dьdə nişani mə, mə ze şire ћəlal xwərijə.

Wərde hat. Ķylьk, go:—Daje, cь dьbezi, bьzə, çarəkə dьn vənəgərri.

Dja wi go:—Lawo, wəki zь gьre Bədəlja dьcьn, dьcьn dəşta goləgənia. Wedəre disa ћəşjarka wəjə. Wedəre ŋobət-nobət razen. Nəbə həsped wə ţəwle xwə bьfьlьtinьn, hərьn ava goləgənia bьxyn, wə zь nava nəjara hьlnajnьn. Go:—Zь goləgənia dьcьn kanja Həravi.

Disa əw roz wedəre dьsəkьnьn, ћəşjarka wəjə! Nəbə Ķylьk, mire ərəba dəved gəwьrьk zь boj xwəde aza kьrjə, bərdajə cimani—merga zь xwəra dьeerьn, hərke hun dəve gəwrьk binьn, orina wan dьcə lь əsmana, meri merxasra be ajkьn. Wedəre mьqati xwə bьn, xəlqe mire ərəba dьzikava wə dьgьrьn.

Wərdək dьbe;—Lawo, wərə nişane xalane wə bezьm:

Xalane wə ħəftьn
Ħəft kyre Ħəse Dudenə,
Wəkə şere dь xwədenə.
Həspe wani hozi ɛan-ɛaninə, sьmkodinə.
Səre məjdane sər bistucar bьzmara səkьninə,
Gyhe wani kewriskinə,
Navtəzi, tulətənginə,
Del bьzije wan qamcinə.
Zine wani Merdininə,
Zəng je wani ħəçi—kybəjinə,
Tənge wanə tarə-tinə,
Dəvgəme wani Diarbəkrinə,
Sərkəle wani rəxtə rьşməkьrinə,
Kylьke wani dəvətukinə,
Şəre rəş ħamudinə,
Əbe wani Bəsrajinə,
Sole wani madaninə
Gizme wani fənərinə,
Nəlce wani bençəbelinə,
Kьrase wani ərəbinə
Qьlɛьke wani mədruminə,
Kybara sьbera mьl sər mьle həvra davezьn,
Toz xybare ərde hьltinьn·
Təzə, wərə nişane xale wə bezьm:
—Xalane wə ħəftьn
Ħəft kyre Ħəse Dudenə,
Wəkə agьre xwədenə,
Ɛəv bь xyrinə
Befьle wani comaqinə
Ɛəvheşinьn, leve wani qəlьşinə,
Şьvqəlune wani marraninə,
Şəre wanı ħədudinə
Tuxtniv tiune Sabsune hьltinə.
Agьre wani zь məftenə,
Nola gyre səbate qylap-qylap sər mьle həv-
ra dьrəvinьn,
Gava dьnə həvraza
Mənəgia dьnьɛinьn

Dərba zera dьgьhinьn, dьzgine mənagia
Sər zənded xwə dьpьekinьn.
Roze qalmə—qale gьran
Zь əskəri gьranra dьbə nerinə.
Gava eəve wana dьzmьne xwə dьkəvə
Car bьra zь məjdane dьsəkьnьn
Se bьra zi bьra xwəra dьbьn cərxəcinə
Sjare xьşin dьxapinьn
Paşi u peşi ze dьstinьn
Zərge xwə ledьxьn zь zin t'nьn
Hurt-oçaxe sjare xьşin dьtəfinьn.

Wərdək zь para zьvьrri, cu. Dəstura xwə ze xwəstьn, hatьn, cun.

Iça wedəre wana azot gьheiştьn gьre Bədəlia man.Bərbanga sьbe baje samire leda; bu cьrpina kari-karxəzala, bər ţume ħəwşane banzda.

Nəmət go:—Mьn qyrbana xwə kə, ça, pəj wan xəzala bьķəvə!

Ķylьk go:—Apo, cьra əz pəj xəzala bьķəvьm? go:—Hun pəj xəzala bьķəvьn.

Ņəmət go:—Lawo, go; ty lь sər Sosьke sjari, əm lь cь sjarьn!

Kylьk gotə Nəmət:—Hun zi lь xuşka Sosьke sjarьn, lь bьre Sosьke sjarьn.

Nəmət gotə Ķylьk, go;—Sьbə, tye bь Pərişane şabi.

Go:—Apo, tə tənьk lь mьnda.—Pəj xəzale ķət, zь kəvьre cəqmaqa rakьr, avetə gьre Gəw-Gəwe, zь gьre Gəw-Gəwe rakьr, bərida Arana, zь Arana rakьr, bəre wi da lь Ţarana, zь Ţarana rakьr, avitə cimana, zь cimana rakьr, avitə Qumlьxe, Qumlьx batlьx bu, Sosьk ħəta coka batmiş dьbu. Xəzal bərda xwə xьlas kьr, zь Qumlьxe rakьr, bəre wi avitə bər eəme Xebure. Ro lь Ķylьk cu ava; eokan bər xwə hьlani, da orţa xwə u xəzale, gьrt avetə sər pьşta Sosьke, azot hat, hatə goləgənije.

Kərroje bьre wi got:—Hurt-oçaxe tə kor bə, tə wi ħəjwa ni kyşt, tə qə ţəmja dja mə hьlnəda.

Ķylьk go:—Kərro çan, he ţəzə gyhe Sosьke xudajə.

Nəmət go:—A, mala tə xьrav bə, a zь dəra hana gьrtjə anjə.

Wedəre evare xəzal şərƶekьrьn, xylama ƶь xwəra şişьk cekьrьn, xwərьn.

Ķylьk gotə Kərrə bьra:—Mə ky ţəmije dja xwə lь ərde dajə, ve evare dy-se səħət mьqati həspa bьm, iça wəki əz wəstjamə, iça əze tə rakьm, ty iça mьqati ħəspa bə.

Se səħət Ķylьk bəkləmişi həspa kьr, dəng lь Ķərroje bьraje xwə kьr, go:—Kərro, ty mьqat bə, gava xəwa tə te, dəng lь xylama nəkə, disa lь mьn kə.

Kərro qemişi bьraje xwə nəkьr, səre xwə dani. Çarəkə dьne Kərro ħьsjar bu, Sosьk təwle xwə fьlьtandjə, cujə sər ava goləgənia, av xwərjə. Kərro çarəkə dьne ħьşjar bu, dena xwə daje Sosьk tynə, ьdi dəng lь bьraje xwə nəkьr, pəj Sosьke gərrja.

Ķylьk ħьşjar bu, dene xwə daje nə Ķərrojə, nə Sosьk. Ķylьk dəng lь xylama kьr, rabun əw ƶi pəj Kərro ķətьn, ħətaņi dəşte hatьn. Dina xwə da Sosьk sər goləgəni wərьmijə, səkьnjə, Sosьk ƶь nava ave rakьrьn, anin hatьn, ƶь gyhe Sosьke, ƶь ņije Sosьke xun bərdan.

Iça wedəre Kərroje bьraje wi gələk dьle xwə kьr, go:—Cawa dja mə, məra ţəmə da, ţəmije we lь ərde da.

Ķylьk gotə Kərro go:—Cьra dьle xwə dьki, bь se roƶa, bь se şəva, sər pьşta Sosьke mьn gyllə rəşandjə, bьra roƶdənək hərə, roƶdənək bьsəkьnə.

Iça wedəre şovəki ķotan həbu: anin batьn av le gьredan. Ķylьk rabu Sosьk zin kьr, avit nava wi ķotanbəri. Məjdana ķotənbəri xьlas kьr, məjdana dьne nьķьsi:

Kərro go:—Şəra ķoloze bьraje mьn, sər gərdəna brae mьraşqьti. Bьra aqьle Wərda ņorrkyrr ƶь hərdy şerara ƶera jək nəfьlьti!

Wedəre Ķylьk gotə Kərr:—Ţy xəma məkşinə, mьn se roƶ u se şəva sər pьşta Sosьke şərrkьrjə, bьra roƶdənьke hərə, roƶdənəke disa bьraje tə təra bьminə.

Ƶь wedəre rabun sjarbun; cunə kanja Həravia. Se roƶ wedəre əg ə bun.

Ķylьk gotə Kərro, go:—Vьra xan-man cenakьn, ravə lь çərdəke xinə, lь ţalanəki xinə, həlķi şərr u məre ce bə, wəki əm tьştək bьkьn!

Kərro gotə Ķylьk!—Tə mə anjə çiki ysa, əm lь ķedəre ţalan xinьn?

Ķylьk rabu sjar bu. Əw mire ərəba. wəki dəved gəwrьk aza kьr bu, bərda bu cimani merga, Kərro da bər qьnrьma ani hat. Orinia wi cu lь əzmana.

Ķylьk rabu, go:—Kərro, mala tə xьrav bə, əva cь dəvənə tə ţəmija dja mə disa lь ərde da.

Ķylьk rabu, Həmdani ƶь Kərro stənd, sjar bu, cu nəwaləkə ysa, dina xwə da wəki bazьrganək dəvə ƶь weda te. Ķylьk go:—Kyro, əw cь dьvənə?

Bazьrganbaşi go:—Ty ƶь ele nini, ƶь əmre nini? Nьzani əva cь bazьrganə. Go:—Əva bazьrganə, ķələnə-kəvçinə, Əme bьvьn hərьn şiranja qiza mire ərəba ja kyre Həse Dude.

Ķylьk go:—Lawo, ysa nəbeƶьn, beƶьn, ķələnə həm kəvcinə, əme bьvnə hərьnə şiranija Ķylьke Sьlemin ja Pərişane.

Bazьrganbaşi go:—Tə xwə şaş kьrjə?

Ķylьke Sьlemin dəmancik dydy sər wan agьr kьr. Bu qirina bazьrganbaşi, єja rəvin. Ķylьke Sьlemin bazьrgan ķьşandan hat.—A, go, Kərre bьra; mərьv ţalin ha tinə.

Sьbə bu, bь tav danera, dena xwə da wəki həspəki dəste merkəki we tinə sər ave.

Ķylьk go:—Kərro, rabə, go hərə həspe hana, go, həspəki pakə, ƶь dəste wi bьstinə binə!

Kərro gotə Ķylьk, go:—Cьra əz təjrьm, sər we bərera banzdьm.

Ķylьk gotə Kərro, go:—Ty çəwed ava dьki bər, ty ƶь nə dola Sьlemini, go, ça ty həspe bьdə bьre xwə, əze sjar bьm.

Wedəre sjar bu.

Walo həjə, əw bьrazije mire ərəbanə, ƶь mire ərəba xəjdijə hatjə ƶь wi єəmı dərbaz bujə, lь wi ali ave.

Ķylьk sjar bu, aƶotə bər cadьra wi, ƶьna Walo məşk dьķьla. Ķylьk got:—Cьkani, hьnəki cəqьlmas bьxym.

Walo bьn orqana bьn єəvada dьneri. Ƶьna Walo cəqьlmast da Ķylьk vəxwər, dəstur ƶь ƶьna Walo xwəst, aƶoţ cu. Ƶьna Walo gotə Walo, go:—Əw Ķylьke Sьleminə, wəki dьveƶьn, əw Ķylьke Sьleminə.

Walo go:—Hьşbə, kəєe, Ķylьke Sьlemin wəki bьzanbə, əm pьzmame mire ərebanə, we be mə bьkyƶə.

Ķylьk aƶot cu bər єəm, gotə wi mərьvi, wəki həsp anibu bər єəm, go:—Bьrazi, go, byhyrre єəm ķiƶanə?

Əw mərьv hьlda go, go:—Apo, ty zь nə zь éleji, nə zь əmreji?

Go:—Wəlləh, lawo, əz zь elemə, zь qəwmemə, wəki çərda Kylьke Sьlemin lь talane mire ərəba dajə, iro se rozə sər çəve mьnra bujə xьmam u duman, mьn xwə şaşkьrjə, nьzanьm byhyrr kizanə.

Iça mərьv got, go:—Byhyrr he zora hanə.

Kylьke Sьlemin gəm zь dəve Sosьke rakьr, go:—Əz hətani hərьmə we zore, əwe həspe zь dəste mьn xьlaskə. Həspe xwə lь şəte da. Həsp rabu cu dərbazi wi ali ave bu, go:—Kyro, əw cь həspə, tə anjə sər ave?

Çarəkə dьne gədə got:—Apo, ty...

Go:—Lawo, zь elemə.

Gədə go:—Əva mьhina Beçanə.

Kylьk go:—Kyrro, dərəwa məkə, mьhina Beçan ninə. Mьhina Beçən bь kəfil bь dəmanə, bь kьlit u mьfiəjə, bь kьrase şərinə. Kylьk çarkə dьne disa got:—Mьhina Beçan, qiza mire ərəba tinə sər ave.

Gədə gotə Kylьk:—Işəv dəwat bu, qiza mire ərəba wəki zь dəwate hatbu, raza bu, qemişkьrьn, zь xəwe ranəkьrьn, iça mьn anijə hatjə sər ave.

Kylьk got:—Wəki dərəwa naki, həla kьlit mьfte we vəkə.

Vəkьr, dena xwə daeda, mьhina Beçanə. Got—Kyro, də içar kьlitkə, kьrase şəl kьlitkə. Go:—Əz Kylьke Seleminьm, hərə bezə mire ərəba, mьn dəve maka wi... xəlqe aləme car bar kapək zera hьştjə ru dьnjae. Sosьk bьn mьnda xьrav bujə, ja mьne bata bərdəre cadьra wi, mьne məjdanək ha bьda, jək zi ha bьda. Mьne rьməki lь dəfa singe wi xьsta. Mьne mьhina Beçan zь nava cadьra wi banja bahata. Bezə mire ərəba, əm lь kanja Həravija dьminьn, wəki te, bьra bь barəki gьran be.

Kylьk mьhina Beçan ani hat, wəki ani hat, Nəməte ape wi go:

—Kylьk, tə qəntəre dəva zi ani hat, də iça ravə, sjar bə, əm hərьn.

Kylьk gotə ape xwə:—Əz hərьm, mire ərəba we bezə „Mьn dəve dija wi... bь dьzikava hat, cu". Kylьk got:—Əz həta şərrəki gьran nəkьm, nacьm.

Dja Kylьk, Wərdək zь bəre məllə çəv avit bu. Wərdəke go: —Əva kaqəza hana dьdьmə tərra, bьvə zь bьre mьnra, wəki

Kylьk hat, mьħina Beçaь tinə, pəj Kylьk məkəvьn, wəki pəj zi dьkəvьn, əw reke hərьn, hun zi rekə başqə bazou, pəj wi nəcьn.

Məllə rabu, roze dy səħət órd cu, go:—Kylьk, Kərro benə kyştьn, wəki əz dja wi bьstinьm.

Əskere mire órəba zi rabu bь kyrre Həse Dudeva. Əskəre wana zь weda hat, wəkə' ħəft ħəzara.

Kylьk dena xwə da wəki əskərəki gьran hat.

Məllə wi caxi kaoqəz paşe dьbə dьdə dəste kyre Həse Dude.

Kyre Həse Dude dьve:—Məllə, əz dəve tə... tə kaoqəz danja, bəreda banja. Rabun sərə məllə zekьrьn.

Kərro gotə Kylьk, go:—Tə dit mə cь şьxyləki gьran kьr.

Kərr gotə Kylьk:

War gəli ha bьbьm gəli,
Əskəre lawe Həse Dude hatьn bь kəvьr u bь xwəli.
Bьra aqьle Wərdəke zera nəbьrrə jək zь şera zьvьrri.

Kylьk gotə Kərro:

Əz Kylьkьm, Kylьke Sьleminьm
Mьn sond xwərjə, bь qəjd bь əminьm,
Əze se roz, se şəva gylə zьriç nava wanda bьrəşinьm.
Xwəde mer dьzanə, kyştьna bьre tə həjə, rəva bьre tə tyninə.

Kərro got:

Əz Kərrьm, əzьm, disa əzьm,
Mьn sond xwərjə sər bьraje xwə
Temə kyştьn, nə dьrəvьm, nə dьbəzьm
Şere bərija zerin carqəfəs əzьm
Aoqrsongi qəsase ħəft lawe
Dude əzьm.

Kylьk gotə Kərro, go:—Hərə peşja xalaned xwə, bəre bezə bь xalti, bь xarzti, hərke nəbə bь xalti, bь xarzti:—Kylьke bьra ħəzar ħəftsьd sjare namdar zь wə dьxwəzə, paşe bьdьnə pəj mьn u Kylьke bьra vi həvrazi.

Kərro gotə Kylьk:—Wərə, ty məjdanəke bьdə Sosьka xwəra, cьka cawanə.

Məjdanək da Sosьke, Sosьk bьn Kylьkda nьkьsi. Kərr go:

Hьngi fələk jar bu
Sosьk bьn bьre mьnda təjarbu,

Fələk bəri gyhast
Sosьk bьn bьre mьndь xьrav bu.

Ķylьk gotə Ķərro:—Ţy xəma məķьşinə, mьn se roz̧ u se şəva sər pьşta Sosьke şərrkьrjə, roz̧dənəki Sosьke hərə, roz̧dənəki bьra bьminə.

Əskəred lawi Həse Dude hatьn, az̧otьn peşja Ķylьk. Ķylьk az̧otə peşja xale xwə, Ķylьk rьməki lь xale xwə da, xalki xwə kyşt. Xale wi rəvin, çəwəki məzьn ķətə bər wan. Həsped xale wi çəw xьlaskьrьn, Ķylьk z̧i Sosьk az̧ot; Sosьk bь Ķylьkva ķətьnə wi çəwida, çəw xьlas nəkьr. Hər şəş xale wi le vəgərrjan, hərək donzdə zərg ledan.

Kərro dena xwə da wəki Ķylьk bьrindar bu, Ķylьk rabu, cu bər dar, pьşta xwə da dar, xwəra runьşt. Kərro əskər qьrrkьr, hatə sər Ķylьk, go:—Ķylьk, qə cawani?

Go:—Kərro, xaləki mьn pьeuk zərgəki pьşta mьn dajə, dьle mьn həvək sançy dьdə.

Kərro az̧otə sər xaled xwə, penç xaled xwə kyşt. Xale xwəji pьeuk gьrt ani hat. Go:—Ķylьk, penç mьn kyştjə, jək z̧i tə kyştjə, əve pьeuk z̧i ty bьkyz̧ə.

Ķylьk le vəsu (hers hat) go:—Ty mərьv nəbuji, tə cьra hər şəş xale mьn kyşt, tə bəra car bь kyşta, bəra sьse bьsəkьnjana, sьbe əm çava dja xwə cь bьdьn. Tə əve pьeuk wəki gьrtjə, anjə hatjə, bərdə bəra hərə, xəlqe mire ərəba miraţa wan nəxwə.

Wedəre Nəmət, Kərro u je majin lь Ķylьk çьvjan. Ķylьk go:—Ça Sosьke bər mьn bьķşinьn, bьvьn—binьn. Ķylьk şure xwə ķьşand, avetə hərcar pe Sosьke bьrri.

Kərroje bьraje wi go, go:—Lawo, tyji ţəkər buji, tə Sosьk bь mьn nədьda, tə cьra pe Sosьke bьrri.

Go:—Lawo, wə Sosьk bь pərxela nьkarbu bьbьra, xəlqe mire ərəba we Sosьk bьkьrana ķəreberje hər roz̧, mьnra mьrьn bu.

Anin hatьn gizmed Ķylьk ķьşandьn, wəki xale wi hərjək donzdəh zərg le dabun; hur u ruvije wi ţьz̧i gizme wi bubun. Ķylьk ţəmədа, go:—Lawo, əze dьmьrьm,go, mьn dəvəloke peşьn bar dьkьn; mьle mьni hane raste bьhelьn tənьşta mьn; dja mьn wəki hat, əz teda nivьm, we xwə bьkyz̧ə.

Bьra dəste mьn ha tənьşta dəva hərə be, bьra bez̧ə ţəmija kylьkə „Daje, məgьri, dьnja ha te, ha dьcə“.

Ķylьk mьr.

Ķylьk anin hatьn loķe peşьn barkьrьn.

Çab cu zь Əmər aoqara, Ķylьk mьħina Beçan zi ani, qənţəre dəva zi ani, Mьzgini cu zь Wərdera, hьlda dy dəst dəf u zyrnə, hat peşja Ķylьk. Dena xwə da, wəki Ķylьk teda ninə; Ķərro zi we mədə nav sjarada, go:—Kyro, dənge dəfe bьbьrrьn dena xwə da dəste Ķylьk tənьşta dəve ha dьcə, te, go:—Əz kyrkьm, əva ţəmija Kylьkə. „Daje, məgьri, dьnja ha te, ha dьcə". Anin çьnjaze wi lь diwana Əmər aoqa danin.

Əmər aoqa go:—Wərdəke, porrkyrre, nəmaje.
Ķylьk korani ɵəve mьn u tədaje,
Hurt çaxe mə da baje.
Içar wərdək, go, go:—
Bəlki sərə səbəba xere nəbinə
Bəlki bьre mьn war ynda bьn,
Kyrr du ynda bьn,
Dərguş mьle xwə nəvinьn,
Gənьm bьcьnьn, ziwan dəwse hьlinьn,
Cawa Ķərroje lawe mьn sər mьnda dьlşkəsti dьşinьn.
Içа Nəmət go:—
Hər wisa, hər wisa,
Qəjţane dora ķisa,
Bьrra Ķylьki boq u bəran bu,
Əfati sjar bu,
Je ky mer kyştjə, mьħina Beçan, qənţəre dəva anjə Nəməte Isa.

Əw zi səba kyrrəki xwəji kutxyri dьkə, wəki Pərişane bьvə zь kyrre xwəra.

Kərro go:—
Dəşta mire ərəba bь ɵəm u kani,
Mьn hər şəş xale xwə raqətandьn zь məjdane,
Sərə hər şəş xale xwə zekьr,
Həjfa Kylьke bьra dəste xwə hьlani.
Pərişane go:
—Wərdəka porr kyre, nəmaje,
Dьle mьni bь kyli bьrinə,
Sərə səbəba xere nəbinə,
Bьrra Kylьki boq u bəran bu.
Meri—merxas bu,

Ķylьk cu. Kərro dəwse xwəş bьminə.

Wərdək rabu dəf u zyrnə ani hat, dəwata Pərişane u Kərro kьr.

Got: Ә'do Gevorgjan, 48 sali; zь Patnose lь sər vilajeta Әrzyrme, nəxwəndjə, zanə kyrmançi u ţьrki. Nьha lь nəħja Aştarakeda dьminə, lь gyndе Axse. Gələk bəjţ u ķьlame kyrmançi zanə.

Nьvisi H. Çьndi.

2. KƏRR U ĶYLЬK

Ə́mər aqaje mьli həbu: qizək wi ʑi həbu, nave we Pərixan bu. Əma pьzmaməki wi və ţorrnəkije wi həbun; єə́ve hərdujan ķətbu Pərixane. Hərdy ʑi xwəzgin dьşandьn çəm Ə́mər aqa, qiz ʑe dьxwəstьn. Ə́mər aqa qize xwə nəda pьzmame, nə ʑi ţorrьne.

Roʑək ruspijan və maqulane ele bərəvbun ba Ə́mər aqa, pe şirət kьrьn, gotьn, ky „Ə́mər aqa, pьzmame tə ʑi, ţorrьne tə ʑi-qize tə dьxwəzьn, ty сьma qiz nadi jəke ʑь wana.

Ə́mər aqa got:—Gəli ruspijan və maqulan, əz nьzanьm cawa bьkьm, hərke qize bьdьm pьzmame, ţorrьne bьxəjdə, hərke bьdьm ţorrьne pьzmame bь xəjdə.

Əw cax ky ʑь Ə́mər aqa əv çab bьhistьn, єdi kəsək tьştək nəgot.

Evare diwan bəla bu. Ə́mər aqa hatə mal, cu lь sər çije xwə runьşt u məlul bu. Ƶьna Ə́mər aqa wəki ysa dit, pьrs kьr, got:—Ə́mər aqa, ty сьma ysa məluli? Nola hərro nabeʑi, naķəni, nəbə ty beķefi u nəxwьşi; jan əskər sər təda gьrtjə.

Ə́mər aqa hьlaņi, got:—Ƶьne, nə nəxwəşьnə, nə ʑi əskər hatjə.

Ƶьn got:—Le səbəbja məlulja tə cijə?

Ə́mər aqa hьlani got:—Ƶьne, ʑьne, xwəzi əskərəki gьran bьhata, ʑь mьnra ţalan bьkьra, ʑь ve xəbəre cetьr bu.

Ƶьn hьlani, got:—Ə́mər aqa, le əw сь dərdə, dərde tə, ky ty ʑь mьnra nabeʑi?

Got:—Ƶьne, rasti ʑь təra beʑьm, tə qizьk ʑь mьnra nə anjə, təje bəlaki xwəde anijə, nə ty bi, nə ʑi qiza tə.

Ƶьn got:—Ə́mər aqa, ty сьma əv xəbər dьbeʑi, qize mьn cijə? qabə, jane dьzə? Hərke ty dьzani qabə, dьzə, bьra sybeda bьkyʑьn, bьdьn tə́zi ţula, bьra bьxwьn.

Ə́mər aqa hьlda ʑьnera got—Ƶьne, qiza tə nə dьzə, nə ʑi qabə, əma єə́ve ţorrьne ʑi, єə́ve pьzmame ʑi ķətjə qize tə, əz

nьzanьm bьdьm ķiƶane, səba ve xəbəre əz mamə lь orţa dy agьra.

Ƶьn got:—Ǝmər aoļa, ħəjfa tə, ţy meri, aoļe dy ħəzar malani, ħəta nьħa nьkari fəndəke cekı, ky gьşk ƶь tə bьrrəvьn?

Ǝmər aoļa got—Ƶьne, xwəde əmьre tə dьreƶkə, şer şerə, cь nerə, cь mejə, əz nьzanьm, cь bьkьm, ty reki dajnə pəşja mьn, bəlki əz səre xwə xьlaskьm.

Ƶьn got:—Ǝmər aoļa, iro arxajin ŗaldə, sьbe zijafətəki bьkə, ħəmu xortane ele gazikə zijafəte, cьcax nan xwərьn, finçana ərfure ţьƶi qawə bьkə, gystire Pərixane baveƶə teda, paşe gazikə: „Gəli pьzmamno, ţorrьnno, hərkəs əvi finçani bьxwə, gystira Pərixane dajnə ţьlja xwə, gərəke hərə nava ela ərəba, mьħina Beçane bь qənţərəki dəvəje ŗesirreş binə qələnde Pərixane. Bь qəwьle ŗexəmbər, rəsula, xwəde, əze Pərixane bьdьmə wi.

Sьbə vəbu. Ǝmər aoļa zijafət kьr. Neziki ħəzar meran bərəv bun, ħəmu lь dьle xwəda dьgotьn, ky əv finçana qəhwe gyre jəkanəjə. Ƶь tьrsa neziki finçane nəbun. Ǝmər aoļa çarək ƶi gazi kьr, got: „Gəli xortno, nə əz ƶь wəra dьbeƶьm, cьma jəki ƶь wə dəng nakə? Paşe Ǝmər aoļa ƶь xylamara got:—Idi ţy kəs lь nav eleda majə, ky nəhatjə?

Xylaman gotьn:—Xeri ƶь hərdy kyre Wərdəka bi, kəsək nəmajə: nave jəki Ķərrə, nave jəki Ķylьkə. Ǝwana ƶь ela ərəba xəidinə, hatьnə vьra.

Ǝmər aoļa got:—Hərьn, zu hərdy bьra ƶi gazi kьn!

Ǝw cax ditьn, ky Ķərr ƶь we dərķət. Xьzmətkare Ǝmər aoļa ƶera gotьn:—Xorto, tə bьhist, Ǝmər aoļa cь got? Ty lь vьra rune, əme hərьn Ķylьkra gazi kьn

Kərr got:—Na bьrango, əze bь xwə hərьm bьre xwə gazikьm.

Kərr bəzi cu mal, dit, Ķylьk ƶь xwəra arxaijin runьştjə, got:—Ķylьko, bьrajo, Ǝmər aoļa xortane ele bərəv kьrjə, gystira Pərixane avitijə nav finçani qəhwe, dьbeƶə:—Hərkas əvi finçani bьxwə, gystira qiza mьn dajnə ţьlja xwə, gərək hərə ƶь nava ela ərəba mьħina Beçan bь qənţərəki dəvəje ŗesirrəş binə, əze qiza xwə bьdьmə we. Ķylьko, bьrajo nəbə, ky ty finçane bьxyji, həri nava ela ərəba, əm lь nav ţorrьnada wəħidьn, nə pьzmame mə həjə, nə ƶi ķoməka mə həjə.

Ķylьk got:—Ty arxajin bə, əze qəhwe nəxym.

Hərdy bьra hatьn mala Ǝmər aoļa, ƶь Ǝmər aoļara səri danin

Əmər aqa got:—Kylьko, lawo, tə dərəqa finçane bьhistjə?

Got:—Əre, aqa, mьn bьhistjə!

Got:—Kylьko, lawo, hərke meranja tə həjə, qəhwe bьxyə.

Kylьk səri dani, dəste xwə dьrez kьr, ky finçane hьlinə; Kərr dəste bьre gьrt, got:—Ty dьrrja xwəde, dəst ƶь ve xəbəre hьlinə, təmaşə bьkə reze torrьna, kəsək dьl nakə qəhwe bьxyə, ty etime wəhid dьxwəzi həri mьhine Beçan bini?

Kylьk got:—Kərro, wəki ty braje mьni məzьn nəbujai, mьne ysa lь singe tə xьsta, ky dьle tə ƶь bevla tə dərkəta.

Etimo, mer dьmьrə, nav dьminə, şer dьmьrə, ғərm dьminə, dьnjaeda merani dьminə. Paşe finçan hьlani, xar.

Əmər aqa got:—Kylьk, ty nьha zave mьni, Pərixan dərgistja təjə.

Kylьk bь Kərrova və Əmər aqa cun mala Əmər aqa nan bьxyn. Diwan bəla bu, hərkəs cu mala xwə, cьcax nan xarьn, xьlas bun, Kylьk Kərrora got:—Kərro, bьrango, hərə mal, mьhine Sosьk zin bьkə səba mьn, həspe Həmədan səba xwə, ғəke mə hərdya ƶi binə vьra, əm hərьn.

Kərr cu mal, həspa zin kьr, dьxwəst ƶь mal dərkəvə, Wərdək hat, got:—Kərro, lawo, kyda dьci?

Kərr gьri, got:—Daje, ғəve tə korbьn, Əmər aqa qiza xwə, Pərixan, da Kylьk. Əm hərdy ƶi dьcьn nav ele ərəba mьhina Beçan u qəntərəki dəvije pesirrəş binьn qələnde Pərixane.

Wərdək gьri, bь Kərrova cu çəm Əmər aqa, got:—Aqa, əz ƶь ele xəriba xəjdim bь hərdy etime xwə hatьn çəm tə, wəki xydane kəriki nan bьn.

Ty ysa mə xwəj dьki, hərdy etime mьn dьşini sər dьƶmьna ky bьkyƶьn?

Əmər aqa got:—Dja mьn, əz kyrre tə bь zore naşinьm, bь xwə, bь kefa xwə dьcə.

Wərdək got:—Dьrrja xwəde, bare cənd sujara pera bьşinə, wəki hərdy etime mьn (mьnra) koməki bьkьn.

Əmər aqa gazi xylama kьr, got:—Hərkəs səre mьn, nane mьn dьhəbinə, bьra bь Kərr u Kylьkra hərə.

Lьkoje mьrtьb u Nəmət gotьn:—Aqa, wəki ty dəstura mə bьdi, əme hərьn. Got:—Lawkno, əz dəstura wə dьdьm, hərьn, xwəde koməka wə bə. Cənd sjar ƶi ƶь çinara cun.

Sjaran daķətьn rre. Wərdək cu, got: —Ķylьko, lawo, bira tə te, əm bɪ ķizan reva hatьn zь wəlate ərəba?

Got: —Na, daje, mь zь bir kьrjə!

Wərdək got: —Duz hərьn zozane Qyrəçədəre, lь we dəre pьrr kare xəzala hənə, nəbə hun kare xəzala bьkyzьn: Gynəjə, ķe kare xəzala bьkyzə, xwəde şьxyle we leninə. Paşe hune bьghizьn gole gəni. Zь gole dur hərьn, ky həspe wə ze ave nəxyn, həspe ķe zь gole gəni av xar, we mərəz bьgьrə. Zь wedəre zozane ərəba dьxyenьn, hune duz hərьn çəm ele ərəba.

Lь nav ela ərəbada ħəft xale wə hənə, bave wan Ħəse Dudijə, hər ħəft zi ķymrəşьn, єəv heşinьn, ru bь xyrinə. Həspe wan bozьn, ķьnçe wan zi hərmuşə, rьme wan bь topьn. Hər ħəft zi zorbənə, ty dьzmьn nьkarə zь wana xьlas bə. Hərьn çəm wan, bezьn: „Əm kyre Wərdəkenə“: Nəky we wə bьkyzьn.

Paşe Ķylьk got:—Daje, təje nişane xalan got, daje, əme dəste tə packьn, şire xwə lь mə ħəlalkə, əme hərьn.

Got: —Lawьkno, hərьn, xwəde ţəv şьxyle wə bə.

Wərdək zьvьrri mal. Kərr u Ķylьk bь sjarara ķətьn rre. Şəv u roz dьcun ħətani rozəki gьhiştьn Qraçdare. Zь we karəki xəzala rabu, Ķylьk du we nəcu.

Nəmət hьlani, got: —Ķylьko, iro kare xəzala neєir majə, ty çьma naķəvi pəj neєire?

Got: —Dja mьn şirət kьrjə, əz naķəvьm du kare xəzala.

Nəmət got: —Eţimo, ķe zь mə bь şirəte de u bave rabujə, runьştjə, ky ty bь şirəte dja xwə radьbi, rudьni.

Xəbəre Nəmət lь Ķylьk xwəş nəhat, ķət pəj kare xəzala. ħəft roza, ħəft şəva bərda we, ħəta kyşt ani, ani çəm həvala; patьn, xarьn. Paşe cun, gьhiştьn goləgəni, zь gole dur pəjabun. Ķylьk got: —Kərro, bьra, həspan gьredə, əz wəstjamə, əze pariki paldьm rəħətbьm.

Ħəmu zi paldan, Nəmət hedinga rabu Sosьk bьr, bərda goləgənije; zьvьrri, hat lь şuna xwəda palda.

Mьħine Sosьke zь goləgənije awqa av xar, ky zьk le wərьmi; Sosьk ķətə ərdə; meş u moz bərəvbun sər єəve sosьke, jək ķəlmə Sosьk mərəz gьrt.

Kərr rabu, dit Sosьk lь nav həspada ţynə; vьrda bəzi, weda bəzi; mьħin nədit; helķьşia sər hesu, dit, Sosьk lь çəm goləgəni vələzjajə. Bəzi, cu çəm Sosьk, dit nəxwəşə, hedi-hedi azot,

ani çəm həspa. Kylьkra rakьr, got'—Bьra, lь nav məda mərije qəlp həjə, mьn Sosьk qəwin gьreda bu, nьzanьm ke rabujə, mьhin bьrjə, bərdajə goləgəni.

Wərə, əm bьzvьrrьn mal, tə şirəte dja xwə nəgьrt, xwəde xere nadə mə.

Kylьk got:—Kərro, əm cawa hərnə mal? Ómər aoqaje bezə „Kylьk gədəki bu, zь tьrsana zьvьrri. Əm lь vьra dy—se roza molətkьn, bəlkə, xwəde şьxyle mə rast binə; Sosьk rəhət bə u qənç bə, paşe hərə şerr.

Nəməte xajin got:—Kylьk rast dьbezə, əm lь vьra bьminьn, həta Sosьk rabə sər xwə.

Cənd roz man, paşe sjarbun, cun gьhiştьn ejae Xumare, nьherrin, ky ela ərəban danijə, nə səri xyjan dьkə, nə bьni. Nəwaləkida pəjabun; man həta evare.

Evare wəki tari kət, Kylьk got:—Kərro, rabə, həspa xwə sjar bə, hərə bьgərrə, bəlkə ty qəntərəki dəvaje pesirrəş pəjdaki—bini.

Kərr rabu sjar bu həspe, cu, bьrrəki dəvaje curr, təzi qəwrand (qəwtand) ani.

Kylьk got:—Bьra, nə mьn zь tərа got, ky „dəvaje pesirrəş binə“, təje əva kor u kyləkan ani, əze pe cь bьkьm.

Kylьk bь xwə sjar bu Sosьke, cu, gərri, tьştək nədit, caxe ky dьzvьrri dəvəciki bь qəntərəki dəvaje pesirrəş rast hat.

Kylьk got:—Lo, lo, lo, əw cь dəvənə?

Got:—Dəvəje aoqe mьnьn, bare wan çьheze qize aoqe mьnьn, əz zь Ərzyrme tem.

Kylьk dəvəci kyta, dəvə ze stənd, da rre, ky be ba həvala; dit, ky gədəki həspək dьbə ave. Kylьk pьrs kьr, got:—Lo, lo, lo, əv həspa kejə?

Got:—Cьma ty kori, nabini, ky əv mьhine Beçanə, həspe aoqaje ela ərəbanə.

Kylьk Beçan ze stənd, got:—Hərə aoqaje xwəra bezə, Kylьk Beçan zь mьn stənd; əz narəvьm; bьra Beçane zь mьn bьstinə.

Kylьk Beçan ani ba həvalan, got:—Nəməto, hun mьqatbьn Beçane u dəva, əz u Kərr əme hərьn bь dьzmьnara şərr bьkьn.

Sьbə vəbu; ditьn, əskəre ərəba dore wan gьrtjə, həft xale wan lь peşje əskərda səkьninə.

Kylьk got:—Kərro, Sosьke binə, əze sjar bьm, ty zi həspe xwə sjar bə, əm gazikьn xwəde, bьnerrьn cawa bə.

Kərr got:—Kylьko, ty sjar məbə Sosьke, mьħin nəxwəşə, nьkarə bьbəzə, je lь ərde ķəvə, ty sjar bə Beçane.

Kylьk got:—Na, bьrajo, cənd salə əz lь sər pьşta Sosьke dьcьm şərre dьzmьna: nьha lь həspe nəbələd nьkarьm sjar bьm.

Kylьk sjar bu, cu, got:—Kərro, ty lь pəj mьn wərə, zь pьşte mьn mьqatbə, hərke xale mə naskьn, qənçə, hərke nasnəkьrьn, əme şərrkьn, bьnerrьn, xwəde ķera bьdə.

Kylьk nezik bu, zь xalara got:—Gəli merno, hun bь dostaji tenə sər mə jan bь dьzmьni?

Xale məzьn got:—Həjlo, tə lь nav ele ərəbada tьştək nəhьştjə? heza əme bь dosti benə sər tə? Şərre mə şərrə, jane tye mə gьşka qьrrki, jane əme Beçane zь tə bьstinьn.

Kylьk həspe xwə zəngu kьr; da sər xalan, ţьvьng u pişt°je xwə vala kьr; bь ķərəma xwəde bər ħəft zi rəvin. Kylьk ķətə pəj wana, dьle xwəda dьgot—əze ħəfta zi bьgьrьm, dəstpije wana gьredьm, paşe bezьm: əz xarze wə mə. Xalan rəvin, gьhiştьn kəndaləki; həspe wan kəndal banzdan, həspe Kylьk ķət kəndale. Wəki ditьn Kylьk ķət, hər ħəft zi zьvьrrin, hərjəki dy rьm lь çane Kylьk xьst, əskər dit, Kylьk bərda ħəft mere xas, rəvi.

Kərr ķət pəj əskər, çare cənd mer dьkyşt.

Cьcax Nəmət zь sər hesuje dit, ky Kylьk ķət, əskər dьrəvə, zь həvalara got:—Əm hərьn həwarja Kərr u Kylьk.

Hatьn çəm Kərr, gotьn:—Ķane Kylьk?

Kərr got:—Əz bь şerr bьljam, nьzanьm, Kylьk kyda cu.

Cun ditьn, Kylьk zь həspe ķətjə nav xwəlije, səre xwə danijə ərde, nalьvə.

Kərr pьrs kьr, got:—Bьra, ty sələməti? bьrindar nini?

Got:—Kərro, mətьrsə, cardəh rьm lь mьn xьstьnə, əma əz sələmətьm.

Kərr bь həvalanva Kylьk rakьrьn.

Kylьk şure xwə ķьşand, hərcar pije Sosьke bьrri.

Kərr got:—Bьra, cьma bebəxti dьki? cьma mьħine dьkyzi?

Bьra got:—Kərro, le əz cawa bьkьm, hьngi fələk bь mьnra jar bu, Sosьk lь bьn mьnda təjar bu, wəki fələk zь mьn dur bu, Sosьk zi betbar bu. Paşe got:—Əz dьbinьm, ky əze bьmrьm, məjţe mьn dajnьn sər dəvəki, bьbьn wəlate mə vəşerьn; bьra lь

xəribijeda məjţe mьn nəminə. Dja mьnra bezə, bьra nəgьri „Dьnja dy dərijə, bь jəki məri te, bь je dьne dьcə, dərdьķəvə“... Ax, Kərro, xwəzi mьn çarəke zi ruje Pərixane bьdita... Kərro, gizme mьn bьķşinə, bьra lьnge mьn rəhət bьn.

Kərro gizma ķьşand; Ķylьk we səhəte çan da. Kərr gьri, got:—

Wəj lь mə, wəj lь mə,
Єəve bьraje tə bəra korbə,
Lь єijae Xumareda bьraje mьn kyştьn
Kəsək naje (na) həwarje mə.

Lьķoje mьrtьb pьrr gьri, got:—Kərro, zь vьr weda səkьnin be fəjdəjə, əm hərьn xune Ķylьk zь dьzmьn bьstinьn.

Həmu şjarbun, cun hər həft xalan u əskəre ərəba qьrrkьrьn, zьvьrrin Ķylьk danin sər dəvəki, ķətьnə re, hatьn, gьhiştьn mala Əmər aqa.

Wərdək hat sər məjţe Ķylьk, lь səre xwə xьst, gьri, got:—Əmər aqa, xwəde mala tə xьrab bьkə, təje cьma Ķylьke kyre mьn şand sər dьzmьna, ky we bьkyzьn. Cawa əz lь sər məjţe ķyre xwə şin dьkьm, ty zi lь sər male xwəda bьgьri.

Əmər aqa got:—Wərdək, ty cьma nьfьrrja dьki. Mьn kyre tə bь zore nəşand, bь xwə cu.

Ẓьna Əmər aqa gьri, got:—
Ķylьke mьn pьrr əfat bu,
Ronaja єəve mьn bu,
Lь wəlate ərəbada mьr
Pərixane mьn nav əşirada be bəxt kьr.

Nəmət Əmərra dьzinga got:—Əmər aqa, ty səba cь lь sər gədəki şin dьki? Mьhine Beçan, dəva [mьn anijə, Kərr u Ķylьk zь ərəba rəvin, mьn bь ţəne şərr kьr, Pərixane bьdə kyre mьn.

Lьķoje mьrtьb əw xəbər bьhist, cu ba Pərixane u zьne Əmər aqaje got:—Dja mьn, Nəmət dərəwa dьbezə, Ķylьk bь xwə Beçan zi, dəvə zi ani. Nəmət qəlpi kьr,—həspe Ķylьk bərda sər ave goləgəni, həsp mərəz gьrt, nav şerrda ķət, dьzmьna Ķylьk kyştьn.

Pərixan gьri, got:—Daje, mьn bьkyzьn, bьdьnə sa, mədьn kyre Nəmət. Paşe Pərixan dьzinga cu, lь sər ţьrbe Ķylьkda gьri, kьlaməki got:

Kylьke mьni əziz zь bьn ərde rabə,
Şur u mərtal, u cəke xwə lь xwə kə
Mьn zь ele torьna bьrəvinə,
Zь kyre Nəməte qəlp xьlas kə.

Əmər aqa hat mal, zьna xwəra got:—Zьne, əm Pərixane bьdьn kyre Nəmət.

Zьn got:—Nəmət vьrra dьkə. Lьkoje mьrtьb gazikə, bьra rasti bezə.

Əmər aqa Lьkoia gazi kьr, got:—Lawo, rasti bezə.

Lьko hərcь bь bu, gьşk got.

Əmər aqa Nəmətra zь nav ele qəwrand, paşe Kərra gazi kьr, got:—Lawo, əz səba xatьre gorra Kylьk Pərixane dьdьm tə.

Pərixan zi, Kərr zi, Wərdək zi şa bun (aşbun). Dəwate Kərr u Pərixane kьrьn, hərjək cu şьxyle xwə. Əwana gьhiştьn mьraze xwə, gyhdarjan zi bьgizьn mьraze xwə.

Əva cьqa çara peşьn lь kьteba „Записки Кавказского отдела им. русс. геог. об. кн XIII“-da hatijə nəşьrkьrьne: 1891-e-sale; prof S. Jegiazarov nьvisjə. Əwi nənьvisjə, cьka zь ke nьvisjə, ke zera gotijə, həma dьnьvisə, ky zь kyrmançe bərpala Gridaqe nьvisijə.

3. KƏRR Y ĶYLЬK

Kərr u Ķylьk kyre Sьleman bun, Sьleman aǫaje donzdəh ħəzar male Gesi. Sьleman ķət mьr, aǫatja ele ķət dəste Ə́lije Gese.

Kərr u Ķylьk zarybun, pьeuk, cənd sal ķətə orţe, məzьn bu. Kərr mьqimi bər şьvane male bu. Kylьk zəfi qəwat bu, guçlibu. Rożəke cu dina xwə daje, xort nav eleda hol dьlizьn. Əw zi cu hol list, hol zь xorta stənd, kyre pire hat hol ze stənd u səva hole hərdy şərrkьrьn. Ķylьk comaxək kyre pire xьst, kyre pire gьrja, bər bь dja xwə cu. Djə wi dərķət, zь Ķylьkra da xəbəra. Ķylьkra go: —Wəki ty cьqas qocaxi, bave tə aǫe ele bu, nьha Gesn aǫatja bave tə stəndjə, ty cьma, cьra kyre mьn dьķyti.

Ķylьkra ysa got. Ķylьk zь wedəre vəgərrja; cu mala xwə; nave dja wi, ja Ķylьk Wərdək bu; qiza Ə́ţe Dude bu; xuşka ħəft bьra bu. Həft bьre we sabьlxroş bu (qocax bu).

Ķylьk got Wərdəke: —Daje, bəre bave mьn aǫe ele bu?

Go: —Na, lawo, disa Ə́lije Gesi bu!

—Na daje, go, hərke ty rast nəvezi, əze tə bьkyzьm.

Go: —Lawo, hərge rast bezьm, bəre aǫa bave tə bu, bave tə mьr, hun hərdy zary bun, nьha Ə́lije Gesi aǫajə.

Ķylьk go: —Daje, əze hərьm Ə́li bьkyzьm, əze bьvьm aǫa.

Wərdəke go: —Kyro, Lawo, ty nьkari Ə́lije Gesi bьkyzi, əwana eləkьn, ty ţəne nьkari bьkyzi. Wərdəke gote, go: —Bьşinə, bəra Kərre bьra, bьra pez binə, bьra gavane mə dewer binə, bьra dəfcije mə dəfe binə, Ə́lije Musesani, Bьǫdo, Nə́məte Isa, Lьķoje mьrtьb, əme ķar bьkьn, əm mala xwə bar bьkьn, əme zь nava ele dərķəvьn, Ə́li aǫa we bezə „Mala Ķylьk cьra barkьr“?

Xəlqe zera bezə: —„Bona aǫatja bave xwə bar kьr“.

Barkьrьn, zь nava ele dərķətьn, cun.

Wərdəke go: —Lawo, mə barkьr, əw aǫaje bьşinə, mə vəgərinə, we wi caxi bezə „Əme aǫatja bave tə, bьdьnə tə“.

Barkьrьn, cun, qət Əli aɑa gyh nəda. Reja se roʐa cun. Həma Wərdək zəf aqьl bu, kyre xwə xapand, go „wəki əz kyre xwə nəxapinьm, kyre mьn qavsəqətə, we xwə bьdə kyştьn“, cun, həma cun feza kone Əmər aɑada danin.

Əmər aɑa nə ʐь ela wan bu, xərib bu, kone xwə feza oba wan lexьstьn. Həma Əlije Musesani, Bьɑdo. Nəməte Isa, Lьkoje mьrlьb, əw ʐi xylame Kərr u Kylьk bun, pera bun. Lьkoje mьrtьb cu nava ela Əmər aɑa gərrja.

Nave mьħina Kylьk Sosьk bu, gərma nivro Kylьk go“ əze Sosьke bьvьm ave, av bьdьm, Sosьk bьr sər kanije.

Pəze Əmər aɑa lь sər ave məxəl buvu.

Nave qiza Əmər aɑa Pərişan bu; qiza əzəb bu; cьqas beʐi bədəw bu.

Wəxta Kylьk cu sər ave, ţəşja Pərişane destda bu, dərmane kyləka pьeəngeda bu, əw ʐi hat pəze bave xwə dərman bьkə. Gava cəve Kylьk cəve Pərişane kət, bistucar dьla ħəband. Kylьk Soske sjar bu, məjdanək da Sosьke, bər bь kone xwə cu. Həma we wəxte Lьkoje mьrtьb, kone Əmər aɑada bu, Əmər aɑa go:—Gəlo, əw sjare kanije kibu? maşəla mьħina wira!

Lьko go:—Aɑa, əw aɑaje mьnə!

Go:—Gəlo, Lьko, aɑaje tə mьħina xwə nafroşə?

Go:—Əmər aɑa, wəxta aɑe mьn hatə sər kanije, Pərişan ʐi cu sər kanije, dьle aɑe mьn kətə Pərişane, wəki ty dьxwəʐi mьħinəkə xuşka we həjə, nave we Beçanə, mьħina Əlije Gesijə, aɑaje donzdə ħəzar mala, wəki ty Pərişane bьdi Kylьk, Kylьke we hərə ʐь tərа Beçane binə.

Go, Əmər aɑa Lьkora go:—Əm cawa bьkьn?

Go:—Ty finçana dəwe dajni.

Əmər aɑa peşxuna (ţəxtə) xwə dani, finçan ţьʐi şərbət kьr, dani sər ţəxtə, gazi mərьve ela xwə kьr. Hatьn dina xwə dane, wəki ţəne finçanək sər ţəxtəjə u nьzanьn cьma əva finçana ţəne danjə; kəsək ʐь ela wi nəma; ţəmam hatьn, paşe şandə pəj Kylьk.

Kylьk hat, dina xwə daje wəki Pərişan, hesuja kon səkьnjə:

Hatjə Kylьke dinə həj wi, wi, wi,
Ela Əmər aɑa gьşk runьstinə həj wi, wi...
Gьşk ħale xwəda pormьʐinə həj wi, wi...
Həft mərja ryħək teda ţynə həj wi, wi, wi...

Kʏlьk dəste xwə davezə finçane hьltinə həj wi, wi..
Əmər aqa dəst davezə finçane zь dəst Kylьk dərtinə həj wi, wi, wi...

Kylьk dəste Əmər aqa finçaneva dьgьveşə,
Xun zь bər nəjnukava dərtinə həj wi, wi.
Kylьk finçane sər xwəda dьkə: wəldьgərrinə həj wi, wi, wi.
Gava ky Kylьk ҽəve xwə dьgərrinə, Lьkoje mьrtьb wedəre hazьr dьbinə həj wi, wi...
—Zu bьkə, bьləzinə həj wi, wi...
Xwə kone rəş ərəbira bьghinə həj wi, wi,

Bezə Wərdəke donzdə ərşa bьşinə həj wi, wi.
Bьra bare əxte bələk gylə, barut, çəbьrxane zь mьnra bьşinə həj wi, wi, wi
Əlije Musesani, Bьoqdo, Nəməte Isa,
Kərre bьra, bьra zь mьnra bьşinə həj wi, wi.
Hərge Wərdəka de dьve: „cь bujə“?
—Be tьştək ţynnə, nava ela Əmьr aqada dəwatə,
Bьra kyre tə zь dəwata u şaje nəminə həj wi, wi
Lьko wana hьltinə həj wi-wi-wi,
Bьra əwana hərьn xwə Kylьkra bьgrinьn həj wi-wi.

Wərdьkə zəfə aqьl bu, go: Wəki nava ela Əmьr aqada dəwatə, kyre mьn donzdəh rьm (ərş) bьrьn, bare əxte gylə barut bьr, xebəta rəngin bьr, go, „çanьm“ go, Kərre bьra, Əlije Musesane, Nəməte Isa, Bьoqdo əva hərcar bьrьn, həvə, ţynəvə, dəwək həjə, we kylьk hərə dəwe“.

Wərdək rabu, rəj cu. Cu dina xwə daje, we se car qiz sər rre bьndaruka qizanə, go:-Gəli-qiza! Bərdəre Əmьr aqa, əw cь qərabalьxə, cь hewərzəjə?

Wedəre əwan qiza zera gotьn, go: —Daje, Kylьk we hərə Beçane binə nava donzdə hazar mala, we Beçane binə, bьdə Əmər aqa, Əmər aqa zi we Pərişane bьdə.

Pərişan xwə kone Əmər aqara dьghinə, dina xwə daje Kylьk kare xwə kьrjə, sjarbujə, we re kəvə, hərə.

Gava Wərdəka de dьvinə, xwə Kylьkra dьgьhinə, Wərdəke go:-

—Əmər aqa, tə cьma jəkə ha nəcekьr həj wi-wi,
Tə ҽjae Qərədaqe sər mьda xar u mьlkьr həj wi, wi, wi.

Dy şere zьnçirkьri sər xalada vərrekьr həj wi, wi
Ǿmər aoqa go:-Daje, hinə bь mьn hinə həj wi, wi, wi.
Ty mətьrsə tьşt tyninə həj wi, wi, wi, wi.
Bьra Kylьk hərə Beçane binə həj wi, wi, wi,
Bьra binə bьdə mьn, Barişane zь həlalja xwəde zь m'n bьstinə həj wi, wi, wi.

Wərdəke go:—Kylьk, lawo, wərə məcə!

Kylьk go:—Daje əze hərьm.

Wərdəke go:—Wəke tye həri lawo, əz navnişane xale tə zь təra bezьm:

Xale tə həftьn həj wi, wi, wi
Nola həft gyre pьşt heşinьn həj wi, wi,
Koloze wanə sorьn, dəvə tukinə həj wi, wi,
Şəre wanə rəşə hamudinə həj wi, wi, wi,
Həspe wanə bozə xal—xalinə həj wi, wi, wi,
Gyhe wanə kewrişkinə həj wi, wi, wi,
Dele wanə qamcinьn həj wi, wi,
Sьme wanə kodinьn həj wi, wi
Roze dьvə həwar gazi həj wi, wi
Se səhəta lь peşja həwarenə həj wi, wi,
Qəlьne wana hoqə ttuna rəş hьltinьn həj wi, wi,
Roze dьbə həwar u gazi, kyştьna mera
Qylap—qylap sər həvda dьrəvьnьn həj wi, wi.

Kylьk go:—Daje, hanə lь mьn hanə!
Ty mьn nətьrsinə zь xalanə həj wi, wi,
Hərge lьnge mьn Kəvьre cəqmaqe dьkəv həj wi, wi,
Lь eəme Xemur, nava donzdə həzar mal,
Izьna xwəde əze lь tə binьm koka bьranə həj wi, wi, wi.

Go:—Kylьk, lawo! əze şirəta tə bьkьm; Wəxta ty dьci bьne Bərrije, gərma nava roze, tume həwşane we lь ba bьn, kared xəzala we zь bər rabьn, təmina mьn təvə, lawo, nəbi, nəbi, ty Sosьke dьdi pəj kare xəzala, zь mere—merxasra be oqrьn.

Wəxta dьvə gərm u gərmstan, nava roze, nəbi, nəbi. Sosьk zь ave golэgənia av nədə.

Wərdəke go:—Kylьk, əz zanьm ty cuji, tye həri eəme Xemur, tye bьkəvi xьşarge, əz zanьm, tye bazьrgana bьşelini, tye

qocaxije bьki, nəbi, nəbi dəve gəwrьkə rut zь mere merxasra be oqrьn, məjnə. Də hərə kyre mьn, zь təra oqr bə!

Kylьk cu.

Wərdəke cь kьr, kaqəzək nьvisi zь bьre xwəra „Gəli bьra! Əz təwəqə dьkьm, xarze wə hatьn, kətьn alje wə, mьqati xarze xwə bьn".

Kaqьz da məlle topalda. Məlle topal kaqəz bьr.

Kylьk se roza re cu; kətə nava gərma roze; tuməki həwşana ba bu, karəkə xəzala zь bər rabu. Kylьk da sər kara xəzale, gopal avit stuje xəzale, xəzal gьrt, hat, lь bər darəke pəja bu.

Kərre bьra u həvaled wi hatьn gьhiştьn Kylьk. Kərr zera go, go: —Nə şirəte dja təjə, cьma tə da pəj xəzale?

Go: —Kyrro, wəki əz nədьm pəj xəzale, wəki əz xəzala nə kьm şiv u təşte, wəki əz bazьrgana nəşelinьm, wəki əz qacaxije nəkьm, wəki əz mera nəkyzьm, əze cawa hərьm nava donzdə həzar mal, əze cawa Beçane binьm.

—Kyro, xebəte lexьn, Əlije Musesane, ty zь məra fьravine cekə, Lьkoje mьrtьb, ty qьrşa bərəvkə, Kərre bьra, ty hьşjar bə həma əz wəstjamə, əze razem, mьqat bə, Sosьk nəcə ave Goləgənia nəxwə.

Kylьk raza, Kərr zi pəjra raza. Wəxta Kərr hьşjar bu, dina xwə daje Sosьk tynə. Dəste xwə avitə bər səre Kylьk, durbin ani, durbine nьherrı, wəki nava ava Goləgənijadanə; meşa sər çəve we gьrtjə. Go:—Həj wax, həj wax! Kylьke ravə mə bьkyzə, ravu lь həspe xwə sjarbu, əw zi çənja Sosьke bu, nave we Səglawe, sjar bu, cu çəm Sosьke, sər çəve we timar kьr, nav aveda dərxьst, le sjarbu, kətə məjdana, parca we dani, ani hat, bərdəre xebəte gьreda.

Kylьk zь xəwe rabu, lь mьhine nьherri, go:

—Kərro, lawo, cьma rənge ve Sosьke sьtri dajə?

Kərr zera go: —Şirəta Wərdəka dja təjə bu, tə cьma da pəj xəzale, axьr xəzal bь oqr bu, nə pak bu, ləma Sosьke sьtri dajə.

Go: —Kərro, bьra, wəllə, nə ysanə, bьra ysa bə.

Wedəre nan u fьravina xwə xwərьn, sjarbun, le dan cun. Cun dərkətьn neziki donzdə həzar mal, tənьşta çəme Xemur, lь kəvьre cəqmaqa, lь nəwala Təreşe dara kьrьnə hьşjargə.

Ķylьk go:—Kərro, əz zь tə dьxwəzьm, ty işəv sjarbi, həri bərdəre Ölije Gesi, ty zь mьnra qəjnţəra dəva zь mьnra bini, cьka ty merəki cawani.

Kərr sjar bu, cu. Cu dərķət hesukə bьlьnd, lь donzdə ħəzar mala nьherri. Ela Ölije Gesi gьran bu. Go:—Wəlləh. Əz nьkarьm hərьm, ţaqət nəkьr, vəgərja. Dina xwə daje, qəjnţərə dəvə wedəre dьeerjan. Ţop kьr, da peşja xwə hatə ħьşarge, çəm Ķylьk.

Ķylьk dina xwə daje, Kərr zorda hat, cu peşije, Ķylьk go:—Malxrav, şirəte dja təjə, əva dəva tye ķyda bini, be oqrьn. Kərr go:—Donzdə, ħəzar malə, əze cawa bьcuma bərdəre Öli aqa.

Kylьk go:— Də wərə—wərə, pəjavə, le tə dь go:—Əz merəki qocaxьm, wərə, go, Sosьke binə əze sjarbьm, hərьm. Ķylьk sjar bu, cu. Cu dərķətə nava donzdə ħəzar mal, bərdəre kone Öli aqa. Öli aqa nav çije xwəda razabu, Ķylьk pəja bu, patronək zь çeva xwə dərxьst, zorda da sər singe Öli aqa, Ķylьk go:—Əz nə mereki mьxənətьm, wəki tə xəwneda bьkyzьm, ty bьzan bə, ty kyştije mьni.

Qiza Öli aqa nava çida ħьşjar bu, le ţəmaşə dьkьr. Ķylьk ţaxmьma zerin bər səre Öli aqa hьlda ani, qəjţəra dəva zi da peşja xwə ani, şəbəqeda dərķət ħьşarge, çəm həvale xwə u Kərre bьre xwə, go:—Kərro, bьra, ķələşmerə cawanьn?

Kərr zera go:—Fələk tərа jarə.

Ķylьk wedəre pəja bu, cadьra xwəda runьşt, dina xwə daje, dənge bazьrganəki zela te. Ķylьk sjarbu, cu peşja bazьrgan:

—Lo, lo, go, əv cь bazьrganə?

Bazьrganbaşi zera go:—Cьma ty kori, nьzani, nьzani bazьrgane Ölije Gesijə, cujə Hələbe, çьheze qiza wi anijə!

—Нь, go, qyrba, əz cь zanьm, bazьrgane Ölije Gesijə. Ķylьk azot peşja bazьrganbaşi, lexьst bazьrganbaşi kyşt, dəvəci zi kyştьn. Dəvəcik ţəne ma, da peşje ani bər cadьra xwə. Ķylьk go:

—Kərro, bьra, go, ķələşmerə cawanьn?

Kərr zera go:—Mьn zь tərа nəgo „Fələk zь tərа jarə".

Ķylьk gazi dəvəci kьr, Ķylьk zera go:—Kyro əz tə nakyzьm zь bona ţəmin wəseta. Hərə beza, Öli aqa, be çərda Kərr Ķylьke Sьlemin dərķətjə kəvьre cəqmaqa, ţareşi dara, beze, be Kylьk dьgot" əz şəv hatьm mala wi, mьn gylə da sər singe wi, mьn ţaqьma zerrin bьr, mьn qəjnţərə dəve wi bьr, mьn bazьrgane wi şelanḑ, mьn bazьrganbaşije wi kyşt, əze Beçane zi bьvьm,

ty aqaje donzdəh ħəzar mali, hərge qəwata tə həjə, wərə əz u ty ləvxьn.

Xylam ıexьst cu.

Əlije Gesi sьve rabu, cu dəƶnьmeƶe, dina xwə daje dəvəcije wi ƶela te, go:

—Kyro, tə xerə?

Go:—Aqa, çərda Kərr u Kьlьk hatə peşja mə, əm şelandьn.

Aqa wedere dəfa həware xьst, go:—Sjarbьn, əme pəj çərde kəvьn.

Bəre nava oba wi buvu həwar, Kьlьk go:—Kərre bьra, Sosьke binə, əze sjarbьm.

Sjar bu, sər eəme Xemur kət cu, le nьherri xortəki mьħina Əlije Gesi Beçan we dəste wida, ƶorda ani ave: xьƶeməkə zerrə bevleda bu, çьləkə həvьrmьşə le bu.

Kьlьk gazi kьre, go:—Qyrba, əva mьħina kejə?

Go:—Ty cьma kori, nьƶani Beçana Əlije Gesijə!

Kьlьk go:—Qyrba, kьlita qəjde mьħine dəst qiza wida bu, cьma iro dajə tə?

Əwi ƶi Kьlьkra got, go:—Rastə, xəvara təjə, həwar hatjə, dьve çərda Kərr u Kьlьk dərkətjə kəvьre cəqmaqada, mьn mьħin anijə, ave bьdьme, əme emə çəh bьdьne, əme sjarbьn, pəj çərde kəvьn?

Kьlьk go:—Wəki əva ava byhyrr dьvə, əz karьm, dərbaz bьvьm?

Əwi go:—Wəlləh bərgira tə gьrə, ty kari dərbaz bi.

Kьlьk mьħina xwə ave xьst, dərbaz bu, əw təƶə zanbu. Kьlьk sjare xəƶəbejə, kьr, nəkьr, Beçan zəngy nədaje bьrəvja. Kьlьk bər fьlьti go:

—Mьn kəle tə u Əlije Gesi . . . te Beçane kyda bьvi. Beçan ƶь dəst dərxьst. Kьlьk Beçan bьr. Əwi ƶi həwar bьr Əli aqara.

Həwara donzdəh ħəzar mal pəj Kьlьk kət.

Hər ħəft xale wi peşjenə. Kьlьk ƶi xwə gihand ħьşjarge. Kərr hatə peşije, Kьlьk go:

—Kərro, bьra merani cawanə?

Kərr ƶera got:—Həwara donzdəh ħəzar mal pəj tə kətjə!

Ķylьk go:—Əw cijə? ţera mьn nəkə,

Hər ħəft xale wi xwə Ķylьkra gihandьn; Məllə ţəzə ķaqəza Wərdəke da dəste xale Ķylьk.

Xale wi gazi Ķylьk kьr, go: — Lawo, əva ķaqəza dja təjə, zь mьnra şandjə, wəki əz wə alikida xьlasķьm, Ķylьkra dьvezə, ty aliki da hərə, əze həware aliki majin bьvьm.

Ķylьk go: —Mьn kəle tə u Wərdəke... ty paşe paje xwə bьdi, bezi mьn xarze xwə da rəvandьne. Əz mere rəvemə, ķare xwə bьkə əz u ty şərkьn.

Ķylьk dьçьrinə, dьçьrinə həj wi, wi, wi . . .
Hər ħəft xale xwə sər həvda tinə həj wi, wi,
Ǿrşəke zь nava ǿrşa dьķьşinə həj wi, wi,
Ǿrşa xwə bь ǿrəbi dьlilinə həj wi, wi,
Ǿrşəkera dy xala orţa zin dьfьrrinə həj wi, wi
Hər penç xale dьn xwə bь Kylьkra dьghinьn həj wi, wi
Ķylьk zь bər hər penç xala dьkə banzdə həj wi, wi
Sosьke ave Goləgənia xwərjə, ərqe naqədinə həj wi, wi
Həma orţa ərqeda ledьxə həj wi, wi.

Xale wi zərgəke orţa mьle Ķylьkda dьxinə həj wi, wi.
Kərre bьra xwə pera dьghinə həj wi, wi.
Çьnjaze Ķylьk ǿrde dьbinə həj wi, wi
Dəste hər penç xala sər Ķylьk dьbinə həj wi, wi
Hər penç xale xwə aqar—aqar dьgərinə həj wi, wi
Lь we ǿrşək xwə ǿrəbi dьlilinə həj wi, wi
Xaləki xwə orţa zin dьfьrrinə həj wi, wi

Dьçьrinə, dьçьrinə həj wi, wi,
Əlije Musesani xwə pera dьghinə həj wi, wi,
Xaləki Ķylьk zь nava xala vədьqətinə həj wi, wi
Ǿrşa xwə dьlilinə həj wi, wi
Əw zi xaləki Ķylьk orţa zin dьfьrrinə həj wi . . .

Nǿməte Isa dьçьrinə həj wi, wi, wi,
Xwə bь hərse xale Ķylьkra dьgьhinə həj wi, wi,
Bəri xale Ķylьk dьdə aqar u nəwala dьgərinə həj wi. wi.
Əw zi xaləki Ķylьk orţa zin dьfьrrinə həj wi, wi.

Həre gava Bьoqdo xwə pera dьghinə həj wi, wi
Çьnjaze Kylьke malxrav ərde dьbinə həj wi, wi
Əw xale Kylьk hərdyja zь həv dьqətinə həj wi, wi.
Ərşa xwə davezə xaləki Kylьk orta zin dьfьrrinə həj wi, wi, wi.

Wəxta Lьko xwə pera dьghinə həj wi, wi
Kylьk dəngəki Lьko dьkə qirinə həj wi, wi.
Go—Bona xatьre Wərdəke, koka mala bave we nəqəlinə həj wi, wi.
Axьr Lьko lexьst, əw zi kyşt.
Kərr fьlьti bər Kylьk go:—Kylьk, bьra,
Kələşmerə cawanьn?
Kylьk go:—Kərre bьrə, wəxta fələk mьnra jarbu,
Sosьk bьn mьnda təjar bu,
Wəxta fələk lь mьn xwər bu.
Həma Sosьk bьn mьnda be itbar bu.
Hanəki lь mьn hanəki həj wi, wi, wi
Kərre bьra nav kətjə bь janəki həj wi, wi.
Hərə malxьravo, tə cьra mьnra nəhьştja xaləki həj wi, wi.

Əfəndem Kərre bьra bь nav kət, həware xwə gihande, je sьlamət əw bu, zь mala xwə nəhat, kok le qəland.

Evar kətə sər.

Kylьki briьdar bu, gazi Kьrr kьr, go:—Kərro, bьra, go wərə, Sosьke binə, həla bər cəve mьn, əz Sosьke bьbinьm, əve miratе cьma ha be itbari kьr mьnra.

Kərroje bьra Sosьk ani hat; bər Kylьkra kьşand, Kylьk dəst avitə şure xwə, kьşand, şurьk zь para gəje Sosьke xьst.

Kərro kьrə qirin, go:—Tə cьma lexьst?

Go:—Cьma əz le nəxьm, ty Sosьke van dəra bьheli, pьşta xwə bьdi, həri, berivane ela Əli aqa ben, Sosьke bьgьrьn, le sjarbьn, əjşirke şir (məşke) bьdьnə bər xwə, bezьn:

„Əva Sosьka Kylьke Sьleminə, wəxtəke pe ve şərr dьkьr“ Əw zь mьnra gələki şərmə. Də ty Sosьke kəfən bьkə, ərde bьkolə, vəşerə.

Kylьk go:—Bьra, dəwlət sərе mьn, cь bezi, go, mьn anjə, pərced dьnjae, je Əlije Gesi, cь bezi mьn anjə, talan kьrjə, ty dəstə kьnç mьnra bьbьrrə, Kərra go:—Də, go:—Bьoqdo

ty mьnra ţakutəke cekə, dar zə́fьn, ţəxtə zə́fьn, mьle raste pənçərəke teda bьhelə, səħətək ma, əze bьmrьm. Mьle mьn pənçərera dərxə, mьle raste. Tabuta mьn dajnьn sər nьrre peşьn, həvsare Beçane bave zənda mьn, wəxta Wərdəka de hatə peşja barьrgan, əwe dur-dur durbine bьnerrə, we bьzanbə, Kərr həjə, Kylьk ţynə; wəxta hat gьhiştə wə, we bezə: „Kərro, Lawo, ka Kylьke mьn“!

Bezə „Kylьke tə sər nьrre peşьnə. Əwe nьrre peşьn bьnerrə, dəste mьn we dь akoşkeda bьħəzə, we bezə:“ Kərro, Lawo, dəste Kylьk, cьma dьħəzə. Ty zera bezə, Kylьk dьvezə „Dьnja ha hatjə, we ha zi hərrə“.

Əvan ţəmin wəsete xwə kьrьn, Kylьk mьr.

Cawa gotьna Kylьk bu, ţəmine Kylьk bun, wi ħəsavi kьrьn, re kətьn, hatьn neziki ela xwə bun.

Şьvanəki mьzgini bьr cu Wərdəkera „Mьzgina mьn təra, go, çərda Kylьk cubu, vəgərrja hat“.

Wərdək hat peşja bazьrgane wan: durbine nьherri—Kərro həjə, Kylьk ţynə; gьhiştə bazьrgan, go: —Kərro, Lawo! Ka Kylьke mьn“?

Go:—Kylьk sər nьrre peşьnə.

Wərdək gьrja, go:—Kərro, Lawo! Kylьke mьn, cьra dəste xwə dьħəzinə?

Go:—Daje, dьbezə „Dьnja awa hatjə, we ha zi hərə“.

Wərdək zəf aqьlbu, fьkьrmiş bu, go wəki Kylьk hatjə kyştьne, wəki ysanə koka mala bave mьn ţəmam qəljajə, bьre mьn ţəmam hatьnə kyştьne. Wərdəke go: „Əze tə́nəke nədьmə Kərro, Kərro mьnra rast navezə. Wərdəke go:

Kərro, Lawo, həkə, lь mьn həkə,
Kylьke mьne ţəmərja xwə bь şəkə, həj wi, wi, wi..
Dьve Kylьk mera dьkyzə, Kərr pьşte rəvəkə həj wi, wi, wi
Kərro go:—Wərdəke, daje!
Hanə lь mьn hanə həj wi, wi, wi
Bəs wərə mьn tə́nanə həj wi, wi
Həre mьne kəvьri cəqmaqa tə anjə koka bьranə həj wi, wi, wi.

Wərdəke ţəzə zanbu bьre we hatьnə kyştьne, Wərdək gələki gьrja zь bona bьre xwə, zu fьkьrmiş bu disa: “Əva ela xəlqe xəribə, cьma dьgьrim, bьre mьn, kyre mьnva bona Pərişane

hatьnə kyştьn. Həla, cьka Pərişan Kərro dьstinə, nastinə, həla əze dǝ́wata kyre xwə bьkьm, paşe şina bьre xwə bьkьm".

Bazьrgan neziki kone Ǝ́mər aqa bu, Pərişan bərdəre kon səkьni bu, Wərde go:—Həj wi, wi, wi

Mьn dərk̨ətjə pьltə ǝ́wre gьranə
Dьve K̨ylьke mьn kyştьnə, mьn anjə k̨ok̨a bьranə həj wi, wi, wi.
Mьn rabujə bina baje dinə həj wi, wi.
Ledьxə peşmala kone ǝ́rəbi dьħəzinə həj wi, wi, wi,
Bəra xwəde kyre Ǝ́mər aqa bьkyzə.
Kone wi zь nav kona hьlinə həj wi, wi,
Mьn nьzanbu Kərre bьra we k̨ok̨a mala bave mьn bьqəlinə həj wi, wi.
K̨ylьke mьne bekyştьn, kəs mala mьnda nəminə həj wi, wi, wi.
Pərişane go:—Daje, mьn dərk̨ətjə pьltə ǝ́wьre rəşə,
Də bьra K̨ylьke tə nava çьnəte gyləkə gəşvə həj wi, wi, wi.
Hərke K̨ylьk hatjə kyştьn, bьra Kərr dəwse xwəşbə həj wi, wi, wi.

Wərdək bər dəre Ǝ́mər aqa səkьni bu, ve səħəte go, buka mьn!

Ǝ́mər aqa Beçan hьlda, dəh ro srok ze xwəst, tьvdira Pərişane dit, cawa qəjde əşirje dǝ́wata Kərro kьr; dǝ́wat kьr, xьas bu.

Paşe şina kyre xwə kьr.
Paşe ty cuji mьraze xwə
Ǝw zi cu mraze xwə.
Kyta bu, cu.

Got Ħəsoje Mamo, 55 sali, zь gynde Engyk̨e, alije Qərse, nьha gynde Ħəkoda dьminə lь nəħja Taline. Nəxwəndjə, əw bь xwə lь Ǝjnt̨ave zь dja xwə bujə.

Nьvisin. Ħ. Çьndi u Zəjnəva Ivo.

---

4. ĶYLЬKE SЬLEMIN

Lo bavo sьbəjə,
Kone Ə́mər aoqa səre rrejə,
Booq u bərane xərəgecan u kikan çьvandjə,
Finçana xawe sər dəste Şьmsi xanьme danjə,
Ķi ko finçana xawe hьlinə,
Beçane ərəbe Gesi binə,
Həjfa lawьke Həsoje Gesi bьstinə
Şьmsi xanьm ţəvi dare rьme ƶь mə dəstinə.
Həj wi, wi, wi.
Lo bavo, roje sьsja, roja cara bujə,
Berivani cujə Ķylьke Sьlemin gazikьrjə.
—Berivano, səre mə bь xyrbano!
Iro se ro, se şəvə ħal u ħəwale ela mə cijə?
Cьma pəze mə be dotьn majə?
Ve gave berivan gazikьrjə, gotjə:
—Ķylьko, səre mə bь xyrbano!
Ape təji Ə́mər aoqajə
Iro se roƶ, se şəvə saz u sazbənd anijə,
Lь ele ķef u şaijə.
Həj wi, wi, wi.
Ƶьna Lьkoje mьrtьb hьlanjə gotjə:
—Ķylьk, ape təji Ə́mər aoqajə,
Box u bərane xərəgecan, kikan çьvandjə,
Finçana xawe sər dəste Şьmsi xanьme danjə,
Dьbe: —Ķi ko finçana xawe hьlinə
Bьleçane ərebe Gesi binə
Həjfa lawķe Həse Gesi bьstinə
Şьmsi xanьme ţəvi dara rьme ƶь mə dьstinə.
Həj wi, wi, wi.
We gave Ķylьke Sьlemin rabujə,

Əlbəkə şire mije dotjə,
Həft nane xwə peda kərjə,
Hurьk-hurьk bər bь male məşkьrjə,
Hatjə Sosьke dərva ķьşandjə,
Zine Merdine le kьrjə,
Rast u ၔəpe təng u bənga şьdandijə,
Rьma donzdə movka bərda ၔьkandjə.
Gotjə.—Ja əlah, ˣwəde, sjar bujə,
Məjdanək sərе ele cujə.
Məjdanək bьne ele hatjə,
Rьm sər xumrьme zьvьrrandjə,
Həft palane dəva sər rьme hьlanjə,
Sər mьle ၔəpe wəlgərrandjə,
Hərce mərьve məzьn ʑe saw gьrtjə,
Gotjə:—Dьle wi malmiraţe, ʑь ħəsьn jan ʑь polajə,
Hərce mərьve nasi gotjə:—Şьvanəki sərе cole bujə,
Tьştək lь dьnjae aləmiş nəkьrjə.
Həj wi, wi, wi, wi.
Ķylьk hatjə male pəja bujə
Dəstək ၔəke maqul xwə kьrjə,
Sər ķoloze dəvəţukijə
Lь dore şəre rəş ħamudijə,
Huckьke wi ləwandijə
Kьrase wi ţorrkьrjə
Şarьke wi madanijə,
Şьvxəlune wi jasurmijə,
Ķisьke wi atlasijə,
Ţţune wi çəmbəlijə,
Sərke wi jaxubijə,
Hər çare ţoxtuniv ţţune çəmbəli dьķşinə
Ķytajə, peva danjə
Hylm-hylma lexьstjə,
Sərda mьʑ u duman ķətjə,
Cu sьlavьk gavin lь diwane kьrjə,
Diwane ʑь bər banzdajə.
—Bavo, xwəde ʑь wə razi bə,
Hun bьxyn, hun boxьn, hun bəranьn

Əgər ape mьn Ә́mər aꝗa, mьn çije mərьva danja.
Bьgota:—Kylьke pьzmame mə zi həjə.
Həj wi, wi, wi.
Bavo, Ә́mər aꝗa rabujə cujə alije male.
—Şьmsi xanьm də ty rava, finçana xawe ţьzikə,.
Binə, nava diwane bьgərinə,
Mevane mə məzьn Kərr u Kylьkьn,
Ţəzə hatьnə, runьştьnə.
Də we gave Şьmsi xanьm rabujə,
Finçana xawe ţьzikьrjə, anjə,
Nava diwane gərrandjə,
Bala xwə daje Kylьk sər dəste rast runьştjə
Xemişi Kylьk nəkьrjə,
Xawe sər dəste čəpe gərrandjə
Ţanga Kylьke Sьlemin hatjə,
Kylьke Sьlemin kərba mamukar bujə,
Finçan hьldajə sər sьmel u palьkada wəlgərrandjə,
Finçan lь ə́rde xьstjə,
Hər pərce finçane zь xwəra cujə,
Pərce məzьn dawa ape Ә́mər aꝗa kətjə.
Kərre bьra čə́v şkenandjə, lev gəzandjə,
Ţy inkan lь Kylьk nəkьrjə
Həj wi, wi, wi.
Kərre bьra gotjə:
—Kylьk tə cьma finçan hьlanjə
Ty bьhьşta, mьne finçan hьlanja,
Mьne bьcuja, Beçana ə́rəba banja,
Mьne həjfa lawke Həse Gesi bьstənda,
Mьne Şьmsi xanьm lь bьrtje xwə mə́r bьkьra.
—Bьra ty dini, ty dini,
Ty tьşta nafə́mini,
Əgər ty finçan hьlanja
Iro se ro, se şəv finçan lь ə́rde bu, te hьlanja,
Bərxe ce, ţьmi dani bər kerinə
Həj wi, wi, wi.
Bavo Şьmsi xanьm dьbe:
Sьn-sьnə xwəş sьn-sьnə,
Ba te, bae şəva dьnə

Ledьxə cit u pəredje ape Ә́mər aqa cardə stunə,
Həjfa mьne pьzmame mьn te dьcə bər kyştьne.
Ⱪərro dьbe:—Domam ysa məbe.
Domam, bьbe:—Sьn-sьnə xwəş sьn-sьnə,
Ba te, baje şəva dьnə,
Le dьxə cit u pərdəje Ⱪylьke Sьlemin cardə stunə,
Țəvda zь poja, zь ħəsьnə,
Ⱪi ky hərə Bьleçana ə́rəba binə,
Həjfa lawьke Həse Gesi bьstinə,
Disa Ⱪylьke pьzmame mьnə,
Həj wi, wi, wi.
We gave, bavo, Ⱪylьk gotjə:
—Loko, lawo! Də ty hərə, țel u təmbure mьn binə,
Hurьk-hurьk Sosьke bьxyrinə
De Wərde pe nəħьsinə,
We gave Loko cujə dəste xwə avitjə təmbure
Cьngin zь țela təmbure ⱪətjə,
De Wərde dərva dərⱪətjə,
Gotjə-—Ⱪylьk, lawo! xwəde xerkə,
Isal ħəft salə bave tə mьr bu,
Sosьk dь xamada bu, ħal u ħəwale tə cь buja?
Tə Sosьk zь xan ⱪьşandijə, tə cь bujə?
Ⱪylo gotjə:—De Wərde, sərе mə bь xyrbane,
Xəzalək əəma Xemur pəjda bujə
Cьka əze hərьm bьnerьm
Namusa bьnəbarəke zь məra cijə
—Lawo, wi dəvi mə nəxapinə,
Cьma ty nabezi, mə finçan hьlanjə.
Ә́ze hərьm Bьleçana ə́rəba binьm;
Həjfa lawьke Həse Gesi bьstinьm,
Şьmsi xanьme zь xwəra binьm.
Həft lawe Həse Dude hənə
Hər ħəft zi xale tənə,
Həj wi, wi, wi.
Lo, bavo, Ⱪylьk gazikьrjə:
—De Wərde, sərе mə bь xyrbane,
Isal si sal, cьl sal bu, nьzam,
Ty zь ə́rde, jane zь ə́zman buji,

Bəxte mə sewiara ty buji xydane ħəft bьra,
Xalane mə cь forminə?
—Lawo, həspe wani dəxdəxinə,
Gyh ķewrişkinə, navtəzinə,
Sьmkodi, sьmţəraşinə,
Dele wan, delxamcinə,
Ty bala xwə dьdi hər ħəft zi jək dəwlinə.
Səre wana ķoloze dəvəţukinə,
Lь dore şare rəşə ħamudinə,
Huєьke wani ləwandinə,
Kьrase wani ţorrkьrinə,
Şarke wani madaninə.
Şьvxəlune wan jasurminə,
Ķiske wani aţlasinə,
Ţţune wani çəmbəlinə
Sərke wani jaxubinə,
Hər çare ţoxt u niv ţţuna çəbali hьltinə,
Sjari dьķytə, agьr peva datinə,
Nola gyre pьşthe şin zь dəst həv dьrəvinьn,
Nьzanьn, ķi dьķşinə, ķi naķьşinə,
Єəma Xabure awьrr dьdə,
Sər Ķylьke lawe mьn nola awьrre ryħьstinə
Jəki mina Ķylьke Sьlemin zь nava xwə dərtinə.
Həj wi, wi, wi.

Bavo, we gave Ķylьk sjar bujə,
Bь rre ķətjə, de Wərde pəj ķətjə,
Gotjə:—Ķylьk, lawo! şire mьn, tə ħalal bə
Ty dьci sər kanja Sədwana,
Xəzal zь məqələ xwə banz dьdə,
Nəbə, nəbə, ty səre Sosьke le rastki,
Ţy ħilə mərəza xwə hьltini.

Bavo, we gave Ķylьk sər kanja Sədwana ķətjə,
Bala xwə dajə xəzalək zь məqəle bazdajə,
Səre Sosьke be manə le rastkьrjə
Məqələk cujə, xwə gihandjə
Gopal lexьstjə, xəzal hьlanjə
Nav bəre xwə u zin danjə,

Hatjə sər kanja Neeirvana pəja bujə
Ķəbaba xwə cekьrjə, xwərijə
Zь xylamarra gotjə:

—Də hun mьqati Sosьke bьn,
Өze lózəki sərə xwə dajnьm.
We gave ky Ķylьk raķətjə
Xylam dora həstuje xəzale çьvinə,
Godari Sosьke nəkьrьnə,
Sosьk qəjd u bərhənde xwə ķьşandjə
Cujə sər ava goləgənia ķətjə,
Həft bərda xwə qətandjə,
We gave Loko cujə, anjə, hatjə,
Şişka dəbance ķьşandje,
Təng u bənga ķьşandjə,
Sərə sьbe ko bujə, Loko gotjə,
—Ķylьk, dьle mə lianə,
Iro Sosьka bьmbarək bьn təda nakə ty ķarə.
Ķylo dьbe:—Loko, lawo! ty dini, ty dini,
Xwəde tala ronaja eəva zь tə bьstinə,
Cьma ty ve sьbe ty lь Sosьka bьmbarək lьng dьxini,
Өz bь ķaba Şərifkьm,
Өz dajmə sərə Sosьke nav nəjara rastkьm,
Өze dajmə mera bьkyzьm,
Xun sər xarpuze bьrrezinьm,
Өze g-lha sər həvda, wəlgərrinьm
Həj wi, wi, wi.

Bavo, sərə sьbe bujə,
Ķylьk eəma Xebure sər kanije pəja bujə,
Bala xwə dajə bukьk zь weda tejə
Go:—Xuşke, naje ty xuşk u bьre axirəte?
Buke go:—Ty cь səwala zь mə dьki?
Go:—Bьleçana Өrəbe Gesi cь nişanjə, cьformiə?
Go:—Cьl kəhelan, ķəfana Bьleçane ajrijə,
Lьnge wi ķьlitkьrjə
Ķьlita wi be mónə bьn doşəke qiza mirda danjə,
Roje çarəke vədьkə, dьdə dəste çarijejə,
Ţasa ziv lь dəsta dajə,

Əgər cьl ķəħəl hatьn sər kani, av xwərьn, cun,
Bala xwə da lь dəste çarijə,
Ţasa zivin lь dəst dajə
Go: —Ţasьk bь wi ţasi ƶь məra av bьdə.
Go: —Həramo, də weda hərə,
Ƶь xwə ţasa hana lajqi dəve təjə
Ţasa hana ançax Sosьk teda ave bьxwə,
Lawe mir sjarbə ƶь xwəra ķef u səjrangejə,
We gave Ķylьk ƶь ķərba u ƶь hersa ɵok lь pьşta qizьke xьstjə,

Se səħət lь qize ţəmam bujə,
Bьleçan lь dest stəndjə.
Loko got: —Ķylo, də wərə, əm hərьn, tə Bьleçan stəndjə.
Ķylo got: —Loko, lawo, ty dini, mьn Bьleçan stəndjə, cь namus kьrjə,

Sьbe ro ape Ə́mər aqa we bьbe:
—Gyr ky gyrə, xwə dave kəndala,
Jək-jək gisk ƶь kəria dьgьrə,
We gave Ķylo bь xwə sjar bujə,
Anjə dьzgina Bьleçane dajə dəsta,
Go: —Də hərə, ƶь lawe mirra bьbeƶə:
„Sjarьk ɵəma Xebur pəjda bujə,
Ɵok lь pьşta mьn xьstjə,
Se səħəte mьn ə́rde ţəmam bujə,
Bьleçan ƶь mə stəndjə,
Anijə disa dьzgina Bьleçane dajə dəste mьn,
Go: —Də hərə, lawo, mirra bьbe,
We gave cujə ķətjə, dьl ƶь dьla ķəte.
Tole ƶь dola ķəte
Jeko, Bьleçan dьbьr, heƶa ela mə
Həj wi, wi, wi..

Se ro, se şəve Ķylo ţəmam bujə,
Ķəsək sər Ķylьk nə hatjə,
Ķylьk cujə nive şəve paşkona səkьnjə,
Bemə́nə ƶь qiza mirra tьştək lazьm bujə,
Qiza mir rabujə, cujə,
We gave Ķylьk cujə doşəka qiza mir bьlьndkьrjə,

Ķьlit bьn dᶜᶟəke hьlanjə
Lьnge Bьleçane vəkьrjə,
We gave Bьleçane sjar bujə, bьrjə
Go: — Gəli el, ħaşa mьn maka ƶьne...
We gave mə Bьleçan rasti bьrjə,
Hərce ƶь wə teŋ bьkьn u ben.

Səre sьbe bujə,
— Ķylo, lawo, ty dini, ty dini,
Pirəke ərəba sər-ǝəvnəşuşti
Bavkoti, de wəndaji go:
— Ķylo, lawo, ty dini, ty dini,
Ty ħəzar ħəftsьd sjara dьxətini,
Ǝjae Şəngale dьxini,
Səre ħəzar ħəftsьd sari dьƅьrrini,
Mьrade tə ƶь pe gьrti
Həla ƶь mala xwəde, naxətini,
Həj wi, wi, wi.

Bavo, səre sьbe bujə,
Ħəsoje Gesi ķaoqəzəki nьvisi dajə Ħəse Dudira!
„Sjarьk ƶь ǝəma Xebur pəjda bujə,
Baje bruskejə, ķoka mera lь mə ani,
Bəxt ky həjə, ƶь bona xwədejə,
Həj wi, wi, wi....“

Bavo, səre sьbe bujə,
Lawe Ħəsəne Dudi sər şan u şina dьcьn, tenə,
Bьraje məzьn, gazi bьraje pьǝuk kьrjə,
„Təjr ky təjrə, nav ţopraxa məda nagərrə.
Hərə lь peşje, əgər sjare gazejə,
Ƶь mьnra ķaoqəzək binə,
Əgər sjare çərdejə:
Səri hьlinə, binə.

We gave cujə peşije,
Bala xwə da xuşka wijə,
Ķaoqəz lь dəstdajə,
Əgər teda nьvisandijə
“Sjarьk lь ǝəma Xemur pəjda bujə

Ķəs nьzanə mələki məwtejə,
Baje bruskejə, jan tə́vi təjrokə,
Ķoķa mera lь mə anijə,
Bəxt ky həjə, zь bona xwədeje.

Də we gave Həsəne Dudi rabunə,
Həspe xwə dərva kьşandijə,
Buka wana pьeuk anijə ţije xwə
Laeьka xwə sər lьng gərrandijə,
Gotjə: — Wərьn məcьn, əw zь ķedəre həbuja
Disa zь ķoķa wə, zь çьnse wəjə!
Go: — Buke, əgər zь koķa mə nəbə,
Zь pьşta bave mə bə,
Bəxt ky həjə, zь bona xwədejə,
Həj wi, wi, wi....

Bavo, sərе sьbe bujə,
Lawe Həsəne Dudi sər eəma Xebur ķətьnə,
Eə́ve Ķylьk je ķətjə,
Lə́zəki çane Ķylьk gьrtjə
Nəcьm peşje, we bezьn" cь sjarəki ķotjə
Dərba peşьn, wəlləh, dərba boqəjə;
Dərbək leхьstjə, xale məzьn çəhnəmi ə́rde kьrjə.
Ve gave ko Ķylьk zьvьrrjə
Sosьk ̦paldajə, səkьnjə,
Hər şəş lawe Həsəne Dudi rьma xwə qonça Ķylьk xьstьnə.

Dьl u çəgəre Ķylьk fьrjajə,
Nava çьzməje fənəri ķətjə,
Ķylьk gote: — Gəli lawe Həsəne Dudi!
Eəma Xebur bь gərr-gərrə
Ixbale wə şьxyli, sərə Sosьke bujə darə,
Lьng le bujə dəstarrə.
Sosьka bьmbarək bьn mьnda nəkьr ţy ķarə,
Wə mə kyşt, əz Ķylьke xarze wə bь xwə mə.
We gave Ķylьk hьlaninə, bьn sja dare daninə,
Həwari xwə kьşandьnə,
Rьndaja Ķylьk ţəmaşə kьrьnə,
Həj wi, wi, wi....

Lo bavo, ve gave de Wərde gotjə:
„Kərro, lawo, şire mьn lь tə ћəlal bə
Iro ћəft ro, ћəft şəvə Ķylьk cujə,
Ņamusa Ķylьķ sər məda nəhatjə.
—Daje, də ty ravə, məra qəbolək cekə,
Əz bьxym, hərьm bьnerьm namusa Ķylьk mərra cijə.

Le bavo, ve gave de Wərde dərva dərķətjə,
Bala xwə dajə, Sosьk nav xuneda sor bujə,
Bərdərida səkьnjə.
We gave de Wərde zьvьrri hat mal,
Go:—Kərro, lawo, namusa Ķylьk sər məda hatjə,
Təjra goşt xwərjə,
Sosьk həsty zь məra anijə.

De Wərde, Kərro dərva dərķətjə,
Bala xwe da Sosьk nav xuneda sorbujə
Go:—Se əhde xwəde çana mьn ķətjə,
Hətane baran nəbarə u xuņ çəndəka nəbə
Zь məra səknin ţynəbə.
We gave Kərro rabujə Həmdane dərva ķьşandijə
Zine Merdine le kьrjə
Rast u ƨəpa təng u banga şьdandjə,
Rьma donzdəh movьka bərda ƨьkandja,
Got:--Ja əllah, ja xwəde, sjarbujə, rre ķətjə,
De Wərde pəj ķətjə, go:
„Kərro, lawo, şire mьn lь tə ћəlal bə,
Ty jəki zь xalane bьheli zь bona tamazlaxe,
Həj wi, wi, wi.....

Lo bavo, Kərro ћafa ƨəme Xebur ķətjə
Bala xwə daje şьvanək lь wedəre səkьnjə.
Go:—Şьvaņo, şərre səre sьbe lь ķedəre bujə,
Şərre dana evare lь ķedəre bujə?
Go:—Şərre səre sьbe ƨəma Xebur bujə,
Hoz bь Ķylьk nəkьrьnə,
Şərre dana evare lь ķytla dare bujə,
Sosьk ņaldəjə, səkьnjə,
Hər şəş lawe Həsəne Dudi lь Ķylo xьstьnə
Dьl u çəgəre Ķylo fьrrjə,

Nava çizma fənəri kətjə
Wəllə, bьn sja dare daninə
Rьndaja Kylьk ţəmaşə dьkьn.

Lo, bavo, ve gave Kərro cujə, dəngkьrjə,
We gave lawe Həsəne Dudi xwə şaş kьrjə
Gəma bьn pьeənga həspa xьstьnə,
Gotə lawe Həsəne Dudi:
„Se əhd lь çane mə kətьnə,
Ty çari xəwoqa mə bь wəra tynə
Həta əz bьraje xwə bьlnəjnьm çiki bьlьnd dajnьm",
We gave Kərro hatjə, go:
„Kylьk, bьrajo! dərba tə, dərba cijə?
Kylьk go:—Cəma Xebure bь gərr gərrə,
Səri Sosьke bujə darə,
Lьng lь Sosьke bujə dəstarrə,
Ixbala wan şьxyli,
Sosьka bьnbarək bьn mьnda nəkьr ty karə.
Nьzanьm dəste wan kopəka ţawi bu jan bawi bu,
Şəş sexe kəran lь mьn kətjə",
Kərro got:—Bьra, əz wi səwali zь tə nakьm,
—Bьra, nəbrozə, xwəş nəbrozə,
Lawe Həsəne Dudi nav weda kyştьnə nə dəwə—nə dozə.

Kərr got:—„Əz wi səwali zь tə nakьm,
Dərba tə, dərba cijə?
Kylo got:—„Həzar pəze Dəwreş lь cole bə,
Həzar kise morkьri lь ərde bə,
Bьra roki awa nave mərьv lь dьne bə
Həj wi, wi, wi....

We gave bavo, Kərr dəst aviti Kylьk bьlьnd kьrjə
Çiki bьlьnd danijə,
Go:—Bьra, də ty ţəmaşəkə, xəwaqe bьraje xwə.
Ve gave Kərro cujə dəng lawe Həsəne Dudi kьrjə
„Nəben, ty bebəxtjə".
Penç lawe Həsəne Dudi kyştjə,
Bьraje pьeuk saqi gьrtjə, anijə
Go:—Bьrajo, də ty ravə nava xəwaqe gьran,

Mьn xəsase bьraje xwə saqi gьrtjə.
Go: —Bьrajo, xəsase mьn əw ninə
Wəxte ky lawe mir bь kyştьna mə bьhist,
Cu zь xwəra dəste qizьka govənd dьgьrt,
We gave Kərro cu səre kyre mir zekьr.
Dьl u çəgəre wi ani hat.
Go:—Bьra, də ty ravə, mə nave xəwqaje gьran
Peşkeşi zь bьraje xwəra anijə,
Go:—Bьra, xəsase mьn əw ninə.
Xəsase mə wəxta ko mir kyştьna mə bьhist
Mir zь xwəra çьrid dьlist,
We gave bavo, Kərro cujə səre mir zekьr.
Rəħma xwəde təlpəki əwr rabu.
Baran bari, xujin rabu, çəndək bьr,
Əhda Kərro təmam bu,
Həj wi, wi, wi......

Bavo, we gave Kərro hat çəm Kylьk,
Çьnazək gьreda, Kylьk lь sər dani,
Go:—Kərro, bьra, ty Sosьke bər məva bьvə binə.
We gave Kərro Sosьk bər Kylьk bьr ani,
We gave Kylьk şurək pьşta Sosьke xьst kьr dy çija.
Kərr go:—Bьra, tə cьma Sosьke xьst?
Go:—Bьra, sьbe ro, swarək zь mə kotitьr le swarbə,
Əwe be „Cawa mərьv bujə sər vi bьmbarəki hatjə kyştьn“.
We gave Kərro çьnazək gьreda, Kylьk bьr cu.
De Wərde hat peşije, go:
Kərro, dərba Kylьk cijə?
Go:—„Daje, dərba Kylьk çi gьrtjə“
Go:—„Te mə bə, Bьleçan bь namus anijə?
Go:—Daje. te məbə, Bьleçan bь namus anijə,
Həma dərba wi çigьrtjə.
Go:—Lawo, zərar nakə, əgər bь namus anijə,
Səki mьxək zь sola mə kətjə.
Həj wi. wi, wi,....
We gave Kylьk aninə mal daninə,
Gazi Şьmsi xanьme kьrьnə,

Dəste wana danə havdane,
We gave, əhda Ķylьk ţəmam bujə,
Ә́mər aqa gotjə:
„Kərro, ty bь dьle xwə nəgьri,
Bьraje tə zь bona kəvna zьne hat kyştьne".
Wi gavi Kərro şure xwə, xwə ķьşandijə
Səre Әmər aqa fьrandijə,
Wərdəke Şьmsi xanьm anijə,
Sər lawe xwə mə́rkьrjə,
Həj wi, wi, wi.

Got: Simion Hovhanesjan zь Muşe, zь gynde Baqluje 55 sali; Simion əva ķьlama lь Diarbəķьreda binbujə, əw nьha kolxovane gynde Avanejə, lь sər nəĥja Aştarake,
Nьvisi: Vardan Petojan.

---

5. ĶƏRR U ĶYLЬK

Ə́li Ə́mər aqaje mьli dəfa həware xьst; gazi ə́git u ə́gale ela xwə kьr; sobət dani; şərbət bəla kьr. Şərbət kьrə nava finçana zerrin; dələbaşi dьgərrinə u dьbezə.

—Ķi ky hərə mьnra wəlate Ə́rəbstane Beçana Ə́liçana binə, bьra ħəlalje xwəde Gylxanьma qiza mьn xwəra bьstinə. Ţasa şərbəte dьgərrinə, qət ə́git u ə́gala jək zi tyrəş nəkьr, wəki finçana şərbəte nava ləgane hьlinə u sər xwəda kə,

Kərrr u Ķylьke Sьlo, hərdy zi xərib bun; nə zь ela Ə́li Ə́mər aqa bun; zь eled başqə hatbun; çəm ela Ə́li Ə́mər aqaje mьli danibun, ħəjani dagərra ele.

Ķylьk kybar-ķybar rabu, finçana şərbəte sər xwəda kьr, xwər u got:—Je ky binə, əzьm!

Ə́git u ə́gala eə́ve həv nьherrin. Dəng bəla bu nava elate, ko Kərr u Ķylьke hərьn wəlate Ə́rəbstane Beçana Ə́liçana həspa ķьħel binьn bona Ə́li Ə́mər aqa.

Ə́li Ə́mər aqa gazi kьr, gotə wana, wəki „hun nəcьn zь mьra Beçana Ə́liçana mьnra nəjnьn, hun bьzanbьn, wəki hun namus u nave mьra dьlizьn, səre wə muje bər çəlate, male we ţalanə“.

Kərr got:—Bəle aqa! səre mə muje bər tə, ko əm nəcьn Beçana Ə́liçana nəjnьn.

Dəng gьhiştə Wərdəke, dja wan, ky Kərr u Ķylьk we hərьn ela mire ə́rəba Beçana Ə́liçana binьn boj aqe.

> Wərdəke xwə dьkə, dьləzinə,
> Xwə lь bər kone Ə́li Ə́mər aqara dьghinə,
> Kyrmançi dьlubinə, ţьrki dьqirinə!

Wərdək cu alije kone mera boj rəça kyra, wəki Ə́li Ə́mər aqa wana nəşinə sər ela mire ə́rəba şərre xal u xarzija, le ty rəçaje Wərdəke çəm aqa dərbaz nəbun:

—Gərəke hərьn, hərkə nəcьn, səre wan bər çəlatejə.

Wərde got:
Həj wi, wi, wi, wi..:
Ķe dijə, ķe binajə,
Wəke mərьv xarzja sər xalada bь şərr bьşinə,
Əmər aqa tə xьrab bə,
Tə xьrab bə ķocьk u səra,
Təje bəre xarzja dajə xala
Şərre xal u xarzja,
Wьsan, noţlani dərde be dərman,
Əmər aqa, tə bьmьrə kyrə,
Təje bəre xorta dajə gərme, gərmstane,
Qume u helьstana
Təje dьnja mьn kьrjə heləkanə.

Kərr u Ķylьk ţьvdarəke cujina xwə ditьn. Ţəv xwə hьlaniŋ zəqira cьl şəvı; nan, av. Av hьlannin bona we jəke, sər wa na ava vəxwərьne ţynəbu, gərəke həft wəxt-wəxta nav qumstaneda bьcuna, paşe dərbazi av u cimana bьbuna.

Kərr u Ķylьk həsp ķьşandьn dərva. Zine romaŋi ķьşandьn pьşte, lь xwə kьrьn ķьnçe qale; hьlanin rьme cardə moviki, mərţale Bəsraji, şured kosəmьsri, gazi xwəde u mera kьrьn, lь ţəv xwə bьrьŋ Aţoje mьrtьb, şəblije fəndi u fel, Poqos wəki bələdije wana bьkə, cьmki əwana zəf rebari cubunə wəlate Ərəbstane.

Kərr u Ķylьk bəre xwə danə wəlate Ərəbstane, ela mire ərəba, le Kərr u Ķylьk nəbələd bun, bələde wana həbun.

Wərdəke dit wəki kyrr cun, dьnja səri bu dozi, pəj kyrra ķət u got:

—Lawo, mьn şire bədəna xwə dajə wəda, gyhdarja dja xwə bьkьn, əz zanьm hune hərьn ela mire ərəba, bь dəsti zore hune Beçana Əliçana binьn, bona Əli Əmər aqaje mьli.

De nişane merxas u əgite ela mire ərəba Kərr u Ķylьkra got:

Merxas, əgit u rьmbaze wana həft xale wənə, nişane wana əvьn:

Həspe bьn wanda ķьhelьn—mənəginə,
Navķele wana təzinə, delqamcinə
Sjarəgьra bezьng dьzьvьrrinə,
Rьme dəste wanda nəzərinə
Baje mənəgia, garьs ərde hьltinə,

Ķoloze wan dəvəţukinə,
Şəre dore ħamudinə,
Əbaje wana Bəsrainə,
Kondьle lьnge wanda alfьrrənginə,
Ķosəmьsrije wana çəwarinə,
Çəware wana şərrada məria wərsal dьkə,
Gizme lьnge wana fənərinə (alfьrənginə)
Qьtьne (qəlnne) dəste wanda hoqək ţţuna
şerazi hьltinə.
Roƶe qale sər mьle həvra dьrəvinьn,
We urt u oçaxe mala bave mьn bьqəlinьn
We dьl u çəgəre wə səre darava rakьn,
Hərkə wə nasja xwə da xalaned xwəda,
Wə nadьn zəjkьrьne, le hərkə wə
Xwə xala nəda əjankьrьne, hьnge
We wə bьdьn zəjkьrьne. Beƶьnə
Xale xwə wəxte məjdana şerrda
Əm hənə roƶe ooɥrme gran
Xylame ħəft xaled xwənə,
We wə azakьn, be qəzja.

Wərdəke disa gotə hərdy kyrred xwəda: —Ţəmija mьn wə bə, wəlate Ərəbstane kare kar xəzala zəfьn, nəbə ky nəbə wəki hun mənəgije bьdьn sər kare xəzala, be awikьn.

Wərdək vəgərja dьləki kyli bьrin...

Bələde wana Aţoje mьrtьb bu, reja ţape gynijara, məxəle pəzķuvjara Kərr u Ķylьk bьr. Sər reja wana av ţynəbu, əwana dərbaƶi ţopraxa Ərəbstane bun; kətьnə nava qume u qumstane, ħəft roƶa rebari cun, sər reja wana avţynbьu, kare karxəzala bər ţume ħəwşane radьbun dьrəvjan. Ķylьk bь Sosьke rьķefi sər ķared xəzala kьr. Hьvƶane (kьmənd) xwə davitə stuje wana, ħətani dьda orţa xwə u qaşa zin.

Kərre bьra gotə Ķylьk: —Nə kare xəzala be awikьn, bona ooɥra mə zəf xьrab bьn, cьma Sosьke dьdi təlkьrьne?

Ķylьk got: —Ty cь nəwerəki, ty nə ƶь dola bave mьn Sьloji.

Pьrr—hьndьk əw gьhiştьnə sər ava Kəvьre cəqmaqa, çiki heşnaji, sər kanije ewrin, le ava kanja Cəqmaqe şorr bu.

Kərr gotə Ķylьke bьra: —Mьqati həspa bə, həsp zəf ţinə

av nəxwərьnə, we bьfьlьtьn, hərьn ave goləgənia, ave şorr-şorrьka we vəxyn. Əze ləzəki razem, işəv cənd şəvə mьqati həspa mə, ķəsьrimə, Kərr ķətə xəwe, raza.

Ķylьk epeçi mьqati həspa kьr, əw zi xəwra cu; sər pьşta həspa kəsьribun, dypai dəste gərme, Ķylьk rabu dina xwə da Sosьke, tənge xwə qətnndьnə, cujə avagoləg ənja vəxwərjə, zьk le bujə ţylьx, zu rabu cu Sosьk gьrt ani gьreda.

Kərr zь xəwe rabu; çəve xwə mьzda; dina xwəda Sosьke, Cawanə, bəndəka Sosьke bujə cawa ky ţylьx.

Kərr gotə Ķylьk: —Dьbə ty razaji; Sosьke cujə ave goləgənia vəxwərjə. Kərr çab da u got:—Əz şəbda ħьşjar bumə, Ķylьk idi bexatьri nəkьr.

Ķylьk gotə Kərr: —Əm hatьnə vi ə́rdi, lazьmə əm tьştəki bьkьn, xwə əm nəhatьnə səjrane, səjramjşbьn, wəke əm dəstəvala hərьn sər ele, Ə́li Ə́mər aqaje mьli we səre mə lexinə.

Ķylьk go:—Kərr, rabə hərə heşja konda, lь ţalan xinə binə, bəlki pəj mə ķəvьn tьştəki tinə seri.

Kərr lь boķa xwə sjarbu, rьma xwə nəzəri hьlani, daķyta ħəta kond, bьrrək əxtьre dəva ani çəm Ķylьk u got:—Qət kəsək zi pəj mьn nəķət.

Ķylьk awrrək tuz da Kərre bьra u got:—Ty nə dola bave mьni, əv cь dəvənə tə aninə, tə garrana dewerda (mangada), kərije pez da, rəvoje həspada banja, bəli sjare Beçana Ə́liçana bьhata, mə ţьvdirə bьdita.

Ķylьk Sosьk ķьşand, ştavək romani daje, sjarbu, ķar u bare rьma cardə movki dani orţa xwə u zinda, le ħyrьzi, cawa ə́wrə nisane dьkьn gyrin, wьsa pə́ni da Sosьke, azot bər bь ħafa kon, dina xwə daje wəke dy xorte turə we həspək kьraskьri dəstķeş anin sər kanja Narьnçije av bьdьn. Wedəre Ķylьk gotə hərdy xorta:—Kyro, xortьno, əv cь həspə ha kьraskьri?

Xortəki çaba wi da u got:—Əv nə həspə, əva kь həjə ķьħela Beçana Ə́liçana bь xwəjə, ja kyre mirə. Mə anjə sər kanije avdьn, həwar hat heza ky ţalan bьrьnə, we pəj ķəvьn.

Ķylьk wedəre gotə hərdy xorta:—Dьbə, wəki əz le sjarbьm, cьka məşa we cawanə.

Xort gote:—Dəve tə u ħəfte govək bave tə zedəjə? Ky xorta əv jək got, Ķylьk hat bəla bə, wedəre hər xortəkida rь-

mьk capmiş kьr u Beçana Əliçana bь dəstķeşi da rəvandьn, hat çəm Kərre bьra u got:—Əva təra həm baç, həm bərtil—Beçana Əliçana.

Kərr got, got:—Bьra, məje xwəstьna Əli Əmər aqaje mьli anjə, wərə, əm hərьn, he ela mire ərəba pəj mə nəķətjə, əm bьdьnə zəjkьrьne.

Ķylьk disa hьlnəji Kərrra u go:—Ty nə dola bave mьni, сьkа dja mьn bər ķola ķizan dere ty gьrti. Disa wəķьland, got: —Həjani əz vьra şərrəki nəkьm, qət ţyçara bəre xwə nadьmə ela Əli Əmər aqaje mьli—nacьm. Bəra xəlq səba'bьkə qara ħəta-ħataje bьdьnə sərе mьn, bezьn sə zi dьķəvьnə kylina dьziva posta dьrəvinьn. Wəlləh, nave xwədejə ħəjani qaləke danəjnьm, əz van ərd u ţopraxa ţy jerada nacьm.

Dəng gьhiştə ela mire ərəba Beçana Əliçana bьrьn. Mire ərəba dəfa həware da, merxas, əgit u cələngsjar, rьmbaz hatьn lь sər həv: pəj Kərr u Ķylьk ķətьn, sər kanije rav nezikaje lь həv kьrьn. Kərr got:—Ķylьk, wərə, mьħina Beçana Əliçana sjar bə, sər pьşta we şərrkə, əz zanьm ky wəke Sosьk ava goləgənia vəxwərjə, we mə bьdə səkəsьzkьrьne.

Ķylьk go:—Əz rabьm pe həspa xəlqe meranije bьkьm, səba dəng hərə ela Əli Əmər aqaje mьli, we bezьn „Ty merani ja wan ninbu, əwana sər pьşta Beçana Əliçana rəvinə bь lьnge həspa“. Əz bemə kyştьn, ţy çara məjdana şərr narəvьm, bərxe ner xwəde daje ķer.

Ķylьk tənge Sosьke şьdand, ķьnçe əgitje lь xwə wərkьr, rьma cardə movki hьlani dani orţa xwə zinda, ķosə mьsrije xwə gьreda lь bəzьna xwə, mərţal avitə namьla xwə, gazi xwəde u mera kьr, sjar bu, pərwəndə tyabu, dərbazi şerr bu.

Ţəbək Ķylьk ķət ja xala, le xala u xarzija həv nas nədьkьrьn. Wəxtəke Ķylьk rьme nəzəri xala dьkьr, e wəxta xala rьķefi Ķylьk dьkьrьn—Ķylьk noţlani təjrəki aţməçə rьķefa məjdana şerr xьlas dьkьr, qət kəsəki ţoza wi hьlnədani.

Kərr dьxwəst xwə bьghinə Ķylьke bьrarra u xwə gihand u got:—Nəbi ty nas naki xaled mə, əvana ħəft xale mənə. Nə Wərdəka de nişane wana mərra got. Nə əjni əva bь xwənə, sabьxyrşьn, nəbi ty zəjbьki xaled mə. Kərr rav nezikaji xalarra kьr u u wedəre pəsьne xala da:

Əm ky hənə kyre Wərdəkenə,
Rozed oqrme gъran əm xylamed xale xwənə.
Xaled mə ţaçed səre mənə,
We azakъn be qəzja, sər Wərdəka deda bъşinъn.

Heƶa xaťa zanbu, wəki əvana hərdy kyre Wərdəka xuşkъn. Xala həvra gotъn:—Bъra bəla bъn, Beçana Əliçana bъ wana xwəş ћəlalbə, le Nъsube xale pъeuk nəţъbъti u got:—Ķe zanə ķenə? dъbeƶъn: „Əm xarzije wənə". Zəf ƶi nave Wərdəke səh kъrъnə, tyçara nəbujə u nabə, əze nave meranja nъqъs nakъm.

Gotъna bъra qəbul nəkъr; nave meranije xъrab nəkъr, rъkefi sər Kərr u Ķylъk kъr; xarziti nas nəkъr; rъme nəzərije tuƶ davitə xarzia, le xarzija ƶi vi ali—wi ali ķъћel bərra dъdanə cərxandъne, nə dъxwəstъn wəki orţa xal u xarzıja bъbə nəjarti.

Ķylъk ţək bu; xale pъeuk bъ dъl u çəd dъxwəst meranije bъkə, xune bъreƶə. Wəxte xale pъeuk da sər Ķylъk, Sosъk bərda cərxande, Sosъk lileda (sъq) zъq bu, nъkar bu fъrqas bъkъra, lile dərķəta. Xale pъeuk xarzi nas nəkъr, dy rъme tira namъle Ķylъk dapivaŋdъne. Ķylъk noţla eijae Çude sər pъşta Sosъke hatə xare u bu axina wi, axin rahişt, got:—Dərba hevşandi, nə ja xwəjə. Mъn nъzan bu, wəki xale mъnra bъkъnə nəjari u bebəxti.

Kərr nъherri wəki Sosъk ţəne səkъnjə: Ķylъk ţynə. Dъnja səre Kərr cu hat, aƶot hatə sər Ķylъke bъra, dit wəki nalina ķurradъhelə, bər pəsnava Wərdəka de bir tinə.

Kərre bъra go:—Ķylъko, bъra! əv cъ jək bu, tə anjə səre xwə, tə əz bъ şərmi hъştъm nava nəjarada. Kərr idi xalti nəpъrsi, noţlani gyrəki har nava xala ķət, hər çara rъm nəz dъkъr, hər çare xalək ţəkdъkъr nava sjara, çane wi çənъme şa dъkъr. Əwi nəhъşt wəki xalək vəgərrə sər ela mire ərəba, sъlamət. Kərr dina xwə daje wəki sъləte məjdana şerr xalъn man, xalək ţəne majə, əw ƶi bəre xwə dajə ela mire ərəba, dъrəvə. Kərr rъķefi kъr sər wi xali: saq-saq gъrt, dəste wi ƶe kъr u hərdy gyhe wi aza kъr, qəj xatъre Wərdəka de əw xal nəkyşt, le nəkyştъne xъrabtъr bu: əţəbe gъran anibu seri, bərda bona sъlsъləta mala xale wi dъnjaeda nəqələ. Kərr vəgərrja sər Ķylъk u got:—Ķylъk, bъra! ţy xəma nəkə, bъraje tə ћəjfa tə dəste xwə hъlani ƶъ ћəft xala, le mъn ţəne xalək aza kъr qəj Wərdəka de, hərdy mъle, hərdy gyhe wi ƶekъrъnə, əw ƶi bona ţorъme mala wana nəqələ nava ela mire ərəba.

Kylьk got:—Bьra, ty gizme mьn bьkşinə.

Kərr ko gizmə kьşand; nava gizmada xun bubn çəgər.

Got:—Tasə ava sar bьdə mьnda.

Kərr got: —Bьra! ava sar bьrine təra paknin ə, xwə dь gьrband, wəki ave nəde, wəxtəke saq bьminə.

Kylьk got:—Bьra! əz je mьrьneinə, təmije mьn tə: ty tabuda mьn bьdi sər loke peşьn, mьle mьn bьdi dərxьstьne, mьle mьn hərьn u ben, wəki Wərdəka de we durva bьbinə, wəki əz nava sjarada ninьm, we tə aləpərcəjkə, le wəki mьle mьn dit rəx loke peşьnda dьcə u te we be „kane“ we hersa we dajinə. We bezə: „Dьnje ha hatjə, we ha zi hərə“. Le təmije dyda əwə, wəki ty ħəjfa mьn zь Əli Əmər aoja hьlini, hərgə hatə eəng tə, le qiza wi xwəra binə.

Əv bu gotьna Kylьk u le sьpikьrьn eəve notla tas korda eun. Av vəxwər, sər coka Kərre bьra wətat kьr.

Kərr dьləki kyli bьrin dəvə dəlil rexьstьn. Tabuta Kylьke bьra da sər loke peşьn, dəvə dəlil da məjtərkьrьne, loke peşьn da rəşmьşotkьrьne. Bəre xwə da ela Əli Əmər aqaje mьli, cun. Alije dьn zi bokə romani da zinkьrne: kьnçe Kylьkə əgitije avitə sər zinda, şure kosəmьsьri, koloze dəvətuki dore da gьredane, şəra rəş ħamudi dani qərpuza zinda, şure kosəmьsri peda darda kьr, rьma cardəh movki bь rəş da sazkьrьne. zinva da warsalkьrne, nava wəxtəki kьnda əw gihandə topraxa ela Əli Əmər aqaje mьli.

Dəng gьhiştə ele „Kərr u Kylьk hatьn, Beçana Əliçana zi anin.“

Wərdəka de rabu, reja kəsrəke peşja kyrrada cu, Wərdəke dina xwə durva da, əxtərmə u sjar dit, wəki Kylьke dəlal nə nava sjaradanə. Wərdəke hərcar alja kьrə qirin, notla dəva gyrgameşi: Dit çьnjaze Kylьk sər loke peşьnə. Mьləki wi dərxьstjə, dьcə, te. Elkane Wərdəke danin „Dьnja ha hatjə, we ha zi hərə“. Heza urt—oçaxe bave xwə qəland, kyla gez teda danin, bь şin u gьri, rəş u mьşat hatьn dora kon, danin çьnjaze Kylьke eəvbru bələk. Kon danə rəşkьrьne, çьmaət top bu dəre kon, çьnjaze Kylьk danin, şin u gьri kьrьn. Çьmaət rabu Kylьk bьrьn, məqbərda danə həqkьrьna. Çьmaət dəre kon səkьnin u sərxwəşi danə Wərdeke-Kərrda.

Cənd roƶ dərbazbun. Wərdəke got:—Kərro, tə cənd bьre mьn kyştьn?

—Şəş, jək ƶi qəj xatьre tə, bona sьlsьləta mala bave tənəqələ dьne, jək saoqə, le hər dy dəste wi ƶekьrьnə u hərdy gyhe wi.

Wərdəke got:—Gərəke tə əw ƶi bьkyşta, paşe dьle mьn rəħət buja.

Wərdək rabu cu alije mala Əli Əmər aoqa—dəwa buka xwə, le Əli Əmər aoqaje mьli qiz nədaje u Wərdək porr u poşman vəgərja hat çəm kyre xwə, got:—Əli Əmər aoqaje mьli qize nadə, hьm Ķylьk hatə kyştьne, hьm ƶi ħəft xale tə, sərda ƶi Beçana Əliçana sjar dьbə, sьmele xwə badьdə.

Kərr rabu peşja Əlı Əmər aoqaje mьli şərr. Dəste ţəne Əlije şer bə ƶi, dəng u səda ƶe naje, cь bьkə, roƶa namusejə, sələfe məjdana şerr, Kərr nəhьşt, wəki jək bьķəvə pesira wi, dy xylame Əli Əmər aoqaje mьli hatьn kyştьne, le Kərr kьrьnə dyberi, parava dy dərbe bьnindarbu. Kərr nədьxwəst bьrəvə, dьxwəst be kyştьn, nave rəve nəjnə sər xwə, bь wan bьrina disa şərr dьkьr, ħəjani bəri evare, le sər Kərr zəf bu, dərbək tira qolьnçe bu. Əwi ƶь ojme xwə ķьnçьk dьqəlaşt, dьkьrə bьrine xwəda, le bьrine wi zəf xədar bu, ja mьrьne bu. Dısa sər Kərr zəf bu, Kərr rahьşt got:—Ax, lь mьn pьşt u sər həspe hatə xarə noţla borake eijae Çude, kət dəst pije həspe.

Xylame Əli Əmər aoqaje mьli xunxyr daķətьn sər Kərr, pe soranja kyştьn.

Wərdəke ƶi xwə ķərba kyrr u bьra, xwə kyşt.

Kone rəngin cu bər miraţa.

Got: Abase Şəweş 41 sali ƶь gynde Çərçərise—lь sər nəħja Aoqbarane.

Nьvisi: Arame Cacan.

---

6. ĶYLЬKE SЬLEMIN

Ķylьke Sьlemin dy bьra bunə
Ax le, le həj le, le babo!
Hinə bь mьn hinə
Xere nəbinə Əmər aqaje bь mьlinə,
Diwanəki xwəş danjə
Cьl hoguc, cьl bəran şərzekьrjə:
Lь çьrçьran hurkьrjə,
Lь fьrune qəlandjə,
Nav sitьle ķəlandjə,
Sufraki bəķьran raxьstjə,
Finçani qawe dəste Gylci xanxme danjə.
Ņava sobəta gьran runьştje,
Əva se rozə, se şəvə kəsi ħyçum nakə
Finçane dəste Gylci xanьme bьstinə.
—Ķizan finçani qawe dəste Gylci xanьme bьstinə,
Lь sər xwəda bьnьxinə,
Xwə ķeşi nəjaran, hylmdaran bьghinə,
Bьborrə hərə nava ħəzar ħəftsьd kone mire ərəban
Bьleçane zь mьnra binə,
ķizan Bьleçan zь mьnra binə
Qəwьle xwəde, Rəsul əlah
Gylci xanьm zь mьn bьstinə.
Se rozə, se şəvə finçani qawe
Dəste Gylci xanьme sar bujə səkьnjə,
Paşe berivane Ķylьke Sьlemin bəre xwə danə lь ejanə,
Gaduşe wan lь mьlanə,
Ķylьk zь xwəra bərьzjə
Xwə lь berivaņa gihandjə,
Lь berivana xьstjə,

Gaduş u maduşe wan şkenandjə.
Berivane hьlani go: —Kylo bьrao!
Ty cьma mьn dьxini,
Gaduşe mьn dьşkeni
Hinə bь mьn hinə,
Xere nəbinə Ǝmər aoaje dь mьlinə
Diwanəki xwəş danjə
Cьl hoguc, cьl bəran şərƶekьrjə,
Lь çьrçьran hur kьrjə,
Lь fьrune qəlandijə,
Nav sitьle kəlandjə,
Sufrəki bəkьran raxьstjə,
Finçani qawe dəste Gylci xanьme danjə,
Nava sobəta gьran runьştjə,
Əva se roƶə, se şəvə kəsi ħyçum nakə
Finçane dəste Gylci xanьme bьstinə.
—Kiƶan finçani qawe dəste Gylci xanьme bьstinə,
Bьborrə hərə nava ħazar ħəftsьd kone mire ərəban
Kiƶani Bьleçane ƶь mьnra binə,
Qəwьle xwəde, rəsul əllah,
Gylci xanьm ƶь mьn dьstinə,
Se şəv, se roƶə finçani qawe dəsti Gylci xanьme sar bujə.
Kylьk əw gav dar u kylave xwə hьştjə,
Xwə malara gihandjə
Kьlite jaşik u sьnduka şkenandjə,
Dəstək kьnçe aoan u wəziran xwə kьrjə,
Lь ħəmame xwə şuştjə,
Lь bərbərxane səre xwə kyrrkьrjə,
Çənuki se salan dərva kьşandjə,
Ja, əlah, ja xwəde gazi kьrjə,
Sjarbujə, lь sər sjar səkьnjə,
Rьme carparsu lь sər mьle xwə danjə,
Mina qaz u wərdəka məş kьrjə,
Xəsta diwane kьrjə,
Cujə dəre diwane səkьnjə,
Sьlav lь hazьr u gyhdara kьrjə,

—Gəlo, apo, əw cь diwanə tə danjə?
—Lawo, mьn diwanəkə xwəş danjə,
Gazi kikan, mьlan, ħəft bave
Bərazan çьvandjə,
Bo xan u bəranan, meran u merxasan,
Rьman u rьmţopan, rьmzьravan,
Cьl hoguc, cьl bəran, lawo, şərzekьrjə,
Lь çьrçьran hurkьrjə,
Lь fьrnna qəlandjə,
Lь sitьla kəlandjə,
Sufrəki bəkьran raxьstjə,
Finçani qawe dəste Gylci xanьm danjə,
Əva se şəv u se rozə kəsi ţaqət nakə,
Fınçani qawe dəste Gylci xanьm bьstinə,
—Kizan finçani qawe dəste Gylci xanьme bьstinə,
Lь sər xwəda bьnьxinə,
Xwə keşi nəjaran, hylmdaran bьghinə,
Bьborrə hərə nava ħəzar ħəftsьd kone mire ərəba
Bьleçane zь mьnra binə,
Qəwьle xwəde, rəsul əllah.
Gylci xarьm zь mьn bьstinə,
Se şəv, se rozə finçani qawe dəste Gylci xanьme sarbujə, səkьnjə.

Kylьke Sьlemin dəst sər singe xwə xьstjə,
Finçani qawe dəste Gylci xanьme stəndjə,
Go: —Bəle, sər çane mьn gьhiştjə!

Paşi Kərre bьra səh kьrjə,
Kərro kynçe zori runьstjə,
Se çara gazi bьre kьrjə,
—Kylo, bьra, ty pьeuki, ty dini, ty nəzani,
Həja dyh u per ty şьvani
Ty cawan awqa gьrə-gьre kikan u mьlan bьxəsini,
Bьleçane bini.
Ty cawa bьborri keşi nəjaran, hyləmədaran,
Tye bьci bьne Bərrija zerin,
Nava xime ħəzar həftsьd kone mire ərəban bьxəsini,
Bьleçane zь mьnra bini.

Ty cawa şərpəzə nəmini,
Kylo: - Kərro, bьra, əz Kylькьm, xwəş Kylькьm,
Əz bь şərrьm, bь gylькьm,
Ħəftsьd mije koşəji rəvani lь Bingole dьeerirьm,
Awqa gyre, ћьrce eja həjə, təvda bьrci dьħelьm,
Cь şərre əz pe bь kəvьm,
Ty şьke Kylьke Sьlemin tyninə.
Kərro: — Kylo, bьra ty pьeuki, nəzani,
Ty ty tьşta nьzani,
Ty cawan awqa booq u bəranan bьxəsini,
Bьleçane bini?
Kylo:—Kərro, bьra, ty zь nə bave mьn Sьlemani,
Nə zь dja mьn Wərde xanьmi,
Xwəde zanə ty cь şьvan u gavane coleji,
Əz Kylькьm, xwəş Kylькьm,
Bь şərr u gylькnm,
Ħəftsьd mije koşəji rəvani lь Bingole dьeerinьm,
Awqa gyre, ћьrce eja hənə, təvda bьrci dьħelьm.
Kylьk hьlani bь xwəra Bəoqdoje nəlbənd,
Petoje Nəçar, bь re kət.
Paşi dja wi got:—Kylo, lawo, məcə,
Əz qyrbana lawe xwə məcə,
Xəzaləke bər lawe mьn dərkəvə,
Xwə sər we xəzale nədi, lawo!
Lь xəzale nədi, ty zəvale lawe mьn tyninə.
Məcə lawo! Asьr ty dь hari,
Ħəft zare Ħose Lude hənə,
Ħəft zi bьranə, ћəft zi xale tənə
Xwə zu bьdi nasti,
Dьnja alam be sər lawe mьn, nьkarə!
Go:—Daje, nьzanьm, xale mьn cь çələvьn, cь ceşitьn?
—Lawo, ћəft zi bь jək ceşitinə,
Səre wan şər u əgale ərəbinə
Baçe wanə dьrez şam—xytninə,
Pьşta wanə şəle əçəminə,
Bь şəlmadaninə!
Lьnge wana çьzme cьvtəlinə,

Çьsьne həspe wana kьħel ħəç u zinə,
Həft sudka be av u be em dьfьrrinə,
Kise wan ħələbi nivinə,
Xəlune wan hoqəke ţţune çəmbali dьkşinə
Bь jək nəfəsi bьne xəlule dadwəşinə,
Hər ħəft zi mina gyre pьşt heşinə,
Əw ħəft bьra bəranbəri ħəzar ħəftsьd mere kone órəbinə.

Ty zu bьdi nasuti, lawo!
Ty zəvale tə tyninə.
Rьme dəste wan nerьz u şaminə
Garьs órde ţəmam dьçьvinə,
Ty zu bьdi nasuti, lawo,
Ty zəvale lawe, mьn tyninə!

Hərci dja wi gotjə, Kylьk jək xəbəre dja xwə nəkьrjə,
Cujə nava ħəzar ħəftsьd kone mire órəban, şərr u şəpan kьrjə.
Kon u cadьre xana órəban bь şur u mərţal zь həv bəla kьrjə.

Paşe həwar cujə zare Həse Dudi;
Hatьnə lь Kylьke Sьlemin qirin kьrьnə,
Kylьk singe xwə danijə peşja wana,
Se rьm avitjə, se bьra zь wana avitjə.
Əw care majin lь Kylьk zorkьrьnə,
Se rьm lь pьşta Kylьk qəwin kьrьnə.
Əw bьre pьeuk hatjə nas kьrjə,
Gotjə:—Wəlləh, xalan u xarzanə,
Le nəxьstjə,
Paşe Kərre bьra hatjə gotjə;
—Zanьm xalanə, səd çar xalanə,
Şərre xal u xarzanə,
Le gazi kьrjə, zanьm şərre xal u xarzanə,
Əze dərbe xwə lexьm, nahevşinьn,
Hərse bьra kyştjə.
Əwe pьeuk zi bo xatьre dja xwə hьştjə,
Óslьle wana zь dьne nəbьrrjə,
Dja Kylьk kaqəz nьvisjə,

Dajə pəjaki; go: —Zu hərə,
Xal u xarzan zu bьdьn nasutije həvdy nəkyzьn,
Əw pəja dьlnəkьrjə peş hərə
Ķaoqəz wəxteda nəbьrjə,
Kərro şur ķьşandjə, səre wi pəjaji pəkandjə.

Ķylo gotjə: —Kərro, bьra, məħəfəke cekə, mьn dajnə
ųava maħəfe,
Mьle mьn bьşkenə, bьdalьxinə
Maħafera bьla mьle mьn hərə, be,
Dja mьn Wərdək te peş ja tə
Be Kylьk nəxwəşə, paşva te.

Kərr tinə Bьleçane təslimi ape xwə dьkə (Ómər aoqa),
əva jəka Kərro dьkə.
Dьve: —Apo, ķan haxlule mьn bьdə Gyrçi xanьm,
Dьbezə: —Gylci xanьm soz zь Ķylьkra dajə, əw tə
naxwəzə,

Paşi Kərro şur ķьşandjə
Səre Ómər aoqa fьrrandjə,
Dəste Gylci xanьme, gьrtjə, anjə mal.

1933 s. məha cьrja peşьnda zь alije instituta ţarixa kulture bь sərķarja prof. K. M. Ohançanjan ekspepedisia folklore hatə təşkilkьrьne. Həma wi caxi zi lь nəħja Aştarake, gynde Orgoveda mə əva cьqa nьvisi, got Tono Catojan.

Tono 65 salijə, bь xwə zь gynde Ţsoronge lь alije Muşe. Tono nəxwəndijə, kyrmançi rьnd zanə, kolxozvanə, gələk sərhati u ķьlama zanə.

Nьvisin H. Çьndi u Ş. Kuzikjan.

---

7. KƏRR U ҚYLЬK

Həbu padşak—Sьleman dy kyre wi.

Wəxtəki padьşa mьr, jəki dьne rabu şuna wi runьşt. Myoqdarəki dərbaz bu, hərdy kyre Sьleman padьşa məzьnbun, nave wana jəki Kərr, jəkı Қylьk.

Kərro xwəra dьcu dьləjst, hola xwə avit, hat cu çere pirkəke ķət, şkəst. Pire wьra nьfьrr kьr, got ky „ty ysa qocaxi, cьma xəlq şuna bave tə padьşaje dьkə“. Kərro Wedəre gьrt çьrma çerre pire daje, got ky, „Pire çan, də ty mьnra bezə, cьka ve gave ķi şuna bave mьn padьşaje dьkə“.

Pire lь wedəre got:—Bave tə ky mьr, hun zary bun, Həse Sadьqe gesi sər ţəxte bave tə runьşt.

Wedəre Kərro cu mal, şur ķьşand, sər dja xwəra səkьni got ky:—Daje, əze tə bьkyzьm, cьka bezə, cьka ķi sər ţəxte bave mьn runьştjə?

Wedəre dja wi tьrsja u got:—Wəlləh, bavo, bave tə mьr, hun hərdy zi zary bun, Həse Sadьqe Gesi rabu sər ţəxte bave tə runьşt.

Kərro got ky „əze hərьm, Həse Sadьqe Gesi bьkyzьm, cьma sər ţəxte bave mьn runьştjə.

Wьra dja wi gote ky“ cьma dьci sər xəlqe şerr, ravə, əm zь vьra barkьn. Wьra Həse Sadьqe Gesi we mərja zь para bьşinə pəj mə, iza əme bьzьvьrrьn, hərьn, we padьşaja bave tə bьdə tə.“

Əwana rabun barkьrьn, zь para idi kəs pəj nəcu; cun gərjan, got ky „cьka bьnerr, ķizan kun məzьnə, əm hərьn rəx wi koni, kone xwə lexьn.

Cun rəx kone Əli Əmər aoqa lexьstьn.

Wedəre qizəkə Əli Əmər aoqa zəf bədəw həbu, le bь koca Kərr u Қylьk zi mьrtьv həbun: xylame wi; nave xylame wija jək Nьk, Bьoqdoje mьrtьv, Həse Musesani.

Wedəre Bьoqdoje mьrtьv rabu cu nava ele, deməķ zь xwəra nan u man bərəvķə.

Wedərə iza wьra Ķylьk lь Sosьke sjarbu, bər kone Əli Əmər aoqara Sosьk bəzand, cu.

Wьra Əli Əmər aoqa got ky „əva cь sjarəkə, xwə zi həspa wi cь həspəkə". Nave həspe zi Sosьk. Wedəre ky Əli Əmər aoqa ysa got, əwi mьrtьvı hьlda got ky „Həra əw cijə? Həjə Beçana Həse Sadьqe Gesi, ky əw navə nive wę".

Əli Əmər aoqa got:—Le əz cawa bьkьm, ky əwe həspe dəst xьm?

Mьrtьv got:—Ty sьve ravə, dəfa həware xə, finçana zerrin dajnə sər stole, bezə" ķi ky əwe bьxwə, we hərə Beçane binə.

Əli Əmər aoqa sьbe rabu, lь dəfa həware da, ela kikan, mьlan, mьrdesja lь həv çьvjan: Wedəre cьqa məri hatьn, merxas hatьn, kəsi tyryş nəkьrьn hərə bь xwə.

Ķylьk zi razabu, wəxtəkı zь xəwe rabu, le nьherri dənge dəfe te, pak gyhe xwə da sər, dit ky dənge dəfa həwarejə. Rabu sole xwə pekьr, cu, dit ky cьqa mer merxas lь həv çьvjanə, kəsək tyryş nakə, hьldə we finçane bьxwə.

Ķylьk zi weda hat. dəst avit ky finçane hьldə, Əli Əmər aoqa gьhişte, dəste Ķylьk gьrt, got ky „Bьzabə, ķi finçane bьxwə, hərə Beçane binə, be Pərişane qiza mьn bьstinə." Ķylьk cь qasi dəste Əli Əmər aoqa gьveşi, xun bər nəjnoke wirə avit, əwi dəste Ķylьk bərda. Ķylьk finçan xar u Kərroje bьre Ķylьk zi lь bər dəware xwə bu, əwi bьhist ky, dənge dəfa həware te, got ky, ķi sərħьşkə, we hərrə finçane hьldə bьxwə, əm nьkarьn ky hərьn ba Həse Sadьqe Gesi Beçane binьn." Həta Kərro hat, Ķylьk finçan sər xwəva kьr.

Wedəre Kərro gotə Ķylьk: —Tə cьma finçan xar?

Ķylьk got ky, „Kərre bьra, qəzjajə qəwmijə, ty məsəkьnə, bьrəvə mal, Wərda de bьxapinə, bezə ky həspa, çək u silьħa hьldə binə, bezə, ţalane Əli Əmər aoqa bьrьnə, əme hərьn vəgərrinьn.

Kərro cu mal, Əşqer, Sosьk, ţop, çəbьrxanə, hərse xylamava hьldan hatьn, we dəre Korro, Ķylьk sjarbun, dərķatьnə məjdane, iza wedəre Ķylama dьvezə:

Məjdanə, xwəş məjdanə,
Məjdana van meranə,

Şəqə-şəqa ţased zəngujanə
Boz dьkozə mejvanə
Kylьk zərgək ani, Kərro zərga wi hьlani,
Got ky, Kylьke bьra Pərişan ditjə,
Ida xwəde xwə ynda kьrjə."
Wьra Kylьk got, got ky: Kərre bьra!
Mьn te bangi zerinə
Ledьxə pərde cadьra Pərişane
Wəldьgərrinə,
Kylьke malxьrav bəzьna zьrav navda dьbinə,
Wedəre, əwana rabun, bь pəvkətьn cun.

Əm iza zь Wərdəke bьrьrsьn. Hatьn zь Wərda dera gotьn, ky, „Əli Əmər aqa hərdy kyre tə şandьn çəm Həse Sadьqe Gesi Beçane zera binə, Pərişane ze bьstinьn."

Wedəre Wərdəka de rabu, sjarbu eəkə kьnçe mera xwə kьr, zь para da pəj kyre xwə cu, xwə gihandə Kərro. Wьra əwa kyrre xwəva avitьnə həv. Wərde le nьherri ky Kərro dərba kyştьne daveze. Pesira xwə vəkьr u ebeьke xwə dərxьst, got ky, „Nə, əz dja təmə" u əwe şirət lь kyre xwə dьkьrьn; gotə kyre xwə:—Lawo, hun dьcьn, peşja çьheze qiza məgьrьn u mədьnə sər kare xəzala. Mьqat bьn. Sosьk ava rəq—bəqa nəxwə u vəgərja hatə mal.

Wьra əwana cun. Kylьk reda xəzalək dit, da sər xəzale. Wedəre cu xəzal gьrt u şərzekьr, darəkeda darda kьr ħətani bьre wi xylamava hatьn gьhiştьne.

Əwana wedəre xəzal pətьn, goşt xarьn. Şəv Kylьk raza, gotə Kərre bьre xwə, got:—Bьre tə qyrbana təvə, qasəki mьqati Sosьke bə, əz razem.

Şəv xəwe lь Kərr zorkьr. Kərro hat u raza, Sosьk dərva gьreda. Sosьk şəv fьlьti cu, kətə ava rəq-bəqa xar.

Sьve Kylьk rabu, Sosьk nava ava rəq—bəqa dit u xylam şandьn, xylam cun, Sosьk zь nava ava rəq—bəqa kьşandьn anin.

Wi caxi Sosьk qət ava rəq bəqa bir nədani. Evare rabun cun Qьraçe dara bəndbun. Wedəre rabun Kərr u Kylьk sjarbun cun, gotьn ky„ əm hərьn. dəvə məva dora obe, deməq pəz məza binьn, bəlki pəj mə ben, texnə şərr," le kəsək zi pəj nəcu.

Əwana disa hatьn Qьraçe dara səkьnin. Sьvətьre Kylьk rabu, cu bər dəve ave dit ky gədəki vajə Beçan anjə, mezineda av

dьdə. Wedəre pьrs kьr, got ky“ Lawo, dəlal, əva həspa ja ķejə, bь xwə nas dьkə, qəstika dьpьrsə.

Gədə hьlani got:—Ty ciji, əz tərа beƶьm, ja ķejə, ja ķe ninə? cь həqe tə həjə?

Got ky:—Həjran, cьma dьxəjdi, əz ƶь tə pьrs dьkьm! Wedəre Ķylьk şilək lь gədə da. Beçan ƶe stənd, ani hat. Beçan peşda şand mal, da xylame xwə, peşda rast kьr, go:—Ty hərə.

Wьra Kərroje bьra goteda, ky:—Ķylьk, bьra, əm hatьnə səva Beçane, mə Beçan ƶi bьrjə, lazьmə ky əm hərьn. Wьra Kylьk gotə Kərro:—Ty nə bьre mьni, ƶь tə mer ce nabə, ħətani ky əz Həse Sadьqe Gesi nəkyƶьm, əz vьra nacьm.

Wьra Kərro sond xwər, got ky „Hətani tə nəkyƶьn, əz ţyçari najem həwara tə.

Le Ķylьk ƶi lь wьra mala xwə avakьr, lь Beçane sjar nəbu, lь Sosьke sjar bu.

Iƶa əm ƶь gədə xəbərdьn. Gədə cu mal, ƶь Həse Sadьqe Gesira got ky“ Hal u ħəwal əv bu.

Kərr kьlaməke dьbeƶə:
—Ķylьk, bьra, ħəft kyre Həse Dude hənə!
Həft gyre pьştheşinьn,
Ķьnçe wani maħudinə
Sapoke wanə cərkəzinə,
Həspe wanə navtéƶinə,
Navtéƶijə, delqamcinə,
Delqamcinə, go ķewrişkinə,
Ķerane Muse go, şьvqəlune wanə,
Qylav-qylav ƶь dəste həv dьrəvinьn,
Həta dьghiƶə je paşin ķyta dьkinə.

Iƶar hər həft kyre Həse Dude hatьn sər wana şerr. Hərħəfta bь həvra avitə Ķylьk, həspa Ķylьk nəxəvьti.

Ky wedəre Kərro zərga lь sər pьşta Ķylьk dьbinə
Təng u quşa lь Əşqər dьşьdinə,
Xwə bь xalara dьghinə,
Xala ƶь xala radьqətinə,
Le dьxə xale orţe ƶь qaşa zin wəldьgərrinə.

Wьra dьzvьrə sər Ķylьk; Ķylьk ķətjə, „cьka bьnerьm cawanə“. Le dьnerə Ķylьk həlana dьde, dьbe: Kərro, bьra, mə tьrsə, əzi pakьm“.

Kərro te sapoke wi dькşinə, ledьnerrə, cь ky dьl, gyrçьke wi, kəzəb, рьşke wija gьşk kətьnə nava sapoke.

Wьra Kylьk gazi dькə xylame wi; xylame wi ƶi Nьk hosta bujə, dьve:—Ty ƶь mьnra tabutəke cekə, le ysa bькьn, şuna dəste mьn cebə ky dəste mьn hərə u be, ky Wərda de bьvınə, beƶə, əre wəllə, ləwo, dьnja ysa hatjə u we ysa ƶı hərə".

Rabun ysa kьrьn, Kylьk danin sər dəve bь rre kətьn, cun.

Wərdəka de ƶь durva durbin dani, cьka ky „bьnerrьm kyre mьn kənge bьn". Le nьherri, Kərro təne peşja kavrin te, hatə nezik, dit ky dəste Kylьk dьcə, te, got ky.—əre wəllə, lawo, dьnja ysa hatjə, we ysa ƶi hərə. Le nьherrı Kərre kyre we bь həft rəşani rəşə, le Wərde dьtьrsja ky Kylьk be kyştьne, Əli Əmər aoqa Pərişane nədə Kərro.

Pərişane durbin danibu, keləka Wərde səkьnibu, got ky:

—Wərde, daje, lь mə bangi gəşə,
Kərre kyre təji həft rəşani rəşə,
Kylьk cujə, Kərri məra xwəş bə.

Wedəre həvəki dьl hatə bər Wərde, kavran hatə nezing, dit ky xer idi Kylьk kyştьnə, cu lь dəfe da, sər mala Əli Əmər aoqada gьrt u got „ve ləze buka mьn bьdə u buka xwə ƶe stənd u ani hatə mala xwə u awqa xəbər".

Got Həmide Fəli Həsənov, 14 sali, ƶь nəhja Kotajke, ƶь gynde Dəvəxьrabe, Bave wi dəngbeƶə, „Kərr u Kylьk" ƶь wi hьldajə, Həmidi xwəndjə.

Ƶe nьvisi H. Çьndi.

---

8. KƏRR U KYLЬKE SЬLEMIN

Kərr u Kylьk kyre Sьlemin bun.

Wəxtəke çəm Əli Əmər aqaje Gesi dьman. Iça orţa wan xьrav bu; hatьnə çəm Əmər aqaje Əlisjara.

Iça Əmər aqa ҽəv mьħina wi ķət: nave mьħine Sosьk bu. Iça hьlda got:—Mьħina xwə nafьroşə mьn? go, wəki mьħina xwə bьdə mьn, qıza mьn Pərişane əze bьdьmə wi—bər mьħineda.

Içar mьrtьbəki wi həbu, nave wi Loķo bu, go:

—Aqa, əz bь qyrbana tə mə, Sosьk cь təvajə. Sosьk hərge jəkə, Beçan bistujəkə.

Iça Əli aqa gьlije Loķo qəbul kьr. Əli aqa go:

—Loķoje mьn, əm cawa bьkьn, Beçane binьn?

Go:—Aqa, səre mьn bь qyrbana təvə, go, fınçana døwe dajnə, qiza xwə ţəmьz bьxəmlinə, çabe lь nava ela xwə daxə: —„Ķiƶane be ve fınçana døwe wəlgərinə, hərə Beçane ƶь mьnra binə, nava ela Əmər aqaje Gesi, we ħəlalja xwəde, we Pərişane mьn bьstinə“.

Ţaw, ţaw, ţaw....
Əz nava ela tə dь gərrьm,
Kəsi ysa ţyninə, əz zanьm,
Kylьke Sьlemin gava ҽəv Pərişane ķət,
We fınçana døwe, we wəlgərinə.
Be sьrja meranije, əw haч səre xwə ţyninə,
Əw hərge hərə Beçane binə,
We ħəlalja xwəde Pərişane ƶь tə bьstinə.
Əmər aqaje Gesi lь dəfa həware dьxinə,
Ela xwə sər həvda ţop dьkə u tinə.
Dьbeƶьn:—Əmər aqa əv cь həwar u banginə?—
Kyrø, hun nьzanьn, mьn finçana døwe danijə, ķi ve finçane

wəlgərinə, hərə mьnra Beçana ela Əli aoqaje Gesi zь mьnra binə, we be vьra ħəlalja xwəde Pərişane we zь mьn bьstinə.

Ela wi nola kavьrre bьhare, poze xwə dadьlьqinə...

Kylьk bər kone rəs ərəbi çəve xwə dьvinə.

Dьnerə qalmə-qutəki gran bər kone Əmər aoqa lь həv çьvinə.

Loko xwə bər bь Kylьk dьħəzinə.

Kylьk zь Loko pьrs dьkə:

—Ty mərvəki mьrtьvi əv cь gьlinə qəwminə?

Dьbe:—Aoqa, əz bь qyrbana təmə, cьma tə haz van gьlija tyninə?

—Əmər aoqa finçana dəwe danjə,
Ela xwə gь sərhəvda top kьrjə,
Pərişan məjdane danijə, gotjə:
—Hərce ve finçana dəwe wəlgərinə,
Hərə Beçane mьnra ela Əli aoqaje Gesi zь mьnra binə.
We Pərişane ħəlalja xwəde zь mьn bьstinə.
Gьşka bevьle xwə nola kavьre bьharre dalьqaninə.
Jək taqət nakə, finçane wəlgərinə.
Wedəre aqьl səre Kylьk dьfьrinə,
Kylьk dьkə u dьləzinə
Xwə bь kone Əmər aoqara dьghinə, dьbe:—Əmər aoqa, əv cь gьlinə qəwьminə?

Dьbe.—Ki ve finçane wəlgərinə, hərə mьnra Beçana ela Əli aoqaje Gesi zь mьnra binə, we be vьra ħəlalja xwəde—Pərişane we zь mьn bьstinə".

Kylьk finçane hьltinə
Kylьk finçane wəldьgərinə,
Kylьk çəve xwə dьgərinə
Lokoje mьrtьv wedəre dьvinə,
Go:—Loko lawo, bьkə u bьləzinə
Əxte bələk zь mal bьkşinə,
Xwə Kərre bьrara bьghinə,
Bəra qьrrane pez bь tərqinə
Qəzjanə gьran bьrange tə qəwminə.
Əli Əmər aoqa, go finçana dəwe danjə,
Bьrange tə wəlgərandjə, we hərə
Beçane binə, işalə we Pərişane
Ħəlalje xwəde Əmər aoqa bьstinə.

Loko dьkə u dьləzinə,
Xwə bь Kərre bьrara dьghinə,—Kylьk, dьbezə, jəkə tə xerə jan xer ninə, van gьli—gotьna Kərrora dьbezə u dьbьlinə.
Kərre bьra pez bьtərqinə,
Dьbe:—Xer zь xere dərbaz bujə
Xwə kone rəşi ərəbira bьghinə
Dy dəst kьnçe déwe xwə u
Zь bьrange xwəra bьghinə,
Hərdy rьme érşaji zь mal dərinə,
Wərdəka de pe nəhьsinə,
Hərgə Wərdəka de pe hьsja
Bezə şajkə gьran kətjə nava ele.
Ty şaişa məkşinə,
Iro meranja hərdy kyre tə we bьçerbinə.
Wedəre Kərre bьra dьkə u dьləzinə,
Dьcə dy dəst kьnçe déwe tinə
Ərşed déwe mal dərtinə.
Wərde wedəre dьkə qirinə,
Dьbezə:—Kərro, lawo, əv cь qəzjanə wə qəwminə
Dьve:—Wərdəke, daje, şaişa məkşinə şaikə gьran kətjə elə Əmər aqaje Gesi
Iro ela xwə çьvandjə, nola kavьrre bьhare poze xwə dalьqandьnə, we hərdy kyre tə bьçerbinə.
Kərro wedəre xwə dьkə u dьləzinə
Lokoje mьrtьv, Bьqdo,
Həse Musesani hərseka hьltinə.
Némətə Isa hьltinə u xwə Kylьkra dьghinə
Dьbe:—Kylьk, bьra mə zəqira xwə hьldajə;
Bare gylə u çəbьrxane tinə.
Wedəre Wərdəka de pe dьhьsinə.
Wərdək dьve: Émər aqa,
Tə ve xəbəre nəcekьr,
Tə gьre Gəw-gəwe, ejae Əlqdaqe
Sər mala bave mьnda mel kьr.
Tə cьma porr u gylije mьn hərdy aljada ze kьr.
Émər aqa dьbezə:—Wərde daje,
Mətьrsə tьşt tyninə,
Kylьke təje hərə şəvədьzi Beçane binə.

We be vьra, Pərişane zь mьn bьstinə.
Wərdəka de ani kar kьr,
Kaoqəzək nьvisi sər ħəft bьre xwəda vərre kьr.
Wərde ani qasьdьk kьre kьr, əw kaoqəz da, sər hər ħəft bьre xwəda vərre kьr.
(Qasьd nəgihande, Kylьk cu dərkət bər Xemur).
Kylьk zi jək got, got:
— Wərde daje, hanə bь mьn hanə.
Ómər aoqa dьzmьnə bəsə mьn be tənanə.
Ərgə ty mьn pьrse dьpьrsi,
Əze bore əwlьn mala bave tə binьm koka meranə.
Go:—Kylьk lawo, ty dьci təmine mьn ty bir nəkə:
Wəxte ty dьci Qьraçe dara kəvьre cəqmaqa
Tume ħəwşane we lь tə bavə
Kare xəzala we zь bər ravə
Nədə pəj kare xəzala, maqule nola təra be wanə.
Ty dьci, dadьkəvi ela Óli aoqale Gesi,
Dəve gəwьrьk be wanə, məjnə.
Maqule noli təra şərmə.
Əze nişane hər ħəft xale tə təra bezьm:—Kyre Həse Dudenə.
Həspe wanə bozə xal-xalinə,
Koloze wanə sorə dəvytukinə,
Rьme wanə nəzərinə.
Qytə qəlьnьk wan həjə hoqə niv ttuna Muşe hьltinə.
Wəxta sjar dьbьn,
Reja səħətnivəke peşja ordujenə, gava sjar dьbьn,
Qəlьna xwə dadьgьrьn
Qylap qylap le dьxinə,
Nola gyre bəratə sər mьle həvra dьrəvinə
Hər jəke duje bəoqirəke dəve xwəra dərtinə.
Dьzgina Sosьke dəste de dərxьst, ja əla u ja xwəde cu, ja bir əla cu.
Wəxtəke pьrr cun, hьndьk cun, dakətьn Qьraçe dara. Le nьherrin xəzal zь bər tume ħəwşane rabu. Kylьk da sər xəzale, Kərr le kьr gazi, go:
—Nə dja mьn təmin tə kьrjə, nədə paj xəzale.

Go:—Mala tə xьrav bə, wəki əz xəzale nəgьrьm, əze cawa hərьm Beçane binьm.

Pьrr cu, hьndьk cu, xəzalək gьrt, cu bər dare Berivana pəja bu, sər kanije, Sosьk bь darəkiva gьreda. Wəxtəki lenьherri Kərr həvale xwəva hatьn go:—

—Mala wə xьrav bə, əva wəxta wəjə?

Kərre bьra pera şərr kьr, go:

—Ty bь gьşta xəzale hati, cьfta Sosьke hati, he əm dərəng hatьnə; hatьn gьhiştьne, pəja bun. Rabun pe kətьn xəzala xwəşərze kьrьn; dar anin, nan u əməke xwə cekьrьn xwərьn.

Kylьk go:

—Kərre bьra cьqas xəwa mьn te, xəwa mьn te, əze razem, ty mьqati Soske bə, Sosьk nəcə ava goləgənia nəxwə.

Gələki ma:—Xəwa Kərr hat, Kərr got:—Lьko, mьqati Sosьke bə, xəwa mьn te, əze razem.

Kərr raza.

Lьkoje mьrtьb ħur u pьzurda kət—pət, xwər, həma çi bь çi kət raza.

Sosьk zəf ţi bu: çənuja wi wəlati bu; pərţaw da xwə qəjd u cidare xwə qətandьn, cu sər goləkə gəni; ysa av xwər təng u bəre xwə ţəmam qətand.

Kərr banzda sər xwə, le nьherri Sosьk ţynə. Rabu durbin da bər cəve xwə, le nьherri nola təjrəke we dьxwenə.

Rabu Sənglawi sjar bu, azot cu gьhişte, gava le nьherri əva Sosьkə, da bər xwə u ani; ani hat, gibandə çije xwə, pəja bu, singe we şuşt, dol u dreşe xwə ani təŋge we dьrut, çarkə dьn ţəmam zine we cekьr, rabu lьnge xwə kьrə zəngije le siar bu azotə səre məjdane. Gava dьsəkьnı çare katoşkək av dьretə ərde, ysa kьr ani sər ķəmьla bəre: hatə sər rəŋge xwə; pьcuk bu, ani dareva gьreda.

Ķylьk banzda sər xwə, go:—Kərro brajo, rəŋge Sosьke cьma wa xəjdijə, dьbə ky ava golə gənia xwarijə?

Go:—Bьra, ty mə̂na dьgьri, əz bərьm, Sosьk çikida nəcujə.

Kylьk ķefa bьre xwə nəşkenand, go:

—Bьrajo, ħəta xwəşə əm vьra bьminьn, ravə daķəvə rasta zerьn ţalanəki—ţulanəki bərəvkə binə, əz zi meranja tə bьvinьm, cьka merania tə cawanə?

Gava Kərr rabu daķətə zere, le nьherri donzdə ħəzar mal danjə; zьrave Kərr qətja, go: —Mala Ķylьk xьrav bə, wəki əv donzdə ħəzar mal, wəki mьn bьħьsə, həma zare wan, we ben mьn bьķytьn. Daķətə ŋava cajira, bьrr dəve gəwrьk ţopkьrьn anin.

Gava Ķylьk le nьhərri, we bьrrə dəve gəwrьk ţopkьrьn, anin, Loķo şandjə peşje go: —Aoĺьr, dəve gəwrьk şərmə. dja mə ţəmi kьrjə, go:—Kərr, həla ravə, Soske binə. Gava Sosьk ani, sjar bu, azotə bər reja şoşe. Gava le nьherri ħəft qəjnţər dəvə we ten, cu peşie, go: —Kyro, əv cь qəjnţəre dəvanьn, əv cь dəvənьn?

Go: —Qyrba, cьma ty kori, ty ŋьzani əv cь dəvənə, cь bazьrganə?

Go: —Wəlləh, əz ŋьzьnьm.

Go: —Əv çьheze qiza Óli aoĺaje Gesinə. Go:—Wəlləh, çьheze Óli aoĺaje Gesinə, go: —Əva baxşişa mьnə.

Bazьrganbaşije məzьn go: —

—Əw zь dəve tə zedəjə, ty we xəbəre dьvezi.

Ķylьk gьhişteda, dy dьrane wi ķьşandьn, anija wida kytan, go:

—Hərə, əz dja Əmər aoĺaje Gesi... əze sər kanja Berja, Qьraçe dara səkьni mə, bəra nəsəkьnə, be.

Əw dəvə bazьrgan ţəmam ţop kьr ani hat. Se roza ma, le nьherri qə kəsək sərda nəhat. Se roza şunda rabu sjarbu, leda cu. Gava cu le nьherri Sosьk we dəste xylaməkida tinə sər ęəme Xemur ave. Azotə çəm, go:

—Qyrba, dəlab kyra həjə, əz bem dərbaz bьm?

Go: —Ķinge tə səre donzdə ħəzar mala bьrri, a wedəre dəlavə, ve dəre dəlav ţynə.

Go: —Wəki əz vьra bem ŋьkarьm, vьra bem dərbaz bьm? go: —Wəlləh, bərgira tə qalьn qəwinə, dьbək be dərbaz bə.

Hersa Ķylьk rabu, avitə ęəme Xemure, məqəs kьr, cu dərbaz bu, əwi həw le nьherri dərbaz bu, go:

—A, wəlləh, əva Ķylьkə. Kьr u nəkьr Beçane nəhьşt le sjar bə, Ķylьk cu gьhişteda, go: —Kyrro, əv cь həspə dəst təda?

Go: —Cьma ty nas ŋaki Beçanə, mьħina Óli aoĺaje Gesijə.

Go: —Kyro, wəki əv Beçanə, mьħina Óli aoĺaje Gesijə, gərəke qiza wi banja ave: —

Go:—Qyrba, cьma ty nəbələdi, Kərr u Kylьk dərkətьnə, əva se rozə qiza wi, əskəre wi pəj Kylьk kətьnə, çije Kərr u Kylьk nəditьnə, vəgərjan; qiza wi xəwьxi bu, raza, mьn Beçan ani ave.

Go:—Də hərə, mьne ty bьkyştaji, tə cьma go „mьħina tə bərgirə", loma tə nakyzьm, ty çave bьvi Əli aoqaje Gesira, əz sər kanja Berivanamə. Dy roz zera molət, hat, hat, nəhat, əze səre tə zekьm, qiza wi zi bьvьm. Rabu mьħin dest gьrt, ayit Xemur dərbaz bu, hat gьhişt bьre xwə, həwara xwə Beçan ani.

Xylam zi həwari bьr. Əli aoqaje Gesira go:—Mala tə xьrav bə, Kylьk hat Beçan zь mьn stənd bьr cu, dьgo:—„Əz sər kanja Berivana mə, Dy roz zera molət, hat, hat, nəhat, əze səre te zekьm, qiza wi zi bьvьm".

Əli aoqaje Gesi rabu, dəfa həware xьst:—Əskər təmam top kьr.

Hər ħəft kyre Həse Dude rabun sjarbun, danə peşje; rabun kьsjan, gynd dərkətьn, cun.

Kylьk got:—Kərro, bьra, həla rabə bьnerə, cьka cь həjə, cь tynə.

Gava Kərr rabu çije bьlьnd, gava lenьherri, ħəsave gyl u gihe ərde, kəvьr-kyеьka həjə, ħəsabe əskər tynə. Zьvьri, go:

—Kylьk, mala tə xьrav bə, rabə əm bьrəvьn.

Go:—Cьra?

Go:—Ysa əskər te, ħəsab tynə. Əw hər ħəft sjare dja mьn dьgotьn, reja rozunivəke peşja ordijenə.

Hatьn mьqabьli həvdy bun.

Kylьk rabu Sosьk ani hat, hazьr kьr, gava lenьherri pəjak we kaoqəzək orta hərdy tьlja cu peşja sjara.

Gava kaoqəz nьherrin, Wərdəka xuşka wana ysa gьrjajə, hesьre xune eəva hatьnə:—„Gəli bьra, əz qyrbana wəmə, xarzije wə sər wəda hatьn, çahьlьn, ty zьrare məgihne. Əmər aoqa qiza xwə daje, şandьnə səva Beçane, bьdьne bьra ben."

Jəki hat şurəki lexə, bьkyzə, go:

—Tə hьnəki kaoqəz zu banja.

Bьre wani məzьn go:

—Ançax təzə hatjə, gьhiştjə mə, a hərə Kylьki wajə, gazikeda, be:—„Kylьk, merani tə ħəlal bə, xale tə dьgot, bьra sjar bə, eme əskər alikida bьvьn, ħəta əm ben wedəre, bьra əw zi hərə, ħəta əm vəgərьn, əwe reja xwə bьqədinə".

Əwi Kylьkra got.

Kylьk got:—Mьn dəve maka wə.... hun cьra ryħe xwə zь dəste mьn dьrəvinьn, çave hərə Əli aqaje Gesi, we bezə şəvədьzi Beçan mьnra anin, əze koka mera lь wə binьm.

Kylьk dьkə dьləzinə
Lьnge xwə rьkefa Soske dьxinə
Ledьxə xaləki xwə zь nava zina dьfьrrinə:
Çarkə dьn dьkə—dьləzinə
Mьrata Sosьke del u duje we kyrkьri bə ərqe naqədinə.
Lь' orta ərqe dьxinə.
Hər şəş xale wi dazonə sər, hər jəke
Şəş rьme nəzəri ledьxinə
Kylьk ərqeda dьminə.
Lь Kərroje malxьrav dьkə qirinə
Kərro xwə pera dьgьhinə
Həma dy xala dərpəkera nava zin dьfьrinə.
Əlije Musesani xwə pera dьghinə
Əw zi xaləki nava zin dьfьrrinə,
Lьkoje mьrtьb xwə pera dьghinə.
Əw zi xaləki nava zina dьfьrrinə,
Nəməte Isa xwə pera dьghinə,
Əw zi xaləki nava zina dьfьrinə,
Bьoqdo xwə pera dьghinə,
Dьbe:—„Ençila Isa, wə meranja xwə kьrjə,
Əw zi xaləki dьl dьgьrə tinə.
Kylьk sere xwə zь ərqe dərtinə
Dəngəki lь Bьoqdo dьkə qirinə,
Dьbe:—„Ty xaьre ençila xwəki
Tye wi xale mьn nəkyzi.
Aqara dьa mьn dьne məqəlinə.
Xale wi bərdьdə dьcə. Kylьk para lь əskər sjar dьbə, je saoq əwə, zь mala xwə nəhatjə.
Kylьk le dьnerrə, Kərr vənagərə, dьbe:—
Toj, toj, toj, toj....
Kərro vəgərrə bь janəki
Malxьravo, hərgə əz Kylьkьm,
Tə ħəzar Kylьk kyştjə bь navəki.
Kərr vədьgərrinə, dьbe:
—Kərro, brajo, həla wərə gizme mьn bьkşinə.
Gava Kərr gizme wi dьkşinə,

Dьl u gyrçke xwə dь gizmada dьbinə,
Dьbe:—„Ça həla, Sosьke binə.
Kərro Sosьke tinə.
Şurəki le dьxinə,
Hər car lьnge we dьfьrinə.
Kərro dьbe:
—Malxьravo, tə cьma Sosьk kyşt?

Dьbe:—Mala tə xьrav bə, ava goləgənia xwər bu, tə mьnra mьxənəti kьr, mьnra nəgot, dьha Sosьk bь təra nədьhat, qiz u buke ela Əli aqaje Gesi we bьhatana, le sjarbuna, we bьgotana: „Xwəje tə, tə kəre sjar bunə, hat mere mə kyşt". Go:—Də ravə, ţabutəke mьnra cekə. Go:—Mьle mьn raste ţabutera dərxə. Go:—Həvsare Beçane baveʐə dəste mьn, go:—Mьn bьdə sər loke peşьn. Hun bьmьnьn ʐь para, gava çav cu, dje mьn hatə peşja wə, mьle mьne ha hərə, ha be. Dja mьne zanbə „Dьne ha dьcə, ha te" wəra dəng ŋakə. Wəki hun ysa nəkьn, dja mьne wə gьşka bьkyʐə.

Wəxta hun cun, Əmər aqa dьʐmьnə, nəbi ty Beçane dьdi, qiʐa wi dьstini, bьra qize bьdə, Beçane bьdə, əz mьrьm.

Kərr rabu ħəft rəş danə səre xwə, şəş ħəv ja xala, jək ʐi ja bьre dani sər, rabu bazьrgane xwə bь rexьst. Çьnjaze Kylьk da sər loke peşьn.

Şьvan u gavana çav da, go:—Wəlləh, Kərr u Kylьk hatьn.

Gava Wərdəka dja wana durbin da bərєəve xwə, dit kь Kylьk tynə Rabu rьməkə donzdəh movki hьlda hat, ħəta hat, əwana ʐi xwə gьhiandьn Kərr bьra, go, gava gьhişt Kərro, le nьherri we dəste Kylьk wa dьcə, wa te, go:

—Rast gotьna kyre mьnə „Dьnja ha te, ha dьcə", hersa we dani, go:

—Kərro lawo, həla Kylьk hat kyştьn, tə xale xwə ditьn jan nəditьn, go:—Na, na, na, go, daje єəve mьn wan sjare tə dьgotьn, єəve mьn wana nəkət.

Got:—Əz təna nədьmə Kərr, rastije əz tьşţəki ʐь dəste Kərr fəm nakьm, go:—Əmər aqajo,

Bьra mala tə xьrav bə,
Oçaxe tə kor bə,
Ərze Qьraçe dara kəvьre cəqmaqa ţəv bьrrəkə

Kylьke mьni bəre daji mer bu, Kərri pьşte rəvəkə.
Pərişane got, go:—Wərde daje,
Sьba mə, sьbəkə xwəşə
Əze dьnerrьm Sənglawi bьn Kərrda dьgərə nəxwəşə
Hərgə Kylьk hatjə kyştьne, bəra Kərr dəwse xwəş bə.
Kərr lenьherri wələ dьle qizke tedanə.
Kərr go:—Daje, hanə, mьn bь hanə,
Malxьrave, Əmər aoqa dьƶmьnə, bəsə ty bьdə mьn tənanə,
Hərge ty dьpьrsi, mьn əwli mala bave tə ani koka merанə,

Kərr dəst avitə sərе xwə, rəş ƶьmart: je xale xwə u je bьre xwə, ƶьmart ħəft rəş, go:—Əva ja bьre mьn, şəş ƶi je tə, mьn bьrak ƶi səva xatьre tə aza kьr. Rabu Beçan ƶь zənda bьre xwə vьkьr, da Əli Əmər aoqaje sjar; qiza wi ƶe stənd, sjar kьr, ani hat, bər dəre xwə bь baƶьrgane xwəva, bər dəre xwə pəja kьr.

Lьko şand dəf u zyrna xьst: əw cu mьraze xwə şabu, ty ƶi hərə mьraze xwə şabə.

Mьraze tə ƶi kyre tə bьvə.

Got Şьkoje Mamo, 70 sali, nəxwəndi, bəre lь wəlate Əjntave bujə, paşe te gynded alije Qərseda dьminə. Nьha ƶi dьminə gynde Qьbьoqtəpəda lь nəħja Taline, gələki bь ħəwas dьgot, çьmaəte zəf rьnd gyhdarja wi dьkьr, kocərə, wəxte gotьne bьre wi Lətife Mamo u Morove Xalьt ali dьkьrьn.

Ƶe nьvisi H. Çьndi.

---

9. KƏRR Y ꞰYLЬK

Sьlo kyre Bьrьke bujə, deмək nave wi Sьlemane ꞰəcəI bujə, xwə zi ꞰəcəI bujə, zera gotьnə Sьlemane ꞰəcəI.

Sьlemane ꞰəcəI gavane Ə́mər bəge bujə, əw zi qəbila wan bujə.

Sьlo zə́fi Ʞasьb bujə, dewer dьvə ꞑərre bə́re, wьra həspəki bə́ri zь bə́re dərte, həsp bemə́nə ꞑer bujə. Dərte, mьinəkə Ə́mər bəge həbujə, nave we Ə́n bujə, həsp ledьꞰəvə, çə́nikə we dьvə. Sьlo orta se car salada həqe xwə nəstəndijə.

Ela Ibrahim ꞑaşa te, wəki dəware Ə́mər bəge bьbə zь bər Sьlo. Sьlo wanra dьꞰəvə şerrda, bь şьve dewer nadə wana.

Dy mərije gynde Ə́mər bəge dьvinьn, ba Ə́mər bəge pəsьne Sьlo vədьdьn, jani deмək qənçia wi dьvezьn, Ə́mər bəg ina nakə. Dьve:—Sьloje kəcəl dьkarə şərr bьkə? Sьve xwə dьcə təmaşe, dьnerrə çərda Ibrahim ꞑaşa hat, Sьlo wanra Ʞətə şərrda həta evare, tьştək nə da wanda. Ə́mər bəg vəgərja: cu mal.

Evare Sьlo dəwar bьrə mal, Ə́mər bəge gazi Sьlo kьr, got: —Sьlo, idi zь təra gavani nə lazьmə. Lawe mьn, ty isal cənd salə, ty cuji bər dewer, tə həqe xwə nəstəndijə, həqe xwə bьxwəzə!

Sьlo dьve:—Ə́mər bəg, əz tьştəki zь tə nəxwəzьm, te bьdi mьn, çə́nia mьina Ə́ꞑ bьdə mьn.

Ə́mər bəg dьve:—Bəle, mьn da. Çə́nia mьina Ə́n we sale mьnək bujə, deмək zine we bujə. Sьleman hin dьkə, le sjar dьbə. Şurəki wi həbujə. Dьcə Wərdəke dьxwəzə. Bьre Wərdəke lь cole bunə. Bave we nadə:—Həse Dude nadə, Sьleman Wərdəke dьrəvinə. Ela Ibrahim ꞑaşa xwəra pəj dьꞰəvə, Həsoje bave we zi pəj dьꞰəvə. Həso zə́fi kalbujə. Əw u Sьlova lь həv dьxьn. Wərdək kəvrəki hьldьdə lь səre bave xwə dьxə. Bave we dьmьrə, Sьleman Wərdəke hьldьdə dьvə.

Ә́mər aqa (bəg) zь jale pez y dewer ķoməke dьdə Sьloda. Ә́mər aqa dьmьrə, rispitia wan dьķəvə dəste Sьloda.

Kyre Həse Dude məzьn dьvьn, dьzmьntije Sьlora dьķьşinьn, zore lь Sьlo dьkьn. Ibrahim paşa kyrape Həse Dude bujə: rispi bujə, məzьne wan bujə, kyre Həse Dude sərķare əskəre wi bunə.

Pələwanaki Ibrahim paşaje sali həbujə, nave wi Ybete Din, nave həspe wi Lətif bujə, sjare Lətif bujə. Zera dьgotьn Ybete Din, sjare Lətif.

Dьvezьnə Sьlo „gərəke ty xərçe ħəft sala bьdi". Sьlo nьkarə bьdə, gazi rispia dьkə, şewra xwə dьkə, dьve:—Lazьmə, əm zь vьra bьrrəvьn. Gьlije gьşka dьvə jək, tenə sər we qrare, wəki bьrrəvьn. Çave dьşinьn Ibrahim paşaje Salьra, dьve „Mərija bьşinьn, bьra be xərçe tə bərəvkə.

Ibrahim paşa mərija dьşinə, Sьlo dəst pije əwan mərije ky şandijə gьredьdə, dьvezə ela xwə:

Kyro zu bьkьn,
Rəşal, pəşaxьn,
Pəşal şəşaxьn
Gьranije sər pьşta dəva xьn.

Dьve, col u colstan bun,
Demə, demstan bun,
Qumə, qumstan bun,
Səri sərgərdan bun.

Barkьrьn, çunə Bərrije: çəm ela mire ərəba. Şəv danin. Mərьve Ibrahim paşa zi bərdan, əw çunə wəlate xwə.

Mire ərəba Ә́li Ә́məra sьve rabun, nьherrin, eləkə gran xame dəve wanda danijə, çije qьşьla wanə zьvьstane bujə, ləma zi dьven xame dəva.

Ә́li Ә́məra çənd mərije rispi dьşinьn ba Sьlemin, mala Sьlemin, dьve:—Tə çьma xame dəve mədə danijə?

Sьleman dьvezə:—Səre wə bьxwə, navəki wə vьra həjə, hərəķəte wə qə tynə, mə bь xwə nave wə gьrtjə hatьnə. Hərke xwə razi nabьn, əme sьve barkьn, hərьn".

Əw mərije wana zьvьrrin hatьn, gotьnə Ә́li Ә́məra, go dьve:—Hun razi nabьn, əme ravьn hərьn.

Əli Əmәra gotьn:—Mә әw çi peşkeşi wan kьr, ela Sьleman paşa kьr.

Əwana lь wedәre dьminьn. Sьleman paşa dьmьrә. Ƶьna wi, dy kyrre wi dьminьn, nave ƶьna wi Wәrdәk, nave kyrre wi jәki—Kәrr, jәki ƶi—Kylьk. Hәrdy ƶi zary bunә, cәnd sal dьkәvьnә orte, hәvәki mәzьn dьvьn.

Qizәkә mire әrәba ja Əli Əmәr dьveƶьn, ja wana hәbujә, nave we Teli Rәwşan xatun. Əw kәeьka mәzьn dьvә, te wәxta mera, dьxwezьn kәeьke bьdьnә merda. Əli Əmәr dьfьkьrьn, dьveƶьn, „әm qiza xwә bьdьnә ke pakә? Gәrә әm bьdьn wi mәri, hәrә Beçana Ibrahim paşaje sali binә."

Beçan ƶi kьhelә, kьraskьri bujә. Dьve:—Lazьmә, әm dәfa hәware xьn, wәki ky çьmaәt bьçьvә. Əme әlәmәtije bьdьnә çьmaәte, kiƶan hәrә Beçane binә, we kәeьke bьstinә.

Əli Əmәra lь dәfa hәware dьxьn, çьmaәta Kaka, Mьla, Mьrdesia u ela Sьleman paşa dьçьvьn. Kәrr u Kylьk nә navda bunә. Kәsi hәsav Kәrr u Kylьkra dananinә, gazi nәkьrne, gotьnә „әw etimьn, әw cьnә, wәki şьxyla bьqәdinьn".

To, to, Əli Əmәran lь dәfa hәware dьxinьn.
Lь mәjdane kьrьnә qirinә:
Gotьn:—Hәrci xwә lь bәr finçana tәjfur bьtәlinә,
Coka raste hьlinә, ja eәpe vәrrast binә
Finçana tәjfur orta zьlfe zerrin hьlinә
Sәr sьmele zәrә palә narьnçida wәlgәrrinә.
Hәrә Beçana Ibrahim paşaje Sali binә
Işala je Teli Rәwşan xatune xwәra bьstinә.
Əli Əmәra nьherri kәsәki çylhәt nәkьr.
Əli Əmәra çarәkә dьn mәjdane kьrьnә qirinә,
Go:—Ƶь mera, ƶь şera, ƶь xalci, bavcia ki hәjә, ki tyninә?
Hәrcije ƶь Kәrr u Kylьke Sьleminә xwәşbun, gotьn:—Kәrr u Kylьke Sьlemin hәnә, dy bьranьn,
Dy bәrane kәlәqәrqaşә eәvrәşә eәv kьldanә,
Hәrdy ƶi nәhatьnә, para manә.
Hә wi, wi, hә wi, wi...
Nәminьm Kәrr u Kylьke Sьleminьn.
Hәrce Kәrr u Kylьke Sьlemin nәxwәşьn,
Dьveƶьn:—Kәrr u Kylьk ky hәnә dy gәdәnә?
Cawa texi bәr naxьrәkә gyndanә,
Bьvьn hәrьn ƶьbe hәta evare hәvdy vәgәrinьn
Evare ben sәre male jәk nane xwә bьstinьn.

Kərr dьvezə Kylьkda: —Bьra, ravə əm hərьn hesuje, gyhdari dəfe bьkьn.

Radьvьn, tenə hesujeda, hesuje gyhdari dəfe dьkьn. Gyhe Kərr gran bunə, Kylьk dьvezə: —Kərre bьra, gyhe xwə pak bьdə sər, bьner Ə́li Ə́məra cь dьvezьn:

Ə́li Ə́məra çarəkə dьn məjdane kьrьnə qirinə,
Gotьn: —Həci xwə lь bər finçana təjfur bьtəlinə,
Coka raste hьlinə, ja ϵəpe vərrast bınə,
Finçana təjfur orta zьlfe zerrin hьlinə.
Sər sьmele zər palə narьnçida wəlgərrinə,
Hərə Beçana Ibrahim paşaje sali binə
Işala je Teli Rəwşan xatune xwəra bьstinə,
Go: —Zь mera, zь sera, xalcia, bavcia ki həjə, ki tyninə?

Həcije zь Kərr u Kylьke Sьleminə xwəşbun,
Gotьn: —Kərr u Kylьke Sьlemin hənə, dy bьranьn,
Dy bərane kələ qərqaşə ϵə́vrəşə ϵə́v kьldanə,
Hərdy zi nəhatьnə, para manə.
Hə wi, wi, hə wi, wi...
Nəminьm Kərr u Kylьke Sьleminьn.

Hərce Kərr u Kylьke Sьlemin nəxwəşbun
Dьvezьn: —Kərr u Kylьk ky hənə dy gədənə,
Cawa texi bər naxьrəkə gyndanə
Bьvьn hərьn sьbe ħəta evare həvdy vəgərinьn
Evare ben səre male jək nane xwə bьstinьn.

Kərr dьvezə—Kylьke Sьleminə:
Səre mьn qyrbana serivə,
Kylьke Sьleminə, zənde zər hьlinə
Qyleka ərəbi bər xwəda bьϵьkinə,
Əva kələmi bьvə hərə dəfe bьdə,
Bərane Kaka, Mьla, Mьrdesia sər həvda bьdə́finə,
Kələm pьşteda bьϵьkinə,
Xwə lь bər finçana təjfur bьtəlinə,
Orta zьlfe zerin hьlinə
Sər sьmele kələ palə narьnçida wəlgərinə,
Işala bьre təje hərə Beçana Ibrahime
Sali binə.
Teli Rəwşan xatune zь tərа bьstinə.

Kylьk radьvə, zəude xwə hьltinə,
Qьlєьka ərəbi bər xwəda dьєьkinə
Xwə lь bər finçana təjfur dьtəlinə
Orţa zьlfe zerin hьltinə
Sər sьmeje kələ palə narьnçida wəldьgərrinə.

Lь bərane Kaka, Mьl u Mьrdesia
Þьhə irin u inţinə,
Dьkьn lь Kərr u Kylьk xinьn,
Əli Əmərа lь məjdane dьkьnə qirinə,
Dьve:—Nave wə həjə, hərəkəte wə ţyninə.
Həçi gava hun dəst bьdьnə xwəda
Kərr u Kylьk koka wə we hьlinьn.

Kylьk Kərra dьvezə:—Kərro, bьra,
Mə qiza wan nəditjə, əme cawa hərьn
Beçane binьn, gərə əm qiza wan bьbinьn, paşe hərьn Beçane binьn.

Kərr məjdane dьkə qirinə,
Dьve:—Dьle mьn hinə—minə,
Gərə Əli Əmərа qiza xwə binьn
Kylьk qiza wan bьvinə,
Paşe hərə Beçane binə.

Əli Əmərа məjdane dьkьnə qirinə,
Dьve:—Kylьk, lawo, rastə tyji çahьli, aqьl sere tə ţyninə
Qiza mə ky həjə Ţeli Rəwşan xatunə,
Hur-hur mьrçanə
Ave dьxwə, av dь gərdənedа dьxyenə,
Sər kanija Pajpureje,
Həfte qərəbaşi lь doreje:
Gьşki lь forməkejə,
Ţəne sajki sьpi lь sərda lejə,
Hərə, tə bəgəm kьrjə, hərə
Bəgəm nəkьrjə, vəgərə jale malejə.

Kylьk vəgərja gotə Kərre Sьleminə,
—Sərе mьn bь qyrban bə,
Hərə Wərdəka de bьxapinə, mətьrsinə,
Bare Horo, Borro ţьzь gylə çəbьrxanəkə

Duķo, Lьkoje mьrtьb. Bьoĭdo, Rəşite ap lь həv bьçьvinə;

Ləjlьke ziņkə, təng u quşa bьşьdinə,
Banzdə sər qaltьza zinə,
Əw zi xylame mənьn, bəlki zь xwəra ţalan tinьn.
Təng u quşe Sosьke bь şьdinə, zь mьnra binə.

Əw cawa dьvezə, bьre wi zi dьcə ysa lь bal dja xwə, hьltinə.

Naka idi dьķəvьnə məzile dьcьn. Sər kanja Pajņure datinьn. Kəeьk te, kəeьke dьvinьn, kəeьke bəgə dьkьn.

Ķylьk dьvezə Kərr:—Kərro, bьra, əm dьcьn sər xale xwəda, lazьmə əm vьra hov bьçerbinьn, hərəķəte mə həvə, əme hərьn, hərəķəte mə ţynəvə, həmin xwə nacьn.

Kərr dьvezə Ķylьkda:—Bьra, eəve təje sorvьn, iţbara tə tynə, tyje lь mьnxi.

Ķylьk dьvezə:—Bьra, cьma əz ķorbumə, bьre mьn zəfьn. Hərdy lь wedəre lь həv dьxьn, həv dьçerbinьn.

Ha ləjl danə, ça ləjl danə,
Boz dьkozə dər diwanə,
Şərrə, şərre hərdy bьranə,
Şirqə-şirqa gordə mьsьrjanə,
Şərrəki bь ķəfili bь dəmanə,
Nəvinə ķafьr, mysylmanə,
Ķylьk pьş'a Kərr ze dьstinə
Ķylьk lь Kərr kьrə qirinə
Got:—Əze dьl çəgəre tə xьm səre zərganə,
Tələmə ķosəmьsьrjanə,
Bavezmə bьn lьnge mənəgijanə.
Ķylьk pьşta Kərr ze dьstinə
Zərge xəzəve zь bər gizme dьķşinə,
Dьkə zərgəke paşpile Kərrda bьeьkinə (jan bьnьhinə).
Kərr xwə həspeda xwə davezə ərde,
Dьve:—Hu-hu dewi soro,
Ty neti səva kəvnəki mьn bьkyzi?
Ķylьk içar ķylaməke dьvezə,
Dumane nav eəve Ķylьke Sьleminda daje

Netə səva kəvnəke bьre xwə bьkyʑə
Dьneda bьminə be brəje.

Radьvьn bazьrgəne xwə bardьkьn; bazьrgane wana re dьķəvə.

Dьle Ţeli Rəwşan xatune dьķəvə Kylьk. Kəri pəz lь doxa kanija ave dьxinə. Ţeli Rəwşan xatun çerəkikə xwə dьşinə nav pez, dьve bezə şьvin xanьm gazi tə dьkə, çeri ʑi ysa dьcə, dьveʑe, dьve „xanьm gazi tə dьkə".

Şьvan dьtьrsə, dьve beʑə xanьme „Mьn iro ţəne pəz vьrda anijə ave, bьra iro bьbaxşinə, əz ʑь vьra wa najnьm".

Çeri dьve:—Xanьm gazi tə dьkə, səba we xəbəre ninə.

Şьvan:—Le cь gazi mьn dьkə? Əzi nəji dəngbeʑьm, ţьlije mьn nə ţьlije blurvananьn, coke mьn, nə coke rəqascianьn.

Şьvan te bal xanьme. Xanьm gotə şьvin:—Ha ʑь tərа əv ǝənge zerra, neriki şərʑekə, poste wi, ħure wi rexeva mьnra binə.

Şьvan cu, neri şərʑekьr, poste wi, ħure wi rexeva ysa ʑi ani.

Du cuna, Kərr u Kylьkra, ħəft re bun. Əli Əmərа sərе hər reke ħəft mərьv danibun, ʑь bona kəsək çave nədə Wərdəka dja Kərr u Kylьk „Kyre tə cunə sər xala".

Ţeli Rəwşan xatun ħur rexeva dьkə sərе çerikə xwə, post ʑorda le dьkə. Çeria xwə hin dьkə „Hərə, kəsəkira xəbər mədə, xwə lali dajnə, Wərdəka djara beʑə Əli Əmərа kyre tə xapandьn, sər xalada rastkьrьn, wərə kyre xwə vəgərrinə, mьn bəre Kylьk gotijə, jane Kylьk bьstinьm, Kylьk cu, bərа çane Kərr xwəş bə, Kərr ʑi nihbə, bərа goşte pəza ner mьn ħəram bə.

(Ysa dьbeʑə,) çeri dьcə ysa ʑera dьbeʑə.

Wərdək radьbə, mьina qəmər ʑərra dərdьxə, ǝəke Sьlemani mere xwə lь xwə dьkə, zərged xəzəbe lь bər gizmada dьǝьkinə, lь mьine sjar dьbə, dьcə sər Əli Əmərа Dьve:—Hun kyrə, kyr dunda buno, jane ʑi kyr wə nəķəvьn, wə cьma kyre mьn xapandьn, sər xalada rastkьrьn.

Əli Əmərа dьveʑьn:—E, kyre tə bьra çənьme hərьn, qə vənəgərьn, mə gotjə hərьn?

Wərdək para pəj kyre xwə dьķəvə. Kərr vədьgərrə para dьnerə, dьveʑə Kylьkda:—Kylьk, bьra, dumanək ʑьrav we weda tejə,

Ty həw zani baje xəjbejə,
Mere kylejə, mələke məwtejə.

Ķylьk dьvezə:—Ty zь Sьlemane bave mьn nəmaji, ty zь dumane zi dьtьrsi? Ty nə zь dola bave mьni, dola Lьko, Duķo, Lьkoje mьrtьbi.

Ķylьk dьnerrə dumane əw hьldan. Ķylьk dьve:—Kərro, bьra!

Səre Ləjlьke vəgərrinə,
Təng u quşa bьşьdinə,
Səriki dyda bьbəzinə,
Sər wi sjarida bьzvьrrinə,
Be „tyji dosti, bəlķi nəhat, dьzmьni, dagərrə əme teknə şərr.

Kərre bьra səre Ləjlьke vədьgərrinə,
Təng u quşa dьşьdinə,
Səriki dyda dьbəzinə
Sər wi sjarida dьzvьrrinə,
Dьbe:—Tyji dosti jan dьzmьni".

Wərdəke got:—Sjare ħəta vьra pəj wə ķətjə, təzə dostə.

Hərdy lь həv dьxьn. Wərdək şiləke lь Kərr dьxə, Kərr sər həspeda dьķəvə ərde. Ͼəve Kərr ha zelva dьķəvə ͼəve de: dja xwə nas dьkə, dьve:—Daje, cox şьkьr, dьve, ty buji. nə kyrrəki xəlqe bu, səre ve rre əz bьkyştama, əze be xaji be xydan bьcuma.

Wərde dьve:—Le lawo, əz zьnəkьm, hun ţaba mьn najnьn, hune cawa ţaba hər ħəft bьre mьn binьn:
Bьre mьn ky hənə kyre Həse Dudenə,
Sərьke wana ţyxtuniv ţţuna Muşe hьltinə,
Hər jək qylaͼəke le dьxinə,
Je ħəfta be par dьminə.

Ķylьk vədьgərrə, dja xwə dьvinə, dja xwəra dьkə şərr, dьve:—Cь ty nola qьzьkəke qьrrə-qərra təjə, pəj mə dьķəvi, bave mə mьrjə, kəs ţy ħəsava mərra danajnə.

Wərdək dьxəjdə, mənzilək sər maleda dьzьvьrrə, Kərr dьzьvьrrinə Wərdəke. Ķylьk bazьrgane xwə ləng dьkə, dьdə səknandьne, dьvezə dja xwə:—Mərra salxe re bьdə, əmə nəbələdьn.

De dьvezə: —Kylьk, lawo, hune hərьn
Deme-demstanra
Qume-qumstanra,
Məᴏqəle dəvə gəwrьkara,
Baje lexə, tume həwşane bavьn
Çot-çot kare xəzala zь bər ravьn,
Kərro, lawo, ty beisafi
Te Sosьke bьdi sərda,
Zь bər Sosьke xьlas nabьn.

Həft roza ava həspa we həvə, ja wə we tynəvə, həft roza şunda ava wəje we həvə, ja həspa we tynəvə. Sosьkə wan dəra bələdə, je cidare xwə u je həspa bьqətinə, hərə ave gola rəqbəqa bьxwə, roze qaləmə-qale gran tə zь nav nəjara dərnaxə.

Dja wana dьzvьrrə; bazьrgane xwə dazon, dьcьn. Wərda dja dьcə mala xwə, məriki dьvinə, jan qasьdəki, hьnkə pərə dьde, dьve: Hərə nav ela Ibrahim paşaje sali, mala Əjbəz, be xa. wə gotijə „Isal cənd salə mere mьn mьrjə, wə lь mьn nəpьrsijə, kyre mьn dəsttəng kətьnə, sər wəda hatьn, mьqar bьn“.

Qasьde tə dьcə mala Əjbəz, əvan gьlija zь Əjbəzra dьvezə. Əjbəz razi dьvə, dьve: —„Zəf baş.“

Qasьd dьzьvьrrə dьcə mala xwə.

Bazьrgane Kərr u Kylьk dьcə
Dem u demstanara,
Qum u qumstanara,
Məᴏqəle dəvə gəwrьkara,
Ba ledьxə tume həwşane daven
Çot-çot kare xəzala zь bər radьvьn.

Kylьk Sosьke dьdə sər kare xəzalada, kare xəzala zь bər Sosьke xəlas navьn, bь gopale ziv xəzale dьgьrə, dьdə orta qaşa zin u tinə.

Həft roza ava həspa həbujə, ja wan tynəbujə. Həft roza ava wan həbujə ja həspa tynəbujə. Şəş roza Kylьk qərəwьltije dьkşinə, bona həsp nəcьnə aveda, roza həfta Kərr. Kərr radьzə, Sosьk cidare xwə dьqətinə, dьcə ave gola dьxyə, zьk le dьwərьmə, nava goleda dьminə.

Kərr Kylьk sьve radьvьn, dьnerrьn həsp tyninə, səre xwə dьxinьn, dьgərrьn həspa dьvinьn. Dьnerrьn Sosьk orta gole dər-

naje. Qətəki dьkьn seri, zь orţa gole dərtinьn, tinьnə mənzila bezьrgin.

Rəçəki doxtьr bujə (ape wan bujə) dьve:—Əva mánəkə (kьhel), tinə te roje ħəft ķylm xwəli, ķylməki ķьşmiş Iь həv dьxinə, dьdə Sosьke, Sosьk sьve ħəta evare ķьşmişa zь nav xwəlije dьzberə, dьxwə, şəş roza ysa kьşmişa ţəv xwəlije dьde.

Ķylьk tinə şuvəkə ķoţane şəş roza ave bərə sər dьdə, təng u quşe Sosьke dьşьdinə, nava şuverra rьķev dьkə. Rəçьk dьdə dui bine, cəve wi ḑak nəbьrrijə. Ķylьk zьvьrri, go:—Apo, Sosьkə nəjarə, jan təjarə. Rəçьke go:—Lawo, cawa qemişi Sosьke dьki, Sosьkə təjarə. Xwəlia za zь bьn şuve dərxьst, zь sər sərе təra wəlgərrand, wəki əm roke zi vьra bьminьn, je lap sьlamət bə.

—Na xer, ravə, əm dəva barkьn, hərьn.

Bazьrgane xwə rre dьxьn, dьcьn həvraze ela Ibrahim ḑaşae sali, həvraze darьka datinьn.

Beçanə bьn konda bujə, Ķylьk dьve:—Əze hərьm, Beçane zь bьn kon binьm. Ape wi nahelə.

Bər mala Ibrahim Ḑaşae sali dawət bujə, hər ħəft xale wi zi dawaţeda bunə, hərəki sər govəndəkeda bujə.

Ķylьk dəve wan dьķьşinə, tinə, demək ħəsave ţalin tinə. Dьrane dəvəciki dьķьşinə, nótьkeda dьcьkinə „Hərə, bezə, Ibrahım ḑaşae sali Kərr Ķylьk dáwe dьxwəzьn“.

Dəvəci dьcə bal Ibrahim ḑaşae sali:
„Kərr Ķylьk dáwe dьxwəzьn“.

Ybete Din sjare Lətife dəvəci dьvinə,
Lь bər Ibrahim ḑaşae sali dьsəkьnə,
Dьve: —Ḑaşa! fərmanə?
Ḑaşa zi dьbe: —Ǝjbəz zanə!
Ǝjbəz:—Əm kal bunə, wəxta mə şərra ida ţynə“.
Ǝjbəz razi nabə bo xatьre xuşka xwə.
Sьvətьre Ķylьk Rəçьkva dьcьn xwə doxa kanjeda dьtəlinьn.

Səjse Beçane, Beçane tinə kanjeda av bьdə. Ķylьk Beçane zь dest dьgьrə, səjs dьzvьrrə ba Ibrahim ḑaşa, got:—Ķylьk Beçan bьr“.

Ibrahim ḑaşa fərman kьr, Əjbəz razi nəbu, le Ybet həwar kьr Ybet got:

Kyro, Lətif bьkьşinьn,
Zin u pasute wi sərxinьn,
Təng u quşa bьşьdinьn,
Əz le sjarbьm, bəlki Beçane bьzьvьrrinьm.
Para pəj dьkəvə, dьkьnə şərr.
Ha ləjl danə, ça ləjl danə,
Boz dьkozə dər diwanə,
Şərpə-şərpa gordə mьsьrjanə,
Bijə exьr zəmanə,
Nəvinə kafьr, mysylmanə,
Kylьk pьşta Ybet ze dьstinə,
Dьkə—nakə nьkarə bьqьlfьinə,
Ybet pьşta Kylьk ze dьstinə,
Zərge xəzəbe zь bər gizme dьkьşinə,
Lətif Sosьke notla giska dora xwə dьvə tinə.
Ybet netə zərgəke paşpile Kylьkda bьnьhinə.
Rəçьk radьvə zь órdejə
Zərge dьkşinə zь bər gizmejə,
Zərgəke dь paşpile Ybetda dьeьkinə,
Ybet zь həspe dьkəvə órdejə.

Kərr Kylьk əskəre Ibrahim pasa gьşki qьrr dьkьn. Ibrahim paşa dьrəvə, təne dьminьn xaled wan:—Əjbəz, Єəkdin, Gəlhin, Qərətazdin, əwana təne dьminьn, je məzьn Əjbəz bujə, əwan gьşka zi lь Əjbəz nьherrijə.

Ǿjşo xanьm zьna Ibrahim paşae salijə, çave zь Əjbəzra dьşinə, dьve:

Əjbəzə ha Əjbəzə.
Xydane şara gəvəzə,
Şara xwəra dьbəzə,
Xwəzьla wi caxi mə goşte kar u bərxə dьxarьn.
Hərə səre Kərr Kylьk mьnra hədja binə

Mьn zь xwəra bьstinə.

(Salьxe dьdьn Əjbəz zьna Ibrahim paşara bujə) Əjbəz bьre xwəva sjar dьvьn, xwə veza malara dьghinьn, nəwalək həbujə, nəwaleda rudьnen. „Dьha zь vьra weda izna mə tyninə.

Kərr dьvezə Kylьk:—Mə Beçan ani, wərə, əm hərьnə mal idi?

Kylьk dьve:—Na, xale mьn nəhatьnə, wəki əz xale xwəra

nəkьm şərr, xəlqe bezə „Kylьke Sьlemin hat, nola gyrəki zь paş-ja kəria pəzək bьr. Həft sjar wanə hatьn 'nəwaleda razan, wərə əm hərьnə sər.

Kərr:—Na, əm naçьn sər xale xwə.

Kylьk:—Ty teji, wərə, najeji, əze hərьm.

Kylьk cu, Kərr ma. Kylьk cu gьheştə xale xwə. Xalə ra zaj bun. Kylьk hərjəki pьhinək leda, got:—Ravьn, hun hatьnə şerr, jan hun hatьnə vələzьn—razen.

Əjbəz zь xəwe radьbə, еə́ve xwə dьqьrpinə,
Hər həft bьra lь sər həvda dьçьvinə,
Jəki nav həspada dьşinə,
Hər həft zi banz dьdьn sər qatəxa zinə.
Wedəre lь həv dьxьn,
Mьina Kylьk aved gola bir tinə,
Kylьk zь nav nəjara dərnajnə.

Xal pьşta Kylьk ze dьstinьn, həft zərga davenə Kylьk. Kylьk dəstəki dərpa wan zь bər xwə hьltinə. Çara dyda disa ysa, çara sьsja pьşta xwə dьde, hərjək zərgəke paşpilada dьnьhinьn.

Kərr durva dьvinə:
Dazo u dьləzinə
Xwə xalara dьghinə,
Xala lь həvdy dьzvьrrinə,
Dərbəke sərе dyda dьfьrrinə,
Çara dьne sərе sьsja dьfьrrinə.
Dydy dьrəvьn, dazon dьləzinьn,
Kərr dьdə hera lьnge mənəgianə,
Jəki dьgьrə, jək zi xəlas dьvə,
Kərr dya dьkə, dya wi qəbul dьvə,
Əwe rəvi zi baje kotibune hьltinə,
Mьləki əwe gьrti dьfьrinə,
U dьdə sonde hərrə zь hesirra eş bьxəbtinə,
Həta xwəde zь wanra xajki bьghinə.

Əw cu, Kərr hat. Kylьk dit, Kylьk gotə Kərr, go:—
Hьləki ha hьləki
Mьn dit Kərr zь pьş Kylьk vəgərrja şunda sьlьki.
Kylьk got:—Sapoka mьn bьkьşinə, mьnra ave teda wəjnə.

Kərr sapoka Ķylьk ķьşand, bьrə sər kanije, av te wərda, пьherri hərdy gyreke wi bьne sapoke danьn. Av teda ani, da Ķylьk, zanbu Ķylьke bьmьrə. Azotьn cun mənzila xwə. Dəvə anin, bazьrgane xwə barkьrьn, rexьstьn.

Kylьk gotə Kərr: — Beçane bьķşinə, zin bьdə sər pьşte. Təng u quşa bь şьdinə, əz le sjarvьm, səriki dyda bьbəzinьm, həla bьnerьm heçaji zəmətə, jan na.

Kərr Beçane dьķşinə,
Zin sər pьşte dьxinə
Təng u quşa dьşьdinə,
Ķylьk xwə sər pьşte dьxinə,
Sərlki dyda dьbəzinə.

Kərr got: — Qə cawanə?

Ķylьķ got: — Qət qysura we həjə.

Ķylьk gotə Kərr: — Sosьke binə, əz gyllәkьm.

Ķərr got: — Na.

Ķylьk: — Qiz u buke ela Ibrahim paşae sali we benə səjr'nange, wi caxi, je bьvinьn, je bezьn „Ķylьke Sьlemin ķərəke sjar bujə, hatjə sər mə dəwe“.

Ķylьk dьvezə: — Kərro, bьra, əze bьmrьm, ty mьn bьdi sər dəva peşin, mьle mьni raste, ru dəveda bərdi, hekəkə teki orta dəste mьn. Ty bezi dja mьn „Kylьk dьgot, mьn dьnja kьrjə hekəke, hek zi kevьr xьst, cu, dьnja ha hatjə, we ha zi hərə“.

Ķylьk dьmьrə,

Kərr Ķylьk dьdə sər dəva peşje; hekəke dьkə dəste wija, mьle wi ru dəveda bərdьdə. Bazьrgane wi re dьķəvə. Kərr dьcə poz u gyhe hər penç xale xwə zedьkə, dəzmala xwəda gьredьdə, te dьghizə bazьrgen. Bazьrgan dьcə, idi dьghezə mala Kərr Ķylьk.

Mьzgini dьcə Wərdəkera „Kyre tə hatьn“. Wərdək peşva te, peş kyre xwəva hat, nezingi bezьrgin bu. Kərr peş dja xwəva cu, cu dəste dja xwə.

De gote: — Kərro, lawo, ķa Ķylьk?

Go: — Daje, əm hərьnə ba bezьrgin. Ķylьķ wəstjajə, razajə.

Cunə ba bezьrgin. go: — Daje, a je han Ķylьkə, lь sər dəve. Kylьk mьr. Go, bezə dja mьn: „Mьn dьnja kьrə hekəke, hek zi kəvьr xьst, cu, bьra ţy fьkara nəķşinə, dьnja ha hatjə, we ha zi hərə“.

De dьvezə: — Həj waje, həj wae,
Fələke cərxa mьn ɵəp badaje,
Mьn işəv xəwna xwə dit,
Meşək ķətjə dəve ħəft gyraje,
(Kyre xwə dьkə meş, bьre xwə zi dьkə gyr).
Kərr dəzmale zь çeva xwə dərdьxinə,
Poz u gyhe xale xwə lь bər dja xwə datinə.

De dьşəwьtə u poşman dьvə „Mьn cьma əv pьrsa got“.

Dьcьnə mal, çav dьcə Ə́li Ə́mərara, wəki „Kərr Ķylьk hatьn, Ķylьk hatjə kyştьne; Kərr majə, Beçan aninə“.

Ə́li Ə́mərа gotьn: — Qiza mə ķi bəgə kьrjə, əme qiza xwə bьdьnə wija. Zə́f zi əwi Beçan anijə.

Ə́li Ə́mərа dəfa həware xьstьn, çьmaə́t çьvandьn, gotьn: — Wərьn, bьra qiza mə, bьra wə bьvinə, ķi bəgəm kьrjə, əme bьdьnə wijə“.

Qizke got: —

Əz ky həmə qizьm,
Bəzьna mьn dara tərrə,
Ħьzki ky hərcije iro cəndə hatjə zь boj mьn,
Bьra nane xwə bьxyn: nəsəkьnьn ravьn hərьn.
Rastə Ķylьk hatjə kyştьne,
Bьra saoqbə çane Kərr,
Kəeьke dьdьnə Kərr.
Xəlaz bu, cu.

Gotijə Aħmədе Əjo Sə́doji. Aħməd 21 salijə, xwəndьna wi ja tex. pedagogije ja kyrmançanə; nьha dərsdarə; əhəlije gynde Həbьlķəndejə lь sər nəħja Qəmərluje; xen zь „Kərr y Ķylьk“ gələķ ķьlame dьne zi zanə.

Ƶe nьvisi: H. Çьndi.

10. KƏRR U ĶYLЬĶE SЬLEMIN

Kərr u Ķylьke Sьlemin bun; nave dja wan Wərdək bu.

Zь xale xwə xəjdin, hatьn çəm ela Əli Əmər aqa, əw kь hatьn; cənd merxase wi həbun, əw zi pera hatьn: jək Loķoje mьrtьb, Nəməte Isa, Əlije Musesani, Bьqdo. Əw hərcar mal zi merxase wi bun, zь pera hatьn.

Əli Əmər aqa nave Bьleçane bьhist bu.

Dьve Əli Əmər aqa şewrəke datinə
Finçana qawe sər zəlfa zerin datinə:
—Ķi ky wəkı Beçane zь mьnra binə
Qəwьl-qьrare xwəde Pərişane zь mьn dьstinə,
Finçana qawe sər zəlfa zerin hьlinə.

Də iza gazi ela xwə kьr. Hərca ela wi hat, hərca merxase wi hatьn, kəsi tyryş nəkьr hьldə, go:

—Ķi ma, ķi nəman?

Xəlqe go:—Kyre Wərdəke man, xəribьn, nəhatьnə.

Cun gazi Ķylьk kьrьn.

Ķylьk zь weda hat; Pərişan cəv pe kət, qəbul kьr.

Dьbe Pərişan dьkə—dьləzinə
Xwə bь heşja kone rəş ərəbira dьghinə,
Ķera cьrtmə dəste xwə dərtinə,
Le heşja kone ərəbi dьxə, dьdьrinə,
Səre xwə tera dərtinə,
Ķylьke Sьlemin we nave dьvinə
Go:—Ķylьk, finçaņe hьlinə,
Bьleçana ela mire ərəba zь Əli Əmər aqara binə
Qəwьl-qьrare xwəde—mera, mьn ze bьstinə.
Ķylьk xwə finçanera dьghinə
Sər zəlfa zerin hьltinə,

Go:—Izьna xwəde əze Bыleçane zь
Ǝ́li Ǝ́mər aoɋara binьm.
Ꝃylьk gazi Kərro kьr, go:—Ꝃərro, bьkə bыləzinə,
Xwə bь Wərdəka dja mьnra bьghinə,
Go:—Bьra ˣebata rəngin zь mal dərinə
Ꞓьvꞓarəke reja mə məhəke bьvinə.

Kərr go:— Xwəde mala tə xьravkə,
Tye həri Bыleçane bь pьşta ꝃe bini?
Go:—Tý məriki ꞓəneji.
Go:—Xwəde mala tə xьravkьro,
Ty nə zь dola bave mьni,
Go:—Dja mьn zь nav ꝑalane dəva
Zь xylama ꞡьrti.
Ty nə zь dola bave mьni,
Go:—Əzi pьşti tə, Loꝃoje mьrtьb,
Ǝ́lije Musesani, Bьoɋdo, Nǝ́məte Isa
Pьşti wana binьm.

Bər bь dja xwə cu,
Go:—Daje, rabə, ꞓьvdarəke mə bьkə,
Go:—Əme hərьn.
De zera go:—Hune kyda hərьn?
Go:—Əme hərьn də́wate, şajə!
Go:—Le wəki də́watə, Loꝃoje mьrtьb,
Ǝ́lije Musesani, Ꞑǝ́məte Isa, Bьoɋdo,
Merxase xwə cьma xwəra dьbi, ħьlbə go; tьştək həjə,
ty van dьvi?
Go:—Daje, rast mala xwədejə,
Əme hərьn Bыleçane binьn.

De rabu, hat, hatə mala Ǝli Ǝ́mər aoɋa;
Go:—Xwəde mala tə xьrav bьkə,
Go:—Ty cawa kyre mьn wan rejada dьşini?
—Də, go:—Lawo, axьr hune hərьn,
Go:—Məcьn, əz ꞓəmija lь wə bьkьm:

Go:—Lawo, mьqatije Sosьke bьkьn,
Sosьk mьħina Ꝃylьk bu,
Go:—Ḉənuja wan dərano, mьqat bьn,
Ava golə gənia nəxwə.

Go:—Mere-merxasra zi kare xəzala
Be jombn, pəj məkəvbn.

Dəve gəwrьk be jombn, disa rasti wə ten, məjnbn, kь tinbn, qəntərə dəve pesirrəş binbn, meri—merxasra başbn. Go:—Lawo, də məcbn, dьba təmija lь wə bькьm.

Merˣase we ele xale tənə:
Hər həft kyre Əte Dudenə,
Sjared boze xal-xalinə,
Gyh qamcinə,
Saxьri kewrişkinə,
Navtəzinə,
Həspe wanə sьmkodinə,
Go:—Şalvare wanə şinə fənərinə
Kise wana jək hələbinə,
Sərke ttuna wan Diarbəkьrinə,
Hər çare hoqə ttuna Muşe hьltinə,
Rozed dькəvə oqrmed gьran
Mina gyre səvate dəv bь xunə.
Qəlьna qylap-qylap dəst həvra dьrьvinə
Go:—Bьre euk qylapa sərke dьeькinə.

—Də, go:—Məcbn, əz salьxe Bьleçane zь wəra bezьm:
Go:—Kьraskьrjə,
Kьrase we şərə,
Poze we qylkьrjə,
Xьzemək zerə tedanə.
Go:—Qəjd u cidare we zi dəst xuşka widanə.
Go:—Lawo, də harbn, xwəde oqьre bьdə wə.
Merxase wi sjarbun; re kətbn—ˣwəde oqьre bьde.
Re kətbn cun.

Mələki we həbu, gazi məllə kьr (Wərdəke gazi məllə kьr). kaoqəzək nьvisi da məllə, zь bьre xwərra kaoqəz nьvisi, go:

—Təwaqə zь wə dькьm...

Ysa kь nьvisi, go:—Mьne xarze wə sər wəda şandbn, mьqat-mьqati wan bьn; ruspi vərekbn. Əli Əmər aoqa xərib bu, sər wəda şandbn:

Məllə zi cu.

Dərk̦ətьn ţьq̦ube mire ə́rəba, kəvьre cəqmaqa—Ţəreşi darelь wedəre cadьra xwə le xьstьn. Də iza zь xwəra neeir kьrьn: kare xəzala gьrtьn; gyrra deja xwə nəkьrьn.

Wəxtəke nьherri, reda ħəft qənţər dəvə hatьn. K̦ylьk sjar bu, cu peşjə:—Kyro, go, əv cь dəvanə?

Go:—Dəve mire ə́rəbanьn, go, we şiranije kyre wi bьxyn. Mə cu emiş, bьrьnç, şəkьr, cərəze də́wate je kyre mire ə́rəba binьn.

Go:—Kyro, go, əz K̦ylьke Sьleminьm. Dəvə ze stəndьn, sər gyha hurkьrьn, go hərьn, bezьn mire ə́rəbara, go, zera bezьn, əze ħəfteki lь vьra bьm, narəvьm, nacьm, bьra həwara xwə u dəve xwə be.

Že stənd, xylam cun.

Həwar bьrьn; bare hər ħəft qənţər dəva bьr, cadьra xwəda dani, gotə K̦ərr, go:—K̦ərr, go:—Boşə, əva əm vьra səkьninə, mire ə́rəba zi sər məda naje, əz hərьm bəlki tьştəki bьkьm.

Ţəne sjar bu, bəre xwəda ela mire ə́rəba, cu bər eəme Xemur, nьheri xortəki nьħinəkə kьraskьri destda tinə, te ave. Gazi wi xorti kьr:—Byhyr k̦izanə, dəlav k̦izanə, əz bem dərbaz bьm?

Go:—Hьnьki bərzer wərə, byhyrrə, dərbaz bьvə wərə.

Dərbaz bu cu çəm wi xorit. Go:—Qyrba, go, əva cь mьħinəkə ty tini ave?

Go:—Xwəde mala tə avakьro, go, cьma tyji nə zь vi wəlati, go, Bьleçana mire ə́rəbajə.

—E, go qyrba, go, Bьleçan, xuşka wi tinə ave, qəjd u cidare we dəste xuşka widanə, ty cьma tini?

Go:—Xəbara təjə, qəjd u cidare wi destdanə, go, də́watə, şiranije kyre mire ə́rəba dьxyn, mьn lava kьr, mьn anijə hatjə ave. Iro ħəftekə dəve wan cunə şirani binьn, dəvə zi əgləbun. Dьve çərda K̦ərr u K̦ylьk dərk̦ətjə, əze emə çəh bьdьm mьħine bьxwə, we bər bь dəva hərьn.

Qurьmьk səre wi xorti xьst, səre wi xorti şkenand, go:

—K̦ylьk, əz bь xwə mə, həvsare mьħine dəste xort gьrt, go, hərə bezə, mьn dəvə gьrtьnə, mьne Beçan zi bьr, əz narəvьm, xəlq be dьzək bu, hat bьr, bьra be bь şərr.

Mьħin kьrə dəstk̦eşa xwə, azot hat.

Xylam bər bь mire ə́rəba cu, go:—Wəllə, K̦ərr u K̦ylьke

Sъlemin kəvъre cəqmaqa, ţəreşi dara cadъra xwə lexъsţъnə, dəvə ƶi bъr, Bъleçan ƶi bъr, go, „əz narəvъm, bъra həwar be".

Ķylъk aƶot gъhiştə bъra, got, go:—Bъra, bъnerr, mere-merxas wanə, tə di mъn cawa ani.

Go:—Bъra, fələke ve gave we lъ alije təjə, go:—Bъra, wəllə, əz açъz bumə, əz ķəsъri mə, mъqati Sosъke bə, ava goləgənia nəxwə.

Ķylъk ƶъ xwərra radъze, səre xwə dani, raza.

Kərr ƶi həsp bərrədaj kъçъn. Kərr wəxtəke fъtъli sər xwə, le nъherri Sosъk cujə sər ava goləgənja ave dъxwə. Av ysa xwar, ƶъke we bərrədaj bun, təng—mənge we qətjan.

Iƶa Kərr rabu, iƶa təng—mənge we sər həvƈa dъru; zin kъr, sjar bu, se car məjdan daŋeda: parca mъĥine dani, hъnəkı hat sər banga bəre.

Kərr wəxtəke durəbin dani bər cəve xwə. Nъherri əskəre mire ớrəba te, go, dəj lekъr, go:

—Ķylъk, rabə, go,
—Əskəre mire ớrəba tejə
Mina qъrş u qale ớrdejə,
Mina kəvъr kyсъke bəstejə.
Go:—Hər ĥəft kyre Ớţe Dude lъ peşjejə.
Ķylъk rabu, dъha ţъvdarəke xwə kъr, dъha sjar bu.

Ƶera nəgo mъĥina tə ave goləgənia xwərijə.

Hatъn neziki həvdy bun.
Məllə ţəzə xwə pera gihand,
Ķaoqəze Wərdəke da xala,
Go:—Əva ķaoqəza xuşka wə,

Gotjə:—Mъqat, mъqati xarze xwə bъn, ruspi vərekъn. Ớli Ớmər aoqa xərib bu, sər wəda şandъn".

Də hər ĥəft kyre Ớţe Dude peşda hatъn, he əskəri dur bu, ƶera got, got ky:—Ķylъk, ravъn, şaxəkeda, nəwaləkeda bərdъn hərъn, əva ķaoqəza xuşka məjə, go, kəs nəveƶъn mə ditъnə, go:
—Əm ravъn, xwə nəwaləkeda bərdъn, ty sъve çave lъ Ớmər aoqara bъşini, mə mъĥin dъziva bъr. Əz nacъm, narəvъm, həma ţъvdarəke xwə bъkъn, əme şərr bъkъn.

Dъve Kylъk dъləzinə,
Xwə bъ ĥəft xalara dъghinə,

Zərgəke lь xale məzьn dьxinə,
Nava zin dьfьrrinə.
Dəve Sosьke dьxə, şunda vədьgərinə,
Sosьk ərqe xьlas nakə, lь orţa ərqe dьxinə.
Kərr wəxtəke mьle hər şəş xala bьlьnd dьvinə
Hər jəke dərbəke lь Ķylьke Sьlemin dьxinə
Ķylьk ƶь nava zin dьfьrrinə.

Kərro xwə bь xalara dьghinə,
Kərro xaləki dьfьrrinə .
Ə́lije Musesani xwə bь pera dьghinə,
Əw ƶi xaləki dьfьrrinə,
Ņə́məte Isa xwə bь pera dьghinə,
Əw ƶi xaləki ƶь nava zin dьfьrinə.
Bьqdo xwə bь pera dьghinə,
Dьbe:—Bь ençil əze ķoķa xalana
Ƶь dьnjae bьqəlinьm.

Ķylьk səre xwə bьlьnd kьr, go:—Kərro, go, səva xatьre dja mьn, go, rəha wan nəqəlinьn, go, bəra jək dьnjae bьminə.

Bəri əskər da, je saq əw bu, mala xwə nəhat: əskər rəvi.

Ķylьk go:—Kərro,

Go:—Cijə?

Go:—Kərro, go wərə gizme mьn bьķşinə.

Kərr kь ķьşand, nьherri xun dь solada bujə gьle-gьle, çəmьdijə.

Go:—Kərro, xwəde mala tə xьrav bьkə, go, wəki bьre xera bьre dьxwəst, cьma ƶьna bьre xwə mər dьkьr, go, Sosьke ava goləgəņia xwər bu, tə ƶь mьnra nə dьgot. Go:—Sosьke də biņə, bər mьnra bьķьşinə.

Gote—Tye cь bьki?

Go:—Əze şurəki baveƶьme, hərcar lьnge we bьfьrrinьm.

Go:—Xwəde mala tə ava kə, əve ħəjwane cь kьrjə, ty lьnge we bьfьrrini.

Go:—Xwəde mala tə xьravkьro, awqa əskər pəj tə ķəvə, go ava goləgənia xwərjə, we lь pəj tə ķəvə, we cole bьminə, go:—Berivane ela mire ə́rəba, we ben le sjar bьn, ə́jşirka texnə bare we, we beƶьn, əva Sosьka Ķylьke Sьleminə, nə ƶь ņave mьņra xьravə.

Hərcar lьnge we fьrrandьn, go, də sjar bьn, ţьvdarəke xwə bьkьn, le sjar bьn, əze bьmьrьm, ţabutəke mьnra cekьn. Wedəre mьr.

Ţabuta wi da sər loke peşьn; sjarbun, bəre xwə danə wəlate xwə.

We bь zar be sər həv, həkə rozəke, həkə dy roz hatьn dərkətьn ţьxube xwə.

Şьvan, gavan, bərxvana bьhistьn, ky Kərro u Ķylьke Sьlemin hatьn, Bьleçan anin. Mьzgini zь Əli Əmər aqara bьrьn, Əli Əmər aqa, Wərdək dərķətьn peşije, reja wan nьherrin.

Dьve Əli Əmər aqa da bər čəve xwə durəbinə, go:—Wərdək, xuşke məjţe Ķylьke Sьlemin sər loke peşinə.

Go:—Xwəde kone tə zь nava kona wəlgərinə, wəki çьnjaze wi sər loķe peşinə, Kərro nьha ķoķa mala bave mьn ţəmam dьqəlinə.

Pərişane go:—Wərdəke, daje, go wəki məjţe Ķylьke Sьlemin sər loķe peşinə, Kərro nьha ķoķa mala bave tə ţəmam dьqəlinə, go:—Daje, hatjə bina baje gəljani xwəşə, əme dajnьn ķofi ķьtan, gьredьn şəre rəşə, go:—Wəki Ķylьke Sьlemin cujə, Kərre bьra lь dəwseji xwəşə.

Go:—Əze Kərr bьstinьm.

Bьleçan anin; merxase wi hatьn, lь dəre mala Əli Əmər aqa pəja bun, mьħin ţəslimi Əli Əmər aqa kьrьn, go:

—Də ravə, ţьvdarəke buka mə bьkə, əme buka xwə sjar kьn.

Ţьvdarəke buke kьrьn, we rozeda sjarkьrьn; ħəft roza. ħəft şəva dəf dəwata wi kьrьn. Əw cu mьraze xwə şabun, əm zi hatьn mьraze xwə şabun, xwəde tə zi nava həval—hogьrada ruspiti dərxə.

—Əz zəf razi mə.

Got Bəķьre Əmo, 65 sali, lь Əjnţave zь dja xwə bujə, kyrəki wi həjə—Əţəm, xwəndijə, zь alije Qərse hatjə, nьha gynde Ķyrəķəndeda dьminə lь sər nəħja Dere.

Ze nьvisi: H. Çьndi.

11. KƏRR Y ĶYLЬK

Wəxtəke, bьre xwəra bezьm, Sьleman, Kərr y Ķylьk kyre wi bun; ela mire ərəba bun. Həft xale wan nava ela ərəbada bun. Bьre Wərdəke dьzmьna lexьst Sьlemane bave wana hatə kyştьn ela mire ərəbada.

Rabun Kərr Ķylьk dja xwə hьldan, car xylame xwə hьldan, ela mire ərəba hatьn gьhistьn ela Əmər aoqa.

Wəxtəke cənd roze wana wedəre ţəmam bu. Rozəke dь baoqce Əmər aoqada, kьrьn kampani, dəfa həware xьstьn.

Əvana rabun, əw zi cun nav—Kərr y Ķylьk hərcar xylame xwəva.

Hərci şampaze wi, ķybar əjane wi, maqule wi gь ţopbunə. Əw hərdy zi xwəra lь we səkьninə, sьrja wan nəhatjə.

Zəlfəki zerr ţьzi şərbət kьrjə, dajə sər stola xwə, go:—Ķizan kь ķybare mьn, ķizan kь əjane mьn, Bьleçana mire ərəba ditbu, zəlfa xwə ţьzə şərbət kьrbu, ķizan əve zəlfa xwə wəlgərrinə, ķizan Bьleçane zь mьnra binə, əze Pərişane bьdьmə wi.

Əva ķybar, əjane wi, kəsi tyryş nəkьr, ķəsi nəxwər, ma lь ərde, sьrja wan gьşki hat dərbaz bu.

Hərci pələwane wi, ķybar, əjane wi əw sьrja wan hat dərbaz bu, kəsi nəxwər.

Sьre ķətə fəqira, ķəsiba, mərije wəlate wi gь dərbaz bu. Go:—Ķi ma, ķi nəma?

Dilbənde wi go, go:—Dy lawьke xərib zi vanə, runьstьnə, çьmaəteda əw zi runьştьnə, gərəke əw zi peşda ben. Mərinə xərib bun, ţəzə hatbun. Hərdy hatьn, sərra səkьnin. Ķylьke Sьlemin dadaje, istəkan gьrt, sər xwəda kьr, runьşt çьmaəteda. Əw ida bu ţaoqbura wi, ţəvi çьmaəta wi runьşt, gotə Kərre bьra:—Banzdə, go, hərə male, çəbьrxana mьn, hərcar xylama hьldə wə-

rə, bьra Wərda de pe nəhьsə, dəfə, kampanije dьlizьn, dьxyn, ķef dьkьn.

Kərr lexьst cu, cu, go:—Daje, çəbьrxana mьn bьdə mьn. Xəlq xwəra dьlizə, əm hərьn ķefkьn, dja xwəra nəgot, we dьziva hərьn. Sosьk ƶь mal kьşand, gələk çəbьrxanə dagьrt. Kərr hərcar xylame xwə hьldan. Çəbьrxana xwə pьrr dagьrt, cu. Lexьst cu.

Dja wi go:—Əva nə işe listьkejə, barxanə bьrьn, xylam bьrьn, pəj ķət, cu, pəj ķət.

Rasti dja xwəra gotьn, go:—Daje, rasti əvə, go, ħal ħьķjat əvə, əme hərьn. Go:—Lawo, şire mьn lь wə ħəlal bə, go, hərьn, go hərьn ela mire ərəba.

Həft xale wə hənə,
Lawo, go. Həsped xale wə səre wanə ħydunьn,
Gyhe wanə ķewrişkinə,
Nave wan, nav təzinьn,
Go, lawo, sьme wanə sьmkodinьn,
Go, sabьlxruşьn, lawo.
Go:—Qyt qəlnəkə wana həjə,
Həvraza go; ƶь həv bəlanьn
Çəve həspe wanə durəbinьn,
Go:—Reja dur u nezik jəkə çəm wan dьqədinьn.

Wərda de go:—Ķylьk, lawo, go bьdə xatьre şire sьpi, ķoķa mala bave mьn məqəlinə, go, şire sьpi wə ħəlal bə hərьn, wəra oqrbə.

Go:—Lawo, çije wan qumə—qumstanə,
Go:—Lawo, çije wan gərmə—gərmstanə,
Go:—Lawo, şiva xale wə şəve jək kare xəzalanьn.
Go:—Hərci mərije dajə sər xale wə,
Hərci axьrsongi poşmanə.

Go:—Lawo, wərə vəgərьn, go, hərьn ƶь wəra oqr bə, go: —Tьştəki xwəş ninə, wəra oqr bə.

—Ţyçara, go, ţalana dьxьn, dəve gəwrьk məjnьn, go:—Lawo, hun neeirvanьn, go, hun ţyçari mədьn sər kare xəzala, go: —Lawo, go, hune goşte xəzala binьn bьqəlinьn, peda bьķəvьn. Go:—Ela mire ərəba ţəv bir golьn. Go:—Mьqati Sosьke bьn. Go:—Sosьke bьfьtьla, go, hune goştda bьķəvьn, Sosьke we xwə ƶь wə vədьzə, ave golərgənia bьxwə, go:—We təng u bəre xwə

bьqətinə. Go: —Wə zь nava dьzmьna, we wə bьhelə, wə dərnaxə.

Izna xwə zь dja xwə xwəstьn, cun, cun, dja wan du wanra vəgərja hat, ķaoʒəzək nьvisi, şand cu zь bьre xwəra ela mire ərəbadanə, go: —Bьra, go, Kərr Ķylьk hatьn, go, gərə hun bona xatьre mьn vərekьn, ruspti be.

Əvana cun gьhiştьn ela mire ərəba Kərr y Ķylьk.

Çije we ħəmu qum, gərm, gərmstan, bir. Hewьri lь we dəre. Sьbətьre Kərre bьra lь dəva xьst, dəve gəwrьk hьlda ani je mire ərəba. Wəxtəke səkьnin, cənd roza. Wəxtəke cun kara xəzala rakьrьn, Ķylьke bьra, anin hatьn ħətani sьve kara xəzala şərzekьrьn, zь xwəra goşte xwə danə sər, car xylam u hərdy məri zь xwəra xarьn. Rabun, razan. Zь xwəra Sosьke təwla xwə qətand, Sosьk mьħina wana le cunə, əwə, he Bьleçan nanina, şəv sьve rabun. Ķylьki razaji bu, Ķylьk haz pe ţynəbu. Kərr pe ħьsja; Sosьk ķətjə bingola, av xarijə, zьke Sosьke wərьmijə. Kərr zь Kylьkra gьli nəkьr.

Sьve Sosьk ani. Sьve kyrəki lawe mire ərəba Beçan ķьşand sər ave, gьhiştеda Ķylьk. Gьhiştеda Ķylьk le xьst, Beçan ze stənd, go:—Kyro, əz nə mərije dьzije mə, be Ķylьke Sьlemin hat, Beçan bьr, dьzi nəcu bu, aşkəla ze stənd, dəstəzoré ani. We şəve nəcu, lь çije xwəda ma, Beçan ani, lь çije xwəda səkьni.

Əwi kyre hana çav da mire ərəba „Ķylьk Beçan bьr".

Sьve bu mьhmat, əskəre mire ərəba hatьn sər Kərr y Ķylьk şərr, wəki Sosьke ave bingola nəxara. Ķylьk nьzan bu xarijə. Kərr lь Beçane sjar bu, Ķylьk zi Sosьke sjarbu, nьzan bu Sosьke ave goləgənia xarijə, ţəmina dja wi bu, axьr mala wi xьrav bə. Dy ħəzar mer zь ela mire ərəba Kərr u Ķylьk kyştьn. Xaləki Ķylьk da sər, rьm dь namьla Ķylьk xьst, çəgəre wi sər rьmeva dərxьst.

Lь wana bu evar, pəja bun, hərke hewьra xwəda pəja bun. Ordia wi zi səkьni. Ķylьk go: —Kərro, lawo, tə cь kьr, tə cьra zь mьnra gьli nəkьr Sosьke ave goləgənia xarijə.

Ķylьk bьrindar bu, hərcar xylam, Kərrva sьve lь hewra mire ərəba ķətьn. Ħəft xale Ķylьk hənə, xal lexьst, mala xwə xьrav kьr, pe ķət, go, zь həvraza ħəft xale mьn zь həv bəlanə, şьvqəlьnək gelazi dəste xale widanə, zь xwəra qylap-qylap dьkьşinə. Lexьstьn, zь bьre xwəra bezьm. Kərr ķətə nav vi ali, wi

ali tьştə teda nə hьştьn, je saoq əw bu, zь mala xwə dərnəkət bu.

Kylьk le gyhdari kьr lь şərre bьre xwə, dja Kylьk cawa ky salьxda salьxe bьre xwə, forma wan nьherri, kь nьherri, kь əvana xale winə, dy xale xwə xьst, kyşt. Kərre bьra zь kərba hьre xwə, Kərr, xale wan nəhatə bər cəva lexьst. Kylьk lь Kərr kьrə gazi, bьrindar bu, go:—Lawo, go, səv xatьre şire sьpi, go, auqa wana nə qəlinə, du mala bave we məqəlinə. Tə şəş kyştьn, jək bьhel, əw jək zi kərr bu, lalbu zь tьrsa. Kərba bьre kətə nav ela mire ərəba sər cu, zьvьrri sər cu.

Beçan ma qəjdkьri, se roze wan hewreda təmam bu, ordia mire ərəba jək sərda nəhat, təmam kaf u kun bun cu. Care wan təmam bu, Kylьk go:—Bьra, əm cawa bьkьn, Sosьke ave goləgənia xarьbu, wərьmi bu, gyhe xwə dapelkьr bu, go:—Ravə, şurəki hərcar lьnge Sosьke xə, bьbьrrə, bave, go:—Bьra şuna mə nəminə, dьzmьne bezьn „əva bərgira hana lajqi van sjaranə".

Rabun sьbətьre hewra xwə hьldan re kətьn hatьn, vəgərjan hatьn hewrek dьne.

Kylьk gazi bьre xwə kьr, go:—Kərre bьra, go, mə Beçan ani, go, Beçane mədə kəsi, zь xwəra binə nava dьzmьnda, go, tabutəke zь mьnra cekə, go, tabuta mьn qyl bьkə, sevəkə sor tekə dəste mьn, mьle mьn tabutera dərxə, go, Wərda de be peşja mьn, be Kylьk wəfat bujə, məve Kylьk hatjə kyştьn.

Sevək sor da dest, bəre xwə da ela ərəba, rekət:—Bьleçan anin, ani hat, hat gьhiştьn ela xwə. Dja wi cu peşje, go:—Kyre tə hatьn, Bьleçan anin.

Kərre bьra bь kef hat, dja wi nətьrsə, lь peşjje, go:—Kərro, lawo, kane Kylьke mьn?

Go:—Zь para te!

Gьhiştə hərcar xylama, xylama zь xwəra çьrid kьr, go:—Kane Kylьke mьn?

Go:—Zь para te, sər paşja əskər te!

Gьhiştə barxana Kylьk, nьherri tabuta wi qylkьrjə, sevək sor destdanə, dəste wi dьcə u te. Kaoqəze xwə xwəndijə, lь tabute xьstjə, go:—Daje, go, dьnjalьk seva sorə, wa hatjə, we wa hərə".

Bu mьhmat ela Əmər aoqa, hьlşjanə sər Kylьk, səkьnin, dja wi təna hatьn, gotə Kərr:—Tə xwə zь pьşta Kylьk da aliki, lə-

ma Ķylьk wa bujə, nьzan bu Kərr awqa ħynyr kьrjə.

Go: —Daje, bəsə wərə mьn tе́na, xəbəra Kərr gotə Wərda de, go: —Ķylьke bьra jəkə, mьn şəş bьre tə dajə bər xənçəra, ķətə kьrre dja xwəda.

Səkьni şina Ķylьk ķyta kьr. Kərr Bьleçan qəjd çidar kьr, da dəste xylaməki şand bər dəre Ә́mər aqa. Әmər aqa Bьleçan hьlnəda, go: —Je finçana şərbəte xar, Ķylьk bu, mьn qiza xwə da Ķylьk, əz nadьm Kərr.

Baqcəda bu çьvatə Ә́mər aqa, şer u pələwane wi bərəv bun, cьka zь we xəbəre cь dьvezə.

Kyrəki Ķylьk həbu, wəkə Çərdo (Çərdo nəvije Xəmejə 10 salijə, əwe pe ţьlija xwə, nəvije xwə nişanda) bu, nave wi Gyrginə. Kərre bьra çavəke sər Ә́mər aqada dьşinə, Gyrgin go: —Xale Ә́mər aqa, əv cь çьvatə, cь əçevə, go, mə ə́çəl dəste həv ninə, go, wəki ty zanbi, əwi Gyrgin go, go, gələk aqaləre minani tə zərpa mə dinə, go, Kərr zi kyrre Sьleminə, wəki Gyrgin əw xəbər dьgot, çer u çəgəre Ә́mər aqa ħəmu sot.

Gəlek şer u pələwane wi dərķətьn, çot bь çot, wəki Gyrgin əw xəbər zь qalьve xwə dərda, şer u pələwaned Ә́mər aqa ţəmam bəla bun, jəksər zanbun, we bьvə şərr.

Wərda de sьbe rabu, car xylame xwə hьlda, Kərre bьra dərķətə məjdane, go: —Mьn Ķylьke bьra ela mire ə́rəbada dərda, go, əm şəş mərinə, car xylame mьn, əz u kyre xwə mə".

Wərdəke auqa wi bьqəlinə, wəki Pərişane nədə. Go, Wərdəka de, ty məluma dəwra bəre, go, tə kьrjə dьle mьn tе́na we xəbəre. Go, hərə pəjavə, əze buka tə bьdьm tə.

Әze buka tə bьdьm tə.

Ţьvdarəke Pərişane kьr, da Kərr. Buka xwə sjar kьr, bьr cu, dane, ty xer zare xwə bьvini, əw zi cu mraze xwə.

—Mraze tə zi zare tə u nəvije tə bə.

Xəmeja Şəmo gotijə. Xəme 50 salijə, nəxwəndi, le kyre we Ħəmide Dəwreş gyndda dərsdarə. Xəme əhəlija gynde Әməncajrejə, paşe lь Qyzylqyle mьrkьrjə lь qəza Qərse, nьha lь gynde Sabuncijeda dьminə, lь sər nəħja Ţaline; kolxozvanə, dəngbezə.

Ņьvisi: Ħ. Çьndi.

---

12. KƏRR Y ĶYLЬK

Wəxtəke bave wan nave wi Sьleman bu, ela mire órəbada bu. Iƶa Sьleman kyştьn, bu̧ şərr, ƶь bьre xwəra beƶьm, iƶa hərdy kyre wi ƶь bojna bave xwə dja xwə hьldan cun, cun lь ela Ə́mər aqada danin.

Ə́mər aqa bьhist lь ela mire órəbada Beçan həjə. Beçan həsp bu. Əwi dьxwəst Beçane ƶe xwəra bin̦ə. Rabu lь ela xwə kьrə həwar, dəfa həware xьst, ţop kьrьn, go:—Ķi ķy Bьleçane ƶь mьnra binə, əze Pərişəne, qize xwə bьdьme.

Zərfa zerin ţьƶь şərbətkьr, dani sər istola xwə səkьni.

Ela wı kəsi çylħət nəkьr bьxwə, hərə. Go:—Kyro, bьnerr ldi kəs ma, nə ma ƶь ela mьn?

Go:—Aqaji xwəş bə, ela tə kəsə nəma. Got:—Kərr y Ķylьkьn hatьnə, lь ķəwşəne tə daninə.

Go:—Lawo, bьşin̦ьn, binьn, bьra əw ƶi ben nav mьsylə̄tamə, cьka əw mərinə cawanьn̦!

Dy sjare wi lexьstьn cun ķone wan hərdy mərija je Kərr y Ķylьk, go:—Wərə, go, ela mə iro şajə, go, Ə́mər aqa gazi wə dьkə, ţəglif dьkə.

Ķylьk got:—Kərro, bьra, əz y ty ţəv hərьn, əz cь zanьm xəribьn.

Əwana rabun ƶь kon dərķətьn, pera sjarbun. Ķylьk hьlda go:—Gəli xorta, ħьlbət cь ħəwalə ƶь məra beƶьn?

Got:—Cь xəvərə, Ə́mər aqa dьxwəƶə Bьleçane ƶь xwəra binə, ƶь nava ela mire órəba. Go:—Ƶь ela mə kəs çylħət nakə, səva we dərəçe əm hatьnə du wə. Də ida ma lь çylħəte wə, məsələ əvə.

Ķylьk go:—Kərro, bьra, go, wələ sьra məjə, içar əfəndьm, əv gava cun, səlav lekьrьn, Ķylьk runьşt, ƶь çi finçana wan hьl-

da sər xwəda kьr. Žь van merxase Ǿmər aqa ħəfta ryħək nə-
ma, axьr cətьn bu, əvana çьvata xwə kьrьn, go: —Kyro, əv jəki
xərib bu, əvi cь kьr, ani səre mə. Hьnьka go: —Lotikə, dьvə bь-
və, dьvə nəvə.

Kylьk go: —Kərro, bьra hərə çəbьrxana mə binə, hərcar
xylame mə ʑi binə, dja mə təba kьnojə (bədə), bь gьlja mə ħь-
sin, duze məvezə, əm dьcьn.

Dja wan got: —Lawo, əv cь işə ty xylama dьvi, ty awqa
çəbьrxanə dьvi?

Kərr got: —Daje, we dəre şajə, go, əme kef bьkьn, zərpe
xwə nişandьne, bьra əw ʑi zanьbə, əm merьnə cawanьn, xəlqe
xəribə.

Lexьstьn cun, əw hər car xylame xwəva hatьn çəm Kylьke
bьre xwə.

Əw hatьn, qasək kətə we orte. Dja wan go: —Nьzam əv cь
ħəsabə, əv cun kefe, cьma awqa çəbьrxanə u xylame xwə bьrьn.
Əfəndije xwəra beʑьm. Dja wana əxtək gьrt, əxte sjar bu, kətə
pəj wana. Həta dja wana cu, əw rekətbun, cubun. Dja wana We-
dəre gьrja, go: —Ǿmər aqa, kyla dьle mьn tekəvə dьle tə, tə ca-
wa hərdy tьfale Sьlemane mьn şandьn bər kere!

Wedəre vəgərja, hat. Sjar bu, pəj Kərr y Kylьk kət, cu
gьhişte, go: —Lawo, wərьn, ve jəke məkьn. go, məcьn.

Əwan got: —Qə carə navə, əme hərьn, go: —Həft xale wə
hənə.

Həspe hər ħəfta ərəbstanьn,
Nave wan, navtəʑinə,
Dele wan qamcinьn,
Gyhe wan kewvişkinьn,
Sьme wan kodinьn,
Hər ħəft gava sjar dьvьn,
Qəlьne wan hərjək hoqə ttun hьltinьn,
Qylape ledьxinьn, naghiʑə je paşьn,
Du ʑь həvra nagьhinьn.

Wərə, əz dьvem nəcьn, hun xere navinьn, xer kь di idi
carə navə, cun. Əwan go: —Daje, şire sьpi lь mə ħəlalkə, dьvə
əm ben, dьvə nəjen.

Go: —Lawo, şire mьn lь wə ħəlal bə, go, əz zanьm hun
nazvьrrьn, hune hərьn, go, bьsəkьn, əz cənd təmia lь wəkьm

həla, go, ţəmina mьn lь wə bə, dəve gəwrьk ţyçar, ţyçar nəjnьn, go, zь mere merxasra, dəve gəwrьk be wanьn, jəke zi ţəmia mьn lь wə bə, ţyçara hun mədьn pəj kare xəzala, kare xəzala zь mere merxasra zə́f be wanьn, qasa ky hun bьdьn pəj kared xəza'a, Sosьke zə́f bezar bə, Sosьk mьħina wijə, zani.

Sosьk çə́ŋuja wan dəranə, gava bezar bu, we ava goləgənia bьxwə, şəv bьfьlьtə, ava goləgənia bьxwə, əwe bьvə cawa həspəkə bərgir. Gava ty ķəti də́wed gьran, wə zь bər dьzmьna nakə dər, wi caxi nəjared lь tə xьn, go, ţəmia mьn dьha əwə lь wə, şire mьn lь wə ħəlalbə, got.

Gava dja wana hat mala xwə, zь xwəra dyşьrmiş bu, go:—Əz cь dьkьm, əwana çahьlbun, go, cun bьre mьn nas nakьn wana, jan əwe wan bьkyzьn, jan əw. Ķaoqəzək nьvisi, da mərьvəki, go:—Əze səd zerri bьdьmə tə, got, ty vi ķaoqəzi bьghini ela mire ə́rəba, nave bьre xwə teda nьvisin, go, səlam dya nьvisin, „Bьra, əz ţəwaqə zь wə dьkьm, xarzije wə ţərəf wə ķətьn, xarzije wə çahьlьn, sərsurəte qənçije bьdьne, bьra binə, Bьleçaŋe zь Ə́mər aoqara binьn, Pərişaŋe zь xwəra bьstinьn, əz zə́f hivi zь wə dьkьm, ţy gьlija ze cenəkьn, əz zi gynə mə, mьn xerək dьne nədijə, xera mьn dit əw hərdy ţьfalьn dьha, əwə, əz hivi zь wə dьkьm, gьlije mьn əwə“.

Əva mərija ida cu, ķaoqəz hьlda ida cu, səd zere xwə stənd, əwi mərьvi dьha cь ţalaşa wijə, jan xer ķaoqəz zu hərə, dərəng hərə. Qonaxa paşaki cu, dьha roze lь dərəke bu. Hərkə roja bist şəva bu, əw məhəke ançax bьghize.

Əm zi bemə́nə ben çəm Ķylьk.

Hərkə gələk cun, hьndьk cun, cun lь ə́əme Xemur danin, go:—Kərro, lawo, sjarbə, van dər dora bьnerr, zь ţalanəki, zь ţulanəki bьbhe, cьka tьşţəki najni. Kərr sjar bu, gava cu səre ə́ije, le ŋьherri, ysa cadьr lexьstьnə, ħəsave stəjre ə́zmana həjə, ħəsave wan ţynəjə. Qydume wi şkəstьn. Go:—Əme zь nava awqa cadьr, donzdəh ħəzar mal cawa Bьleçane dərxьn bьvьn, zə́f dyşьrmiş bu, çylħət nəkьr, teķəvə nav cadьra, le nьherri wəkə səd dəve gəwrьk lь wьrə, dəvə gь ţopkьrьn, danə peşja xwə, ani hat çəm bьre xwə.

Bьre wi go:—Haj, haj, haj, əv cь dəved beoqr bun, nəpakьn əv dəvə, ţəmina dja mə bu axьr, dja mə got kь „dəve gəwrьk be wanьn“. Tə cьma anin?

Bьre wi xəjdi go:—Də tьşt navə.

Gava Ķylьk le nьherri karəkə xəzala wedəre bu, cu sjarbu da pəj, gələki gərand, xwə avit kəvьre cəqmaqa, kəvьre cəqmaqa forma duzana bun, həstuje lьnge Sosьke gь xarьn. Gopale xwə avit stuje kara xəzale; da orţa xwə u zin ani hat çəm bьre xwə.

Bьre wi go:—Bьra, əva nəpak bu, ţəmiu dja mə bu, gərək mə nanja kara xəzala.

Ķylьk go:—Ty nьzani. Xylam go, kyre xəlqenьn, xuna xwə danə bər cə̇ve xwə. Cawa kь əm ţəv hatьn, zь oqra mə namiпьn, bьra bələngaz nəvьn, tekьn qəli, bьxyn, işəv zь xwəra ķef kьn, ħəta sьve.

Ķylьk go:—Kərro, bьra, zь mьn u tə jəke işəv ħьşjarvə, Sosьk wəstajə, çə̇nuja van dəranə, hini ava goləgənin bujə, we qəjda xwə bьqətinə, şəv bьfьtьlə, ava goləgənin bьxwə, ky ava goləgənia xarьn, we bь wərьmə, dьha ky wərьmi, dьvə şьveta bərgira, forma bərgira. Sьve, əm tekəvьn də̇wed gran, zь bər dьzmьna nakə dər. We dьzmьne mə bьkyzьn, gərək əm şəv mьqatvьn. Əze ħьşjarvьm.

Kərro go:—Bьra, ty wəstaji, zь mьni fьreqət bə, ķefa xwə raze ty, səv xatre tə, əze işəv ħьşjarbьm ħəta sьve.

Əw fьreqət raza dьha, Ķylьk səħət bu danzdəh, xəwa Kərr hat; səre xwə dani, əw zi həma çi bь çi raza.

Sosьk wəstja bu, zə̇t ţi bu, qəjda xwə qətand, cu sər ava goləgənia, dəve xwə kьrə ave, dy səħəta av xar. Həw zь nav ave dərķət; wərьmi, bu gəmi, nьkar bu zь vьr bьcuja dəra hana.

Kərr xəm raza bu, nьşkeva cə̇ve xwə vəkьrьn, le nьherri Sosьk ţynə. Rabu lь həspe xwə sjar bu, bь wan dər bəra ķət, le nьherri Sosьk ķətjə nav goləgənia, ysa xarijə, wərьmijə, bujə gəmi, got ky:—Mala mьn xьravbə, Ķylьke bьra nьha we ħьşjarbə, dьha kyştьna mьnə. Rabu zine xwə ani lь Sosьke kьr, təng u bəre we ħьşk şьdandьn, lь wan dəra ķətə məjdane, ħəta bərbanga sьve, ysa kьr, Sosьk hat sər qəda bəre. Ani, pəja bu, dəwseda çarkə dьn disa gьreda. Zin u busate we çarkə dьne disa cekьrьn.

Ķyrke xwə avit namьla xwə, xwə da bər pesira mьħine, Sosьke. Tə̇ve lь wan da, Ķylьk ţəzə zь xəwa şirьn rabu, gava enьherri, bьre wi he ħьşjarə, go:—Kərro, bьra, ty evarda he ħьşjari?

Go:—Wəlǝh, bьra, he ꞓǝve mьn nǝcunǝ sǝr hǝvdy. Mala wi xьrav kьr.

Go:—Qawe cekǝ, ǝm qawǝke bьxyn.

Gava ǝwi, xylama qawǝ xarьn, ky rabun sjarbьn, gava bala xwǝ da Sosьke, Sosьk nǝ forma bǝrejǝ, Sosьkǝ stьrikьrjǝ.

Go:—Ķǝrro, bьra, wǝrǝ mьnra duz beƶǝ, go, ty işǝv hǝrkǝ razaji, dьvǝ Sosьke ava golǝgǝnia xar, ǝme şunda vǝgǝrьn.

Go:—Bьra, xǝw nǝķǝtijǝ ꞓǝve mьn, ƶь wi ali fьreqǝt bǝ. Got:—Tǝ dyh da pǝj kara xǝzala, Sosьk wǝstjajǝ, lǝma stьrikьrjǝ.

Got:—Wǝki ysanǝ, ǝze idi sjarbьm.

Dьha cu sǝre ꞓije. Le nьherri bazьrgǝnǝki gran weda te. Aƶot cu peşije, go:—Qyrba, ǝv cь bazьrganǝ.

Go:—Cьma tyji nǝ ƶь ve eleji, ty nьzani cь bazьrganǝ, ћǝzar pensьd dǝvǝjǝ, çьheze qiza mire ǝrǝbanǝ.

Go:—Çije xwǝda bьsǝkьnьn, go:—Dǝstǝbaşije wǝ ķiƶanьn. Dǝstǝbaşije wan hatǝ çǝm, go:—Ty zani ǝz ķimǝ?

Go:—Xer, ǝz nьzanьm.

Go:—Əz Ķylьke Sьleminьm.

Go:—Əz ƶь bojna Bьleçana mire ǝrǝba hatьm, go, ǝze Bьleçane ƶь xwǝra bьvьm. Dьrane mǝzьne wana ķьşnd, anija wida ķyta.

Go:—Ty zani, mьne hun gь bьkyştana, disa gyne mьn bь wǝ te. Go:—Mire ǝrǝbara beƶьn, Kylьke Sьlemin ƶь bojna tǝ hatjǝ, bьra be kǝvьre cǝqmaqa, ǝme wьdǝre ţǝsalia hǝvkьn, go:—Dǝva bьhelьn, sǝre wǝra izьn hǝjǝ.

Lexьstьn cun. Əwi ƶi dǝve xwǝ bьrьn. Cu, go:—Bьra, bьne, merani wa dьvǝ ha. Tǝ dьt, ty cuji, tǝ dǝve gǝwrьk anin, bьre tǝ ћǝzar pensьd loķ anin, çьheze qiza Mьr bь xwǝ bu. Bare wan gьşk qyţni çьzahirǝ, ǝva cijǝ, go, ty hǝla meranija bьre xwǝ axirǝte mezǝ bьkǝ. Bь xwǝra hǝv şabun, bь xylame xwǝva razan.

Sьvǝ le safi bu. Rabu, çarǝkǝ dьn Kylьk sjarbu. Got:—Bьra hun ƶь mьnra ţy ave zǝlal nakьn. Əze dǝrde xwǝ bь dǝste xwǝ dǝrmankьm. Aƶot bǝr ꞓǝme Xemurda cu, le nьherri, gьmina dǝfa u dǝwatanǝ. Ela mir kь hǝjǝ donzdǝhǝ ћǝzьr malǝ. Əva wan orţa cu, hat, aç nǝķǝte, evar ķǝtǝ sǝr. Sosьk lь ave xьst, mina mǝra mǝqǝs kьr, cu wi ali, cu dǝrbazi wi ali bu.

Mir bьhist bu, kь Ķylьke Sьlemin hatjə, Mir gələki dyşьrmiş dьbu, gazi çьmaəta xwə kьr bu, wedəre kьrə çьvat, go:—Əm iƶa cawakьn, go, jaxa mə ƶь dəste kucьke bave wi xьlas bu, iƶa ţule wi rabunə, çьhəze qiza mьn dyh peva gьşk hьrьnə, go, qə dənge xwə məkьn, çьmaət, bьrci bubu, hatьn ƶь xwəra ķəvcək bьrьn, bьra le xьn hərьn, be gьli gotьn.

Çьmaəta wi bəlabu. Əw ƶi rabu raza.

Ķylьk azot hat orţa gynd, lenьherri orţa gynd dəwətə, gьminə, gь dьlizьn.

Gədəki euki lь wedəre bu. Go:—Qyrba, kone mir ķizanə?

Gədə ƶera got kь „Durə“.

Got:—Xale tə, zerəki hьdə tə, mьn bьvə bər kone wi.

Gədə ƶь durva kon nişan da. Lь bər kon banzda ərde, lь nьherri qəjţər dəvə çoled wan gь həvьrmьş glavdunьn, we lь bər derinə. Aƶot cu alije diwane.

Le nьherri mir xəwa şirьndanə; xənçəra xwə ķьşand, go:—Əze sərе wi ƶekьm, çarəkə dьn dyşьrmiş bu, go, əva mьxənətijə, nəpakə. Ani ķaqəzək nьvisi, got kь „zanni, əz bojna sərе tə hatьmə, mьne şəva dьn ty xəwda bьkyştaji, mala mə mьxənətije nakə, ty sьve beji eəme Xemur, əme wedəre ţəsəla həvkьn“. Ķaqəz da sər bəlgije wi, xənçəra xwə ƶi ķaqəzda, kьrə xare bəlgije wida dərkət. Cu təwla mir, cu we Bьleçane bьvə, le nьherri hərcar lьnga qəjdkьrjə, dəste xwə nədaje, go:—Həmin qəjdkьrjə, bьra bьsəkьnə, got, əze wəxtəkə ysada bьvьm, lьnge we vəkьribьn, qəjd ţynəvьn. Got, dərkət ƶь dərva, həft qəjnţər dəve mir lь we bun, da peşja xwə, cu çəm bьre xwə, go:—Bьra, ty hati?

Go:—Hatьm. Go:—Hal u hьkjate wi bu əv. Go:—Hərkə sьve pəj mə hat, hat, kь pəj mə nəhat, əze sьvə nivro baƶom nav gynd.

Ƶь xwəra wedəre raza. Sьve rabun, le nьherri, xer mir nəhat. Go:—Bьra, Sosьke mьnra bьkşinə, go:—Ja mə dьha boşə, bьre təje ronivro baƶo nava obe, jan xwəde bьdə mьn, jan bьdə wan.

Go:—Əme ƶi ben!

Go:—Na, həla əz hərьm, wəxta wə ninə. Ķylьk sjarbu. Ņivro cu nav gynd. Le nьherri Bьleçan dəste gədəkidanə. Kьra-

se we gь şərə, gəməkə zerrə we devdanə. Kьşand ani səı kanije.

Gədə pe ţasa zerr ave dьde.

Go:—Gədə, əv cь bərgirə?

Go:—Bərgir, bьra bave təvə.

Go:—Cawa kyro?

Go:—Le ty nьzani, əv Bьleçana mire ərəbanə.

Go:—Bьleçana mire ərəba dьvezьn, əvə?

Go:—Le cawa, go əvə!

Go: —Dəng najenə mьn, go, gyhe mьnda bezə.

Gədə dəve xwə bər bь gyhe wi ani, əwi şəmaqək lь dəve gədə xьst, dьrane gədə, gь kətьn dev. Əwi Bьleçan dəstkeş kьr, lь ave kət, bьrə çəm bьre xwə.

Xylam, bьra hatьn, gь pe şabun. Xylama got:—Əme sьve barkьn, hərьn, mə Beçan anijə.

Kylьk got:—Əz hərьm, əwe sьve bezьn, „əw dьzək bu, hat bьr u cu."

Zь we dəre əvana rabun, çije xwəda səkьnin hətani sьve. Kylьk sьvətьre cьqa kəri surje wi həbun, gь ţopkьrьn ani. Go: —Gəli şvan, gavana zera bezьn, əz nə həwçe male wimə, əz zь boj səre wi hatьmə, həta vedəre xun nəkьşə, əz nacьm.

Mire ərəba lь dəfa həware xьst, əskəre xwə gь ţopkьr.

Hər həft xale Kərr Kylьk merxasbun, cь dəwed granə həbuna, hər həft lь peşjenьn.

Sərkare ordije hər həftьn,

Bezьn:—Əre, əre. Na, na.

Əwan danə peşije bər bь cadьre wan cun, əskəre wan zət gran bu, gьşt du hər həft xale wi dьhatьn.

Əw pəja kь dja wana şand bu, kaƣəz dabuje bojna bьre xwə, əw zi ţəzə wedəre dərkət peşije.

Həta əw peşije dərkət, əwana dьba neziki həvbun. Əv pəja kaƣəz da dəste hər həft bьra.

Hər həft bьra versəke peşja əskər dьhatьn; əskər du wana bu. Əwana kaƣəz xwəndьn, çьvata xwə kьrьn. Wedəre go:—Bьra, əv xarzıjed mənə, xuşka mə zəf səlam, dya kьrjə. [Gotjə kь „Xarzije wə çahьlьn, ţərəf wə kətьnə, hətani zь wə te, karьn koməke bьdьne, bьra ben, bьghizьn mraze xwə". Bьre we məzьn go:—Zəf qənç dьvə.

Kьrija wi pəjaji əwan zi daje, got kь:—Əm zəf zь tə razi-

nə, xazьla go, lьnge təji şkəsti bujə, tə dy roza peşda, əv ķaqəz bьghianda mə. Вьге məzьn go:—Qə tьşt navə. Çəm mə gь jəkə. Əskər gı şt mə dьnьherrьn. Cadьre Kylьk wanə, əme vana bьxapinьn lь aliki dьn bьvьn, həmın əwan Bьleçan bьrjə. Əw dьnerьn əm aliki dьn cun, əwe hərьn xьlas bьn zь xwəra, əme zi evare ben male xwə.

Gava əw bərzer cun, gьşt məzьne ordije bun, ordia wan zi dan pəj. Kylьk gava bala xwə daje, əvana kь bərzer cun, Ķylьk lekьr gazi, got kь:—Həft səre wə həvьn, sərik zь dəst mьn xьlas navə. Car xylame wi həbun, bьre wi zi penç. Got kь:—Jək həwara mьn nəje, cьka zь mьn u wan cь dəst dьdə, hun zanbьn dьneda cь həjə.

Xala dit kь xer, Ķylьk hat, go:—Kyro, carə lь vi navə, qənçi nabyhrьn, məri lavaje dəst zьna xwə xьlas navə, bave wan zi wa mьxənət bu, əve dь nav xəlqeda mə benamus bьkə, dьha go, lexьn.

Əvana hatьn lь həv, jək-jək lь həvdьxьn. Kylьk zərgək lexьst xaləki xwə zь nav zin avıt, lexьst xale xwə dьn zi avit, ma penç xale wi main. Hat əwi Kylьk avitьn həv.

Ķylьk gava xwə zi bərdьdə aliki, zəngu avit Sosьke, peşja Sosьke ərq bu, ava golgənia xar bu, şuşa dьle we şkəst bu, əwe ərq xьlas nəkьr, orţa ərqeda lexьst, əwi zərgək lь namьla Ķylьk xьst, dьl u çəgəre wi cun pənija sapoke səkьnin. Xylaməki Ķylьk hat, gava cəve wi bь Ķylьk ķət, agьr bь dьle wi ķət, xaləki Ķylьķ zi orţa zin avit.

Xylaməki wi dьn zi hat, gava cəve wi Ķylьk ķət, agьr dьle wi ķət, əwi zi xalək avit.

Xylame majin hat, cəve wi Ķylьk xune ķət, agьr bь dьle wi ķət, əwi zi xalək avit.

Kərre bьra ţəzə həwarije hat, gava cəve wi bь Kylьk ķət, agьr bь dьle wi ķət, əwi zi xalək zь orţa zin avit.

Wedəre şəş cun, ma jək. Gava Kərr bəri wi da, əw lь dor Kylьk kьr govənd, cu, hat. Ķylьk le kьr gazi, go:—Kərro, bьrahərca dьki, əwi zi bьdi xatьre Wərdəka de, şire sьpi dajə mə, uçuta wan mera zь dьne məqəlin, bьra əw xьlas bьn.

Kərr soze bьre xwə kьr, xale xwə nəxьst, cu xəlas bu, əw xal.

Kərr ţəzə bь nav əskər ķət, ysa kьr, je saoı əw bu, zь mala xwə nəhat.

Evar ķətə sər; xune çəndək bьrьn. Ķylьk gazi kьre, go:—Ķərro, bьra, wərə ve dəre. Go:—Ţəmine mьn həmin əze lь tə bьkьm, go:—Əz zə́f Sosьke ħьzdьkьm, go:—Binə bər єə́ve mьn bьgərinə.

Həla gava Kərr Sosьk ani gərand bər єə́ve wi. Əwi şurьk hərcar lьnge we xьst, qət kьr. Kərr go:—Bьra, əze le sjarbuma, єə́ve tə le bawər nəbu, mьħina tə bu.

Go:—Na, bьra, də́wi nə əw bu,

Go:—Xwəde mala tə xьravkə, tə əz xapandьm, ty mьqati Sosьke nəbuji. Sosьke ava goləgənia xarbu, tə zь mьnra dьzi nəgo, nəma zi əz hatьm kyştьn, ţəmina dja mьn bu, dərķət, wək kь mьn Sosьk nəkyşta, Sosьk nьkar bu bьhata, we lь ve dəre bьma, tə́ve lexьsta, we bь wərьmija, qiz u buke ela mire ə́rəba zi we sьve bьhatana vedəre, we dooıe ţəşıje xwə hьldana, we bьgota:—Awqa salьxe Ķylьk dьdan, ve bərgire hat, dərķət van dəra, nəma zi mьn kyşt, ty xylama wərьn vьr sər həv, əze ţəmia wəseta xwə bьkьm, hun cьqa sapoka mьn bьkşinьn, əze wi caxi wəfat bьvьm, əze ţəmina lь wə bьkьm. Əv xylame mьn gь şə́də, mьn cawa Bьleçan ani bьdьm Ə́mər aoıa Pərişan ze bьstənda zь bojna xwə u əz hatьm kyştьn, ty nəhel dəst dьzmьnada, soze mьn ə́rde məxə. Bьleçane bьdə Ə́mər aoıa, Pərişane bьvə zь xwəra. Ţabutəke zь mьnra cekə, bьdə sər loķe paşьn, dəstəki mьn zi dərva bьhel, sevəkə sor bьdə dəste mьn, gava ky bazьrgan rre cu, mьn bьdi sər loķe paşьn, Wərdəka de we be peşije. Wərda de mərikə jəmanə, gava mьn lь peşja bazьrgan nəvinə, we citije wə həwa bave, kь hatə peşja wə, we bezə „Ķa Ķylьke mьn". Be Kylьk sər paşja bazьrgin te, ħəta əw be paşja bazьrgeņ u ţabuta mьn sər bare dəve bьvinə, we bьnerə mьle mьn zь dərva dьcə—te, we bezə „Haj gьdi dьnja ha, Ķylьke mьn dьve, daje dьnja sevəkə sorə, wa te, wa dьcə". Wi caxi zь wəra dənge xwə nakə. Ţəmine mьn ida əwьn. Sapoke mьn bьkşin.

Gava sapoke wi kьşandьn, dьl u çəgəre wi pə́nia sapokeda ditьn; əw wedəre ţəoıdir bu.

Ţabutək zera cekьrьn, sevək sor kьrьn dəste wi, dan sər bare dəve. Bazьrgane xwə rexьstьn. Dəva wi avitьn pəj bazьr-

gan u azotьn cun' Cun neziki ela xwə bun. Şьvan, gavana mьzgini dan dja wan, go:—Mьzginia mə zь təra, Kərr y Kylьke Sьlemin hatьn, Bьleçan anın.

Dja wan zə́f şabu, həspək ani le sjarbu, peşja wanda cu. Gava le nьherri Kylьk nə lь peşijejə, go:—Kərro, lawo, kane Kylьke mьn?

Go:—Daje, Kylьk sər paşja bazьrginə.

—Həj, got, be bəxt, go, mьn məxapinə, Kylьke mьn nə mere paşja bazьrginə, ţьme Kylьke mьn lь peşijejə. Wərda de, gava cu paşja bazьrgın, le nьherri ţabuta Kylьk we sər bare dəvejə, mьle wi zi dərvanə, sevьk sor destdanə, mьle wi seveva dьcə u te:—Həj, go, dьnja malxьrav, həj Kylьke mьn, dьve „Daje dьne sevəkə sorə, wa te, wa dьcə" u dənge xwə zь kəsira nəkьr. Dja wi iza þь tə́na hatə kyre xwə, go, cьka cь dьvezə, got:—

Jəkə lь mьn jəkə
Mьn zanbu Kylьke mьn merxasə
Kərr zь pьşte rəvəkə.
Kərr go:—

—Əre daje, mьn wanə ha wanə,

Lь cəme Xemur, lь kəvьre Cəqmaqa, sər çəndəke hər ħəft bьre tə quzina təjran u tujanə.

De gava əw dər bьhıst, ţəzə bu agьr bəla çane xwə kət, go:—Kylьk cu, hər ħəft bьre ğmьn cun, ida əz cьranьm, go:—Kərro, lawo, ty xylamava bazьrgane xwə bьkşinьn bər kon dajnьn, he şьxyl gərmьn, Bьleçane hьldьn bьvьn mala Ə́mər aqa, be „Mьn xwəstьna tə ani, ţьvdarəke zьna mьn bьkьn, əze sьve zьna xwə bьvьm".

Əvi Bьleçan hьlda, əvi xylamava bьr bər dəre Ə́mər aqa, zь bьre xwəra bezьm Ə́mər aqa got:—Ty hati, hati, iza ty cь dьvezi, naka qiza əz bьdьm tə, ţynə, Bьleçan ze stənd.

Əva poşman sər dja xwəda cu. Zь dja xwəra ysa got:—Dja wi jəman bu, rabu sjar bu, xylam hьldan, bər dəre Ə́mər aqa səkьni, sərt lekьr gazi, go:—Ə́mər aqa, Waşə ha waşə, Kylьk cujə Kərre bьra lь dəwse xwəşə, əz zь təra dьvezьm paki buka mьn bьdə, jan ty buka mьn nadi mьn, əze ware tə bьkьm rəşə.

Əva tьrsija, dyşьrmiş bu, got kь: —Je əv ћynyr kьrьnə axьr əva zi dia wanə, lazьmət əwə, kь əz buka we bьdьme, Go— Wərdək, soze təjə, xwəde bьmbarək bьkə, dy roza molət, buka xwə sjarkə.

Əva vəgərija, hatə mala xwə, go: —Kərro, lawo, dьne cawanə, dja təje koka wi bьqəlanda, Kylьk cujə, bьra tyji xwəş bi.

Buka we da, ani. Kyta bu, cu, bьra.

Got Əsəde Ozman Usoji, 35 sali, zь gynde Qyzьqyle alije Qərse, nьha lь gynde Sabuncijeda dьminə, lь sər nəћja Taline, kolxozvanə, nəxwəndi.

Nьvisi: H. Çьndi.

13. KƏRR U ĶYLЬKE SЬLEMIN

Sьleman mərьvəki dəwləti bu: car u penç həvale wi dьbьn, le bəle həvale mьxənət dьvьn. Əwana aqьle Sьleman zь dəwləte rut dьkьn, Sьleman wьsa ķasьv dьvə, wəki nane wı roze dəst naķəvə. Sьleman dьvezə: —Əze cь bьkьm, gərəke bьvmə gavan jan zi şьvan, le gyndi we lь sər mьn bьķənьn, we bezьn, Sьleman dəwləta xwə da həvale xwə, həvala dəwlət xwər, ķasьb bu, dərja ķətjə. „Əz gərəke hərьm çiki wьsa bьvьmə xylam, wəkı mьn nas nəkьn.

Rabu dare xwə (şьv) da dəste xwə, re ķət cu: —Pьrr cu, hьndьk cu, dərkətə çiķi xəriv. Cu bər dəre mire dь ərəba, dь Ximore, lь wedəre mire ərəba dərķətə dəvьra u go: —Kyro, ty cь kəsi?

—Wələ mire mьn, əz hatьmə vedəre bьvьmə xylam!

Mir got: —Wəji xwəzьl, ty vьr se car roza peşda bьhataji, mьn xwəra xylam gьrtjə, ravə əm hərьn çəm kyre Həse Dude.

Rabun cun çəm kyre Həse Dude, got: —Mьn zь təra xylamək anjə.

Sьleman ma mala kyre Həse Dude.

Sьleman mərьvəki aktiv dərķət bu, cьqas alvera kyre Həse Dude həbu, dabu dəste Sьlemin,

Kyre Həse Dude mərьvəki dəwləti bu. Roke gotə Sьlemin: —Hərə bazare zь məra hьnək goşt binə.

Sьleman rabu cu bazare, cu ucereta goşt səkьni, got: —Əz cь bьkьm ucerete bьsəkьnьm, əze dərəngi bьķəvьm, navə, aqaje mьne bezə, ty cьma dərəngi ķəti, əze cь bezьm, wi caxi əze çəm aqaje xwə rurəş dərķəvьm.

Cu bər dəre dьķanək dьne səkьni, dəste xwə nava mərjada dьrez dьkə, wedəre dəste wi cənd mərja dьķəvə u səre car mərja dьşkənə.

Sьleman cu dьkane, dьrave xwə dərxьst dani sər dəxle, cь ky lazьmi Sьlemin bu, goşt ķьşand, reķət. Hətani Sьleman cu male, əw həcar mərьv səkьninə bər dəre kyre Həse Dude, gotьn:
—Wəllə, mire mə, xylame tə le dajə, sərə mə şkenəndjə.

Mir got:—Zərar nakə, əm çinare həvьn, Sьleman mərьvəki xərivə, hərа ətəd qanune mə nьzanə, əz gələki ţəwəqə zь wə dьkьm, lexьn hərьnə male xwə.

Sьleman zi aktiv dəiķət.

Rozəke kyre Həse Dude bərəvi çəm həv bun.

Mir got:—Dьle mьn zь Sьleman gьrtjə, əze qiza xwə (Wərdəke) bьdьmə Sьlemin.

Kyre Həse Dude gotьn:—Əm xuşka xwə nadьn wi. Rozəke Sьlemin zь xuşka mə bьxəjdə, xuşka mə we siləke dь Sьlimin xə, stuje wi bьfьrrə, kyre Həse Dude dьle wi bər Sьlemin dərņəķət.

Həft nəvije kyrre Həse Dude həbun, əwana məşərt kьrьn, gotьn:—Goşte mera nə bь ķьşandьnə, əme roke Sьlemin bьvьn bьçerbinьn. Roke rabun cunə çiki xəwlət. Van ħəft bьra gyrze xwə davitьnə həv, əwi davit, əwi dьne gьrt. Sьleman zь xwəra səkьnibu, lь vana ţəmaşə dьkьr. Bьre məzьn gyrze xwə avitə Sьlemin, got:—Sьleman gyrz bьgьrə.

Sьleman bь ţьlja xwə qьlicke gyrz gьrt. Caxe Sьleman bь ţьlja xwə gyrz gьrt, bьre məzьņ got:—Dьha bəsə, hər ħəft kyr cunə çəm bave xwə gotьņ:—Əm iza razinə, xuşka xwə Wərdəke bьdьnə Sьlemin.

Wedəre Wərdək danə Sьlemin. Wəxtək danə Sьlemin, Sьlemin runьşt wedəre. Se sal dərbaz bun, xwəde ty ala dy kyr danə Sьlemin:—Nave kyre məzьn Ķylьk, nave je cuk Kərro. Həft-ħəjşt sali bun, danə bər xwəndьne, ħətani kyr bunə ... də sal.

Rozək rozan, Sьleman hat nane xwə xwər, raza. Caxe rabune kьrə „ax-ox“.

Wərdəke got:—Sьleman tə cьmn „ax“ ķьşand, hərke tə əz bəgəm nədьkьr, tə zuva bəgəm nəkьra, nьha əz pirbumə, ty zi kalbuji, tə cьma „ax, ax“ ķьşand?

Got:—Wərdək, nəpiraja tə, nə zi kalbuna mьn, iro wəlate mə ķətjə bira mьn, sər ve jəke mьn „axini“ dьķşandьn.

Wərdəke got: —Sьleman, wəlati şьrinə, tə cьma zutьre nə dьgot.

Sьleman got:—Wərdək, wələ, mьn tьrsa bave tə, mьn nədьgot.

Wərdəke got: —Wəki tьrsa bave mьn tə nədьgot əze hərьmə çəm bave xwə, izьne ƶe bьxwəzьm, əme hərьnə wəlate tə.

Sьlemin got:—Wərdək, wəki dьci çəm bave xwə, beƶə bьra mala mə, dəwləta mə nьvi bьkə, wəki əm bьkarbьn hərьn.

Bave Wərdəke ţьvdarəke Wərdəke kьr u re xьst: —Hьndьk hatьn u gələk hatьn gьhiştьnə xwəlia Ǝmər aqa.

Sьleman got: —Wərdək, wəllə, əva dəra gələk lь mьn xwəş hat, əme saləke u dyda lь vьra bьminьn. Man lь vьra, salək ţəmam bu, Sьleman lь wьra mьr.

Kyr manə lь wьra, neziki bistusesali bun.

Roƶəke bь roƶan ƶь alije mire ərəban mevan hatьnə mala Ǝmər aqa. Cьl roƶ ţəmam manə lь mala Ǝmər aqa, mevan radьvə caxe cune, mevan got: —

—Ǝmər aqa, səd ħəjf, kemasik tə həjə!

Ǝmər aqa gotə xylama: —Dərija dadьn, hərke ispat kьrьn, xwə azajə, hərke ispat nəkьr, əze səre wi lexьm.

Mevin got:—Ǝmər aqa, ţy tьşte tə kem ninə, kemasia tə mьħina Beçanə. Mьħina Beçan dəste kyre mire ərəbadajə, əwa kemasije tə, bь finçana ava tinьn, bь ţasa zerin av dьdьn, salьxa mьħina Beçan, sale se çara dərdьxьn: roƶe dəwan, roƶe dəwatan, roƶed əjdan.

We şəve Ǝmər aqa ranəza.

Ǝmər aqa ķaqəz lь dynjae bəla kьr, mərьve bist sali ħəta pençi sali bərəv kьr, çəm kьr sər həv.

Bər bь kyre mire ərəban dьda rastkьrьne səva mьħina Beçan ƶь xwəra bьdə anine.

Roƶəke Qərəmьrçana qiza Ǝmər aqa pənçərerra dьnerri, ħəsabe mera ţyninə.

Qərəmьrçane got: —Ǝmər aqa, əva cь mərьvьn?

Ǝmər aqa got: —Qiza mьn, əze bьşinьm sər kyre mire ərəban, bona mьħina Beçan ƶь mьnra binə!

Qərəmьrçane got: —Nava van mərjada hənə mərinə ysa, wəki ţəkmerənə, mala wanda mer ţynənə, ţy wərə dəste xwə lь van mərja bьķьşinə, dь xwəlja tədə hənə aqa, bəg?

We rоƶe Ǝmər aoqa bəra kьrьn.

Finçana qawe dani sər istole,

—Həci kəse be finçana qawe sər xwəda kə,

Əwe hərə dəşta Xumure nav cardəh ħəzar male ərəbe, sər bь xeli mьħina Beçan ƶь mьnra binə, əze Qərəmьrçana qiza xwə bь rəzadьle xwə bьdьmə wana.

Se rоƶan, se şəvan,. aoqan, bəgləran, ţakorjan, gərdan mьlan çьvandьn, kəski nəwerbu finçana zerin, wəlgərinə, hərə dəşta Xumure nava cardəh ħəzar male ərəbe sər bь xeli mьħina Beçan ƶь mьnra binə, Qərəmьrçana qiza mьn, ƶь xwəra bьstinə.

Qərəmьrçane got:—Wajə, qət wa ninə,

Dy xərib gynde məda hənə,
Bəle nave wan ţyninə,
Jək Kərre bьrajə, je dьn Kylьke Sьleminə,
Єəve wan finçana pənzahare ķəvə te bьstinə.

Sər zərfa dь zerin, gərdəna mire mьrçane vəgərinə, dь bьcə dəşta Xumure nava cərdəh ħəzar male ərəbada sər bь xeli, mьħina Beçan təra we binə. Qərəmьrçane ƶь xwəra dьstine.

Ķaoqəzək re kьr.

„Kərro, Kylьk ƶь mьnra wəjnьn, Ķaoqəz bьrьn, le nьheri, Kərro, həspa ţimar dьkə. Ķaoqəz danə dəste Kərro.

Kərro got:—Əva şьxyle mьn ninə, əva şьxyle Kylьkə!

Ķaoqəz danə dəste Kylьk, got:

—Kərro, zu bьkə ţimarəke həspa xinə,

Əmər aoqa əm xwəstьnə!

Kərr u Kylьk rabun sjarbun cun.

Wərdəke got:—Kyre mьn,

Hərke hun dьcьn, xylame xwə ƶь xwəra bьvьn, hərge hun gələki bəndə bьn, həspe xwə vəgərinьn.

Kərr Kylьk rabun sjarbun cun. Cun le nьhьrrin ħəsabe stewerka həjə, ħəsabe mera ţynə, gotьn.

—Əmər aoqa, əmьr bьkə, bьneherrьn tə səva cь əm xwəstьnə!

Əmər aoqa got:—Iro se rоƶə, se şəvə, əz ela rəngin dьçьvinьm, bəgan, bəgləran, dьçьvinьm, jəki mere merxas navda ţynənə, finçana pənzahare sər zərfa dь zerin wəlgərinə, hərьn dь dəşta Xumure nava cardə ħəzar male ərəba sər bь xeli mьħina

Beçan zь mьura binə, qiza mьnə Qərəmьrçan zь xwəra bьstinə·

Kylьk xwə peşda şand, wəki finçana qawe bьstinə, Kərr dəst avit Kylьk gьrt, got:—

Kylьk wajə, qə wa ninə
Xəbəre məzьna, məşura pьrsjare ətbe ninə,
Pьrsa bьkə, kani tolə zь pijanə şьlə zь dəstanə, kərrə zь gyhanə.
Korə, zь eəvanə,
Lalə, zь əzmananə,
Əme hərьn nava şər dəwe gьran bь kəvьn
Wedəre xuna mə hərdy bьranə.

Qərəmьrçane got:
Təw, təw, təw, təw...
Kərro, Kylьk, lawo,
Wajə, qət wa ninə,
Bь izьna qəwata xwəde
Əz nə zь topalьm, zь pija
Nə kərrьm, zь gyha,
Nə şьlьm, zь dəsta,
Nə zь lalьm, əzmana,
Nə korьm, zь eəvan,
Dəmane hun nava şərr dəwe gьran kəvьn,
Əze xuna wə hərdy bьra dərinьm,
He həla tьştəki zedə mə.

Kylьk finçan stənd xwər: hat çəm Kərro runьşt:
—Kərro, lawo, zu bьkə bьləzinə,
Hərə timarəke Sosьke xinə,
Se bar çəbьrxanə dagьrə mərə wərinə.
Got:—Hərkə Wərdəka dja mə dьpьrsə,
Bezə, daje dəşta Xumure hawarə, həwarəkə ze gьranə
Əme hərьn, ty zjana mə tynənə.

Kərr rabu, rekət, got:—Əze wьsa hərьm, Wərdəka de nava şьxyləki gьran bьkə, əva wəki əz həspa bьkşinьm, pe nəħьsinьm, Kərro cu.

Wərdəke təndur keşa bu (sarkьr bu) gьrka datinə, got:—Daje, həspe mə avdanə, kormit kьrьnə, jani na?

Got: —Na.

Də mьfte (zьmane kьlitə) bьdə, əze hərьm həspa ţimarkьm, avdьm, ķormitkьm.

Kərr cənd kylav nava ħəwşe raxьst, wəki həspa bьķьşinə, Wərdəka de pe nəħьsinə, dəmane həsp ķьşandьne, pije həspe şemika deri ķət, Wərdəka de pe ħəsija.

Wərde got:

—Kərro, lawo, cь həjə, cь ţyninə?

Kərro got:

—Dajke, dəşta Xumure həwarə, həwarəkə ze gьranə,

Xəma nəkə, əme dь pe bьdьn dəwola mə ţynənə.

Wərde got:

—Həspa bьķьşinə, təwle gьredə, dəşta Xumure ķi sax cujə, sьlamət vənəgərrijajə. Əze bem dy xəbəran Ómər aqa bezьm. Hun zi kyre meranьn, xwədane xəbəre xwəvьn, nə je dərəwin.

Wərdək zь nane xwə xьlaz bu, həspək zь xwəra ķьşand, gəl Kərro sjar bu. cu. Cunə bər dəre Ómər aqa pəja bun, ħəsabe bəlge dare sьxe, we stewerke óżmana, xьza cəman həjə, ja mərьvan ţynə:—Istol anin bər Wərdəke, ħəmu rabun bər səkьnin.

Wərde got:—Ómər aqa, əmьr, əmьre təjə, ómьr bьdə, əze ķьlaməke bezьm, got:—Hərьm, Ómər aqa dьçьvini, dьçьvini.

Jəki mer nava bəg bəglərada navini,
Finçana panzahare bьstinə,
Sər zərfa zerin dagərrinə,
Sər gərdəna mori mьrçan vəgərinə.
Bьcə dəşta Xumure, nava cardəh
Həzar male ərəbe sər bь xeli mьħina Beçana Ólişane
ķeşani zь mьnra binə,
Qərəmьrçana qiza mьn zь xwəra bьstinə.
Gotьna Wərdəke, Ómər aqa inşala xere bьkə, ţyçar
Xere nəvinə iro se roz, se şəvə
Ty ela rəngin dьçьvini.
Dy ţьfal sefile mьn hənə,
Mina pьşika dьkьmə dəve xwə dьrəvinьm,
Hьnda dəwьr zəmane ķi salьx dabu
Xarzija bьvьnə dьzmьne sər xalada bьşinьn.
Də ravьn, xydane xəbəre xwə bьn, nə dərəwin bьn,

Gəl xwə bьvьn Baoɋdo. Omoje mьrtьf, lawke Kisesani, lawьke Musesani, daje əvana bьranə.

De got:—Baoɋdo hьm bəjţarə, hьm nalbəndə, Omoje mьrtьf—təng quşe həspa dьdru, lawke Kesani—povьrə, lawke Musesani—kyda rast kьn, we xəbəra wə bьkə.

Rabun sjarbun. Əwana xwə şəş bun, bь Wərdəkva bunə ħəfta, cun bər dəre Wərdəke pəja bun. Wərde got:

—Kyre mьn həwarə, dəşta Xumure həwrəkə, həwarəkə ʑe gьranə.

Sjare wan dərdьķəvьn tenə orţa məjdane, sjare peşin, mina gyrəki dəv bь xunə.

Sjare dyda mahjike mina mələke dь mьftenə,
Həspe wana rəşə xal-xalinə,
Rьmtopinə, delqamcinə,
Gyhe wanə gyh ķewrişkinə,
Sari səbət gameşinə,
Nalce wanə Musulinə
Iro se roʑ, se şevə
Bəre zənguje wanə xun bьrinə.
Duve wanə gьredajnə,
Çanje wanə lь pəjnə,
Xydane rьme se ţopinə,
Ţopək nivək bь cərxejə,
Dəmane sjar dьvə mənəgia,
Xwə orţa zin dьşьdinə,
Minani ķəwe gozəl gogərcinə.
Xame bərija ʑerin dьlilinə,
Ţele wana ţelbərinə
Darçьoɋare wan modelinə
Hərdəme se nike ţyţyna pьroza hьltinə
Bьraje məzьn nəfəsa xwə ledьdə,
Bьraje pьçuk ʑь dəst dьrəvinə.

Sjarbun, rekətьn, se roʑa cun, roʑa cara Wərdəka de nьheri, got:

—Se çije xərab həjə, mьn kyre xwəra nəgot, rabu sjarbu, pəj kyra kət. Kyr se roʑa cu bun, roʑa cara de gьhişte kyra. Kərro paşda nьherri, para ţozək rabu, Kərro got:—

—Ķylьk əv cь mərinə pəj mə ten?

Ķylьk got:—Həj mal ava, xwə əv re zь məra cenəkьrnə, mərinə, xwəra reda dьcьn.

Kərro çarəkə dьne paşda nьherri, got:—Ķylьk, bьra, wəllə əva Wərdəka dejə, pəj mə te. Hərdy bьra dьzgina həspe xwə ķьşandьn, səkьnin, Wərdəke bь kyrra kьrə gazi, gyrzək avitə kyrra, se metьr gyrz dь ərdeda cu.

Ķylьk got:—Wərdək tə mal xərabe,
Tə əm kyştьn, naheli əm hərьn,
Bьghizьnə mənzila xwə.

Wərdəke got:—Wəki zь mьn dьtьrsьn, le huņe cawa hərьnə nava déwe u şəre gьran bьķəvьn, Kərr got:—Wərdək ty cьma hati?

Wərde got:—Əz hatьmə wə bьçerbinьm, se çija reja wə xьrəbə həjə. Wəki hun dьcьn sər reja wə şovək həjə. şəv roz av lь sərə, hun dьşoveda həspe xwə bьçərvinьn, hərkə həspe wə xwəlija ħьşk dərdьxə sər səre wəda xar dьkьn, hərkə na, vəgərrьn.

Əva ja jəke.

Zь we dərbaz dьvьn, reva xəzaləke peşja wə radьvə, xəzalə haqa bədəwə, məri bь hərdy cəvan ħazməķarə le bьnerrə, ţəma mьn əwə, pəj xəzale nəcьn...

Əva zi ja dyda.

Myoqdarəki dьne cune şunda, sər reja wə kanja Qьraçe (ava gəni) mьqati həspe xwə bьvьn, həspe wə ava gəni nəxyn, bьxyn we bьţəqьn.

Wərdəke pəji ţəme xwəra vəgərja cu mala xwə.

Cun nezinki şove bun; pəja bun, lь wьra nane xwə xwərьn, Ķylьk rabu lь Sosьke sjarbu, ledan nava şova ave, dan xwəlja ħьşk car ţьlja sər səre xwəda bьlьndkьrьn. Həspe Həmdan pera Bəoqdo, Omoje mьrtьf, lawke Kesani, lawke Musesani dərbazbun cun rasti, xəzale hatьn, xəzalə haqa bədəwə bu, dəve mərja lь xəzale xwər dьbu.

Ķylьk got:—Necira mə hat.

Kərro got:—Ţəme dja mə, əw bu, pəj xəzale nəcьn.

Ķylьk got:—Kərro xəbəre zьnan cijə? məri pьşt bьkə bьgərinə, əme xəzale xьn, bьvьn sər kanija Qьraçe bьxyn.

Ķylьk sjarbu lь Sosьke, pəj xəzale ķət, se çara bьrə Xumure, zь Xumure zьvьrrand, ħəta zьvьrri hat, lawke Kesani, law-

ke Musesani sər kanja Qьraçe cujə danibun, wьra runьştьn, xwərьn, vəxwərьn, gotьnə Bəo̧do:—Əm qərəwilije dьdьnə tə, wəki bəspe mə nəcьn ava gəni nəxyn, hər mərik dy səhəta qərəwьltije dьķşinьn, sьre hatə sər Ķylьk, Ķylьk got:—Xəbəre zьnan dərəwьn, wərə qapute xwə bave səre xwə, raze, həspe gьredajnə". Qaput avitə səre xwə raza. Sosьk fьlьti cu sər ava gənia, ava gəni xwər, quştənge we qətjan. Kərro zi xəwa xwə rabu, le nьherri Sosьk wajə, nava ava gənidajə, haqa xarjə, hьndьk majə bь ţəqə, çav danə Bəo̧de bəjţər. Bəo̧do cu dəste xwə lь həspe da, got:—Xəma həspe ţynənə, iro əme lь vьra nacьn, lь vьra əme bьminьn, sьve hərьn.

Həft kyre Həse Dude həbun, şəş xydane zьna bun, le je cuk həra nəzəwьçibu, həma we sale, əw salək bu, əwi dəzgьrti bu. Wan hərcar roza dəzgьrtja wi qiza mire ərəba xwəra dьhani, cьl dəvə şandbun, Şam—Hələbe, Diarbəķьre, wəki çьheze qiza mire ərəba binьn, dəwata xwə bьkə.

Kərro lь Sosьke sjarbu, bьre xwəva rekətьn, le nьherri cьl dəve kyre Dude weda dьhatьn, gotьn:—Wələ, həspa Beçan dəste mə nəķət, əva bəsi məj, cun peşja dəva gьrtьn u gotьn:

—Dəvəci, əva cadьra hanana dьvini, dəve xwə dьķşini bər cadьre, datini.

Dəvəci got:—Əwan dəve kyrre Dudenə, əm cunə Şam-Hələbe, Diarbəķьre, bona çьheze qiza mire ərəban tinьn.

Got:—Wəki ysanə, əm zi sər mьrazanə, azaji hərьn, dəvəci reja xwəda cun.

Ķylьk ķətə gəl cəme Xumure, cu hətani se roza, cun mənzila xwə, le nьherrin xylama gəma mьhina Beçan gьrtьnə tinьnə sər ave, bona avdane.

Ķylьk xwə dani dintije:—Gəli lawkno, gələk həjə, wəki əm bьghizьnə Xumure? Xylama got:—Ty din buji, nьzanьm cijə, ty hati gьhişti Xumure, dьvezi, gələk həjə, əz bьghizьmə Xumure".

—Gəlı lawka, əva həspa dinə, ţawijə, bawijə, hun cьma bь çьl ķьşandьjə u tinьnə sər ave?

Got:—Əva se rozьn, wəki dəwata qiza mire ərəbanə, əva həşpa Beçanə!

—Gəli xylama, hun cьma sjar navьn, jək wə seri dьķşinə, je dьn zi pəj te.

Xylama got:—Əm nəwerьn sjar bьn, hərke ty qocaxi ķərəmķə, sjar bə.

Ķylьk rabu, sjar bu, hərjəke silək leda got:—Hərьnə beƨьnə mire ərəba, be Ķylьk mьħina Beçan bьr.

Kyre mire ərəba peş xylamava dьhat, gotə xylama:—Ķani Beçan?

Xylama got:—Ķylьk bьr ƨь xwəra.

Got:—Nəveƨьn Ķylьk bьr, beƨьn qacaxa bьr.

Kyre Dude le nьherri mire ərəba te lь pudumə, got:—Cь bujə, dьvə ko Beçan fьlьtjə?

Got:—Ŋa, Beçan qacaxa bьrjə!

Got:—Qət mətьrsьn, qacaxe ƨь dəst mьn ķyda xьlas bьkьn, əm ķefa xwə bьvьn, sьve hərьn binьn.

Sьve hər şəş kyre Dude sjarbun, pəj ķətьn.

Ķylьk Beçan bьr da Bəqdo, Omoje mьrtьf, got:—Hun Beçane bьvьn, əme runen şəre xwə bьkьn.

Şəş kyre Dude hatьnə şerr, Kərro ƨi qərəwьlti dьkьşand, nьherri ţozək reda dərķət, got:—Həjə, ţynənə, əva sjare Wərdəka de dьveƨə əwьn; Ķylьk lawo, ravə, zu bьkə bьləzinə,

Ţimarəke həspa xinə,
Bьrək sjarbunə we tenə,
Sjare peşin mina gyre dəv bь xunə,
Dy sjare dьne mina mələke make tenə.

Ķylьk radьvə dьveƨə:—Kərro ledə orţeda, sьse ƨь mьnra, sьse ƨь təra.

Kərro sjarbu, leda orţeda qətand, sьse da bər xwə bьr, sьse ƨi hьşt bona Ķylьk—Kərro leda hərse xale xwə kyştьn, Ķylьk leda xaləki xwə kyşt: dyda dan pəj Ķylьk ķətьn, həspe Sosьk ava gəni xwər bu, nьkarbu ƨь eem dərbaz bьbuja. Sosьk dь eemda səkьni, hərdy xala sər pəja bun, le dan Ķylьk bьrindar kьrьn.

Kərro hat dit, wəki hərdy xal səre Ķylьk bьrindar kьrьnə,
Ķylьk dьveƨə:
—Kərro wajə, qət wa ninə,
Ty ķoķa kyre Dude ƨь dynjae nəqəlinə!

—Ķylьk, səva xatьre tə, əze pençə bьkyƨьm, dyda bьhelьm, boj lomane dьnjae bьra nəveƨьn Kərro Ķylьk ķoķa mala Dude ƨь dynjae qəlandьn, le nьherrin Bəqdo, Omoje mьrtьf gotьn:

—Kərro, qət bəxte wə tynənə, hun kyrmanç be bəxtьn, wəki wə jək bь hişta, bona mə bьhata bь kyşta, dьle mə rəħət bьbuja.

Xale euk paşda mabu.

Got:—Kərro, wəllə, kyre Dude ħəftьn, jək zi majə.

Gotьnə Bəoqdo, Omoje mьrtьf: Əw zi hun hərьn bьkyzьn.

Bəoqdo, Omoje mьrtьf cun le nьherrin. Vəgərjan, hatьn. Kərro got:

—Hun сьma vəgərjan?

Mala tə ty xwə mərьv ninьn, əzьdahanə.

Kərro cu, sər çəndəke Kylьk səkьni, Wedəre Kərro gьrja:

Həv danə. həv danə,
Kərro, Kylьk bьranə.
Mina bərane eóv kьldanə,
Iro bunə məjt. kətьnə
Sər rejanə u dьrbanə,
Wəllə şərre xal u xarzanə.

Həma dь wedəre Kylьk av xwəst zь Kərro, Kərro got: —Kylьk, dərdan tynənə. Kylьk got:—Kərro sapoke mьn zь nьge mьn bьkşinə, ave zь mьnra teda wəjnə, əze ave vəxym.

Kərro sapoka Kylьk zь nьga dərxьst, cu zera ave binə, caxe sapok dь aveda kьr, dьl gyreьke Kylьk sər ave kətьn, Kərro vəgərja şunda, hat, əw hərdy xale majin bьkyzə.

Kylьk got:—Wajə, qət wa ninə,

Ty koka mala Dude zь dьnjae nəqalinə.

Ravьn bьdьnə sər həspa dь peşinə, dəste mьn dərxьn, rəx mьnda bərdьn, hekəke teknə dəste mьn, wəxte Wərdəka de hatьne, bьra wə qьrrnəkə, bezьne:

—Kylьk dьgot, mьn dьne kьrə wəkə hekəke, axьrja dьnjae boşə, mьnra zi nəma, dьne wa hatjə, we wa zi hərə.

Hərə Sosьke wəjnə bər eóve mьn.

Caxe Sosьk anin, Kərro got:

—Sərе Sosьke lexьn, bьra qize wi wəlati nəvezьn, Kylьk bь vi (javeva) nava cərdəh ħəzar male ərəbe sər bь xeli mьħina Beçan ani.

Wedəre bь dəste xwə Sosьk da kyştьne.

Rabun re ķətьn, cunə wəlate xwə. Wərdəka de bьhist, peş wanava hat, xale məzьn dьvezə:

—Bьnerrə, dьnjaeda cь həjə, cь ţynənə, dьnja wa hatjə, we wa zi hərə.

Ķərro te dьvezə:—Wərdək, zь Ǿmər aoļa qə cь həjə, cь ţynənə? Wərdək dьbezə:—Wəllə, Ǿmər aoļa qrare xwə poşman bujə, dьvezə ki dьzgina həspe bьdə mьn, əwe Qərəmьrçana qiza mьn zь xwəra bьstinə.

Qərəmьrçane got:

—Wajə, qət wa ninə,

Həce nişana həspa Beçan zь mьnra binə,

Bь Qərəmьrçane əw zь xwəra bьstinə.

Kərro məjţe Ķylьk bьr daņi mal, tenə sər Ǿmər aoļa, Qərəmьrçan dьvezə „ki nişana həspa Beçan, ţasəkə dь zerrinə, Qərəmьrçane, Ķərro te zь xwəra bьstinə."

Wedəre Kərro ţasa zerrin dərdьxə bər bave Qərəmьrçane datinə, bь şərte xwəde, bь dəf u dǿwata Qərəmьrçane zь xwəra dьstinə.

Gotijə Manuk Varţanjan. Manuk lь Muşe zь dja xwə bujə, nьha lь Basargecareda dьminə, nəxwəndijə, 56 salijə; kyrmanci zǿf rьnd xəbər dьdə.

Nьvisjə Ţemur Isajev, dərsdare gynde Qəjabaşe. Qəjabaş lь sər nəhja Basargecərejə.

---

14. SƏRHATJA KƏRR U ĶYLЬK

Ķylьk kyre Sьlemin bu: — Kərr bьre Ķylьk bu. Wərde dja Ķylьk bu.

Əwana nav Əlisjarada dьman. Bave Ķylьk gavane gynd bujə. Əwi şьxyle xwə bь ħykymətia xwə dьkьr Caxe əw dьcu bər garane, əwi xwəje malra dьgot, wəki hər jək wə səre male mьnra ķadəki lexə, wəki ķadə rьnd ledьxьstьn, dəwar rьnd dьeerand, le wəki ķadə rьnd lenədьxьstьn, dəwar rьnd nə dьeerand, bər çije qьrr dьda.

Əwi we forme roze xwə dərbaz dьkьr.

Roke hersa wi radьbə, garane bəri merga Əlisjara dьdə: çije qorrьxə. Əw ərd dьbə şərre wi u Əlisjara, ledьxьn, Sьleman dьkyzьn.

Wedəre Kylьke tə dьha ħьvdə-ħizdə sali bujə; xortəki sər xwə bujə, navdar bujə, Kərre bьra zi şьvan bujə. Ķylьk dyşьrmiş dьvə, dьve—Daje xer vьra tynə, gərəke əm mala xwə vьra barkьn.

Ķylьk wedəre mala xwə bar dьkə: kon u cite xwə hьltiņьn, mala xwə wedəre bar dьkьn.

Ţaxьma Ķylьk zi Luķo, Duķo, Həse Musesani, Oqdo, hosta u nəçare xwəva, dəvə dəlule xwə dьķşinьn, bazьrgane xwə redьxьn, nav Əlisjara dərdьķəvьn. Əwana dərdьķəvьņ, wəxtəke ela Əli Əmər aqaje mьliva dərten.

Kone xwə ledьxьn, cadьre xwə vədьgьrьn.
Əli aqaje mьli dəst pe dьkə,
Gənçəkə gьraņ datinə,
Finçane datinə sər ţəxtə,
Gazi xort u çahьle gynd dьkə,
Dьve: — „Ķe əve finçane sər xwəda kə,

Ķe hərə Beçane nava Əlisjara mьnra biņə,
We Pərişane ħəlalja xwəde zь mьn bьstinə.
Pərişan qiza wi bujə.
Ķəsək nəwerə finçane hьldə,
Əmər aqaje mьli dьvezə:
—Kone hana, kone ķejə?
—Kone kyre pirenə!
Ķylьke tə dina xwə dьdeda xort, çahьl həv çьvjanə. Dьcə, dьve: —Cьka cь bəsə".
Ķylьk dina xwə dьdeda,
Finçana sər ţəxtə,
Kəsək tyryş nakə finçane hьldə,
Ķylьke tə nəmərdije nakə
Finçana tərfuri sər ţəxtə hьltinə,
Əmər aqaje mьli finçane destda dьgьrə.
Ķylьk merəki sər xwə bujə,
Ţьlije Əmər aqaje mьli finçaneva dьgьveşə,
Xun orţa nəjnьkara davezə.
Ķylьke tə finçane sər xwəda dьkə,
Əmər aqaje mьli wedəre dьvezə:
—Tə finçan sər xwəda kьrjə,
Le lazьmə Beçane nava Əlisjara bini.
Ķylьke tə dьvezə:
—Bəle, Əmər aqaje mьli, je finçan xarjə,
We Beçane zi nava Əlisjara binə.
Wərdəka de dərte dərva, xərib bujə, viali, wiali dьnerrə u zь xəlqe dьpьrsə—gəli xuşka, əw cь gənçəkə gьranə, dəra hana xort həv çьvjanə?
Wərdəkera dьvezьn:
—Le-le xaje, cьma ty nə zь vi wəlatiji?
Əmər aqaje mьli gənçəkə gьran danjə,
Finçanəkə fərfuri danjə, dьve:
—Ķe ve finçana fərfuri hьldə,
Ķe hərə Beçane nava Əlisjara binə,
Əze Pərişane ħəlalja xwəde bьdmeda.
Wərdək heza sərwəxt dьbə, ķome çahьla bəla dьbьn.
Ķylьke tə bər bь male te, Wərdək pe dьħьsə, wəki Ķylьk finçana fərfuri hьldajə.

Wedəre dьcə bər Ə́mər aqaje mьli dьsəkьnə.
Dьvezə:—Ə́mər aqaje mьli!
Kyrre mьni çahьli ţьfal
Re u mə́nia nьzanə,
Təje ejae Merdine bьlьnd
Təje sər mala bave mьnda ani xare,
Ķylьke mьni navdari merxasə.
Ķylьk dəst pe dьkə, ķare xwə dьkə, Wərdəka de haz pe ţynə həla, Kylьk dəvə, dəlula, bazьrgana, kon u cita saz dьke
Wərdəka de le dьpьrsə:
—Ķylьk, lawo, dьve cь qəwmijə?
Dьve:—Daje, ty ţy şaişa məkşinə,
Əme dərenə zozana. Qəst dьxapinə.
Wərdəka de sər ħəsə-ħəsa dьķəvə,
Wəki neta Ķylьķ çiki dьnə, Ķylьk şirət dьkə, Wərde got:
—Ķylьko, lawo, ty dini,
Haz qafe xwə nini,
Se ţəmije mьn hənə
Lь gyhe xwə kə:
Neeira kare xəzala məkə,
Ja jəke, ja dyda,
Dəvə dəlule gyrri sər reja rastiķteţtə, məjnə,
Ja sьsja:
—O, lo, lo, lo, lo, lo...
Ķylьko, lawo ħəft xale tə hənə,
Kyrre Həse Dudenə,
Ķoloze wanə dəvəţukinə,
Şə́re wanə ħamudinə,
Sole lьnge wan Əzyrminə,
Cyx u cərkəzije mə́mudi lenə,
Gьşkə merə, merxasьn,
Rьme wanə donzdəh movkinə,
Həspe wanə ķьħelə nav tə́zinə,
Gyhe wana gyhķewrişkinə.
Qəlnəkə wana həjə,
Hoqənivək ţţuna Muşe hьltinə,
Mina gyre cьlə qylьp-qylap sər mьle həvra dьfьrrinьn,
Zь qəlьne wana qasi gihe lodəke du ze dьķьşə,

Wi caxi zьrьve kyrre kyrmança orta məjdane dьqətinə.
Tawi lь mьne, wi, wi...
Kylьk çava pirə deja xwə da, go:
—Daje, də ty bəsə wərə mьn tənanə,
Əz Kylьke Sьleminьm,
Əze kəfəne xwə sər pьşta Soskə bьşьdinьm,
Əze koka mera mala bave tə bьqəlinьm.
Həja nəcьm nava Əlisjara,
Nəjnьm Beçana Əlisjaranə,
Əmər aqaje mьli Pərişane nadə.
Wəki əz binьm Beçana Əlisjaranə,
(Wi caxi Wərdək pe dьħьsə dьha)
Əze ħəlalja xwəde Pərişane zь Əmər aqaje mьli bьstinьm.
Tawi lь mьne, wi, wi...
Kylьk dьkə sər xylam xьzmətkaranə,
Zu bьkьn əm koce rexьn.
Kylьk dьvezə:
—Kərre bьra, ty qьrrane pez bьtərkinə,
Ty kərrə şьvanəki, haz, baje dьne tynini,
Dəvə dəlula rexə, bəlkə əm işəv xwə kəvьre cəqma-
qara dьghinьn.
Əwana koce bar dьkьn, xatьre xwə pirədajke dьxwəzьn.
Kylьk dьve:—Daje, şire xwə mьn bьkə ħəlalə.
Əwana rre dьkəvьn, Wərdəka de, təminəke dьdeda:
—Lawo, təmina mьn wə,
Həft xale wə hənə,
Hun xala dьkyzьn,
Xaləki nəkyzьn,
Bьra xəlq mьnra nəvezə tyjə bexwəji.
Kərre bьra dьvezə:
—Daje, də ty bəs bь wərə mьn tənanə,
Ty nan u xwe male mьn bьkə ħəlalə,
Əwana koca xwə re dьxьn, heza dьha dərten, təqe xwə zь dja xwə dьbьrrьn dьcьn, re dьkəvьn.
Caxe əwana dьcьn, karekə xəzala bər tume ħəwşane cьng dьkə.
Kylьk dьve:—Kyle ty mьnda beji, wəki əz neçira kara xəzale nəkьm. Kylьk xwə-xwə sjarı bujə, „əze cawa Beçane nava

Əlisjara dərinьm". Rьķef dьkə, dьdə sər kara xəzale, qamciki Soske dьxinə.

Sosьk Ķylьke həwa dьxinə,

Ķylьke tə xəzale dьgьrə, davezə qərpuza ʒinə.

Əwana dьcьn, tari dьķəvə ərde, rasti warəki ten; kon u cadьre xwə vədьgьrьn. Əwana goşte kara xəzale dьkьn ķəvav, hər jək ķьvavəke dьxwə.

Ķylьk ţəmije dьdə Kərre bьra, mьqati Sosьke bə, ava goəgənia nəxwə.

Ķylьk qaput dьkьşinə sər səre xwə dьķəvə xəwejə.

Kərre bьra dьve: —Luķo, cəve tə So-ke bə, əze qasəke razem. Luķo goşt—moşt dьxwə, səħətəke dьsəkьnə, dəng lь Kərre bьra dьkə „Də rabə, içar dora mьnə, əze razem".

Kərre bьra warьs davezə stuje Soskejə, stuna konva dьşьdinə, tьrsa Ķylьk dьlda bujə, səħətəke dyda bər Sosьke dьsəkьnə, xəw zore dьdə Kərre bьra. Kərre bьra səre xwə datinə.

Sosьk kap dьqətinə, dьqətinə, dьcə sər ave gələgəria. Sosьk zьkək zьke xwə ave dьxwə.

Kərr nьşkeva vədьçenьqə sər xwə, dьve: —Le mьn oçax kori, Sosьk ţynə, Ķylьke sьve səre mьn lexə.

Kərre bьra vi ali, wi ali banz dьdə, gəm u dьzgina zorda tinə, xwə bь qamcira dьghinə.

Ķylьk got Kərre bьrara: —Bьra, rast bezə, Sosьke ava goləgənia xwərijə, zena mьn ynda nəkə.

Kərr got: —Iţbara bьratije ţynə, işəv mişəv səħət-səħət əz qərəwьl bumə, ty mьn bawər naki?

Ķare xwə dьkьn u ķoca xwə bar dьkьn wedəre, ten dьg hizьn nezkaja kəvьre cəqmaqe, kone xwə ledьxьn.

Ķylьk roke sjar dьbə, dəvə dəlule gyrri tinə. Kərre bьra gotə Ķylьkda, goteda:

—Dəvə dəlule gyrri be wanə, ţəmija Wərdəka dja məjə, tə cьma aninə?

Ķylьk dьve: —Ty kərrəşьvani; ty haz baje dьne nini, əz hatьmə vьra merania xwə bьkьm.

Roke xylam Beçane tinə sər ave: —Ķylьk dina xwə dьdeda u Sosьke sjar dьbə, qamcu dьkə. Gava eem dьxə, Sosьk notla məqəsoke Ķylьk wi ali ave dьxə. Ķylьk dьghizə xylem „Qyrba, əv çənuja ķejə"?

Xylam dьvezə:—Beçana Əlisjaranə.

Caxe ysa dьvezə, Kylьk bər dьsəkьnə, kylməke le dьxə, gəde dəvəru dьcə ərde, Beçane dest dьstinə, dьrane wi dьkşinə, anijeda dьkytə, sər Əlisjarada vərredьkə, dьvezə:—Bezə Ə sjara, çərda Kərr Kylьke Sьleminə. kətjə kəvьre cəqmaqanə.

Mьn u wan malәkə xwəşə.

Xylam dьcə, Kylьke tə Beçane tinə, eəme Xemurra dərbaz dьkə, te dьghizə kone xwə.

Kərre bьra dina xwə dьdeda, dьve:

—Bьra tə Beçan anijə,

Dьve:—Bəle!

Dьve:—Ty ja mьn bьki, əme koca xwə barkьn hərьn be qalmə-qal. Kylьk vьra kylaməke dьvezə:

—O, lo, lo, lo, lo, lo Kərro bьra!

Ty kərrə şьvanəki,

Dьnjalьkeda tьştəki nьzani,

Hətani sər pьşta Sosьke meranije nəkьm,

Tyçari be qəzja əz vənagərrьm.

Nьha iça əm sər Wərdəka de bьsəkьnьn. Wərdəka de cь dьkə:

Kaqəzəki hur—hur dьnьvisə av u hesьra, bьre we məzьn Kьlhan bujə, Kьlhanra dьnьvisə „xarze tə din bunə, bər baje xəlqe kətьnə, tьştəki wanra nəvezьn u dьdə mərьvəki wi kaqəzi. Mərьv xwə-xwə zi mərvəki waji sьvьk bujə, reja dənəki dьkьr roke, sьst dьhat, hedi-hedi, əw te xwə dьghinə mьskəne Əlisjara u Kylьke tə çave sər Əlisjarada dьşinə „Bьre kara xwə bьkьn, mьn wana malәkə xwəşə“.

Kylьk taqьma xwəva dərten məjdana şerr əw hər həft xale wi dərten məjdane, dьghizьnə həv.

Əw mərьv zi peva dərte, kaqəze dьdə dəste Kьlhan, Kьlhan kaqəze dьnerrə.

Dina xwə dьde, Wərdəke av u hesьre xwə kaqəzeda nьə visjə.

Kьlhan dьvezə:—Gədə, top qapije tə kəvə, ty hьnəki zu bьhataji, zəfta mьn dərə,

Kylьk wedəre nəmərdije nakə, xwə xale xwəji məzьn Kьlhanra dьghinə, le dьxə orta zin dьfьrrinə.

Caxe əw hər şəş bьra çьnjaze bьre xwəji məzьn dьvinьn, kərba ħьş ķəmale xwə ynda dьkə, dьdьnə pəj Ķylьk: Ķylьk jək qamcu Sosьke dьxinə, Sosьk ərqe bər xwə dьvinə, Sosьk ərqe xьlas nakə, jəkçarə Ķylьk orţa ərqe dьxinə.

Hər şəş bьra dьghizьn Ķylьkə:
Rьme donzdəh movьki həvra hьltinьn,
Kəveьka dьle Ķylьk dьxinьn.
Dьvə nəla-nəla Ķylьkə, sər zin zorda te xwəre
Kərre bьra ķьlaməke dьvezə, dьve:
Caxe fələk jar bu,
Sosьk mina təjrəki,
Bьn Ķylьkda jar bu,
Caxe çьnjaze Ķylьk dьbinə,
Ķərbuji dьbə.

Əw dьkə dьləzinə,
Xwə bь xalara dьçədinə,
Xala sər həvda dьçьvinə,
Ledьxə xaləki orţa zin dьfьrrinə.

Luķo dьkə xwə dьçədinə,
Xala sər həvda dьçьvinə,
Le dьxə xaləki orţa zin dьfьrrinə.

Həse Musesani xwə dьkə dьləzinə:
Xala sər həvda dьçьvinə,
Ledьxə xaləki orţa zin dьfьrinə.

Duķo dьkə dьləzinə,
Xwə bь xalara dьghinə,
Ledьxə jəkçar xaləki orţa zin dьfьrinə.

Oqdo dьkə dьləzinə,
Xwə bь xale lapi ţəwri paşьnra dьghinə,
Xwəra dil hesir dьgьrə,

Kərre bьra dьve: — Kyro, səre wi le məxьn, ţəmija Wərdəka dja məjə.

Oqdo goteda: — Qyrba, hune sьve hərьn gynd, hune pəje xwə bьdьn, hərəke wə bezə „Mə merək kyşt", əz zi dьkşinьm şure xwə ledьxьm səre wi, сьma əz nə merьm. Jəkçar dьkşinə şure xwə ledьxə səre xal dьfьrinə.

Ţawi lь mьne wi, wi, wi.

Dəwsa ave єəme Xemur dьvə xun dьķьşə. Əwana dьcьn sərçьnjaze Ķylьke bьra. Ķylьke bьra dьvezə.

—Kəre bьra, xwəde mala tə avakə, tə nəgo, Sosьke ava goləgənia xwərijə:—Sosьke ərq xьlas nəkьr. Kərre bьra got Ķylьkra:—Ķylьk, bьra, mьn gotə tə Beçane sjarbə, tə gyrra mьn nəkьr, Sosьke ava goləgənia xwər bu, le mьn tьrsa səre xwə təra nəgot.

Ķylьk dьve:—Wərə bьra, dьve, sapoke lьnge mьn bьķьşinə.

Gava sapoka dьķьşinьn, dьl u gyrєьke hьlşjanə nav sapoke, Ķylьk wedəre dəst bь ţəmija dьkə. Dьve:—Kərre bьra, Sosьke bər mьn bьcərxinə.

Ķylьk şur bər xwə dьkşinə

Davezə kape Sosьke dьfьrrinə.

Kərre bьra dьve:—Ķylьke bьra, tə cьma jək ha kьr, Sosьk ja kyştьne bu, tə kyşt!

Ķylьk dьve:—Ty kərrəşьvani, aqьle tə nagizə gьlija, bьra, wəki mьn Sosьk nəkyşta, Sosьke ava goləgənia xwər bu, we vьra bьma, ela Əlisjara, we Sosьk bьgьrtana, pe ardu—marduje xwə banjana, we єerri gorra mьn kьrana.

Caxe Ķylьk ysa dьvezə, Kərre bьra dьghizə gьlja:—Tinьn Sosьke ķəfən dьkьn, єəl dьkьn; Ķylьk dəst ţəmija xwə dyda dьkə, dьve:—Kərre bьra, dьve, mьnra ţabutəke cekьn zь dare gnze, mьle mьni raste bər ţabuteda dərinьn, caxe hun dьcьn, neziki male dьvьn, Wərdəka dja mьne bьvinə, əwe bьzanbə „Dьne ha hatjə, we ha zi hərə".

Ķylьk wedəre çan dьdə. Hosta dəst pe dьkьn ţabutəke dare guze dьxəmlinьn, çьnjaze Ķylьk hьltinьn, ķoca xwə redьxьn, Wəxtəki dьghizьn mьsķəne xwə.

Wərdəka de radьbə sər benə,
Bь durbine dьnerə,
Ķylьke xwəji navi navdari merxas
Nav ķomdda navinə.

Wedəre porr u gylije xwə zorda tinə,
Əwana neziki kon dьbьn, Wərda de dьve:
—Kərro, lawo.
Ķane Ķylьke mьni merxasi navdarə,

Həj wi, wi, wi, wi, wi...
E, le, le, le, le, le....
—Wərdəke, daje bəs wərə mьn tónanə,
Həj wi, wi, wi, wi, wi
Mьne ysa kьrjə ķoķa mera mala bave ty qəlandjə
Həj wi, wi, wi.....
Ķylьke bьra gotjə: —Ţəmina mьn lь
Wərdəka dьkə „Dьnja ha hatjə, we ha zi hərə".

Əwana çьnjaze Ķylьk datinьn, şina xwə sər dьkьn; ţьrba wi dьķolьn, maqbərda həq dьkьn, dьzvьrrьn, ten.

Myqdarək dьsəkьnə, Wərdəka de gənçəkə gьran bərdəre Ómər aqaje mьli datinə. Dьvezə Ómər aqaje mьlira:

—Ķare buka mьn bьkə, əze buka xwə sjarkьm.

Ómər aqaje mьli dьvezə Wərdəkejə:

—Ţy buka bьdьm tə ţynə: mьn xəvərdan kьrjə Ķylьkra, ţy qiza əz bь dьm tə ţynə.

Wərde dьvezeda:—Ķylьk cujə rəmóte, bьra xwəş bə çane Kərr.

Ómər aqaje mьli dьvezə:—Sər dьle qiza mьnə, qiza mьn qəbulkьrjə, əze bьdьm.

Nave qiza wi Bərişan bu, dьvezьn Bərişanera:—Wərde hatjə, tə Kərre bьrara dьxwəzə, ty dərəqa we jəkeda cь dьvezi?

Bərişan dьbe:—Ķylьk cujə rómate, bьra xwəş bə çane Kərr.

Wi caxi Ómər aqaje mьli dьve:—Lawo, mьn ty daji Ķylьk, Ķylьk nəgьhiştə mьraze xwə, nьha ty dərəqa Kərre bьre Ķylьkda cь dьvezi?

—Bavo, ruje mьn bər tə rəşə, sozьkə tə wanara dajə, lazьmə sər soze xwə bьsəkьni: —Bьra xwəş bə çane Kərre bьre wi, əze bьstinьm.

Wərde xwə gyndra dьghinə,
Penç-şəş zьne sərə nav gynd dьçьvinə,
Buke lь male dərtinə,
Beçane bər Ómər aqaje mьli datinə,
Se şəva dьkə dəf u dówatə
Bona Kərre bьra.

Ysa zi we forme gьli ķyta dьbьn:—Dьgizьn mьraze xwə; Kərre bьra dьghizə mьraze xwə.

Got Fəkoje Mraz zь nəhja Aqbarane gynde Duzkənde (Gozəldəre) 18 sali, nьha Texnikuma kyrmança pedagogijeda dьxunə: —Dərsxana sьsjada. „Kərr u Kylьk“ zь bave xwə—Mraz hьldajə, bave wi gələ kьlьma zanə.

Nьvisi H. Çьndi:

---

15. KƏRR U ĶYLЬK

Əli Əmər aoa dьçьrinə,
Ela mьla, kika dьçьvinə,
Ķəroa ərəbi datinə,
—Ķi finçana qawe wərgərinə,
Hərə Beçana Salьħ aoaje Gesi mьnra binə,
Pərişaņe ħəlalja xwəde zь mьn dьstinə!
Kəs fınçane nanьherrə, nəwerьn,
Əli Əmər aoa dьve:—Kəs eleda ma, nəma?

Dьve:—Kərr u Ķylьk manə; əw kyre Sьleminьn, ţəzə pərre ele daninə?

Dьve:—Ķyro, hərьn hərda zi binьn. Dьşinьn pəj Ķylьk.

Ķylьk dьbe:—Cьma qə pari nane mə mala wəda ţynəbu, wə gazi mə nəkьr. Dьve:—Kyro, əm peş malava hərьn, jan əm paş malava hərьn.

Dьve:—Aoa, ķərəmkə, əme peşmalava hərьn!

Iza aoa dьve:—Şərmə, əme paşmalava hərьn:

Ķylьk tejə,
Pərişan dьləzinə
Dьve, xwə bь cita merara dьghinə,
Ķera cьrtmə çeva xwə dərtinə,
Cıt dьxə, dьdьrinə:
Səre xwə ħəta nivi dərdьxə, dьve:
—Ķylo, wa bi,
Kəvnə laeьka mьn bər səre tə bi
Ty dəste van gədə mədava bərnədi.

Ķylьk tejə, finçana qawe ħьltinə, Əli Əmər aoa dəste xwə dьdə peşije, nahelə.

Kylьk dəste Əli Ömər aqa dьdə sər coka xwə dьgьveşə, finçana qawe hьltinə, sər xwəda dьkə, dəste Əli Əmər aqa bərdьdə, xuna rəş bər nəjnuke wira davezə.

Dьve:—Kərro, lawo, bьləzinə, hərə Sosьke u hərcar sjare döwe u Şənglawe sjarbə binə.

Kərro dьləzinə, hər car sjare döwe, Sosьke u Şənglawe dьkşinə.

Dьve Wərde xwə pera dьghinə.

Dьve:—Kərro, lawo, tə xerə?

Dьve:—Daje, şaji kətjə nava ela Əli

Əmər aqa, Kylьk ħəta cadьre le nəxə, nakəvə nava alaje.

Dьve, Kylьk sjar dьbə, Wərde xwə bь Kylьkra dьghinə; dьve:—Kylьk, tye cь bьki?

Dьve:—Əze hərьm Beçana Salьħ aqaje Gesi binьm.

Dьbe:—Malxьrav, zorə nьkari bini,

Dьbe:—Hər ħəft kyre Həse Dude hənə,

Sorə eöv heşinьn,
Həspe wanə bozə xal-xalinə,
Sьmkodinə, navtözinə.
Delqamcinə.
Gizme wanə bьnəfşinə,
Zine wanə Əzyrminə,
Dəvgəme wanə Diarbəkrinə,
Sərkələ, dьzgine wanə Çьzirinə,
Qəlьnkə wanə kyrtə madani həjə,
Tyxt u nive ttuna Muşe hьltinə,
Qəlьna xwə qylap-qylap le dьxьn,
Nola gyre səbate sər dəste həvra dьrəvinьn.
Dьbe:—Wərdeke, tə şire sьpi nəda mьn,
Mьne darrьm dəfa singe tə xьsta
Pьşta pile təra bavita.

Kylьk dazo, Wərde le dьkə gazi, dьve:—Kərro, lawo, wərə, əw sərwəxt navə. Dьve:—Kəvьre cəqmaqa həvraze darava mьqati Sosьke u kare xəzala bьn, mьz, morani, dumanə.

Zь meri—merxasra kare xəzala be wanə.

Dьve:—Mьqati Sosьke u avegolə gənia bьn.

Dьve:—Kərro, lawo, də hərьn, xwəde oqre bьdə wə.

Dьve:—Əli Əmər aqa, tə kyri mьri bə,

Dьve:—Tə cawa jəkə nə ce kьr,
Tə eja Өləşdaqe sər kone mala bave mьnda xar u meł kьr.
Tə kəzi u gylje mьn hərdy aljada zekьr.
Kylьk dazo Kəvьre cəqmaqa.

Kəvьre cəqmaqa mьzi, dumani bь moranə, karək xəzala rabu Kylьk azot sər, Kərro le kьr gazi, go:

—Təmja Wərdəka dejə, go, kare xəzala be wanə, go, təmija Wərdəka dejə. Go:—Ha, əz xwəra nəkьm şiveke, əz gyh bьdьmə Wərdəka de.

Kylьk cadьre le dьxinə, şiva xwə cedьkə, dьbe:—Kərro, lawo, bьra hərcar sjare dəwe razen kyre xəlqenə, dьve nan binə, şive bьxym, şiva xwə dьxwə, dьve:—Kərro, lawo, əze razem, mьqati Sosьke bə, hətani xəwa hьngore dьkьm.

Kylьk radьze, Kərr qərəwьlə, Kylьk zi radьze.

Wəxtəke Kərr radьbə, dьnerrə Sosьk tynə, vi ali, wi əli dьnerrə we nav ava gənidanə. Dьcə Sosьke tinə. Sosьk av xwərjə, tənge zin qətandьnə; tənge we ce dьkə, dьdə məjdana, tinə sər qьrare bəre; tinə gьredьdə.

Sьvə safi dьbə; Kylьk radьbə, dьve:—Kərro, lawo, Sosьkə cьma ysa mədəkьrjə?

Dьve:—Tə avitjə sər kare xəzala, kare xəzala pe gьrtjə, loma ysa stьri kьrjə!

Өfəndje xwəra bezьm, go:—Kərro, lawo, ravə hərə ela Salьh aqaje Gesi, bьnerr qə cь həjə, cь tynə, talanəki, tulanəki xinə, binə.

Dьcə Kərr.

Dьve:—Kylьk, zəfьn, el həzar həft—sьd malə.

Kylьk dьve:—Du du, ty zь nə dola Sьlemiui.

Evar te, Kylьk sjar dьbə, dьnerrə qəjntərə dəvə we zela te, dьve:—Kyro, əw dəve cьnə?

Dьve:—Çьheze qiza Salьh aqaje Gesinə!

Dьve:—Ә tə nakyzьm, əze dəva bьvьm, hərə bezə wi, çərda Kylьk we lь kəvьre cəqmaqa həvraze darьka hewьrjə; merə, bьra be, əm şərrkьn.

Kylьk dəva tinə te ba həvala. Kərr radьvə dьve:—Kylьk, malxьrav, dьve, tə əv zь ky anin.

Dьve:—Çьheze qiza Salьh aqaje Gesijə, mьn anjə. Dьve:—Ty zi ravə hərə talanəki, tulanəki, ty zi binə.

Kərr dьcə, bьrrə dəve gəwrьkə pьştkyrmi ţop dьkə tinə,

Ķylьk dьve: —Kərro, lawo, əwana vəgərinə, du, du, du, tə əve bələngaz hesir aninə bona cь, bьvə hərə, rastkə çije wana.

Ķylьk evare te, sjar dьbə, dьcə dəre mala Salьħ aoqaje Gesi. Dьnerrə əw zьna xwə razanə; rьməke lь bьn pije dьxə, jəke lь sərpije dьxə; ţaoqьma wijə zerin tinə:—Tyji əşiri, meri dərkəvə məjdane. əm şərrkьn, əz tə nьha nakyzьm".

Içar Ķylьk hьltinə te. Kəsə naje, sьve radьvə dьve:—Kərro, lawo, cadьre, barkьn, hazьr bə, həspe wə gьredaji hazьr bьn, əze həma dəste zore Beçane binьm, bem.

Ķylьk dьcə, dьnerə we Beçane dəste xortəkida tinə te sər ave, jək kьraskьrjə, xьzemə zerrə pozdanə. Dьve: —Xorto, byhyrr ķizanə?

Dьve: —Ha, ha, cьma tyji kori, byhyrr wajə, zora han.

Həma gəme sərə we dərdьxə, dave nava ave, dьve: —Kyro, nə ħəta nьha Beçanə dəste qizeda bu, tə cьma anjə?

Dьve:—Aoqa, qiz işəv ħəft ro, ħəft şəv dəwata wejə; raza bu, mьn anjə ave!

Dьve: —Həta wi bəri ave, əzi korbum, əz hatьmə vьra, bumə aoqa. Darrьməke sərə wi dьxə, dьve:—Mьne ty bьkyştaji, le əz tə nakyzьm. Beçaңe ze dьstinə, dьve: —Hərə bezə Salьħ aoqaje Gesi, Ķylьk Beçan bьr, cu.

Həware dadьxə, ela Salьħ aoqaje Gesi dьçьvə, həwar pəj dьķəvə. Həzar ħəftsьd mer pəj dьķəvə. Hər ħəft kyre Həse Dude lь peşjanə. Ķylьk dьve: —Kərro, lawo, bьnerr, əw nəhatьn, əw cawanьn, nəmerьn?

Kərro te, dьzvьrrə, dьve: —Ķylьko, tenə,

Nə bь ħəsabe kəvьre colenə,

Nə bь ħəsabe gyle gihenə.

Dьve:—Du, du, ty nə zь dola bave mьni, kəs nьzanə Wərdəke ty şьvana gьrtiji, zь gavana gьrtiji.

Ķylьk Beçane dьdə sjare dəwe, peşda dьcə peşja wan, dьve: —Hun məjen!

Wərde ķaoqəzəke dьnьvisə, zь bьre xwəra dьşinə „Gəli, bьra! Zь boj xwədejə, xarze wə hatьn, le məxьn, sьlaməti sər mьnda vəgərrinьn".

Xale məzьn ķaoqəze dьnerrə, ar u zare Wərdəke dьcə bər rəbe aləme, dьve: —Hun ve xəbərera cь dьvezьn?

Xal te peşja Kylьk, dьve:—Kylьk hərə, merani zi bəsi təjə, namus zi ja tə jə; tə Beçan bьrjə, bьvə hərə, əme aliki dьnda ḩərьn, ty hərə xьlas bə.

Dьve:—Mьn mьrja gyhe tə . . ty bezi, Kylьk şəvədьzi hatjə bьrjə, ħəta əz u ty pozəki lь həv nəxьn, əz nacьm.

Əw xale xwə lь həv dьxinьn, Kylьk wi xali davezə.

Xala bala xwə daje, Kylьk bьre wan kyşt, xala dada Kylьk.

Dьçьrinьn, Sosьk del u duje we bьrri bьn, dь ħərjeda dьminə. Hər şəş xal şəş zərga həvra le dьxinьn,

Kylьk zь nava zin dьfьrrinьn,
Kərre bьra xwə pera dьghinə,
Dьçьrinə, xaləki radьqətinə,
Əwi xali nava zin dьfьrrinə.

Bьqdo xwə pera dьghinə,
Əw xaləki radqətinə,
Əw zi nava zin dьfьrrinə.

Nómətə Isa xwə pera dьghinə,
Əw zi xaləki radьqətinə
Əw zi nava zin dьfьrrinə.

Lьkoje mьrtьv xwə pera dьghinə,
Xaləki zь nava xala radьqətinə,
Əw xaləki nava zin dьfьrrinə.

Muse Musesani xwə pera dьghinə,
Xaləki radьqətinə,
Əw zi xaləki nav zin dьfьrrinə.

Kərre bьra xwə pera dьghinə,
Əw zi xaləki radьqətinə,
Kylьk le dьkə gazi dьve:—Kərro, lawo,
Əwi xali nəkyzə, koka wana nəqəlinə.

Wi əskəri, je saq əwə mala xwə nəhatjə, Kərr u hərcar sjare déwe nava əskər dьkəvьn, təmam bəla dьkə.

Dьve:—Kylьko, tə dьgo:—Əz merəki ce mə, malava, ty rьməkeva bьrindar buji, ravə sər xwə, cьka mьn u tə ki bərxə, ki bəranə!

Əfəndije xwəra bezьm, dьve:—Sosьke bьkьşinə zь ħərije

Əw Sosьke zь ħərije dərtinə. Kylьk şurəki hərdy lьnge we paşьn dьxə dьpəkinə.

Dьve:—Kylьko, lawo, tə cьma Sosьke xьst, kyşt? Dьve: ħəjfa Sosьke!

Dьve:—Saqija we zь mьrьna mьn xьravtьrə. Dьve:—Qiz u buke ela Salьħ aqaje Gesi ben, təşije xwə dь qunedьn, bezьn Kylьk ve bərgire hat, ləma hat kyştьn...

Dьve:—Wərə gizme mьn bьkьşinə.

Gizme wi dьkьşinə: xun gizmada bujə çəgər.

Dьve:—Kərro, lawo, əze bьmьrьm.

Dьve:—Disa mə u disa,
Kəvotk fьrin xwə danə bəre lisa,
Trakcije Kylьke Sьlemin disa
Némәte Isa,

Bьqdo zi xəratcijə (dulgərə) bьra tabutəke mьnra cekə, cyx u pəstawə u ətləs zéfə, bьra pe tabute bьxəmlinə, aliki tabute qylkə, mьle mьn tera dərinə, dəste mьn hərə u be, bьra Wərdəka de bьbinə, bьra bezə „Dьnja ha hatjə, we ha zi hərə“. Hune hərьn nava zoma Émər aqa, ħətaⁿ Pərişane ze nəstini, Beçane nəde, tə ky kənge Pərişan ze stənd, paşe Beçane bьde.

Əw tabute ce dьkьn, dьxəmlinьn: Kylьk dьxьn tabuteda: dəre tabute dьgьrьn; dьdьnə sər loke peşьn; koca wan bь re dьkəvə.

Çav dьghizə Éli Émər aqa:—Kylьk hat.

Éli Émər aqa dərdьkəvə dəre male, durbine dьnerrə, dьve: „Sjarəki mьn kemə, şəşьn, nьha peuçьn“. Dьve: — Həma, bьra Kylьk nivə, ki dьvə, bьra bьvə“. Bala xwə dьde Kylьkə.

Wərde éóve we bь hesьrə, bь durbine pak navinə, te nezik, dьvinə, dьnerrə Kylьk hatjə kyştьn.

Dьve:—Éli Émər aqa, tə jəkə cawa nə cekьr.
Tə kəzi u gylije mьn hərdy aljada zekьr,
Tə gьre Ələşdaqe sər kone mala bave mьnda melkьr.
Te peşija Kərr, dьve:—Kərro, lawo!
Dьve:—Kərre bьraji tьrsonəki rəvonəkə,
Tə Kylьk nava dьzmьnda hьşt, xəlqe leda kyşt.
Dьve:—Wərde, bəsə wərə mьn tənanə,
Mьn lь tə qəlandjə koka bьranə.
Éli Émər aqa dьve:—Wərde, ka Beçane bьdə mьn!

Dьve:—Əz nadьm, ka buka mьn bьdə mьn, **Beçan bərdelja qiza** tajə, ka bьdə mьn, əz bьdьm tə.

Pərişan dьve:—Wərdəke,
Şəvə, şəvə xwəşə,
Dьve Kylьk cujə rə́məte
Bьra Kərre bьra dəwse ˣwəş bə.

Dьve dьle buka mьn, mьnvanə, mьhine dьde, buka xwə hьldьdə tinə, də́wata kyre xwə dьkə, keləka zome bar dьkə dьcə.

Idi kyta bu.

Got: Ə'lije Mamo Mьkoji 80 sali, bəre lь nəhja Təndurəke, lь gynde Sariblaxeda majə(lь sər sinore rome u urьsə bəre), nə xwəndjə, Əlije Mamo, nьha lь nəhja Taline gynde Kələşbəgeda dьminə.

Nьvisi: H. Çьndi.

---

16. KƏRR U ĶYLЬK

Kərr u Ķylьke Sьlemin bun. Ķylьki zor bu; cu çere pire şkenand; içar pire got:

—Roƶ bь rəşo, wəki ţyji ysa qocaxi, go cьma naci ela bave xwə ƶь dəste Ә́lə Ә́məre Ә́ləsjara dərnaxi.

Əvi hat ƶь dja xwə pьrsi, go:

—Daje, go, bave mьn cawa bujə, ţye ƶь mьnra rast beƶi.

Içar əva go:—Lawo, wəlləh ħal u ħəwal əvьn, go, bave tə bəre məƶьne ele bu.

Go:—Daje, əme ravьn barkьn.

Əva rabun Həse Musesanı, Bьoqdo, Lьķoje mьrtьb ela wibun, deməķ mərьve wibun. Ķylьk rabu barkьr, go:—Əƶe barkьm, bəlki ela mьn bьķəvьn pəj mьn, bəlki ela bave mьn çarkə dьn bьdьn mьn. Əvi rabu, həj pəj xwə nьherri, tьştə ţynə, pəj nəķətьn, əvi eame Xemur dərbaz bu, aƶot dərbaz bu, dərbaz bu, kəs pəj nəķət. Kəs pəj nəķət aƶot cu, gьhiştə oba Ә́məre Gesi, go:—Əmə xəribьn, go, əme hərьn səre obe, əme pəja bьn, ķoca xwə wedəre dajnьn, cьka ķi mə dьvə xwəji.

Danin, wəxtəke Ķylьk sjar bu, mьħina xwə bьrə ave, nave mьħine Sosьk bu, bər kone Ә́məre Gesira dərbaz bu, mьħina xwə bьr cu, dına xwə daje, nьherri Pərişan kyli hьrja qərqaş sər dəste wejə, dьresə.

Pərişane go:—Xera xwədera mьn ƶanbuja, cьka ty əƶəbi jan bь ƶьni.

Ķylьk wedəre məjdanəķ bər kon daje.

Lьķoji mala Ә́məre Gesida bu. Ә́mər hьlda go:—Xera xwədera mьn ƶanbuja nola ķefa tə mьħine, cawa mьħini?

Şьvin gazi kьr, go:—Pərişan, go, dərmane kyləka binə.

Go:—Qьrr bь şьvin ķəvə, go, bina dərmin əƶ hьldam, wə-

rə bьvə, go:—Xera xwədera, mьn zanbuja, tyji azəbi, jan bь zьni.

Şьvan dərman zь Pərişane stənd bьr.

Kylьk məjdanək da mьhine, Lьko go:—Əv cь təvaj, go xuşka we həjə, nave we Bьleçanə.

Içar Əmər Gesi zь Lьkora go, go:

—Əze sьve lь dəfe xьm, ela xwə binmə sər həv.

Də sьve lь dəfe xьst, el ani sər həv:—Kərba ərəbi dani, go:—Ki ma, ki nəma?

Go:—Əw hərse lawke xərib manə, gazi wan kьn zi, gazikьrьne, hatьn.

Ela wi təvi səre xwə bərzer kьr bu. Kylьk dərda hat, go:

—Həj, haj, haj finçana ərəbi.

Zь dəst Əməre Ələsjara gьrt sər xwəda kьr.

Go:—Ki Bьleçane zь mьnra binə şəvədьzi

Pərişane zь mьn dьstinə.

Iça əva cu, go:—Kərro brajo!

Əxte çəbьrxane binə, go, əme sjarbьn.

Əvana top u çəbьrxane xwə barkьrьn,

Əxte bələk, bare wi tьzi top u çəbьrxanə kьrьn.

Wəxtəke Wərdəka dja wana zь weda hat, go:—Çanьm, kyre mьn dьcьnə ki dəre, əvana cьma top çəbьrxanə barkьrьnə, go, bьcuna şaje, we eəke şaje xwəkьrna, bьcuna dəwe, we .. go, həla əz pəj kəvьm, cьka əva cь dьvezə.

Əva rabu, go:—Kyro, hun dьcьn, lawo, go, şire mьn bь wə həlal bə:

> Hun dьcьn Bərije bəristane,
> Kare xəzala zь bər wə radbьn,
> Nəbi, nəbi dьdьnə pəj kared xəzala,
> Kare xəzala be wanə.
> Hun dьcьn cajra dəve gəwrьk
> Nəbi, nəbi hun tinьn, be wanə.

Wərdək rabu, go:—Əve hərьn sər xale xwə şerr, şandьnə sər şerr, kaqəzək nьvisi. Rabu daje, dəh manət da jəki, go:

—Əz qyrbana tə mə, ty vi kaqəzi bьvi bьdi xala. Teda nьvisi, go:—„Əw hatьnə sər tə şer, xarze tənə“.

Cun lь bər dara Kəvьre Beria pəjabun.

Kylьk pəjabu: da sər xəzale, xəzala xwə zь həv dərxьst, şərzekьr, paşe Kərre bьra gьhişte, go:

—Kərro, lawo, ty cьma ha dərəng ķəti?

Go:—Xwəde mala tə ava kə, ty bь gьşta Sosьke, rəva xəzale hati, əz bь bare əxte bələk u çəbьrxane hatьmə.

Goşte xəzale zь xwəra pétьn xarьn.

Lьķo mьrtьb bu, Loķo ķət ħurə ruvja xar.

Ķylьk go:—Lawo, əze razem, mьqati Sosьke bьn. Sosьke rétə, gərma, we həvsare xwə bьqətinə, hərə ave goləgənia bьxwə.

Kərr go:—Lьķo, mьqat bə, əz zi we binəke razem, ty mьqat bə, ty ħur ruvja dьxyi, xəwa tə hat, mьn rakə.

Lьķo zi həma bər egьr raza, raza. Wəxtəke Kərro banzda sər xwə: şьvan bu, nьherri Sosьk ţynə. Sosьke ave goləgənia xwərijə:—Sosьk wərьmjə.

Kərr rabu dol u dьreşe xwə hьlda, rabu, cu lь Sosьke sjar bu, zь nava ħərije dərxьst. Dərxьst, məjdanək daje, cawa məjdan daje, çerrə av rret. Ani bь darava gьreda.

Ķylьk banz da sər xwə lь Sosьke nьherri, go:—Kərro, lawo, Sosьke cьma ha stьri kьrjə?

—Xwəde mala tə avakə, go, tə aqa bəzandijə, ħьlbə mьħine stьri kьrjə; mьħinə rétə, stьri kьrjə.

Go:—Wəlləh, əz zanьm mьħine ava goləgənia xwərjə, go, le ty mykyrr najei.

Ķylьk rabu sjarbu Sosьke, gazi xwəde kьr, azot, cu nьherri bьrrə dəved gəwrьk cajredanьn, ani hat.

Kərro go:—Bьra, axьr ţəmija dja mьnə, tə cьma dəve gəwrьk aninə, go bewanə.

Əva rabu, cu bər eəme Xemur, nьherri ava Xemur ləmələmə, bujə bər, go:

—Kyro, reja byhyrr ķizanə. Nьherri Beçan dəst xylimdaŋə, tinə te ave.

Go:—Cьma tyji kori, go, byhyr ha zerejə.

Go:—Wəki əz vьra mьħina xwə lexьm, mьħina mьne xьlaskə?

Go:—Wəlləh, bərgira tə qalьm dьxenə.

Əwi banzda, sərə mьħine bərda ave. Əvi rabu av xьlas kьr, xwə gihandə xylim. Əfəndьm, həvsare Beçane zь dəste xylam dərxьst. Dəste xylam dərxьst u ani hat, go:—Kərro, lawo, kələşmərə cawanьn?

Go:—Dьnja jarə, go, fələk jarə go. Go ani dareva gьreda. rabu sjar bu, çarkə dьne cu bər bь kone Əlije Gesi. Gylək dani, fьşək dani bьnpia wi, jək dani sərpia wi, go:—Ty kyştje mьni, teji şərr, wərə şərr, naje şərr, əze bem səre tə zekьm, qiza tə zi bьvьm. Lexьst, hatə bər dare.

Çab danə ela xwə. Ela wi sjar bu, kyre Əţe Dud, hər ħəft xale wi lь peşje bun.

Qəlьne wanə marrani bun,
Hərəke gьrvakək ţţuna Muşe hьldanin,
Wəxta ķozia dara dьdanə sər,
Nola duje bəqirəke ze dərdьķət.

Ķylьk sjar bu; mьqabьli həv bun, gava Kylьk çьrand-çьrand xaləki xwə nava zin avit, çarəkə dьne bəre xwə dae, xaləki xwə dьne zi avit.

Həse Musesani sjar bu, gava çьrand əwi zi jək avit.

Gava çьrand Bьoqdo zi jək avit, ţəzə ķaoqəze Wərdəke hat gьhişt xale wi. Xale go:—Xwəde mala tə ava kə, tə ķaoqəz zu bьghiştanda, mə şərr nədьkьr, məje aliki dьnda bazota.

Ķylьk sjarbu, gava peşbəri xale bu, ərqək ķətə peşija Sosьke. Sosьke ərq nəkьr xьlas. Xal cawa le zьvьrri, zərgək lь orţa namьle da.

Heza Kərre bьra sjarbu, gava çьrand, dy xal zь orţa zin avitьn, xaləki wi ma. Kərr da sər. Ķylьk le kьrə gazi:—Bьra, əwi zi məkyzə səva xatьre Wərda de, ķoķa xala məqəlinə. Zьvьrri hat, xale xwə bərda, Ķylьk go:— Kərro, lawo, ţermaşa Sosьke nьzam cьra ərq nəqədand?

Go:—Həla, ça Sosьke vьrda binьn, cьka cьma ərq nəqədand, cьka ħila we ķedərejə, şur zь bər xwə ķьşand, şur avitə ķape Sosьke. Ķape Sosьke bьrri.

Kərr go:—Həj xwəde mala tə xьrav nəkə, go, ħəjfa Sosьke ninbu, tə ķape we bьrri?

Go:—Kərro, bьra, həla wərə sapoke mьn bьķьşinə. Gava ķьşand—çer-çəgəre wi ķətьnə sapoke, go:—Kərro, lawo, Sosьke, meşa we rahьştane, we lь vьra, lь bər dara berija we bьma, go, we bьgotьna mьn, ţərse tə dь gorra wi kьre, sər pьşta tə merani kьr. Ķylьk çan da. Ani zera ţabut cekьrьn. Kərre bьra ħəft rəşa rəş gьreda səre xwə, dəste Ķylьk dь ţabutera dərxьst,„Dьn-

ja ha hatjə, we ha ʑi hərə: Rabuŋ bəre xwə danə mala xwə.

Wərde rabu hьnda kon durəbin ķьşand. Dja wana go:—Wəlləh Ķylьk kyştjə, go, Kərre bьra saxə. Həj hatьn-hatьn. Wərdək cu peşije, go:—Ə cawa tə́na wi dərxьm, go:—Ķylьki merə, Kərr pьşte rəvəkə.

Go:—Daje, bəsə bьdə mьn tə́nanə,

Ə́lije Gesi dьʑmьnə bəsə bьdi mьn tə́nanə,

Mьne lь ķoķa bave tə anijə lь ķoķa meranə.

Wərde go:—Əz cь bьkьm, cь nəkьm. Go:—Əze ravьm, mьħina wi Bleçane bьvьm, buka xwə binьm.

Pərişane go:—Wərde, daje!

Kərre bьraji ħəft rəşa rəşə,

Hərge Ķylьk cujə, bəra Kərrji dəwse xwəşbə.

Wərde rabu rəşe Kərr ʑь seri kьr, cu bər dəre kon, go:—Ķare buka mьn bьkьn.

Rabu buka wi ķar kьrьn, ani hat.

Buk ani hat, cənd roʑa səkьni, rabu ķoca xwə bar kьr, bər bь ela xwə cu, cu ķətə nava ele, disa bu məzьne ela xwə.

Ela wi ķətə dest, ʑь xwəra məzьn ħəsav kьrьn.

Əw cun gьhiştьn mьraze xwə, əm ʑi gьhiştьn mьraze xwə.

Got:—Bəķьre Sьnço, ʑь gynde Əjla Sьnço—alije Qərse, 50 sali, nəxwəndi, nьha dьminə lь gynde Ə́şirəbate lь sər nəħja Aştarake.

Nьvisi: H. Çьndi.

---

17. KƏRR U ĶYLЬK

Kərr u Ķylьk kyre Sьleman bun. Əwana dьman ela mire órəbada.

Mire órəba bave wan dabu kyştьne, le əwana wi caxi hezary bun.

Wəxta Kərr u Ķylьk məzьn bun, fómkьrьn ħəmu qənçi u xьrabje dьnjae u bьhistьn, ky wəki mire órəba bave wana dajə kyştьne

Əwana mala xwə barkьrьn, ƶь ela mire órəba dərķьtьn; xwə lь ela Ómər aqaje Gesi gьrtьn u hatьnə çəm Ómər aqaje Gesi, le caxe ky əwana mala xwə ƶь wedəre barkьrьn hatьnə bər bь ela Ómər aqa. Wi caxi cənd male dьn ƶi bь wanra barkьr:

—Həme Musesani, Nómətе Isa, Byqdo u Lьķoje mьrtьb.

Rozəke dь ela Ómər aqaje Gesida bu şaji. Çahьled we ele qafəki həspa danin məjdane u dьxwəstьn bьdana çerbandьne qəwata merxasa, cьka ķizan dьkarə bь baje həspe pe rьme əwi qafi ƶь órde hьldə. Wi caxi ţy kəsi nьkarbu əw qaf hьlda, le we dəme Ķylьk ƶi lь Sosьke sjar bu u lь wedəre hazьr bu: sьre hatə sər Ķylьk. Əwi pəni da Sosьke u bь baje Sosьkera qaf ƶь órde hьlda.

Ómər aqa dit ky Ķylьk merxasəki zorə u həspa bьn wida ƶi zóf rьndə, əwi hьhist bu, ky mьħinək həjə dь ela mire órəbada; nave we Bьleçanə. Əw mьħin ƶi xuşka mьħina Ķylьk bu. Cənd roƶ dərbaz bun, Ómər aqa finçana dówe dani u gazi ħəmu xorted ela xwə kьr, le qizəkə Ómər aqa ƶi həbu, nave we Pərişan bu. Ómər aqa got:—

Ķe finçana dówe wəlgərinə,
We hərə ƶь ela mire órəba Bьleçane ƶь mьnra binə.

Ḩəlalja xwəde Pərişane ꞩь mьn bьstinə·
Wi caxi ţy kəsi ţa qətnəkьr, ky finçana dөwe hьldə bьxwə.
Ķylьk hьldьdə finçane u dьxwə.

Ķylьk cөve xwə dь gərinə,
Lьkoje mьrtьb lь we dьbinə,
Dьbe:—Lьko, bьkə, bьləzinə,
Xwə lь Kərre bьrara bьghinə,
Bьra qьrrane pez bьţərkinə,
Bьra єək u silьḩe mə dөwe ꞩь mal dərinə,
Bьra bare əxte bələk çəbьrxane binə,
Bьra ꞩь oqra bьrange xwə nəminə,
Le bьra ysa bьkə, wəki Wərdəka de pe nəḩьsinə.
Lьko dьkə dьləzinə.
Xwə lь Kərra dьghinə
Wan gьli:—Gotьn- ţəmam bь Kərra dьbeꞩə u dьbьlinə.

Wərdək pe dьḩьsə ky Өmər aqa kyrred we dьşinə ela mire өrəba, wəki Bьleçane binьn, le ḩəft bьre Wərdəke dь ela mire өrəbada bunə· Hər ḩəft ꞩi kyre Ḩəse Dude bun. Wərdək dьcə çəm Өmər aqa, dьbeꞩə:

Өmər aqa tə cьma jəkə wa nəcekьr,
Єjae Өlədaqe lь sər mala bave mьnda xwər u mel kьr.
Dy ʑyre ꞩьnçirkьri lь sər xalada vərrekьr,
Ƥorr u gylje mьn dь hərdy aljada ꞩekьr,
Өmər aqa dьbeꞩə·
—Wərdəke, daje hinə mьn bь hinə,
Mьn haꞩ ţy xəbara ninə,
Kylьk xwə-xwə ḩьzkьrjə, wəki hərə ꞩь ela mire өrəba
Bьleçane ꞩь mьnra binə,
Ḩəlalja xwəde Pərişane ꞩь mьn bьstinə·

Wərdək gələki lavaja Ķylьk dьkə, bəlki Ķylьk nəcə, le ra lь Ķylьk nabə. Wərdək dьnerə, wəki Ķylьk bь bərk səkьnjə, we hərə, wi caxi, Wərdək dьbeꞩə:
—Ķylьk, lawo, wəki tye həri, də bьsəkьnə, əꞩe ţəmike lь tə bьkə. Wərdək dьbeꞩə:

Ķylьk, lawo! ḩəft xale tə hənə,
Өwana merxase ela өrəbanə,

Hər ħəft ʑi kyrre Həse Dudenə,
Həjwaned bьne wanda bozə, xal-xalīnə,
Bь del ruvjə navtəʑinə.
Ķoloze sərе wanada dəvə ţukinə,
Qəlьnək wana həjə, hoqə ţţuna Muşe hьltinə,
Roʑed şəra hər ħəft ʑi minaŋi gyre cьlə,
Reja dy səħəta lь peşjenə,
Əw ʑi xale tənə, qysura wan ţyŋinə.

—Wi caxi Ķylьk dьbeʑə:
—Wərdəke, daje, hinə mьn bь hinə,
Bəsə bьdə mьn van tənanə,
Əz ţyçara fьkara nakьm ʑь wan xalanə.

Aha bь vi ħəsabi Ķylьk hьltinə hərcar—penç sjared xwə: Kərr. Həme Musesani, Nəmete Isa, Byoqdo, Lьkoje mьrtьb u bəre xwə dьdə ela mire ərəba.

Wərdək pəjaki sьvьk dьbinə u namake dьnьvisə dьdə pəje, dьbe:

—Ty reja ķəsə həri, zu xwə bьghini ela mire ərəba u əve nama mьn bьdi bьre mьn, əw dь we nameda dьnьvisə: „Gələ bьra: xarzed wə lь wə qəsьdin, hun gərəke wana ruspi çar dьne sər mьnda vəgərinьn.

Ķylьk bь sjare xwəva xwə dьghinə Kəvьre cəqmaqa Ţəreşi dara. Lь wedere dьha evar dьķəvə ərde. Əwana we şəve lь wedəre dьhewьrьn; şiva xwə dьxwьn u dəst bь razane dьkьn, le Kərr qərəwьl dьsəkьnə. Xelək şəve dərbaz dьbə, xəwa Kərr ʑi te. Əw ʑi radьʑe.

Şəv ţibun zəf dьdə sər Sosьke. Əw ledьxə qəjd u cidare xwə dьqətinə, dьcə wan dəra ave dьgərə, rasti golərgənije te, gəəki ava goləgənije dьxwə u nava goleda dьmərьxə. Wəxtəke Kərr ħьşjar dьbə, dьnerə, ky Sosьk ţynə. Əw radьbə lь wandəra dьgərrə, dьcə Sosьke dь nava goləgənjeda dьbinə, dьʑgina we dьgьrə, dьķьşinə, tinə te, çar majin çije weda gьredьdə.

Sьbə safi dьbə. Əwana radьbьn ʑь wedəre dьcьn u dь ķəwşəne mire ərəbada dьhewьrьn, roʑəke lь wedəre ʑi rəħət dьbьn.

Sьbətьre Ķylьk radьbə bər bь ela mire ərəba dьcə. Reda rasti bazьrganəki te. ʑь bszьrganbaşi dьpьrsə, dьbe:

—Əva bazьrgane kejə?

Əw çabe dьdə, dьbe:—Bazьrgane çьheze qiza mire ərəbanə.

Kylьk lь wedəre bazьrgan ƶe dьstinə u dьbeƶə:—Bazьrganvanijo, əz tə nakyƶьm, le həma gərəke hun hərьn beƶьn mire ərəba, wəki „əz hatьmə sər wi şərr“. Bьra be bь mьnra şərr bьkə.

Xylam dьcьn çabe dьdьnə mirre ərəba. Əw dьbeƶə:—Tьştə abə, Kylьk mərьvəki dьrə, hatjə əw bazьrgan ƶь xwəra dьzjə u we bьrəvə hərə.

Dьsəkьnə roƶa majin, çar dьn Kylьk lь Sosьke sjar dьbə u bər bь ele dьcə, dьnerə, ky xylaməki mire ərəba we Bьleçane dь weda tinə sər kanije, wəki av bьdə:—Xьzeməkə zerr dь poze weda u kьrasəki şər le kьrjə. Kylьk dьcə dьghiƶə xylam, Bьlçane ƶь dьstinə u dьbeƶə xylam:—Kyro, hərə beƶə mire ərəba, mьn çьheze qiza wi bьr u Bьleçan ƶi bьr, hərkə merə, bьra sьbe be bь mьnra şərr bəkə, jane, na, əze sьbe hərьm.

Xylam dьcə wan gьli u gotьned Kylьk ţəmam ƶь mire ərəbara gьli dьkə.

Mire ərəba lь dəfa həware dьxə, əskəre xwə dьçьvinə, wəki sьbe hərə sər Kylьk şərr.

We roƶe pəja nama Wərdəke dьghinə bьred we. Əwana hьltinьn name dьxunьn u dьbeƶьn „əme sьbe lь peşja əskər hərьn, bьghiƶьnə Kylьk, bьra əw rekeda hərə, əme ƶi həware lь aliki majin daxьn“.

Dьsəkьnə sьbətьre, Kylьk dьbe:

—Kərre bьra, rabə bьцerə, cьka kəsə hat, jane na, əme hərьn.

Kərr radьbə hesuje ledьnerrə, əçebəkə gьran, vədьgərrə çəm Kylьk u dьbeƶə:

—Kylьk, bьra! tenə, tenə,
Ħəsabe kəvьr kyeьke colenə,
Mina gyle gihenə,
Mina mьƶeke gьrtьnə ru ərdənə,
Le həma hər ħəft xale mə lь peşjenə.

Xaled Kylьk peşda ten, mьqabьli wi dьsəkьnьn u dьbeƶьne:—Kylьk, lawo! cь meranja tə kьrjə, bьra bьminə dь kise təda, ty hərə, əme həware lь aliki majin daxьn.

Kylьk gyrra wana nəkə, lь Sosьke sjar dьbə u dəng lь xala dьkə:

Kylьk dьçьrinə-dьçьrinə,
Dəngəki lь xala dьkə qirinə,
Xala minani naxьrəke top dьkə, tinə,
Bь rьməkera xale məzьn orta zin dьfьrrinə.
Sosьk Kylьk lь orta ərqe dьxinə:
Hər şəş xale Kylьkə majin dьçьrinьn,
Hərəke rьməke lь pьşta Kylьk dьxinьn,
Dьl u ħьnave wi təmam zorda tinьn.

Kərre bьra dьçьrinə-dьçьrinə,
Əw zi xaləki lь orta zin dьfьrinə,
Hame Musesani dьçьrinə,
Əw zi xaləki lь orta zin dьfьrinə.
Nə́məte Isa dьçьrinə,
Əw zi xaləki lь orta zin dьfьrinə,
Lьkoje mьrtьb dьçьrinə,
We gave Kylьk səre xwə hьltinə, dьbe:
—Kərro, bьra, əwi xale mьn zi dil bьgrə:
Rəha Wərdəka de lь ru həvate dьne nəqəlinə.

Paşe Kərr u sjared xwəva lь əskər dьzvьrrьn, gələki əskəre mire ə́rəba qьrr dьkьn. Əskəre majin zi paşda vədьrəvə.

Kylьk dьbezə:—Kərro, bьra! rabə zь mьnra tabutəke cekə, le çije dəste mьni raste teda bьhelə. Çьnjaze mьn bьdə sər loke peşьn u bazьrgane xwə bь rexə, le bьra dəste mьn bьħəzə, wəki Wərdəka de bьzanbə „Dьnja wa hatjə, we wa zi hərə". Le təmija mьn tə, caxe ky ty Bьlçane dьdi Ə́mər aqa, ħəta Pərişane zь xwəra ze nəstini, tyçara Bьleçane nəde.

Kylьk lь wedəre wəfat dьbə. Kərr tabutəke zь Kylьkra cedьkə u bazьrgane xwə redьxə bər bь ela Ə́mər aqa. Wəxta dьghiznə neziki ele, Wərdək te peşja bazьrgin, dьnerrə, ky çьnjaze Kylьk lь sər loke peşьnə u dəste wi dь tabutera dərxьsti dьħəzə. Wərdək wedəre dьbezə:

Kəvьre cəqmaqa tərəşi dara we bь təkə.
Əz zanьm, wəki Kylьke mьni merxasə,
Le Kərre bьra lь pьşte rəvəkə.
Kərr dьbezə:
—Wərdəke, daje, hanə mь bь hanə,
Ə́mər aqa dьzmьnə, bəse lь bər

Ә́mər aqa bьdə mьn van tә́nanə.
Hərkə rastije dьxwəzi bьzan bi,
Mьn lь tə qəlandjə ķoķa bьranə.
Pərişan dьbezə:
—Wərdəke, daje, sьba mə sьbəkə xwəşə,
Çьnjaze Ķylьk lь sər pьşta loķe peşin weda
te hur dьməşə,
Ķylьk mьrjə, bьra Kərri lь dəwse xwəş bə.

Aha bь vi ħəsabi zi Kərr çьnaze Kylьk eә́l dьkə u Bьleçane dьdə Ә́mər aqa u Pərişane ze dьstinə.

Got:—Çasьme Qaso, 25 sali, bь xwə dərsdarə, nьha gynde Ţьlьkda dьminə lь sər nəħja Ţaline. Gələk əşqa wi nьvisare həjə, gətək ķьlame dьn zi zanə.

---

18. KƏRR Y ĶYLЬK

Kərr u Kylьk kyre Sьlevin bünə; bave wana wi wəxti zőf dəwləti bujə, Wəxtəke bave wana dьmьrə u əwana zi ķasьv dьbьn. Roke orţa wan u ape wan həv dьķəvə. Wərdək xanьm dьve ravьn, əm zь vьra barkьn u əvaņa radьvьn bar dьkьn, ďьcьn rəx ela ərəba.

Caxek əw dьcьn, bьre wi məzьn, Ķylьk peşije dьcə, dьve:—Kone məzьn ķizanə, əme rəx wi koni zi dajnьn, u dьcьn, rəx kone Ə́mər aoa datinьn. Bьre wani pьeuk dьcə bər dewer.

Roke Ķylьk Sosьke dьvə ave. Ə́mər aoa Sosьke dьvinə, dьvezə:—Həsp goti, əv həspə.

Caxe ky Ķylьk dьbhizə, dьvezə:—Həsp, nə əv həspə, hərə wə cь ditjə, həsp goti Beçana Əli Ə́mərə.

Caxe ky Ə́mər aoa ysa dьbьhizə, wedəre te mal, dəfa həware dьxə; finçana qawe datinə, gьrə-gьrəke ərəba u qota dьçьvinə, dьve:

—Ķi finçana qawe wəlgərinə, Beçane zь mьnra binə, əwe Pərişan xanьme bь dьle xwə bьstinə. Cənd çara gazi dьkьn, kəsək finçana qawe wəlnagərinьn. Əwana dьven:—Ķi ma, ķi nəma?

Dьven:—Hərdy eţime Sьlemin manə.

Caxe, əw gazi hərdya dьkьn, Ķylьk dьcə, Kərr he pe dьĥьsə; „Ķylьki hersə, we finçana qawe wəlgərinə“. Həta Kərr zь bər dewer te, Ķylьk finçana qawe wəldьgərinə, dьvezə:

—Əm hənə, Kərr y Ķylьke Sьleminьn, dy bərane ķuvjajə kələ qərqaşə cəvnəxşinьn, əme finçana qawe wəlgərinьn, Beçane Əli Ə́mərra binьn, Pərişane bь dьle xwə bьstinьn.

Iza Ķylьk dьvezə bьre xwə:—Bəlki jeki mə te kyştьne, Pərişane go, na, mьn əv bəgəm nəkьrjə, mьn je dьne bəgə kьrjə.

Əw hərda radьbьn, dьcьn çəm Pərişane, cьka Pərişan wan

hərdya kizani bəgəm dьkə. Pərişan zi çeria hьldьdə, dьcə sər avē, Kylьk Kərr o ten lь we dəre. Şərr dьkьn, dьkəvьnə hyçəte, cьkā Pərişan kizani bəgəm dьkə, hərdy lь we dəre dьkьn şərr-Kylьk, cəve wi duman dьgьrə, Kərr sər xwəda tinə, dьkə ky zərgəke lexinə.

Kərr dьkə qizin u çarəkə dьne bər dьdə.

Pərişan dьveze:—Mьn Kylьk həband, bəgəm kьr, wəki Kylьk be kyştьn, dura Kərr.

Əvana vədьgərrьn, tenə mal.

Kərr Kylьk dьcьn, zь tьrsa dja xwə nəwerьn, wəki həspā zь hyndyr dərxьn. Əwana dьcьn, dja wana Wərdək xanьm, bər təndure runьştijə, hevir dьstre. Əwana alije dьneva du bərə təndure dьdьn, hyndyrr mal dьvə du, Wərdək xanьm həla xwəda dьkəvə. Əwana həsp çəbrxanava zь mal dərtinьn. Wərdək xanьm pe dьhəsə, dьvezə:—Məcьn sər xale xwə, hune cawa hərьn sər xale xwə şərr bьkьn. Dьkə, nakə Kylьk nasəkьnə.

Dьvezə:—Əm nacьn şerr, iro sjar dьkəvьn çьride, jəke zi iro xylije parəvədьkьn, əm iro dьcьn sər para xwə, əvana dja xwə dьxapinьn, redьkəvьn, dьcьn. Wəxtəke dja wana pe dьhəsə, wəki əvana cunə sər xale xwə—kyre Həse Dude şerr. De radьbə, cəke Sьlimin aqa je mere xwə zь male dərdьxə, zərge mere xwə hьldьdə, həspe mere xwə sjar dьbə, pəj kyrre xwə dьkəvə, reda pəj wana dьkəvə, ty dьve, sjarəkə kylejə, pəj wana kətijə. Əva dьcə nezingi Kərr Kylьk dьvə, dьnerə, wəki Kylьk Sosьke sjar bujə, dьrəqьsinə, dьcə, le Kərr pəj hedi-hedi dajə pəjda. Vedəre Kərr Wərdək xanьme dьvinə, le həla nasnəkьrijə, dьvezə:—Kylьk, əm nava ela ərəba u qotada, nava haqas gьrə gьrəke wanda, kəsi taqət nəkьr, fınçana qawe wəlgərinə, le tə iro wəlgərand, wana zi bo nave xwə dajə pəı mə u Kylьk hers dьbə. Hersa wi dьgьrə, disa nasəkьnə, dazon u wəxte Wərdək xanьm lap nezing dьbə, dьvezə:

—Haj, haj, əze wə pera bərdьm, nəcьn, əme lь vedəre şərrьkьn, şərr, şərre meranə.

Lь wedəre dьkьn şərr. Wərdək xanьm çarəke zərgəke lь Kərr dьxə; Kərr sər xwəda tinə. Kyrre xwə nas dьkə, le kyrr weja nas nakьn. Kylьk zərgəke lь Wərdək xanьme dьxinə. Wərdək xanьme sər xwəda tinə. Wərdək xanьm pesire xwə vədьkə;

dьkə qirin, dьvezə:—Şire mьn bər ҽəve wə bьgьrə, nə əz dja wəmə.

Əwana wedəre həv dьħəsьn, bəle, əv dja wauə.

Kylьk sər dja xwəda hers dьbə, dьvezə: – Tə cь təhəre qьzka ħəta vьra du mə qьzə-qьzi, bьzvьrrə, hərə mal, wedəre Wərdək xanьm dьvezə:

—Lawo, bьsənьn, ƫəmije mьn wə hənə, hun cьma hers dьbьn, kyre mьn. Içа Wərdək xanьm dьvezə:—Hun kь reda dьcьn, peşja wə kare xəzala də dьkəvьn, nəvə-nəvə hun dьdьnə pəj kare xəzala. Kare xəzala be wajkьn, be ajkьn, jəke zi nəhelьn həspe wə ave goləgənia bьxyn, səre həspe wəda çyhyrr həbьn: hune ħəft roza lь demstana hərьn u ħəft roza zi çije ave goləgənia hərьn, nəvi-nəvi hun radьzen, həspe wəje təwla bьqətinьn, we ave goləgənia bьxyn, təng u quşa bьqətinьn. Roze oolmi gran wə nava nəjarada dərnajnьn. Jəke zi hun dьcьnə wьra, ħəft kyre Həse Dude hənə; dərmale wana govənd dьgərrə; hər ħəft hərək sər govəndəkidanə, jək nakəvə govənda jəki.

Sərka dəste wan kod u niv ƫƫunə rişi hьltinə, çare duje təndurəke ze dərten, hər jək qylafəki le dьxə, qylafa paşin nagьhizə je ħəfta u disa sərьke ƫьzi dьkьn, dьkşinьn.

Wərdək xanьm wedəre wana redьkə, şunda vədьgərrə, əwana zi ja əllah, ja xwəde dьkьn dьcьn.

Wərdək xanьm cьqasi dьgьhizə malda, kaoqəzəki dьnьvisə, dьdə dəste mələki, dьvezə:—Ty vi kaoqəzi bьvə, bьdə kyre Həse Dude, ty cьqasi ky vəgərraji, əsə əze tə bьstinьm u dь keoqьzda zi bьre xwəra dьnьvisə, cьqasi məllə gьhiştə wə, səre məliə bьdьn zekьrne, vəgərə, je mьn bьstinə, lь wedəre zi disa dь keoqьzda dьnьvisə, xarzije wə hərkə tenə wьra, ze vəgərrьn, əw najenə sər wə şerr, əw tenə wedəre zь xwəra çərde u çurde bьkьn.

Wedəre məllə keoqьz dьbə, dьdə wana, əwana lь wedəre wi dьkyzьn, ysa zi əmьre məllə kyta dьbə.

Wedəre Kərr Kylьk dьcьn dərdьkəvьn demstana, şəş roza demstanara dьcьn, roza ħəfta çyhyrre zь dəve həspa dərdьxьn u dьcьn.

Reva rasti karəkə xəzala ten bər wan radьbə. Kylьk lь we dəre dьdə sər, se roz, se şəva dьdə pəj xəzale dьgьrə u lь we-

dəre ћətı Kərr xylamava dьgьhizьne, Kylьk egьr dadьdə, xəzale şərze dьkə, post dьkə, lь wedəre xwəra goşt dьpezьn.

Wəxtəke Kylьk dьve: —Əz wəstja mə, əze razem. Kərr, bьra, hivja xylamava nəhelə, éəve təji lь həspa bə, bьra həsp ave golәgənia nəxyn.

Xylam zi xəwra dьcьn, dьminə təne Kərr. Kərr zi xwəra goşt dьpezə, goşte wi dьpьzə, goşt xarьne şunda, əw zi çi bь çi xəwra dьcə.

Həspe wana təwla dьqətinьn, dьcьn ave goləgənia dьxyn, təng u quşa dьqətinьn.

—Əvana wəxtəki pe dьћəsьn, cь bьnerrьn, Sosьke, wajə, dь nava ava goləgənida, lьnge xwə zь həv kьrьnə, səkьnijə; zьk le wərьmijə. Əvana radьvьn poşidə disa bь re dьkəvьn. Reva rasti şuvəke ten; şuvəkə ћəri ten. Wedəre Kylьk dьvezə:

—Əze Sosьke bavezьm nava şuve, hərke xylia za zь bьn lьnge we dərk t. bьzьnbə, tьşt pe nə hatijə, le dərnəkət, bьzanbə, ave zь Sosьke gьrtijə.

Əva caxe Sosьke davezə nava şuve, dьnerə, xylia za bьn lьnge Sosьke dərnaje. Dьvezə: —Sosьkə wəstjajə, zrar nakə.

Əvana dьcьn. dьgьhizьnə wəlate kyre Həse Dude, lь wedəre dьsəkьnьn, Kylьk radьbə, zorda bərzer dьbə, sər kanije dьnerə, vajə, Beçanə dəste xylamәkidanə, tinə bьkьşandьn ave dьde, əva dьcə, dьkəvə paşıja karreze: ave zorda şely dьkə. Beçan ave naxwə; lьnge xwə lь érde dьxə; viali, wiali dьnerə. Kylьk hedıkava zь karreze dərte, dьvezə xylim:

—Bəlki Beçan bь dəsti tə ave naxwə, ty bьdə mьn, əz avdьm.

Wedəre Beçane zь dəste xylim dьgьrə; mьləki wi dьşkenə, dranəki wi zi nətkeda dьkytə. Dьvezə:—Hərə, bezə Əli Əmər cьqa qəwata wi həjə, bьra be əm şərrkьn, səva paşe nəvezьn kyre Sьlemin dьzingava hatьn u dьzingava bьrьn, dərbazbun cun. Wedəre xylam dьcə, dьvezə kyre Həsje Dudi: —Hal u ћəwal ha bujə.

Kyre Həsje Dudi dьvezьn:—Zrar nakə, xarzije məjə, hatjə, bьra Beçane zi bьvə.

Sьvətьre Kylьk disa dьcə pəz dəware wan talan dьkə tinə, disa ysa tinə səre şьvan, gavane wan zi, şьvan, gavane wanra dьvezə. Ьdi xirəta wana kyre Həse Dudi qəbul nakə, sьve radь-

tə, əskər gьredьdьn, dьcьn. Əwana dьvezьn:—Əme hərьn, bьnerьn, caxe mə şərr kьr, hərkə Kylьk se çara hat zь mə dərbaz bu, bьzanbə, əw bь nave şerr hatjə, le hərkə zь mə dərbaz nəvə, bьzanbə, disa xirəta wi təmьl nəkьr, zь mə dərbəz nəbu, xale xwə pepəs nəkьr. Caxe əv sьve şərr dьkьn, Kylьk çarəke zь wan dərbaz dьbə. Əwan dьven:—Çahьlə, zrar nakə, hərə çarəkə dьne zi be, mə dərbaz dьbə, jan na.

Çara dyda dьha Sosьk Kylьk dьrəvinə u çara sьsja, caxe Kylьk dьcə, ava goləgənia zь Sosьke gьrtjə, lьnge Sosьke dьkəvə kolmişkəkə mьşka; Sosьk çi bь çi dьsənə u hər şəş xal bь həvra le dьxьn, le xale ɇuk dьvezə:—Nəhəq wə leda, nəky Sosьk səkьni bu, əwi əm pepəsnəkьrьn, le çarkə dьne, əvana dьvezьn:

—Na xer, Sosьk səkьnijə, nəky əwi əm pepəs nədьkьrьn u wi wəxti bь zərgara, kəzəva Kylьk pьrtək-pьrtьk dərdьkəvə, dьkəvə nava sapoka (cəkma) wi. Əvana, hər həft xal dьrəvьn. Kərr dьdəsər wana, cara dьkyzə, sьse zi xəlas dьbьn u əva te Kylьk hьl dьdə tinə.

Tinə lь bər sija darəkə bij datinə. Kylьk dьvezə:
—Həj winə, həj winə,
Hərə ty Sosьke lь bər ɇəve mьn bьbəzinə,
Həsrəta Sosьke zь dьle mьn dərinə,
Wəxte Kərr Soske dьbəzinə,
Kylьk sur zь bər xwə dьkьşinə,
Hər car qьce Sosьke bь həvra dьfьrinə.

Paşe dьvezə:—Kərr, əz ţimə, sapoka mьn bьkşinə, hьnəkə av zь mьnra teda binə.

Caxe əv sapoke zь lьnge Kylьk dьkьşinə, dьvə bər ave, caxe ave dь sapoke wərdьdə, av retьnera. kəzəva Kylьk pera-pera dьvinə; ave zь Kylьkra tinə, Kylьk wəxte ave dьxwə, paşe bre xwəra wəjset dьkə, dьbezə:—Caxe hun bər bь mal dьcьn, məjţe mьn tenə hyndyrre qyţike u dəste mьn hyndyrre qyţijera dərxinьn, hekəke sor kьn, bьdьn dəste mьn, caxe Wərda de dьvinə, bьra bezə:—„Əre wələ, dьnja wa hatijə, we wə zi hərə". Le wəki hun ysa nəkьn, Wərda de je hers bьvə, wə hьnьka bьkyzə.

Caxe Kylьk wan wəjseta dьkə, çi bь çi wəfat dьkə. Du wəfatkьrna Kylьkra, şəwat he Kərr hьltinə. Kərr Beçana Əli Əmər

sjar dьbə, pəj hərse xale dьne zi dьkəvə u dьcə hərseka dь nəwaləkeda dьvinə, dьnerə wəki wan apьnçə avitьnə sər xwə, razanə, le dьdə dyda dьkyzə, jəki zi mьle wi dьşkenə, ţu dьke, sər maleda vədьgərinə, dьve:—Hərə, əv zi bo xatьre dja mьn, səva xəlq dja mьnra nəvezə: „be xaje, be xydane". Wi təhəri Kərr disa şunda vədьgərrə sər çьnjaze Ķylьk. Zь Ķylьkra sandoqəke ce dьkə, Ķylьk dьkə hyndyrre sandoqe; dəste Ķylьk teda dərdьxə, dəstəki wi peda dərdьxə, heke sor dьkə, dьkə ķəfa dəste wi, dьdə sər dəva peşije, xwə zi lь Beçane sjar dьbə, peşja dəva dьcə, dəva zi ţəvi rəş dьkə u wəxtəki dьcə nezingi wəlate xwə dьvə.

Wərdək xanьm peş wanva te, dьnerə wəki dəvə rəş kьrinə, lь weja əjan dьvə, wəki Ķylьki bь hers bu, cь qəwmijə, lь səre Ķylьk qəwmijə.

Caxe Wərdək xanьm te, zь Kərr pьrsa Ķylьk dьkə.

Kərr dьvezə:—Ķylьki saxə, wajə, paşja dəva te, bona we jəke ysa dьvezə, wəki hersa Wərdək xanьme ranəbə.

Wərdək xanьm wəxtəki dьnerə lь sər dəva paşije dьbinə, wəki Ķylьk mьrjə, məjţe wi vajə sər dəve. Caxe Wərdək xanьm heke dəstda dьvinə, dьvezə:—Rastə zi, dьnja wa hatjə, we wa zi hərə." Ьdi Wərdək xanьm hers ņabə. Əwana lь dər male dьsəkьnьn, həra ţelin çi nakьn.

Kərr vədьgərrə dər mala Əli Əmər, wəki Pərişane binə, wəki wana həla he mьrьna Ķylьk nəbьhistjə. Əwa zi, qə əjni xwə dərnaxerə, wedəre Əli Əmərə pe dьћəsə, wəki Ķylьk hatijə kyştьne u lь wedəre dьvezə, dьve:—Na, mьn qiza xwə dajə merəki, nədajə dy mera, dьxwəzə wəki Pərişane nəde.

Wedəre xylam radьvьn, dьvezьn:—Cawa ty Pərişane nadi; Ķylьk mьrjə, jere Kərrə, jane ty nadi, əme ћəta sьvə vi wəxti aşe həware lь sər səre tə bьgərinьn, diwaņa tə bьkьn.

Wedəre Pərişane ze dьstinьn; ћəta vьra.

Got Ţemьre Sadьq Şəmoji, 15 sali, şagьrte Tex. pedagogijejə ķyrmança. Mala waņa lь nəћja Qəmərluje, gynde Həbьlķəndeda dьminə, ķocərьn.

Ţemәre Sadъqra ţәvaji got Hysejne Aħmәd ƶi, әw ƶi bъ wira dъxunә, mala wana lъ alije Naxcewane, gynde Sәrәştujeda dъminә; әw ƶi kocәrъn.

Nъvisin: H. Çъndi u Zәjnәva Ibo.

---

19. ĶYLЬK KӘRRO

Sьlevine mьlan dьrəvinə xyşke Ə́li Swane kiki. Sьlevine mьlan zь çьnse xwə dьbə mərьvəki gyndi, həma dьbə mərьvəki ə́git bь nav mьlan. Xyşke Ə́li Swane kiki, wəki dьrəvinə, hər cər çaran Ə́li Swane kiki te sər şərr, cy ꞓara pe nakə.

Sьlevin dьbə dy kyrr, nave kyre məzьn Ķylьkə, je pьꞓuk Kərro.

Kərro Ķylьk dьghənə bist u jək sala; Sьlevin dьmrət, dьhərt bər rə́mte.

Ķylьk ħəz zь kьꞓa Məħməd bəge mьli Pərişan dьkət. Salək sər dьborə, cy ꞓarə pe nakə Ķylьk radьbə Bьoqdong dьşinə mala Məħməd bəge mьli.

Bьoqdong, dəhərə mala bəg, zen dьdə, bəg runьştijə sər doşəka kuşturkije, qəluna drez dь destə, nьqa-nьqa dьkşinə, pije xwə davezə nav deri, dəste xwə dьdə singe xwə, dəste raste sələva dьdə bəg. Bəg sələv hьldьgьrə.

Dьbezə:—Bьoqdong, də ķərəmkə runi, ꞓə́ve mьn.

Bьoqdong dəng nakə. Mezə dьkə, cьka cawa qьsa bьkə bo mir.

Mir dьbezə:—Bьoqdo, ty cьma mezə dьki, ty ꞓə́ve mьni, əz gələki ħьz tə dьkьm, cь nav dьle tədа həjə zь mьnra bez.

Dьbezə:—Məħməd bəge mьli, əz hatьnə ba tə, rьçake, an ve ty səre mьn bьbьrri, an ve xəbəre mьn we betə çьh.

—Də bezə, Bьoqdong, Mir dьbezə.

—Cьma lь navka xwə dьdi. Dьbezə:

—Ty zani, əz xəbəre tə lь ə́rde nadьm.

Bьoqdong radьbə sər pi, dəste xwə davezə dəste mir:—Əz xylame vi dəsti mə. Mire mьn, tə xəbəre xwə dan, həma zь xəbəre xwə paş nəkəvi. Əz xylame mir, əz hatьmə bər xəbəran, bər

xəbəre Pərişane, əz rьça dьkьm, wəki ty xəbəre xwə bьdi, Pərişane bьdi Kylьk. Kylьk ɵgitə, kyre əgitan, bьlьndja mə mьlanə. Xənime mere kikan. Bave wan rəvandə xyşka miпe kikan; ɵslə xwə rəjatə, həma Kylьk Kərro, nəvije miranьn. Əz rьça dьkьm ty binə Pərişane bьdə Kylьk.

—Bьoqdong, mir dьbezə, ty rabə hərə lь diwanxaпe, dy səhəta şunda wərə çəm mьn, əze çaba tə bьdьm.

Wi caxi wəki mir u Bьoqdong xəbərdan. Pərişan bər dəri gyhdari dьkьr. Pərişan zь həvale xwə kьeəke dьşinə ba Kylьk: xəbər dьdə ba Kylьk.

Dy se səhət tamam dьbə, Bьoqdong te zor, ba mir.

—Əz hatьm, mire mьn, mire miran, rəhm—kərəme xwə tekə bər mьn.

—Bьoqdong, əz kьea xwə dьdьm Kylьk bь vi qəwli, Kylьk wəki hərə Beçane Əli Swane kiki zь mьnra binə. əv jək. Taxьm, tьvdarəke qəhwe fınçana fərturi teda, dəve pesirrəş, əw hərse zь mьnra binə. Qələne Pərişane əvə. Əz Pərişane bьdьmə wi, Kylьk.

Bьoqdong dьbezə:—Mir, əv tьşt nabə, wəki bьbə zi şərre xal y xarzan, şərrəki gəiəki granə, şərre həft kyre Əli Swane kiki, şərre əşire Əli Swane kiki, şərrəki granə, Kylьk Kərro sər te dərnaxьn, ty wərə xəbəre mьn bьkə, zь vi qələni, wəki ty dьxwəzi dəst ze bьkşinə.

Mir bь sərə xwə sond xar:—Qələna Pərişane əvə, Kylьk nəbə, ke dьbə zь mьnra binə, əze Pərişane bьdьmə zь wira.

Bьoqdong çab xatьra dьbezə. Mir radьbə, zь bər əmlьxa mir dərdьkəvə, dьcьtə mala Kylьk.

Dja Kylьk gazi dьkə:—Bьoqdong, də wərə zь mьnra qьsə bьkə, cьka tə cь çabəki xere zь mьnra ani.

—Səlbije, xyşka Əli Swane kiki, Bьoqdo zera dьbezə, çaba mə ani, əw kьfş dьkə, lь dəşta Bərrije, dəve eəme Çьzir u Botan.

Səlbi dьbezə:—Wəj hərdy eəve mьn kora bə, nabə. əw kucke kyre kucьka zь hərdy etimed mьn dьxwəzə həspe braje mьn Beçan.

—Na, təne Beçan naxwəzə, Bьoqdo dьbəzə, dьxwəzə taxym tytarəke qəhwe fınçana fərfuri teda. Dьxwəzə dəvəboşinge pesirrəş. Əwə qələne Pərişane. We Kylьk bьdə, Pərişan zь xwəra binə.

Səlbi radьbə, dьcьtə lь bal mir.

—Mir, ty dьxwəzi hərdy eţime mьn dəst mьn dərini, əze şira nehrьz bьkşinьm, ty mir nəbə, cь dьbə, səre tə ʑь çьh dьfьrrinьm, ty ħəft sala məlħəzьr bьki, Pərişan buka mьnə, ʑьna Kylьke Sьlevi.

Mir çab dьdə:—ʑь male dərkəvə, hərə, qələne Pərişane nə ħьndьk əvə, we binə Pərişane ʑь xwəra bьvə, nəjnə, ke binə, Pərişan ʑь xwəra dьbə.

Səlbi radьbə, tetə mal. Kylьk gazi Kərre bьra dьkə: ţəţaruka xwə dьbinьn. Bьoqdo zen dьdə, wəki we Kylьk Kərro, hərdy bьra we hərьn. Gazi Dəlubaşe rome dьkə: ţəţaruka xwə dьbinьn, tenə mal, lь bal Səlbi.

—Də, dade, bь səre təkьm, əm hərdy bьra Kylьk Kərronə, əm gəl həv we hərьnə qəbьre.

Səlbi wəki zen dьdə, cy ҽarə nəbə, we hərьn, gazi dьkə Kylьk, Kərro, dьbeʑə:—Kylьk, kyre mьn, çьhe ciman həspe xwə bərdaji nəhelьn. Kanije gəni həspe xwə avnədьn, wəki kanije gəni kьħelьn av nəxyn, bər duşmana çьhe xwə ranəzen, wəki hun dьgehenə dəve ҽamə, ʑь ҽame weda, obe braje mьnə. Oba wan, obəkə məzьnə; eləkə granə. Oba Əli Swane kiki, obəkə məzьnə, panzdəh çan bərda kьşanə u bьrrinə: pьşta obe qəhwəxanəjə; cadьrəke şin teda peşikaran, çəzьve qəhwan sər agьre şəv u roʑ dьkəlьn; ţebsia finçana fərfuri zerə, finçana fərfuri teda. Caxe woke Əli Swane kiki teda qəhwe vədьxwə, wi caxi finçana fərfuri dərdьkəvə ʑь qəhwəxanejə, dərdьkəvə teşta miran, jək ʑi dərdьkəvə fravine. Caxe wəki Əli Swane kiki, braje mьn, qəhvə vədyxwə, wi caxi Beçan dьbьnə sər av. Beçane Əli Swane kiki, kyre mьn, həspəkə gələk ħəjfə, gyhe we dь kyrrə, saoqrije we kewrişkınə, sьme we dь kodə, nişana Beçana Əli Swane kiki əvajə Bər dəre Əli Swane kiki məjdanək məzьnə; nav məjdaneda runьştijə dəvəboşe pesirrəş teda. Caxe woki ty dьci, kyre mьn, bənda Çьzire, darəke nişan lь vı rəxi lexьstьnə, jək weda, həspe xwə qıqac le nəxi, lь ave, ʑь nişana, nişane lexə; dərbaz bə ave weda. Əva ħəmi nişane reja Əli Swane kiki.

Sjar dьbə Kylьk Kərro, Bəoqdong, Dəlubaşije rome. Kylьk dəst avitə dəste dja xwə:—Dade, şire xwə lь mьn ħəlalkə, əze hərmə bər bьraje tə şerr; əwan ʑi əgitьn, əgite bьne Bərrijenə, bəlki tьştək lь mьn qəwmı, şire xwə lь mьn ħəlalkə.

Kylьk dьkəvьtə peşije, həspe xwə dazo, dьgьhənə dəşta Həmdanan. Şəve bəre Bьoqdong dьbə nobətcije həspa, şəve dьne dazon dьgəhənə ware Xanьman, Dəlubaşe rome dьbə nobətcije həspan. Şəve se dьgьhənə merga Qəro. Merga Qəro ware kani gəniana, lь wedəre Kylьk dьtьrsə. Kylьk dьbьtə nobetcije həspan. Gotьna dja wi tetə bire. şəve pençan dadьkəvьnə lь Bərrьje, dəve merga Qylьngan, Bəoqdong disa dьbə nobətcije həspan. Şəve şəşe dadьkəvьnə merga Gəvzanan, lь wedəre disa Kylьk dьbə nobətcije həspan, ħəta nive şəve, nive şəve xəwa Kylьk dьbə; Kylьk gazi Kərro dьkə:—Kərro, bьra, də wərə, bьsəkьnə nobbte, əz hьnəkı razem.

Caxe Kylьk radьze, bər şəbəqe xəwe Kərro dьbə. Kərro zi radьze. Sosьka malxьrab dьcьtə sər kanigəni, həqa ava kani gəni vədьxwə, bazbənded we dьqətə, meşan bərəv dьbьnə sər, nav ciman, nolani gameşəki dьwəstə.

Caxe wəki şəvəq đavezə, ron dьbə, Kylьk səre xwə radьkə, zen dьdə, cь, Sose wəstjajə, nolani gameşe təzə zь kotane bərdьn; meşan avetьnə sər; səre xwə kьrjə nav lьnge xwə, bazbənd u kolane we ħəmi qətjanə, gazi dьkə:—Kərro, tə cьma braje xwə kyşt?

Kərro radьbə sər xwə:—Wəj brajo, cь lь təqəwmijə?

—Kərro, çəve tə korə bə, wəki gotьna dja mə bə, tə bь dəste xwə kyştjə braje xwə. Kylьk, həre malxьrabo, zendə ħale Sosьke.

Şəvəq davezə, Kylьk radьbə həsp sjar dьbə, dazo səre gьre, lь səre gьre təmaşə dьkə, lь dəşta Bərrije zen dьdə, dьbinə woki reja wana hьndьk majə, gьhiştьnə. Dьzvьrrə, te ba həvalan.

Dьbezə Bьoqdong:—Mamo, ty lь vi çьhı gələk hati cuji, də wərə sjar bə, əme hərьn səre gьre, zen dьn, qərətulkə məzьn diar dьkə, nolanı bazare Hələbe. Nəbə, əv koned Əli Swane kikinə, koned xale mьnьn?

—Bəle, bəle, koned xale tənə. Kylьk woki əw gьr ty rabuji, sər wəstijaji, zь vi gьri, bave tə rəħməti kewrişkək dərexьst, mьħina kolə azotə sər; kewrişk zь ərde hьlani, avitə sər zin ani. Əz wi caxi bist u dysalı bum, gəl bave tə. Əw gьr əjnənə, nave wi gьre, gьre Kewriskanə.

—Kyre mьn, we roze, mə nivəka şəve avetə sər oba Əli Swane kiki. Əz bum, bave tə u Dəlu qardaş. Mə dja tə zь obe

dərexъst, mə rəvand. Əz wi caxi bistudysali bum, nuha ħəftepenç sali mə, də zъ xwəra ħəsabkə. Kylъk ty zi ə̆giti, iro, əze ħyny-re tə bъbinъm.

Kylъk Kərro həvra swar dъbъn, Bəoqdong, Dəlubaşije rome dъhelъn, zъ eəme Erədə, əwan dərbaz dъbъn, zъ eəme weda, hər dy bran.

Kylъk zen dъdə, həspəke zəjf, dəste zəlaməkeda weda ani nav eəm. Kərro gazi kъr:—Lo, lo, lo, bərgire weda bə, həspe mə xərab bъn.

—Ъro, sjaro, ty zen dъdi həspe xwə, həspe tə bərgirə, əva Beçanə, Beçana Əli Swane kiki, ysa nəbezə, dəve tə we xar bə.

Kərro dъzvъrrə, şъmaqək lъ dəve gədə dъxə, Bъleçane ze dъstinə, dъbə çəm Bъoqdong, Dəlibaşije rome, dъzvъrrə paş.

Kylъk dъcъtə bər kon, dərbaz dъbə, bər qəhwəxane zen dъdə. ţebsih dəste peşikaran fınçana zerrin teda qəhwe dъbə bomır.

Zъ dest dъstinə, dъkətə xyrçeda, dъzvъrrə, zen dъdə, Kərre bъra gъhistjə ba dəvəboşian.

Jək zъ ele gazi dъkə:—Lo, lo, sjaro, vъrda wərə, dəvəboşi zъ xəw nədərinə, bъla raze.

Nasnakъn, kenə, ke ninə. Hərdy bъran dъdъnə bər xwə dəve pesirrəş, dъdъnə bər xwə dъbъn. Həwar dъkəvətə nav ele. Jək te dъbezətə:—Əli Swane kiki, Beçan cu.

Pişəkar te dъbezə:—Əli Swane kiki, sinjan zerr u finçana fərfuri cu.

Dəvəci te dъbezə:—Dəvəboşinge pesirrəş cu.

Dəfa həware dъqytъn, cъqa ə̆git u kъħele kikan həjə, ħəmi bərəv dъbъn. Ħəft kyre Əli Swane kiki, swar dъbъn, peşije dъkəvъn, dъcъnə pe ţalana, dъcъnə merga Gəvzanan, gəhənə ţalana.

Nъha Bъoqdong, ve çare dəst avet kъlaman.

To, şərr dakəti merga Gəvzan ţoj
Peşja el kətjə ħəft braje, kyred xalanə:
Wi, wi həj wi, wi,
Çъled kyred xale jək rəngijə ţoj,
Həsped wanə ə̆rəbinə ţoj,
Rъmed wanə Mъsъrinə ţoj,
Səre rъman nъherъzinə ţoj,

Gypka səre rьman Bəqdadinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.
Ţoj, ħəft bьra zi jek hatinə ţoj,
Əgale səre wanə ərəbınə ţoj,
Şir mərţale dəste wana nьhrezьn Hələbinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi

Əw ħəmi Bьqdong dьkət, ħəta əwana şərr dьkьn. Gotьna Bьqdong əwə, wəki xal u xarz həv nas bьkьn, tьştək ze dərunəkəvə.

Dьbezə: —
Ķylьk ħəft bьranə, zь daj bavək ħəft ķortinə ţoj,
Səred rьme xwə garьsan ərde hьltınьn ţoj,
Nav şərrada kaputa Mьsri lь mьlan dьləfinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.
Ţoj, əw ħəft kyre Əli Swane kikinə ţoj,
Bьre məzьn dərķəti bər qəbanə ţoj,
Şərre xal u xarzan dakəti merga Gəɤzanan,
Həj wi, wi, həj wi, wi.
Bьqdong gazi dьkə, kyre Əli Swane kiki, çəldəci xarzed wənə ţoj,
Ţalaned wə qə'əne Pərişanə,
Ķylьk Ķərro, xarze Əli Swane kikinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.
Xal dьbezьn:
— Ţoj ţalane Əli Swane kiki kəs nəbьrjə ţoj,
Beçan, fınçana fərfuri, dəvə boşinge pesirəş qələne Pərişane nabə,
Həj wi, wi, həj wi, wi,
Ţoj şeran dərķətьn, lь məjdane ţoj,
Ķapute lь mьlan dьləfinə ţoj,
Şərre xal u xarzan şərrəki granə,
Həj wi, wi, həj, wi, wi.
Toj, dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Ķylьke Sьlevinə ţoj,
Ķapute lь Mьsre lь mьlan dьləfinə ţoj,
Rьməke nəzəri sware bozə
Cacan da, səre sjare boze cacan dьfьrrinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.
Toj dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Ķylьke Sьlevinə ţoj,

Kapute Mьsri lь mьlan dьləfinə ţoj,
Rьməke nəzəri lь sware boze cacan dabu sər pьşta
bozan hərdy bran dьfьrrinə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Toj dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Ķylьke Sьlevinə ţoj,
Rьməke nəzəri lь sware boze
Cacan dьdə, sərpьşta boze
Can dьfьrrinə hərse kyrxalan,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Caxe woki braje care woki dərdьķəvə, məjdane, Ķylьk dazotə sər, hərdy sər həv rьmed zьrav dьħəzinьn, wi caxi Soseave goləgania xarijə, radьze, kyrxal rьməke lь nav pьşta Ķylьk dьxə. Ķylьk dьbьtə bьrindar. Xune Ķylьk ţьzi dьbə nav çьzme Ərzyryme.

Ķərro dehna xwə dьdə, dьbinə Ķylьk hatə kyştьn, həspe xwə ţьzi dьkə, mina agьran tetə lь məjdane.

Kərro dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Kərre Sьlevinə ţoj,
Kaputa Mьsre lь mьlan dьləfinə ţoj,
Rьma nəzəri lь sware boze cacan dabu,
Sər boze cacan dьfьrrinə,
Car kyre dь xalenə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Ķərro dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Ķaputa Mьsre lь mьlan dьləfinə ţoj,
Kərre Sьlevinə ţoj,
Rьma nəzəri lь sware boze,
Cacan dabu, sər pьşta boze,
Cacan dьfьrinə hər penç kyred xalenə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Kyred xal zen da, wəki hər penç bьran hatьn kyştьn, əwa najbəna dьdьn, Kərro çьnaze Ķylьk zь orţəlexe radьkə, məjdane dərdьķəvə.

Bьoqdone pirəmer ţoj,
Dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Bьoqdong dьçьvinə ţoj,
Kaputa Mьsre lь mьlan dьləfinə ţoj,
Rьmək nə əri lь sware boze cacan dьdə,
sәre boze cacan dьfьrrinə hər şəş braje xalenə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Məjdane dərdьkəvə Dьlubaşe rome ţoj,
Dьçьvinə, dьçьvinə ţoj,
Dəlubaşe rome dьçьvinə ţoj,
Kaputa Mьsre lь mьlan dьləfinə ţoj,
Rьma nəzəri lь sware boze cacan dьdə,
Sәre boze cacan dьfьrinə hər ħəft kyre xalenə,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Kərro dərdьkəvə məjdane, dьbezə:—Gəli zalьman, əg'ted bьne Pərrije, xydaned həsped ərəbi kьħel, ki zь wə dьxwəzə bьla məjdane dərkəvə. Zen dьdə kəsək lь alije wida məjdane naje. Kərro gazi dьkə:—Kyred xəlqe be banьn, ţy çara sər çəndəke xwə zı najen, ħəft kyrsala zь məjdane ranakьn. Çьlava həspe xwə dьdə, dьzvьrrə, çьnjaze Kylьk radьkə, datinə lь sər pьşta Beçane; ţalan u ţulane xala dьdə bər xwə, bəre xwə dьdə male.

Pərişan radьbə sər banə ţoj,
Dabu bər cəve xwə durbinə ţoj,
—Daje, rəbəne, ditьna, mьn diti,
Çьnjaze Kylьk sər pьşta Beçane,
We zəla tinьn,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

—Ţoj, əze rəbəne be xwəji, bexydan, ţoj,
Zь də-te mьn fьlьti çəgər u çanə ţoj,
Kylьk əgite mьnə ţoj,
Paş Kylьke Sьlevi əz şunakьm cy əvdanə u miranə,
Həj wi, wi, həj wi, wi,

—Hәre, de dьbezə, Məħməd bəge mьli,
Be dın, be imano ţoj,
Zь dəst mьn co etime mьn ţoj,
Hər ħəft kyre bьraje mьn zь mire kikan,

Əz rəbəne,
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Caxe woki əva dəvəboşingə te bər dəri, çьnjaze Kylьk zь sər pьşta Beçane datinьn malə.

Əşiran bərəv həv dьbьn; pьeuk, zary bərəv dьbьn; şin u gьri dьkəvə lь nav gynd.

Lь wedəre dja Kylьk radьbə, dəst davezə şirə, dьcьtə bər dəre Məhməd bəge mьli. Dьsəkьnə, dьbezə:—Olo, peşikaro, Məhməd bəg lь dıwanxanejə, jan lь odejə.

Dьbezə:—Lь ode razajə, xəwa mira dьkşinə.

Dja Kylьk dьcьtə hyndyr, dəng dьdə, Məhməd bəge mьli radьbə sər xwə, hata rabune, Wərdək le dьxə, dьkyzə.

Dja Pərişane lь wьrda te, dьbezə:—Həre, kьee, kьea tərəse, tərəs babe, tə çьma mire miran lь nav bənde, kyşt. Qəwle mə qəwlə, Kylьk hatijə kyştьn, Pərişan zь mal dərnabi.

Dja Kylьk gazi dьkə:—Kьea tərəse, tərəs babe, nave Kylьk dərkətijə, əgit Kərrə, ty lь bər xьlas nabi.

Də mьn qələne Pərişane anijə, ci xəbəran lь ortalьxe nabə, əze qələne Pərişane bьdьm, Pərişane zь xwəra bьbьm. Pərişan buka mьnə, Kylьk nəbə, Kərro hazьrə.

Dьbezə, dəste Pərişane dьgьrə, zь mal dərtinə, tinə sər çьnjaze Kylьk:

—Də wərə kьea mьn, də wərə, də wərə Kylьke xwə bьbinə, hərdy çəve mьn rьzijan, əz mamə be gyman.

Pərişan dəma çьnjaze Kylьk dьbinə, aqьl zь seri dьcə, xwə davezə sər çьnjaze Kylьk, şin gьri dьkəvə nav ele, idi xwəde hьzkə. El, əşirət, nav je bəge bu, həma el, əşirət zь Kylьk hьzdьkьrьn. Dьminə hata sybe.

Sьbe zu dja Kylьk radьbə, gazi ele dьkə, dьbezə:—Zь mьnra dy tabute zь dara, dare bije cekьn, jək tabuta Kylьke mьn, jək tabuta Məhməd bəge mьli.

Hərdy tabutan ce dьkьn, tabutək dьbьnə mala Məhməd bəge mьli datinьn, Məhməd bəge datinьn nav.

Sərəre el, əşirət təmam bərəv dьbə, şin gьrikə be mьkan dьkəvə nav wanda.

Çьnjaze Kylьk zi datinьn nav tabute, zь ərde radьkьn, qəsta zijarəte dьkьn.

Dja Kylьk posijək rəş davezə sər sərе Pərişane, tinə çəm hərdy tabutan, hərdy gəl həv dьbьn zijarəte. Dja Kylьk gazi dьkə:—Pərişan, rabə sər xwə; Kylьk co, Kərro lь bər bina məjə; ty buka mьni, ty zь nav mala mьn dərnakəvi.

Mьle Pərişane dьgьrə, tinə mal. Həft sal dərbaz dьbьn, pəj həft salan, dəwata Kərro u Pərişane dьkьn.

Əwana dьgьhenə mraze xwə, əm zi hatьn mьraze xwə.

Gotijə Vartan Vartanjan. Vartan əhəlije gynde Kьrre bujə, alije Xoşabe, nьha lь Jerevaneda dьminə; bь xwə nivxwəndijə, bь zьmane kyrmançi gələk sərhatija, kьlama u mətəloka, hьkjata zanə.

Nьvisi: H. Çьndi.

20. KƏRR Y ĶYLЬK

Wəxtəke ela Ǿmərе Gese qəwxəkə gran datinə,
Ela Ǿmərе Gese ħəmu ţop dьvьn,
Bona xwəstьna Pərişan xanьme.
Ǿmərе Gese finçana qawe ţьzi dьkə,
Datinə, dьvezə:
—Ķe kь finçana qawe wəlgərinə,
Hərə Beçane zь ela Ǿmər aoqa binə,
Əwe Pərişane ħəlalija xwəde bьstinə.
Ǿmərе Gese dьve:
—Kəs nəma eleda?
Xylame wi dьve:
—Feza oba mə kone ţəzə hati,
Kərr y Ķylьke bьra manə.
Ǿmərе Gesi xyləməki dьşinə,
Pəj Kərr y Ķylьke bьra tinə.

Ķylьk te, eǿv lь qəwxe dьķəvə,
Dьve:—Əv cь bǿsə, cь gьlijə?
Kərr dьve—Ķylьk, bьra!
Əva dǿwa Pərişan xanьmejə,
Ķi finçana qawe wərgərinə,
Hərə Beçane zь ela Ǿmər aoqa binə,
Əwe Pərişane ħəlalja xwəde bьstinə.

Ķylьk ţap nadə, finçane wəldьgərinə,
Ǿmər Gese gьhişte, finçane dest bьgьrə,
Wəki wərnəgərinə.
Ķylьk finçane wərdьgərinə,
Xuna rəş zь bər ţьlije Ǿmərе Gese dərtinə.

Ķylьk go: —Əre Kərre bьra!
Bьkə u bьləzinə,
Xwə jaie konra bьgьhinə;
Ţaxьma zerin mal dərinə;
Paşe xwə jale təwləxanera bьgьhinə;
Sosьke zь hyndyr bьķьsinə;
Təŋga lь təŋga bьşьdinə;
Səglawin sjar bə,
Xwə ela zerinra bьgьhinə;
Hərcar sjare qəwxe mьnra binə,
Ķylьk dьve: —Kərro, bьra!
Hərge Wərdəka de dьve: —„Cь bujə, cь qəwьmijə?"
Be, wələ daje, tьşt ţyninə,
Ela Ômərе Gesi dówatə,
Ķylьk dьxwəzə ķefe dərbaz kə.

Kərre bьra dьkə u dьləzinə,
Ķi wi, wi wik, wi, wi,
Xwə zь konra dьgьhinə,
Ķi wi, wi, wik wi, wi,
Ţaxьma zerin mal dərtinə,
Ķi wi, wi, wik, wi, wi.
Xwə alije təwləxanera dьgьhinə,
Ķi wi, wi, wik, wi, wi.
Sosьke zь hyndyr dьķşinə
Ķi wi, wi, wik, wi, wi.
Təŋga lь təŋga dьşьdinə,
Ķi wi, wi, wik, wi, wi.
Durra Səglawin dьkşinə
Ķi wi, wi, wik, wi, wi,
Təŋga le dьşьdinə,
Ķi wi, wi, wik, wi, wi,
Rьķefəke xwə ela zerinra dьgьhinə
Ķi wi, wi, wik, wi, wi,
Hərcar sjare dówe tinə,
Ķi wi, wi, wik, wi, wi:
Wərdəka de dьve:
—Kərro, lawo, cь bujə, cь qəwьmijə?

Kərro dьveze:
—Daje, ela Əlije Gesi dəwatə,
Əlije Gese dьxwəzə merxas u pələwane xwə
bьçerbinə.
Kərr, Kylьke bьra, hərcar sjare dəwate re
dьkəvьn,
Wərda de dьve:
—Həre, dьve, Əlije Gesijo!
Təje jəkə nəce kьr,
Təje dy gyre dəvxun,
Bər bь xala, xala vərre kьr.
Wərde disa dьve:
—Kərro, lawo, əz zanьm,
Hune hərьn sər xala şerr,
Bьsəkьnьn, əz navnişane xale wə wəra bezьm:
Hər ħəft xale wə trakcinə,
Həspe bьnda bozə xal xalinə,
Navkele wana, nav təzinə,
Sьme wanə, Sьmkodinə,
Gyhe wanə, gyh qamcinə,
Şьvqəlune dəste wana jək ħələbinə,
Sərьke seri jək kodine,
Sərьke wanə jək hoqə ţţuna Muşe hьltinə,
Roze oqrme, gran nəjara:
Forma gyre bəraţe qylap-qylap sər mьle
həv dьrrəvinьn.
Kylьk dьve:
—Wərde, bəsə wərə mьn tənanə,
Əze bьkьm wəki ħəft bьra, brak təra sələve
nəşinə.
Wərda de dьve:
—Kərro, lawo, se qrar hənə,
Əze təra bezьm.
Dьve:
—Gərəke ty bir nəki,
Ja jəke, mьqat-mьqati Sosьke, ave goləgənia bə,
Sosьk ave goləgənia nəxwə,
Ja dyda, kare tə pe nəkətijə,

Ne€ira kare xəzala:
Ne€ira kare xəzala be wanə.
Ty çar danəjni qraçi daranə:
Qraçi dara zi be wanə,
Hərьn xwəde oqra wəra bə.
Əwana cun idi. Wərda de pəj wanra ķaqəzəki
xalara dьşinə,
Dьnьvisə: „Gəli bьra!
—Xarze wə dьķ-və fərsənga wə
Xarze xwə be qədьr vərre nəkьn".
Dьdə məriki, bər bь xala dьşinə ķaqəze.
Ķylьk epeçə rre dьcə, dina xwə dьde
Dьbə cьrpina karəkə xəzala,
Bər pije Sosьke banz dьdə,
Kylьk nəmərdije nakə,
Dьdə sər kara xəzala,
Dьgьrə, tinə.
Kərre bьra dьve:
—Kylьk, bьra, nə ţəma Wərdəka dejə,
Ne€ira kare xəzala be wanə.
Kylьk dьve:
—Kərro, bьra, Wərdəka de haz cь həjə,
Kara xəzala məra hьm şivə, hьm təştejə.
Pəj wera qьraçi dara,
Kəvьri cəqmaqa dьhewьrьn,
Kylьk dьve:
—Kərro, ty merxasava raze,
Əze qərəwьl bьm.
Dьsəkьnə sьvətьre,
Kərr dьve:
—Kylьke bьra, iza ty raze,
Əze qərəwьlvьm.
Ķylьk radьze,
Şəv dьvə nive şəve,
Kər radьvə Səglawin dьķьşinə,
Bər bь ela Ǿmər aqa, dьləzinə,
Ty tьşti we raste navinə.

Ķərr zi gyrmьkə dəve gyrri lь həv ţop dьkə,
Cawa ţalan xwəra tinə,
Həta Kərr te,
Sosьk sər ava goləgənia quş u bənde xwə dьqətinə.
Kərr dina xwə dьde Sosьk təwləxaneda ţyninə.
Vi ali, wi ali dьləzmə,
Golək hьmbəri kon bujə,
Xwə sər golera dьgьhinə,
Dina xwə dьde Sosьke ave goləgənia xarijə,
Wərьmijə,
Quş u tənge xwə qətandijə,
Təng u quşe Sosьke lь həv tinə,
Gəme lь dəve Sosьke dьxərinə,
Məjdanək, dyda Sosьke deşinə,
Tinə Sosьke təwleda gьredьdinə.

Sьvə safi dьvə,
Ķylьk radьvə,
Dina xwə dьde,
Kərre bьra gyrmьkə dəvə aninə,
Dьve:—Kərro, bьra, əv cijə?
Dьve:—Ķylьk, bьra, işəv mьn lexьstjə,
Ţalan anijə.
Ķylьk haz Sosьke u ave goləgənia ţyninə,
Ro lь qame nivrojə,
Ķylьk Sosьke təwle dьkşinə,
Bər bь ela Ɵmər aoļa dьləzinə,
Qələcia sər fezi kona xwə dьhəmlinə;
Şəv dazo bər dəre koni rəşi ɵrəbinə,
Dьcə hyndyre kon,
Dina xwə dьde,
Ɵli Ɵmər aoļa xəwa şirьnda;
Haz baje dьne ţyninə,
Şəmdane dore ŗəv dьgyherinə,
Patronəke lь sər kəvьka dьle wi datinə,
Ţaoļьma zerin hьldьdə, mal dərtinə.

Kərr dьve:—Gəli merxasa?
Həla bərzer bьnerьn,

Agьre kətijə kone Əli Əmər aqa dьşəwtinə.
Kərr dьve:—Gəli merxasa!
Ravьn, məçəle bьvinьn,
Əm bьrəvьn, taba mə tyninə.

Təvana tьvdarəke rəve dьvinьn;
Kylьk xwə wanra dьgьhinə,
Taxьma zerin orta merxasa datinə,
Dьve:—Əva peşrəvija Bьleçanejə,
Mьn anijə,
Wi caxi zi ela Əmər aqada,
Əw həft ro bu dəwat dьkьrьn,
Həft roz bu, wəki Beçan avnəda bun,
Be av ma bu,
Xylam Beçane tinə ave,
Sər eəme Xamure,
Həma wi caxi Kylьk pera dərte,
Kylьk xwə xam dərtinə,
Əseva rre navinə,
Xylam dьve:—Olo sjaro!
Tı dini, jan əvsənəji,
Jan nə zь ela məji,
Tə xwə şaş kьrijə,
Reja byhyrr navini?

Kylьk lь xylem hivi kьrjə,
Xylam byhyrr nişan kьrjə,
Kylьk dərbazi wi bəri ave dьvə:
Kylьk xwə Kərri datinə,
Bь tьlija xylem dьfəminə,
Bər lьь xwə gazi dьkə, tinə,
Təpəke nava eəva dьxinə,
Bьleçane ze dьstinə,
Kylьk dьve, dьve:
—Xylam, hərə bezə Əmər aqa,
Be Kylьk Bьleçan bьr,
Həft roza we Qraçi dara,
Kəvьre cəqmaqa bьsəkьnə,
Hivja təvə.

Bьra paşe nəvezə:
„Kylьk Bьleçan şəvə dьzi bьr".
Kylьk Bьleçane tinə,
Xylam dьcə çəm Өmər aoqa.
Gava xylam Өmər aoqara.
Vi gьli dьvezə:
—Өmər aoqa hьm Kərrə, hьmi geşə,
Həma wi caxi kaoqəze ky Wərdəke,
Şand bu həft brara,
Te dьgьhizə bьra.
Өmər aoqa ela xwə dьçьvinə,
Gazi hər həft bьre Wərdəke dьkə, tinə,
Hər həft bьra trakcinə,
Həspe wana boze xal-xalinə,
Navkele wana, navtəzinə,
Sьme wanə, sьmkodinə,
Gyhe wanə, gyh qamcinə,
Şьvqəlune dəste wana jək hələbinə, sərьke seri
jək kodinə,
Sərьke wana jək hoqə ttuna Muşe hьltinə,
Roze ooqrme gran nəjara,
Forma gyre bəraţe qylap-qylap sər mьle həv dь-
rəvinьn.
Kylьk dьve:—Wərdəke; bəsə wərə mьn tənanə,
Өze bьkьm wəki həft bьra, brak tərə səlavė nəşinə.
Bьre məzьn kaoqəze Wərdəke dьstinə,
Gьlija ţəmam dьfəminə,
Өw çərde u şəş bьra dьxapinə,
Aliki dьnda dьşinə,
Xwə-xwə bər bь Kylьke xərzia dьcə,
Wəki Kylьke xarzia dьləki şaji,
Bər bь ela Өlije Gesia bьşinə.
Bьre məzьn dьcə çam Kylьk,
Dьve:—Xarzia, hərə, tərə ooqr bə,
Mьne çərd xapandijə,
Aliki dьneda şandijə,
Wəki ty Bьleçane bьvi

Dərxi sərfьnjazi.
Kylьk dьve:
—Xalo, əz nə mere şəvədьzja mə,
Wəki əz be şərr u dəw Bьleçane bьvьm,
Paşe çave hərə Əlije Gesira,
We bezə:—Kylьk şəvədьzi Bьleçan ani.
Xal dьkə u nakə ty bənd Kylьk naxunə,
Kylьk dьve:
—Xalo, kare xwə bьkə,
Əme şərr bьkьn.
Gьli dəve Kylьk xaleda,
Hər şəş bьra weda tenə;
Kylьke bьra trakcijə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Pьşt zь xale məzьn dьstinə,
Xale məzьn nava zina dьfьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Hər şəş bьre dьn xwə Kylьkra dьghinьn,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Kylьke bьra dьkə, dьləzinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Wəki pьşte zь hər şəş xala bьstinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Sosьk ərqəkə həri we nave hazьr dьvinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Sosьk ərqa hərije xьlas nakə, teda dьminə,
Ki, wi, wi, wik, wi, wi,
Hər şəş bьra trakcinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Hərəke zərgəke Kylьk dьxinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Kərre bьra dьkə, dьçьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Pьşte zь hər şəş xala dьstinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Dy xala nava zina dьfьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.

Lьkoje mьrtьb dьkə, dьçьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Pьşte zь xale Kərr u Kylьk dьstinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Xaləki wana zь nava zina dьfьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Bьoıdo dьkə, dьləzinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Pьşte zь xale Kərr y Kylьk dьstinə,
Ki wi, wi, wik. wi, wi,
Əw zi xaləki nava zina dьfьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Merxase sьsja dьkə, dьçьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Əw zi xaləki Kylьk nava zina dьfьrinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi.
Sьre te sər merxase caranə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Merxase cara zi dьkə, dьləzinə,
Ki wi, wi, wik, wi, wi,
Xale Kərr Kylьk dora Kylьk dьzvьrrinə,
Ki. wi, wi, wik, wi, wi
Kylьk dьkə gazi, dьve:
—Kərro, bьra, bəsə,
Koka xala mə qəlinə,
Əwi xali məkyzə,
Bьra dьle Wərda de zь mə nəminə,
Kərr dьgьrə, əwi xali tinə,
Dьrane wi dьkьşinə,
Ónjeda dьkytə,
Bər bь Əmər aoıa dьşinə.
Kərr te çəm Kylьk, dьve:
—Kylьk, mьn nədit, ty merxasi zь tə cebu,
Sьve Wərdəka de we bezə:
„Kərri rəvək bu,
Merxasi ja Kylьk bu“.
Kylьk dьve:
—Kərro, bьra Sosьke bər mьnra bьvə, binə,
Sapoke zь lьnge bre xwə bьkşinə,

Te wı caxi meranja bre xwə bьvini.
Kərr Sosьke lь bər Kylьkra dьvə, tinə:
Ķylьk şur dьķьşinə,
Hərcar lьnge Sosьk dьfьrinə,
Ķylьk dьve:
—Kərro, bьra, Sosьke sərе reja nəhelə,
Bəra qiz u buke ela Ǝmər aqa nəjen sər
çьnjaze Sosьke,
Nəvezьn „Ty cь buji,
Wəki sjare sər tə zi merxasvə".
Kərro dьve:—Əre, Kylьk, bьra!
Cьma tə Sosьk nəkyşta,
Sosьke zь mьnra nav dənge mьn bьlьnd bьkra,
Ķylьk dьve:
—Ķərro, bəsə, bьkə, van xəbəra,
Wərə əze təra bezьm dərd u kyla,
Ty ţabutəke bьre xwəra cekə,
Çьnjaze bьre xwə bьdə sər sərbare dəva peşьnə,
Dьzgina Bьleçane bavezə zənda bre xwəjə,
Mьləki bьre xwə dərxə dərva gava mьle mьn,
hərə be,
Wərdəka de we bezə:
„Dьnja ha dьcə, ha tejə",
Wi caxi gyne tə te ţyninə.
Bezə Wərdəka de pьrsa rastejə,
Pəj we jəke Ķylьk qyrbana tə bu.
Kərre bьra bь hərcar merxasava,
Ţabutəke Kylьkra ce dьkьn,
Kylьk dьkьnə ţabute,
Mьle wi ţabutera dərdьxьn,
Dьzgina Bьleçane davenə zənde,
Kavrane wana rre dьķəvə,
Wəxtəke əw dьgьhizьn ķəwşəne Əlijə Gesi,
Çab dьcə Əlije Gesira.
Dьve Əlije Gesi:
Kylьke bьra, Bьleçan dьləki şaji ani,
Wərda de durbine datinə,

Bər ćəve xwə dьgərrinə,
Kavrane merxasa dьvinə,
Mətələmaji dьminə,
Çara dyda durbine datinə,
Kavrin dьvinə,
Həmu tьşti dьfəminə.
Wərda de dьve:
—Həre, Əlije Gesio!
Bəra koņe tə zь nav kona dəjė,
Kyre tə bər dьle tə hьle,
Mьn zanbu Kylьk hərə, ela Əmər aġa, sьlamət nəjė.
Wi caxi Əlije Gesi, Wərda de u Pərişan xanьm,
Dьcьnə peşja kavran,
Wərda de bь kьlama Kərra tejə şerr,
Dьve:
—Həre, Əlije Gesijo!
Tə malxьrav bujo,
Mьn tərə nə go,
Roze ooırme gran u nəjara,
Kərri rəvəkə,
Kylьke pьştvala bьminə,
Kərre bьrəvə.
Kərr dьve:
—Həre, Wərdəka de!
Bəsə wərə mьn tənanə,
Kərr nə mere rəvejə.
Wərdəka de disa dьve:
—Əli Gesijo, ty cь dьvezi?
Ty gyləke mьn dьkyzi,
Cьma bь həvda pomozi?
Kylьk cujə, Kərr Bьleçan tərə anijə.
Kərr dьve:—Wərdəka de!
Bəsə wərə, mьn tənanə,
Hərge te pьrsa rastije mьn dьpьrsi,
Mьne tə qəlandijə koka branə,
Gava Kərr ve pьrse bir tinə,

Wərdəka de ħəmu tьştа dьfəminə,
Idi zanə ķoķa mala bave we hatijə.
Pərişan xanьm dьve:
—Wərdəke, bəsə bьkə gьri u şinə,
Hərgə Kylьk cujə,
Bьra Kərre bьra dəwse xwəş bьminə.
Wi caxi Kərr Bьleçane dьvə Əlije Gesira,
Pərişan xanьme ƶe dьstinə.
Ħəft ro, ħəft şəva dəf dəwate xwə dьkьn.
Idi əwə-
Əw cun xwəra,
Əm ƶi man xwəra.

Got: Ə'vdoje Şawo, 22 sali, ƶь nəħja Aqbarane, ƶь gynde Pampa kyrmança.

Əvdo nьha lь texnikuma Jervane pedagogije lь dərsxana sьsjada hin dьbə.

Nьvisi: H. Çьndi.

---

21. KƏRR U ĶYLЬK

Məhməd aƣa diwanəkə gran danijə:
Gazi ela ə́rəba, kikan, mьlan, aƣan, aƣaləran kьrijə.
Finçanəkə qawe ķəlьzandijə:
Sər ţьli peeije Gylişan xanьme danijə,
Ņava we diwanxane gərrandijə,
Kəsək zь wan ţaqət nəkьrijə,
Ky finçana zerin hьlinə,
Sər dəv u leve xwə bь şəkrinə.
Ţəmamja gyndija lь we səkьni,
Gyhdari kьrijə kəsəki nav pəz berije nəbunə,
Roza cara berivan cunə berije,
Ķylьk zь berivana pьrsijə:
—Gəli berivana, cь bujə, cь qəwmijə?
Berivana gotьn:—Ķylьk, mal xьrabo,
Ty nьzani cь qəwmijə?
Ape tə Məhməd aƣa diwanək gran çьvandijə,
Gazi ela ə́rəba, kikan, mьlan, aƣan u aƣaləran kьrijə,
Finçanək qawe ķəlьzandijə,
Sər ţьli peeije Gylişan xanьme danijə,
Nava we diwane gərrandijə,
Kəsək zь wan ţaqət nəkьrijə,
Ky finçana zerin hьlinə,
Sər dəv u leve xwə bьşəkrinə.
Kylьke Sьlemin, əw jək ky bьhistjə,
Pəz ţəslimi berivana kьrijə,
Xwə lь sər diwana Məhməd aƣa qəst kьrijə,
Dəre diwane vəkьrijə,
Səlam lь diwanxane kьrijə,

Be gъli, gotъn dəste xwə drezi finçana zerin kъrijə,
Zъ dəste Gylişan xanъme hъlanijə,
Finçana fərfuri zъ dəste Gylişan xanъme hъltinə,
Sər dəv u leve xwə wəldъgərinə,
Ķərre bъra gazi Ķylъk kъrijə:
—Ķylo, malmiraţo, şъvano, be qəjdə, qanuno,
Tə haz ħal u ħəwale we jəke ţynino,
Ņava ve çъmaə́te hane jəki mina tə ţynəbu,
Ky finçana fərfuri hъlinə,
Sər dəv u leve xwə wərgərinə,
Ķi ky ve jəke bъkə,
Gərəke hərə nava eļa mire ə́rəba,
Nava ħəzar ħəftsъd kone ə́rəba,
Mъħina Bъleçane we binə,
We Gylişan xanъme, qiza mir Məħməd aǫa zъ xwəra bъstinə.

Ķylъk hъlani zъ Kərre bъrara got:
—Əva şъxyle tə ninə,
Həma nava çъmaə́te gazi Ləkoje sazbənd, Xaloje nalbənd kъrijə,
Go:—Lawo, Ləko sazbəndo, Xalo nalbəndo,
Hərъn Səglawi, Sosъke zъ təwle bъkşinъn,
Zine Merdine lekъn,
Təng u bəre wana bъşъdinъn,
Rъme gylgazi bər zinva bъxinъn,
Hərъn nava balgije Wərda de eokana zivin dərinъn, binъn,
Wəsa bъkъn Wərda de pe nəħъsinъn,
Nalbənd Xalo Wərda de xapandijə,
Gotijə:—Bər diwane, Məħməd aǫa, məjdana çъride danijə,
Bona we jəke Ķylъk Sosъk, Səglawi xwəstijə,
Ysa zi bъ xapandъne anijə,
Dəste Kərr u Kylъk gihandijə.

Kərr u Ķylъk bъ həvra sjari çotə mə́nəgia bunə,
Xatъr zъ çъmaə́te xwəstъnə,
Re ķətъnə, cunə, ha cunə.

Żъ nava çъmaə́te kyrape Ə́mər aǫa,
Xwə bъ Wərda dja Kərr Ķylъkra gihandijə,

U awha gotijə:
—Wərda de, tə qirina Ә́mər aqa bьhistjə?
—Wərde go:—Cь bujə, cь qəwmijə?
Go:—Məħməd aqa kyre tə xapandijə,
Ƶь bona Gylişan xanьme pəj Bьleçana Gesin şandijə,
Məħməd aqa diwanəkə gran danijə,
Gazi ela ə́rəba, kikan, mьlan, aqan u aqaləran kьrijə,
Finçanək qawe ķəlьƶandijə,
Sər ţьli peşije Gylişan xanьme danijə,
Nava we diwane ƨərradijə,
Kəsək ƶь wan ţaqət nəkьrijə,
Ky finçana zerin hьlinə,
Sər dəv u leve xwə bьşəkrinə.
Ķylьke Sьlemin əw jək ky bьhistjə,
Ķylave xwə, gopale xwə hьştjə,
Pəz ţəslimi berivana kьrijə,
Dəre diwane vəkьrijə,
Səlam lь diwanxane kьrijə,
Be gьli, gotьn dəste xwə dreƶi finçana zerin kьrijə,
Finçana fərfuri ƶь dəste Gylişan xanьme hьltinə,
Sər dəv u leve xwə wərdьgərinə.
Bь çarəkeva ħal u ħəwale buji ƶь Wərda dera nьqьl kьrijə.
Wərda de ky əw jək bьhistijə,
Nьşkeva sər xwə rabujə,
Ķare xwə kьrijə,
Xwə bь ţəwle mə́nəgia gihandijə,
Ƶь hersa xwə dəste xwə sər pьşta mə́nəgia xьstijə,
Jək bər dəste weda nəsəkьnijə,
Ţəne çə́nuki se sali bərdəste Wərda de xwə bьlьnd kьrijə,
Wərda de pera-pera zine Ә́jnţabe lь sər pьşta wi danijə,
Ƶь hersa u ƶь ķərba Ķərr u Ķylьk dy ƥarsuje çə́nuje şkenandijə,
Lьnge xwə lь rьķefe bьrijə,
Roƶa cara bu xwə bь hərdy kyra gьhandijə,
Bь gьhişьnera, go:—Lawo, oqra wə oqra xer bə,
Әw cь ħalə, cь ħəwalə, wə ţəmija Wərda de birkьrijə?
Bona wə, Wərda de awqa rre hatijə,

Zəħmət ķьşandijə, hatijə.
Wərda de se şirəta lь kyre xwə kьrijə,
Go:—Lawo, şirətəki mьn əwə,
Peşija wəda xəzalək radьbə,
Pəj xəzale nəcьn.
Xəzəl ky hənə ŗьrr gynənə.

Ja dyda:
Sər rreja wəda golək həjə, goləgəni.
Ava we zь həspara gələki zjaninə,
Hərge həspe wə zь we ave bьxyn həspe wə dьbəçinə,
Şьxyle wə dьbə ŗərişaninə,
Bь wi ħali Bьleçana Gesin nьkarə kəs binə.

Ja sьsija:
Lь we hənə xalane wə,
Əze bezьm cь ceşitinə,
Cь nişaninə:
Həft kyre Dudenə,
Həspe wan dəq-dəqinə,
Navtənge wani zьravinə,
Gyhe wani ķewrişkinə,
Dele wani qamcinə,
Zine wani Merdininə,
Ķoloze wani ħələbinə,
Şəre wani Diarbəkrinə,
Pьşta wani əçəminə,
Şale wani madaninə,
Ķisьke wani 'Hələbinə,
Qəjlune wani Aqьxajnə,
Sərə qəjlune wan hər gave ţuxt nivəke ţţun hьltinə,
Həft bьra əwe qəjlune zь dəste həv dьrəvinə,
Duje we dərva kəs nabinə,
Duje we hyndyrda dьķşinə.

Ķylьk bь şirəte Wərda de nəsəkьnjə,
Le Kərro ţəmam şirəte Wərda de bьhistjə.
Wərda de dyaa kьr, got:
—Oqra wə, oqra xere bə,
U vəgərija mala xwə.

Kərr u Kylьk cun, ha cun,
Zǿf cun, hьndьk cun,
Reda xəzaıək zь bər sjara dərkət, rəvi,
Kylo da pəj xəzale, cu.
Kərr gazı bьre kьr, go:
—Bьra, tə şirəte Wərda de nəbьhist?
Ko wəsan go,
Kylьk dьzgına mǿnəgije kьşand, səkьni,
Danə sər rre disan cun,
Gələk çi bь həvra cun,
Disa xəzala mьn bь qəjde bəre
Rabu lь peşja lawьka u rəvi,
Ve çare Kylьk şirəte Wərda de zь bire cu,
Pəj xəzəle kət,
U saja Sosьke xəzal gьrt,
U lь peşja xwə u orta zin dani u cu.
Cu lь sər ava golgəni dani,
Cadьra xwə vəgьrt.
Kərro go:—Kylo, bьra, əm həspe xwə lь ky avdьn?
Kylo gotə braje xwə Kərro: —Əm həspan sər goləgənije av bьdьn.
Kərr go:—Kylo, bьra, tə şirəte Wərda de bir kьr,
Ŋə əwe şirət kьr ky sər golgənije av nədьnə həspa.
Hərdy bьra sьng lь ǿrde eьkandьn,
Hərdy mǿnəgi le gьredan,
Kylo japьnçə, kьşandə sər xwə raza,
Kərro zi gotə nalbənd Xalo:
—Rabьn, kare xwarьna Kylo bьkьn,
Həta Kylo zь xəwe radьbə.
Şiva wan, xwarьn zь goşte xəzale hazьr kьrьn,
Ləko sazbənd u Xalo nalbənd,
Cawa zь reja dur hatanə wəstaji bun,
Əw zi razan.
Həsp u mǿnəgi manə be qərəwьl.
Zǿf u hьndьk nьzanьm.
Xalo rabu, zь xəwe nьheri,
Ky Sosьke qəjd u zьnçire xwə qətandijə,
Dь orta golgənıda səkьnijə,

Auqa av xwarijə,
Hərse təng u bəre xwə qətandijə,
Xalo nalbənd cu Sosьk kьsand anijə,
U runьşt bь dəngəki bьlьnd qirja u gьrjə,
Kərro dənge gьrin bьhistьnera zь xəwe ћьşjar bu u go:
—Xalo, lawo, cь bujə, cь qəwmijə?
Xalo goteda:—Zare mala mьn bira mьn kətijə.
We gave Kylьk zi ћьşjar bujə,
Bala xwə həspan dajə,
Nьherri ky Sosьke təng u bəre xwə qətandijə,
Wərьmi səkьnijə,
Dəst avitə şure xwə, sər Xalo bəzja,
Xalo rəvi xwə bər bəxte Kərro avitjə
U bona xьlas kьrьne rəça ze kьrijə,
Edi bona xatьre Kərre bьra Xalo azakьrjə,
Kylo rabu təng u bəre Sosьke cekьri,
Le sjar bujə, məjdanək dydy lь we cu hatjə,
Hat səkьnijə.
Kərre bьra ze pьrs kьri, gotijə:
—Kylo, bьra, bəzandьna Sosьke wəkə bərenə?
Kylo rabu sər reja xwə cunə,
Kərro gotə bьra:—Wərə Sosьke pəja bə,
Səglawi sjar bə,
Sosьk həjə be əmijətə,
Hivi dьkьm sjari Səglawi bə:
—Əre Kərre bьra!
Əz ky sjari Səglawiva hərьm, hərьm Bьleçana Gesin binьm,
Tye rozəke ru bьdi mьn, zь məra qara dьnejə.
Əze bь sjari Sosьke mь aze xwə bь qədinьm.
Azotьn cun, ha bь təne cu.
Kylьk cu mьqabьli kone ela mire ərəba səkьni,
Sьbə vəbu lь wə u lь wan,
Peşja kone ela ərəba çəvkaniki kur u məzьn həbu,
Kylьk le nьherri,
Ky zь ela mire ərəban həspəkə carşəv kьri ani sər ave.
Kylьk bь dəngəki bьlьnd gazi kьr, got:
—Byhyrre ave kizanə?

Səjis gote:
—Ty kori, nьzani, xьşini, xəribi, rast bazo wərə.
Kylьk azot, dərbazi bu,
Səjise Вьleçana Gesin səlam da,
Go:—Sьbə tə bь xer!
Əw səlam hьlda:
—Bь xer, bь sьlamət!
Kylьk pьrsi, go:
—Əw cь həspəkə?
Go:—Çanьm, wələ ty lap xəribi, nə zь wəlate məji,
Disan go, pьrs kьr:
—Əva cь bərgirə?
Səjis go:
—Xorto, əva Вьleçana mire ərəbanə!
Go:—Axьr əv cь şin mezına zerinə?
Go:—Əva şin mezina bona kьşadьna av xwarьna Вьle-
çana Gesinə.
Əva bьhistьnera Kylьk zь dəst səjis dьstinə,
Pəja dьbə, hərdy drane səjis dьkşinə,
Lь ənija wi dьxinə.
Go:—Hərə, cawa tə dit,
Hərə zь mire xwəra bьkə qьʻətanə.
Səjis cu; bər kone mire ərəbi səkьninə,
Çot dəf u zyrrnə,
Lь bər kone ela mire ərəba ledьxinə,
Dəwətək gran, ledьxьn, dьləjzьn;
Səjise həspa zi be gьli u gotьn,
Lь poeьke gьrti ləjist u dьlurinə,
Həta evare dərənginə,
Hərdy drane səjise Вьleçane lь ənijeda,
Minani çotəki eьra dьeьrusinə,
Məriki zь weda əwi dь wi halida ditijə,
Go:—Səjiso, malmirato, hal u həwa e tə cijə?
Go:—Вьrajo, iro rasti mьn hat məriki wəkə xəzəbed
xwədeno,
Rast hatə mьn. Вьleçan stənd zь dəste mьn,
Hərdy dran zi kьşand xьstijə ənija mьno.

Kylo Bьleçan bьr gihandə Kərre bьra,
Kərre bьra go:
—Bьra, ty sər səran u hərdy éóvan,
Əm hərьn bəlki xerxwəsi ty bьghizi mьrəze xwə.
Kylo go:– Əz nəhatьmə bь dьzьtije,
Naxwəzьm we mrazije,
Əze Bьleçane bьbьm bь meranije,
U bь şərr şur u rьmaje.
Kərro go:
—Kylo, bьra, ərki ty dьci nav ħəzar ħəftsьd mire érəbije,
Ty wərə sjarbə Bьleçana Gesije!
—Kərro, bьra, əz sjar nabьm Bьleçana Gesijə,
Ŋamus ky həjə nə namusa hər kəsijə.
Sjare Sosьke bər bь şərre booɿ u bərana cujə,
Cu bərdəre kone ela mire érəba səkьni jə,
Bь dəngəki bьlьnd gazi kьrijə:
—Rabьn, wərьn, hun nəbezьn Kylьk Bьleçan bьr, bь bebəxtijə.
Kylьk şurьk avit sərə kone mire érəba
Səre ħəft meran bь konva fьrandijə,
Əw ky rəvijə, əw ky be dərb tьrsan mьrijə,
Kon təmam be xwaji majə,
Kylьk dьsan zьvьrri bər bь Kərre bьra cujə,
Zьna mire ela érəba banz da, cu,
Xwə avitə bər bəxte hər ħəft kyre Həse Dude,
Rəça zь wan kьri, gotijə:
Go:—Məriki ҏьrri xəzəb nav ela mə ҏəjda bujə,
Bəzьna wi bьl nd, nav təng zьravinə,
Sьmel rəşi narьnçinə,
Ənija wi ҏьrr fьrə, éəvьk gameşinə,
Həspe wi kəħelək ҏьrr mьţьnə,
Gava ky şure xwə dьkьşinə,
Mina bruske ésmana dьeьrusinə.
Əz hivi dьkьm, mə zь vi agьri bьkьn xьlazinə,
Bьdьn xatьre xwəde u ħьrmətijə, wəkə mьn,
Nəjnьn bira xwə dьzmьntija ħəft salinə.
Həft kyre Həse Dude əvə jəka bьhistьn,

Hazьr bun, zь wan braje pьeuk hьlani go:
—Əw ky həjə bь rasti xarze mə u zь məjə,
Je məzьn, go:
—Bьraje mə pьeuk çahьlə, pьrr tьrsjajə.
Got u qəbri bь həvra cun.
Cun gьhiştьn neziki hərdy xarzanə.
Kylьk durəbin hьlani, le nьherinə,
Got:—Bьra, dьzmьn zь hər carali hatьnə.
Go:—Kərrə bьra, ty kizan aii şəir dьxazi,
Bəre zь xwəra hьlinə.
Kərre bьra got:
—Alije cəpe zь mьra,
Alije raste zь xwəra hьlinə.
Go:—Kərre bьra, əva nə həvale şəre tənə,
Ançax əva tera mьn hənə.
Kylьk rabu bь xəzəbe xwə avit nav şərre graninə,
Gava şur dьkьşinə,
Hər çare səre dəstək meran dьfьrrinə,
Koka meran u ógitan tinə,
Həta xwə bь hər həft lawe Həse Dude,
Xalane xwə dьgьhinə,
Bь wanra zi şərrəki merani datinə,
Lь we həbu şove kotaninə,
Le rastkьrbun ave ləjan,
Həft lawe kyre Həse Dudi peşi zь Kylьk stəndьnə,
Ançax Kylьk xwə nava şove kotani,
Sosьk ançax nive şove gьhiandijə,
Həft lawe Həse Dudi bь həvra xwə bь Kylьkra gьhandijə,
Həft zi bь həvra rьme gylgazi paşva zь pьşte
Nava dьl u çəgəre Kylьkra dərbaz kьri,
Lь bər səkьninə.
Həft kyre Dude nьherin,
Ky zь weda sjarəki xəzəbin,
Zь wi alida wəky bruska ósman,
Bь zəngьja hatijə.
Kərro nьşkeva peşi lь wan həft kyre Həse Dude stəndijə,
U wa gotijə:

—Bьra wədə bə, bər dəste xwəde u pevəmbərije,
Cawa ky Kylьke bьra vi ħalıda wə avitjə,
Nava ve şovejə,
Əze wə zi lь keləke şerə sjari,
Əze wə zi bavezьm bər şure çəwərinə.
U rьmed gylgazijə şəş çar, rьme xwə ħəzandi,
Hər şəş bьra kyştijə
Keləka Kylьke bьra danijə,
Rьma ħəfta lь ɜər bre ɛuk anijə,
Bьre ɛuk zь we gazi kьrijə,
Bьdə xatьre nave xwəde rrəbijə,
Əz u ty bьra bı minьn, bona toxьme ela Həse Dudi u
Kylьke Sьlemin,
Xal u xarzinə.
Xa u xarziti dьneda pьrr şirьnə,
Əw hər ci qəwmi bona təsib u namusenə,
Wьsa zi hivikьrьna xale xwə,
Bьre ɛuk hişt saq, go:
—Əz tə nakuzьm,
Dьhelьm zь bona kem nəbuna xale mьni Həse Dudenə.
Kərre bьra cu gьhiştə bьre xwəjı brindar,
Kylьk gotə Kərre bьra:
— Şəş kee lь pьşta mьda hənə,
Pəjabə, wərə, şəş keee pьşta mьda dərinə,
Gotə Kərro:—Əw cь dьlə lь sər tə?
Lьngьk danijə sər stuje mьnə,
Jək lь pьşta mьnə,
Bь hərdy dəsta bь çarəke bь qəwat bьkşinə.
Disa got Kərre bьra:
—Bьsək, əze təra gьliki bьkьm,
Paşe bьkьşinə.
Go:—Gərəke ty zь mьra tabutəke ceki,
Mьn teda dajnə,
Alije rasteda zь kyna tabutera mьle mьn dərinə,
Ky ty cuji neziki wəlate mə,
Wərda de bьbьhe,
We qəzaje ky lь mьn hatijə,
We səre tə nьşkeva bь şurəkiva səre tə dьfьrrinə.

Oçax u urţa mə hərduja ƶь ru ve dьnjae dьqəlinə,
Əva jəka dьkarə Wərda de bьbinə,
Ky dəste mьn nişani we bьkinə,
Ky dьnja əwha hati, əwha cujə.
Kərre bьra bь gotьna bre kьrijə,
Kərre bьra Belçana Gesin bь çьnaze bьra ani,
Həma əw gava ky Ķylьke bьra bь qəjdə qanune dьne vəşartijə,
Bь dəste xwə Bьleçana Gesin ţəslimi Məħməd aƣa kьrijə,
Məħməd aƣa hьlani, gьtə Kərro:
—Gylişan xanьm nəlajqi təjə.
Kərre bьra şure xwə ķьşandi,
Şur lь sərе Məħməd aƣa dərbaz kьri,
Çane wi lь çəħnьme şakьri.
Həma əw roƶ lь dьwana Məħməd aƣada,
Bь Gylişan xanьmeva mərəme xwə çi ani,
Bь xwə Kərre bьra Gylişan xanьme stəndi,
Aƣaje ele əw bujə.

Got: Miro Xukasjan, 60 sali, ƶь Sasune, nьha lь nəħja **Ţaline** gynde Aşnəkeda dьminə.
Nьvisin:—Ķərəm Tonojan u Ħ. Çьndi.

---

22. KƏRR Y ĶYLЬK

Ķərr y Ķylьk kyre Sьlemin bunə. Sьleman zǝ́f dəwləti bujə wǝ́dəki.

Hǝse Ţəme padşaje ela wьr bujə. Wi caxi Həse dьbhizə, wəki Sьleman dьxwəzə zь wəlate wi dərķəvə, bona we jəke zi mala Sьlimin ţalan dьkə u Sьlemin dьkyzə.

Kərr y Ķylьk wi caxi zar bunə, nьkarbunə ħəjfa bave xwə hьldьn, Wərdəka dja wan pe dьħəsə, wəki Həse hərdy kyre we we bьkyzə, ləma zi zь wi wəlati dьrəvьn, te dərte ela Ǝ́mərə. Hərdy kyre we dьvьnə gavan. Wi caxi kəsəki kyre we bər tьştəki nədьħəsandьn.

Roke, wьra demək roza kefe bujə. Kyre mire ǝ́rəba bь wəzir wəķile xwəva dərtenə səjrange. Mьrtьvək lь wan ţəmaşə dьkə, dьnerə, wəki rasti zi, mьħina kyre mir ķьħəl bujə, zь ϵǝ́vnəbawərbuna, gazi kyre mir dьkə u dьveze:—Ty cь lь ve jabije sjar buji, boj nav dənge tə zǝ́f şərmə, te bezi, cьma xy əw nə mьina Ǝ́li u Ǝ́mərə, wəki dь ţasa zerinda ave dьdьne, roza ooqlme gran teķəvə şuve ħəri, xylja za dь sər səre sjare xwəda wəlgərinə

Həma lь we dəre, kyre mir vədьgərə Kyre mir gazi wəzir, wəķile xwə dьkə, dьve:—Wərə, əm hərьn.

Wi caxi wəzir, wəķıl ze dьpьrsьn:—Cьma, axьr əm vəgərьn?

Kyre mir dьve:—Əz dьvem, əm hərьn, hərьn.

Kyre mir te dьgezə məzila xwə, dьvezə bave xwə, wəki lь dəfa həware xə.

Wi caxi mir dəst pe dьkə, lь dəfa həware dьxə, bona sjar hərьn mьina Ǝ́li u Ǝ́mər zь kyre wira binьn. Lь we məjdane istəkanə zǝ́r bь şurəki datinьn, bona ky ķi kь hərə mьine binə, əwe istəkana zǝ́re sər xwəda kə, şur lь ǝ́rde xə. Wi caxi çьma-

ət ţəw te, zь cьl sala gьrti, ħəta ħizdə salija, le ķəsək çylət nakə, wəki hərə mьine binə

Wi caxi kyre mir dьve: —Ķi ma, ķi nəma?

Wəzir, wəķile wi dьven: —Hərdy eţime Wərdəkejə gavan man.

Gazi wan hərdya zi dьkьn, bona hərьn mьina Əli u Əmər zь kyre mirra binьn, caxe bəsa wi gьli dьkьn, lьnge hərdya ərd nagьrə, cьm ky bave Əli u Əmər bave Kərr y Ķylьk kyşt bu. Əw zar bunə, nьkarbunə, ħəjfa bave xwə hьldьn. Əw dyşmişdьvьn, wəki iro roza wanə mьrnejə, həma lь wedəre Ķylьk dьvezə Kərr: —Əze hərьmə wьr, zəre dь sər xwəda kьm, şur lь ərde xьm, wi caxi əze pianvьm, gərə ty dərnəji məjdane.

Caxe ky əw hərdy ten, çьmaət gьşt pe dьķənə, dьvezьn:

—Əve hərьn Sosьke binьn, deməƙ nav haqa mərьvida dy həve mina wə ţynəbun.

Єəve Ķylьk sor dьvьn u dьgeze istəkane hьldьdə, sər xwəda dьkə, şur lь ərde dьxə, dərte məjdane.

Єəve hərdy bьra sor dьvьn, həvdy nas nakьn, dərten məjdane.

Ha lь həv danə, ha lь həv danə,
Əva şərre bokə bərananə,
Ķylьk bujə ţapanə,
Kərr bujə heləkanə.

Ķylьk rьməke lь Kərr dьxinə,
Kərr zь orţa zin hьltinə,
Lь dora çьmaəte dьvə, tinə,
Tinə lь orţa məjdane datinə,
Wi caxi Ķylьk Kərr nasnakə, le Kərr Ķylьk nas dьkə.

Disa ha həv danə, ha lь həv danə,
Əva şərre, hərdy bьranə,
Kərr bujə ţapanə,
Ķylьk bujə heləkanə,

Kərr rьməke lь Ķylьk dьxinə,
Bь mənəkeva zь ərde hьltinə,
Dora çьmaəte dьvə tinə,
Tinə lь məjdane datinə.

Wi caxi Dikoje ap, Nəoqmədе kyrap xwə davezнə orte, wana zь həv dьkьn u nasja wan dьdьnə həv. Wi caxi əw idi ķare xwə dьkьn, wəki hərьn, idi dьcьn.

Əwana zь bona Gylizəre dьcun, Gylizəra qiza mir, wəki zь Ķylьkra bьstinьn, kyre mir gotjə, ķi hərə mənəka Əli u Əmər zь mьnra binə, əze xa xwə bьdьmə wi.

Gylizər pe dьħəsə, wəki Kərr y Ķylьk bona we dьcьnə şerr. Gylizər dьcə sər rre, zь xwəra xan manəki dьdə cekьrьne, u əvana dьcьn, Kərr, Ķylьk, Dikoje ap, Nəoqməte ķyrap, Oskane Əmərva, dьcьn dьgeznə kocьka Gylizəre.

Gylizər wana dьdə dagərandьne, bona nəcьnə şerr, Gylizər destda əhd dьkə, wəki nəcьnə şerr, wəki əz ja təmə, ty je mьni, le ty ilaçe lь wan nakə, əw zь wьr zi dьcьn.

Gylizər çarikə xwə dьkə forma ķəcəla bona çave bьdə Wərdəka de, le wi caxi mir rre dabu gьredane, ķi dьcu bərdьda, ķi nədьcu bər nədьda. Çari bь lavaja dьcə, çave dьdə Wərdəke.

Wərdək həspe Sьlemini kьraskьri zь mal dərdьxə, ķьnçe wi lь xwə dьkə, cək u silħe Sьlemin hьldьdə, dьdə pəj kyrre xwə, wəki vəgərrinə. Ķylьk lь peşja bezьrgin bujə, le Kərr lь pəj bezьrgin bujə.

Kərr dьnerə, wəki para toz duman radьvə. Kərr wi caxi zəf dьtьrsə, əwa sjarək bujə, caxe te dьgezə Kərr, Kərr we naz nakə, le əw Kərr naz dьkə. Dьvezə Kərr:—Dora təjə, dora mьnə? Kərr dьve:—Dora təjə.

Əw y Kərr gylaş dьgьrьn, əw lь ərde dьxə. Kərr zevla le dьnerə, əw dja wijə. Kərr zəf şa dьbə, dьbe:—Xyde kьr ty buji, nə xəlqe xərlb bu, əm posidə nəkьrьn.

Ķylьk həwara bьre xwə te. Ķylьk əwe lь ərde dьxə, tinə bьkyzə, cьmk nьzanbujə, əw dija wijə, Kərr nahelə.

Wi caxi Wərdək dьkə, nakə kvrre we vənagərrьn. Wərdək dəst pe dьkə, salьxa zь wanra dьdə, dьve:—Lawo, hune hərьn,

Qumьn, qumьstanьn,
Ķole ħəwşane bavьn,
Çot, çot kare xəzala zь bər ravьn.

Dьve, həv ro, həv şəva xyre wəje goşte xəzala bьn, ave tynəvə, hun bьxyn, wi caxi mənəkə bələdьn, əwe hərьnə teķəvьn həzəka, nav nəjarada wə nakşinьn.

Hune zь wьr dərbaz bьn, hune bьnerьn, mergьn, cimanьn, zozanьn. əw gьşk je Ybetьn. Hune zь wьr zi dərbaz bьn, sınore hər ħəft xalanə: nave xale wə məzьn nav Əjbəzə, je dьne Bəkьrə, sьve hərci gava Pəkьr, radьvə nьmeze dьkə, dьve: – Xwəde, rəbi, hər ħəft qəzaje roe sər mьnra danəbьrə, nəvi-nəvi hun xwə bьdьnə kьrre xale xwə, le jeky bave wə kyştьnə, əw Əli u Əmərьn.

Wərdəka de, xatьre xwə zь wana dьxwəzə, zь wьr vədьgərə.

Bazьrgan disa bь rre dьkəvə. Dьcьn dərten, dьnerьn.

Qumьn, qumьstanьn.
Kole ħəwşana ba dьvьn,
Çot, çot kare xьzala zь bər radьvьn.

We şəve lь we dəre dьhewьrьn, Kylьk qərəwьli dьkşinə ħətani bərbanga sьve, le Kərr razaj buјə, wi caxi Kylьk dəj lь Kərr dьkə, dьve: —Malxərabo, ravə, əme sьve hərьnə nav nəjara, əz nьkarьm ty meranije bьkьm.

Kərr radьvə qərəwьlije dьkə, caxe Kylьk radьze, Kərr zi zi bь çi radaze. Wədəki Kylьk radьbə, dьnerə Beçan tynə, Dьcьn le dьgərьn, dьnerьn we kətijə goləgənike, tənge we qətjajə, zin zь sər pьşte kətijə. Dьgьrьn tinьn, ten. Nəqmədе kyrap bəjtar buјə, əwa dy tamara zь poze Sosьke dərdьxə, le zь tamarəke nьzan buјə, ləma zi dərnaxə. Dy roza lь wьr dьminьn, bona pakbuna Sosьke, roza sьsja Kylьk dьve: —Ravə, əm hərьn. Dьkьn —nakьn Kylьk bənd navə, dьve: – Əze Sosьke sjarvьm, bavezmə ve şuve, hun para durbine le bьnerьn, həgər xylja za sər səre mьda wəlgərinə, bьzanьn saq buјə.

Kylьk caxe ky Sosьke dazo, dьnerə wəki zь bəre dьha baştьr buјə. Durbin dəste Dikoje apda buјə, cəve wi durva haqəsi nəbьrrijə, əwi tьre xylia za sər səre Kylьkda wəldьgərinə, ləma zi zь wьra bər bь oqr dьbьn dьcьn. Dьcьn, dьnerьn dəfə, gьşk dəwatedanьn. Dьcьn dьkəvьnə nava kərije pez, dewer, zь şьvan, gavana pьrs dьkьn, „əw kəri garan je kenə."

Şьvan, gavan dьvezьn: – Je Ybete Dinьn.

Dьve: – Əv cьqa ħəjwane wi həjə? Şьvan, gavan dьvezьn, wəki „əva cənd salə, wəki bьkьrcia bьhistjə, wəki Kərr y Kylьk tenə sər Ybet, ləma zi ty hьkьrci najen, ty ħəjwane wi nastinьn.

Kərr y Kylьk dьvezьn:—Gьşki bəravkьn, əm bьkьrcinə, əme bьstinьn, əme ţəwi bьkьrьn.

Gьşki bərav dьkьn, dьvьn. Dьve bezьnə Ybet, bəra nəsəkьnə, be, be Kərr y Kylьk pəz dəware tə bьrijə.

Kəsək zь dəwate nacə, le Ybet ţəne lь həspe xwə sjar dьbə; nave həspe Ybet, Çymşit bujə, lьdə pəj wan, dьcə.

Caxe ky əw dьvinьn Ybet te, hər jək xwə dьdə baskəki, dьve:—Jale mə keda dərkət, kəsə mə, həwara kəsida nacə.

Ybet bəre lь jale Dikoje ap dərte, caxe rьmake lь Diko dьxə, zь orţa həspe u zin hьldьdə. Dьve:—Le əzi malxьrabi, jeky hatьnə ţalane mьn bьrьnə, əvьn?

Zь wьr rьkevi sər Kylьk dьkə. Əw Kylьk cənd rьma davezьnə həv. Nəqmə te kyrap həwara wi te. Nəqmət dьnerə, lь wedəre le dьdьn Ybet dьkyzьn.

Zь wьr dьcьnə sər ela Əli u Əmər. Roke Əli razaji bujə, xəwna xwəda dьvinə, wəki Kərr y Kylьke Sьlemin hatьnə, dy drane wi zь dev kьşand, nətkeda kytan. Ysa zi zь çьmaəta dora xwəra dьvezə, wəki ħal u ħəwal əv bu.

Kylьk te xwə dьkə eəve kənije. Xylam Beçane dьvə ave. Beçan ave naxwə. Xylam dьve:—La cərr dь təda hate. sawa Kərr y Kylьk cawa kətijə sər xyje we, ysa zi kətijə sər we, Kylьk zь eəve kanije dərte u Beçane ze dьstinə.

Xylam dьve:—Axьr cьma mьine zь mьn dьstini?

Gyhe xylim hьldьqətinə, dьve:—Hərə bezə Əli, wəki Kylьk mьina tə bьr.

Əli lь dəfa həware dьxə, bona mьina wi zь Kərr y Kylьk bьstinьn.

Kərr y Kylьk gələk çьmaəta wi qьrr dьkьn, ysa zi Əli Əmər dьkyzьn.

Roke zьna Əli Əmər kaqəzəke dьnьvisə, zь hər ħəft xale wira, wəki əgər:—Hun merьn wərьn, hun zьnьn, van kofije mə bьdьnə səre xwə, runen.

Wi caxi hər ħəft bьra lь oda xwəda tama dьlistьn, caxe kaqьze dьxunьn, bьre euk dьve:—Əhdbə, gərək əm iro be qəţьl vənəgərьn.

Hər ħəft dyşmiş dьvьn, wəki əwe hərьnə sər kenə, əw xarze wanьn u Wərdəke zi zь bre xwəra kaqьz nьvisi bu, wəki „kyre mьn tenə wəlate wə, hun nəjenə sər kyre mьn."

Caxe ky Wərdək vədьgərrə, dьcə mala xwə, ķaǫəzəki zь hər ħəft bьre xwəra dьnьvisə, wəki „kyre mьn hatьnə ħəjfa bave xwə, gərəke hun dəs nədьnə kyre mьn".

Əwe ķaǫəze dьdə jəki ķasьv u eрeçə zerra çi dьde, dьve: —Hərə çəm bьre шьn, bьre mьn we dьha gələ zera bьdьnə tə.

Gyndi we ķaǫəze hьldьdə, dьbə dьdə Əjbəz u dьve, wəki „Həspəki mьn kьħel həbujə, əz le sjarbumə, hatьmə, rreva dь bьn mьnda roda cujə."

Ə́jbəz lь wedəre həspəki zə́f baş dьdə wi, gələk pəra zi dьde.

Əw gyndı çarəkə dьn vədьgərə, dьcə mala xwə.

Ləma zi hər ħəft xal dьcьn lь nəwaləkeda rudьnin.

Ķylьk dьvezə Kərr, wəki „əw mərьve ky dja mə salьx dьdan, qət nəhatьnə şərre mə u mə kəsək zь wan nə kyştьnə.

Ķylьk dьvezə Kərr, wəki – Hərə sərе nəwala handa, bьnerə kəsək lь wьr ţynənьn?

Kərr dьcə dьnerə, hər ħəft xalə we sər həvda runьştьnə; xəzalək kyştьnə, goşt dьxyn. Kərr vədьgərə dьve:—Kəsək tynə.

Içar Ķylьk dьcə dьnerrə, əw mərьve ky dija wı salьx dabun a wanə, Ķylьk dьve:—Lo, lo, hun cь mina gəda sər həvda runьştьnə?

Hər ħəft xal dьdьnə pəj Ķylьk, Ķylьk te dьgьhizə Kərr:

Ha lь həv dan, ha lь həv danə,
Əva şərre xal u xarzanə,
Ķylьk bujə ţapanə,
Kərr bujə heləkanə.

Ķylьk rьməke lь Əjbəz dьxinə,
Zь ystuje həspeda tinə,
Hər şəş xal xwə bь Ə́jbəzra dьghinьn,
Ə́jbəz zь orţe dьrrəvinьn.

Hər ħəft xal zi dьxwəzьn hərdy xarza bьkyzьn, le neta hərdy xarza əw bu, wəki xwə bьginьn Dikoje ap, bona wana lь həv binьn, le hər ħəft xal zi dьxwəzьn Ķylьk bьkyzьn.

Caxe ky dьdьnə pəj hərdy xarza, dь kəvьre Mrazara, kəvьre Mraza dy tiş bujə, Ķylьk jalikira dьcə, le Kərr jalikıra dьcə; hər ħəft xal zi dьdьnə pəj Ķylьk. Sosьka Ķylьk dьsənə, nьkarə bьbəzə, həma lь wedəre hər ħəft bьra zi bь həvra lь Ķylьk dьxьn. Ķylьk kəzəva xwə zь sərе rьme wan dьrrəvinə, dьkə hər pozka sola xwə.

Kərr dьnerrə, wana lь Ķylьk xьstьn, əw dьgeze, şəş xale xwə dьkyzə, le Bəķьr dьrəvə, dьve: — Tu, ba lь ħəft sala lь tə ķəvə, hərə ty zi bər dəste wan zьna hərə, wərə, nane wana bьbə aş.

Kərr vədьgərrə sər Ķylьk, Ķylьk dьve: — Hərə, ty Sosьke bьkyzə, bər ęəve mьn texə ərde bona xəlq nəvezə „əva jabija kyre Sьleminə".

Kərr zi gьlije wi dьqədinə.

— Də sapoke mьn bьkşinə?

Caxe Kərr sapoke Ķylьk dьkşinə, kəzəba Ķylьk zь bər sapoke dər e.

Ķylьk təme xwə lь Kərr dьkə, dьve: — Əz zanьm, caxe ky hun hərьn, Wərda de pəş wəva we be, ęəve we we sor bə, we tə bьkyzə. Ty van gьlije mьn bьqədinə: — Ty mьn lь nьrre peşin kə, hekəke bьkə dəste mьn, bьra dəste mьn ha hərə, be.

Ķylьk wedəre ave dьxə, həma lь wьr dьmьrə.

Kərr ysa zi Kylьk lь nьrre peşin dьkə, hekəke dьkə dest — bona ky Wərdəka de ęəv pe kəvə, bezə „Dьnja ha hatijə, we ha zi hərə" Əwana bər bь wəlate xwə ten.

Mьzginije dьdьnə Wərdəka de, wəki „kyre tə hatьn".

Wərdək şa dьbə, peş wanva dьcə, le Wərdəke nьzanbujə Kylьk kyştьnə, caxe ky Wərdək te ęəv lь çьnjaze Ķylьk dьkəvə, dьvezə Kərr: — Ty hərə, xwə qyrbana wi kə, je ky əv şirət lь tə kьr bu.

Kərr dьvezə: — Wələ daje, əgər wana jək zь mə kyşt, mьn şəş ħəv zь wana kyşt.

Mir pe dьħəsə, wəki Kylьk hatijə kyştьn, le Kərr saq hatijə, dьve:

— Qiza xwə nadьmə Kərr, şəv dьxwəzə zь wi wəlati dəre, e Wərdək pe dьħəsə, wəki mala mir bar dьkə, dьcə peşije bь zor Gylьzər xanьme zь Kərra tinə.

A he Dikoje ap rəħət rudьni, cьmki əw ħəjfa Sьlemane bьre xwə bьlda.

Awqas.

Got: Ə'lije Sьltin, 19 sali, zь nəħja Vedije, gynde Zьmije Əli nьha lь Texnikuma Jerevane pedagogije ja kymançada dьxunə.

Nьvisi: H. Çьndi.

---

23. KƏRR U ĶYLЬK

Dьçьvinə, ha dьçьvinə,
Əmər aǫa diwanək gьran danijə,
Gazi kikan, mьlan, aǫan u aǫaləran kьrjə,
Şəmsi xanьm fınçanək qawe ķəlandjə,
Sər ţьli—peeije xwə danijə,
Nava aǫan u aǫalərda gərandijə,
Sər ţəxte zerin danijə.
„Ki ko ve fınçane zerin sər ţəxte zerin hьlinə,
Dьcə nava ħəzar ħəftsьd kone ela ərəba,
Bьleçane Əlije Gesin zь mьnra binə,
Bь ħəlalja xwəde Şəmsi xanьme we bьstinə.

„Kəsəki ţaqət nəkьrijə ky finçane qəhwe
zь sər ţəxte zerin hьlinə,
Hərə nava ħəzar ħəftsьd kone ela ərəba.
Bьleçana Əlije Gesin zь mьnra binə."

Berivanan cunə berije, pəz majə nədoti; se roz berije nəcunə, sər car roza şunda, berivanan cunə berije Şıvane wan Kylьke Sьleminə, Kylьke Sьlemin hьlani, go:—Gəli berıvanan, cь bujə, cь qəwmijə?

Berivana gote:—Iro se roz u se şəvə, hun berije nəcunə. Berivanan goteda:—Ķylьko, bьsək, əze zь təra bezьm. Berivane bь çarəkeva zь Ķylьkra got u wəķland, serida ħьkjat kьr, cь qəwmi bu.

Ķylьk dar u kylav avit; caryx, gore xwə avit; banz da cu diwana Əmər aǫa. Ķylьk nьheri ky diwana Əmər aǫa ţьʒi bujə, əw sьlav dajə, finçana qəhwe sər ţəxte zerin dijə; kəsək ţaqət nakə we fınçana qəhwe sər ţəxte zerin hьlinə. Ķylьk lь we cəvəki Şəmsi xanьme şkenandijə.

Finçane qəhwe sər ţəxte zerin hьlanijə,
Sər dəv u leve xwə şəkьrandijə, wərgərandijə,
Məde box u bəranan şkenandijə.

Kərre bьra zь weda hatijə, gotijə:—Kylьke Sьlemin, bьra, əva jar jare zьnan ninə.

Haşa zь wə əva dolazdije dəşte ninə,
Əva şьxyle box u bəranajə, cь zorə, cь cətьnə.

Kylьke Sьlemin lь we gazi kьr, go:—Xaco nalbəndo, Şəko, saz bəndo, hərьn Səgləwi, Sosьke zь təwle dəlinьn, eokana zivin zь balgika Wərda de binьn, Wьsan bьkьn, Wərda de pe nəhьsə.

Ləko, sazbəndan cun Səgləwi u Sosьk kьşandьn,
Zine romani le kьrьn,
Təng y bəre zerin şьdandьn,
Cun eokana zerin zь bəlgia Wərda de kьşandьn.

Wərda de banzda, sər pija səkьni go:—Ləko, sazbəndo, əw cь qəwmijə, cь bujə? Sala isalin, çote bərxe mьn zь mala mьn dьdьnə bьrrine.

Wərda de wi caxi həjşte sali bu.

Ləko hьlani go:—Əw nə suçe məjə, kьrьn, kьrьna Əmər aqajə. Ləko disan zь serida, cь mə gotijə nəqьl kьrijə, bь çarəki hьkiat kьrjə, zь serida got Wərda dera.

Wərda de zь we banzda, cu diwana Əmər aqa, səkьni u got:

Əmər aqa zь oçaxa kor bi,
Zь pьştani bawi bi,
Zь dəstani saqət bi,
Zь eəvani kor bi,
Sala dь vi sali, cawa çotə kare mьn,
Zь mala mьn dьdi bьrrin.

Əmər aqa hьlani got:—Wərda dejo, bazar ko həjə, rьza xwədejə, hьzdьki kyre xwə bьzvьrrinə.

Wərda de banzda, nьherri ky Kylьke Sьlevi sjar bujə, Kylьk gazi dьkьr:—

Binьn zь mьnra binьn,
Gazikьn, Bьqdo zь mьnra binьn,
Kərre bьra zь mьnra binьn,
Gazi Ləko sazbənd bьkьn birьn.

Wərda de zь we hьlani, go:—Kylьke Sьlevi, lawo, məcə nava hətsьd həzar kone dь ərəba, ty nьkari Bьleçane zerin bini zь weda.

Kylьke Sьlemin hьlani, go:—Wərda deja, əw nə şьxyle təjə.

Wərda de hьlani, go:—Kylьke Sьlivi lawo, nə bь xer həri, nə bь xer bьzvьrri, hivja mьn zь xwəde həjə, sər mala xwəda nəji.

Wərda dera zь we hьlani, Kylьke Sьlivi got:—Daje, zь bona şire sьpi nəbuja, mьne rьməkə carparsu dь nəqde tə bьşьdanda, hərdy gyrcke tə səre rьma xwəda dərxьsta.

Wərda de go:—Kylьko, lawo, bь xer həri, bь xer, bь xer u sьlamət bьzvьrri beji sər mal u təmələ xwə.

Wərda de hьlani, go:—Kylьko, lawo, ty bьsək, əze şirətəke təra bьkьm, həmin ky ty dьci, sər rreja tə kəvьrki kuvi həjə, xəzalək zь we radьbə; ty du xəzale nəci; xəzal gynənə. Sər rrja tə goləgəni həjə, sər goləgəni pəja nəbi.

Lь wedəre dərbaz dьbi dьkəvı nava şərr.

Zь we da ten həft sjar,
Həft zi kyre Dudenə,
Həspe wani dəq—dəqinə,
Bozьn, nav zıavьn,
Sьmkodınə,
Gyh kəwrişkinə.
Sjared wani çizmə fənərinə,
Koloze wani həsəninə,
Şəre wani Hamudinə,
Qəjlone wani marraninə,
Kiske wani Hələbinə,
Səıiki qəjlone wani hoqəniv tytun hьltinə.

Gava ky nəfəse ledьdьn, zь dəst
həv dьrrəvınьn.
Rьme wani car parsunə,
Cьle ərəbin zь çəmədə həb-həb
garьs dьçьvinə.
Go:—Lawo, hərə, əw həft zi xalane tənə.

Kərr u Kylьk re kətьn, cun. Kьn cun, drez cun, əkər pьrr əkər hьndьk, rasti Kəvьre kuvi hatьn. Le nьherri ky zь bьnja Kəvьre kuvi xəzalək rabu. Merьka həma danə du xəzale. Lь we dəşte həft səhət gərand. Xəzale xwə da zьnara. Kərre bьra zь weda hati, eokan avit stuje xəzale, gьrt. Zь we dəre Kylьke Sьlivi gazi kьr got:—Kərro, nə əw neeira mьnə.

Kərro got:—Neeır disan neeira təjə.

Lь wedəre hersa Kylьk rabu u eьrr u dьzuni bьre xwə kьr, go:—Xəzala mьn bərdə, bьra hərə.

Kərr xəzal bərda. Edi nьzam cənd roƶ, cənd şəv pəj xəzale cun, paşe hatьn sər goləgəni, gьhıştьnə xəzale; xəzal kyştьn u lь we dəre xəzal şərƶekьrьn u gotьnə Ləko sazbəndo:—Rabьn xəzale təmiz kьn, bьpeƶьn.

Ləko sazbəndo rabun xəzal təmiz kьrьn; patьn. Wəxta şive anin sьfrə xwəra vəkьrьn u xwarьn u vəxwarьn.

Kylьke Sьlivi hьlani. go:—Sazbəndo, Ləko, əm ko wəstjanə, əme ƶь xwəra razen, hune qərawьle həspa bьn, pak le hьşjar bьn, bьra həsp nəcьn sər golgənia, ave golgənia vənəxyn, ava gəni pisə, we həspa bьkyƶə.

Razan, kətьn xəwəkə şirьn. Şəv cu nive şəve, Ləko Sazbəndo cawa rewije ƶь dur hati u pьrr wəstjaji, əw ƶi razan. Səgləwi u Sosьk cun sər golgəni, ƶь golgəni awqa xwarьn, awqa xarьn, ky təng u bəre xwə qətandьn u sər ave səkьnin, çikiva nəcun hәta sьbe.

Sьbə cawa vəbu, Kylьke Sьlivi rabu. sər xwə səkьni, nьherri, cь bьbınə ky Səgləwi, Sosьke awqa av xwarьnə ƶь ava golgəni, ky təng u bəre wan qətjanə.

Kylьke Sьlivi tuji sər dəste xwə u şur kьr, kьşand, gava ky ƶь çi dərani, Bьqdo, Kərro bьhistьn, banz dan sər xwə; xwə avıtьn sər dəst u pije Kylьk u rəça ƶe kьrьn, gotьn:—Əgər tyje, xylame mə bьkyƶi, əm ky dagərjan, Ómər aqa we bьbeƶə, cun, hərdy xylame xwə danə kyştьne, hatьn.

Kylьke Sьlemin gyhdarija bьre u Bьqdo kьr, xylaman nəkyşt. Lь wedəre runьştьn, şewra xwə kьrьn, gotьn:—Əme cawan bьkьn, edi həsped mə nav bьtьn; əm pəƶmurdə bun.

Kylьk hьlani ƶь Kərre bьrara go:—Gəli bьrano, hun lь vьra bьsəkьnьn, əze hərьm təsəlija kone ərəba.

Rabu bь pia cu nava kone ela ərəba. Bərdəre kone pirək səkьni, go:—Pire, ƶь mьnra avdəwəki binə.

Pirəƶьn hьlani həskəki lь sər səre Kylьk xьst, go:—Ƶь van dəra ynda bə, ty dьbeƶı qəj Kylьke Sьlivınə, ƶь mьn avdəw dьxwəzə, hərə bər kone Əlije Gesin, lь we dəwatə: nan ƶi dьxyi, dəw ƶi vədьxyji dьcı.

Kylьk ƶь we, bəre xwə da kone Əlije Gesin. Əlije Gesin aqaje e,e bu. aliki dəf, aliki zьrrnə bu, nav kef u hənəkada bun. Lь we səhətəki səkьni, bala xwə da, nьherri kəsəki le xydanti nəkьr, ƶь weda vəgərıja, hatə çəm Kərre bьra. Kərre bьra ƶь

weda hьlani, go:—Brajo, ty cuji nav kone ərəba, lь we cь həbu, cь ţynə bu.

Ķylьk zь we hьlani, got:—Brajo, əz cum hər kone pirəke, ţibum, mьn ze avdəwəki xwəst. Pire hьlani, got:—„Də ynda bə, xy ty Kylьke Sьlivi nini, əz avdəwe bьdьmə tə, hərə bər kone ərəba, lь we şajə u dəwatə, hər tьşt həjə". Əz cum nav kone ərəba, lь bər kona Əlije Gesin, lь we dəf u zyrnə u dəwat həbu, əz səkьnim səhətəke zedə, kəs lь mьn nəbu xaji, kəs tьştəki zь mьn pьrs nəkьr, əz rabum vəgərjam hatьm.

Kərre bьra hьlani got:—Ķylьke Sьlivi brajo, rabьn, əm ajarbьn, hərьn u sər konada bьgьrьn.

Ķylьke Sьlivi hьlani, go zь Kərre bьrara:—Hun ze gər bьn, dьsa əze hərьm ţəsəlija kona.

Cu.

Cu, lь bьn kona avək məzьn həbu, le nьherri həspək anin sər ave, av bьdana. Żь wedəre Ķylьk gazi kьr, go:—Kyrro, lawo, byhyrre ave lь kujə?

Kyrьk zь we gazikьr, go:—Xy ty kor nini, rast lexə, wərə çəm mьn.

Ķylьk lexьst nav ave, hatə çəm kyrrьk, nьherri cawan salьx, sulьx dьkьn, həmьn əva Bьleçane Əlije Gesinə, hьlani zь kyrrьkra got:—Əva bərgira kejə?

Kyrrьk hьlani, go:—Əw xəbər zь dəve tə, həft bave tə zedənə, ty nabini, nə əva Bьleçane Gesinə, nə bona we Ķylьke Sьlivi əskər kьri hatijə, ky əve bьhə.

Ķylьk bь kytakьrьna xəbəre kyrrьk, şəmarək lь pьşt gyhe kyrьk xьst, stuje kyrьk alьkiva xar kьr, Bьleçane Gesin zь dəst stənd u gotə kyrrьk:—Də hərə, bьbez Ķylьke Sьlivi əzьm. Bezə Bьleçane zerin stəndьmə, əzi va mə.

Lawьk bь cь haləkı banzda, cu nava kona u zь tьrsa xwə, zь Gesira nəweri gota, cьmki gələk xof dьkьr zь kyştьna xwə.

Peşja kona dəf u zьrrnə bu, həmu govəndeda dьləjstьn. Kyrrьk zi styxar cu poekeda gьrt dьləjst.

Ķylьke Sьlivi zəf le nьherri, kəsəki nəhat həwarije, nav xwəda got:—Əz ve həspe vi haiida ky bьbьm, lь mьnşərmə, we bьbezьn: „Ķylьke Sьlivin bь dьzitije bьr".

Żь we dəre zьvьrri cu nava kone ela ərəba u bь dəngəki bьlьnd got:—Ķylьke Sьlivi əzьm, zu rabьn ţətəruke xwə bьkьn.

paşe nəbezьn bebəxtjə u zь we dəre şure xwəji çəwahьr kьşand, kətə nava kone ela ərəba. „Bavo, bavo" kətə nava kona, həjani xwə gihand bər kone Əlije Gesin, hərci hatə kyştьne, bьrindarkьrьne, rəvin zь bər dərkətьn, xwə bь Əlije Gesinra gihand; şurək lь orta kone Əlije Gesin xьst. Kon dy qət kьr, mьləki Əlije Gesin xьst. Əlije Gesin bьrьndar bu, bь haləki topə çaw hьlda u bь şure xwə bər bь həft kyre Dude banz da, cu. Lь rreda zəf mьtalə kьr, cьma ky əw zi dьzmьne həv bun: „Cawa hərьm, carə tynə, go, əze hərьm xwə bavezьmə nav dьzmьne xwə. Əze bezьm:" Mьn aza bьkьn jan bь şure mьn, mьn bьkyzьn".

Cu xwə gihandə mala həft kyre Dude, le nьherri sər nanьn, savar dьxyn; gotə wana:—Əva şur u kəvane mьn u sərhatija xwə zь həft brara nəqьl kьr, got—Iro nivro şunda, xortəki bьlьnd, sьmel narьnçi, sər pьşta Bьleçane runьşti bu, zь mə həzar həftsьd kona, əz bь təne zь dəste wi saq mam, mьn xwə bь wəva gьrtjə, hatьmə.

Awqa ky bьhistьn, zь həftan pьeuk hьlani go:—Gəli brano, əw ky həjə, əw zь çьnse məjə.

Braje məzьn gote:—Bьrajo, wьsanə ty dьtьrsi, ty məje bь mərra, ty lь vьr bьsəkьnə.

Bьre dьne dəng da, go:—Zu kьn sjarbьn, əm hərьnə həwarije.

Həmu bь həvra sjar bun, bь ləz azotьn cun.

Kylьke Sьlivi cawan ky Bьleçana Gesin bьr, cu gihandə Kərre bьra. Kərre bьra lenьherri, ky Kylьk Beleçana zerin anijə, hьlani got:—Brajo, nəbə, tə bь dьzitije anijə?

Kylьk got:—Brajo, əz we nьzanьm, təne pəjak zь nav kona rəvi, mьləki wi tynə bu, topə çaw bьn cənge wi bu, şurəki lь dəstan bu, dьrəvi, ça cawa dьrəvi. Zь wi zedə cь həbja idi, brajo.

Kylьke Sьlivi durəbin hьlda, nьheri ky zь durva ten. Həft sjarьn, jək nav wan qəjlune dьkьşınə; sər qəjluna wi hoqə niv tьtun hьltinə, nəfəsa le dьxə, zь dəst həv dьrəvınьn.

Kylьke Sьlivi durbine datinə,
Sosьke zь təwle dьkşinə,
Zine romani sər dьxinə,

Təng u bəre zerrin dьşьdinə,
Rьma carparsu dəst ьstinə,
Dəste xwə davezə lь qərpuze,
Lьnge, xwə datinə lь zəngije,
Got:—Ja xwəde u runьştijə sər pьşte.

Təmin lь Kərre bьra kьr, got:—Brajo, hьngi əz saxьm, ty həwara mьn nəje. Azot peşja dьzmьna, gazi dьzmьna kьr, got:
—Əm be bəxti şərr bьkьn jane merani?

Dьzmьna çav dan:—Əm nə mere bebəxtinə, ərde dy səhəta həzdьki əm tekəvьnə peşija tə, ty wərə, əw əxtarja təjə, cьqas dьxwəzi bьkyzi, həjani səre məzile, zь weda ky dagərijan, əgər əm gьhiştьn dьkyzьn, le wəki əm nəg zьnə səre məzile, əxtarja təjə, əme pəj tə ben, cьqas dьkari bьkyzə.

U əw həft bьra rəvin həjani səre məzile. Kylьke Sьlemin xwə jəkira gihand, rьmək car parsu lь tənьşta jəki da u bь rьmeva hьlani sər səre xwəra avit.

Şəş sjara xwə gьhiand səre məzile u gotьn:—Çan, idi dora məjə, ty hərə mal.

Əw dьkəvьn dy sьre, sjar həspe xwə davezə şovəkə kotan. Həspe sjara dьkəvьnə nava şove dьbьçьn, şəş sjar ten dьgьhizьn, dьnerьn xortəki cawa lь tənьşta həspe kətijə. Məzьne wan sjara gazi kьr:—Xorto, nave tə cijə? Ty xortəki həjfi, nave xwə mьnra bezə.

Xort nav şova kotane gazi kьr, go:—Gəli sjara, mьn poze bave wə . . . nave mьn Sьmel sori narьnçijə, got:—Xwəde tala mьn bunə nəjar.

Həspa mьn bu bəjar, də dərbe xwə dawşinьn,
Dərbe xwə nəhevşinьn,
Məzьne sjara nьherri, wəki əw nave xwə navəzə, got:—
Gəli bьrano, dərbe xwə dawşinьn.
Qət dərpe xwə nəhevşinьn,
Əw şəş zi rьme xwə dawdьşinьn,
Sərə rьme wan nav gəwde Sьlemin dьminə.

Kərre bьra durbine bər cəve xwə dьgərinə, dьnerə bьre wi nav şova kotaneda kətijə. Kərre bьra Bьleçane zь təwle dьkşinə, radьbə, lь Bьleçane sjar dьbə, dazo dьcə nava şove. Kotane dь-

nerrə, ky Kylьke Sьlemin ķəţijə. Kərr got:—Bьrango, əw cь tə qəwmijə, cь bujə?

Kylьke Sьlemin got:—Bьrango, lь mьn tьşt nəbujə, ţəne şəş keea əz gəzkьrьmə.

Gava ky Kərre bьra pəja dьbə, gizme fənəri zь lьnga dьķьşinə, nьherri ky, ħure Kylьk nava qizmada ţьzijə.

Kərre bьra radьbə, bь hers həspe xwə sjar dьbə, gazi dьzmьna dьkə:

Bьrrəvьn, ha bьrrəvьn,
Əz se çara Kərrьm,
Xydane həspe gylovərrьm,
Gəli dьzmьna bьrrəvьn,
Ha bьrrəvьn, bьrəvьn.

Dьķəvə du dьzmьna, ħəjani sərе məjdane, wan pença bьrьm dьkə, davezə, zь wedəre Kylьk gazi dьkə:—Kərre bьra, wərə əw ħəft zi xale mənə, əw jək zi bona xatьre dja mə bərdəbьra hərə, wəki çьnse xale mьn, ynda nəbə.

Kylьk zь Kərrora got:—Nə dja mə, got:

Ħəft xale mə hənə,
Ħəft zi kyre Dudenə,
Həspe wana dəq-dəqi bozьn,
Nave wanə zьravьn,
Gyne wanə ķewrişkinə,
Sьme wanə sьmkodinə,
Sjared wan gizmed wan fənərinə,
Cəu-cənde wan Stəmbolьnə,
Ķoloze wan Ħəsənainə,
Şəre səre wan Hamudinə,
Ķişьke ţţuna wan ħələbinə,
Mьştьka wanə marraninə,
Səre qəlьna wanə hoqə niv ţţun hьltinə,
Rьme wanə nəzəri car parsunə,
Cьle ərəbi zь çəmədе ħəb-ħəb garьs dьçьvinə,
Əw zi çьsьne xale mьn.

Kylьk got:—Bьrajo, gava əz bьmьrьm mьn sjarkə, sər həspe, mьləki mьn tənьşta həspeda dardakə, ķi ky hat zь mьn pьrsi, əze bezьm „Dьnja wa hatijə, ysa zi dьcə“.

Kərre bьra bьraje xwə hьltinə, te gynd· Kərre bьra Fьleçana zerın dьvə təslımi Əmər aqa dьkə; Şəmşir xanьme zь xwəra peşkeş dьstinə u paşe breje xwə dьvə, zera tьrbe dьkolə u vədьşerə.

Xьlas.

Got: Manuk Aço Tonojan, zь nəhja Talin, zь gynde Talina zerin, 60 sali·

Nьvisi dərsdare gynde Kələşbəge (disa lь sər we nəhije) Kərəm Tonojan.

---

24. KƏRR Y ĶYLЬK

Kərr y Ķylьk kyre Sьlemanьn, əwana lь nav ela Əli sijara dьman. Wəxtəke bave wan dьmьrə, əwana eţim dьminьn. Rozəke orţa wan u Əli sijara lь həv dьķəvə. Wərdaka dija wan le dьnьherə wəki Ķylьk məriki sər saqə (jane bь hers) əwe roke qətləke bьkə.

Wərdək dьbezə:—Lawo, rabьn əm lь vьra barkьn, hərrьn eləkə dьne, əwana gyrra dija xwə dьkьn, radьbьn mala xwə bar dьkьn. Wəxta əwana ķoca xwə bar dьkьn, zь obe qət ķəsək naje peşija wan u əwana ķoca xwə re dьkьn dьcьn.

Əwana reva həv dьşewьrьn, dьbezьn:—Əm hərnə ela ķe u nəcnə ela ķe? Wi caxi Wərdəka de dьbezə:—Əm hərnə eləkə ysa, wəki lajiqi məvə. Wi caxi Ķylьk dьbezə:—Də wəki ysanə, bьra, hun ķoce bazon, əz peşda hərьm, bьnьherьm ķizan elə lь peşija məjə, Ķylьk dьcə dьnьherrə wəki ela Qota u ərəba bal həv daninə, sərəke wan ħərdy ela dьkьr Əlije Əmər aqa. Ķylьk le nьheri, wəki nav wan ħərdy elada ţəne konəki zəfi məzьn həbu, əwi pьrs kьr, got:—Əw kone hana je ķejə?

Zera gotьn, wəki:—Kone Əlije Əmər aqajə, əw zьviri hatə peşila ķoca xwə u got:—Da e çan, hun əwi kone hanaji məzьn dьbinьn, əw həjə kone Əlije Əmər aqajə, ķoce vьrda bazon, əm hərьn lь keləka wi koni dajnьn.

Əwana azotьn cun ķeləka wi koni danin, xorted obe hatьn ķoca wan danin u kone wana vəgьrtьn.

Lь we dəre cənd sal dərbaz dьbьn, Kərr y Ķylьk dəst təng (ķəsib) dьbьn. Ţəne mьħinəkə wan həbujə, əw zi ja bave wan bujə, wana qejmiş nə dьkьrьn mьħine bьfroşьn.

Nave mьħine Sosьk bujə, rənge we boz, navtəngə zьravə kьraskьri, mərьv ħьzmətķar bu lь Sosьke, forme u recune bьnь-

ħerija, wəxta ky Sosьk dьbəzandьn, əwe bь sьme xwəjə kovьki dy bьhyst niva xwəli ƶь bьne ərde sər xwəra qyloz dькьr.

Bona we dəstəngbune Kərr y Ķylьk dьbьnə gavan.

Roƶəke ƶi Ķyьk lь Sosьke sijar dьbə ky bьbə av bьdə.

Həma we roƶe ƶi Əlije Əmər aƣa dьbinə! daha şaş dьbə, lь Sosьke, bəƶn bale dьnьherə, cəwa mina xortəki dьl teķəvə qizəke, ysa dьle Əlije Əmər aƣa avitə Sosьke.

Hьlda got:—Ax! mala mьħine şəwьtij, cь mьħinəkə.

Xwəƶьla bьra mьħinəkə mьnə ysa həbuja, cь dьbu bьra bьbuja. Kylьk çabe dьdə, dьbe:

—Eh, mala tə avaba, tə həla mьħin nəditьnə, ty həla Beçana Əlijesjara bьbinə, tyje idi lap xwə şaş bьki, Sosьka mьn lь bal we cəwa mьzginijə. Gava ky mərьv lь Beçane, çane kьraskьri, nav tənga ƶьravə təħƶiki, lь sьme gьlovərə kovьki, gaje ķewrişki dьnьherə, daha mərьv dьbe bьra dare dynjalьkeda ţьştəki mьn ţynnəbə, bьra ţəne Beçan mьħina mьnbə.

Gava ky Əlije Əmər aƣa wi gьliji ƶь dəve Ķylьk dьbьhizə, ida xwə ynda dькə, dьbeƶə:—Xwəde, ķьnge əw məħine bьgьhiƶə dəste mьn.

Roƶəke Əlije Əmər aƣa lь dəfa həware dьxə, ƶь ela Qota u Ərəba gьşk sər həvda ţop dьbьn. Dьbeƶьn:—Cijə, cь ninə?

Əlije Əmər aƣa dьbeƶə: ķi ky çylət dькə ve istəkana qawe sər xwədakə u hərə Beçana Əlisijara ƶь mьnra binə, we Pərişana mьn bь ħəlalija xwəde ƶь xwəra bьstinə.

Cьqas xort u zəlame we dəje həbun, jəki truş (hynər) nəkьr wəki we istəkana qawe sər xwədakə.

Gьşka sər xwə bərƶer kьrьbun u dьponьƶin (dьfькьrin).

Həma we roƶe ƶi Kərr u Ķylьkə lь bər dewer bunə, wəxta we jəke dьbьhiƶьn, Ķylьk daha səbьr nakə dьbeƶə, „wərə, əƶe finçana qawe sər xwədakьm.“ Kərr dьbe:—Bьra çan! cь işe mə peķətijə, bьhelə əm kyla xwə bьmьrьn, əm we rençbəre xəlqenə, əme cəwa hərьn. Ķylьk lь we dəre Kərr hers dьbə u dьbeƶə:

—Ty nə kyre Sьleminin, ki cь zanə Wərdəka dija ty ƶь ķe gьrti.

Ķylьk mərьvəki qaf səqətə, dьbe:—Ty teji, wərə, najej, qət ƶi məje, əƶe hərьm.

Wəxte ky Ķylьk dьcə Kərr ƶi dьcə.

Wəxte əwana dьcьn, dьnьherьn we gьrə-gьr u əgite Qota, Ərəba lь həv çьvijanə, finçana qawe lь orta wan.

Kəsək nəwerə hьldə sər xwədakə, gьşka səre xwə bərzer kьrьnə u dьponьzьn.

Həma lь we dəre Kylьk radьbə, dəst lь singe xwə dьxə, dьbezə:—Əze finçana qawe sər xwədakьm.

Kər dьbe: Ţo-to Kylьke bьra, əz həirana serinə həwi wi, həw wi,
Ķərəmkə məjdane finçana qawe hьlinə həwi—wi həw wi,
Sər sьmele zərda wəlgərinə həwi wi—həw wi,
Pərişan xanьme zь xwəra bьstinə, həw wi—həw wi.

Gava ky Kərr wa dьbezə, ćəve Kylьk sor dьbьn, finçana qawe sər xwəda dьkə. Çьmaəta we dəre gьşk lь ćəve həv dьnьherьn, ke zь wana əw jək bawar dьkьr.

Kylьk dьbezə:—Əlije Əmər aqa, ty kar y bare mə bьkə, əme sьbe rekəvьn. Əli Əmər aqa dьcə kar u bare wan dьkə.

Əwana bona we jəke nədьcun, kare xwə zь mala xwə nədьkьrьn, cьmky Wərdəka dija wan ky bьbьhista nədьhişt əw hərьn.

Sьbe Kylьk rabu, cu bal Wərdəka dija, rьça ze zьr ky Sosьke ze bьstinə.

Wərdəke got:—Te kyda həri Kylьk?

Got:—Daje çan, xort ħəmu dьcьn zь xwəra bьgərьn, səjranə bьkьn, əz zi dьxazьm hərьm, ţəv wan xwəra hьnəki bьgərьm. Sosьke bьdə mьn.

Wərdəke bawar nəkьr, got: Na-na, rast bezə, bьnьherьm te kyda həri?

Kylьk disa zera rasti nəkьr, got:—Daje, gьlije rast əwə, əz zь tərа dьbezьm. Qərəz bь çyrəki Sosьke zь Wərdəka dija xwə dьstinə.

Kylьk, Kərr u Diko, Puko, Nəxmət, Byqdong dьdьnə sər xwə dьcьn.

Həma roza ky əwe hərьn, qiza Əlije Əmər aqa dьcə səjrange. Reva rasti wan te, Kylьk dьbezə Kəre bьra: —Wərə, əm bь qəsti hьnəki lь bər həvra bьcərxinьn, bьra Pərişan xanьm lь mə bьnьherə, bьne qəbul dьkə, jane na. Kərr gьlije wi ţəxsir nakə, dьbe: Baş.

Hьnəki həspa xwə bər həvra dьcərxinьn u cənd rьməka davezнə həv, ćəv lь Kylьk sor dьbьn, wi ţьre ky əw bь rasti şər dьkə, həma dərbe kyştьne davezə Kərr.

Pərişan xanьm dьbezə:—Ţo ţo, Fərmanə, ha fərmanə həwi wi
həw wi,
Bujə şəre ħərdy bьranə həwi, wi, həw wi,
Kərre bьra bujə ţapanə həw wi, həw wi,
Ķylьk bujə heləkanə
Həw wi lь mьnə həwi wi, həw wi.

Kərre bьra dьneherə, idi əəve Ķylьk sor bunə, idi xwəyndа kьrijə. Dьbezə: – Ķylьk. mala tə bьşəwьtə, nə'əz bьre təmə, mal bşəwьtijo te mьn bьkyzı. Caxe Kərr wa dьbezə, hersa Ķylьk datinə. Dьbe: – Haj le, mala mьn şəwьti, mьn sьbeda ķera dьkьrə şər.

Əwana rre dьkəvьn dьcьn, Pərişan xanьm zi dьcə mal. Pərişan xanьm dьfьkьrə, dьbezə:—Əwana cun, Wərdəka dija zi paşe pebьħəsə, dьle xwə bьkə, je bezə, buka mьnə xajin bu, haz pe həbu, nəhat mьnra nəgot.

Dьcə Wərdəkera dьbezə, ky kyre tə cun səba Beçana Ǿlije sijara. Wərdək dьbezə: Aha mala mьn şəwьti. Dьbe:—Əwe hərьn, we ǿssə x̆ale xwəra bьkьn şər.

Wərdəka dija xwə dьkə forma mera radьbə sijar dьbə, pəj wan dьķəvə. Pьrr dьcə, hьrdьk dьcə, nezikaje lь wan dьkə.

Ķylьk lь pьş xwəva dьnьherə, cь bьnьherə, sıjarək we mina ba bruske pəj wan ķətijə. Ķylьk dьbezə Kərrda, dьbe:—Kərre bьra, ça ty paşda bьminə, bьnьher əw sijare haneji te cь sijarə, bьnьher sijare xerejə, şərejə.

Kərr paşda dьminə, sıjar te neziki wi dьbə u dьbezə:
—Həj mьn ha-haji wəkьrьno, hune kyda xlas bьn. Te mina bьruske cəwa zь ǿ manada be. tunçьk u ţəmolije Kərr dьgьrə, qaşa zinda datinə u dьbezə:—Mьn mьrıja goje wə. . . bь wi ħynyri dьcьnə ţalana.

Wərdək te neziki Ķylьk dьbə. Əw Ķylьk dьkьnə şər. Wərdək lь Ķylьk naxə, le həma Ķylьk dərba kyştьne davezeda. Wərdək dьnьherə, ky Ķylьke qaf səqətidi haz xwə tynə. we lь wexə, bьrindarkə, Wərdək sing u bəre xwə vadьkə u dьbezə: – Ķylьk, mala tə bьşəwьtə, cьma ty mьn nas naki; Wərdəka dija təmə. Əw ky ysa dьbezə hersa Ķylьk datinə.

Wərdək dьbezə:—Lawo, hune kyda hərьn?

Ķylьk dьbezə; Əme hərьn Beçana Ǿlije sijara binьn,

Wərdək dьbe:—Lawo, hun wərьn ve j əke məkьn, bьzьvьr-rьn, əm hərnə mal. Hun nьkarьn binьn, hune xwə zi bьdьnə sər.

Kylьk dьbezə:—Ţo ţo. Əm hənə Kərr Kylьke Sьleminьn həwi, wi,
Çotə bərane kələ, qərqaşə cəv rəşinьn, həwi wi həw wi,
Əm ţofana ru zəminьn, həwi wi həw wi,
Zьrave dyzmьna he zь durva dьqatinьn həw wi, həw wi.

Wərdəka dija wan dьkə, nakə ty ilaçe nakə. Dьbe:—Lawo, wəki hun nazvьrьn, bьsəkьnьn əz zь wəra salьxa bьdьm, ıza hun ħərьn.

Wərdək dьbe:—Lawo, hune hərьn lь peşja wə, demьn demьsta-nьn, kole ħəwşane we lь wə babьn, çote kare xəzala we lь bər rabьn.

Nəbə-nəbi hun dьdьnə pəj:

Hun cun, hune we şəve lь wi çije dem bьminьn, hun zi je ţibьn, həspe wə zi je ţibьn hun mьqati həspe xwə bьn, wəki həs-pe wə nəcьn golə-gənijada ave nəxyn, cьmky wьra çi çija gole gəni hənə.

Jək zi ţəmija mьn lь wə, nəvi nəvi hun bь xale xwəra bьkьnə şər, gava ky hun xale xwəra bьkьnə şər, hun saq vənagərьn.

Lь we dəre Kərr hьldьdə dьbezə:—Daje, ka nişane xale mə cьnə, wəki caxe əm dьbinьn, pera nəkьnə şər.

Dija zera dьbezə:

—Ħəft xale wə hənə, əw ħəft zi kyrre Həse Dudenə.

Ţo-ţo. nave bьre məzьn Əjvəzə, ha Əjvəzə, həwi wi—həwi wi
Xydana şəla dor gəvəzə,
Mina gyre cьla bь xure xwəra dьbəzə. Həwi wi, həwi wi,

Ţo-ţo:—nave bьre orţe Bəkьrə, ha Bəkьrə. Həwi wi—həwi wi,
Sьbe zu radьbə nьmez dьkə. Həwi wi—həwi wi,
Zь xwəde hivi dьkə. Həwi wi—həwi wi,
Wəki zь ħətf qəzija jək sərra nəbьhyrə. Həwi wi—həwi wi.

Ţo-ţo:—Kolose wanə dəvəţukinə. Həwi wi—həwi wi,
Şəħle səre wanə Həmidinə. Həwi wi—wi.
Qьlьke şəħla sər mьldda dalьqinə, Həwi wi—həw wi,
Cyx y cərgəzije wanə Ərzrymınə. Həwi wi—həwi wi,
Kondəle lьnge wanə fьrьngınə. Həwi wi—həwi wi,
Həspe wanə kьħelə nav təng təħzьkinə Həwi wi—həw wi

Gyhe wanə ķewrişkinə. Həwi wi—həwi wi,
Sьme wanə ķurə kovьkinə, Həwi wi— həwi wi,
Rьme dəste wanda bь xəmlə 12 movьkinə Həwi wi—həwi wi,
Qəlьnəkə wan həjə hoqə niv ţytuna Muşe hьltinə, Həwı wi
həwi wi,
Mina gyre cьla qylab·qylab sər mьle həvra dь fьrinьn. Həwi wi
—həwi wi,
Duje lodəke zь qəlьne dərtinьn. Həwi wi—həwi wi
Ӡь wi caxi zьrave kyre kyrmança lь orţa məjdane dьqətinьn. Həwi lь mьne həwi wi—həw wi,

Wərdək wan ţəmije xwə ţəmam dьkə, xatьre xwə zь həv dьxazьn, əw dьcə mal, əwana zi tenə səfəra xwə. Əwana caxe ten wi çi, ķizani Wərdəke salьx dabu, ķole ħəwşane ba dьbьn, kara xəzala radьbə.

Ķylьk dьbezə:—Əze bьdьmə pəj,

Kərr dьbe:—Teje cəwa bьdi pəj?

Nə Wərdəka dıja ţəmi lь mə kьr, got, wəki nədьnə pəj kara xəzala.

Gьlje Kərr nakə, dьbe:—Mere xəbəra zьne, dьķəvə ħale mьrьne. Ķylьk dьdə pəj kara xəzala, dьgьrə tınə şərzedьkьn. Goşte we dьpezьn, dьxyn.

Lь wan dьbə evar. Ķylьk dьbezə—Kərr, dьbe, bьra, əz wəstijamə, xəwa mьn te, ty mьqati həspavə, wəki həsp nəcьn ava gollə gənija nəxyn. Ķylьk radьze, Kərr qərəwьlije dьķьşinə.

Wəxtəki şəve, xəw dьķərə cəve Kərr. Əw dьhenьzə u nьşķeva xəwra dьcə. Həsp zь dəste Kərr dьfьlьtьn.

Sosьk zь ţina, səre xwə zь ţina hьltinə u dьkəvə wan bəssa. Sosьk dьcə rasti gollə—gənike te, dəve xwə dьkə we ava golə-gənije bь bəq u rəqava hьldьcьnə, ysa hьldьcьnə wəki zьke we dьwərьmə.

Wəxtəki Kərr nьşkeva vədьçьnьqə sər xwə, dьnьherə ky Sosьk tynə. Kərr radьbə səre xwə hьltinə dьķəvə wan bəsta, dьcə sər goləke, dьnьherə ky Sosьke ysa ava bəq u rəqa ysa hьlcьnjə, ky zьk le wərьmijə, idi nьkarə bьlрьtə, gave xwə zьhəv kьrьnə u nava goleda—səkьnijə.

Kərr bь ħaləki Sosьke zь gole ķaşdьkə, dərdьxə. U hьnəki dьgərinə; nəpьxa we datinə, Kərr Sosьke tinə. Sьbə ron dьbə,

Kylьk le dьnьherə ky zьke Sosьke dakətijə, gəm-məme səre we u bьn zьka we ħərrı gьrtijə. Kylьk dьbezə Kərr, dьbe: – Kərre bьra, ty wərə mьnra rast bezə, işəv Sosьke ava goləgənija xwarijə.

Kərr dьbe: — Wəllə, bьra cь zь tə vəşerьm, cь zь xwəde vəşerьm, ty ky razajı, xəw kətə cəve mьn. əz xəwra dьcьm, Sosьk zь dəste mьn dьfьlьtə, dьcə dьkəvə nava ava golə gənije, əz zi rabun, mьn nьherı tynə; əz rabun, kətьm van bəstana; mьn nьheri ky we Sosьk nava goledajə; mьn dərxьst ani.

Wi caxi Kylьk gələki posidə bu, got Mala mə xərab bu, əm nava xəlqeda haqas ərd hatьn əme tьştək zi nəkьn u rurəş hərьn dərenə mal. Byoqdong zanəbu, ħəkime loqman bujə. Əw tinə şovəke ave bərdьdə sər, ħətani sutkəke əw av sər dьməwьçə u əw şov dьbə ħəri.

Byoqdo lь Sosьke sijar dьbə.

Dy sərija lь şove dьdə rьkefa, çara sьsija ky le dьcərьxinə, Sosьk bь sьme xynə kovьki xwəleje zь bьne ərde qyloz dьkə. Kylьk nahelə wəki çara cara – pençə zi bьdə rьkefa, wəki zəda dьle Sosьke təməm bьqətə. Got: — Byoqdo, bəsə, Soska mьn haqasi eçьz məkə, idi zəda we qətıja Byoqdo dьkə, nakə Kylьk nahelə disa bьdə rьkefa. Əwana zь wьra radьbьn, sijar dьbьn ten, dьnьherьn wəki dь ela Əli sjarada dəħwatə, qiz, buk, zьn u xort zь xwəra kətьnə govənde.

Kylьk Kərra, dьbe: – Ty, Diko, Piko, Nəqmət u Byoqdova, hun hərьn kərije wanə bь şьvanava top kьn bьbьn, əz zi je hərmə sər kan ja Beçane.

Əw dьcə sər kanija Beçane, wьra ərde dьkolə, xwə dьkeda. Wəxtəki dьnьherrə ky jəki we Beçan dəstkeş kьrijə, tasa zerin dь destda, Beçane tinə sər kanija Sьnçare.

Xylam Beçane tinə sər kanije, dьkə nakə Beçan peşda naje, le hers dьbə, dьbeze: — Wəjla mala xwəje tə şəwьtije, tyje bezi qəj çərda Kərr u Kylьk sərda gьrtijə, vədьkьnьqə.

Bь wi gьlije wıra Kylьk zь cəlьke dərdьkəvə. Wi caxi dьbeze: — Xorto çan, əw mьħina cь mьħinə, ja kejə?

Xylam dьbezə: – Kopək ooqolı, cьma ty nьzani əv Beçana Əlije Sijarajə, həqe ke həjə be sər kanija we, naha Beçan ave naxwə. Zu lь vьra bьçəħmə, he tə nəhəsijanə, je bьkьn, pьrtije təji sax, gyhe təda bьminə.

Əv wa dъbezə, Kylъk şəmaqəke dъdeda. Beçane zъ dest dъgъrə, dъrane wi dъkъşinə, ənija wida dъеъkinə; hərdy gyhe wi zi ze dъkə. U dъbezə:—Hərrə bezə, Əlije Sijar, be Kylъk Beçan bъr, əgər hynyre wi həjə, əz dy rozъ moləte dъdъmə wi, bъra be, jane na, əze hərъm, bъra paşe nəbezə Kylъk hat Beçana mъn bъr.

Kylъk Beçane dъbə nava wi talane ani. Kərre bъre wi le sijar dъbə.

Caxe ky əwana dъсъn kəri—suri u garrane wan top dъkъn, kəsək zъ obe dərnakəvə. Çara dydija ten qaf u qore dora mala bərəv dъkъn dъbъn, disa kəsək zъ obe dərnakəvъn.

Rъş xwəva dъnъherъn ky zъ obe təne sijarək dərkət, ysa te nola bъruske, Kylъk dъbezə:—Gəli həvala, əw sijare hane te, həlbət hynъrəki wi həjə, hazon, əw sijar alije keda dərkət, bъra əw rabə peşije.

Sijar bъ xwə Ybete dinъk bujə, əw dazo te alije Kylъkda dərdъkəvə: Kylъk dərdъkəvə peşije; əw u Kylъk dъkъnə şər, Byoqdo pъşte ze dъstinə, rъməke dъ pъşteda dъеъkinə. Ybet lъ sər həspe tinə xare.

Əwana talane xwə bəravkъrъn, zъ sinor dərxъstъn. Kərr u Kylъk man. Sъvətъre Əli Sijara əskəre xwə top kъr, hatъnə sər Kərr u Kylъk. Wəxte ky əwana ten, həma wi caxi zi Kylъk səre xwə dani bu sər coka Kərr razabu. Kərr qejmişi Kylъk nəkъr, wəki səre wi sər coka xwə hъldə, jane zi zъ xəwe rakə, hesrək zъ еəve Kərr dъkəvə sər surəte Kylъk. Kylъk vəçъnъqi sər xwə, got:—Bъra ty съma dъgъri.

Kərr dъbe:—Ha-ha həla lъ əskər dъnъheri hatъnə sər mə.

Kylъk dъbezə—Bъra çan, rabə hazъr bə, əwe naha ben, əze alikida bъkəvъme qъr kъm, ty zi alikida. Wəxte ten Kərr y Kylъk dъkəvъnə nav wan, ysa dъkъn, əskər bъ çarəkeva xwə şaş dъkъn, je ky Kərr Kylъk qъr dъkъr je ky zъ bər pije həspa dъhatnə qъre. Qəɪəz съ səre wə bъeşinъn, je sax əw bu, zъ mala xwə nəhatъbu. Hətani kala zi cubun şer, hatbunə qъre.

Wəxte ky təmam qъr kъrъn, Kylъk kətə nava çəndəka, nъheri ky xale wi qət jək naveda tynnə bu. Əwi got:—Kərre bъra, ka qət jək zi naveda tynnənъn.

Kərr dъbezeda:—Bъra çan, xale mə, mъn bъ dəste xwə lexъst.

Əwi ysa dъkъr, wəki Kylъk xalara nəkə şər.

Le Kylьk nə dьhatə xapandьne.

Əwi dьgotə Kərr:—Kane, əw nişane xale məjə ky Wərdəka dija dьgot, qət jək zi vьr tynnənьn.

Əwi dьgot:—Gərəke əz xwə lь xale xwə hьlkьm, bьnьherьm əw cəwa merьn.

Wəxte ky ysa mer bь çarəke hatьnə qьre, zьna Əli Sijara Gylizər xanьm çabe dьşinə zь xale wani məzьn, zь Əjvəzra.

Dьbezə:—Əjvəz, te bira tə wəxte ty dьhati mal, mьn zь təra dadani kylave Xyrьstani, tə kelək xwə dьda keləka mьn, mə həvra şьrin-şьrin xəbər dьda.

Iro zi əva qəzija lь mə qəwьmijə, ty qət lь mə napьrsi. Wi caxi Əjvəz dьbezə wan şəş bьred xwə, dьbe:—Gəli bьra, rabьn əm hərьn, hьnəki lь wan gəlijada, həv hərьn ben, ro cu ava, əme ben.

Wəxte ky zь mə pьrs bьkьn əme, bezьn cunə cьqasi gərijanə, mə nəditijə. Xarzije mənə, cь kьrьnə, bьra bьkьn, nav u dənge mənə.

Əwana radьbьn, dьcьn xwəra lь bərpaləke rudьnen, xwəra xəbər dьdьn

Həma wi caxi zi Kərr y Kylьk tenə sər wan. Kylьk dьbezə:—Kərr, ha wanə, ty dьbini wərə əm hərьm.

Kərr:—Dьbe, çanьm wərə məcə ve jəke məkə, dьkə, nakə Kylьk zəvt nabə, dьbe:—Te həri, hərrə əz najem.

Kylьk hers dьbə, dьbe:—Naje, qət zi məje, ty ty kyre Sьlemini, ki zanə Wərdəka dija ty zь ke gьrti.

Kylьk dьcə, xal dьbinьn, wajə hat, dьbe:—Hьşbьn, dənge xwə zera nəkьn. Cьm ky Wərdəka xuşka wan zь wanara kaqьz şandьbu, ky xarzije wə hatьnə səva talanəki, zь xwəra binьn, hun dənge xwə pera nəkьn.

Ləma zi wana səva xatьre Wərdəke dənge xwə pera nədьkьrьn; Kylьk zorda dьcə, dьbe:—Həj-həj mьn ha-haji wə kьrьno, hun lь vandəra cь dьgərьn. Əwana dənge xwə nakьn.

Kylьk çarəke le dьxə dərbaz dьbə, çara dyda zi dərbaz dьbə, çara sьsija, lь həv dьxьn. Kylьk dy çara bəri wan dьdə. Le dьxə xale məzьn dьxə.

To-to. Dьçьvinə-dьçьvinə həwi wi—həwi wi.

Kylьke bьra pьşte zь xale məzьn dьstinə. Həwi wi—həwi wi

Rьməke orto pьşta xale məzьnda dьcьkin. Həwi wi—həwi wi,

Xale məƶьn ƶь orţa zin dьfьrinə həwi wi—həwi wi.

Caxe ky çara sьsija ƶi Kylьk bərі wan dьdə, Sosьk dьwəstə, іdi nьkarə bьlpьtə, Kylьk cьqasi qamci dьkə nakə, Sosьk nalpьtə.

Əwana şьpara dьnьherьn ky Sosьk wərьmijə idi nьkarə bьlpьtə. Əwana lь Kylьk dьzvьrьn, Kylьk pəja dьbə, sћətəke bь wanra dьkə şər. Axrije əwana fəsale ƶь Kylьk dьstinьn, rьma dь orţa pьşta Kylьkda dьeьkinьn, kəzəb, pьşьke wi hьldьşьn sapoka wi

Kylьk dьbeƶə Ţo-ţo. Kərre bьra, bьləzinə-bьləzinə həwi wi—həwi wi,

Xwə Kylьke bьrara bьgьhinə həwi wi—həwi wi,
Kəzəb u pьşьke mьn eəve xwə bьbinə həwi wi—həwi wi
Də içar xwə wanra bьgьhinə həwi wi—həwi wi.

Gavaky Kərr dənge Kylьk dьbьhizə, şьpara dьdə pəj wan, ysa jəko-jəko qьr dьkə, ћətani dьgьhizə je peşьn. Əwi ƶi bь dil dьgьrə. Səba xatьre Wərdəka dija xwə dьbe:—Bьra Wərdək nəbeƶə əzə be xwəjimə.

Te bal Kylьk, həla Kylьki sax bujə, dьbe:—Wan kəzəb pьşьke mьn bərav bьkə, tekə zьke mьn.

Kərr bərav dьkə, dьbə hyndyre wi, dьbeƶə:—Də wəjnə, dəzmale bьde, gьre bьdə. Kərr gьre dьdə.

Dьbe:—Də Beçane wəjnə, əz sijar bьm, lь pəj wan kəvьm. Kərr dьbe:—Bьra çan, mьn gьşk qьr kьrьn.

Kylьk dьbeƶə:—Də wəjnə, Sosьke bər eəve mьn, səre we ƶekə. Çarəkə dьne dьbeƶə:—Na, bьbə bər kəndale hane sərda ţəpkə.

Wəki ty bьkyƶi həsty-məstuje we je lь van dəra bəla bьn, gavan u şьvane wane lьnge xwə lexьn. Je beƶьn „Mьn ha-haji xwəje tə kьre, xwəje tə xydane wi aqьli bu, hat çəndəke xwə ƶi da sər, çəndəke tə.“

Kərr dьbə kəndal sərda ţəp kьr.

Kylьk dьbeƶə:—Wəjnьn məjţe mьn bьdьn sər ţabute, lь sər nьre peşin gьredьn, ћərdy mьle mьn teda daьqinьn. Naha Wərdəka dijava əjan bujə je ƶь hersa xwə wə ћəmuja qьr bьkə.

Le wəxte əw mьn bьbinə, mьle mьn dьcьn—ten, əwə zanəjə, je dəst xwəda fəm bьkə ky dynija, „wa hatijə, we wa ƶi hərə“. Wi caxi hersa we je dajnə.

Wərdəka dija şəv xəwna xwə dьbinə, ky ħəvt meş lь meşəke çьvijan, əwe meşe bəri wan ħəvt meşa da, jək zь wan kyşt, paşe zi əw ş₀ş meşe majin lь we meşa majin çьvijan, kyştьn. Paşe zi meşəki dьne da pəj wan meşa, ysa ze kyştьn, ţəne jək ze fьlьti. Wərdək sьbe ħьşijar bu, got:

—Wəllə wan xalava kьrьnə şər. Wərdək sijar bu, bər wanva cu, cu le neheri məjte Ķylьk sər nьre peşinə, mьle wi dьcьn ten, əwe sərе xwə ħəzand, got:—Əra əre, lawo, dьnija wa hatijə, we wa zi hərə.

Əwana cunə mal. Beçan bьrьn danə Əlije Əmər aoįa. Wərdəke buka xwə ze xwəst, Əlije Əmər aoįa buk nədaje, əwi dьgot: —Mьn qiza xwə dajə merəki, xwə nədajə dy mera.

Wərdək hers bu, gotə Ķərr:—Rabə, ty alikida peķəvə, əz zi alikida, əme qьr kьn.

Hərək alikida pe dьķəvьn qьr dьkьn.

Bərişane hьldьdьn tinьn mal, se roz se şəva dьkьnə dəħwat.

Got u nьvisi Wəzire Mьstəfaji, 17 sali, zь gynde Şawьlьka lь sər çьmħyrjəta avtonom ja Ş. Sosialistijə Naxcwane, Wəzir şagьrte texnikuma pedagogjejə.

---

25. KƏRR Y ĶYLЬK

Sьlьvi lь ela ərəba gavane mala bave zьna xwə bujə. Sьlivi mərьvəki merxas bujə. Sьlьvi wedəre dьkyzьn.

Kərr y Ķylьk pьeuk bunə; dja wana, wana hьltinə tə ela Ömər aqa.

Ömər aqa tinə finçane datinə, zьlfa zerin orţe datinə, dьbezə, dьbe: —Ķe fınçana zerin orţa zьlfa zerrin hьlinə, hərə ela mire ərəba Bьlçane binə, əze Pərişan xanьme bьdьme.

Gazi ela xwə dьkə, dьçьvinə, kəs finçaņe hьlnajnə.

Pərişan xatun dьcə sər kanije dьņerrə, wəki dy xort wedəre cadьra xwə ledanə, səkьņinə.

Əw Ķylьk dьvinə; əw dьzanə wəki Ķylьk xortəki qocaxə, wa dəst ņejə; ave tinə, te bave xwəra dьbezə; dьbe: —Bavo, dy xort aninə sər ve kanije, cadьr lexьstьnə, hərgi əwe bьkarbьn finçane hьlinьn.

Ömər aqa dьşinə pəj wan xorta. Kərr y Ķylьk ten. Ķylьk dina xwə dьde ela Ömər aqa we runьştinə, forma kavьrre bьhare poze xwə dahьştьnə.

Ömər aqa dьvezə: —Ķe dьkarə finçane hьlinə, hərə ela mire ərəba mьnra Beçana Öbusana binə, əze Pərişane bьdьme.

Gava Ķylьk Pərişane dьbinə, əw Pərişane dьħəbinə, finçane hьltinə sər xwəda wəldьgərrinə. Dьcə ţop u çəbьrxane hьltinə; Sosьke sjar dьbə, əw bь Kərrva u cənd lawьke dьnva Miskoje Zaza, Aţoje mьrtьb dьcьn.

Çave dьdьn Wərdəka dera, dьvezьn, wəki, „Kərr u Ķylьk cun".

Wərdək pəj wana dьķəvə, peşja wana dьgьrə, dьve: —Ķylo, lawo, wərə nəcə, əw xale tənə, ħəft xale tə hənə, ħəft şere xwədenə, we tə xьn, we tə bьkyzьn.

Kərr dьvezə Kylьkda, dьve:—Wərə, əm vəgərrьn, xəbərə pirədajka xwə bьkьn.

Kylьk vənagərrə; dja wan dьkə, nakə, əw vənagərrьn u ţəmija le dьkьn, dьve:—Ty dьci şəre reja tə ava goləgənia hənə, gava hun radьzen, Sosьke bərnədьn, wəki kь ave goləgənia bьxyə, paşe ty nьkari pe şərr bьki.

Gava kare xəzala bər tə radьbьn, nədi pəjda, kare xəzala be ajkьn.

Ty dьci ħəft xale tə hənə,
Həspe wan ţəvə bozə xal-xalinə,
Gyh ķewrişkinə,
Del qamcinə,
Sərkəkə wan həjə,
Hoqə ţţuna Muşe hьltinə,
Əw forma gyre xwəde,
Sər mьle həvra dьrəvinьn.

Əw dəstura wan dьdə, dьcьn,
Wərdək vədəgərrə te, te sər
Ǿmər aoqa.

Ǿmər aoqa, xwə vədьşerə, zanə wəki Wərdək bьvinə, we lexə, bьkyzə.

Wərdək nьfьrra Ǿmər aoqa ha dьkə.

Paşe Wərdək ķaoqəzəki dьdə məlləki dьşinə bьre xwərra, wəki əw „xorte hatьn xarzije wənə, hun dəgmiş nəvьn".

Məllə hedi-hedi xwəra dьķəvə gyndda, dьcə.

Kərr y Kylьk dьcьn evare çiki dьhewьrьn. Şəv Miskoje Zaza dьkьnə qərəwьl, wəki mьqat bə, həsp nəcьn, ave goləgənia nəxyn. Əw xyrmaş dьbə (dьhenьzə).

Sosьk dьqətinə, dьcə ave goləgənia dьxwə, nav golede dьsəkьnə. Nьşkeva Miskoje Zaza radьbə, dьcə Sosьke tinə, dinə xwə dьde, təng u bəre Sosьke ţəv qətjanə, awqa av xarijə. Dьgьrə, tinə, disa çije weda gьredьdə.

Sьbe Kylьk radьbə, dьnerə, Sosьk mǿdəkьrijə, dьve:—Kyrro, bьnerə, Sosьk cьra mǿdəkьrjə? Rast bezə.

Dьve:—Nьzanьm.

Paşe tьrsa le dьdə fьrrandьne, dьvezə:—Əze tə bьkyzьm, mьnra bezə, cьka cьma Sosьk mǿdəkьrjə.

Əw dьvezə, wəki, „şəv Sosьke qətandijə, cujə ave gələgənia xarijə."

Kərr dьvezə Kylьk, dьve:—Sosьke sjar nəbə, həspəkə maijin sjarbə.

Kylьk dьvezə, dьve:—Wəki əz sər pьşta Sosьke meranija nəkьm, sər pьşta ty həspa nьkarьm meranije bьkьm.

Əw dьcьn sər topəki dьhewьrьn, dьsəkьnьn. Sьbe Kylьk dьcə, dina xwə dьde bər tume həwşane kare xəzala radьbьn, dьdə pəj jəki ançax dьgьrə. Sər mьle xwəji raste dьzmьrə həzar həftsьd kone ərəbi həbunə wedəre. Te Kərra dьbezə:—Wəki Sosьk mina bəre nьkarə bьrrəvə, bəre wəki kare xəzala dьkətьn peşja mьn, qət bər xьlas nədьbu, le iro mьn ançax gьrt.

Əw ten sәre topəki dьsəkьnьn. Kylьk dьbezə Kərra, dьbe:—Hərə, lexə, talane wana binə, bəlki əm şərr bьkьn vьra, bьkarvьn Beçane wana bьstinьn.

Kərr dьcə ledьxə, cənd dəva tinə. Dьsəkьnə roztьra maijin kəs pəj naje. Kylьk zь Kərra şərr dьkə, dьve:—Tə cujə cənd dəve gəwrьkə mьrdar anijə, kəs pəj naje.

Kylьk xwə-xwə dьcə, ledьxə bьrrə dəve maijin başqə tinə.

Evare dьcə nava ele, dina xwə dьde xortəki həspəkə baş destdanə, we anijə bər bь ave; həsp kьras kьrjə; başə.

Kylьk le dьpьrsə, dьve:—Əv cь həspə?

Dьve:—Əva həjə, Beçana Əbusanajə.

Dьve:—Kyrro, nə salьx dьdьn bь tase ave dьdьne, hyndyrda av dьdьn, le iro tə cьra anijə ave?

Dьvezə:—Dəwata kyrre mire ərəbanə, kəs tynəbujə avdə, mьn anijə av dьm, talane ele bьrьnə, kyrre mire ərəba sjar bьbə, we hərrə pe şərr bьkə.

Əw siləke dəve gədə dьxə. Beçane le dьstinə, tinə, te. Dьsьkьnə sьbe, zь ela mire ərəba dьbə həwar:—Dəfa həware dьxьn gьşk radьbьn, tenə sər Kərr y Kylьk şərr.

Gava Kylьk durəbine hьltinə, dьnerrə, həsave stəjrke əzmana hatьn. Dina xwə dьde həft sjar peşije ten.

Kərr dьvezə, dьbe:—Əv cьqa zəfьn?

Kylьk bər dьle wi dьdə, dьbe:—Əw gьşk nə mərьvьn, dəwar, pəz, garran qəstika təv kьrьnə, ysa kьrьnə, wəki əm bьtьrsьn. Qəstika ysa dьkə, wəki Kərr nətьrsə.

Əw həft sjar ten neziki wan dьbьn:—Məllə dərte bər wana

dьsəkьnə, kaqəze dьdə dəste wan, əw dьxunьn u həvra dьbezьn:

—Əva xarzije u ənə, hər şəş bьre məzьn dьven:—Wərə, əm dəstura wan bьdьn, bьra hərьn, dəgəmiş nəvьn.

Je pьeuk dьvezə:—Wəkı əwana awqa ə́rd danə bər xwə, şərr, gərə əm je ysa bərnədьn.

Xəbəra bьre euk dьkьn, tenə sər şərr. Wedəre şərr dьkьn, car ħəv dьkəvьnə peşja Kylьk, sьse dьkəvьn peşija Kərr, əw şərr dьkьn. Kərr hərseka dьkyzə, le gava Kylьk dьdə pəj, hər care majin, wedəre qum bujə, Sosьk qumeda dьminə, hərcar vədьgərrьn sər Kylьk, Kylьk dьxьn.

Kərr vədьgərrə sьsja zi dьkyzə, je pьeuk dьrrəvə, xьlas dьbə, Kərro vədьgərrə sər Kylьk, Kylьk tinə, dьbe:—Kylьk xwə ty nə bьrindari?

Dьve:—Sapoka mьn bьkьşinə.

Gava əw sapoka wi dьkьşinə, çəgəre xune rьzjanə hyndyre sapoke. Wedəre heza dьle Kərr dьşəwьtə. Vədьgərrə sər ele şərr dьkə, qьrr dьkə gьşki, zare zьke zьne wan zi dərdьxə u dьcə. Dьcə xale xwə pьeuk dьgərrə, dьvinə, gyhəki wi zedьkə, lьngəki ze dьkə, mьləki wi zi ze dьkə, dьgьrə dьranəki wi zi dьkşinə, anija wida dьkytə u dьbezə:—Əva zi səv xatьre dja mьn. Dja mьn gotijə:—Ty nьslətа bave mьn nəqəlinə, jəki le sax bьheli u vədьgərrə te çəm Kylьk.

Kylьk dьvezeda, dьve:—Gərəke əm ilaçəke bьkьn, wəki ty həri, əz zь tərа ninbьm, dja mьne tə bьkyzə, ty çьnjaze mьn tekə hyndyre sandoxəke, dəre sandoxe bьgьrə, mьləki mьn bərra dərxə, gava hun hərьn, mьle mьn we bьħəzə, əwe bьzanbə, wəki „Dьnja ha hatijə, we ha zi hərə“. Dьve:—Də Sosьke bьgьrə bər eə́ve mьnra bьvə binə, wəki əz we bьkyzьm. Sьbe əw nəcə nava garrana, xəlq eerri mьn nəkə.

Əw Sosьke bərra dьkşinə. Kylьk səranije bər xwə dьkşinə davezə lьnge Sosьke dь bьrrə, hərcara zi.

Kylьk wedəre dь mьrə, çan dьdə.

Kərro Kylьk dьkə sandoxe, dəri ce dьkə, mьləki wi bərra dərdьxə, Peçana Ə́bьsana hьldьdьn, vədьgərьn, dьcьn bər bь ela Ə́mər aqa.

Əw gava ten, Wərdək durbine hьltinə, dьbe:—Kylьk nav wanda ninə u peşja wan da dьeə, hersa we radьbə, əw le-lejə wa-

na bьkyzə. Dina xwə dьde mьle Kylьk bər sandoxera dərkətijə u dьcə—te. Dja wi dьfьkьrə, dьbe rastə:—Dьnja ha hatijə, we ha zi hərə".

Əw tenə mala xwə.

Wərdək dьpьrsə, dьve:—Kərro, qə tə tьştək kьr?

Dьve:—Mьn təmam qьrr kьrьn, şəş xale xwə zi kyştьn, jək zi səv xatьre tə lьngəki wi ze kьr, cəvəki wi dərxьst, mьləki wi bьrri, dьranəki wi kьşand, anija wida kyta, nəkyşt səv xatьre tə.

Dja wi dьvezə:—Tə əw zi bьkyşta.

Əmər aqa naxazə qize bьdə Kərr. Kərr dьbezeda, dьbe:—Əze koka tə bьqəlinьm u paşe əw xəlqe pera cubun dьbezьn:—Əmər aqa, dьbe, malxьrab, cь merani həbujə, meranija Kərr bujə, Kylьk cь kьrjə. Pərişane bьde, bьra hərə, we koka tə dərinə.

Əw Pərişane dьdə Kərr. Kərr Pərişane dьbə dьcə.

Ida əwə.

Got: Iskoje Əmьr, 22 sali, zь gynde Çərçərise lь sər nəhja Aqbarane, Isko nьha lь texnikuma pedagogijeda ja Jervaneda hin dьbə.

Nьvisi. H. Çьndi.

26. KƏRR Y ĶYLЬK

Ţəwi, ţəw Ķylьke Sьlemin,
Dьkə dьçьrinə wi, wi,
Ә̇mər aoļa ţəxte rəngin orţe datinə,
Fıнçana fərfuri sər datinə
Wi, wi.

Ķoma kikan u mьlan runьştinə,
Wi, wi, wi, wi.

Hərce ve finçane wəlgərinə,
Wi, wi, wi, wi,
Hərə Beçana Ә̇li sjara binə
Wi, wi, wi, wi,
Pərişane zь ħəlalja xwəde Ә̇mər aoļa bьstinə,
Wi, wi, wi, wi.

Kikan, mьlan runьştinə,
Wi, wi, wi, wi.
Kəsək nьkarə xeni Ķylьke Sьlemin finçane
wərgərinə,
Ķylьke Sьlemin finçane wərdьgərinə,
Ky hərə Beçane binə,
Ħəlalja xwəde Pərişane ze bьstinə.
Ķylьk dьve:
—Kərro, lawo, hərə qytia barut u çəbьrxane zь mal dərinə.
Wərda de dьbinə, dьbe:
—Lawo, xwəde xer bьkə.
Dьbe:—Daje, şьkьr xerə,
Dəre mala Ә̇mər aoļa çьrid ạlaji u xerə.

Kylьke Sьlemin dьbe:
—Ǿmər aqa, zь mьnra Nikonke mьrtьb,
Bьqdo binə.
Kare xwə dьkə, bəre xwə dьdə ela
Çərda ǿrəba, hərə Beçane binə.

Wərda de dьkə qirin u banginə,
Dьbe:—Lawo, məcьn sər xale xwə,
Xale tə ħəft bьranə,
Nola mere kylenə.

Dьbe:—Daje, ilaça mə tyninə,
Əme hərьn Beçane binьn,
Pərişane zь Ǿmər aqa bьstinьn.

Dьve:—Lawo, dьbe,
—Hune hərьn bəri u bəristanə,
Dьbe:—Tume ħəwşane gələkьn,
Kare xəzala bər təljanə,
Təmina mьn wə bə,
Hun kare xəzala nəgьrьn,
U mьqati Sosьke bьn,
Ava goləgənia nəxwə.

Nikonge mьrtьb, Bьqdo,
Kylьke Sьlemin, Kərro dazon,
Xəzaləke dьbinьn,
Nikong dьbe:
—Kylьke Sьlemin, iro ty gərə we xəzale
bьgьri, neeira məjə.

Kylьke tə dьkə u dьləzinə,
Xwə bь kara xəzalera dьgьhinə,
Gopale xwə stuje xəzale datinə,
Hьltinə orta xwə u zin datinə.
Kara xəzala tinə,
Lь bər Nikonge mьrtьb datinə.

Kara xəzale dьkə şivəkə xwəş,
We şəve kef dьkьn,
Şiva xwə hьltinьn,
U zь xwəra radьzen.

Həw səre xwe hьltinьn,
Sosьke nabinьn,
Lь Sosьke dьgərrьn.
Sosьke ave goləgənia xarijə,
Tənge xwə qətandijə.

Sьbe şəbəqe gazi xwəde dькьn u radьbьn ten bь ela Əli sjarava dərdьķəvьn. Ķylьk dьbe:

—Ķərro, lawo, əva kone Əli sjaranə, hun lь vьra bьn, əz hərьm salxe Sosьke hьldьm bem.

Ķylьke tə dьcə, dina xwə dьde, jəki nola Mrade mьn (Mrad həjə 12 sali. H. Ç.). We Beçana Əliçana tinə sər ave. Dьbe:

—Kyro, əva mьħina ķejə?

Dьbe:—Cьma ty nə zь ela məji, əva mьħina Əli sjaranə.

Ķylьke tə dьcə dəre mala xale xwə, dina xwə dьde, rьngina dəfejə, dəwatə. Dьcə rasti kone xale xwə te, dьbe:—Xuşke, ţasьk cəqьlmast zь mьnra wərinə.

Žьna xale wi cəqьlmast zera tinə, awrrəke dьde, dьbe: Bьra, awьrre tə mina awьrre Ķylьke Sьleminə.

Ķylьke tə te, ţalane Əli sjara tinə, dьbe:—Bəlki pəj mə ķəvьn.

Te rasti Beçane te, Beçane hьltinə, tinə ja əlah.

Kərro dьbe:—Ķylьk, lawo, ty ja mьn dьki, ty zine xwə lь Beçanekə, xera Sosьke zь mьnra ţynə.

Ķylьke tə dьkə qirin u banginə,
Əli sjara zi dəfa həware dьxinə,
Swara gəllək dьçьvinə.

Həft xale Ķylьk hənə,
Nola mere kylenə,
Qəlunək wana həjə,
Ţyxtnive ţţune hьltinə,
Bin bь bin le dьxьn,
Xwə bь Ķylьkra dьgьhinьn,
Lь Ķylьk dьxьn, Ķylьk dькyzьn.

Kərre bьra şəş xale xwə dькyzə,
Je enk dьhelə, dьbe:
—Əv zi bona xatьre dja mьn.

Kərr, Nikonge mьrtьb, Bəqdong çьnjaze Kylьk hьltinьn u ja əlah bəre xwə dьdьn ela Əmər aqa.

Wərda de dьdə bər ćəve xwə durbinə,
Çьnjaze Kylьk zь durva dьbinə,
Dьkə qirin u banginə.

Kərre bьra dьcə, dьve:
—Əmər aqa, xwəde mala tə xьrav kə,
Əva zь təra Beçana Əliçana.
Əmər aqa dьbe:—Kylьk hatijə kyştьn,
Əz Pərişane nadьm tə.
Mərьvəki nola tə dьveze:
—Kərro şəş xale xwə kyştьnə,
Ty nədi, we tə bьkyzə.

Əmər aqa gazi Kərr dьkə,
Pərişane dьdeda,
Kərro zьna xwə hьltinə, dьcə.

Got: Aqoje Həçi, 50 sali, nəxwəndi, nьha lь gynde Poştedanə (Kərwansəre) lь sər nəhja Aqbarane.
Nьvisi: H. Çьndi.

---

27. KƏRR Y ĶYLЬK

Rəşit istəkana qawe datinə.

Dьve:—Ķi be istəkana qawe wəlgərinə,
Berçane binə,
Bərişane dьle xwə, mьn bьstinə.

Ķylьk dьcə Kərre bьra dьşewьrə, dьvezə:—Wərə, əm hərьn istəkana qawe wəlgərinьn, Berçane binьn, Bərişane xwəra bьstinьn.

Ķylьke bьra te istəkana qawe wəldьgərinə.

Wərdəka de haz gьlija tyninə.
Ķərr dьcə zin sər pьşta Sosьke dьxinə,
Wərdəka de təzə pe dьhьsinə.
Wərdək təmije dьdə Ķylьk, dьve:
—Tye həri şərr, hər həft xale təje benə sər tə şərr.

Həspe wanə bozə xal-xalinə,
Fino qotьke wanə romaninə,
Şəre wanə hamudinə.
Kondre lьnge wanda fьrənginə,
Şьvqələnək dəste wandajə,
Grvankə ttuna Muşe dьxinə,
Qylap-qylap sər mьlara dьdьnə həv.

Wərda de gьliki le dьkə, dьvezə:—Ty Sosьke navezi pəj kare xəzala; nəci dəve gəwrьk nəjni; mьqatı Sosьke bьn, Sosьk nəcə ava goləgənia nəxyə.

Ķylьk, Nəmәte Isa, Ķərre bьra, Bьoqdo dьcьn bər dara Kəvьre berija cəqmaqa, gərm-gərmstane, gotьna gotija heke dajnьn, hek dьpьzə. Wьra Ķylьke bьra Sosьke davezə pəj kara xəzala. Ķylьk:—Bьoqdo, wərə əm goşt bьxyn, əze razem, ty işəv mьqati Sosьke bə, Sosьk nəcə ava golegənia nəxwə.

Kylьk kara xəzala dьqəlinə, dьxyn. Kylьk disa təmija dьdə Вьoqdo· Kylьk, Nəməte Isa, Kərre bьra radьzen.

Вьoqdo, gərm zore le dьkə, əw zi radьze·

Gərm dьdə sər Sosьke. Sosьk gəma xwə dьqətinə, bər bь ava goləgənia dьləzinə; cu sər ava goləgənia, xelək məzьn dьcə.

Вьoqdo radьbə, dьnerrə, Sosьk wan dəra ;ninə.

Вьoqdo cəve xwə dьgərinə, Sosьke ty çija navinə; durəbine bər səre Kylьk hьltinə; alije ava goləgənia dьnerrə; qərətuki wьra dьqьşьrinə; dьve·—Əw həbə, tynəbə Sosьkə. Gərmgərmstane daiə sər, tibujə, cujə, ava goləgənia xarijə. Вьoqdo Sədglavije sjar dьbə, dьcə (Sədglavi həspe Kərre bьrajə) Ditьna cəve xwə dьvinə, Sosьke əçevəkə granda dьvinə; Sosьk nav ava goləgəninda wərьmijə; təng u bənge we qətjanə. Вьoqdo radьbə, tel u dərzia xwəra tinə; qəjd u dьzgine sər həv cedьkə; dy məjdana dьdə Sosьke; Sosьk hьnəki sər xwəda te; dьcə disa wьra gьre dьdə.

Kərre bьra radьbə, dьnerrə, əçebəkə rəşə gьranə, Sosьke rəngəki xьrabda dьvinə Kylьke bьra radьbə, dəng Вьoqdo dьkə, dьve, dьve:—Sosьke cujə ava goləgənia xarijə?

Вьoqdo dьvezə:—Əz ty ranəzamə ve şəve.

Əw wedəre dьminьn. Kylьk Kərre bьrarra dьvezə, dьve: —Wərə, əm hərьn meranije, cьka ki mə meranikə rьnd dьkə?

Kərre bьra radьvə Sədglavi sjar dьvə; bəre xwə dьdə ela kikan u mьllan; dьcə, dьcə zora meranije qəjntərə dəve pesirrəş tinə çəm Kylьk.

Kylьk dьve:—Kərre bьra, əz meranija tə nəqajlьm.

Вьoqdo dьvezə:—Iro zi sьrja mьnə, cьka əz hərьm, cьka əz meranik cawa dьkьm. Вьoqdo dьcə zora meranija xwə qəjntərə dəve gəwrьk tinə.

Kylьk dьve:—Əz meranja wə hərdy bьra nəqailьm. Kylьk dьve:—Iro sьrja mьnə, əze hərьm meranije.

Kylьk dьcə bər dəlave ave dьsənə; ditьna cəve xwə dьvinə, xylame kikan u mьllan we Berçanə destda; tasa zerinə destda, anijə Berçane avdə.

Sosьk u Berçan xuşьke həv bun; mərja tьre əw hərdy sər car mьxa həvra dьlizьn·

Kylьk dəngəki mərd xylim dьkə gazi, dьvezə:—Kyro, dəlav ka ki alijə?

Dьve:—Səjbsane, səjbsan, cь ķare tə le ķətjə, cьka dəlav ķi aljə?

Ķylьk dyçara le vədьgərrinə u dьvezə, dьve:—Kyrro, dəlav ķi aljə?

Xylam ţy çava wi nadə. Kylьk Sosьke davezə nava ave; Sosьk noţla məqəse ave dьbьrrə, dьcə çəm xylim; Berçane dəste xylim dьgьrə, dьranəki wi dьķşinə anja wida dьķytə, dьve:—Hərə, bezə ela kıkan u mьlan, əze həla se roza vьra bьminьm, bьra ben, əme şərre xwə həvrra bьkьn.

Xylam dьcə nav ela kikan u mьlan, dьve:—Wəllə, Ķylьk Berçan mьn stəndьn.

Peşıķare ela kikan u mьlan hər ħəft xale Ķylьk bun. Radьvьn dəfa həware dьxinьn; ela kikan u mьlan radьvьn; bəre xwə dьdьn Kəvьre berija cəqmaqe u ten.

Bьoɋdo radьbə, durəbine hьltinə; bəre xwə dьdə cije u dьcə, dьve:—Əz hərьm, bьvinьm, cьka qə kəsək naje u nacə. Ditьna cəve xwə dьvinə, ordike te, noţla stəjrьk u pəjrьke ózmana; xali u kəvre col u colstane.

Kərre bьra te çaye dьdə Ķylьke bьra, Ķylьkra dьvezə:—Ysa ten noţla stəjr—pəjre ózmana.

Ķylьk Kərre bьrara dьvezə, dьve:—Nəwerəko, cь zьrave tə qətja.

Wərdəka de ţəzə wi caxi ķaoɋəzəki dьdə gyndije ela kikan u mьlan, dьve:—Bьdə hər ħəft bьre mьn. Ķaoɋəzeda dьnьvisə, dьvezə hər ħəfta, wəki kyrre mьnьn, hatьnə şərre wə, mьqat bьn.

Gyndije ela kikan u mьlan hьnəki dərəngı dьķəvə. Əw te nive re dьgizə ordije; ķaoɋəz çeva xwə dərdьxə, dьdə dəste hər ħəft xale Ķylьk. Hər ħəft xale Ķylьk şaş dьminьn, dьve:—Wəki əm vəgərrьn, we bezьn hər ħəft bьra nəwer bun sər Ķylьk, Kərre bьra, Bьoɋdo, Nómətə Isada bьcuna.

Hər ħəft xal peşda dazon u dьcьn. Ķylьke bьra radьvə, Sosьke sjar dьvə, məjdane dьsəkьnə; hər ħəft xal ten, nezik Ķylьk dьvьn.

Ķylьk dьçьrinə, dьçьrinə,
Xaləki xwə orţa zinda dьfьrinə,
Ķylьk çara dьne dьçьrinə-dьçьrinə,

Xaləki dьsa orţa zinda dьfьrinə,
Ҏorrkyrra Sosьke ava goləgənia ꭗar bu,
Ѳrqək ķətə peşije,
Ꞥьkarbu ərq bьqədanda,
Hər penç xal bь həvra nəzəra Ķylьk dьxinьn.
Kərre bьra çьnjaze Ķylьk bər ꞓə́ve xwə dьvinə,
Din dьvə.
Radьvə Sədglavi sjar dьvə,
Dьçьrinə, dьçьrinə,
Ꞓy xala həvra orţa zinda dьfьrina.

Ꞥə́məte Isa dьçьrinə, dьçьrinə,
Xaləki orţa zinda dьfьrinə.

Bьoqdo dьçьrinə, dьçьrinə,
Ѳw ꞩi xaləki orţa zinda dьfьrinə.

Ķylьke bьra, Kərre bьra dьkə gazi, dьveꞩə: —Xale dьne nəkyꞩьn, bьra əw ꞩi bьminə boj xatьre Wərde.

Kərre bьra ţəzə radьvə, nav ordije dьķəvə, je ky xwəşə qə ida mala xwə nəhatijə; gotьna gotija xune avitjə zənguje.

Ķylьke bьra dьkə gazi, dьve: —Çe Sosьke çarəke bər mьnra bьçərxinьn. Ķylьke bьra soranije bər xwə dьkşinə, hərcar qite Sosьke həvra dьfьrinə. Paşe Ķylьk dьveꞩə: —Kərre bьra, ravə ə́rdəki vьra vədə, Sosьke əm vьra vəşerьn, ꞥəhələ, bьra qiz u buke ela kikan u mьlan nəcьn nəjen, ꞓerri mьn nəkьn, nəveꞩьn əw ꞩi hat bu sər ela kikan u mьlan şərr dьkьr. Ķylьk Kərre bьrara dьveꞩə, dьve: —Wərda de bədə, hun hərьn, mьn navda nəvinə, nahelə hun, ħəta mal hərьn. Ţəmike dьdə Kərre bьra: —Ѳz dьmьrьm, ty dьmini dəwsa mьn, dьve, ty cawa dьci Berçane bьvə, xwəra Ҏərişane binə. Mьn bьdьn sər loke peşьn; dəste mьn ţabutera dərꭗьn; dəzmaləke dəste mьnva gьredьn, şəş rəşa rəş bьn; rəşa mьn ꞩi sərda bьdьn sər; Wərda de dərķəvə dəre male, we ꞓə́v dəzmale ķəvə; dəste mьn dьħəꞩə, we beꞩə „Dьnja ha hatjə, ha cujə“, ida wəra dənge xwə nakə.

Ķylьk dьmьrə.

Ida bər bь male tinьn. Dja Ķylьk radьvə sər xeni dina xwə dьde car ħəve wanə ten; jək le ţyninə. Dьve: —Ѳw həvə, ţynəvə Ķylьkə, lь wana ţynə. Wərda de nivere xwə wanra dьgħinə, dьve: —Ķane Ķylьk? Kərre bьra.

Çava Wərda de dьdə u dьvezə:—Wəllə hər ħəft xala, Ķylьke bьra kyştьn.

Wərda de dьcə bər mala Rəşit, dьve:—Ve səħəte mə Berçan ani, ħəlalja xwəde Kərre xwəra Pərişane bьstinə.

Rəşit dəve xwə wana dьgyhezə, dьvezə: —Mьn təra qəwl nəkьrjə, wəki əz qize bьdьmə tə, bьra Ķylьk be, əze qize bьdьmə Ķylьk.

Wərda de dьve, dьve:—Ķylьk cujə rə́məte, bьra dəwse bьminə Kərr.

Wi caxi Kərre bьra, Bьq̧do, Nə́məte Isa ten sər mala Rəşitda bona we jək, wəki „Mə Ķylьk dajə dər, Kylьk mьrjə Kərr majə dəwse."

Kərr got:—Əze Pərişane xwəra bьstinьm.

Rəşit dəve xwə wana dьghezə, dьvezə:—Roƶa dьne wərьn, əme də́wate bьkьn.

Berçane dьvьn, Pərişane tinьn.

Ħəft ro, ħəft şəva dьxьn dəf u də́wat; dьcьn mьraze xwə şa dьbьn.

Əwə ida.

Got Məme Ə'lo, 16 sali, ƶь Ţelave, nьha bave wi lь baƶare Ţbilisijeda paləţije dьkə, le Məme bь xwə texnikuma pedagogije ja Jerevaneda dьxunə.

Nьvisi H. Çьndi.

---

28. KƏRR U ĶYLЬK

Kərr u Ķylьke bьra cun gьhiştьn ela Ә́mər aqa.

Ә́mər aqa qizəkə wija zә́f bədəw həbu. Ә́mər aqa **gazi ela xwə** kьr; finçana qawe ţьzi danibu sər zьlfa zerin (sьni), əwi **got:**—Hərca finçane hьlınə, we hərə mьra Beçana Ә́le—Sahani, **dəve** rəħəl boz binə, domame ħəlalja xwəde mьn bьstinə.

Ķylьk dьbe:—Kəro, ha Kərro!

We fınçane mьra binə!

Kərr dьbe:—Ķylьk, ty ţəkəvori, aqьle tə tynə, xwəde **zь tə stəndijə**, ela kəka u mьlan jək ţaqət nakə we finçane hьlinə. **Ty Kərre** bьra cawa hərьn, əme hərdy nav ela kəkin u mьlan **cawa** binьn.

Ķylьk we finçane hьltinə,
Dьbe:—Kərro, rabə hərə alje malejə,
Ty nəbezə Wərdəka dejə,
Bare əxte boz dagьrə barut u çəbьrxanejə.

Kərr rabu cu alije malejə,
Bare əxte boz dagьrtjə barut'u çəbьrxanejə,
Bu şьngina zənguja, dəng cu bu Wərdəka dejə.
Wərdəka de got:—Bezə mьn rastijejə,
Got:—Daje, çьrində, ķefa bare əxte boz Ķylьke **təra cijə?**
Got:—Lawo, nabezi, mьn rastijejə,
Şire bədəna mьn tə ħəram bə,
Go:—Daje, cь bezьm tə rastijejə,
Ķylьke təie hərə Beçana Ә́lije Sahani,
Dəve rəħəl boz binə,
Domame ħəlalja xwəde Ә́mər aqa bьstinə.
Got:—Lawo, əze ţəmike bьşinьm xale wəra,
Xale wə kyre Həse Dudenə,
Xale wə ħəftьn,
Həft zi sorə əvşinьn,
Sjare bozə xal - xalinə,
Qəlьnək wana həjə,

Tyxt nivəke roƶe oxьrme gьran sər mьle həvra dьrəvinьn,
Ləmba mьn wə, xwəra ħəft sjara hьlinьn:
Həse Musesani, Lьkoje mьrtьv, Bьqdo,
Həft sjare maldate,
Bəma ţəmija mьn bь wə həjə:
Neeira kare xəzala nəkьn,
Dөwata nəţərbinьn,
Hun cun mьqati həspe xwə bьn,
Ava goləgə"ia nəxyn,
Əze qasьdəki sər xale wəda bьşinьm.

Radьbьn dьcьn, reva rastı xəzaləke ten, bər wan banz dьdə.
Kylьk dьdə pəj, gopal daveƶe dьgьrə, tinə xwəra dьkьn şiv.
Dьcьn rasti dөwatəke ten; əwe ƶi dьdьn ţərbandьne.
Dьcьn bal goləgənije radьzen. Sosьk dьfьtьlə, ava goləgənije vədьxwə, ysa vədьxyə dьwəгьmə, təng u qaşe xwə dьqətinə.
Kərr radьbə tinə, dьbe:—Kylьke Sьlemin, mala tə xьrab bə, Sosьke ava goləgənia vəxwərijə.
Got:—Tьştə nabə.
Rabu cuņ. Kylьk sjare xwə kьrə өşərge (tөldə kьr). Ţəne cu, diņa xwə daje nav eleda dөwətə, xortək həspək destda tinə ave, fikə-fika wijə, sər car bьzmara dьrəqьsə.
Got:—Xorto, xwəde ħəbini, əv cь mьħinə?
Got:—Tv nьzani Beçana Өlje Saħanə, kəkijə ja mьliji, cьma nьzani.
Kylьk derьməke səre xort dьxə, Beçane ƶь dest dьstinə, tinə dьdə ħəft sjare xwə.
Kərr dьbe:—Kylьk, Sosьke ava goləgənia vəxwərijə, we bьwəstə, wərə Beçane sjar bə.
Dьbe:—Ha-ha, əz Sosьke bьhelьm, xəlq beƶə „Hat sər pьşta kьħela mə merani kьr. Dьbe:—Hun Beçane bьgьrьn, əze hərьm dəve rəħəl boz binьm.
Kylьk cu pəşbəri mala, qurin kьr, got:—Mьne Beçan, dəve rəħəl boz bьr, ke qocaxьn wərьn.
Kyre Həse Dude ƶь mir xəjdi bu, mir dəfa həware da, got: —Cьka ħəzar sjare wi həjə, əme cawa bьkьn. Rabun cunə mala kyre Həse Dude, xwə avite, got:—Rabьn, əwan ţalane mьn bьrьn.

Hər ħəft kyre Həse Dude sjarbun; pəj wan kətьn; xwə giħandьn əwana, ħəft zərg Kylьk dan. Kylьk penç ħəb wan avitьn (kyştьn).

Kylьk got:—Kərro ha Kərro! Əwan ħəft zərg mьn dan, nьzam əw ţawi bu, nьzam bawi bun, ţaqət mьle wanda ţynəbu, nola ħəft keea çane mьn gəst.

Kərr zьvьrri dydy wana avitьn, məriki ordi bəla kьr. Xale wi dьne rəvi cu, əw cu rasti qasьde Wərdəke hat. Əwi kaqəz daje, got:—Çərdəke wə dərkəvə, pəj nəkəvьn, xarze wənə.

—Ha, got:—Mə həv qьrr kьr, heza ty teji, şurьk stuje wi xьst, qasьde Wərdəke da fьrrandьn.

Kylьk got:—Kərro, wərə.

Kərr hat sər Kylьk.

Kylьk got:—Xwəde ħəbini, tye Sosьke bər mьnra bьkьşini.

Əwi Sosьk bər Kylьkra kьşand.

Şurьk avit hər car lьnge Sosьke fьrrand.

Kərr got:—Ty ţəkwar bu, xwəde zь tə stəndjə, əwe ħəjwane cь kьrbu.

Got:—Ha, sьbe ben, əjarşirka lekьn, bezьn əva Sosьka Kylьke Sьleminə, got:—Kərro, bьra, wərə gizma mьn bьkьşnə.

Kərr cu gizma wi kьşand, dьl u gyreke wi hatьn gizme. Got:—Rabə, çije mьn sər loke peşьn cekə, ţabuta mьn bьdə sər; dəste mьn dərxə, bьra hərə, be. Wəxta Wərdəka de cəv pe dьkəvə, bьra bezə „Dьnja wa hatjə, we wa zi hərə“ jan na, we wə bьxwə“.

Kylьk mьr. Kərr rabu çije wi sər loke peşьn cekьr; ţabuta wi da sər; dəste wi rəxda bərda. Rabun Bьleçan u dəve rəħəl boz bьr, bər bь mala Əmər aqa cun.

Əmər aqa (mitka) neta xwə xьrav kьr, got:—Kylьk hatə kyştьne, əz qiza xwə nadьm kəsəki.

Qızke dьgot:—Şanbəz, merxas, əgit, Kylьkə, le je ordije bəla dьkə Kərre bьrajə.

Əmər aqa qiza xwə da Kərre bьra.

Got:—Ţeço, 75 sali, zь gynde Bərroze lь sər nəħja Ţaline.
Ze nьvisi Əţəme Əlo, dərsdare gynde Cobangərməse lь sər nəħja Aqbarəne.

29. KƏRR U ĶYLЬKE SЬLIVI

Kərr Ķylьk kyre Sьlivi bun; əwana ela mire ərəba bave wan kyştbu.

Kərr Ķylьk cunə nava həvale xwə, hol dьlistьn. Kərr dar hole xьst, hol fьrri çerre pire ķət.

Pire Kərra got: — Wəkı ty ysa zori, mire ərəba bave tə kyşt, tə cьma ћəjfa bave xwə hьlnəda?

Kərr Ķylьk porr-pozman vəgərjan, cunə mal, dьvenə dja xwə: — Həjķə ty məra rast bezi, bezə, hərge tyje nəvezi, əme tə bьkyzьn. Bezə, cьka ķe bave mə kyştijə?

Wedəre dja wana dьvezə: — Na, kəsəki bave wə nəkyştijə, bave wə rəma xwəde mьrjə. U aqrije rast zi Kərra dьvezə, Kərr u Ķylьkra dьvezə u aliki zi məћəla gynd dьķəvьn, gələ mərja dьdьnə sər xwə u re dьķəvьn; zь wan mərьvanьn: — Nəməte Isa, Bьoqdo, Isaje Nəmət, Lьķoje mьrtьv, Kərr, Ķylьk Əwana re dьķəvьn u dьcьn, dьcьn veza oba Əmər aqae mьlida datınьn.

Pərişan qiza Əmər aqa bu. Pərişan cьqa ro bu, dьhat sər kanije, av dьbьr. Dьle Ķylьk gələk ķət bu Pərişare wedəre cьqa rozə, Sosьke sjar dьbu, dьcu sər kanije, dьda çьrida əşqi Pərişaŋe.

Rozəke dьle wija bər həvdy nəda, dьvezə bьre xwə u hərcar həvale xwə: — Hərьn, mьnra Pərişane bьxazьn.

Lьķoje mьrtьv dьvezə: — Bьsənə, əz hərьm bьvinьm, paşe.

Lьķo radьvə, ture parse davezə mьle xwə u dьcə, dьcə ela Əmər aqa. Dьcə bər dəre Əmər aqa, dina xwə dьde, əwa Ķylьk salьx dьde we ve maledanə. Nəmərdi nakə, dьcə, dьvezə: — Əmər aqa, gərəke ty qiza xwə bьdı bьre mьn.

Qail navə, dьvezə: — Əz nьzanьm bьre tə cь mərijə, cь isanə, mьn bьre tə nəditjə hərə.

Ķylьk radьvə du Lьķo dьcə. Ķylьk, Sosьke sjarə, dьcə bər dəre Əmər aqa, wəki pəjavə.

Lьkə dьvezeda, dьve: —Mьn əlam kьrjeda, dьve gotьna wija ħəjə, we bьdə, le dьle wi ķəţijə Sosьke.

Kylьk dьve: —Bəravə, tьşt navə.

Wi caxi pəja dьvə, ida dьcə avaje Əmər aqa, dьvezə: —Gərəke ty qiza xwə bьdi mьn.

Əmər aqa dьve: —Na, həgər tye Sosьke bьdi, əze bьdьm, xer ky nadi, əz nadьm.

Lьķoje mьrtьv xwə orţera dьkə n dьvezə: —Xuşkəkə Sosьke həjə, dьha zь Sosьke rьndtьrə, le ela xalane wi bьrja; əme hərьn əwe binьm, dьbezə, nave we zi Beçanə.

Əmər aqa dьvezə: —Bərabə u radьvə bəre xwə dьdьn mal dьcьn.

Wərdəka de pe dьħəsə, wəki Ķylьk qiza Əmər aqa xwəra xastijə, we hərə hər ħəft xala bьkyzə, Beçane binə.

Wedəre Wərdək ţəmia lь kyre xwə dьkə, dьvezə: —Wərьn, nəcьn, le gava dьnerə carə navə, dьvezə, də hərьn, gyne wə, stuje wə.

Ķylьk u hərcar bьra re dьķəvьn; pьrr dьcьn, hьndьk dьcьn, dьcьn bər darəke dьhewьrьn. Wedəre xəzalək bər lьnge Sosьke radьvə. Ķylьk dьdə sər, mərţale davezə stykyre, dьdə orţa xwə u zin u tinə, te çəm bьre xwə.

Wedəre Kərr radьvə, çəndəke xəzale wanra dьqəlinə, le səre xəzale dьminə; əw zi dareda darda dьkə. Ķylьk u həvale xwə radьzen, le Ķylьk dьvezə: —Kərro, mьqati Sosьke bə, wəki ava goləgənia nəxwə, wəstijajə, we bьqətinə, hərə ave goləgənia bьxwə.

Kərr dьvezə: —Na. Wedəre Ķylьk radьze, xəwra dьcə. Kərr radьvə, səre xəzale tinə dьxə nava agьr dьpezinə u dьxwə. Əw zi çida xəwra dьcə, le Sosьk xwə dьqətinə.

Goləgənik peşbəri wan bujə. Sosьk xwə goləgənijera dьghinə, ava goləgənije dьxwə, goləgənijeda dьmərьxə.

Kərr ħьşjar dьvə, dina xwə dьde Sosьk ţynə; durəbine bər səre Ķylьk dərtinə; dina xwə dьde Sosьk we nav ava goləgənjadanə; nav ava goləgənijada. Sosьke dьvinə. Sədglavi sjar dьvə, sjar dьvə, dьcə, Sosьke nav gole dərtinə, zin u busata ţəmam dьşo, təng u bəre Sosьke ţəmam dьşьdinə, Sədglavi dьtəwlinə. Wedəre Sosьke sjar dьvə u dьdə çьrьda; dьle Sosьke datinə u te Sədglavi tinə, te Sosьke carmьx dьkə, dь bər səre Ķylьkda.

Ķylьk sьve zu radьvə, dьve:—Kərre bьra! mьnra rast bezər Sosьke ava goləgənia xarijə, awa stry dajə.

Kərr ja rast Ķylьkra nəgot u Ķylьk rabu bəre xwə da ela xalaned xwə; dina xwə daeda, cəməki gyrr wajə dьkşə, kəckəke Beçan anijə ave. Ķylьk dьve:—Xuşke, xuşke, dəlav ķedəreja, əz bem dərbazbьm?

Qizьk dьve:—Dəlavi durə, ty rozəke həri, ançax bьgizeji.

Kylьk wedər dьdə nav ave, dərbaz dьvə, Bьçane dəste kəcьke dərdьxinə. Beçane nas dьkə u dьve hərə bezə xalane mьn, şərre mьni, şərrə.

Kəcьk dьcə əlami xalьne wi dьkə, le xalane wi du Beçane najen.

Sьve radьvə, bəri evare dьcə mala xalaned xwə, patronəke dьdə sər dьle xale xwə məzьn, hər car şəmdane bərsəre wi dьgyherrə u radьvə te

Disa xalaned wi pəj nacьn u Ķylьk te ida dьsəkьnə.

Kərr dьcə, dina xwə dьde, hьnə dəve—məve hur wandəranə, dьdə peşja xwə tinə.

Kylьk dьve:—Wa, wa, əv cь əçev, dьzmьnəki mə vandəra mə bьvinə, we nəve cь? Van dəva paşda vəgərinə.

Kərr wan dəva paşda vədьgərinə.

Ķylьk radьvə, Sosьke sjardьvə dьcə, bər wi cəmi disa. Dina xwə dьde xyləməki wan, we həspəki wan anijə ave. Car drane xylim dьkşinə, anijeda dьķytə, dьve hərə, bezə, xale mьn, bezə, xarzije tə gotijə. „Bьra be, şərre mьn, şərrə".

U hər ħəft xale Kylьk sjar dьvьn. Wedəre Wərdəka de ķaqjəzəki dьnьvьsə, dьdə mərьvəki u dьvezeda:—Hərьn, bezьn hər ħəft xale Ķylьk, we ķaqjəze zi, bьdьneda, wəki əw xarze tənə, hatьnə, bьra dəst nədeda, bьrindar nakə, xarzije xwə, Bьçane bьde, bь ruspiti vərekə.

Həja pəja dьcə, əwana şərr dьkьn.

Bəre əwlьn Ķylьke bьra dьçьrinə, dьçьrinə,
Xaləki xwə orţa zin dьfьrinə,
Kərre bьra dьçьrinə, dьçьrinə,
Xaləki xwə orţa zin dьfьrinə,
Tə wi, wi, wi,
Lьķoje mьrtьv dьçьrinə, dьçьrinə,
Həj wi, wi, wi.

Xaləki Kərr Kylьk orţa zin dьfьrinə,
Ţə wi, wi, wi.

Nə́məte Isa dьçьrinə, dьçьrinə,
Həj wi, wi, wi,
Xaləki Kərr u Kylьk orţa zinda dьfьrinə,
Ţə wi, wi, wi.
Isae Nə́mət dьçьrinə, dьçьrinə
Həj wi, wi, wi,
Xaləki Kərr u Kylьk orţa zin dьfьrinə,
Ţə wi, wi, wi.
Kylьke bьra dьçьrinə, dьçьrinə,
Həj wi, wi, wi,
Xaləki xwə dьn zi orţa zin dьfьrinə,
Ţə wi, wi

Xale ħəft le dьxə, ħur ruvije Kylьke bьra orţa zinda tinə.

Kərre bьra, Lьkoje mьrtьv dьçьrinьn xale ħəfta dil dьgьrьn u dьkyzьn.

Wedəre Kylьk dьvezə Kərr, dьve:—Mьn təra go, mьnra rast bezə, Sosьke ava goləgənьa xarbu, tə mьnra nəgo, Sosьke jə kə wa ani sərə mьn, wəki tə bьgota, əze Sədglavi sjarbuma u dьvezə, tьşt navə, mьnra ţabutəke cekə, əze bьmrьm.

Əz mьrьm, wə əz kьrьmə ţabute, dəste mьn raste ţabutera dərxьn. Ţabute bьdьn sər loke peşьn.

Lьkoje mьrtьv hosta bu, radьvə, ţabutəke Kylьkra ce dьkə.

Kylьk dьvezə:—Lьko, Kərro ysa bьkьn, wəki dəste mьn bьħəzə, wəki Wərda de bezə, Kylьk gotijə:—Dьnja ha hatijə, we ha zi hərə" u bezьne da zi, bьra Pərişane dəste wanda bərnədə, bьxazə Kərre bьrara. Dьvezə:—Kərre bьra, dьve, Sosьke bər mьnra bьvə, binə, əze hər car lьnge we pe şur qətkьm.

Kərr dьvezə, dьve:—Na, ħəjwanə gynəjə, əme bərdьn vьra, hərьn.

Kylьk dьve:—Na, qiz u buke ela xalane mьn we ben bьgrьn, le sjar bьn, we bezьn:—„Mə gorra sjare təda wa-wa kьre, sjare tə koka mere mə ani.

Kərr Sosьke bər єə́ve Kylьkra dьvə, tinə.

Kylьk ledьxə hərcar lьnge Sosьke hьldьqətinə.

Kylьk dьmьrə, hьldьdьn dьxnə ţabute, bəre wi dьdьnə male.

Ķylьk wedər Lьkora gotijə:—Waki ty Pərişane Kərre bьre mьnra bьdi xastьn.

Pьrr dьcьn, hьndьk dьcьn, Wərdəka de te peşije, dina xwə dьde Ķylьki lь sər loke peşьnə, dəste wi dьcə u te, dьve:—„Dьnja wa hatijə, we wa zi hərə". Wedəre həkə Wərdəka de xwə dьķytə, həkə na ķytə, Lьķoje mьrtьv dьvezə, tьşt navə:—Bьra, Kərri tə-ra saxbə, le həma Ķylьk gotijə mьn, bezə Wərdəka dja mьn, bьra Pərişane Kərre bьre mьnra bьxazə u ysa ķyta dьkьn, Ķylьke bьra vədьşerьn.

Wərdək ţəzə dьcə xazginia Pərişane Kərra.

Əmər aqa Pərişane dьdə, Beçane le dьstinə.
Həft ro u həft şəva dəf u dəwate Kərr dьkьn.
Əw cu wьra, əz zi hatьm vьra.
Əvə ida.

Got: Səmənde Qəjməs, 16 sali, zь gynde Ţьlьk lь sər nəhja Ţaline.

Səmənd nьha lь texnikuma pedagogije ja Jerevaneda dьxunə.

Nьvisi H. Çьndi.

30. KƏRR Y ĶYLЬKE SЬLEMIN̦

Sьlemin dьma dь wəlate Ərəbstaneda. Lь wedəre Sьleman zəwьçi; Wərdək ani zь xwəra. Lь wedəre dьman: —Dy kyrr zera bun, nave jəki Ķərr bu, nave jəki Ķylьk.

Wərdək zь maləkə ə́gita bu; ħəft bьre we həbun. Wəxtək dərbaz bu, bave wan bь cь ħəsavi zь xwəra dərbaz dьkьr. Əwana zi xwəra dərbaz dьkьrьn, ħətani Kərr y Ķylьk pera gьhiştьn.

Içar Kərr y Ķylьk nədь ə́dьlin, Kərr y Ķylәkə zor bun. Içare orţa Sьlemin malxəzured wi dьlmaji ķəte. Əvi rabu barkьr, cu wəlatəki başqə, zь xwəra bьn mьle aqakida man. Ķərr y Ķylьk gьhiştьn, wəki gьhiştьn, bave wana mьr dьha. Əwana disa bar dьkьn, tenə çəm Əli Ə́mər aqa, nava ela Ə́li Ə́mər aqa.

Ə́li Ə́mər aqa haz wana ţynə bujə. Içar qizəkə Ə́li Ə́mər aqa zə́f bədəw həbujə. Əve hana dyşьrmiş dьbə zь bьna qiza xwə, wəki cь ħəsavi bьdə mer. Əva dьkə çьvat: —Gazi ə́git, aqa, merxased xwə dьkə, finçane ţьzi qawə dьkə, datinə. Dьve: —Ķe kь əve finçane wərgərrin, əze Pərşane bьdьmə wi, əva finçana də́wejə, jeky zь mьnra Beçaңa Ə́ləxarza binə, Pərşane əz çəbaji çane wi dьkьm.

Içare, əva Kərr u Ķylьke Sьlemin zь wedəre ten; dərbazbune dina xwə dьdьne cadьrəkə vajə, caxe ky alije cadьre dьnerrьn, ba le dьxə, pərda cadьre hьldьdə; sьfəte Pərşane bь wanva xane dьkə; Kərr y Ķylьke Sьlemin zь wedəre dərbaz dьbьn, dьcьn bər bь xan u mane Ə́li Ə́mər aqa, əw zi dьcьn nav we çьvate. Dina xwə dьdьne, finçanəke danijə u sərə ţəvaji ţapelkьrjə. Jəki ky wəki kь tyryş bьkə, finçane wərgərrinə ţynə.

Ə́mər aqa disa dьvezə: —Ķe kь əve finçane wərgərrinə, əze Pərşane bьdьmə wi, əva finçana də́wejə, jeky zь mьnra Beçana Ə́ləxarza binə, Pərşane əze çəbaji çane wi kьm.

Ķylьk dadьdeda, finçane hьltinə, wərdьgərrinə. Bьre wi Kər dьve:—Ķare tə ƶь ķara ţyninə, ķare tə vi gьli nəķəvə.

Əw dьbeƶə bьre xwə, dьbe:—Mьn Pərşan ditjə, wəki əm hərdy bьra benə kyşьn beƶajə, beƶajə xuna mə hərdy bьra.

Ķylьk fınçane dьha wərdьgərrinə.

Ƶь wedəre vədьgərrьn bər bь mala xwə, ţьvdarəke xwə dьkьn.

Dja wana dьve:—Lawo, hune kyda hərьn, Wərdək dьbeƶə.

Dьbe:—Єijakı lь dəra hanajə, mə salьxe wi єijaji hьldajə. Lь wi єijaji, dьbe, mə səh kьrjə, wəki xəzal zə̂fьn, əme hərьnə neєire, lь wi єijaji.

Ƶь dja xwəra rast naveƶьn. Dьminə. Əve hana radьbьn ƶь xwəra se həvala ƶi hьldьdьn u bь re dьķəvьn.

Wedəre zьlamək dьgiƶə Wərdəke, dьbeƶə Wərda dija wana, ħəwale wan gьlija dьbeƶə:—Kyrre, tə we hərьnə wəlate Ə́ləxarza Ə́rəbstane, Bьçana Ə́ləxarza binьn, binьn ƶь Ə́li Ə́mər aqjara, wəki Ķylьk Pərşane bьstinə.

Wedəre Wərda de daw u dəlьnga hьldьkə, noţla gyrəkə dəv bь xun pəj wana dьķəvə. Dьkə gazə-gaz.

Kərr dьbeƶə Ķylьk, dьbe:—Pi, əva dja məjə, pəj mə ķətijə. əməkdarə, dьbe, əm le vəgərrьn, dьbe, ħьlbə gьlije we hənə lь mə bьkə.

Ķylьk dьve:—Xwəde mala tə xьrav bьkə, dьve, de ƶi be we tьrsəke bьkə dьle mə, tye cь meranije ƶь mьnra bьki.

Kərro lь dəve həspa xwə dьxə vədьgərrə bər bь dja xwə, dьbe:

—Daje, cь dьveƶi, beƶə!

Dja wi dьbe:—Lawo, hune dьcьn, əz zanьm Ķylьk vənagərrə, əze se—car ţəmia lь wəkьm, ţəmine pirədja xwə hun ƶь birnəkьn.

Hun mərьve də́wenə, ţyçari-ţyçari həsped xwə naveƶьnə sər xəzala. Hun dьcьn, dьķəsьrьn, həsped wə dьķəsьrьn, zə́f u zə́f mьqati həsped xwə bьn, mьqat bьn, ƶь goləgənia ave nəxyn, le wəki hun dьcьn, caxe ky sьrja də́we, demək xalane wə əgited mire ərəba, xalaned wənə, hun xalaned xwə nas nakьn, əze ƶь wəra salьxe xaled wə bьdьm. Hərgə də́wəkə wə gran ƶi ţəvi həvdy bu, hərgə də́wa wə gran bu, hun ķoķa mala bave mьn məqəlinьn, go:

—Həsped wanə gyhkewrişkinə,
Del qamcinə,
Navtəƶinə,
Sьmkodinьn.

Xalaned wə,
Əbed wanə şьpijə Bəsrainə,
Kondored wanə fьrənginə,
Gored wanə fokmə sьpi əçəminə,
Kolozed wanə sьpijə dəvətukinə,
Şəred dore ħamudinə,
Şьvqəluned wanə getazinə:
Qəlьned wan hoqə ttuna Muşe hьltinьn,
Caxed dьkəvьn oqrmed gran,
Hər ħəft xale tə,
Qylap-qylap sər mьle həvra dьrəvinьn.

Go:—Əz bəxte wəda bьm, koka mala have mьn məqəlinьn. Də hərьn, wəra oqr bə. Wərdək ida vəgərrja mal, əvana idi dəst pekьrьn, ƶь xwəra cun, kətьnə re aƶotьn.

Wərdəke cь kьr, we səħəte vəgərrija, mal mərьvək kьre kьr, kaqəzək nьvisi daeda, go:—Ty re kaqəze, zutьre bəri cuna kyred mьn bьghini ela mire ərəba, go, ty bьdi hər ħəft bьre mьn, wəki həv nəkyƶьn.

Əvi ƶi da aqьle xwə, go:—Cь mьn ləzandьne kətijə, wəki əz zutьre hərьm, həmin mьn həqe xwə stəndijə, qonax paşaji cu.

Kərr y Kylьk ƶi pьrr cun, hьndьk cun, dina xwə dane, xəzalək bu nьrrina we, we ƶь bər wan banz da, Kylьk avitə sər, da pəj.

Kərr le kьrə gazi, go:—Bьra, təmine Wərdəka dejə, vəgərrə, go, xəzalə be oqrə.

Əwi gyhdari nəkьr, da pəj, ha lь vьr, ha lь dəra hana gopəl avitə stuje xəzale gьrt, dani bər xwə.

Əvana cun, pьrr cun, hьndьk cun 'idi wəstja bun, kəsьri bun, şəvxun lь wana kətbu. Əwana lь wedəre ewьrin, goşte xəzale təmiz cekьrьn, nan xarьn. Kylьk gotə Kərr, go:—Bьra, go, xəwa mьn te, əze qasəki cəve xwə bьdьmə həvdy, ty mьqati həspa bə, mьqati Sosьke bə. Sosьk nave mьħina wi bu.

Əve hana raza.

Kərr wəxtəke ma, xəwe eəve wi zi gьrt, sər alikida hatə xare. Sosьk vьrda—weda gərrija:—Ţi bu, goləgənıkə wedəre bu, cu sər we ave, wəstjaji, kəsьri. dəve xwə kьrə ve ave xar, də idi haqa xar, wərьmi. Tənged we qətijan, çane we stьri da, pьrrca we deməkra'u, stьri da, nav aveda səkьni, bawəşin dьkьr.

Wəxtəke Kərr banzda sər xwə, dina xwə daje Sosьk ţynə.

Vьrda—weda gərrja, dina xwə daje we nava goləgənıkeda səkьnjə; we zь xwəra bawəşin dьkə. Əve hana da aqьle xwə, go:

—Wəki Kylьk pe bьħьsə, Kylьke we şurəki bavezə stuje mьn. Əvi banzda, zu zuka ani hat. Haçət—maçəte xwə dərxьst, tənged we təmiz drut, cawa lazьmə, dəzmal zь bəruja xwə dərxьst, pe dəzmala xwə çane we ţəmiz kьr. mьzda, ţımar kьr ani hat, lь çije we dısa təwland, lь çije we qaş kьr.

Səkьni, wəxtəki Kylьk eəve xwə vəkьr, lь Sosьke nьherridina xwə daeda Sosьk qьrrьzjə, go:—Kərro, bьra, go, əv ja bь xer, əv Sosьk cьma wa qьrrьzijə?

Go:—Bьra, əz cь zanьm. Go:—Tə avitijə sər xəzale wəstijə, sər xəzale wəstijajə, syrre le dajə, nəma qьrrqьsjə, go, cьma qьrrqьsjə.

Go:—Də rabə, go, təmiz ţimar bьkə, cotkə bьkə.

Əw rabu ţəmiz ţimar kьr. cotkə kьr. Rabun təng u bəred həsped xwə şьdandьn. sjarbun u azotьn.

Pьrr cun, hьndьk cun, zьmane sorə, we zu binə sər həvdy. Cun dərkəţьnə wəlate mıre ərəba, lь bər eəme Xamure, lь wedəre ewьrin; cadьr u xebəte xwə lexьstьn. We roze zь xwəra rəħət bun, cь ky bu rьsq zь xwəra xarьn, gьli gotьn zь xwəra kьrьn. Roztьra dьne nava nivro Kylьk gotə Kərr, gotə həvaled xwəjə maijin, go:—Əm nəhatьnə vьra, bьra, maləke vьra ava bьkьn, go, əm hatьnə dəwe, əm hatьnə gьliki.

Kərr go:—Bьra, go, go. wəki bь ja mьn bə, əme hərьn dьziva, bь ħəsabьki mərьva bьvınьn gьlije xwə rast kьn, go, əme mьħine hьldьn hərьn.

—Həj, go, xwəde mala tə xьrav bьkə, mьn dьgo, tyji merxasəki, tyje meranıke zь mьnra bьki, cьma əmə dьzьn, cьma əmə ysanə sərədənə, wəki əm mьħine dьziva bьvьn, paşe xəlq, çьƏaət, ela Əmər aqa səh bьkə, mə dьziva ani hat.

Əm hatьnə, wəki əşkərə, noţlani mera, əgita bьvьn hərrьn.

Kərr go:—Bьra, ty zani.

Əwi wəki go „ty zani“ Kylьk go: — Də ravə, hərrə ţalanəki zь ele binə wərə, wəki pəj kəvьn.

Kərr rabu ţəmiz təng u bəre həspe xwə şьdand, sjar bu u cu, wəki ţalan binə, dina xwə daje, hьnə dəvə—məvə jed pьşta wana kyl, lьnge wana şkəsti, qirkьri we lь bər dəve ɕəme Xamure dьɕerə.

— Əh, go, xwəde mala bьre mьn xьrav kə, go, bьre mьn səre xwə sərtui tynə, xwə dьkə gezije, əze van dəvə məve hana ţopkьm, bьvьm hərrьm hazьr. Əw dəvə—məvə danə bər xwə, ani hat.

Ķylьk dina xwə daeda bьre wi hьnə dəvə—məved lьng şkəsti, gyrri--mьrri anin hatьn. Go: — Bьra, go, tə əv zь ky aninə? Mьn ty şandı, wəki ţalanəki bini, jane van dəve— məved gyrri bini. Wəki təjə əv dəvə banina, tə əlaməti xaje wan bьkьrana, həla we tьştək zi bьdana tə.

— Də, go, bьra, əwə də, le əze hərьm cь binьm?

Kylьk rabu sjar bu: bərbanga sьbe bu, daķətə bər dəve ɕəme Xamure, dına xwə daeda bazьrganəki hьzim we zь weda te: — Kyrro, go, əv bazьrgane ķejə?

Əwana cawa ky dənge wi səh kьr, ze sawed kyle ķьşandьn, go: — Aqa, əva bazьrgane mire ərəbanə.

— Də, go, vəgərrin, go, bazьrgin vəgərrinьn.

— Həjran, go, axьr əme hərьn, fьlan bevan gotьn. Hersa Kylьk rabu, çarəke lь wana kьrə qirin. Əvana bazьrgan vəgərrandьn. Ani hat çəm cadьra xwə. Dəst — pje cənd ħəva gьreda, dani wedəre; bazьrgan ewьrand, gotə bьre xwə:

— A, mərьv ţalan wa tinə, xwə mərьv nacə dəved gyrri— mьrri najnə, wəki pe bьħьsjana, we pərə bьdana tə, wəki əwan dəva ze dur dexi.

Dina xwə daeda, we roze ma, kəsəki lь wan bьvə xaji ţynə. Əve hana go: — Wa navə. Go, rabu, sjar bu, Ķylьk ļeda cu bər dəve ɕəme Xamure. Əw çije ky cu bu bər dəve ɕəme Xamure byhyrr ninbu, həma ysa Sosьk avıtə nave dərbazi wi ali bu, cu nava ele. Dina xwə daeda, qızəke lь bər dərəki səkınijə, go: — Qıza qənç, ţasə ava sarra cawani?

Qizьke banz da alije male, ţasə qaţьxe pez cəqьlmast cekьr, lь bər gьrt. Caxe ky ţas zь dəste qizьke gьrt, avrrukə təl da nava ɕəve kəɕьke.

Qize go:—Pi, brajo! go, mьn cь xьrav kьrbu, tə əw avrrujək tuƶ da nava єəve mьn?

Go:—Qiza qənç, mьn cawa avrru dajə nav єəve tə, go mьn lь tə nьherri.

Go:—Tə cawa tə lь mьn nьherri. Avrruja tə dь nav єəve mьn nola avrruja Kylьke Sьleminə

Go:—Qiza qənç, je lь van dəra dьgərrə, Kylьke Sьleminə, go, ida kijə.

—E, go xwəde bь xerkə, go, ty lь van dəra, qizьke gote.

Go:—Əz hatьmə Beçana Ələxarza bьvьm.

Go:—Də wəki tyje Beçana Ələxarza bьvi, go, iro dəwatə nava eleda, hərro qiza mire ərəba, kьlit u mьfte we dəste qiza mire ərəda danьn. Qiza mire ərəba cujə dəwate, təglifatə. Xylama, awajə həma heƶa bьr cu ave.

Go:—Lь kıdərejə?

Nişanda, go:—Lь kanija handa, ţasa zivda, go, dora we ƶi avzerrkьri.

Əve hana aƶot cu bər bь kanije, dina xwə daje, we ţasəkə zivda, we dь dəste xylamda Beçane kьraskьrjə, we bь ţasa ziv av dьdə. Dəng le kьr, go:—Kyrro! əv bərgira kejə, ty av dьdi?

Xylam go:—Ançax ty lь bərgira buji, ty nьzani, go, cьma tyji nə ƶь vi wəlatiji, əva Beçana Ələxarzanə.

Go:—Də ka bьdə mьn, dьzgina mьħine ƶь dəste wi gьrt; xylam hьnəki xwə vьrda, weda ba kьr.

Got, go:—Ty kyrre xəlqeji, gyne mьn bь tə te, go, mьne ty bьkyştaji, ƶь bona çabe, əz tə nakyƶьm, wəki çabe bьvi hərri ƶь mire ərəbarra, beƶi Beçan, Kylьke Sьlemin bьr, əze se roƶa lь wi ali єəme Xamure bьsəkьnьm, wəki nəbeƶə rəvədьzi bьr, cu u ƶь dest gьrt ani hat.

Xylam cu çab da mire ərəba, go:—Hal ħəwaləki wa qəwьmijə ħəjiran, Kylьke Sьlemin hat lь sər kanije bь zor mьħin ƶь dəste mьn gьrt bьr cu, gotə mьn „Ty kyrre xəlqeji, gyne mьn tə te, go, mьne ty bьkyştaji, ƶь bona çabe, əz tə nakyƶьm, wəki çabe bьvi hərri ƶь mire ərəbarra, beƶi Beçan, Kylьke Sьlemin bьr, əze se roƶa lь wi ali єəme Xamure bьsəkьnьm, wəki nəbeƶə rəvədьzi bьr, cu."

Kylьk cu, bьre wi gote:—Bьra, həmin tə Beçan anijə, rabə əm hərьn.

—Na, go, bьra, wəki əm hərьn, wəxtəki, go, ela Əli Əmər aoqaje səh bьkə, go, we bezьn „dьzin, anin hatьn". We ruze man, kəs nəhat, ţy həwar gazi ţynəbu.

Mire ərəba lь dəfa həware da, go:—Beçan bьrьn, cun, gərə hun həq nəhəq pəj ķəvьn, Beçane vəgərrinьn. Merxas u əgited mire ərəba ħər ħəft xaled Kərr y Ķylьk bun, sjarbun, pəj wana ķətьn. Dərķətьnə məjdana şərr, bь wanva xane kьrьn, dina xwə dane həwarəkə gran dərķətijə raste Mьçoje Isa, Bьoqdo, Lьkoje mьrtьv, Kərre bьra gotьn:—Ķylьk, əme bь həvra sjarbьn, dərenə peşja wana. Həwarə granə, wəki əm wana posidəkьn.

Ķylьk go:—Na, bьra, go, həla sьrja mьnə, wəki ky wə dina xwə daje, əz qəls bum, wi cavi jək ħəb sjarbьn. Ķylьk sjarbu, dərķətə peşja wana, hər ħəft xale wana lь peşije bun. Əwi naskьr xale winə, bь salьxe dja wi, idi nani sər xwə, xwə zь wana vənəgьrt.

Wi wəxti əw mərьve Wərde ķьre kьrbu gьhiştə wedəre, wəki xale Kərr Ķylьk zi sjarbubun. Xalane Kərr Ķylьk idi ţəvi çьmaəte dьcunə bər bь şərr. Əwana zi idi xwə nəşkenand, naninə sər xwə, wəki çьmaət nəvezə, tьrsjan, xwə şunda gьrtьn.

Idi əwana dь bər həvdyra cərьxand, vьrda cərьxandьn, weda cərьxandьn, xaləki xwə zorda wərgərrand, xaləki xwə wəki wərgərrand, çarəkə dьn cərьxandьn, jəki dьne zi wərgərrand. Məjdan ķətə alije wana, ərqək ķətə peşja Sosьke, bь cьvtəkьrьne, Sosьke ərq nəqədand, le əgləbuna Sosьke, hər pença bь həvrra lexьst. Əw lь wedəre wərgərrandьn.

Kərr sjar bu, Kərr dina xwə daeda, bьre wi wərgərrandьnə. Təng u bəre həspe xwə şьdandьn, disa Ələ xarza bər bəvdyra cərxandьn. Kərr nolani gyrəki dəv bь xun, əwana lь həvdy vəgərrandьn, se xale xwə stuje həspeda wərgərrand. Mьçoje Isa, Bьoqdo, Lьkoje mьrtьv, əwana gьhiştьne, əwana jək wərgərrand, jək ma. Kərr go:—Lь vi məxьn, go, bona xatьre dja mьn ķoķa mala bave we nəqəlinьn.

Lьko go:—Na, na, əv cьma lь vьra dьminə, zərgək nav mьle wida, əw zi wərgərrand.

Həwara dьn vəgərrja şunda, ida dina xwə daje boşə, notlani gyred dəv bь xun vi ali qьrr dьkьn, wi ali qьrr dьkьn, ţaba xwə nanin, vəgərrjan.

Hatьn bər Ķylьk. Ķylьk pьşta xwə dabu zьnar, səkьni bu,

go: —Kərre bьra, gizma zь lьnge mьn bьkşinə. Caxe ky gizmə zь lьnge wi kьşandьn, dina xwə daje, xun dь gizmada bujə çəgər. Go: —Bьra, hərə Sosьke binə, go, həla bər éəve mьnra bьkşinə, əz bьvinьm.

Wana nьzan bu bьrine wijə xədarьn ysa.

Kərr Sosьk bərra kьşand, əvı şurək avitə nava Sosьke. Kərr goteda, go:—Bьra, tə həqa ze ħьz dьkьr, tə cьma kyşt?

Kylьk go:—Xwəde mala tə xьrav bьkə, go, mənjəkə Sosьke həbu, Sosьke mьnra bebəxti kьr, wəki ava goləgən'a xarhu, tə mьnra cьra nəgot. Go, bьra, go, ja mьn ida befəjdəjə, go, əzi be fəjdəmə, idi. Əw bazьrgane mьn anijə, dь wanda hənə dulgər, sьnətkar. Zь mьnra tabutəke bьdьn cekьrьn. Go, mьn texə tabute, əvə go, təmine mьn lь bьre mьn, go, Pərşane dь dəste kəsiva bərnədi.

Əvana ani hat tabutəkə rəngə təmiz zera cekьrьn. Əvi əmьre xwə da çьmaəte, kьrьnə tabute, daninə sər loke peşьn, bь re kətьn, bəre xwə danə male. Pьrr hatьn, hьndьk hatьn, hatьn dərkətьn wəlate xwə, nezikaji lь ele kьrьn.

Çab danə Wərdəka dja wana, go, „wələ, Kərr y Kylьk hatьn". Əve rabu sər kock—səre bьlьnd, durbin da bər éəve xwə. Dina xwə daeda, Kylьk dь navda naxwe.

Çab gьhiştə mali Əli Əmər aqa zi, əva bь çьmaəte, bь əgit merxase xwəva, Pərşan hьldan dь peşja wanda cun.

Dina xwə daneda, Kylьk hatijə kyştьn. Əli Əmər aqa təme xwə lь wedəre xьrav kьr, go: —Əz Pərşane nadьm Kərr.

Kərr go: —Əz zanьbьm, ysanə, go, əze cьkə lь vьra həjə, bьkyzьm ħətani bьgizmə kocьka tə, əze ħətani ħəzar mərije tə qьrrkьm.

Pərşane da aqьle xwə, dina xwə daje, gьli zь həv dərbaz bun, bь çьmaətera got, idı şərm nəkьr, go:

Evarə, evarəkə xwəşə,
Əgited mə, merxased mə,
Kolosed wanə sьpinə,
Şəre dore rəşə.
Hərkə Kylьk hatijə kyştьn,
Kərri dəwseva xwəşə.

Bərdьli da Wərdəke, ǿlami bave xwə kьr. Əwana hatьn Ķylьk məqbərda həq kьrьn, cawa ky lazьmə, ħəft roʐa, ħəft şəva ʐera kьrьn dǿwat. Pərşan gьrtьn danə Kərr, içar əwi stənd, cun həvdy şabun, həmin əw merьk ʐi hatə kyştьn.

Idi əwə, ķyta bu.

Got: Şəkьre Murad, 42 sali, ʐь gynde Poşte lь sər nəħja Aqbarane, nivxwəndijə, bь xwə kolxozvanə. Xen ʐь „Kərr u Ķylьke Sьlemin" gələ tьşte dьne ʐi zanə.

Nьvisi: Həçije Çьndi.

31—XII—1936

JEREVAN

EPOS U BƏJŢ

Bərəv kьr u hazьr kьr Ə. ƏVDAL

(Hatijə bərəvkьrьne 1926—30s.)

MƏM Y ZINE

Məme kyrre Al paşa bu, paşae Myqyr Zəmine.

Məme lь mala xwə, sər təvdarəke xwə bu.

Rozəkə dəlal, se kəvotked bədəw kьrnə pьrrin, hatьn sər pənçəra Məme danin.

Hərse kəvotka bь həvrra xəbər dan,—kəvotka çuk gotə ja məzьn,—gəlo dь dьnjaeda bədəwe mina Məme hənə? lazьmə əm jarəke zerra bьbinьn.

Ja məzьn got:

Mьn ditijə, ditijə,
Qizəkə lətivə çьndijə,

Əw bь xwə zi malba Çьzira Bota dьminə.

Hərse kəvotk fьrrin, cun bər pənçəra Zin xatune danin, pənçərerra hyndyrr nьherrin, cь bьnьherrьn, cьl çari dəst danə sər dəst, bər Zin-xatune səkninə. Çari hьndьk-hьndьk zь çəm xatune kem dьbun, dьcun maled xwə.

Kəvotka məzьn got,—ja mьn ditijə, əva jə, hun Məmerra lajq dьbinьn? xuşka çuk got:—Bəle, lajqə u zь xwəde rəça kьr:

Xwədeo ty bьki fərwarə,
Lьbse kəvotkəke bьki xarə,
Əm sьsenə, Zine bь mərra bьki carə.

Post zorda hatə xare, kəvotka moria xəwe avitьn gyhe Zine, post le kьrьn u bь həvrra fьrrin, cun.

Həq ty xwədae kərəme,
Əze nьqləke bьkьm ve dəme,
Cьka nəzər cь tinə sər Zin y Məme.

Gava kəvotka xatun Zin radьkьrьn,
Wəlat-wəlatrra dərbaz dьkьrьn,
Pənçəra Məmerra xar kьrьn.

Gava kəvotka Zin xatun kьrьn xarьn,
Məme razaj bu, qət nьzanə,
Cь dərdə, cь ħəwalə.
Zənda Zine Məmerra kьrьn,
Bəlgi y bərpalə.

Paşe kəvotk cun sər pənçəre danin.

Məme wəxtəkə şəve ħьşjar bu, le nьherri zənanəkə bь kəmal paşleda razajə. Məme bəre dənge xwə nəkьr. Zine ʒi ħьşjar bu, pe ħьsja, wəki jəkə dь nav çije widanə.

Zine got:—Ha ha pe hato, be gotьna mьn, ke ʒь tərra got, bej, bьkəvi nav çije mьn.

Əze sьbe bь dəste Ərfin, Cəkin, Qərə—Taʒdin ʒьke tə bьdьm qəlaştьne.

—Zine mer pəj ʒьna dьgərrьn, jan ʒnь, pəj mera?

—Mer dьgərrьn, got u Zine rabu sər xwə.

Hərda gьrtьn məçalə,
Ʒьmartьn gьşk mьnarə,
Zine Məme bijə mevanə.

Zine Mala Məmeda gərria, le nьherri, ky əw hur-mure mala we, lь wedəre tynə bu, çurre avaji başqə bu.

—Məme fьnd y fənər hьlkьri,
Kəvotka pərrda Zine hьlkьri,
Cawa Məme əşqə Zine nəmьri.

Məme got,—ty hati, jan əz. Zine got:—Əz hatьmə.

—Zəf rьnd, le çi ware bave tə, wətəne tə, de y bave tə kinə? ty qiza keji?

—Əz Zin—xatunьm, qiza mir Zevdinьm, xuşka mir Səvdinьm, nəvia mir Ətləsьm, ʒь Çьzira Bota mə, xwədana kocьk sərə rənginьm, kəxbe heşinьm, əgər rast dьbeʒi əz buka Qərə—Taʒdinьm.

Məme—Zine hьldan ьra,
Sər nərrdьwanarra cunə ʒorə,
Xwə dan sərə bьrrçanə,
Ʒьmьrin jək-jək ьranə,
Təv bun 366 ħəbanə.

Məme got,—nьha cawanə?

Zine got,—Өvde xwəde, əv baçarre hane ançax lajqə, ty teda bi.

Paşe hərdy hatnə xare, cunə qəsre, ķətьn nav çija, laqьrdi u ħənəka.

Zine got,—jed əz animə, e mьn bьbə zi.

—Məme dəlal, əz zanьm, wəki dьle tə gələki dь mьnda həjə, nьha lazьmə əm gystilked xwə bь həvdy bьgyherrьn, cьl şəvi şunda we dөwəta mьn bьkьn, lazьmə ty bej dөwəta mьn, jan na, əze zь dəste tə hərrьm.

Məme got,—Zine ty zanьbi, əze cьl roze dьne şunda bəre xwə bьdьm wətəne tə.

Өm ben sər kəvotka. Ja məzьn got,—gəli xuşka, mə Məmerra Zine ani, le sьbe mala bave Zine we həvdy qьrr bьkьn, gərək əm disa Zine bьbьn mala bave.

—Bəle əm bьbьn.

Məme o Zine razan, kəvotka moria xəwe avitьnə gyhe wan, poste Zine le kьrьn, ķətьn bьn qanate we, dərbazi wətəne we kьrьn, bьrьn nav çije weda danin u cunə şьxyle xwə.

Xuşka Bəķre Өwana rəmьldar bu, nave we zi Zine bu. Өwe lь rəmle nьherri, wəki we roze Zine dərəng zь xəwe rabu, got, —həbə, ţynə bə Zine cujə Myoqyr Zəmine: paşla Məmeda razajə.

Cьl şəvi dьne Məme we be, bona Zine bьstinə.

Zina rəmьldar ķymrrəşi dьkьr. Kanikə lь sər rja Myoqyrzəmine bu. Zine rabu hьnə hьri hьlani u cu sər kanije.

Ro hatьbu nivroz. Zin xatun ħьşjar bu, le nьherri çari we çəm səkьninə.

Çarike got,—Zina mьna dəlal, ty iro cьma wa dərəng rabuji... Zine dəng nəkьr, ofьnək hate u ķətə mьtala.

Həma wi caxi zi diwana Al paşa ţьzi mərьv bu, ləoqləmiş bu bun, gь lь hivia Məme bun, qawə y xarьn hazьr bu, Өөvəd wana lь re bu, gəlo Məme we ķənge be?

Al paşa gazi cawişa kьr u zerra got:—Cawişed mьnə dəlal, gəlo ķənge Məme mьni nazьki-nazani we be, cawişəki zь wan cawişa got:

Mə peş çьmaөte dьbejə,
Өm we kьn həqe xwədejə,
Өөve Məme tə lь xəwa sьbejə.

—Gəli cawişa əw ysa ninə,
Əw ədət ba wi ţyninə,
Iro nəxwəşə, ləma lь vьra ninə.

Cawiş cunə ba Məme, dora çije wi runьştьn, lьnge wi mьzdan, ənia wi ramusan, paşe rakьrьn. Cawişe məzьn got:—Məme rabə, axьr dərəngə, çьmaəta diwana mala bave tə lь hivija təjə, zu bьkə, əm hərrьn.

Məme rabu, ķьnçe xwə lь xwəkьr cu sər ķyrrne mərmər. Cawiş ʑi pəj cun.

Wəxta Məme dəst pe kьr, bona dəst ·əəve xwə bьşo, əwi peəia xwəda gьstilka Zine dit y sər ķyrrn xərrьqi o ķət. Cawişa çav dan Al paşa, gotьn: paşaji sax bə, Məme tə lь sər ķyrrne mərmər xərrьqi, ķət.

Mərьved diwana Al paşa bь wəzir, wəķile patşeva rabun, cun sər Məme.

Çьmaəte bala xwə dan Məme, le nьherrin Məme tynə.

Al paşa ky nьherri ħale Məme ţynə, ʑь dəst cu. Çьmaəte ħəvəki dьl dan bər Al paşe.

Ləzəki şunda Məme sər xwəda hat, gyla surəte wi gəş bu, nəjsə rəng peda hat. Çьmaəte Məme bьrьn diwane. Reba dja Məme rasti Al paşe hat u got:

Bьdi xatre xwədejə,
Ty ʑь mьnrra beʑə rastijejə,
Ħale Məme mьn qə cijə?

—Qət əvda xwəde, Məme ħəvəki be ķefə, le zəf xrab ninə, nətьrsi.

Dja Məme ķəwgьrri, bər bь Məme cu, paşe səre xwə xьst. Məme əlam kьre, wəki əwi pakə.

Çaria dja Məmerra gotьn, wəki əw nə tьrsə, əvine Məme bьrijə.

Sər xəbəra çaria ʑi əlami Al paşa kьrьn, wəki „əvine Məme bьrijə“.

Al paşa gələki şabu, çьmaəta dora xwərra got: „rabьn dəfa həware xьn, gazi aʠa y bəglərа kьn, bona əwana qized xwə bьşinьn baʠe ţorrkьri.

Al paşa mərьv şandə çəm Məme xwə, bona Məme be baʠe ţorrkьrida rune u ·əəv qiza kəvə, jəke ʑь xwərra bьbьʑerə. Ca-

wiş cu, çav da Məme, Məme dənge xwə nəkьr, cawiş vəgəria cu çəm paşe.

Gərək Məme rabja sevək hьlda bьcja nav baqı, cawa ədəte mьləte Myqyr-Zəmiue dьxast, gərək əw sev bavita we qize, ja dьle wi ķətьbije. Məme fьkьri, xwə bь xwə got:

Dьbə Zina dəlal ƶi nav wanada bə? əz hərrьm, bьnьherrьm, cьka cь həjə.

Məme Ala seva xwə hьlani u bəre xwə da baqe ţorrkьri. Qiz ƶi çot bь çot baqe ţorrkьrida səjranləmiş dьbun.

Məme cu, orţa baqe ţorrkьrida runьşt, nьherri, ja ky əwi dьgot, nav wan qizada ţynə bu, ləma ƶi Məme gələki bər xwə ķət. əwi səre xwə bərƶer kьr u ponьƶi.

Qiz gьşk çot—bь çot hatьn dərbaz bun, man se qize paşin, ja peşьn hat cu, Məme gyh nədae, paşe hərde majin ƶi ysa hatьn dərbaz bun. Qiz man şaşmaji, le nьherrin Məme gyh nadə kəsi, gələka gotьn: „le cьma badьlhəwa əm anin ţopi vьra kьrьn.„

Qiza wəzir got:

—Məme, ty ƶь təjra, təjre bəzi
Ty cьma bь de y bave xwə bь nazi,
Ƶь qize bəglərа jəke naxazi.

—Ja əz dьbem xatun Zinə,
Qiza mir Zevdinə,
Xuşka mir Sevdinə,
Əw Çьzire dьminə.

Ķoєkada ţьme dьminə,
Əw lь vьra ninə,
Buka Əfin—Qərəţaƶdinə,
Dəst gьrtia Єəkinə,
Xwəja ķəxbe heşinə.

Məme ky əv çav da dəste wana, hər jək aliki cu, Məme ƶi rabu cu şьxyle xwə.

Çav dan Al paşa, wəki Məme kəsək bəgəm nəkьr. Paşe lь dəfa həware xьst, got: Cьqas kal y mere dьnja diti hənə, wəzir wəkiled mьnba bьra benə çəm mьn, beƶьn, cьka Çьzira Bota lь ķedərejə?

Çьmaət hat, top bu, kəsəki ty çav y salьx nədan. Məme ƶi rabu, cu ţəwla bave xwə, gazi xylama kьr, wanrra got:—Gərək

hun həspəki rьnd mьnrra bьbьzerьn. Paşe Məme bь xwə gərria, əwi həspəki zar dit u xylamarra got,—hun əvi həspi rьnd xyrt bьkьn, rьnd xwəj kьn, əze zerra bьdьm wə.

Məme bəre dərxьst cənd zerr da xylama, pьşta xwə da wan u cu, əwi xwə bь kьnçdrurra gьhiand, kьnçe xas жь xwərra da drutьne, çəm qalţaxci həspe xwərra zь qaş u taş zinək da cekьrne, çəm zivkьri zьlfəqarək, şurək zь zerr y ziv da kьldane u cu mala xwə.

Həjşt roza şunda kьnç y rьĥəte Məme Ala gьşki hazьr bun, Məme ţьvdarəke xwə kьr, ky hərrə.

Çab dan Al paşa, wəki kyrre wi we hərrə.

Paşe kьr sər mərьved baçarr, wəki dərge sura dadьn, həspa bьdьn qəjd y zьnçirkьrne. Çьmaəte ysa zi kьrьn.

Sьvətьre Məme şand kьnç y əspabe xwə da anine, zine xwəji cekьri lь həspe xwə kьr, cəked xwə hьlani o gotə xylam —xьzmətkara:

—Hun Bore mьn dərxьn dərə,
Le kьn zine lal y çəwahьrə,
Hətta Çьzire—çəm Zine bьkьm səfərə.

Xylama Bor dərxьstьn, Məme ənia wi ramusa, zin le kьr u siar bu, bona bəre xwə bьdə Çьzira Bota.

Məme lьnge xwə kьr rьkne qəwəte,
Dəst avit dьzgina səĥate,
Rabu sər zine dəwləte.

Məme zь mal siar bu,
Be xylam—xьzmətkar bu,
De y bav sefıl y ţəngəzar bun.

Al paşa cəva hьltinə,
Syfəte xwə bərzer tinə,
Hesra gyl-gyl dьbarinə,
Sər demada radwəşinə,
Dьbe—xera Məme zь mьnrra ţyninə.
Məme mьni bəla kyrrinə,
Qət aqьl serida ţyninə.
Əv baçarr we hivija ke bьminə?

Gələka Məme şirət kьrьn, ra pe nəbu, nave həspe xwə zi bəre ө́wьlda danibu „Bor“. Məme Bor azot, cu bər sure, dərgəvancia zi gələk rəça ze kьrьn, disa ra pe nəbu.

Məme Ala lь Bor xyrrja,
Bor sər surerra fьrrja,
Əw cu bər se rja.

Əw hər se re zi sər bərzer bun, Məme nьzanьbu zь hərse rja, rja Çьzire ķizanə.

Məme Borra got:
—Boro, Bore mьni zarə,
Ty wi ki həqe çəbarə,
Ty mьn rja Çьzireda bьki xarə.

Boro, Bore mьni spi jə,
Ty wi ki ilahijə,
Ty zani səre mьn cь qəwmijə,
Ty zь van rja, mьn rekeda bьvijə.

Bor rja orţeda cu, Məme dəj nəkьr.
Məme dazo, dьkə səfərə,
Bor got,—Məme ty lь mьn siar buji, iro sьsejə,
Sьbe ţəmam dьbə carə,
Ty navezi lьnge Bore mьn bь qəjd y cidarə,
Qəjd y cidara lьnge wi xarə.

Bəs mьn bazo zəngyja u rəna,
Ķi dəwsa tə bə, we zine Bora,
Vəkə roze: se, car çara.

Mьn gymanə, wəxta əz dərķəvьm,
Xwəş-xwəş bьməşьm, re ķəvьm,
Əze tə bьbьm Çьzire, sər pьşta mьn.

Məme mьn, ty lajq kyri,
Ө́rəbi, farzi lь mьn dьxyrri,
Axьr qəjd y cidara lьnge mьn bьrri.

Pəja bə, avəke bьdə mьn bь məstə,
Qəjd y cidare Bore xwə vəkə bь dəstə,
Sьbe tə bьbьm Çьzire sər məstə.

Pəja bə, avəke bьdə mьn bь kylma,
Qəjde mьn vəkə bь tьlja,
Əze tə bьbьm Çьzire nav çьndja.

Məme ty lawuke sər məsti,
Ty çı y məkana nawəsti
Qəjd y cidara lьnge Bore tə bьr həsti.

Məme gьhişt sər kanike, dora kanije bь sosьn, bəjbun, gyl y rьhana xəmьlandi bu, Məme pəja bu.

Məme zь Bor hatə xarə,
Bər pьşte kьşand dəzmalə,
Məme dьnьherrə, Bor xrav halə,
Hesr sər surьtrra dьhatьn xarə.

Məme dəst danijə sər dəstə,
Bər bь qylbə radьwəstə,
Bor gav da, zəf zor dьbəstə.

Məme disa cu, sər kanikə majin hewri, Məme gələki bər xwə dьkət, cimki le nьherri ky, qəjd y zьnçira lьnge Bore w xarijə.

Məme dəst bьrə çeba xwə, le nьherri, kьlita qəjd y cidare tynə, əw fьkьri.

Məme zь bər xwə kьşandijə zьlfəqarə,
Avitə qəjd y cidara, xlaz kьr jək çarə,
Pəj we jəkerra Bor bu sefil y zarə.

Məme gələki fьkьrmiş bu, gria,
Got,—wəjla lь mьn sefil y zari, sty şkəsti,
Qəjd y cidara lьng Bore mьn gьhiandə həsti,
Gəlo Çьzira Bota ma lь ki ali, kizan dəsti?

Paşe Məme rabu, zь çeba xwə dəzmalək dərxьst, kьrə dy çia, lьnge Bor şuşt, pe greda, paşe Bor bərrda, əw cu nav cajircimana ceria.

Məme bər kanije runьşt, axinək hate, dьle wi xrab bu, kəwgьri bu, paşe gьria,

Xyrrça xwə da bər səre xwə, qapute xwə avit sər xwə, kətə xəwa şirьn.

Məme ləzəki raza, paşe rabu. Lьnge Bor zi həvəki rьhət bubu, ьnge xwə kьrə zəngyije, siar bu, Bor Məmerra got:

—Ty mьn avdə зələfe kanianə,
Ţimar bьkə bь dəzmalanə,
Əze tə zu bьgьhinьm Çьzira Botanə.

Məme lьnge xwə kьr rьķeva dəwləte,
Dəst avit şьrrьka səħəte,
Xy gьrt sər zine qəwəte.

Bor bь ləz dьcu. Sər re ķewrişkəke bər lьnge Bor banzda, Məme Bor azot, da sər, gьrt y da bər zine xwə, zь çeva xwə dəzmal dərxьst, zь dəzmale qьlafəte ķewrişke cekьr, avitə xyrça xwə u ķewrişk bərrda.

Bəstəkə xьrrə—xali ķətə peşja Məme y Bor, zьman ķətə dəve Bor,*Bor n rьva bь Məmerra ķelьmi u got:—ty mьn bazo.

Bore sьvьk Məme hьlani,
Dьzgin zь dest dərani,
Məme şəv roz zь həv dərnani.

Ax cь bərrikə xьrrə—xali
Nə rewijə, nə çotə, nə çotķari,
Mьn ze bьkьra pьrs y pьrsjari,
Cьka Çьzir ma lь ķi ali·

Məme Bor gələki wəstand, paşe dьzgina wi dəste xwəda gьrt u carhьlqə nьherri, durba çotķarik dit, əw çotķarije zira Bota bu.

Cь bəstəkə xali—puşə,
Dьxyenə dəştəkə hər ţuşə,
Nьzanьm gəlo çotķarijə,
Jan təjrəki bədəwi qərqaşə.

Bor got,—dьzgina mьn bərdə bь tьlijanə,
Bəs bavezə mьn zəngyjanə,
Əz zu tə bьgьhinьm Çьzira Botanə.

Məme nezikaji bь çotķarirra kьr, çotķari zi nьherri siarək weda te, sərdape dьcьrusə. Məme nezikaji bь çotķarirra kьr.

Məme gьhiştə çotķari, kьr sələmə,
Çotķari got: wəj ólekьm sələmə,
Patşahe mьni nazьki dəlalə.

Siaro, siari bozi parə,
Həspi siarə, dьkə gərrə,
Əve kyda tə bьbə hərrə.

Çotkario, əz bezьm rastijejə,
Ty bьdi çaba ve pьrsejə,
Nьzam əv cь wəlatə, cь çijə.

Siaro, əv çote Çьzira Botanə,
Çije aqa, bəg y bəglərano,
Evər ky hat, bьra bьre nabə xydanə.

Məme dəst kьr çəme xyrçejə,
Got,—çotkario bьgьr peşejə,
Əva baxşişa tə sьvtə—sьbejə.

Məme kylmə zerr da çotkari, paşe xatre xwə ze xwəst u bəre xwə da Çьzira Bota.

Həvəki peşda cu, paşe poşman bu, kьr ky disa vəgərrə çəm çotkari, le vənəgərria, peşda cu.

Əw reva rasti xəzaləke hat, le nьherri siarəki we dajə sər xəzale, dьxazə bьgьrə, le dьkə nakə, perra nagьhizə. Məme da sər xəzale, siar got: ty kij? wəki hati peşia mьn, ryhe ke həjə, wəki neeira bəg y bəglərа ze bьstinə. Hersa Məme gələki hat u əwi got: ke ysa got, kylmək lexьst, zь həspe ani xare, le ty wərə bьnьherrə, əwi bь xwə nəhьşt siare be xare.

Məme neeira wi daje u paşe wana nasia xwə danə həv, Məme pьrs kьr, got: ty zь kyji?, zь kedəreji?

—Əz Qərətazdinьm, Məme zi çav da u got: əz zi Məmemə, mevane Qərətazdinьm. Qərətazdin got, wəki əwe hərrə neeire, wəki Məme bəre xwə bьdə Çьzire u mala Qərətazdin bьpьrsə, hərrə male.

Qərətazdin zь Məme qətia, Məme kətə sər re, pьrakə sər re bu, Məme bəre xwə da pьre u cu.

Sər pьrejə xuşka Rəkoe Əwana: Zinə,
Gənç y qala we rəmlejə,
Kənge Məme we be sər kanijejə.

Zine səre xwə hьlbьrri, le nьherri siarək we zь weda te, hat neziki Zine bu u səlamək da Zine:

Məme Zına xuşka Bəko kьr slavə,
Zine dьzgina həspe Məme gьrt, got:
—Wəj əlekьmə—səlamə·

Məme lь Zine nьherri, axinək hate, dьle xwəda got: dьbə əva Zine bə, əve zь kedəre nave mьn zanьbu· gəlo lь wəlate bave mьn jəkə mina ve tynə bu, wəki mьn bьstənda, Məme poşman bu u gьria, nьşkeva gьstilka Zine kətə bire.

Məme cь lawəki sər məstə,
Nişaned xwə zь Zine dьxwəstə,
Nişan tynə bu· hazьr bьda dəstə.

Zine səre xwə bərzer kьr· dьfьkьri· dьle xwəda got,—ax cawa gystilka Məme zь Zina qiza mir nədьzi, mьne iro pe we gys tilke Məme bьstənda.

Məme, wəxta ty hesyja hanrra hati,
Mьn sər pьre dəst y ɛəve xwə çan kьri,
Gьstilk fьrria cu, pela ave bьri.

Məme həvəki ma mətəlmaji· əw dьle xwəda got: dьbə həma ysa bə zi.

Bor got: Məme, ty lawəki dini,
Ja ty dьbezi, nə əw Zinə,
Əw xuşka Bəkre Əwanə
Ty ty çara kar zь we nini.

Məme got: Zine, ty mьn bərrdə· əze hərrьm, ty dьzgina Bor bərrdə.

Zine got, wəki,—ty qrarəke bьdi mьn· əze bərrdьm.

Məme, xəbər da Zine, wəki gьlije we bьqədinə, Zine M ə merra got:—rastə, əz Zin xatun ninьm, le wəxta ty Zin xatune bьbi, qьrara mьn əwə, wəki ty mьn zi bь xwərra bьbi· əze bьbьm çaria we, əz nьha zi çaria xatun Zinemə· Məme razi bu· got,—sər ɛəve mьn.

Zine dьzgina Bor bərrda, Məme Bor azot cu, Zine zi cu sər şьxyle xwə·

Bor got·—əz Bore təj dəlali heşinьm,
Bəs mьn zəngiada beşinə·
Əze tə bьbьm mevane meranə,
Ɛəkin, Ərfin u Qərətazdinə.

Məme y Bor soqaq-soqaq fьtьlinə,
Avaje Çьzire jək-jək dinə
Dəre mala hərsia səkьninə.

Bor Məme bьr bər dəre mala Qərəţazdin, ərd dь bьn lьnge Borda dьħəzia.

Pəri xanьme kьrə sər cawişa u got:—Hərrьn dərva bьnьherrьn, cьka əw gьmə-gьma cijə te. Cawiş cu dərva, zь hebəta Məme xərrьqi ķət.

Cawişəki dьne zi cu, əw zi xərrьqi ķət, le paşe ķoməkə cawişa bь həvrra cunə dərva, paşe Pəri zi bь wanarra cu. Cawiş sər xwəda hatьn.

Məme got,—əva mala ķejə? Pərije got,—Mala Qərəţazdinə.

Məme pəja bu, Pəri ķət bьn mьle Məme u bьrə qəsre, Bor zi ķьşandьn təwle.

Məme qəsreda cu y hat, qəsrə bədəw bu. Pərije dəste xwə da sər dəst, bьnpia qəsre səkьni, Məme əw ədət qəbul nəkьr, got,— Ķərəm kə zore.

—Bьra əz nьkarьm, xwəje mьn hənə, we dərrdada ben, əz cь zanьm, dьbə jək qəbul kə, le je dьne qəbul nəkə.

—Wəki ysanə, əze rabьm u hərrьm, pelaved mьn binə, le Pərije nəhьşt Məme hərrə.

Əwana wedəre bun xuşk y bra, Məme aliki oţaxe runьşt, je Pəri alije dьne.

Pərije lь cawişa kьrə qirrin, cawiş hatьn u bər Pərije səkьnin, Pərije kьrə sər cawişəki, got,—hərrə mir Sevdinrra bezə, mevanəki təj əziz hatijə, nəsəkьnə, wərə.

Cawiş cu diwane, mdas dani, Bəķər sər mьle rasterra Badin nьherri, avьrrək dae.

Badin got,—ķərəm kьn, mevanəki wəj əziz hatijə.

Bəķьr hers bu, got,—hərrə bьnerr cь dьxazə, bьdne bьra hərrə, cь zь diwane dьxazə.

Cawiş bь we qьee vəgərrija, cu çəm Pəri xatune.

Pərije got,—kyrro ķane mere diwane.

—Xanьm nəhatьn.

Ķəvgirək dəste xanьmeda bu, hьlda u da səre cawiş, səre cawiş şkenand, got,—ve gave hərrə gazi wan kə bьra ben, mevanəki wani gələk ə ziz hatijə.

Cawiş Badin vəgərija cu diwane, çьmaəte le nьherri sərе Badin we xun ze te.

Bəkoe Əwana got,—kyro cь dьxazi.

—Cь dьxazьm, Pəri gazi hərse bьra dьkə.

Qərəṭazdin, Cəkin u Ərfın rabun cun male, əwana ky cunə hyndyrr kəṭьn, zь hebəta Məme xwə şaş kьrьn. Cəkin y Ərfin doşəkək zь Qərəṭazdinrra danin, əw bь xwə zi səkьnin bьn pia qəsre.

Qərəṭazdin sər doşəke runьşt. Məme mevanəki gələki latif bu.

Wana se roz, se şəva həvrra şirin-şirin xəbər dьdan.

Sьbətьre nan hazьr bu, sьfra nan anin, Qərəṭazdin got,—kərəm kə Məme, dəwlət zedə.

—Cьrra Məme?

—Cawa?

—Cьma cawa?

Le se roza çarəke hun nan dьdьn mevaned xwə.

—Məme, hatьna sər nan ṭəxsir nəkə, ty bawər kə, əm zь hebəta tə şaş bun, mə xwə zь bir kьr.

Qərəṭazdin ky ysa got, Məme hat sər nan.

Nan xarьn, sьfrə hatə hьldane.

Məme vəkşija, cu sər çije xwə.

Zine bьhist ky Məme hatijə, əw byhystəke zь ərde bьlьnd bu, kьrə sər cawişe xwə, got—hərrə bьnьherrə, cьka mevane Qərəṭazdin kijə, bьpьrs əsl—çьnse wi.

Cawiş hatə çəm Pərije, pьrsa Məme ze kьr.

Pərije got,—nave mevane mьn Məmejə, kyrre Al paşajə, patşahe Myoıyr Zəmine.

Cawiş vəgərrija, cu çəm Zine.

Jək-jək salxe Məme zerra da.

Wəxtəke Zine dərkət dərva nьherri, dit, car həb we sərе qəsre kьşk dьlizьn.

Zine hərse bьra nas kьr, got,—cawa həbə je dьne Məmejə, wəki nav wanda dьlizə, cawa həbə, əze kylaməke bavemə sər, əgər Məme bə, we lь mьn bьnьherrə.

Cəko, Ərfin, Qərəṭazdin branə,
Bane qəsre kьrnə çi y wəkanə,
Əz zanьm, je navda Məme mьni Alanə.

Pəj kylamerra Məme zьvьrri u bəre xwə da Zine:—
Həj brano, bər pənçəreja Zina bədəwə.
Cəvə bələkьn, singi kəwə,
Cəvəki mьn dərə, je dьn ma həwajə.

Hərse bьra le nьherri ħale Zine zь dəst ħyba Məme tynə, dəj nəkьrьn. Zine sьbətre rabu, xwə xəmьland, sьfre mala bave xwə bь çariava hьlani, cunə sər kania Zəmale, Zine mina kəvotkəke da peşija qiz u buka, bər dəre mala Qərətazdinrra dərbaz bun, Məme sər mьle xwəji raste zьvьrri, le nьherri dəwsa bazrganəki, qiz, buk hatьn dərbaz bun, Məme nav wanda Zine dıt, got'

—Zin xatun hat cu bь qizaba kybari,
Zь cəved bələk, kьle sьbħan dьbari,
Cəvəki mьn ma, e dьn bu tari.

—Məme əz ky həmə Qərətazdinьm,
Xwədane zьlfəqared heşinьm,
Cьqas bazrgan hatnə, cunə,
Mə ze xərç stəndijə, əma
Əm zь əvi bazrgani nьkarьn bьstinьn.

Əfan:—Əw bazrgane ty dьbezi, e miranə,
Həqe kəsi tynə hərrə peşia wanə,
Xen zь mə hərse branə.

Cəko:—Hojə, səd çar hojə,
Ty çədvəla zəf bədəwi,
Byriada təlbi goji,
Cьma dьbeji ve xəbəre, ti noji.

Məme got:—Gəli bьra, Bore mьn dərxьn dərə,
Le kьn qaş, taş, zine çəwəhərə,
Həta pьre, çəm Zine mьn səfərə.

Qərətazdin got.—Gələ bьra, həspe Məme nətьştəkə, qəma wi kapekəki nə hezəjə, wərьn dəsturia Məme bьdьn, bьra hərrə Zine bьbinə.

Hərdy bьra gьlije Qərətazdin qəbul kьrьn. Həspa Məme danə kьşandьne, jəki dьzgin gьrt, jəki zin le kьr, Məme siar kьrьn.

Məme Ala got,—Gələ bьra, əze hərrьm ba Zine, əgər mьn baçək ba Zine ani, bьzanьbьn, əz bьre wəmə, ja na, əz ba wə nasəkьnьm, zь ky hatьmə, əze weda zi hərrьm.

Məme xatre xwə zь hərse bьra xwəst, azot cu tələbi Zine.

Məme lь Zine kьrə səlamə,
Zine got.—Ə́lekьm səlamə,
Məme ty sər єə́ve mьn hati,
Şirne mьni lətifi dəlalə,
Də ķərəm kə pəjabə.

—Na, əz pəja nabьm, dəlala mьn Zine, mьn qrar kьrijə, gərək əz xwəje gotna xwə bьm:

Mьn se brarra xəbəra rastijə dajə,
Əz iro ba tə pəja nabьm ə́rdejə,
Mьn baçəkə rьnd tə dьbejə.

Zine,—Gəli çaria, bьnьherrьn, Məme mьn cь Məməki ţəmamə.

Zine dərxьst ţylysme zerrrin,
Xərçe, Mьsre ħəvt salanə,
Gьrt da dəlale xwəji şirьn:
Dəste Məme Alanə.

Məme ky ţylysm zь dəste Zine stənd, dəst bь dəst vəgəria. Hərse bьra le neherri Məme we vəgərria.

Qərəţazdin got,—həbə, ţynəbə Məme tьştək zь ba Zine ani.

Gava Məme ţylysma zerrin tinə,
Bь əşq bər hərse bьra datinə,
Bьra ze hebət ķьşandi majinə.

Gava Qərəţazdin lь ţylysme nьherri, nas kьr, zanьbu, wəki Zine dae, got:

Əm se bьra bun, bunə cara, həspe mə rəş,
Əme roke nav Çьzire bьgərrьn sərawəş
Əm bьgərrьn, binьn jəkə ķələş.

Ə́rfin:—Əm hər car bь həspe kyməjt,
Əme nav Çьzire bьgərrьn qybet,
Əme we binьn, ky Məme dьbet.

Єəkin,—Brano, hun cьma ja rast nabezьn, mala mera ky həjə, sər rastijejə.

Hər car bəsped mənə boz.
Əm nav Çьzire bьgərrьn də́w, doz,
Zin xatun ja mьnə, le lь Məme piroz.

Wana ky xəbərdana xwə ķytakьrьn, cun mala Qərəţazdin.

Qərəţazdin Məmerra got,—Məme əva mala təjə, ty lь vьra rune, əme hərrьn qəsra mir Sevdin.

Hərse bьra Məme hьştьn u cunə mala mir Sevdin.

Mir Sevdin got.—ha, gəli şera, əw cьto mevan bu, wəki hun aqasi çəm wi man. Qərəţazdin çava mir da:

—Mire mьn, mevane mьn mevanə,
Lawəki gələ ázizə, kyrre patşanə,
Xortəki şirьni, gələki lətifi dəlalə.

Gava be zь dərda,
Te rabi zь bərda.

Mir got,—Ty ķərəm kə rune, əw nəşьxyle təjə,—
Gava əw be zь dərda,
Əz ranabьm zь bərda.

Bu ьnţina Bəķoe Ǿwanə, səre xwə hərvaz kьr u got: Cawiş Badin hərrə gazi mevane Qərəţazdin kə, bьra be, cawiş dьcə gazi Məme kə.

Wəxta cawiş cu hyndyrr, Pərije got:—Ha cь dьxazi?

—Qərəţazdin gotijə, bьla Məme ķərəm kə be.

Pərije lь xylam kьrə qirrin, got:—Hərrə mьnafьq.
Badin vədgərrə, dьcə diwane.

Mir qot,—Ķane mevan.

—Nəhat.

—Cawa nəhat.

—Pərije mьnrra şərr kьr, got: hərrə mьnafьq.

Qərəţazdin həvəki fьkri u got: gərək əm siari hərrьn du Məme.

Gələk mer rabun siar bun, Məme zi siar kьrьn u bьrьn qəsra mir Sevdin.

Wəxta Məme cu hyndyrr, çьmaát peva rabun sər pia, mir zi rabu, paşe gьşk runьştьn. Qərəţazdin ķənia.

Mir got: Qərəţazdin, cьma dьķəni?

—Qət mire mьn, ķefa mьn hat, əz wa ķəniam.

Mir got,—na mьna ķəne xwə bezə.

—Cь bezьm, ty rabuji pia, mьn dəzmal dani bьn tə. Mir got, wəki əw zь bər Məme ranəbijə. Jək wi, jək Qərəţazdin, paşe çьmaáte rəça kьr, wəki mir rabə sər xwə səba pe bьhьsьn, cьka dəzmal bьn mirdanə, jane na.

Wəxta mir rabu, nьherrin, dəzmal we dь bьn mirdanə. Çьmaət ķənia, mir zi perra ķənia.

Çьmaət rabu, bəla bu.

Nan anin, xarьn. Paşe Məme u mir gələki zь xwərra xəbərdan.

Mir le nьherri təme Məme lь Zine xrab bijə, got:—Məme, əwa ty dьbezi zь qəwata mьn dərə, le wərə əze mirtia xwə bьdьm tə, məznaja ele ty bьkə. Ty məzьne mьn.

—Ņa xer, ty mirtija xwə bьkə, əze bərdəstije tə bьm.

Qərəţazdin got,—na, bьra Məme sərķarije lь cawışa gьşka bьkə.

Məme bona xatre ditьna Zine rabu ķьnçed cawişije lь xwə kьr u diwaneda cu y hat.

Məme ky nasi çije qawəxane bu, Zine zi dьhat wedəre, bona Məme bьbinə.

Bəre әwьl ky Məme cu qawəxane, əwi nьşkeva Zine dit, hərdy pesira həvrra cun. Wi caxi nьşkeva, Bəķoe әwana werra dərte. Bəķo çab gьhiandə mir, wəki Məme Zine radmusə. Mir dəj nəkьr.

Dy səhət zь nive şəve dərbaz bun.

Çьmaət bəla bu. Man hərse bьra: Qərəţazdin, Çəkin, Ərfin u mir.

Qərəţazdin aşkərə zь mirra got,—mir bьbaxşinə, mə Zine da Məme.

—Hun rast dьbezьn.

—Sərə mir kьm, mə dae u cu.

Mir həvəki dyşyrmiş bu u got:—Kyrro əz xajinьm, jan hun, wəki ysanə, əze sьbe dəfa həware dьm, bьra çьndije Çьzire ben ţopi sər həv bьn, əze gьşka bьşinьm raw y neçire. Bьle Məme zi be, əgər Məme karьbu bь mərra raw y neçire bьkə, əme Zine bьdne, jan na cətьnə.

Mir ky ysa got, Qərəţazdin әlami bьred xwə kьr. Hərse bьra rabun, bona izna xwə zь mir Sevdin bьxazьn, əwana cun.

Həma wi caxi Bore Məme ķətьbu bire, zьk le wərьmi bu, Məme afьrrda bər sərə Bor runьştьbu u dьgьria.

Xen zь we Bəķo zi ava goləgәnia dьda Bor, Bor cьqas dь cu aqasi xrab dьbu.

Məme səre xwə hьlani u zь Borra got:
—Ax cawişno, hunə mьnafьq,
Əz hatьmə zь wəlate mьfrьq
Wə сьma bir kьr je xylьq.

Paşe Məme xast Borra xəbərda, le сь fəjdə, Bori xəjdi bu, dьha perra nədьkelьmi, disa gьria.

Qərətazdin le nьherri Məme nəhat, rabu cu təwle, ə̇lami Məme kьr, got,—Məme ty сьma dərəngi kəti?

—Сь bьkьm, ty hale Bore mьn nabьherri. Qərətazdin Məme bьr qəsre. Razan.

Sьvətьre dəfa həware dane, səba siar hərrьn neeire.

Qərətazdin ə̇lami Məme kьr, got:—Məme rabə, siar cun, əm bь wanrra hərrьn. Məme hьşjar bu, got:

Əz nəxwəşьm nava çija,
Səre xwə nagrьm sər bə̇lgia,
Cə̇ved mьn man rja wətənia.

Çav danə çьndija, wəki Məme nəxwəşə. Çьndi gьşk hatьnə sər Məme, kьrьn, nəkьrьn Məme zь çija ranəbu, got:—Gəli çьndija, eşək kətijə nə̇tka mьn, əze lь wəlate wə xəribijeda bьmьrьm be xwəj u be xwədan.

Qərətazdin got;—mir Sevdin, bьdə xatre mьn y van çьndija, te zь Məme vəgərri, əme çarəkə dьne bьbьn raw y neeire.

Mir dənge xwə nəkьr.

Çьndija gьşka dan pəj həvdy, çot bь çot dərkətьn cun.

Wi caxi zi Zine mьtalə dьkьr, dьgot zь xwərra, gəlo Məme cu, Məme mьni xəribə, gəlo we kənge zь rawe be.

Paşe rabu cu qəsre, bona nьvine Məme hьldə, dəre qəsre vəkьr, nьherri ky həla Məme nav çijadanə. Zine vəçenьqi, paşda cu, Məme le kьrə gazi got,—Zina mьnə ə̇zizə xun şirьn, сьma tьrsjaji? peşda wərə.

Zine paşe bər bь Məme cu, xwə avit sər pesira Məme, lə̇zəki dəst stije wirra bьr, got:

—Məme mьni dəlal ty сь lawəki dini,
Ty hьşe xwə qət səre xwə najini,
Сьma iro zь raw y neeira mir bьmini.

—Zine mal xrab, əv kьrьn səre hər çamera te,
Surte tə sorьn, mina bəlge kaqəte.

Zine got:—Məme malxərab, həmin ty nəcuji neеire, dərabə kьnçed xwə lь xwə kə, hərrə xas baxcə. Iro hərse bьra bь çьndıjarra cunə neеire, həla şəş roz zi hənə ky ben, əme wəxtəke baqıda dərbaz kьn ħəta ten.

Məme kьnçed xwə lь xwə kьr u bəre xwə da baqıcə, Məme xalьfi, cu nav baqıe bьlbьl, Zine zi pəj cu nav baqıe xasbaqıcə.

Məme baqıda rasti bьlbьl hat u got:

Bьlbьlo, ty cьma ha dьzari,
Styije tə sər ve gyleda wa xari,
Gyl vьra hənə bь səd ħəzari.

Gyle ty cьma wa nazьk nazani,
Ty roze xwə rəngəkida dьbini,
Disa ty rəng y rubarda Zine nini.

Bьlbьlo, ty həj ħəmu ərda,
Ty məlħəm nini səba kyla,
Ty həvale mьşke bьn ərda.

Wi caxi Zine zi lь Məme dьgərria, cu, dь baqıe bьlbьlda dit, got:—Məme malxrab ty iro nəcuji neеire, le hati bь bьlbьle be zari zьmanrra xəbər dьdi,

Zine mьle Məme gьrt u bьr xas baqıcə, əwana dьha lь wedəre zь xwərra kətьn kefa dyniaje.

Ləzəki şunda wana dəst styije həvrra bьrьn u kətьn xəwa şirьn.

Hama we roze zi nьşkeva əwr təv həv bun, zipьk y baran təv həv barin.

Neеirvane Çьzire top bun u bəre xwə danə Çьzire. Mir Sevdin zь cawiş Badinrra got:—Badin ty hərrə dəre xas baqıce vəkə, ħəta əm ten.

Badin peşiie cu. Dəre baqıcəji vəkьri bu, ləzəki dьne şunda neеirvana xwə bь baqıcərra gьhiandьn, pəja bun, həsped xwə kьşandьn təwle, bь xwə zi cunə xas baqıcə, Badin got:—Kərəm kьn gələ çьndija.

Çьndi cunə hyndyrr, dərbazi koşəki baqı bun, ləzəki gəzmiş bun.

Cawiş Merdin zi əw alije ky Məme y Zine le raza bun, wi alida cu.

Gava weda dьcə cawiş Merdinə,
Məm y Zine ħaləki xrabda dьbinə,
Sawək dьgre, əw çida dьminə.

Gava cawiş hatijə dərda,
Məme razajə, Zine bərda,
Təne cawiş Merdin ósərda.

Cawiş Merdin zь xwərra got,—ħəta nьha zi əz xylamtije bave verra dьkьm, əv kьrьn sьnóta Zine nibu, iro əve cьrra wa kьr. Paşe ħəvəki fьkri u got:

—Məme mal şəwti rabə bьkə, bьləzinə,
Dəve xwə zь surte Zine zor dərinə,
Mir hat, rabə reke zь xwərra bьbinə.

Məme ħьşiar bu, le nьherri cawiş we sər səre wirra səkьnijə, zerra got:

—Əz dəve xwə zь surte Zine nakьm dər,
Həta sər singe mьn ţəmam nəbə səd xənçər.

Məme mьnəta xwə zь kəsi nəkьşand, disa səre xwə kьrə bьn qapuţe xwə u raza, cawiş Zinerra got:

—Qylbəda dərkətijə ówrəki rəşə,
Baran, təjroke xyşə-xyşə,
Həv bəla bu məħbut ţərkəşə.

Qylbəda dərkət pərcə ówre spijə,
Baran, zipьk zóf barijajə,
Çьndije Çьzire bəla kьrijə.

Zin xatun cóva hьltinə,
Hesra sər surte sorda tinə,
Rəng y rubar le naminə.

—Ax cawişe mьni əməkdaro,
Nane dəste mьn tə ħəlalo,
Ty syrra mə diar nəki jək çaro.

—Əla y əkbər
Həta mir səre mьn nəkə bər,
Əw xəbər zь dəve mьn nacə dər.

Hala bu qutin u gazi,
Cawiş dənge mir dьnasi,
Zine ķətə ŋav kyrk y lьħasi.

Mir bərbь Məme hat kьr səlamə,
Məme got: ələkьm səlamə,
Ty sər seri, hərdy єəvanə.

Gava mir hat zь dərda,
Məme ranəbu zь bərda,
Əwe ţəne mir əsərda.

Mir got:—Wərьn mьn u vi zəmani,
Əmre mьn cu, mьn nədi kəs mina vi xani,
Dəve kəsa zedəjə be vi məķani.

Məme got:—Mir ty cuji neєire, əz mam çida,
Zь səre mьn aqьl cu, qəlьb ma çida,
Mьn єəved xwə vəkьr vi məķanida.

Mir zь Məme pьrsijə,
—Zь mьnrra bezə pьrsa rastijejə,
Tə nav baqe mьnda cь kьrijə?

—Mьn baqe təda dit xəzalək,
Xəzal nibu, ħysьl çəmalək,
Єəved we bələk, zь mьnrra ķəmalək.

Cawiş əlam kьre, got: bezə, əz nьzanьm hori bu, jan mələk. Məme got:—mire mьni dəlal xəbəra rast, əz nьzanьm hori bu, jan mələk.

Ləzəki dьne şunda hərse bьŗa u Bəko zi hatьn çəm Məme.

Bəķo got,—gələ çьmaəte, əm sərma dьkьn, lazьmə əm agьrəki lь vьra dadьn. Mir gьlije Bəķo qəbul kьr. Bəķo ani rəx Məme agьrəki gyrr dada, perra agьr gəş dьkьr, ķeləked Məme zь gərma dьşəwtin. Zine bьn qaputdə kərr bubu.

Məme got,—Ţazdin ty sьbe cuji, əva niv rozə,
Agьr parxane mьn jək-jək dьkozə,
Bəķr y mir mьn dьkьn dəw y dozə.

Məme dəste xwə alije Ţazdin hьltinə,
Ţazdin dəst-dəst xəbəra dьŗəminə,
Gylije Zine jək-jək dьqəşrinə.

Qərətazdin fьkri u got;
—Əv cь agьrə, cь sotьnə,
Məme nəxwəşə, hazь xwə ninə,
Səlama mir zь órde hьltinə.

—Bəkro, ty bь zani, le dьldьzmьni
Agьr hьldьki səri, hьm zi bьni,
Tyije zь Məme zófьr bər vi agьri bьsəkьni.

Bəko,—Qərətazdin bəs bьkə həlaja,
Nьha waxte nьmezejə,
Gərək əm bь Məmeva rabьn pia,
Əm bəre xwə bьdьn qylbejə,
Dyake bьkьn zь xwədejə,
Syçydə bьdьn órdejə.

Qərətazdin, - Əre Bəko, əme rabьn pejə,
Məme nəxwəşə, we bьmınə órdejə,
Nəbi ty gьli nəpak dьbejə.

Qərətazdin mirra got, – mire mьn, əva cənd salə lь vi wəlati kəsəki zor lь mə nəkrijə.

Iro əv çamere han bь mevani mə qəsьdijə, nьha Bəko dówa cь lь əvi çameri dьki.

Bьra Bəko bьsьtrə, jane na, əze xənçərəke zьke wirra kьm. Ja əz nakьm, bona xatre çьndijanə.

Qərətazdin kьşand qəvza xənçəre
Çьndi gьşk dan aliki dəre,
Əwi kьşand gələk kədəre.

Qərətazdin dьcə malə,
Pərijerra gənç y qalə,
Dьbe-dərxə həspe fólə.

—Qərətazdin, áçebe cьqas dьne,
We ben səre mьn tə təne,
Xəlqe nəbe, cьma əvi avaji dьdi sotьne

Rəşo ty əgiti, rəng órəbi,
Ty mina ówre nisane radьbi,
Nьzam kerra ty qal y çəngi.

Sər ve xəbəre Qərətazdin gələk təfəkuri kьşand. Paşe Pərijerra got:

Bəs xəbəra baveji bər xəbəra,
Məme y Zine iro hatьnə dəvtəra,
Bəkri gəvəzəjə, e Məme bave nav xənçəra.

—Wəki pьrsa tə ysa bə,
Həspe fəl ysa bə,
Zukə, rabə siar bə.

Mir Sevdin bəre xwə da qəsra Qərətazdin, nьherri cawiş we te y dьcə, got:—cawiş cь həjə?

—Mire mьn, dara məndəne darəkə rəşə,
Ƶe dьcə alavəkə kəskə sorə gəşə,
Navda şəwьti Gorgine kələşə.

Dara məndəne darəkə tərrə,
Ƶe dьcə alavəkə kəskə gərrə
Navda şəwьti Gorgine zərə.

Gava Merdin əw xəbər dьgoti,
Çəgər y hьnave mir dьsoti,
Çьndi pəj dьcun çot bь çoti.

Gava Merdin da xəbərə,
Dьle mir bu kər bь kərə,
Çьndi zь baxcə dərkətьn jək çarə.

Bəko got:—Mir ty kərəm kə ve sərae,
Əze bəre xwə bьdьm ve qəzae
Ke kьrijə, agьr bərdae.

Ty kərəm kə səra xas,
Gyhe xwə bьdə ve qəjas,
Ŋьzanьm çьlьk şəwti, jan palas.

Wəxta çьndije Çьzire dərkətьbun, Bəko dь nav baqcəda xwətəlandьbu. Wəxta Məme y Zine rabun, Bəko dit.

Məm y Zine həvəki şa bun, bь həvrra xəbərdan, paşe Zine Məmerra got:

—Məme tə dit xydan ésla cьkьr,
Əm zь bər şura xlas kьrьn,
Ləqm lexьstьn, bətal kьrьn.

Hərse bьra, lawe gotьne,
Kəs nьkarə bьşəwtinə qəsre,
Qənçija wan we be gotьne.

Məme qapute xwə lь xwə kьr, əwi Zinerra bəre xwə danə qəsra Qərətazdin. Qəsr dьşəwti. Bəko nьşkeva zь bər qəsra dare rabu u cu, bu qizina Məme.

Bəko cu, xlas bu. Həta Məm y Zine cunə ba qəsre, çьmaə́te agьr vesandьn.

Car—penç roza şynda, Bəko cu çəm mir u got:—Mire mьn, lazьmə əm cənd zerra top kьn, neziki səd zerri bər Qərətazdin dajinьn, gyman həjə, əw dьzmьnaje bь mərra nakşinьn.

Paşe şandьn ba Məme. Hərse bra, Zine bь çьndijava cunə ba mir. Zine rabu qawə çьmaə́terra cekьr, da wan.

Bəko got:—mir, gərək ty zь hərse mьsina zi qawe vəxyi, jane na əm qajl nabьn

Zine dy çurrə qawə cekьr bu, Zine qawə aлi da mir, mir vəxar.

Bəko got:—Cawanə, mir got:—ava sarə, Zine finçanəkə dьne zi da mir, le əw finçan gələki le xwəş hat, mir gьrija.

Bəko got: mire mьn cьma dьgьri?

Mir çav da,—ty mьri, ləma dьgьrim,

Mir rabu şəmaqək da surte Bəko.

Hat sьrija Bəko qawe, Qərətazdin zanьbu, wəxta Zine qawe bьdə Bəko, Məme we bьkənə.

Məme reva kewrişkək zь dəzmale cekьr bu. Qərətazdin zь çeva xwə dərxьst u avitə nav çьmaə́te.

Çьmaə́t kənia, Məme y Zine zi bь wanrra kənian. Bəko nьeandə mir.

Mir ə́lam kьr, wəki bь kewrişke kənian.

Çьmaə́t ky bəla bu, Bəko zerre top kьri bьr, dani bər Qərətazdin, əwi dəj nəkьr.

Paşe dərəng çьmaə́t disa cu qəsre, runьştьn, zerr, çəm Bəko mabun, əwi wedəre disa zerr bər Qərətazdin danin, çьmaə́te zi got: Qərətazdin, ty gərəke səba xatre mə pəra hьldi.

Qərətazdin xatre çьmaə́te nəkət, pərə hьlda u şandə male.

Bəko ьntija, got: mir, hun cьma xəbər nadьn, mə́rifəta xwə narrezьn?

Məme got:—Bəķo gərək iro ty dəwsa mьņ kylaməke beai-
Bəķo got:—Jara Məme mьn diti,
Ǿrəbəkə rəşə ķoti,
Mьn ditijə dəw froti.

Məme:—Bəķo tə vьrrək kьr nav ruja,
Itrav kьr səri ħəta pia,
Ja mьn horikə nav horia.

Bəķo:—Ja Məme mьn ħəbandi,
Ǿrəba rəşə lev dəqandi,
Mьn ditijə dəw ǿlbada çьvandi.

Məme:—Bəkьr, jara mьn əw ninə,
Jara mьņ xatun Zinə,
Qiza mir Zevdinə,
Xuşka mir Sevdinə,
Xydane ķəxbe heşinə,
Disa dьbem, xatun Zinə.

Mir got:—Kyrro əvi nəkəsi bьdne xəbəra,
Rabьn bьgrьn, bьdьn nav xənçəra.

Qərəţazdin:—Ħəta hun Məme brindar kьn,
Əze jək, jək səre wə xlas kьm,
Ǿfan:—Hun ħəta Məme bьre mə gьvьrdar kьn,
Əze pensьde wə bьkyzьm, sədi brindar kьm,
Bəko:—Ħəta hun Məme təmam kьn,
Əze wə gьşka xlas kьm.

Bьl çot pələwan dəre diwane ţəvbəsti
Məme rabu pьşta deri xənçər dəsti,
Zь tьrsa qət kəsi çije xwə nəgyhasti.

Qərəţazdin bь hers got,—mir mała tə zi weran bə, mǿrifəta tə zi səre tə bьxwə. Ty gyrra Bəķo dьki, Bəķo fəsadə, tə dьxapinə.

Qərəţazdin bь hərse bьraba rabun, cun qəsra xwə. Sьbətre ķaqəzək danə mir, wəki şərrə.

Bəķo u mir rabun cuņ çəm hər car bьra. Mir got:—Qərəţazdin, dəwlət hatьnə sər mə, we mə basmiş kьn, lazьmə əm hərrьn şerr.

Hərse bьra xəbər daņə mir, wəki hərrnə şərr, le Məme bь-

wanrra nəcə. We şunda ţəmi danə mir, bona mьqati Məme bьn.

Həma ky fərman hat, gьşka bəre xwə danə şərr.

Cənd roƶa şunda, Bəķo rabu cu çəm şьvanəki, zerrək dae, got, gərək ty nave Məme y Zine dərxi, wəki əwana qabьn. Sьbətьre nav baçarrda bu dəngi, gotьn, wəki Zine qabi kьrijə.

Mir ky əw gьli bьhist, dьha zedə pəţlə bu. Paşe Bəķo rabu cu çəm mir ƶerra got,—mir həmin hərse bьra cunə, wərə əm serəke səre Məme cekьn.

Mir got,—əm cawa bьkьn.

Boķo u mirba hatьn sər qrarəki ysa, wəki ysa bьkьn, bəlki Məme bьkьn zindane.

Gazi Məme kьrьn. Mir Məmerra got,—Məme dəlal, wərə əz y ty ķьşьk bьlizьn, əgər tə ƶь mьn bьr, Zine lь tə ћəlal, le wəki mьn ƶь tə bьr, əze tə baveƶьm zindane.

Məme gьlije mir qəbul kьr.

Wana dəst pe kьrьn listьn. Məme dy çara ƶь mir bьr. Bəķo le nьherri şьxyli xrabə, gyhe mirda kьrə pьstə-pьst, got, bona gazi Zine kə, əw be bər pənçəre, bona Məme bьnьherrə, şaş bə, te ƶe bьbi.

Bəķo cu çəm Zine u got,—Zine mal xrab, Məme dy çara ķьşk ƶь mir bьrijə, ma çara sьsja wəki ty ţəmam bьgьhiƶi Məme, cьmki sər tə dьlizьn. Ty nьha wərə bər pənçəre, Məme we tə bьbinə, şa bə u dьha zu bьbə.

Zine da pəj Bəķo, cu bər pənçəre səkьni, le Bəķo cu çəm ћistьkcija.

Bəķo got:—Həre miro, hun hərdy kyrrьn,
Hun fərьzi həv dьxyrrьn,
Çia qaçəki pəv bьgyherrьn.

Mir y Məme çi gyhastьn,
Fil y fərəz həv birastьn,
Mir got,—Bəķo xəbəre tə rastьn.

Məme got,—bər pənçərejə Zina
mьn şaka şəmaqa,
Zьfled zər daķətьnə govəka
Cəved mьn bunə tari, fila davem
dəwsa pəjaka.

Mir got:—Məme, mьn ty bьri, həj bьri,
Mьn ty lь qəde hase kьri,
Əze tə bavem zindana kəvri,

Məme got:—Mir tə dəstək, mьn dydy zь tə bьri
Wərə Zine nə ħale nəzi, nəmьri,
Ty cьma çije nəhəq mьn dьgri,

Mir ky zь Məme bьr, Bəķo dəste Məme pьştevagreda, got. —Məme ty gьrtije mirani. Bəķo Məme bьr, avitə zindana xwəlije.

Zine gələki ţəfəkuri bu, əw zi cu qəsra xwə.

Sьbətre, Zine gazi pala kьr u kərrə kərr zera got, wəki əwana bьne mala we hyndyrrda ħəta zindana Məme bьķolьn, hərqəkə məzьnə bьn órd cekьn, bona Məme dьzikava hərrə mala Zine.

Bəķo çarəke dyda cu sər zindane, le nьherri, gyla surte Məme gəşə, əwi dəre zindane dada, cu çəm mir, got:—Mire mьn, gьrtije zindana zar dьbьn, jane xyrt?

—Zar dьbьn.

—Le cьma gyla Məme gəşə?

Mir y Bəķo rabun cun sər zindane, dəre zindana Məme danə vəkьrne, Məme zь zindane dərxьstьn. Xəbəra Bəķo rast bu, Məme zar nəbu bu.

Wana Məme içar bьrьn avitьn zindana kəvri.

Wana ky dəre zindana kəvri sər Məmeda dadan, vəgərrijan, cun sər dəve zindana xwəlije səkьnin.

Peş cə́ve mirba Bəķo xwə avitə zindane u cu mala Zineda dərķət. Gьli sər Zine isbat dьbьn, wəki əwe Məme ţьme bьrijə mala xwə.

Cənd məha şunda dəng te, wəki Qərəţazdin bь ordija xwəba zь şərr vəgərrian, we zu bьgьhizьnə mal.

Bəķo fьkri got:—Qərəţazdin be bьnьherrə Məme zindanedanə, we baçarr xrab kə. Bəķo rabu cu ba Zine.

Zine zi dy roza çarəke ançax nan dьxar, tьme dьgьria, hesre gьr sər surte sorda gyl-gyl dьhatnə xare.

Bəķo got:—Zine bəs bьki van məkranə.
Bəs hesra bьbarini sər surtanə,
Hərrə zь xwərra bərrdə Məme Alanə.
Zine xwə kьr ķar y barə,

Ƶь qəsre zu-zu hatə xarə,
Zıne dьcu ba Məme xyi ƶarə.

Reva dəwreşək rasti Zine hat, Zine got,—dəwreş baba tyije kyda həri?

—Əze hərrьm səfərije.

—Əze ķaqıətəke bьdьm tə, bьbə bьdə Ә́fin, Єəkin y Qərəţaƶdin.

—Əz nabьm,

—Cьrra nabı?

—Ramusanəke bьdə mьn, əze bьbьm. Zine surte xwə dьreƶi dəwreş kьr, dəwreş ter paє kьr. Dəwreşi şex bu.

Cь lazьm bu Zıne Qərəţaƶdinrra nьvisi, we şunda zedə kьr, wəki bona ķaqıəţbrьne dəwres əw ramusajə, əw ramusan dəwreş bь xwə ƶe xwəstijə.

Dəwreş cu.

Se roƶa şunda ķaqıət gьhiandə Qərəţaƶdin. Qərətaƶdin ķaqıət ţəmam xwənd u got,—dəwreş tə cьma ramusan ƶь Zine xwəstijə.

Dəwreş got,—na.

Qərəţaƶdin dəwreş kyşt.

* * *

Zine cu sər zindana kəvri səkьni.

Hesre Zine nədьsəkьnin, dьhatьnə xare. Kəvr kyєьk ƶi hale Zineda dьgьrian.

Zine got:—Məme çarəke bьnьherrə hərvez
Bəƶna mьnə bьlьndə, ə́nija mьnə ţərreƶ,
Şaj hatьnə, xəma bьgyhez.

Məme got:—Zine ty nəhati mьn bərrdi,
Ty nьzani ja dьle mьn xəbərdi,
Ty hati mьn lap dərdi.

Zine:—Məme mal xərab, əz bь aqlba din,
Bəƶna mьnə bьlьndə surte mьn gylgylin,
Şaj hatьnə, ty xəma gьşka bьlətьlin.

Zine avitə zindane şrita spijə,
Avitə nav Məme Alajə,
Məme xyrçьlijə,

Gəh u movьk fьtьlijə,
Xun bər nəjnukarra cujə.

Avit zindane şrita zərə,
Məme nava xwə aland, dərxьst dərə,
Məme wəfat bu jək çarə.

Xwəde xrab bькə wəlate çьndjanə,
Ķambax y xrab bə, ħəta bьnə,
Fəsad cawa зь həv dькьn dəste dьlķətianə.

Cawişe Zine hat çəm zindane, Zine зerra got: —
Cawişo mal xərabo,
Əməkdaro, əmək ħəlalo,
Вьnerr əv ķijə, dьle mьn bu kər bь kəro.

Cawiş cu gazi Stije kə, bona hərrə çəm Zine.
Pəri dькə, dьləzinə,
Ru u porrba həvrra tinə.

Gava əwe məjte Məme xer nəditi dit, mətəl ma. Mir y Bəķo зi paşe hatьn, sər məjte Məme. Zine зь ħale xwərra luband u got,

—Mire mьn ty wa nabeзi,
Bəkr tərra bu şədə beзi,
Məme y Zine bunə doзi.

Pəri—hər wa bə,
Səre hərse şera tə ynda bə,
Hьlbət ħale Məme we wa bə.

Bəķo,—Mьn sond xarijə jasine,
Iro Məme bьhata ķьrrine,
Mьne bьda male wəkə—Mədine,
Hər bona xatre Zine.

Də bəs huņ bькьn van məķranə,
Bəs hesra bьbarinьn sər gyl surtanə,
Əm wa hatьnə, əme wa зi hərrьn wəfatanə.

Pəri,—Ax Zine, əz ķəsra dьle Məme,
Wəxta Məme bəre xwə da Çьзire,
Əva qəzia we bata səre Məme y Zine.

Zine əz we kьm Məme pe dьnéli,
Bər hebəte kəs nəbu bélgi u bərpali,
Bər mьrne ćéved Məme man be de y bavi.

Məjţe Məme hьlanin,
Sər ķəfia rəş danin,
Şinəkə gran hərdy xuşka danin.

Dьle Zine dьpərrьti, hesre Zine mina dьlope barane gyrr sər surte sorda dьhatьnə xare, əw kyla dьle xwərra got:

Xuşke éwre nisane xezn,
Bərfe y barane ţəv drrezn,
Məzəlda ķeləke Məme we beşьn.

Işəv we şəvəkə şьl bə,
Bərf y baran we ţəv hьlbə,
Dora ķəfəne Məme we şьlbə.

Bəķo avьrrəkə tuz da hərdy xuşka, paşe peşda hat u got:

—Bəs bьkьn vaŋ məķrana,
Əze holəke dajinьm ķaşana,
Jəki hьldə zь Çьzira Botana,
Əva zь tərra bu Məme Alana.

Zine got,—Bəķo əw pьrs qət nəbi,
Bəre mьn ruķare dьne ynda bi
Ty ysa zь xwərra Zine şabi.

Pərije got,—Bəķo, səbəbķare Məme y Zine,
Xere nəbini rubare dьne,
Zine kəvan bu ħəta mrьne.

Zine got,—Zine həwara xwə dьgьhinə şəmse bərroza,
Hedi-hedi xybar bave bəŋi bьşkoza,
Məme mьr, sьbe Zine nəgьhizə dəne navrroza.

Zine həwara xwə dьgьhinə şəxse znara,
Xybare avit bəni gyhara,
Zine ŋəgьhizə déne evara.

Gava çaria Zine dьbьrьn malə,
Cь nəxwəşəkə bəthalə,
Çari zerra bunə bélgi, bərpalə.

Waxta Zine bьrьn qəsra we, mir Sevdin, bь çьndije Çьzireba

hatьn ţopi sər Zine bun, Zine bəthal bu, rəng le cu bu, xybara mьrьne avitьbu dəv y leva.

Wəxta éəved xwə vəkьr, le nьherri çьndije baçarre bave ţopi sər bunə; səre xwə hьlda, mir dit, got:

—Mir Sevdin, əze dьmrьm, hun dьminьn,
Ţьrba mьn ţəv Məme dajnьn,
Pьşta mə həvdy bsewrinьn.

Həma we roze Zine zi wəfat bu. Bь ķotəl bьrn éəlkrьn u vəgərrian maled xwə.

* * *

Qərəţazdin əskəre xwəba neziki baçarra kьrьbun.

Qərəţazdin got, gəli bьra, wə dit, Məme cьqasi be əsьl bu, qət peşija məda nəhat, Əfin got,—bьra əz zanьm, nьha Məme nəj slamətə, jan na we bьhata.

Baçarr xyja dьkьr. Durba ditьn, wəki baçarrda şinə. Bьra bər bь qəsra Pərije azotьn, cun bər deri. Pəri dərķət bər deri u dərhəqa Məme y Zine xəbərda.

Got:—ty cuji, sal wəlgərria sale,
Ty nьzani, cь dərrdə, cь həwale?
Məme y Zine ķətьn məzəle.

Bьra mir Sevdin hər mir bə,
Bьra Bəķo raw y ţьvdir bə,
Məme bər fələke pir bə.

Bьra mir Sevdin gyl y gəş bə,
Bəķьr bər tir y tərkəş bə,
Bьra Məme bər fərakə rəş bə.

Qərəţazdin dəj nəkьr, hedi vəgərria u got:—
Bьrano əçəl hatijə, bьgərrьn,
Səria bьbьrrьn, je bьeuk bьhelьn,
Xune behəsab bьrrezьn.

Brano bьkьn bьləzinьn,
Şura zь qaba bьķьşinьn,
Həjfa Məm y Zine hər hьlinьn.

Çьmaəte bьhist, wəki hərse bьra hatьnə, we ziane bьdьn baçarr, çьmaəte. Rabun gьrə-gьred xwə şandьn çəm hərse bьra.

Rispia xwə avitьn dəst pije Qərətazdin u bьred wi. Wana dəj nəkьrъn.

Rispia bьrьn pəja kьrьn, zerra qylьx—ózət kьrьn. Se məh dərbaz bun.

Bəko y mir zi kətьbun maləkə diware we pela.

Bəko got,—mir wa nabə, wərə əm hərrьn xwə bavezьn hərse bьra, bəlki ilaçəke mərra bьbinьn. Roza dьne əwana bь qьlьxe dəwreşa cunə ba hərse bra.

Qərətazdin əwana nas kьrьn. Hərda xwə avitьn dəst y pije hərse bra.

Qərətazdin got,—hərrьn, mьn baxşandə wə. Bəko y mir şa bun u cunə maled xwə.

Sьbətьre Bəko cu sər məzəle Məme y Zine, ky dəwrke bezə.

Bəko dəre məzəl vəkьr, əwi zi tьre Məme y Zime zipьk-zipьk xwidanə, ólami mir kьr, wəki Məme y Zine saxьn.

Çьmaóta Çьzire cunə sər məzəle hərda. Qərətazdin, Cəkin, Órfin Məme y Zine biranin. Fьkrin, nə bə əvana əm xapandьnə, Məme Zine nə mьrьnə. Əwana zi cunə sər məzəl, Məme y Zine mьri ditьn, bəre hərda həvda kьri.

Bəko zi səre məzəli dьne səkьni.

Qərətazdin şure xwəji kerr kьşand u lь styije Bəko xьst, qətand.

Xwəş bunə hərse məhe havine,
Zóf rьndьn zozaned fərrəşine,
Dьha ru órde tynənьn Məme y Zine.

Got: Xydoe Qaso, zь nəhija
Aqbarane, gynde, karvansəre.
Nьvisi Ə. Óvdal.

MƏM Y ZINE

Məme kyrre Al paşa bijə, zь baçarre Myqr—Zəmine, Zine zi qiza mir Sevdin bijə: Zь Çьzira Bota. Əw bь xwə baltuza Qərətazdin bijə.

Wəxtəke sәre Zine deşə, əw çariarra dьbezə, wəki çije we lь baxcə dajinьn, bona əw hərrə ləzəki wedəre rune u rəhət bə, bina we nav gyl—sosьnada dəre.

Çari dəst-dəst çiki Zinerra nava xasbaxcəda datinьn. Zine nav baqda radьze, baqda həwze mər-mər həbijə.

Zine gələki bədəw bijə, mina şəmdanəke erusijə, şəmdana we dьdə nav ava həwze mərmər.

Nьşkeva dьbə pьrrina se kəvotka, əwana roza inije baqe torrkьrida datinьn, lьbse xwə datinьn, wəki bьkəvnə həwze mərmər. Jək ja dьnerra dьbezə,—le-le bina sərrəşa zь vьra te, bьnьherrьn, sərrəşək we nav baqcəda razajə. Dьbezьnə həv, əw Zin-xatunə, bədəwa hьngi dьnejə, gəlo dьneda hənə mərьved ysa, wəki zь Zine bədəwtьr hьn, zь wana jək dьbezə,—əre, Məme Ala zь Zine bədəwtьrə.

Kəvotkək dьbezə,—wərьn əme isməki xwəde sərda bьxunьn, əm sьsenə, bona kələs Zin—xatun sər mə bьbə car.

Əwana dьstьren:

Aj rəbi ty bьki fərwarə,
Zina mir Sevdin sər mə bьki carə,
Post zorda tenə xarə.

Hərse kəvotk eəpьle Zine dьgьrьn u dьgərrinьn,
Sər pənçəra Məme ala datinьn.

—Məme xəwa şirьnda raza bijə.

Nьşkeva jək Məme dьhəzinə,
Əw çankəkə bukin səra xwəda dьbinə.

Məme dьbezə: qiza qənç, dəve kəsəki nəkətijə be hyndyrr koсьk y səra mьn, sər çi y nьvine mьnda be.

Zine dьbe,—xorte qənç, nave tə bь xer,

—Nave mьn Məme jə, nave bave mьn Al paşa.

—Məme, taqmina əz dьkьm, əz nəhatьmə sər çije tə, tьme mer tьmaja zьna dьkьn.

—Qiza qənç, nьha ty bezə, cənd mьnarə şəhəre bave təda hənə.

—Şəhəre bave mьnda hənə 66 mьnarə, wana mərç gьrtьn u rabun sər bane ķoeke, zьmьrin, şəhərda həbun 366 mьnarə, vedəre Zine dəst Məmerra datinə. Məme y Zine vədgərьn qəsre, rudьnen u şirьn şirьn bь həvrra xəbər dьdьn.

Zine dьbezə,—Məme mьni ə́zizi—dəlal, je ky əz animə, we mьn bьvьn.

Wəki Єəkan, Ə́fan, Qərəţazdin bьbьhizьn, we pəree təj məzьn gyhe tə bьhelьn.

Məme got,—Wərə əme mor—pilate xwə bь həv bьgyherrьn, wəki gələk şur y mərţale bave tə zi həvьn, nьkarьn tə zь bьn bandurra mьn dərinьn.

Məme u Zine gələki xəbər dьdьn u bь həvdy şa dьbьn, paşe xəwrra dьcьn, radьzen.

Hərse kəvotk zь sər dare tenə xare, moria xəwe davenə gyhe Məme y Zine.

Məme xəwda dьhelьn u Zine hьltinьn dьbьn məzķəne we.

Məme ħьşjar dьbə u Zine çije xwəda nabinə, əw gələki ķəlogri bu, bər xwə ķət.

Lə́zəki dьfьkrə u dьbezə,—çanьm, əv xəwa şəva bu, na xer... axьr əwe ħəta nive şəve bь mьnrra xəbərdьda, got,—gərək ty cьl rozi dьne şunda gərək bьgьhizi mьn, jane na, əz zь dəst tə cum, cьmki we də́wəta mьn bьkьn.

Məme sьbьr nakə, gazi qəsase bave xwə dьkə u dьbezə, gəli qəsasa rast bezьn:

—Qəsasno, wə ķьlit, nьvte dərgə danə vəkьrne,
Zine bər dəsted mьn danə xlaskьrne.

Qəwazək dьbezə,—Məme jan tə xəwn ditijə, jan zi zьnəkə ysa rasti tə hatijə, wəki xap—xapokə, əwe gələke mina tə xa pandьnə.

—Ja əz dьbem əw xəwn rozək ninə,
Ja əz dьbem əw Zinə, qiza mir Sevdinə,
Baltuza Єəkan—Qərəţazdinə.

Ja əz dьbem, əw qizəkə bukinə,
Bəzna xwəba ķaqəzəki heşinə,
Ţьli—peeije we nərmьkə—mьzmьzkinə.
Çije we Çьzirə, əw qiza mir Sevdinə.

Məme nəħьş sər çije xwə dьķəvə. Xylam çabe dьgьhinьn Al paşa.

Bave Məme te sər u dьbeʐə,—gəli xylama, Məme rakьn sər pija, bьbьn xas baɋcə, bьra ħəvəki hesa bьbə, bona əz paşe mətrəba dьle wi bьħьsьm, cьka cь dьxazə, əvine disa bьrijə, cawa bijə.

Məme bьrьn, Al paşa ţəmi da çahьla, bona hərrьn ķeləka Məme, gьlija ʐь Məme bьpьrsьn, cьka ja dьle wi cijə? Cьmki çahьl həvrra zu gьlija dьkьц, paşe wərьn mьnrra beʐьn.

Məme gьlije xwə ʐь həvalarra got, qьsə kьr, wəki ja hatijə sәre wi, bьra nәe sәre ţy qul y bənda, dьbe: ja əz dьbem, əw xatun Zinə, çije we dьxazьn, Çьzira Botanə, əw qiza mir Sevdinə, baltuza Qərəţaʐdinə.

Gava Məme sər сəved xwə dьşo, сəve wi bь gystilka Zine dьķəvə, syfəte Zine sər qaşa gystilke bu.

Ħьş y aqьle Məme ʐь səri dьcьn, əw dьfərrə dьķəvə, sәre wi dьşke.

Xylam sәre wi gredьdьn, əw nəħьş dьķəvə.

Paşe sər ħьşe xwəda te. Məme dьcə diwana xana, çabe dьdьnə Al paşa bь gьlije Məme dьħьsə, çabe dьdə baçarre xwə, wəki qiza ķe kь həjə, bьra bьxəmьlinə u bьşinə baɋe ţorrkьri, je ky ķьnçe qiza wi ţynənə, bьra pəz y dəware xwə bьfroşə, bьdə ķьnç, lь qiza xwə kə, dьle Məme mьn bьķəvə ķiʐan qize, əze we ʐь Məme xwərra nişan kьm.

Qiz ten nava baɋce ţorrkьrida dьgərrьn.

Məme ʐi tinьn nav qiza, le Məme gyh nadə ķəsəki.

Qizək dьbe,—Məme ty təjri-təjre bəzi
Ty cьma de y bave xwə nazi,
Cьma qizəkə şəhəre bave xwə naxazi,

—Ja əz dьbem, çanьkəkə bukinə,
Bəʐneda ķaɋəzəki heşinə,
Nave we ķələş xatun Zinə.

Bь xwə qiza mir Sevdinə,
Əw buka Qərəţaʐdinə,
Çije we Çьzira Botanə.

Əgər hun ʐь mьn bawar nakьn,
Qaşa gystilka we bьnьherrьn.

Qizək sevəke dave Məme, Məme ʐь hersa seve daveʐə, lь diware baɋce ţorrkьri dьxə, sev bəla-bəlaji dьbə.

Qiz wəxta lь kьrna Məme dьnьherrьn, hər jək dьrrəvə u dьcьn şьxyle xwə, be gyman.

Məme zi radьbə, dьcə çəm ţərziki şəhəre bave xwə, zerra dьbezə,—ţərzi, gərək ty zь mьnrra dəstə kьnçe ysa bьdruji, wəki ķefa məria perra be. We şunda Məme dьcə təwle. Bist həsp reza təwle səkьni bun, Məme dəste xwə dьdə sər pьşta wan, əwana pьşta xwə car ţьlija bьn dəste Məmeda xar dьkьn.

Le aqrije Məme dəste xwə dьdə sər pьşta həspəki dьne qorr, ţalaşa wi ninə.

Məme dьbezə,—əz qas—qydrəte xwəde kьm, je ky mьn bьgьhina mьraze mьn, həma əvə, gərək əz əvi rьnd bьdьm xwəjkьrne bona əva karьbə ja dьle mьn bьkə.

Məme zь təwle dərte u dy xylam xьzmətķare xwərra dьbezə,—hun əvi həspi ysa rьnd xwəjkьn, ķefa məria perra be: ave saxьrija kьn, bьzijarra bavezə, ave bьzьrija kьn saxьrijarra bavezə. Xylam dьbezьn, — bəle.

Paşe Məme dьcə çəm zivkьra.

Əw gələk pərə dьdə wana u wanrra dьbezə, wəki zinəki zéfi bədəwi, bьqaşi—taş cekьn. Zivkьrək qəbul dьkə.

Wəxtəke bave Məme pe dьħьsə, wəki Məme ţьvdarəke xwə dьbinə, we zь şəhər dəre hərrə, ləma zi dora şəhər rьnd dьdə sur kьrne, ķaqəzəke dərge roavae dьxə, je dьne zi dərge rohьlate, élaməti te dajin, wəki émre ty kəşi ţynə zь şəhər dəre, ħəta səre məhe te.

Roke Məme gazi xylamed xwə dьkə u zь wanrra dьbezə,—cьka həspe dərinьn, wə cawa xwəjkьrijə.

Gava Məme lь həspe dьnherrə, ħəwasa məria perra te. Lь wedəre nave həspe datinə Bor. Məme cənd zerra dьdə xylamed xwə u bər bь zerrkьr dьcə.

—Zerrkьr, tə ķьnçe mьn hazьr kьrijə?

—Bəle, əz xylam.

Məme disa dəst dьbə çeba xwə, cənd zerra zь çeba xwə dərdьxə u dьdə zerrkьr. Zerrkьr gələki şa dьbə bona zerra.

Paşe Məme ķylaməke dьbe:

Aj! gələk xylamed mьnə əməkdarno,
Hun nan y xye bьkьn ħəlalno,
Bore mьn zь təwle dərxьn dərno.

Məme ţьvdьrəke xwə ţəməm dьbinə, lь Bor siar dьbə u dьkə zь şəhər dəre, le gava ky dьnьherrə dorə şəhər pevda sur-

kьrijə, Məme şaşmaji dьminə, cawa bьkə zь şəhəre bave xwə dəre hərrə.

Aj gava Məme Bor dьxinə,
Bor gyhe xwə dьqьrpinə,
Məme mina təjrəki sər surerra dьfьrrinə.

Çabe dьdьn Al paşa, wəki Bor Məme bьr.

Al paşa ina nakə, dьbezə, — axьr mьn həspe Məme xwə qəjd y cidar kьrьbu, əw cawa cu.

Al paşa dəfa həware dьxinə,
Wəzir y wəkile xwə pəj Məme dьxinə.

Al paşa dьbezə, — bezьnə Məme, wəki əz nьkarьm təxt y taçe xwə hivija məriva bьhelьm, bьra vəgərrə, nəcə, mərra zóf xrabə.

Məme wedəre xatьre xwə zь gьşka dьxazə u bəre xwə dьdə Çьzira Bota.

Məme təmam cьl rozi re dьcə.

Bor bь Məmerra dьkelьmə, dьbezə, — Məme mьni dəlal, ty qamcia dь mьnda dьtəwini, qət nabezi hale Bore tə cijə, cь ninə?

Bor disa dьbezə: Məme, tə qət hazь xwə ninə.

Məme pəja dьbə, dьnьherrə, lьnge Bor ja rast zi həla bь qəjd y cidarьn.

Məme dьbe:
—Wəj le mьn mal xrabi sty şkəsti,
Qəjd y cidara lьnge həspe mьn gihandə həsti,
Məme bər xwə dьkьşinə zьlfəqarə,
Davezə lьnge Bor, dьbьrrə qəjd y cidarə,
Xlas dьkə təmam jək çarə.

Məme dəzmale bər xwə dьkьşinə, dьle wi xrab dьbə u dьgri. Bore wi perra xəbər dьdə, dьbezə, mal xərab nəgьri, həvəki bь dьl bə, şer dьmьrə cərm dьminə, mer dьmьrə nav dьminə, dьbə ty zь re dьtьrsi, hьnək lь tə xьn, mьn zь tə bьstinьn, cijə?

Ty hьldə pe dəzmala xwə mьn timarkə, Məme xatre Bor nakəvə, əw pe dəzmala xwə təmьz Bor mьzdьdə, paşe cəved Bor radьmusə. Keləka kanike rəx cimana, Məme qaput dave sər xwə u radьze. Paşe radьbə sər xwə, dьce çəm Bor, disa timar dьkə, disa zin y busata le dьkə, dьbezə — ja əla y əkbər.

Əw dazo dьcə, dəştəkə xьrrə—xalirra dərbaz dьbə, əw mərьvəki dьbinə, əw bь xwə zi Qərəţazdin bijə. Qərəţazdin dьdə sər karəkə xəzala, bona bьgьrə, Məme dьnьherrə həspe wi wəstijajijə. Məme nьşkeva dьdə sər kara xəzala, dьzgina Bor bərrdьdə, Bor dəst-dəst neziki xəzale dьbə. Məme xəzale dьgьrə, tinə çəm Qərə ţazdin u dьde, dьbezə, ķərəm kə neeira xwə hьlinə.

Qərəţazdin dьbe, pьzmam, mala mə mala mьxənəta ninə, tə cьma neeira mьn zь dəste mьn gьrt. Məme dьbezə, pьzmam neeira tə zi zь tərra, hər duri mьn hərrə.

Qərəţazdin comax hьlţinə, wəki lь sərе Məme xə. Məme comax zь dəste Qərəţazdin dьgьrə, ŋəmərrdije dьkə, comaxəki lь Qərəţazdin dьxə. Qərəţazdin zь sər həspe te xare, səri le dьşke, xuna sor ze dьcə, dьle wi xrab dьbə u hьş sərе Qərəţazdin dьcə, Məme sərе Qərəţazdin dьdə sər coka xwə u sərda dьgьri. Pase əw bəre qajşa xwə dьkə sər brina Qərəţazdin u sərе wi rьnd dьpeeə.

Paşe Məme xwə zь xwərra dьbezə,—əva cьl rozə, wəki mьn bəniadəm həla nəditьnə.

Qərəţazdin nьşkeva sər xwəda te, eəved xwə vədьkə, dьnьherrə Məme sərra səkьnijə.

Qərəţazdin razilьxija xwə dьbezə, wəki Məme əw y həspe wiba be xwəj nəhьştijə u nəcujə. Qərəţazdin dьbe, pьzmam, nьha ty bьre mьni məzьni, əz zi bьre təji euebkьm, xwəde mə sər surte qəuçije zь həvdy nədə şərme. Əwana zь həvdy dьqətьn. Məme dazo dьcə. Rasti çotķariki te, çotķari rija Çьzire nişani Məme dьdə, Məme gələk ŋərə dьdə çotķari.

Xuşka Bəkьre Əwana həbu, əw bь xwə zi rəmьldar bijə, nave we zi Zine bijə.

Əwe zanьbijə, wəki Məme aşьqe Zinejə, əwi bona Zine şəhəre bave xwə hьştijə u hatijə walate xəriba.

Xuşka Bəķьre əwana hьrije tjnə sər avəke dьşo. Məme te werra dərbaz dьbə, əw slavəkə əziz dьdə xuşka Bəķoe Əwana, got:—Wəj ty sər seri, hərdy eəva dəlale mьni şirьni nazьk, kyrre Al ŋaşa.

Məme Al ŋaşa məţəl ma, got:—qiza qənç, ţy kyrra zani, wəki əz kyrre Al ŋaşa mə, dьbə rəmla tə həjə?

Zine got:—Əz dьlķətija təmə.

Məme got:—Wəki ysanə, bezə, ty hati qəsra mьn, əgər, hati, ƙane pilata mьn.

Zine got:—bəle, əz hatьmə qəsra tə u vəgərriamə, gystilka tə zь dəste mьn fьrrija, ƙətə ava ꞓəm, pele ꞓəm bь xwərra bьr, nьzam cawa bu.

Məme ina nəkьr, got,—na, nə ysanə.

Zine got:—Məme, caxe ty hati dərda,
Əz rabumtə hьmbərda,
Pilata tə bər pьşta mьn fьri, ƙət ħəwze
mərmərda.

Bor got:

Məme ty dьzgina mьn dəste ve forqe dərinə,
Əw ky həjə xuşka Bəkyije Ә́winə,
Əw gələke mina tə dьxapinə.

Məme dazo, wəki hərrə, Zine xwə dave dьzgina Məme, ja rastije zerra dьbe, wəki əw Zina Sevdin bьbə, əwe zi bьkə çarija we.

Xuşka Bəƙьr dьbezə:—Əgər çamerije dьgərri, hərrə mala mir Sevdin, əgər dьxazi hərri mala mera, ə́fata, hərrə mala Qərəţazdin, Ә́fan y Ꞓəkan, le əgər xraba dьxazi, hərrə mala Bəkyije Əwin, əw bь xwə zi bьre mьnə. Məme xatre xwə zь Zina xuşka Bəƙo dьxazə u dazo dьcə bər ƙocьk səra mir Sevdin dьsəkьnə, pəja dьbə.

Gylpəri xatun zьna mir Sevdin bu. Gylpəri xatun Bore Məme dьƙьşinə təwle. Məme dьcə oţaxe, zerra doşəke datinьn, rudьne.

Xatun xylaməki dьşinə pəj mir Sevdin, wəki nəsəkьnə be çəm mevane xwə.

Xylam dьcə ə́lami mir Sevdin dьkə, Qərəţazdin zi runьşti bijə. Əw zanə, wəki Məmejə, leve xwə dьgəzə.

Qərəţazdin mirra dьbezə, mevane tə mevanəki ysanə, wəki əw be dərrda te rabi bərda, bьra inakьrna tə həbə.

Mir dьbe na, əw dьbe əre. Wedəre hərdy şərrt dьgьrьn.

Mir dьşinə pəj mevan. Gylpəri wəxta gьlije xylam sə dьkə, ƙəvgira bьrьnç lь səre xylam dьxə, səre wi dьşkenə. Dьbezə, hərrə bezə, mevane Gylpərije mevanəki ysa ţəwəkəli ninə, wəki bьdə pəj xylaməki u be mala wan. Bьra əwana zь mala mьn ħə-

ta mala xwə xali-xalica raxьn, dəf y zyrrna binьn, reba ƶь mьn y mevane mьnrra le xьn, bona əm bər bь wan hərrьn.

Xylam gьlije Gylpərije ƶь mirra dьkə. Mir ysa ƶi dьkə, bona Məme hərrə be diwanxana mir.

Məme Bore xwə dьdə ķьşandьne, le siar dьbə, Bore wi sər xali-xalicarra dьrrəqьsə. Məme dəst dьkə çeva xwə u zerra dьrrəşinə, bər diwana mir pəja dьbə, dьcə hyndyrre diwanxane. Mir radьbə, Qərəţaƶdin dəzmale daveƶə bьn mir, gьşk rudьnen, mir ƶi rudьne.

Lə́zəki dьne əwana nan—emək dьxyn.

Pəj nan xarьnerra Qərəţaƶdin dьbeƶə:—mir şərrte mьn tə ķət. Mir bawər nakə.

Qərəţaƶdin ęoka mir hьltinə,
Dəzmale bь ķən dər dьxinə,
Mir şaş y mə́t dьminə.

Məme, Ęəkan, Ə́fan, Qərəţaƶdinva dər ten sər bane zerhəle.

Zine wi caxi dьha bьhistьbu, wəki Məme hatijə, əw fəra hьltinə, dьbə sər kanije, bona bь dəsti çaria bьdə cьrrkьrne. Məme Zine durba dьbinə u nas dьkə u kyləməke dave sər:

Hat bьhyrti cь bazьrganəki granə,
Mərьv ƶe bьstinə bərtil y baçijanə.

Ęəkan got: | Əw nə bazьrgane gədə gydanə, əw bazьrgane ə́fatanə. Qərəţaƶdin got,—gələ bьra, mə zərpe həv bər ęə́ved həv dinə. Məme y Zine ky hənə, aşьqed syrrenə. Əme qəwl bьkьn, əgər Məme nişana rastije ani, bьzanьbə əwana zuda maşoqe syrrenə, lь həvdy ħəlal, jan na, əme sorania hьlinьn, wi caxi xaƶьl lь wi mərьvi, je ky ƶь mala xwə dərnəķətijə.

Məme slavəkə şirin dьdə Zina dələlə, Zine dьbe:—Məme mal xərab, tə haƶь xwə ţyninə, Ə́fan, Ęəkan, Qərəţaƶdin sər bane ƶorьn səkьninə, əme bəraşe aşe zə́frane sər səre tə bьgərrinьn.

Məme got:—Zine, əgər te bьdi mьn nişana rastije, te mьn ƶь qəda y bəla xlas ki, jane na, əzi mьrimə. Zine nişana rastije dьdə Məme, Məme dьbə çəm ə́fata, ħəvəki pərea dьle wana datinə.

Hərse bьra Məme xwərra dьkьn bьre cara.

* * *

Wəxtəke hərse bьra dьcьn neęire. Məme y Zine ƶi dьcьn xas baqce səjranləmiş dьbьn.

Mir zь Bəķoe Ә́wanarra dьbezə:—Bəķo, wərə əm hərrьn raw y neeire.

Bəķьr dьbezə,—mir səre tə kьm, dy kared xəzala xasbaxce təda dьgərrьn, mərьv ћьzmətķarə lь wan bьnьherrə. Wəxta Bəķo u mir ten bər baxcə, Zine xwə dьdə bər ķyrke Məme, Məme runьştijə.

Bəķo dьbezə:—dьnьherri mire mьn, əm vьrra ten dərbaz dьbьn, Məme aqasi qyrrəjə, wəki xwə nagrə bər mə rabə, le wəki iro Məme bər tə ranabə, le we bər ķe rabə.

Məme dьbezə:—Bəķo əzi nəxwəşьn.

Bəķo ķeləka Məmerra kəzija Zine nişani mir dьdə, mir dь xwəda dьşəwtə, vədgərrьn u dьcьn.

Mir y Bəķo dьcьn oţaxe zorьn satrьnç dьlizьn. Paşe Məme te mirra dьlizə, Məme se çara zь mir dьbə.

Bəķo Zine şirət dьkə, bona ћərrə neziki Məme bьsəķьnə Zine ysa zi dьkə.

Məme eә́v Zine dьķəvə u xwə şaş dьkə, mir ze dьbə u sər qrara xwə davezьn zindane.

Wəxtəke Məme dərdьxьn, Bore wi tinьn çəm. Әw ţer eә́ved Bor radьmusə, əwana Bore wi bərrdьdьn, sər gьlije Məme, Bor bəre xwə dьdə Myqyr-Zəmine, Məme zi lь Çьzire dьmьrə.

Zine gələki sər Məme dьgьri u dьķəwgьri, le cь bьkə, dьha Məme ţynə.

Wəxtəke şunda, Zine zi zь ķərba dьmьrə. Çьnjaze wana dьhelьn, həta Ә́fan, Eəkan y Qərəţakdin zь neeire vədьgərrьn.

Wəxta Bor dьgьћizə Myqyr-Zəmine, Al paşa dəst-dəst pe dьћьsə, wəki ә́çeb hatijə səre Məme, əw radьbə əskəre xwə hьltinə u bəre xwə dьdə. Çьzire, dьgьhizə Çьzire, sər Məzəle Məme xwə.

Al paşa pe dьћьsinьn, wəki səbəbe Məme y Zine Bəķo bijə. Gazi Bəķo y mir dьkьn, ten sər məzəl, çьnjaze hərda tinьn bь həvrra dьķьn eә́l.

Al paşa səre Bəķo dьfьrrinə, eьlkə xuna Bəķo dьķəvə orţa Məme y Zine, navda dьgьhizə, dьbə dьrrjan.

Ysa zi Qərəţazdin səre mir dьfьrrinə.

Aliki Çьzire ava dьbə, je dьne xrab.

Got:—Fəkoe Mraz, zь nəћija
Aqbarane, gynde Gozəldəre.

Nьvisi Ә. Ә́vdal

Hərse lawi coli paşanə,
Hərse zi kori kur dьn danə,
Ķor oçaxьn, wali wandanə,
Əm hərrьn bьxwəzьn qiza mali aqanə,
Na wəllə, əme bьxwəzьn qiza mali pərişanə.

Xwəstьn anin qiza mali pərişanə.
Məh cu sər donzdanə,
Xwəde da wəzir Məme dь Alanə.

Hər se lawi coli paşanə,
Xwə danə bazara Mori—Myqrьstanə,
Hər se qiz zi dь horijanə,
Rudьnin sər perave,
Dьfьrrьn bəranbəri dь əzmanə.

Ten datinьn sər kanije dь gylanə,
Xunge pьcuk go:—Gəli bəçino,
Zь mьn peştьr rьndtьr həjə nava xwəli isanə.

Xunge məzьn hьlani go:
—Həjə, Zine dь zedənə.
Xunga mire Çьzir u Botanə,
Jək dьben wəzir Məme Alanə,
Xydane bazari mire Myqrьstanə,
Əw hərdy lajiqi həvdyjanə.
Ţorrci çunə ţorre xwə avitьnə nava bəranə.
Dərķətə bozi kyrri rəwanə,
Kəs le nabi dь xwəji xydanə.

Ani başxiş kьrьn wəzir dь Məme Alanə;
Sale Məme hatьn şəşanə,
Bьrьn danin bər qazi u məllanə.

Sala wi cu sər donzdanə,
Dьxunə hэzar şest zьmanə,
Ţəmam kьri xьtma syltan Slemanə.

Səwda kəti sere Məmeo,
Bu dil u aşьqe Zini zedanə.
Şəv cu dь nive dь şəvanə,

Hərse qize dь horijanə
Ньlanin Zin dь zedani bьrьn,
Otaxa Məme dь Alanə:

Вьrьn çəm wəzire dь Alanə,
Bu qirrina Məme dь Alanə,
Hьşjar bu Məme,
Nьherri əva xəwne dь şəvanə.

Вь kəl gьri hatə səkьni bər de u bavanə,
Dija wi got:—Lawo, xwəde zani,
Lawo, xəwn, xəwne dь şəvanə,
Xwəde zani, сь şьxyle korri şəjtanə.
Məme got:—Bavo, dьle mьn dьli janə,
Səwda səre mьn zari gьranə.

Sijar bu sər bozi kyrri rəwanə,
Bəre xwə da wəlate Çьzir u Bohtanə.

Cu neziki sinore Çьzir u Bohtanə,
Lь bər hati Qərətazdin xydane Çьzir y Bohtanə.

Əw dьbezə:—Məme wərə əme həspa bь' həv bьgyherrьn,
Həja səre mьn sər mьnə,
Əw xəbər ty kəsi naje.

Lь wedəre bijə şərr, həv xьstьnə,
Məmo şurəki avitijə Qərətazdin,
Lь wedəre érde wəlgərrandijə,
Paşe bь rija sьhətəke ze dur kətijə.

Gyne wi pe hatijə şunda zьvьrrijə,
Rakьrijə bьrine səre wi, kəvandijə,
Hьşe səre wi paşe hatijə.

Nьherijə, ky əva əwə, ky səre wi lexьstijə,
Gotijə:—Əm bunə bьre axirəte.

Məmo əw hьlani sər pьşta həspe danijə
Qərətazdin peşva cujə,
Məmo paşva hatijə,
Gotijə:—Braje Məmo, evare ty sər məda teji mevanijə.

Əw xuşka Bəkoe nəllətijə,
Ръrri erъfi fəlcijə.

Hatijə sər kanja Xəsəran
Bərava xwə danijə,
Єəvnъherrija Məmo kъrijə.

Məmo bəre bozi kyrri bərdajə
Hatijə sər kanja Xəsəran səkъnijə.

Əw xuşka Bəkorra gotijə,
—Tasəke ave mъrra wərinə, xuşka mъn.

Əw gotijə:—Toba isafila əwe dъle xwə gotijə,
Hatijə əzъm.

Məmo ky le nъherrijə, gotijə:
—Əz xwə dъkъm ħəram,
Nan u ave kəla dъ Çъzire Bohtan.

Go:—Hərke ty bawar naki
Въnherrə gystila dъ zerranə,
Məme bəre həspe xwə bərda co bər dəre
Qərətazdin.

Qərətazdin go:—Arъf, bъra, rabə bъnherr
bər dəri
Suwar hatə mərra mevanə.

Məme co, bu qonax u mъsafъre Qərətazdin,
Dy roza ma lъ we, paşe rabijə sər xani səkъnijə,
Dъnherrə wiali hati xwəş bazъrganə.

Məme pъrs kъri, go:—Arъf bъra!
Əw съ bazъrganəki gъranə?
Məme got zъ mъrra bъkşin bozi kyrri dъ rəwanə,
Əze hərrъm məjdanəke lexъm peşja wi bazъrganə
Əz bəlki ze bъstinъm paç u dəmanə.

Hərke nəda xwə ħəram bъkъm,
Nan u ave kəla Çъzir dъ Bohtanə.
Əz bəre xwə bъdъm bazarre miri Myqrъstanə.

Co peşja wi.
Ani paç u dəmanə,

Ani da Arьfe brae Qərətazdin janə
Arьf go:—Məmo ħəja iro Zine dəstgьrija mьn bu,
Zь iro şunda de u xuşka mьnə,
Mьn ħəlal kьr sər çane wəzir Məme dь Alanə.

Mir cьl suwaran hьlda co du çəjranə,
Məmo Zine hьlani co dь nava baqanə,
Zь xwərra dьkə kef u dь səjranə,
Nivro şunda rabijə razaji bər sie dare dь gylanə.

Çəjran hьlani Qərətazdin
Bь həspe Məmo bozi kyrri rəwanə.
Mir go zь Bəkьrra:—hərrə otaxke təmьz bьkə,
Əm çəjrane bavezьn kef u səjran bьkьn.

Bəko fél davezə u dьcə çije Məmo.
Məmo u Zine lь wedəre razanə,
Cьl suware mir hatьn çot bь çotə,
Bəko sər dəri bu məkləmotə.

Lь we Osman cawuş səkьni bər səre Məme,
Go:—Məme, rabə zь xəwe dь şirinə,
Nьha sər tə dьgərrə cьlcar xylamanə.

Dəst dave qəvda xənçəranə
Tə hur dьkьn sьng u dybəranə,
Məmo go:—Cawuş, əkь ty cawuşəki paki
Əw xəbər zь dəve xwə sər naki.

Cawuş got:—Həja mьn nədьn bər cьl u car
xənçəran,
Əw xəbər zь dəve mьn dər navə.

Bəko go:—Mire mьn, gava ty hati dərda,
Hər ci aqa aqalərе Çьzira Bohtan
Təvda rabun lь bər təda,
Əw Məmo quna xwə hьlnani zь érda.

Məmo go:—Bəko ty Bəkani,
Ty cьqa merəki bedin, beimani,
Əz nəxwəşьm, ħale mьn tyninə,
Səre mьn deşi, kejfa mьn sər mьn ninə,
Əz nьkarьm rabьm sər hərdy dь pénjanə,

Slava mir vəgrьm sər hərdy dь éövanə.

Go: —Ty xerxwəze mьn tyninə,
Kyva dьfьtьlьm, tynnə şere sor Qərətazdinə,
Xerxwəze mьn ky həjə Osman cawuşə,
Runьştijə şemьka dərinə.

Osman cawuş xwə kьşandijə bər Qərətazdinə,
Qərətazdin go: —Sti rabə, agьr bərdə koşke
dь ranginə,
Qəsra bьlьnd sər u şinə,
Bьra ze dərkəvə alava dь gyrrinə,
Bəlki xьlas bьbi Məmo u Zinə.

Məmo hati bər agьr alave səkьninə,
Dyaa xwəsti zь xwəde tala ruke dь əsminə,
Lexə ba taviki baji dь baranə
Bəlki bьtəmьrinə ve agre hanə,
Ky aləm zanьbə, əva dyaa Məme dь Alanə,
Bəlki xьlas bьkə tьfale se rozanə,
Bozi kyrri dь rəwanə,
Jaşike zerranə, kьteb u qyranə.
(Zь agьr həmu aza bun, zarr, həsp u je majin).

Mir go:—Bьla Qərətazdin hər se branə,
Rabьn bьçьvinьn mьtьl u naloge Çьzir u Bohtanə
Bьra binə cekə kock u dь səranə.

Mir Məmo avit zəqərək kur dь zьndanə,
Həja Qərətazdin hat,
Bəko ze kьşand ryhe şirьn,
Hьşk kьri çan,
Ryh u çanə.

Zine hat bər zьndanə,
Go: —Məmo, dərkəvə zь wi zindanə,
Go:—Məmo, ty gyla bьharanə,
Xwəzla ty bьbijaji bьlbьləni,
Bьlbьle bьharanə
Səre dь daranə.

Bəlki ty dərkəvi zь əvi zindanə,

Məmo got:—Əj Zine, ty xwəva hati,
Mьn dərini zь wi zindanə,
Ty hati zь mьn bьķşini
Ryħe dь şirьnə.
(Mir xwəstьbu saoq dərxьsta, le Bəķo nəhьşt, dьbe bьhelə bьra Məmo bьmrə).

Qərəţazdin Bəķo dьkyzə,
Zine zi xwə dьkyzə.
Məme u Zine bь həvrra ɕəl dьkьn.

Got: Tono Cətojan, 65 sali, zь gynde Orgove lь sər nəħja Aştarake.

Ŋьvisin: H. Çьndi u Ə. Ə́vdal.

FƏQIJE TƏJRA

Wərьn lezьm, wərьn,
Çinara xəlqe heşətor,
Hun rozəke ţьvdir bьkьn,
Qəwi iro grije mьn te.

Qəwi iro məte gьri,
Sosьn lь merga xəjdi,
Səd ћəjfa leve şəkьri,
Nagrьn finçana şərbəti.

Leved narin, dь nur şəkьr,
Le kьn hun dy rəxbər,
Səd ax kovan y ķəsər
Hesr ţьzi bunə lь sər.

Səd ћəjf lьlə cu heçəte,
Səd ћəjf lьlə cu le çyda
Həea ǿmre mə zь weda te
Əm razinə zь ǿmre weda.

Hərca dkə, əw mir dkə,
Xer y şərra ţəvdir dkə,
Dajna y qəlpa pьrr dkə,
Dmrьm dərde friazəte.

Dənge dilbəra hori,
Gəlo jarək mə dbu pəjda,
Zəri fǿş bu hat bhyri,
Wəkə dle mьn tirək leda.

Wəkə dle mьn tirək dzar,
Səre peda, dьl da cu xar,
Mьn qalmə qalə, wax wawəjler,
Dkьm gazi, wax wawajler.

Şve bьl-bьl bxunьm əze,
Dь zindaneda, dь ћəvseda,
Mina Usve Ķəlhanie,
Mina dine dereda.

Kьrmə hesire rћanə,
Fərqut damə bər cokanə,
Fəqi go:—
Qəj dci, əşq y mћybət həbi,
Ņabi tə bəjţl mətrubək.

Əşqe bəze xwə bi,
Şfae qəlpe mə bi,
Həre av bь av,
Dci-dci ty hərgav.

Ķera dki ve tójəte,
Ómre ķe ləz wa te.

Ave go,
—Mə bhyri sal y zəman,
Ķəsi nəkr pьrs y ћəwal,
Pexənbəra aql həbun,
Əw ћəwçəe pьrsa nəbun,
Əz xar bumə, hun rast bkьn,
Xəwna fəqi şro bkьn.

Fəqi go:—
Əze sər səwdae xwə dinьm,
Sər aqle xwə naminьm,
Əz Óbo-Sino zь ky binьm.

Məçruma dle mьn bkə rae,
Daoqa dle mьn sax nakьn,
Həkim bь xwə Looqma bə,
Daoqa dle mьn sax nəbtьn,
Dax dovana dle mno,
Sajde lь mьn dajə,
Bne bəhra məzьn dajə,
Bəlgize nae çhabə:

Şərbəta ləwz y ķylma,
Nivək ţassa çama,
Da dəste xassa y óma.

Əme cь bkьn çnəte,
Te wərkь xal y zьlf,
Te wərkьn xang y çylf.

Got: Xydedae Qaso, zь nəħija Aqbarane, gynde Ķarvansəre 1927 s.

ŞEXE SƏDƏANIA, DOŢA GYRÇIA

(Bəjt)

Əgər gədə, əgər mir,
Əgər xylam, əgər fəqir,
Je ty dəre pir
Əşq y dine şynəte.
Şexə sər dare xəlifa,
Əw çanьk çan lətifa,
Qjaməta sal y lifa,
Əw nəjs dьkьr, we nəjskəte.
Dəvtəra şexe çəmale,
Dem şəra—xət y xale,
Şex nakə xjale,
Jazь cii, jan zь kəle.
Xəjsəti dьl nələ-nəl bu,
Ylməki zori zəfi bal bu,
Rruj spi bu, şeva kalbu,
Wəfat bu zь kjəsirəte.
Ylməki zor le çəma bu,
Təjmur zor le nəma bu,
Hori di bь dьl le tma bu,
Ronaja fnde kəte.
Ronaja fnde gьhişte,
Horia bkyra bhoşte,
Şex di sər bane kənşte,
Şex batni bang bьkəte.
Şex batni kəee dxunə,
Fərrdəke bər xwə hltinə,
Əw xəwne zi dvinə,

Ƥərrdəke bər xwə hltinə,
Ţassa məje çan dķəte.
Şex xəwneda din dbu,
Ţzi dmaxa xun dbu,
Seva spi rəngin dbu,
Ax durə roza wi be.

Sər həv nae ħəal y rəng,
Keri mə nae əw nav y dəng,
Ƥrcun dbu bər zlfe şəng;
Cəşme dьrəş durьn gələk,
Çəzbət kəvane rəş bələk,
Axin tenə şex gələk,
Ax bьxan mə ker nəte.

Ax bь xan durьn ħəzar,
Şex həbu cəndi dəwreş jar,
Ħəmu şex dkьn prsiare,
Bazar əle heşəte.

Əhle ţeriz, əhle mluk,
Hndi məzьn, cəndi euk,
Xoçə, aqa y mluk,
Ħəmu şex dkьn pьrsiare.
Şex:—

Əw cь qьssə, əw cь dərdə,
Mə y təni nə ty ƥərdə,
Əve jəke gjələ mə xəbərdə,
Da bь zane heşəte.

Gələ sofia qьr-qьr nəkьn,
Mət həsəna ja ƥьr nəkьn.
Ķefe lь mьn bər syr nəkьn,
Xwəş ninə səwta zь wə te.
Xwəş səwta zkre zəwda,
Te dənge mrid avda,
Əz ķy bьkьm zьke məçda,
Şex dьbe qьr-qьr nəkьn,
Mət ħəsəna ja ƥьr nəkьn,
Ķefe lь mьn bər syr nəkьn,
Xwəş ninə səwta zь wə te.

Əme peləke səjran bkьn,

Lь bər dəre dere bkьn,
Mzgəvta weran bkьn,
Kane ky te baje dne.

Mьn bkьn, wə nə bьtkьn,
Həkim bь xy, loqma btьn,
Əisa zь qəbre rabtkьn,
Daxa mьn hedi nəbtkьn,
Dəste həkima le nə bte.

Dax pərənge sor lь sər,
Həta sbe rozi be dər,
Jara mьn xəw navitə hər,
Qə səbьr skana mьnəte.

Şex əw syr nəkьr starə,
Hazri dgotə jarə,
Jə lь mьn dota kvarə,
Tə əz bьrьm sər dıne şəwkəte.

Tə əz be mərtəbe be din kьrьm,
Be qyran, be jasin kьrьm,
Zь jar y bra şərmi kьrьm,
Qə nə şen wərda dxunьm.

Bəzna bьlьnd dvinьm,
Din dьbьm, əwatər dminьm,
Hər məha frqanəte.

Qjaməta şəkьr məsta,
Ty bь horia lo lo dəsta,
Bьrmə dera xac pərəsta,
Ty əz nava xymxe xymxarəte.

Ty əz nava xymre y şərave,
Nazьke gərdən şəbabe,
Tə əz rəng kьrmə, — xrabe,
Əv ty noj nəsləti.

Tə əz əvno kьrьm, əvba kьrьm,
Diwani məj xar kьrьm,
Pecam dera zi wərkьrьm,
Əv rəng bəlav sər mə te.

Əv rəng bəlav, əv rəng bri,
Cь bькьm xəlqe hazri,
Həmia ƅhist, teda gri,
Ķalin ķətə çmaəte.

Ķalin ķjəţə xəlqe bьnьk,
Pir y kal rakьrьn svьk,
Bər agьr aranəte,
Ba agьr ȩela tə te.

Ƥela ky zь malina mə dər,
Be ţzbi, şahul y ķəmbər,
Dəwl wəqəst cunə bər,
Nəlin zь bər tira haçəte.

Nəlin zь bər deməe wəre,
Nəl y ȩeta Ɓilbəre,
Gjərme gьhiand çəgəre,
Dьl əwə, ȩeţ we ķəte.

Nava kəee gьrt hnavə,
Nura te da ȩeţ y ţəvə,
Helək hatə navə
Əw nas dkə we nəsķəte.

Neta ķəee gьrt əsərə,
Əw horija dem xəwərə,
—Şex dit, dawəşia, cu bərə,
Şex bər xwə avit krase rumәte.

Şex rumət həbu be qəjas,
Bae əvine brьbu lbas,
Gjəh-gjəh bər xwə davit kras,
Şex bər xwə avit krase rumәte.
Şex:—Agьr kəte dy zar dbə,
Nəħişa mobə sər bə,
Şex teda zəif zar dbə.
Dilbər:—

Cənd roza maj, raķəti,
Cənd roza maj, əv ħəal bharti,
Şex runştiə, xəlq car ķənar
—Ty buj məsije dem y ķəti.
Ty məsije çəd rəş buj

Ty deme ķəti, nəħəş buj,
Ty aşьqi, qize gylgəş buj,
Qə xyn y xьjala wi nəte.

Şex: —
Dərķətə şəwqa pənçəre,
Sьngi hatə səre,
Nəzər da əskəre,
Buke dne çmaəte.

Mə pir dgot bəzgir btьn,
Ţəv xun zь əme dar btьn,
Ţəv xun zь ţore wər btьn,
Hərьn ţza wə syfəte.

Əw mşure mshidə,
Zь dьl y əşqa bu qədidə,
Həvala mə wəħəidə,
Həvala nəgot—ķəti.

Əw mşure nav bьdne,
Həvala mavu təne,
Cu dərgahe dьl məzьne,
Davit xəzina haçəte.

Davit xəzina nav lь sər,
Dem dyr zь dere hatə dər,
Slavək lь şex kьr,
Məjle kşanə ţybəte.

Slav kьr dota cia,
Ķale ųəxyəş rabu pia,
Zь bər qize həvruja,
Məjle kşand ţobəte.

Şex: —
Məjla əvine həjə agьrə,
Qьjaməta leva şəkьrə,
Kьr pьrsi,—cənd xəbərə,
Dilbər: —

Ķyva tej, ķyva dьci kyrьspi,
Dьvə tə məjlək həvi,

Ꝗəbə tə məqlubək həvi,
Nəbə tə dost, məxsubək həbi,
Loma bina we bьske tə te.

Şex:—
Beşьk wə jə,
Nave tə qəlpe məjə,
Əsəra bska tə jə,
Ləwza hri bin zь mьte.

Bьska tə əz əwtər kьrьm,
Həybəta tə əz emci sol kьrьm,
Cakue gəza mobəte.

Tə əz zь gəze gvьşim,
Tə əz zь hazri din şəwsim,
Batьn xune dьhərьşьm,
Ꝗənge be cərxa qydrəte.

Ꝗənge be xəzala cəv xrav,
Tə əz sotьm, braşьm behəsav,
Bьrqe əvinia ve ꝗəte.

Hərdy əvinia bьrq vəda,
Tə tirək mьləki mьn da,
Ꞇəzbi əvane əşq vəda,
Həta qyraꞑ ze dərnəte.

Dilbər:—
Tə bhat kəvana jer məni,
Dem nəjnuka xwəş bəni,
Ty xwəş-xwəş həale şex ꝗəni,
Ty magьr—mi rəng əv wəꞇəri,
Ty nə lawəki qələndəri,
Ty nə xortəki gərdənzəri,
Ty nə çndiki kəç bəbəꞇe.

Ty nə çndiki babə təzi,
Əz bь tə naxym trie rəzi,
Tə qut nini, seva bgəzi,
Ty be fəmi, be mal buji,
Ty be fəmi, be malkari,

Sər ţaqəte be mal bui,
Ty zь ķrnəja mыlxyr bui
Ty keri bazara nə tei.

Ja kala mer ja pira mer,
Ty bь kalia nae ker,
Ləma həvria ty hьşti ler,
Ja mir məzьn,
Irlьmьn nae ķьfn.

Əz əisai, ty synəţi.

Şex.
Əz w ty ve qse pəv naķəvьn,
Əm nə zь mərţəb dine həvьn,
Məxmure lьmьn nae əm,
Həta ty bei sər rьiate.

Sosьn zəmane eer snid,
Dьbem tə,—əz mane fərsid,
Əgər ty hati sər dine məsid,
Əme bkьnə rьiate.

Əme rьiate pьr bьkьn,
Əme xybre—şərave pьr kьn,
Məçe şex Başar to bьr kьn,
Nan əv zь qsməte.

Aşe mşaq brast bьkьn,
Sьfət—təjət bəs bьkьn,
Şex eəv nas bьkьn,
Zenar mьn ker nəte.

Qəbul bkə zenarəke.
Hərşəv-hərşəv evarəke,
De tə bьxunьm çarəke,
Əw haçətia zəfətike.

Əme haçətia şəv bьkьn,
Pьr ħənəka bь dəv bьkьn,
Pьr jaria həv bьkьn,
Ty rune sər tena şəve.

Ty rune sər goşe sobəte,
Şex hatə soç msəbe,

Zati çəmala mə dbe,
Məhe mqim pe həjə.

Əw şəkьra dyr dəvə,
Əw mónia paşi əvə,
Əgər ty hati sər dine məvə,
Pa ty keri gore mə te.

Sex go:—Bəs bkə ve gotne,
Ty əerfi, mónıək ţəne,
Ty sər gьşta dine mьni
Ty mьn bgri, nə axrəte.

Həj axrəte məjlək həbi,
Hər aşьqe maşoqək həbi,
Ty haz paş roza xy nəbi,
Hərьn ţva wəsfəte.

Osьn, mohbət qьs nəkьn,
Aşoq—maşoq qьs nəkьn,
Hər car həvra qьs nəkьn,
Mə şexək dbe mónie bdə te.

—Ty meçəta mьni,
Həjranьm idqata mьni,
Sər ţaqəte ty ryhiati,
Sər ţaqəte ty nəjnuki.

Ty nur bьska beşьki,
Lьb-lьb msina nazьki,
Ty moria lə—təfəti,
Ty moria ronia rəfa şəfifi.

Ty nəjnuka şahe ləţifi,
Ty məlhəma dyr danəti,
Ty məlhəma məsəni,
Ty horii, ty pərii.
Tə nəxşe ţynə rurəte.

Ķatьba nəxşe əve,
Sənьf şuşa gylave,
Nur baran dant nave,
Nur w peta hykymate.

Nur w peta ftile,
Agre sexe ꞔəmile,
Da dьle şexe qəbule,
Nəgah bьr hodəıe.

Ronia bь syçydə,
Mə maj xar we shətə,
Əw majə gyl-gyl alə,
Dilbəre da ꞑəjalə.

Dilbər,
Noşi çan ja ꞑira kalə,
Bədijə əfiaəte.

Əze batьm dfьkьrm,
Əşqa tə əwtər kьrьm,
Iro gjəl tə ķafьrьm,
Həta dəwrana mьn te.

Mьn tə dəwran dbhorьn,
Mьn tə mohbət zorьn,
Mьn tə mohbət dorьn;
Gələk zerьn, gələk zorьn,
Həta be bae fərsənte.

Fərsənt—təli w ţəxtə,
Kym-kym blqiz w bəxtə,
Heza nə wəxtə,
Wəxta zь peşia səbreva,
Wəki ba te, ƀəxt bь xwə te.

Şex rabu badəm vəxarə,
Əwa pşte bəsti zenarə,
Şex mshəb avit narə,
Məj xar we shəte.

Əw sobəta cəng w rəng,
Şamьl sçada danə məj.
Dibər: —

Ꞑexas bu, pəj jaşa ķəti,
Əw mşude ꞑexasi tózi,
Çi sər ꞑoste bərazi,
Sing sədəfə, dyr dxazi.

Şərbəta hərdy leva,
Çəfae wan roƶ w şəva,
Əw səfa bu, şex pe ķəti
Xəlqo nəve xьzmət çəfəi.

Ja doste səfajə,
Xьzməta baxe wəfajə,
Əw nəjs dьkьr we nəjsķəte.

Əw mşure pexasi qədəm,
Nьngara cuvu sesьd kələm,
Ƶe dər ķəti xun ədam,
Çəşme bьmbarək ve ķəti.

Gələk ħəzar zor w çəfa,
Lь şex dьbu səwq w səfa,
Ҏexas—pəj aşa ķəti.

Qize diti, dьl pe dsoţ,
Gazi kre xund w həvot,
Nəvьn aş, bьvьn bərav [illegible]
Ty zadə bķşini zəhməte.

Qytvi Şərif—ear bkə,
Dara qytane bər bkə,
Wəşe məzьn həwar bkə,
Pela tə hatə evarə.

Pela tə hatə evar
Wərə wəşe məzьn bьdər,
Le hərə qydьn, gazi, həwar.

Garane bь peeə, binə mal
Ҏisi məsin, lae kətal.

Ty xwəş məçala dəwləte,
Ty xwəş ķəmala şirəte.
Qal w qile mési hate,
Wəki ba te, bəxt bь xwəte.

--Şex lь wedəre ma danz dəh məha,
Həvrue şex cunə eia,
Sərware Sadygia,
Sərware xələfəta.

Xəlifət wan dminə mal,
Həvrue şex cunə bal,
Ƶe ra gotьn:—Əw həval.

Çəzbət bu şex pe kəti,
Çəzbət hatnə, şex pe bь nəji,
Cənd roƶəka gəria bu din,
Hsme bərda bьbu xun.

Bər pərdəja dərkəti,
Pərdə dran zəhьli,
Hər dkənə, kem dgьri,
Din kьrьm doţa sımanıəri.

Əm cunə qəsta xerəke,
Lьnga gьhiştnə derəke
Ərdda cunə bər pe şerəke,
Həwz həle hebəte.

Wəki şera cəv davu həv,
Sofia buvu həwl w rəv,
Şexe mə xwə avitə dəv,
Kəsək nəma we xəwətəte.

Əslan syrra şere mirə,
Pensьd mride tir nəzərə,
Həmu bəla kьrьn wədərə,
Kəsək nəma we xəwləte.

Məjl kşandьnə xsarəte,
Əslan syra şex xəibəte,

Əslan syra şexe xwə jə,
Mə qəsta dərgahe təjə,
Əm hatьnə bər hədajəte.

Əm çənьq pensьd mrid hənə,
Həmu lь sər həde xwənə,
Fərwar bdə şexe tə te.

Ty şex xəţəre sadьqi,
Rast ţyrьste xalьqi,
Əw roƶə, wəkile mtlьqi,
Ra bdə şexe tə te.

Şex fə̂m kъr əw xəbərə,
Şexi şera dani bərə,
Hun zu-zu nəhatъnə sərə,
Ty nъzani cъ pezda te.

Əw qəqəwm, we qəwmera,
Qsma biana, şexe xwərra,
Sijman—Həjman bira wə te.

Bъra hun həval bana,
Neziki şexe kal bana,
Təvə dine zal bana,
Sijman—Həjman bira wə te.

Sofia dve ja qənç əwə,
Çarkə dne həvda nəvə,
Bcuja ria şexe xəwə,
Həe həwale lъ sər mə te.

Əw qə—qəwm bu, we qəwmera,
Əw qə—qəwm bu, nave wəra,
Əw qə—qəwm bu namusa wəra,
Trsia bu şere şəwkəte.

Şəwkət nəma wan pensъda,
Məçale şex bъrъn sədə,
Qə kəs ty nə bu kyma wəda,
Ty nъzani cъ pezda te.

Əw sofie əsər nəzər,
He çəma bu asъbъl kəmbər,
Sofia həwl dabu sər,
Sofia weda hъnga mə te.

Siai mərəkəte,
Sərəçia mərəkəte,
Bəlki mə kyşti, dere wə te,
Gъhiştъnə əwl çajəke.

Həv bъgъrъn səmajəke,
Runen bkъn dъsajəke,
Bъ xəwnəke, bъ ləwnəke,
Ka şex nae bər bşarəte.

Xəlqo nəbe şex kafьrə,
Zerr batьnə, ziv zəhərə,
Həd y sçydəe tahrə,
Məjle kşandə qsarəte.

Ryhe şexi rəhmanijə,
Xəlqo nəve nxysani jə,
Əwi diə, əwi zani jə,
Əw mewzь mewe wə te.

Hər mewək xəmlək həbu,
Hər xəmləke ţəmlək həbu,
Wan ləbləba dəwrək həbu,
Əw cərx dьcə, cərxa dьn te.

Əw horia şex babətə,
De zabьtə, çi çnətə,
We dibu, bav nimətə,
Babət dkşinə, babət te.

Dilbər,
Çanie hər siqal kгьm,
Ţzi şərav u əl krьm,
Əz qьsməte şexe kal krьm,
Kərbia dəv nə də te.

Təhəia dve: —Ja qənç əvə,
Çarkə dne həvdə nəvə,
Bcmə ria şexe xwəvə,
Həc həwale sər mə te.

Əw sofie əzər nəzər,
Le çəma dbun səabьl lь ķəmbər,
Sofia weda həv dabu sər,
Sofia we da həьnga mə ten,
Şəhi u mərķəte.

Bəlki məkyzvi dere wəte,
Bəķra tə bəķra sbae,
Şex xətəre mzgini dae,
Həv bgrьn zķre səmae.

Şex:—
Əw sofie mshəb hmajl,

Əwi hьldavet çalan çil,
Jək dcun mqabil,
Shab şex xələfəte.

Şex gavane bərazə,
Ķərьfi, da əşq u bazə,
Ķefək hate sər sazə,
Maşia nav sobəte.

Durba maşia bu diarə,
Ķox-ķoxə u zenarə,
Şərmiə şex xətarə,
Şərmiə xwje we ķəte.

Şex bu bəj-bəjanie dəşte,
Peləkə ave ghişte,
Zenar bьri pşte,
Şuşt ava bьhyşte.

Pele ave bь xar hat,
Qsəta mşur bь ķar hat,
Şex bь dəste şex Thar hat,
Həsabi zь Ķabebə hat,
Durə bər bera ra wəķave.

Sanьfand şuşə gylave,
Nur barand, davitə nave,
Nur peţa ħykymate,
Agre şexe çəmi le,
Davu dle şexe qəbule.

Nəgah brbu hədudə,
Bonaj bьr sçudə,
Məj xar we shəte.

Şex rabu pəj aşəba səfər kьr,
Dilbəre peva nəzər kьr,
Mьhybəte dьl kər bь kər kьr,
Ķəeьk gria we səhəte.

Şex:—
—Hesre ve nəzaniine,
Te zь çobəre, xune,
Te zь əwre frine.

Dilbər:--
Te зь əwre frəqe,
Kəs зь bər hatə rəwaqe,

Şex:—
Ty сьma qə dəvəke nəţəvьti,
Ty сьma qə təməke nasьtri,
Dajmə lьnьk dfьkri,
Ķərhanə go.

—Ty сьma dьķəwgri,
Iro lь ben rəħət tyj,
Be həval buj, be dəng buj,
Ləma ty зь mawəra xwə dərķəti.

Şex:—
Ty Dilbəra badəm froşi,
Ty xymre şərave dfroşi,
Ty kjəxьma, ətləsa dfroşi,
Tə dьl zerr u zəjnəte:
Dota gyrçia.

Ja nazəni,
Sьnge ty be zerr bəni,
Be zer şyrət nadə əani,

Şex:—
Əme xəmla tə binьn ķar bkьn,
Həmu bəзna tə bar bьkьn,
Əsbьl syrra həldar bьkьn,
Həm hər sьnga daxəte.

Mьn Borəki xwəş-xwəş dbe,
Ķyməjtəki ķaprrəş dbe,
Məşia wəki con xwəş dbe,
Ləma xam rəvinə, pəj ķəti.

Dilbəre Bor əxtiar kьr,
Məjţəra bьr le siar kьr,
Rьba va hilan zani,
Dilbəra şexe jəmani.

Borəki xwəş-xwəş dərani,
Pe lь sər pьşte dərani,
Xwə sьziəke xwə avit pьşte,
Fərsənde cone gəhişte.

Bu həjo, bənie dəşte,
Obia ke peva te,
Obia tə bər rьkeve,
Be həd gol u ħəsebe.

Nazьke mətləb zь əeba,
Şex dəm-dəma Bor dbəzinə,
Şex dəm-dəma Bor dləzinə,
Myħbəta şex dərtinə.

Şex:—
Şex xətər,
Çanьka çan əxtiar,
Baxozni dereva hnar,
Kətiə re pə-pəj mə te.

Pə-pəj mə te şəhbəta bae,
Məzila səhəte ghiae,
Tə dema hiva roz məzile,
Şex u mrid cunə piae,
Səhi bdьn kriaməte.

Tə dьl zь xwə jə noşəte,
Əwe xwə din şəmal kьr,
Mobəte dem sor u al kьr,
Şex ghişte ty av kьr,
Qə sofiə nezik nə te.

Sofia şərma qize kьr,
Əwan we məthəae xwəde kьr,
Xəlqo bьnerьn, xoçə cь cekьr,
Xəlqo bьnerьn xoçə cь kьr,
Əw çanьka çan bьkyr,
Mьvt, təlat ani zьkьr.

Sədəq rəwsa mьfsьlda,
Dilbər nava myhoyr da,

Brьm sluka habьda,
Hərdy dərde həv dьmьrьn.
Qə səbrəke nə səbьrьn,
Hərdy bunə zəva buke çьnəte.

Got: Xydoe Qaso, nьvisi Ə. Ǿvdal.

LƏJL Y MƏÇRUM

Məçrum kyre pira fəqir bu, şəvəke Məçrum Ləjle dь xəwna xwə dit. Le nьheri qizəkə mina hysyl—çəmali we dь mala wi, d, runьştiə. Sve ravu kь Ləjle tynə, Məçrum gria-dia, wi pe həsiai rabu zь xəwe, go: —Xer bə lawo, cь qəwmiə?

Məçrum go:—Dae mьn işəv xəwnək diə,
Ləjlək mala məda runьştiə,
Nur u nədər ze bariə.

Dia Məçrum le nьheri kь Məçrumi bəngiə, we rəng avitiə, ħale wi tynə.

De go:—Məçrum lao, səbr kə əze nьha hərьm Ləjle zь təra bxazьm, əw Ləjla ty dbezi çinara məjə.

Pire cujə,
Mala Ləjleda runьştiə,
Ləjle əzətəkə zor zera kriə,
Pire bərbь mal hatiə.

Məçrum şabuna bərbь de cuiə,
Go:—Dae əw Ləjla mьn diə,
Zófə lətifə, bədəwə, çndiə.

De go:—Lao, əw Ləjla tə diə,
Zófə bədəwə, rьndə,
Le gələ kybarə, poz blьndə.

—Dajke, dajka mьnə bəre,
Tə zь seri, hərdy éóv dəre,
Ty cьma Ləjlera dbej ve xəbəre.

Dajke, dajka mьnə peşi,
Tə dəv u dran təv deşi,
Ty cьma Ləjlera xrab dbezi.

Mala bave Ləjle gələ dəwləti vu.

Ləma zi dia Məçrum fķьrmiş dbu u dьgo:—Axьr əz cawa ƀьkьm, mala bave Ləjle xwəj dəwlət, xwəj səntənət, xwəj qəsьr, qiza wanə bədəw, we cawa be çəm mьn fəqire idarə bьkə, we cawa zь mьnra buktie bьkə, əz nə həval hьngore wanьm.

Ty wərə əz hərьm xwəzgini, bьvьm sosrət:—Pire xwə bь xwə zь xwəra dьgo u dlubaнd:

De bər Məçrum təwja u go:—Lao ty bdi xatre xyəde u vi porre mьni spi, wərə zь Ləjle vəgər, əw qiza dəwlətianə, lao, hь tə nasəkьn, əgər be zi, se roza bь tə nasəkьnə, wərə ţərka wi gli bkə.

Məçrum cujə, mala Ləjle runьştiə,
Ţasə av zь Ləjle xwəstiə,
Ləjle çerr hьlda bər bь kania Sьnçane cuiə.

Zь xwə wi caxi zi qiz u buke Sьnçane sər kanie ţop dьbun gələki zь xwəra dьķəţьuə ķef—hənək u laqьrdia, paşe çere xwə ţьzi ava sar dьkьrьn u danin.

Cawa kь hərro, we roze zi wysa, le həma Ləjle həla xwə bь kaniera nə gьhiandьbu, ləz ķətьbu, kь zu ţzi kə hərrə.

Ləjle həla nəgьhiştьvu sər kanie, jəke kьrə gazi u go:—Də Ləjle,—bьməş-bьməş, „jəki mina Məçrum rasti tə hatiə“, xen zь we aqьle mьn „syrra“ tə həjə. Sər we gotьne hьnka ina kьr, hьnьka na, hьnьka zi qərfe xwə bь Məçrum dьkьr.

Qiz u buka Ləjle əglə kьrьn.

Məçrum le nьheri Ləjle nat, dьl nə həband, rabu cu sər kanie, qiz u bukava, gava Məçrum ditьn, hər jəke aliki rəvi.

Sər kanie Ləjle u Məçrum ţəne man, hərda gələk dьl həvda həvun, ţer həvdy şabun—həta evare.

Ləzəki şunda xəwa Məçrum hat, Məçrum go:—Ləjle, xəwa mьn te, bьsək, əze səre xwə dajnьm sər coka tə, dəməke razem.

Ləjle coka xwə dani bər səre Məçrum u Məçrum raza.

Evar bu, əw ləzək bu ro cuvu ava, garrana gynd ţəzə ķətьvu gynd, barrina ҽelək u golьkavu. Jəki ҽelək dьbьr axьl-jan hyndyr, jəki golьk, nava gynd ţoz u duman bu, hər jəki şxylək dьkьr, kəsək be şxyl ţynəbu. Hər həci kal bu, dь hyndyr da sər kylave odada dьcun dьhatьn. Ləzəki şunda, bu gьmə-gьma dəfa həware, ҽia-bani,—znar ţzi dəng kьr.

Ləjle go:—La mьn pore xwə kyr kьre, nə mal bavane mьn ve sbeda kare ķoca dьkьn, we hərьn zozana. Le əz Məçrum nьkarьm rakьm, we mьnra be wəki rakьm.

Ləjle moria xəwe avit gyhe Məçrum u cu.

Çar dьn vəgəria, dəve xwə kьr dəve məçrum, ţer met u cu bər bь ķoca əw səħətək bu, ķoce wan cuvun. Ləjle cu gьhişt ķoca.

Hər jək cu dəwsa ware xwə dani. Çənd roza şunda, hərro Ləjle qiz u buke koce bave xwə ţop dьkьr, mənia pьnçare dьcu sər rja, pьrsa Məçrum dьkьr. Ţy kəsəki salьxia Məçum nə dьda. Penç məh sər Ləjle ra hatьn cun.

Roke зi le nьherin, alie Sьnçaneda se təjr we ten.

—Ləjle зь wan təjra pьrsijə,
Go:—Gəli təjra hun bьdьn xatre ilahijə
Wə ţy mərьf sər kanie Sьnçane nədijə.

Təjra go:—Ləjle əm wi kьn ilahijə
Mə jək sər kanie dijə,
Nur u nədər зe barijə
Gyl u gьhia nav ruja da şin bijə,
Əm nьzanьn saxə jan mьrijə.

Ləjle go:—Wəjla mьn pore xwə kyr kьre,
Pьrsa xwə зь təjre ħyr kьre,
Dərd u kyl зь xwəra pьr kьre.

Ləjle həro be ķef bu, həvale we dьl dьdane, bər dьgərian.

Rozəke зi Ləjle зь cole hat mala bave xwə go:
—Ħəvt məhe mə bunə ţəmamə,
Golke mə bunə ganə,
Bərxe mə bunə bəranə.

Kyro bьkьn bьləzinьn,
Ħəjwane mə binьn,
Əm hərьn male xwə dajnьn.

Hər ħəvt bьra le nьheri ħale Ləjle tynə, əgər nə wəxte ķockьrne bu, le bre Ləjle dьle Ləjle nəkətьn, ravun ķoc kьrьn, bəre xwə dan male xwə.

Ləjle xwə zь koca vədьzijə.
Xwə bь kaniera gьhjandijə,
Ꞑьheri gyl u gьhia ru smelara avitijə.

Ləjle kь sər Məçrum da nьheri, mét ma. rənge Məçrum cuvu, ķəsərəkə ķur hatə Ləjle u got:

—Mьn vəxar ave kanjanə zozana,
Goşte bərxana u bərana,
Le mьn qə nьzanbu Məçrume mьn єьlmьsijə
Majə dь gərma u gərmьstana.

Hesre Ləjle mina dьlope barane sər surte sori gylgylida hatьn xare, Ləjle lézəki bər səre Məçrum runьşt ţer gria, paşe moria xəwe zь gyhe Məçrum dərxьst, Məçrum ravu sər xwə got:

—Ləjle, Ləjla mьnə dine,
Qə ħьzkьrna mьn çəm tə ţynine,
Tə cьma əz rakьrьm zь xəwa şirьne.

—Məçrumo, bьnerə golke mə bunə gano,
Bərxe mə bunə bərano,
Le mьn cma ty hьşti əz cum zozana.
Ləjl u Məçrum gələki həvdy şa bun.

Hər ħəvt bre Ləjlə zi hivja Ləjlenə, le nьherin Ləjle nat, ravun cun tələbi Ləjle, Ləjle bre xwə durva din, go: —Məçrum, bre mьn we hatьn, we mə pьrţi-pьrti kьn, wərə əm alikida brəvьn, həla bra xwə bь mьnra nəghiandjə, van hərda dəste həv gьrtьn zь bər bra rəvin.

Nьha dven, Ləjl u Məçrum bunə dy stəjrka, ķətьnə orţa ózim, le sale çarəke ten həvdy dvinьn.

Got: Xydoe Qaso.
Nьvisi Ə. Óvdal.

ZƏMBILFROŞ

Zəmbilfroş xortəki ƭəqiri—bələngaz bu, baçerda ƶь xwərra səlьk dьfrot, pe we ⱪare zare xwə xyəj dkьr.

Rozəke ƶi səlke xwə hьlda. soqaqerra cu, cu bər mala mirra dərbaz bu.

Kylfəta mir pənçəre ra bərƶer nьheri, Zəmbil froş dit. Zəmbilfroşi gələ bədəw bu, dьle we ⱪətə Zəmbilfroş, dьləki ŋa, ƭəvt dьla ƭəbanb.

Bəni—xatune zu-zu kьrə sər çaried xwə, got: —Hərьn Zəmqilfroş soqaqe bьgrьn binьn, beƶьn mir gazi tə dьkə, we qьsmətəki bdə tə.

Dy çarja da pəj həv, cun çəm Zəmbilfroş gotьn: —

—Zəmbilfroş lawke dəlal,
Tə sьnóta səlke dy al,
Ƕьnək ƭysne Usьf lь bal.

Zəmbilfroş səlka tini,
Soqaq-soqaq dьgərini,
Nan y avək pe dstini,
Ⱪylfəte xwə pe dьdəbrini.

Zəmbilfroş lawke dindar,
Ty ⱪərəm kə əm hərьn mal,
Mir tə dьxazə məxsus dindar.

—Hun çaringe mьnə dəlal,
Mьn bhistijə miri nəlmal,
Səlka ⱪera bьkьm bazar.

—Zəmbilfroş lawke fəqir,
Tə sьlóta səlked heƶir,
Ty gotьna xwə nəkə ƶь bir.

Çaria disa got:—Zəmbilfroş, ty bь məra nəkəvi·ə́jnate, wərə əm hərьn, ty bhaki gran dajnə sər səlke xwə mirinəj tmajə, we qsmətəki zə́f bdə tə.

Əwan çaria əw law dani,
Dəri dadan, dərgəvani
Law lь bər bu lep nzani.

Zəmbilfroş hatьbu zь dərda
Slavək xatune vəda,
Xatun, got:—Ty sər səri, hərdy cə́va.

—Həj xatuna mьnə dəlal,
Əze səlka ķera bьkьm bazar,
Zare mьn brcinə, dkьn zar-zar.

—Kyro bəsə bьkə ve gotьne
Mьn ty nə ani bona səlka frotьne,
Mьn ty ani, bona ķefe xьne.

—Həj xatuna mьnə gəz te,
Wərə əm xəbərdьn zь çmaə́te,
Əv xəbər ə́sle mьnra beqəjdə tə.

—Zəmbilfroş lawke fəqir,
Ty ķərəm kə sər doşaka mir,
Bkşinə qəlna wəzir.

Lawuk wərə msьləte
Ve şxyleda ķara mə te,
Ə́sle təra gynə nə te.

Zəmbilfroş gələki fkrmis bu, xatun Bəni kylfəta mirbu, got:
—Əz bь xwə zi kyrmançəki ţəwakəl, wəki əz pera rabьm runem, wəki mir pe bьħьsə, əz ķyda zi hərьm we mьn bьgrə kylfət y zarava mə xəza bьkə.

Got:—Xatuna mьnə gərdən hərir,
Həde mьn cijə əz bem sər doşəka mir,
Əz nakьşinьm qəlna wəzir.

—Zəmbilfrok lawke avas,
Ty gərək xwə bki qəjas,
Wərə raze nav ķyrk y lbas.

Lawuk wərə msьləte,
Ve şxyleda ķara mə te,
Əsle tərа əw lep nə te.

—Xatuna mьnə gərdən ţəmam,
Ty şərbəta ķass u dy çam,
Ty sərda pe lь mьn ћəram.

Kyro bəsə bkə flan y bevan,
Wərə raze nav doşək lћefa,
Hər tьm ţəvdə gyl y seva.

Bəni xatune bşkoşke pesira xwə vəkьr, məmke xwə qərqaş mişani Zəmbilfroş kьr, təvьzik çane Zəmbilfroş ra cu.

Paşe Zəmbilfroş ķənija, xanьm şa bu.

Xatun ķənia xwə mьftələ kьr,
Syr lь çaria aşķələ kьr,
Ћysna şabune çaria vəkьr.

—Wərьn ţəməzia bьdьn bər ķofia,
Bьkьn govənd lь van çia,
Gədə hatiə hədajəte.

Zəmbilfroş avək dxyəstə,
Cьl çari bərda dadwəstə,
Le xatune av ani da dəstə.

Gədə zь dəst gьrt avə
Ķərbe dajə dьl y navə.

Zəmbilfroş qəsreda grti bu,
Gələki sьqlmiş bu, hers bu,

Got:—Zь male həta məzəle,
Hər rek dcə zь brçe kəle.

Zəmbilfroş hərvaz dneri,
Zəf y zəf dfьķьri,
Bərzer dnьheri, dķəwgьri,
Ķələk hate, runьşt gri.

Zəmbilfroş fkrmiş bu, got:—əze xwə brçe kəlera bavem. Zəmbilfroş xwə bçre qəsrera avit zer, ķət, ћəvəki rəhət bu u ravu rəvi.

Zəmbilfroş dcu malə,
Əle pera gənç u qalə,
Got:—Ķane rьsqe hərdy ţfalə.

—Žьnьk, mьn xatunək divu lь zor,
Əwe səlьk stəndьn zor.
Əwə bь qəwətbu, gələ bь zor.

Pəj gotua Zəmbilfroşra Əle səre xwə xьst, gria got,—Zəmbilroş nə əva dy rozə ty cuj, xəlajə, zare mьn brcina mьrьn, tə cь ani səre mьn.

—Žьnьk ravə təndure dadə,
Dize bьdə sər mina hər çar,
Lazьmə isəv bьvi nəçar,

Əle got wəj xyde mala tə xrabkə tə cь anjə ez dəjnьm sər təndure.

Žьnьk həmin tьştək çəm mьn tynə, ty rava dizьke bde sər təndure hьnə kəvьr bkə dizьke bьra bkə qьlpə-qьlp, zary we bь gyman bьn, ħəta dərəng we zazen, iza əme sbe ravьn tьştəki bkьn. Əle gria, zukə-zuka zara bu.

Zəmbilfroş cawa got Əle yssa ƶi kьr.

Əle rabu diz da sər təndure, xeləkə şəve cu, zary razan, əw bь xwə ƶi ravun brci razan.

Neziki bərbanga sbe Bəni xatun xwə ħьşar bu kь Zəmbilfroş tynə, ravu ķьnçe xwə xwə kьr, cu çəm pənçəre, le nьheri kь pənçərə vəkьriə, ķələkə gribate, gria, əwe ƶi xwə mina Zəmbilfroş, avit ķət soqaqe, cu hərə mala Zəmbilfoş. Əzman bь stəjrka tƶi bu, Mina təndura zьmzьmi.

Xatun Bəni cu gьhişt mala Zəmbilfroş, rabu sər ķyləke, ķyləkeda nьheri Zembilfroş we nav çie ƶьna xwə da razajə.

Bəni xatune nəmərdikьr, xwə ķyləka Zəmbilfroşda avit, vi caxi təvəzik hatə Əle.

Bənie ķьnçe xwə exьst, taqa krase xwə ķət nav çie Zəmbilfroş, pe şa bu, dəve xwə kьr gərdəņa Zəmbilfroş—ramusa, Zəmbilfroş wəstia bu, xwə ħьşiar nəbu, Əle ħьşir bu, paşe əlami Zəmbilfroş kьr, Zəmbilfroş ħьşiar bu, əw u Bəni hǝvə həvdy şa bun, Əle qəbul nəkьr.

Svə safi bu, xatune kьnçe xwə, xwə kьr, əwe u Zəmbilfoş xəbəra xwə kьrьn jək, xatun vəgəria mal.

We sbe ƶi mir ƶь baçarəki dne hatə mal, le nьheri xatuna we nə lь malə, şaş u mət ma.

Lézəki şunda Bəni hatə mal.

Mir got xatun Bəni ve sbe şəwəqe ty ƶь ķedəre tej.

—Əz cum nava baçare.

—Cьma.

—Səjrane.

Mir kərr bu, xatun Bəni hyndyrda hьşt, çari bьrьn dərva, Jək-jək ƶь çaria pьrs kьr, cьka cьma Bəni cujə dgərə.

Jəke got ћal-ћəwale Bəni xatune əv, dьle we ķətijə Zəmbilfroşe ţaxa mə.

Mir çari bərdan, əw cun şьxyle xwə.

Mir hat dora xatune, got, xatuna mьn, əv cь əçeb, ty rast dbeƶi kь—əz cumə səjrane nava baçer.

—Bəle.

—Hьlbət şxyle tə cь bu nav baçare, nə mьn ţəmi davu tə, wəki ty dərəkeda nəci.

—Dьle mьn xwəst əz cum.

Mir jəki feldari bni ra vu, əwi Bəni arxajn kьr. Ravu cu bər deri, gazi se ərsawla kьr, cь gьli gotьne wi həbun ƶь wanra got, bərdan cun. Səkьni evare, tari wan ərsawla Zəmbilfroşi destda anin çəm mir.

Zəmbilfroş taqa kras—dərpe dəst u pe wi qəjd—cidar kьrьn, Bəni xatun ƶi təzi kьrьn u hərdy avitьn zindana buze.

Dy səћəti dьn şunda mir u hərse ərsawlava cun zindane, mir ķerəkə tuƶ gьrtə xwə.

Wəxta dəre zindane vəkьrьn, Zəmbilfroş u Bənijeva teda sərma dьrьçьfin.

Cьra gьrtьn xwə cun hyndyr.

Mir Əmьr kьr sər xylama got:—Krasse Zəmbilfroş ƶe kьn, xylama kras ƶekьr.

Mir ķer hьlda, cu ţə rəvi Zəmbilfroş, rənge Zəmbilfroş ƶь tьrsa cu, qydume wi rьçьfin.

Mir neziki Zəmbilfroş bu, ķer avit rəne Zəmbilfroş, wa qət kьr. Şəwatəkə zor dьle Bəni xatune ķət.

Xyləməki ƶi səkьninə gydarьn, wan ƶi qəbul nəkьr.

Bəni xatun pьş mir ftьli, nьşkeva mьle wi gьrt, ķer ƶь dəste wi dərxьst, xylam rəvin dərķətьn.

Bənie ķer bь dəste raste gьrt bəraje da zьke mir, zьke mir qəlьşi, ħur u ruvie mir hatьn xar, mir wəlgəria ķət.

Xylam rəvin cun male xwə, ə́lami kəsi nəkьrьn.

Bəni cu mala xwə, bəre ķьlita qəjd y cidara ani, vəkьr-Zəmbilfroş bьr mal, ħьmamləmiş kьr, brina wi greda.

Ravun ķətьn nav həbuna mir cь ləzьm bu hьldan, cun ma-la Zəmbilfroş, Əle zarava hьldan cun wəlatəki dьne dur, cьm-ki mərije qəbila mir gələ həbun, Zəmbilfroş we zrara xwə zь wan bьdita, ləma zi bь kylfəte xwəba cun çiki ysa, wəki dənge aoa y mira le nəe.

Got: Xydoe Qaso, 1927s.
Nьvisi Ə. Ə́rdal.

ӘVDALE ZӘJNЬKE

Wəj le waje, wəj le waje,
Ә́vdal korə re nabinə,
Dəste xwə lь diwara dьgərrinə,
Kəsi xydan xer ţyninə,
Dəste Ә́vdal bьgrə
Bər diwara bьgərinə.

Qylьngo, qyrba wərə ԑə́ve mьn korьn,
Pər y baske tə şkəstinə,
Әme hərrьn ba oçaxa şex Ә́şurə
Bəlki ԑə́ved mьn sax dьkə
Pərred tə dьçəbrinə.

Wəj le waje, wəjle waje,
Ә́vdal korə re nabinə,
Dəste xwə lь diwara dьpəlinə
Kəsəki xydan xer ţynənə,
Dəste Ә́vdal bьgrə bьgərinə.

Qylьngo qyrba, ԑəme Muradcae ləmə-ləmə,
Hesre ԑə́ved mьn bun çəw u ԑəmə.
Fələkə xajinə rozgari təngə,
Ԑə́ved mьn korьn re nabinьn.

Wəj le waje, wəjle waje,
Ә́vdal korə, re nabinə,
Dəste xwə lь diwara dьpəlinə,
Kəsi xwədan xer ţyninə,
Dəste Ә́vdal bьgrə bьgərrinə.

Ķьlame Bəngitije, Zarotije u Govənda

Bərəv kьr u hazьr kьr H. ÇЬNDI

ĶЬLAME BƏNGITIJE

BERIVANE

Berivane, ķybar-ķybar xwə lь ba nəkə,
Çere xwə hьldə, kanija pьşt mala mə qəst mənəkə.
Aliki çəgəra mьn saǫ majə, xьrab nəkə.

Berije, beria kьrəl əzə,
Şəra səre Berivana mьn gəvəzə,
Berivana mьn ķətijə merara,
Səre xwə gьreda ţəzə bь ţəzə.

Ţasa səre Berivana mьn bь zerinə,
Əze dьņerьm minan! çot kaninə,
Dьxym, naxym, ķərba dьle mьn naşkeninə.

Berivane, dərda sər dərda,
Heşin dьkə gihaje ħəmu ərda
Çabəke bьhata, bərdana zьne bu ədəţə.

Berivane, dərde dьle mьn gələkə,
Xwəde şьxyle xьrab qəbul nəkə,
Ħəjfa mьn te əv bruje bələk,
Ķətijə dəste ķotje mera xьlas nakə.

Berivane, hatijə nava mala, cərcije kalə,
Əze berivane hьldьm, hərmə balə,
Əre mьn pьrsijə, mori, mrçane Berivana mьn lь balə.

Bərivana mьn razajə, zь xəw ranakьm,
Əze gazi qiz u buke dora mala məkьm,
Bьra mьsin, ləgana hьldьn,
Bьra ave dəstakьn.

Bəzьna berivana mьn si u se mьnarə,
Dyaa cumə seri, droza hatьmə xarə,
Xwəzьla mьn əwi əvdi hato,
Kəwa mina berivane mal çinarə.

Berivana mьn, hatьmə mala wəjə,
Teda naje dənge təjə,
Mьn tьre kambaxə, xьroxьrabəjə.

Berivane, tarije dəre,
Wərə bər єьraje,
Etime, səbьra dьle mьn be tə naje,
Həjfa mьn te, qiza daje, male mьn hьndьkə,
Qəlьne tə dərnaje.

Berivane, əze bostanəki dajnьm zь kələma,
Pajize, baje Qərse le hat,
Şəxte lexьst, tьşt te nəma,
Xwəde həvza dьle merьv bьkə,
Zь qyrьbyoqdane qize, buke van adama.

Berivane, dьle mьn təvinga baran u bərfa,
Berivana mьn bərderi səkьnijə, kotije meran ledьxwə
gyran u gəfa.

Əze berivane bьrəvinьm,
Bьvьmə Batьma weran,
Əze səfinekьm,
Rejsi xamə, ty wərə mə dərnəxə ty tərəfa.

Berivane, dьle mьn zь tə majə,
Təje koti merara xəbər dajə,
Male tə dьnjalьkera pənəsəjə,
Єiєkə kьle Sphane єəve bələkra qə nəmajə.

Berivane, dьle mьn sər darə,
Paize, lь geduke bərfa hur dьbarə,
Gəlo şəkьre Tьflise, həwlia Rəwane qə çь təmə.

—Kələş lawьke mьn, dьkə zь mal hərə,
Dare dəste xwə dьgərrə,
Dьkə ramusanəke bьxwəzə,
Kəla gьri, dəv nagərrə.

Berivana mьn, səkьnjə sər ţəvne,
Bəʑьn zьrav, mezər kəvne,
Şəve, nive şəve əz ə́vdale xwəde temə xwəne.

Berivane, mə dərķətijə hiva şəva,
Ə́rnijə, bəxte mьn y berivanera nacə ava.

Berivane, mə dərķətijə stəjra xulə,
Həft xune mьn mala bave tə bun,
Ramusane mьn ķərəmkə, bərva mьn qəbulə.

Got: Əţəme Ə'lo, ʑь gynde Çamuşvane, lь sər nəħja Aoqbarane.

ƏLKE ŞƏMO

Ə́lke Şəmo bərxa binə, bərxa binə,
Bərxa binə, bərxa binə,
Kyre ape mьn bərxa binə,
I kylev dajnə, mьn bьrəvinə,
Ele daje, kəvьr dərde dьl nəbinə.

Əze dina xwə dьdьm Ə́lke Şəmo,
Ķəsəke forma Ə́lke Şəmo
Dare dьnjeda we ţyninə,
Ə́lke Şəmo bərxa binə,
Ele, daje kavьr dərde dьl nəbinə.

Wi dьle mьn, dьle kare,
Ə́lke Şəmo bərx bərdanə
Merga ķəşiş, zavja ķəte,
Bьnja dare,
Ele daje kəvьr dərde dьl nəbinə.

Dya bьkə ʑь xwəde,
Bьra ħər ħəft bra qьrr bьn,

Əz Əlke xwəne bьkьn
Kar u bare dəf dǝwate
U dəzgindare.

Əlko qyrba, dьle mьn, dьle bije,
Agьr kətjə, dara bijə,
Bьra bьmrə, Cəti bьmrə, bьmьrə Fəti,
Bьmьrə Saro, bьmьrə Xəlo, bьmьrə
Çəlo, bьra hər ħəft bьra bьmьrьn,
Kok le bьqələ,
Əz Əlke xwən dane ve bьhare,
Bьkьn kar u bare ve dǝwate,
Dəzgindare.

Got: **Həsəne Əziz**, şagьrte texnikɪ ma pedagogrje.

BƏRXA BINƏ

Bərxa binə, bərxa binə,
Bərx bərdanə dora male dьeerinə,
Xere zь həqe xwə nəbinə.

Əlьke Şəmo, dьle mьn zь dьla, dьle bate,
Bərx bərdanə dora mala, zəvija kəte,
Bьra de u bave mьn bьmьrьn,
Əz u Əlьke Şəmo bьkьn kar u bare dəf u dǝwate.

Əlьke Şəmo, dьle mьn zь dьla, dьle mija,
Bərx bərdanə dora mala nav zəvija,
Wəki de u bave mьn bьmrьn zi,
Əz ty çara nacьmə sər hewija.

Əlьke Şəmo, bərxa binə, bərxa binə,
Evare, dərəng bərxa binə.

Got: **Təjoje Mamo.**

OLO ŞЬVANO

Olo şьvano! lo şьvano!
Pьşta tə, pьşta kod həvano,
Namьla tə, namьla kəvnə kylavano,
Lьnge təda zola ꞓərme gameşano.

Olo şьvano, ty ʑe pisi,
Dəv, leve tə şьveti,
Qalьki ʑe dь ⱪusi,
Tyje nьkari sər pьra Batmani
Nava cьl zəria, zərike bь ramusi.

Go:—Həjrane, əze ʑe dь pisьm,
Dəv, leve mьn şveti qalьki ʑe dь ⱪusi,
Əze nava cьl zəria disa xanьme bь ramusьm.

Go:—Həjrano, tə jəkə, tə nəcekьr,
Ꞓijae Ələdaɋe, kəvьr-kəvьre Jamintaş
Sər kavlinga mala bave mьnda xar u ger kьr.

Malxьravo, tə paxьre xwə ani bəranbəri zerr kьr.

Got: Ţəmьre Usьv.

KAVЬRR ꞒERIA ƏLƏDAꝖE

Kavьrr ꞓeria Ələdaɋe,
Bərxьk ꞓeria Ələdaɋe,
Mьn sədusi kavьrr ani bər daɋe.

Kavьrre kəli sisə,
Kəꞓьka govənd gьrtijə dьlizə.

Əz cum nava kəꞓьka,
Dəst avit zər məmьka,
Xьrmin ⱪətə kəꞓьka.

avьrre mьn, bərxe mьn,
Kavьrre kəli sor,
Kəeьk dьlizьn dor bь dor,
Gyra xarijə kavьrre mьni sor.

Kavьrre kəli sisə,
Goşte kavьrre kьr ħəlisə
Əşqi kəeьke dьlizə.

Got: Həsoje Mamo.

KAVЬRRE KƏLI SISƏ

Kavьrre kəli sisə,
Andre kəli sisə,
Geduke dьeьrusə,
Goşte kavьrr ħəlisə.

Kavьrre kəli bəşə,
Məjdane hur dьməşə,
Goşte kavьrr cьqa xwəşə.

Got: Paşa Isabegov.

ĶYBAR

Ķybar, lь mə bari bərfa qərə,
Dəlal lь mə bari bərfa qərə
Mьne xəzalək rakьr reea swarək sərə,
Nəzane, nəzane, ty çane, ty çane,
Wəj Dilbər, wəj Dilbər.

Ķyrbar baran bari zь ózmanə,
Dəlal baran bari zь ózmanə,

Bari sər şe u şebьske berivanan
Həj nari, həj nari,
Həj Dilbər, həj Dilbər.

Kybar, bərfa gynde mə şəpəjə,
Dəlal, bərfa gynde mə şəpəjə,
Ele gyndi bь həvra gъrtъn zъbarəjə,
Nəzane, nəzane, ty çane, ty çane,
Wəj Dilbər, wəj Dilbər.

Kybar, əm sъsenə,
Zəri dъcъn, əsmər tenə
Ele nəzanı, nəzani, ty çani ty çani
Həj narin, həj narin
Wəj Dilbər, wəj Dilbər.

Got: Ruben Galstjan, zъ gynde Orgove, sər nəhja Aştarake.

ƏLƏGƏZE, ƏLƏGƏZ

Ələgəze, Ələgəz,
Əsmər çane,
Ələgəze çot kanine,
Van çot kanija,
Mъn gyl cъninə.

Ələgəze, xwəş Ələgəze,
Ələgəze xwəş zozane,
Çi məskəne xwəş gylani,
Ava Hamperte te xwəş sar
Əm bir nakъn, qət ty çar.

Єəvbələke nəbъlъndi,
Bəzъn qalъmi, zəfə rъndi.

Zozan, səd çari zozan,
Disa təra bъvъm mevan.

GYNDINO

Gyndino, Gorgan berije te,
Bəzьn zьravə, derə le te.

Beri, beria nava roza,
Dəve mьn xəla bьşkoza.

Beri, zь beria evara,
Pəz bərdanə bəjara,
Dəve mьn xala gyhara.

Beri, beria bərbanga,
Pəz bərdanə dor zanga,
Dəve mьn xala bьzanga.

Beri, berije hərdy dəna,
Pəz bərdanə zozana,
Səv xatьre şьvana.

Got: Gogee Usьv.

GƏDƏ LAWЬKO

Gədə lawьko!
Pəze bave gədə lawьke mьn gələkə,
Nivi qərə, nivi qərbələkə,
Əze iro qemişi gədə lawьke xwə navьm.
Ţy nьfьrria lь pe bьkьm,
Bəlki pəze bave lawьke mьn hə-
rə Qərsa şəwьti,
Pьĥin lь ķəvə, pəz bьha nəkə.

Pəze bave lawьke mьni pьrrə,
Nivi kələ, nivi kyrrə,
Bəlķi Qərsa şəwti pьĥin le ķəvə,
kəs nəķьrrə.

Kəri pəze cəndi vajə,
Neri navda wəkə gajə,
Sər şьvan kyre bave mьnə,
Duazo kyrre xəlqejə, xəwda majə.

Kəri pəze ve sьlsьle,
Ꞩerije kəvər sərda hьle
Gədə qyrbaꞑ, wərə ieqin şьvan-
dije bьţərkinə,
Teꝁəvə nava sing u bəre mьn çahьle.

Kəri pəze dəv nəwale,
Mьn zьmьrijə şьvədare,
Mikə zь wi pəzi, kemə
Mьn nas kьrijə mija kyrrə sorə
dəst Ꞩigare.

Got: **Gogee Usьv,** dərsdrre gynde Şamirane, lь sər nəhja Aştarake.

LAWЬKO, ЄIJA BЬLЬNDƏ

Lawьko, єija bьlьndə, re lь bəra,
Tə qəmərе, bru səra,
Lawьko, ty şaişa məꝁşinə,
Əze tə xajkьm nola bərxa həval
çewi bəra.

Lawьko, əz bəngimə, əz bəngimə,
Sevəkə sorə xəlatimə,
Sər kyrxale xwə bəngimə.

Gava єəve mьn, єəve kyrxale
mьn naꝁəvə,
Həsavki əz mьrimə.

Lawьko, єija bьlьndə, məskəne baran
bərfa,
Ꞩьzam ꝁotije mera cь bьhistijə,
Kəwa gozəl dьxwə gyran u gəfa.

Mala xəlqe dəlal barkьrjə ꞑьzam
ꝁy dani,

Av hesьre kəwa gozəl bunə çəw, kani,
Nьzam ķotije mera cь bьhistjə,
Єəpьle kəwa gozəl gьrtjə mal dərani.

Kəri pəze ve zozane,
Səri єerandьnə, bьnjeda gyher dane,
Caxe əz dьmьrьm, gyne mьn stuje wə bə,
Ķətəџe mьn bьbrrьn zь krase Pərişane.

Lawьko, nə çijə, nə wəlatə,
Nə səbrə, џə ţəwatə,
Өze şəvəke bьn şəveda bьfьrьm bemə ba tə.

Nьvisı Zəjnəva Ivo.

LAWKO, XƏMA NƏKƏ

Lawьko, xəma nəkə, xəm xьravьn,
Çьoqarəke bьķşinə, bьra xəme dьle tə bəla bьn.
Wəki xəme tə ħəft sala ţəvi həv bьn,
He wəkə xəma mьnə lézəke nabьn.

Lawьko, tyje dьci, mьn bьvə bь xwərra,
Өze şive bьcьnьm çénuja tərа,
Həgər xəlqe zь tə pьrsi, be,
—Kəwəkə gozələ, mьn qorьx kьrjə nəfsa
çane xwəra.

Lawьko, mala xaje re şəwьti,
Çénuja lawьke mьnə ţor bu, le şьmьti
Əz dьkьm hərьm peşije, çinare kyre xwə
bьkyzьn,
We bezьn: „dьlķьtia wi bu, dьle we şəwьti“.

Lawьko, єija bьlьndə, tə navinьm,
Өze dəst gərdəna zər wərinьm,
Ħəzar xwəji xydane mьn dəre male bьn
Өze ķərba haz xwə ninьm.

LAWЬKO, GYLЬM

Lawьko, gylьm, gyla heni,
Heşin dьkьm sər qyba xeni,
Lawьke mьn, pirəkə ķəftari
Sər xwə kьrjə səwdeni

LAWЬKO, ƏZ NƏBƏRFЬM

Lawьko, əz nə bərfьm, eija bьgərьm,
Əze bьvьm qajmə, qajme rome dəre mala
bave tə bьbewьrьm.

Wərə ramusanəke lь mьn əvdala xwede ķərəmkə
Əze rewimə, əze dabьhьrьm.

Bərf bari, eija hlu kьr,
Wərdək ķətıjə gola, av şelu kьr,
Par vi caxi kəwa gozəl ja nəfsa çane mьn ţəne bu
Isal ķotije mera zь mьn ķuvi kьr.

Dəre mala mə məjdanə,
Həspe lawьke mьn jəki sty qəjţanə,
Lawьko, сьka wərə, mьn u tə ķizan qəwl-
qrare xwəji poşmanə.

Lawьko, dьle mьn baqcənge gyli—mьli,
Merga dəre male ţəv xəmьli,
Xəlqe ķətijə dərde mal u mьlke dьnjae,
Əz zi ķətьmə dərde xwə vi dьli.

Merga lawьke mьn rьħanə,
Van rьħana kylilk danə,
Hərge pьrsa lawьke mьn dьkьn,
Sərhonaze pala ħəmujanə.

Lawьko, merga dəre maleda,
Xortəki bəzьn zьravi nazьk teda,
Xera xwəzьl lózəki tənьşte runnştama,
Mьne ķoloze wi gьreda cokada.

Gəlije Qaqьzmane ķurə,
Wan lawьka furə-furə,
Hərgə dьpьrsьn sər kawranja Aspəturə.

LAWЬKO NƏ LЬ VЬRЬM

Lawьko, nə lь vьrьm, nə lь wemə,
Ţəvi tóvi, təjroke, təvi be mə,
Par vi caxi əz zьna ķotije mera bum,
Isal bərdьlka xortəki cemə.

Lawko, re zь dьla nacə dьla,
Agьrək ķətijə kəla məxine teda,
Dьşəwьtə baqce gyla.

Mьn sond xarijə xen zь xəlqe dələl,
Dəste kəsi nacə van pəxьla.

*
* *

Kavьle gyŋde mə Dərəçə,
Le şin dьkə kətə, lavlak, gihaje pənçə,
Lawьko, wərə ramusane mьn ķərəmkə,
Gələki du—dərmane çane təra qənçə.

Lawьko, mala dьgəri, malə wanə,
Dəre hesuje, kon xyjanə,
Wəki ħəft sala sьpik lь çane lawьke mьn,
Lь wəlate xəriba bьgərrə,
Vьra ryħe mьn əjanə.

Lawьko, dьle mьn, stera bəri bənda,
Qylbaqije kəwa gozəl daķətьnə sər qylbaqije
hərdy zənda.
Bəzьŋa kəwa gozəl tarьħana ţərə,
Çotə ķondre alfьrəngi pekə,
Dəre derzinga mere xwə bьgərə.

LAWЬKO SЬVƏJƏ, SЬVƏ ŅAV̦Ə

Lawьko, sьvəjə, sьvə navə,
Dəste mьn ƶь ģərdəna zər vənavə.

Lawьko, kavьle gynde mə sьpьngə,
Lawьke mьn dьgərrə qəmə, qьrmə, bь ţьvьngə,
Wəki mьn xaj xydana şərm nəkьra,
Əze roje ħəft çara bьcuma sola lьngə.

Lawьko, dərde dьla əz danimə,
Ty be xəmi, əz bəngimə,
Wəki xaj—xydane xwə şərm nəkьra,
Mьne bьgota əz mərikə wəķilnəfsə be xajmə.

Lawьke mьn, səkьni sər qybaje,
Lь bedəre, ţeoŋ da baje,
Lawьko, dьkьm, nakьm,
Dəste dela ƶьna tə, ƶь ŗesira tə dərnaje.

DЬLE MЬN

Dьle mьn zərja, zərija ƶerinə,
Tə lь səri donzdəh zerre mə́mudinə,
Də bьra dəve mьn surəte kəwa gozəl ķəvə,

Də bьra damesnike Qərse səre mьn ƶekə,
Male mьn tolke xinə.

LAWЬKE ƏRMƏNI

Lawьke ərmьni xwəş mələwani,
Şəve, roƶe lь sər bəhrani,
Bəhrə ķurəkə, kəjdə nəzani,
Zalьm, həj zalьm єьra hьlani.

Lawьke ərməni, kyrəke Bьţlisi,
Əz cenakьm kəjţan u ķisi.

Bəƶьna lawьke ərməni bije dəve єəman,
Bagug dьħəƶinit dəm bь 'hər dəman,
Lawьke ərməni, xьrab kьri malьke zəlaman.

Həj zalьm, həj zalьm,
Əzьm briņdar, ty сьma dьnəli.
Bəƶьna kyrьke ərməni, ax, rьħanan mьn candi.
Bəƶьna lawьke ərməni, ax, rьtanan, mьn candi.

Cumə zozana, zozanək xali
Hatьmə ƶь zozana, zozanək xali,
Təjrək lь we bu, wərdək wi ali,
Həj zalьm, zalьm,
Əzьm brindar, ax, ty сьm dьnəli.

Cumə zozana ƶori,
Ax, zozan barkьri,
Ax, təjrək lь we bu, helun cekьri,

Həj zalьm, zalьm,
Əzьm brindar, ty сьma dьnəli.

Got: Şamam Mkrticjan, 65 sali, ƶь Dyţaqejə, nьha lь Jerewaneda dьminə.

Nьvisin H. Çьndi u I. Maragulov.

LAWЬKO, BƏƵЬNA TƏ

Lawьko, bəƶьna tə tarьħana nava rəza,
Mьne ķola, av te nəza,
Xwəzьla mьnə wi bə,
Ƶьna wi rьnd bə, həspe wijə bəza.

DЬLE MЬN BAQƏ GYLE BIŅƏ

Dьle mьn baqə gyle binə,
Mərьv dəstə baqə gyle baqe Ţьflise dore bьķьşinə.

Lawьko, gələki dьle mьn təda həbu,
Wa wike mьn u tə səbəbara nəminə,
Nava həvale tə bu basə,

Eləke gədə pъrtije Ţъlbise kəski xasə,
Lawъko, tə agъr bəri mъn dajə,
Isal, se salə, dъkъm, nakъm, qə venəsə.

Lawъko, Ţъlbise we bъ çъoqizə,
Lawъke mъn palkona kart dъlizə,
Malə durə, dъli zizə.

Dъle mъn, dъle dikə,
Dik səkъni sər kylikə
Çavъke mъnra hatijə
Dъve: „Lawъke tə lъ Ţъlbise zəf hurъkə".

Lawъko, Ţъlbise we bъ dy çija,
Ava Kyre navra kъşja,
Çavəkə xere mъnra hatijə,
Mъne ysa bъ bistijə,
Dъve: „Lawъke tə kətijə sər forma gyrçia".

LAWЪKO ŅƏCƏ

Lawъko, nəcə əze bemo,
Səre mъn deşə, nola məre demo
Lawъko, ty dъci, wəşa mъnə kemo.

LAWЪKO SЪVƏJƏ

Lawъko, sъvəjə, təv zərъqi,
Sər, singe zər ţъfъqi
Zer lъ anije bъrъqi.

LAWЪKO, WƏLAT BƏR BЪ WƏLAT

Lawъko, wəlat bər bъ wəlat,
Kəeъke bezə lawъke tə hat,
Əze eəve eəpe, məmъke raste, bъkъmə peşkeş
xəlat.

NAVE GYNDE LAWЬKE MЬN̡

Nave gynde lawьke mьn Çǝ́nçuxasǝ·
Pǝze lawьke mьn dьķьşǝ sьpi nola qazǝ·

Gǝlo ķe mьzginikǝ xere zь mьnra binǝ,
Lawьke tǝ hat xer u xwǝşi sǝrfьnazǝ·

Lawьko, ǝ́wran u ǝ́zmanan gьrmǝ-gьrmǝ,
Lawьke mьn sǝkьni lь sǝr eǝ́la ţoqьmǝ·

Lawьke mьn, dь male dьneda mal tǝnьkǝ,
Hǝma dь bǝzьna xwǝda ħakьmǝkǝ·

LAWKE MЬN̡ ǴRǝBE DЬĶŞINǝ

Lawьke mьn ǝ́rǝbe dьķşinǝ,
Qajiş tǝngǝ, pьşta wi deşinǝ,
Lawьko, gьstila xwǝ zer tekǝ nava tǝmǝzike
mьnra bьşinǝ.

Bǝzьna lawьke mьn zьravǝ, dьkǝ bьşke,
Ǝze ķǝmbǝrǝke bьstinьm, bьdьmǝ pьşte,
Çinare kyre xwǝ bьkyzьn, nahelьn,
Ǝz sǝħǝtǝke runem lь tǝnьşte.

LO, LO LAWKO

Lo, lo lawьko, eija bьlьndǝ, tǝ nabinьm,
Ǝze durǝbine zь ķy binьm,
Gǝdǝ lawьke xwǝ wǝlate xǝriba ţer bьbinьm.

Ķaqǝzǝke bьşinǝ, ǝz bьxunьm,
Xǝme dьle xwǝ pe bьrǝvinьm,
Ķyre şabǝ, kyre padьşabǝ,
Ty dьla sǝr dьle xwǝ u tǝra naħǝbinьm.

KYR ŞЬVANE PǝZE NERǝ

Kyr şьvane pǝze nerǝ,
Bǝr bǝrstije gьrt qьlerǝ,

Əgər cuji wəɫate xəriba, nьzam ķizan kьnça bьşom
Wanra xerə.

Kyr şьvane pəze xəsi,
Də ty ravə zьmare nədə dəste ħəmu kəsi
Əz ja təmə, wəķil nəfsi.

Əz xəribьm, nə lь vьrьm,
Gyl єiєəka bər zьnerьm,
Qənça ditьm, xьraba bьrьm.

LAW ŞVANƏ

Law şьvanə, şьvanə,
Law şьvane van mijanə,
Mi bərdanə dor bəjaranə,
Qəj xatьre van zərjanə.

Law şьvanə, şьvanə,
Law şьvane van bərxanə.
Bərx bərdanə dor zanganə.
Qəj xatьre van zərjanə.

Got: Məħməde Rəşo, zь gynde Qyndaxsaze, lь sər nəħja Aqbarane.

LAWЬKO NƏCƏ ЄIJA

Lawьko, nəcə єija,
Єijajə sarьn,
Pe gyla məkə,
Gylə zarьn.

Jartia qiza məkə,
Qiz gynənə,
Jartia zьne bi məkə,
Zьne bi sərobanə,
Jartia buke sale'bьkə,

Ysa, cawa neeirvan.
Tózi ţula hьldə,
Hərə, dəws ynda bə.

KƏRI PƏZ

Kəri pəze cəndə vajə,
Nerije navda wəkə gajə,
Lawьke mьne téştia sьbe xarjə,
Fьrafina evare bərda majə.

TY SORGYLI

Ty sorgyli, əz péni mə,
Dərde dьla əz danimə,
Bave ћəft kyrra bi, ћəft qiza bi,
Aqrsongi əz həwi mə.

LAWЬKO, TY ŞЬVAŅI

Lawьko, ty şьvane kəre mijani,
Pəz bərdajə doşa Ələgəze dora eijane,
Çavəke nəxere mьnra hatijə,
Dьve: —Buji maşoqe zьna bijani.

MERGA LAWЬKE MЬŅ

Merga lawьke mьn giha délə,
Hьn dьdru, hьn dьnélə,
Bьra şərma xaje mьn nibuja,
Mьna qicka səre xwə hьlda bьcuma balə.

ŢЬLBISVANI

Ţьlbisvani, Tьlbisvani,
Əze çavkьm şəki sərja kьle sьpћani,
Hərgi wəlati dur bu, xwəra nəkə bargьrani.

LO ƏRƏZO

Lo Ərəzo, həmi, həmi,
Əze lь sər təra cekьm ceked gəmi,
Te dьci, əz dьminьm,
Вьга gyne mьn stuje təvə
Вьzzəwьçi, hivja mьn nəmini.

ӇƏSƏN QYRBAN

—Ӈəsən qyrban, ȩja nəma mə le dani
—Ase rəbəne, kani nəma tə ƶe nə ani,
—Kəȩe, nave tə Asejə,
Singe tə mьzgəfta səre rejə.

Də ty wərə teda bьkə
Dyrьķat, nьmeƶa dь sьbejə,
Ӈəsən qyrban ȩəme Murade ləmə-ləmə.

Ķələkvəno, bəxte təmə,
Ty Ӈəsьke mьn dərbazki, nav ə́çəmə
Əz ķəfale həqe təmə,

Ӈəsən qyrban, ȩəme Murade pori haro,
Сьгpije dore bunə daro,
Xwəde de u bave mьnra
Xere bьkə, ahe qə nəhelə.

Cawa əz nədamə xorte
Cardəh sali,
Ƶь bəreda dьle mьn te həbu.

Got: Muşeoq Sargsjan, 37 sali.

ӇƏSƏN

Ӈəsən, dьle tə ƶь mьn mao,
Rabə əme hərьn Xase çəm Rəzao,

Ki ky ħat hal u male Həsənike mьn pьrs kьr,
Dьbe qələne Ase dyh mə dao.

Həsən, qyrban, ava Murade avi saro,
Dora qamişe bujə darə,
Ase dьbe: —Həsən, wərə məcə peşija zьna
bije, nə ty jaro,
Wərə hərə peşija buka sale mina çənunge
nutimaro.

Əze deka ħəft kyra bьm, stuke mьn zerra xaro,
Həsən, qyrban, ava gəli ləmə-ləmə,
Kewrişk banz da sər kələmə,
Ki ky hati Həsəne mьn pьrs kьr,
Be „cujə otaxa zerьn runьştijə, Ase lь çəmə."

Mərə Muş, Muş nəjaro,
Əze gyla bьvьm, cekьm həspe Həsəne zin
həvsar.
Əze dəste bazьne xwə cekьm zь həspe Həsən
hərcar nəlo.
Əze xьzema xwə cekьm həspe Həsən hur-hur
bьzmaro,
Həsəne mьn həspe sjar bьbə hərə nava həj-
dara u çьbran, bьbezьn:
—Wi sjare hani, cь sjari bь pərgəlo.

Əze qiz bum sər xeni, ty kani nəma, mьn
av nani.

Ty çer nəma, mьn hьlnani,
Ty xort nəma, mьn nav danani.

Diarbəkəre ħəja vьra,
Xuna sor nьqьti sər kəvьra,
Əgər dьle tə mьnda majə,
Wərə bezə, „Ase, xuşke"
Ky əz zani bezьm Həsən bьra.

Həsən, qyrba mə bь evara ro cu əşe,
Bari bərf sər kone mala babe Həsən, gьrt
bu buz u xaşe.

Sing u məmьke Ase dьnerьm spi dьkə
Mina şorba bь şir tejna bər nəxwəşə.

Got: Sargis Hovsepjan, 45 sali, zь nəħja Aştarake, zь gynde **Maqdaje,** nəxwəndi.

DƏ TY RAVƏ

Də ty ravə mьn bьrrəvinə,
Hərə dь odeda xyrçəki zerr hьlinə,
Dь təwleda həspəki boz bьkşinə,
Bəsani mьn u təjə,
Həjani ryħ mьrьne.

Həre, gyle xanьme,
Əze tə narəvinьm,
Çьnse Həsoke Sьlivi
Ky həjə çьnse zer u zivə,
Baxьr ninə, xьrab nabə.

Həsəno, rəbəno,
Dərdək bь sər çane mьn pəjda bu,
Dьben dərdəki wajd dь dьlan,
Mьne pьrsi bu zь şexan—məllan
Zь doxtьran u ħəkiman,
Zь gotьne dьbezьn zь salьxe salьx danə,.

Dьbe ramusana Həsoke Sьlvin
Lь sər çane tə dərmanə.

KYLAVRƏŞO

Kylavrəşo, xwəzьla işəv baran bьbata,
Kəri dora mala buja,
Kylavrəşe mьn navda buja,
Singe mьn tәra zozan buja,
Ənija mьn tәra məjdan buja,
Məmьke mьn tәra dьkan buja.

AĦMƏDO

Aħmədo, nave mьn Nure,
Bəƶьna mьn zьravə notla
Darə-dare ve blure.

Də bьra dja mьn, bave mьnva
Xere waje nəbinьn,
Waje mьn ǿvdale cawa nəgьrtьn.
Nədane Aħmədə Şьvin,
Əze gьrtьmə, damə nəvije Ţəmoje
Aqe ħəjşte sali,
Məxmune bər təndure.

Aħmədo, nave mьn bь Nure,
Bəƶьna mьn zьravə,
Dərək, dare ve blure.

Aħmədo, bьra de u bave mьn,
Xere waje qə nəbinьn,
Ħale mьnda bьlubinьn,
Cawa dəste mьn nəgьrtьn, nədanə
Aħmədə Şьvin,
Mal çinare dьl bь xəme,
Wəxta mala mə çinare mala wan bu,
Dьle mьn qьƶьka xwədə ħəfi sali
te da həbu,
Dəste mьn nəgьrtьn, nədanə Aħmədə Şьvin.

Danə nəvije Təmoje Aqe,
Kale ħəfte sali,
Mere se ƶьna,
Işəv, şəva cara, dora mьnə,
Va ķopəka, cawa bujə məxmune bər təndure.

Got: Ə'gite Sьnço.

KYRXALO

Kyrxalo, kyrxalo!
Ty din mə bə, din, din məbə
Əz qizxala təmə.

Jale bəzьna xwəda be şьk u be şybəmə,
Kyrxalo, Kyrxalo!
Mərumo, aqьl sьvьko u dəjndaro.

—Qizxale, qizxale!
Mərume tə сь got,
Nav koma bьra u pьzmaman,
Soze tə nəşkenand zь təra dьgot bəle.

Gəli həval, hogьrno!
Sing u bəre qizxala mьn ysanə,
Notla cicək bərfe bələkjanə.

Got: Ismajle Qaso.

OSE

Ose, Murade ləmə-ləmə,
Kewrişke banzda sər kələmə,
Duri mьn hərə,
Əz nə seva dəve təmə.

Ose, Murade, xwəş Muradə,
Cəme ave rabujə re lь mьn nadə,
Kəwa gozəle ve sьve xəjdijə,
Mьnra xəbər nadə.

MЬNE XƏWNƏK DIJƏ

Mьne xəwnək dijə dь xəwneda,
Darьk beşin bujə hawlje bave təda:
Ve dare dьnerьm, bəlgə lenə,
Veza bəlga çotə seve sorə lenə,
Veza seva dьkane sədəfanə,
Veze dьkana sədəfa zine mozanjə,
Veza zine mozani cəvkaninə,
Veza cəvkanja şьvərrejə,
Veza şьvərreda məjdanəkə fьrə lejə.

Veza məjdana fьrə
Çotə təjre sьpi lь sər sәre dare danijə.

Əze cumə çəm ķəşişa,
Ķьţeb vəkьr, xəwna mьn dərnani.

Əze cumə çəm məlla,
Mьsħəf vəkьr, xəwna mьn dərnani,
Əze dьlxəm zьvьrim hatьm,
Sər xanije ķawa xwəra bь byhyrim.

Evare, wəxta єьra vexьstьne,
Dəri dadaue, ķylək gьrtьne,
Got: —Lawko, qyrban,
Xəma məkə, xəm xьravьn,
Qəlьne bьķşin dərd u kyle tə bələvьn,
Əw xəwna ty dьvezi, əze şьrovəkьm:

Əw dara ħəwlija mala bave mьnda heşin bubu,
Bəzьna mьn bu.

Bəlge dare, gylije mьn bu,
Seva sor, məmke mьn bu,
Dьķana sədəfa, dəv u drane mьn bun,
Zine mozani, poze mьn bu.

Єə́vkani, єə́ve mьn bu,
Şьvərre, byrije mьn bu,
Məjdana fьrə, ənja mьn mə́ruma xwəde bu,
Hərdy təjre sьpi sər sәre dare danibun,
Orţa məha bьhare u havine mьraze mьn u tə bu.

Got: Şьķьrije Ţelo, zь gynde Foşte, lr sər nəħja Aqbarane.

LE, LE ƏVINE

Le, le Əvine,
Əze zь Giadine hatьmə Dere,
Əze cumə nava qiz u buke
Aqan u aqələra,
Çarək dьne fьtьlim nava ele,

Lo, lo, gyndo, hərce əvintja
Əvina Həfso nədijə,
Bьra şəvə-şəve pajize;
Rozə-roze bьhare;
Rune kələka Əvine Həfse,
Bьra ze hьldə aqьl u kəmale,
Mərifəte, na wələ, disa ze fərasəte.

Le, le Əvine, əze gyhar u bəni;
Kəsə nəma, bəxte mьn dьkəni,
Bьra bave mьn kəsuke xer u waje
qə nəvinə,
Cawa nədamə xorte mal dь gyndda,
Həft salada dьle mьn te həbu,
Əz gьrtьm, damə kyre Kərime ve azdaje,
Dərdo, — mərdo papax gəni.

Got: Şьkrije Təlo.

LE, LE XƏZALE

Le, le Xəzale, əze Xəzalьm,
Xəzələ ejaje Ələgane,
Dəve mьn lь eere,
Gyhe mьn gyhdarə,
Lьnge mьn banzdane.

Sing u bər xəlqe dəlal ysanə,
Mina bьrьnçe Uləxane,
Mina dьmse dь ləgane,
Mərьv xwəra qori bьkə,
Bəre ve bьhare,
Koti dəware mera rabə,
Kəri, garane xwə bərdane.

Le, le, Xəzale, əze Xəzalьm,
Xəzala ejaje ha bь darьm,
Əze wərdəkьm, wərdəka gola sarьm,

Əze par vi caxi dosta lawke ķələş
cebum,
Sala isalin zь pera ķoti dəware mera
Əz dьdamə nava ŗənçe xwə,
Əz dьxwərьm.

Got: Şьķьrije Ţelo.

DƏ JO, JO

Də jo, jo, jo, le, le Səjrane!
Əze xylame tə wi dəvi gьli, gotьne,
Sing u bəre Səjrana məllə Musa ysanə,
Ħəsave bərfa Ələgəze jək şəvi, xal ķətьne.

Də jo, jo, jo, Səjrane!
Mьne sondьkə ysa sond xarijə ad u iman,
Ħəta çotķari çote xwə gьrenədə,
Sər Siŗane Xəlate zь xwəra nəkə merg u zəvi,
Əz ţərka cəv bruje Səjrana məllə Musa nadьm.

Də jo, jo, jo Səjrane!
Dьbe gynde handa gьmina dəf u zyrnanə,
Səjrana məllə Musa nə tedanə,
Go:—Ķijə dəvcijə?
Go:—Manukə, kale doste bavajə.

Manuko, xwəki, bь xwəde ki,
Tyje comaxəki zedə lь dəfexi,
Tyje Səjrana məllə Musa dəf u zyrne mal dərini.

Də jo, jo, jo Səjrane!
Səjrana məllə Musa ysanə,
Ħəsave kьħel, kьħele mala zor Ţəmьr ŗa-
şaje mьli,
Bьra sərgovəndije xwə cargoşə bьħəzinə.
Bьra çьmaəta govənde, bьra runi bala xwə bьde,
Sing u bəre Səjrana məllə Musa,
Qam u qanate we ţəmam bьvinьn.

Be də jo, jo, jo Səjrane!
Səjrana məllə Musa xəjdijə,
Həft rozə mal dərnaje.

Səjrane, əze cumə şəhəre Hamьke zь Hamaje,
Mьne tьli peei nədibu, sər tьli peeije Səj-
rana məllə Musara,
Həsave mume, şəkьre ve şьmaje.

Got: Basoje Bəkьr, zь gynde Pampe lь sər nəhja Aqbarane nivxwəndi.

LE, LE ZƏRI DOMAME

Le, le, zəri domame!
Lo, lo kyro, kylmalo ti nəzani,
Əze navnişane zəri domame zь tərabezьm,
Kyro, kylmalo, hьnə zəri hənə:
Cənge wanə kyrə dəgrminə,
Hьnə zəri hənə ənijed wanə kəvərьn,
Pozi pizinə, dəvə, dranə dьkaninə,
Sing u bəre wana zozanə,
Həsabe zozanə, zozane Şərəvdine,
Mərьv zь xwəra pəz kuvia le bьeerinə.
Kyro, kylmalo, dьve:
—Məmьke ve tərəse, tərəs bave,
We dyhva hatьnə nav caruje, nav bazare.
Kyro, kylmalo, əze cumə bazarkьm:
Məmьke ve tərəse hezajə,
Surije mijanə,
Hezajə təwle mənəgia,
Hezajə həsped zina,
Dьve, məmьke ve tərəse, dьve arzanə,
Həla nəbьhajə.

—Lo, lo kyro, kylmalo!
Əzi nəlbəndbum,
Əze salьx u sulьxa dərkətьmə nava zərija.

Kyro, kylmalo, runьşti bun,
Həsave mədəke rəşə Musuli bun,
Həsave əjare gəni bun,
Nəjnьke wanə ysa rəş bun
Həsave kərdijed bostana pe mərre wəlgərini,
Ty wəki versəke le dur bujaji, tə dьgot:
– Xwədejo, bьra çara içarin zi, əz içar nava dərkəvьm,
Bьra se qasьde mere fələke ben sər ryhe mьn.

Əze heza dərkətьm nava zərija,
Bina məmked van zərija,
Həsabe dь seved çьnəte,
Həsabe guze Alçəwaze,
Həsabe petəke Rəwane,
Həsabe brьnçe Uləxane,
Xwədejo, bьra dəve mьn bьgizə məmьke ve tərəse,
Xwədejo, bьra se qasьde mere fələke bьşini sər ryhe mьn.

* * *

Le, le zəri domame!
Evarə, zəri məşjanə beria mija,
Əze rabum, mьne éve bələk kьlda,
Şe bьske şe gyrzed çenika sər anija kəvərda cekьr.
Mьne ólba xwə hьlda,
Əze məşjamə beria mija,
Həvale mə, çinare mə pəze xwə dotьn,
Zəri məşjanə, dakətьnə nava kona
Əz u gədə lawьke xwə kətьnə kef u hənək u laqьrdija.

Le, le, zəri domame!
Hərke koti, nyxsane mera pьrs lь tə kьr,
Be „sərе təda rəş bə, kondrə gran bun,
Tyje cubuji nava bazer, kondrə gran bun,
Pénije zər kytan, katoşka şire mьn gran bu,

Qyl bu, rьzija, zənda zər ranəgьrt,
Mrçan qətija, ķət nava hur dəvija,
Həta mьn ţopkьr, sərе təda rəş b̈ə,
Roje mьn cu ava".

HƏWAR LЬ MЬN

Həwar lь mьn ve gazije,
Dьve „Вьnja mala gьmina dəf u zyrnanə,
Mьne rabu, xwə dabu bər tə́va tirke,
Nəjnьka xwə dabu sər conge,
Mьne ϵə́ve xwə kьlda,
Mьn nьzanbu gədə lawьke mьne
Pine ķylfьke sərе xwə gredajə,
Ķətijə bьn pəltьke.
Ķoti, pisi mera, gorra mьri, zendije xwə...

Kyştьna wi həjə, bərdana mьn ţynə,
Kyştьna xwə dərbaz dьvə, bərdana mьn
dərbaz navə,
Є́əv lь bədəwija mьn ķətijə.

Əze cumə də́wate,
Gədə lawьke mьn də́watedanə,
Mьn go:—Вьra əw də́wat sərе xaje xwəda
rəşgьrin bə.

Əze hatьmə, bemə male,
Xasija mьn hatə peşija mьn,
Go:—... əv ħəjame təjə,
Dike ə́rşa bang da,
Nьmeza Məħməd bətal bu,
Nivro ky tejə?

Mьn go:—Pire, savqьrr, ķare tə mьn nə ķətijə,
Dja mьn dьgot, wəxta xasia tə caxe təra bu...
Wəki ty xasija mьn nibujaji
Mьne ty rəzil u rьza kraji.

BARANƏKE BARI

Baranəke bari ʑь xwədeda,
Leji kьşja dəve reda;
Də bьra jarikə məria həbə mal dь gyndda,
Mərьv ramusane ʑe bьstinə paşьla deda.
Də wər, wərə xəzal wərə, də wər, wərə
dosta mьn wərə.

Jara mьn səkьni bu dəre male, pьrr dyşьrmiş bu,
Qole zera sər anja kəvər tiş-tiş bu;
Də wər wərə, xəzal wərə, də wər wərə dos-
ta mьn wərə.

Xəzəl çane, dy zəringe taxa hane dan dьkytan:
Jəkə poz xьzem bu, derə al bu, éni dəq bu,
Xwə danani.
Jenga dьne çan, çəgəre mьn pərrьtand.
Də wər, wərə xəzal wərə, də wər, wərə
dosta mьn wərə.

Həre xəzəle çane, mьne go, ʑь gyle,
ʑь sosьne, ʑь rьħane,
ʑь seve Artəmete,
Məmke qiza, kizan wa bь binьn?
Də wər, wərə xəzal wərə, də wər wərə
dosta mьn wərə.

Go:—Wələ, ʑь gyle, ʑь sosьne, ʑь rьħane,
Məmke qizanə wa bь binьn,
Də wər wərə, Xəzal wərə, də
Wər, wərə dosta mьn wərə.

Həre Xəzal çane!
Mərьv bьvə ejaki mina eijaje
Axmaxane bьgərrinə,
Həta sьve kef u səwqe ʑe bьvinə,
Də wər, wərə Xəzal wərə,
Də wər, wərə, dosta mьn wərə.

Na wələ, mərьv carsukə, mina
Carsua Rəwane lo bьgərrinə,
Kondoke mera, şьnədəre şəve

Be dəste xwə lь dəstaxə,
Ƶe bьrəvinə.

Də wər, wərə, Xəzal wərə,
Də wər, wərə, dosta mьn wərə.

Got: Şəbabe Ozman, şagьrte tex. ped. kyrmança.

WƏRƏ LO, LO,

Wərə lo, lo!
Həsəno, xwəzьla male mə lь kona buna,
Mьn kəwa gozəl dane pəze nivro,
Soz u qrar həvra dabun,
Hətani lawke mьn ƶь wəlate xəriba vəgərrja bu,
Ķaqəze mə ķətьnə ave, nьvьşte mə ynda bun.

Wərə lo, lo, lo, lo!
Kyro, xwəzьla male mə lь ēja ha lь ēja,
Olo, kyro, əze xaniki xwəra cekьm lь ēja
ha lь ēija,
Eţimo, zere səre mьn zə́fьn,
Əze dəriki lь bərxьm ƶь careka u ƶь məçidia,
Wərə, mьn ƶь de u bave bьxwəzə,
Hərke danə, xwə we danə,
Hərke nədanə, mьn bьrrəvinə
Malək, male gyndjanə,
Də wərə lo, lo, lo, lo!
Də wərə lo, lo, lo, lo.!

Got: Ə'ţare Şəro: dərsdare gynde Bozķose lь sər nəhja Kotajķe.

ĶURA CAJE

Ķura caje, ţape Qərse,
Kyla kor teķəvə dəwata Əlijə Bəse,
Cawa şə́ra mьn danə bər məqəse.

Wəj malino, wəj gyndino!
Hune çije şəra mьn dьvezьn,
Bezьn,
Hun navezьn, əze dərde şəra xwə, hьmə
kərrьm, hьmə gezьm.

Ķura caje, nava Bota,
Mьn salьxe şəra xwə hьlda nava ela Mota,
Dьbe şəra mьn danine səre qiz u xorta.

Gotьn: Çəlkoje Ozman u Əţəme Ə'mo.

ĶURA CAJE ŢAPE QƏRSE

Ķura caje, ţape Qərse,
Kyle ty teķəvi dəwata Sьlije Bəse,
Işəv zь evarda mьn porrkyrre,
Xəwna xwə dijə
Qərţəle rişja şəra mьn avitьnə bər məqəse.

Lo, malino, şəra mьn baven,
Dərde şəre mьn da nave.

Ķura caje, cəl u ķorta
Kyl teķəvə dəwəta Sьlije Bəse qiz u xorta.

Mьn rəbəne şəra xwə stəndjə,
Danzdəh məzdia, dy kavьrra nava Mota,
Lo gyndino, hun dəj nakьn
Guzanəke hьldьn porr u gylije mьn ţəvda
kyrrkьn.

Ķura caje lь bəjara,
Gьli-gazьne xəlqe dьcьn, ten
Mina tirə, mərа,
Əze nəķətьmə dərde şəre,
Xəlqe bezə, şəra xwə gьrtjə dajə lь van jara,
Lo gyndino, şəra mьn baven,
Dərde şəre mьn da nave.

Got: M. Isa, 30 sali.

ĶURA CAJE ЄƏL U ĶORTA

Ķura caje lo єəl u ķorta,
Kavlia, kavlia lo єə́l u ķorta,
Xwəde xьrav bьkə də́wata Ə́lije Bəse wəj
lo qiz u xorta.

Ḑə wəj lo gyndo, wəj gyndino,
Xera dьnjalьke qə nədino
Cьma booqdana dьkьn, kьnge əz u xəlqe
xərib çəm həv dino.

Wəj gyndino, şə́ra səre mьn bavezьn,
Mьn mə́ruma xwəde şə́ra xwə kьrrjə car
kavьrra, panzdə giska,
Lo walije Bota, waje, wajlo, wəj gyndino.

Got: Təjoje Mamo, zь gynde Ḩəko lь sər nəћja Ţaline.

ĶURA CAJE DƏV ZЬNARA

Ķura caje dəv zьnara,
Gьlije Dilbəra mьn ten mina tirə mə́ra,
Əze Dilbəre bьrrəvinьm, bavem nava ķo-
ma berivana.
Dilbər, xanije bave tə dy qatə,
Nə mьn səbьrə, nə ţəbatə.

Got Gəvəza Aoqo, 35 sali, zь gynde Foşte lь sər nəћja Aoqbarane.

TƏ ЄƏVRƏŞE

Tə єə́vrəşe, kanja kьla
Sise gyli, orţa mьla,
Ķələşo, lawko, wərə mьn bьrəvinə,
Bavezə Ķor Musule, gynde hana.
Mə axine ķur dahiştьn,
Əme ķeləka həv runьştьn,

Kəvьr ħəlja, dar gьhiştьn,
Țəra, məra, təra, məra,
Şurgьreda qəmə bərra.

Də ty nəje dəre mala
Bave mьnra nəcə, nəje,
Nəzəra de u bave mьn
Xьravə bəƶьna tərra.

Ķələşo, lawko, xwə nədə bьlьnçija,
Şéra rəş, heratja,
Ķələşo, lawko, ƶorda wərə, əz ħəljam.

Ķani hənə dy mьlanə,
Səre kanja dь bərfanə
Rəfe təjra ƶь təra renə.

Got: Nəsifa Bəjro,

ƏZE RƏŞЬM...

Əze rəşьm, bьha nakьm
Əze hərьm, sər qəlaci xwə qəlakьm,
Qəlьne cil—bədəwa binьm sər xwə rakьm.

Lawko, ty nə meri, nə çameri,
Ty nəşkenə ķьlita zərə, zər məmьka zьrza deri,
Kalə bave mьnə malə,
Tьrsa pirə ƶьnka dajka mьn nəweri.

Kəri pəze sori xyrtə,
Taşkəstane ķori gьrto,
Həki lawke mьn nasdьki, nas naki,
Jəki bəƶьn bьlьndə, ojmə qyto.

Bьşkoşke pesira tə si u jəkə,
Əze bьķəvьme hur-hur vəkьm,
Ķələs lawko, də ty wərə,
Mьnra beƶə, сь țəslьka dьle təda həjə
Əz țəsil nakьm.

ELE DINE

Ele dine Xnus xwəşə, Bingol bərda,
Təje cawa dьle mьn əvdale xwəde kьrjə gola xune,
Bəra Wane, çi mьskane kyla u dərda.

Həjfa mьn naje we həjfe,
Kəwa gozəl ķətjə dəste kьndi şьndьki mera,
Nə te kyştьn, nə te bərdan.

Ele dine, Xnus xwəşə, dəşta Muşe,
Tə bəƶьn bьlьnd, eəv bələke, dьl xьsuşe,
Əze ţərka eəve bələk, deme gyli nakьm,
Həta saləkə dьne sərwari war ķoze dare ve dərguşe.

Got: Rьzgo.

ƏMAN, ƏMAN

Əman, əman,
Xnuş xwəşə,
Muş lь bərda,
Singe gəwra mьn
Hiva cardəh şəvi
Ţaç lь sərda.

Əman, əman,
Ķyro, ty nə meri,
Ty nə çameri,
Ty wərə bьşķenə
Ķьlite zər məmьkan
Zьrza dəri.

Kyro, ķutьke mere mьn
Nə lь malə,
Ķa ty ƶь ķi dьtьrsi
Ƶь ki nəweri.

Əman, əman,
Xnus xwəşə,
Bərf şəpəjə,

Wan xəzala kare xwə hьlani
Məşand təmaşəjə.

Xwəde dərde dьle mьn
Nədə gyre ejan, gyr gynəjə.

Əman, əman,
Kyro, kьlam,
Səd çar kьlam,
Bər dəre mala babe mьn
Borin çotək zəlьm,
Xwəzla mьn bьzanja,
Ki zь mir bu, kiz bь xylam.

Əz taoqera, ty taoqera
Aoqa məşja, xylam pera,
Şərma bab u brake xwə nəbuja,
Mьne çьhe xylame cekьra
Sər aoqera.

Əman, əman,
Xnus xwəşə
Bərda sьnçi,
Ƶe dərkət çotək kəvotke
Sty narьnçi,
Xwəska wi merəki
Pe xwə bьgərrə,
Єəve xwə bьbinə,
Kefa dьle xwə zəwьçi.

Əman, əman,
Kavьla gynde sər bənde,
Xwəda mala serin
Səbəba xьrav bьkə,
Sər mə wьnda kьr
Rəwşa sər govənde.

Got: Manuk Harutunjan, 65 sali, nəxwəndi, nьha lь Aştarake da dьminə.

XЬNUS XWƏŞƏ

Xьnus xwəşə, Bingol bərda,
Əz masaji kyrtьk sərda,
Təje dьle mьn kьrjə pele xune,
mьskəne kyludərda.
Ty xanьmi, ty çahьli, ty çyhьli,
Singe tə zozanə, səre məmьka
sorə mьrçaninə,
Notla bьrьnçe Uləxane, tьrije
Uşəgane,
Na wələ, disa baq u baqçe ve
Rəwane,
Şirьnbuna nae xarьne.

Got Ə'gite Sьnço, Dərsdare gynde Əşirəbate lь sər nəħja Aştarake.

BƏZЬNA TƏ ZЬRAVƏ

Bəzьna tə zьravə:
Darə—zь dara ve ħьnare,
Heşinkьrjə lь Stəmbola weran bər
dьkane,
Məmьke kawa mьn ysanьn
Minani baq u baqçe Hajastane,
xyrme Irane,
Şirьnbuna naje xarьne.

Xanьme, bəzьna tə zьravə dara zь
dara seve
Şinkьrjə Ələgəze həri zorin,
Bьra syrra sьve, bange evare,
bьra zь xwəra le be.
Bьra ysa qrar bə, əz jəke binьm
Nave təji le bə.
Sьvan u evara bьra səbra dьle mьn pe be.

LE, LE GƏWRE

Le, le Gəwre, dьle mьn lь we ma,
Gyl, sosьn, rьħan, lь əţəka єije man,
Xwəzьla sala isalin mьn bьzan buja
Ķawa kybar, єəved bələk, bəƶьna zьrav, demed zьrav
hivja ķe ma.

Le, le Gəwre!
Dьle mьn tavija bərfe, ve barane
Gьrtijə doşa Ələgəze, jeqim dьbarə lь Aoqbarane,
Əgər ty nave mьn pьrs dьki,
Mala mьne doşa Ələgəze, neziki ve Sicane.

Kəєьk dьve: —Lo, lo, gərmə, gərmə,
Cь təvinga bərfe, barane dajə lь sər mə,
Gədə qyrba, əgər ty nave mьn pьrs dьki,
Ņave mьn ţeli Səjranə,
Le həma əze nave qəwme bave xwə təra nəveƶьm.

Le, le Gəwre, tə lь єəva, brujan u bьƶanga,
Həşin kьrjə Ələgəze ƶorin dəve zanga,
Əze dina əwə dьdьme rəng u ruje ķələş ķawa mьn ţyninə,
Həmu dəste xəwe, van bərbanga.

Sьbəjə, ķawa mьn çere xwə hьlda məşja aved kanjanə
sarə,
Sər єəve xwə şuştbu bь sabune,
Sabune dooq—dooqtrxane,
Surted sor sorkьr bu soran u gylava,
Xəlqe dəlali ysanə, mina qazan u wərdəkan,
Bьra pəja bьn dore єəman u kanjan,
Bəra, bəre evare bьfьrrьn, bəre xwə bьdьn Ələgəza
weran si u təve.

Got: Əsoje Çəwo, 46 sali, nəxwəndi, ƶь gynde Qylibəge lь
sər nəħja Oktjabre.

XAHЬME

Xanьme, Xnus xwəşə Bingol bərda,
Wərə ve kylmale əzman saji, kyrtьk sərda,
Tə dьle mьn kьrjə ţəle xune, mьsķəne kylan u dərda.

Xanьma mьn ķətijə dəste ķotiki, şьndoje şərədi mera,
Nə te kyştьn, nə te bərdan.

Xanьme, ty xanьmi, ty çahьli, ty çinari.
Xanьme, singe tə zozanə;
Şəre məmьka sorə, ķoke məmьka ķoķmrçanə,
Noţla brьnçe ve Irane, na wəllə disa nola
Kavlinga xas u baxce ve Rəwane,
Wərə çane, wərə Dilbər xanьme.
Xanьme, bəžьna ķələş ķawa mьn darə-dara sьpьngdare,
Heşin dьkə Stəmbola kavьl bər dəre ve dьķane.

Də dьve nişan dьkə nola kylilke bьhare sorə gəvəz dьkə,
Wərə çane, wərə Dilbər xanьme.

Də dьve xanьme, bəžьna ķələş ķawa mьn,
Darə žь dara seve,
Heşin dьkə Ələgəzi žorьn,
Bьra syrra sьbe xwəra le be,
Əze, kylmale, əze jəke binьm
Nave təji le bə.

Də bьra şəv dь nivəka dь şəve bə,
Səbra dьle mьn pera le be,
Xanьme, ty xanьmi, çahьli, ty çinari.

Got: Ķərime Şəbab, 30 sali, žь gynde Qylibəge.

KЬNE ЄIJA BЬLЬNDƏ

Kьne єija bьlьndə, re dь bərda
Tə єəvrəşe bru sərra,
Əze dьcьm, ţy dьla navinьm sər təra.

Ķьne, єija bьlьndə, tə navinьm,
Gyl, Sosьn, rьħan şinbunə nacьrpinьm,
Əze ty dьla sər dьle xwə u təra naħəbinьm.

Ķьne, cь zəvinga dəre məda,
Gənьm gьhişt, sor sьmьl da,
Kəsəke ditijə mərьv dy dьla xwəra bьgьrə,
Jək hərə şəhərəki dur, jək bьminə dь gyndda.

Kьne, xəma məkə, xəm xьravьn,
Kəєьke gyla bьcьn, bьra sosьn dəwse ravьn.

Kьne, nəhatьne, nə lь ve cune,
Gavke wərə çəm mə rune,
Şəvəke niveşəve bьvə mevane mьn cile, mьn bədəwe.

Kьne, bəzьna kawa mьn derəjə,
Derə zь derə ze zedəjə,
Də ty wərə ramusanəke mьn kərəmkə
Axьr dəwrə befəjdəjə.
Kьne, ave məjnə lь van bira,
Məkə gyra xəbəre şexa, pira.

Got: Həsəne Ə'git, 14 sali, zь gynde Qylibəge lь sər nəhja Oktjabre.

LA WI LO, LO

Mьne gədə lawьke xwəra stəndijə krasəki cьftə xase,
Nava kaoqəze dy qədəke alə,
La wi lo, lo, la wi, lo, lo,
Lo wi le, le, lo wi le, le.

Əze dy qize ərəba hьldьm hərьm peşije
Əze lь bər bьgərьm, lь bər bьgьrim
Bəlki hьldьmə binьmə malə,
La wi lo, lo, la wi lo, lo,
Lo wi le, le, lo wi le, le.

Mьne gədə lawьke xwəra stəndijə krasəki cьftə xase,
Nav kaoqəze dy qədəkə,
Əze bьdьmə sər tərzije Avropaje pesir u bədəne vəkə,
La wi lo, lo, la wi lo, lo,
Lo wi le, le, lo wi, le, le.

Əze dy qize ərəba hьldьm hərmə peşije,
Lь bər bьgьrim, lь bər bьgərьm,
Bəlki lь xwəkə,

La wi lo, lo, la wi lo, lo,
Lo wi le, le, lo wi, le, le.

Got: **Məmədе Məməd**.

ZƏWALE

Zəwale, mьn nьzan bu dьnja wajə
Gədə, mə lь ħafa Şəmşarate,
Də ty ravə agьre kyle bəjţa bave xwə xə,
Səre xwə gьredə, ţəməzije bave ru herate,
Dьkьm nьfьrike lь tə bьkьm,
Əze nьfьrike tə bьkьm, bəlki mala bave tə
hərə bər miraţe.

Ja zərija nəvez,
Əze kьna xwəra bazarkьm mori, mrçan
həvxi nav ençija,
Kьrasəki hati bьşinьm çəm qize kəka, mьla,
Bьra nəxьş-nəmuşe Muşe gьşki lekə.

Got: **Həsoje Mьsto**, zь gynde Qylibəgluje lь sər nəħja **Oktjabre**.

HƏRE LO, LO

Həre lo, lo we roze şьli bu,
Pəze mala babe tə gynd bu,
Mija rəşə lь kyle bu,
Bərxa tə zi ħəmeza tə bu,
Bae zorin lexьst bu,
Bьşkoşka zəfla tə vəbu bu,
Çotək kəwa gozəl teda xyja bu.

Lь mьn rabu, baki barane wa bь ləzə,
Dani van bərrəza,
Həzar xwəzьl lь ə́vdi u isana,
Sərke xwə daui raza paşьla dь kala.

Bəzьna tə zьravə,
Zь taki rьħana bəri male,
Cəve tə rəşə, mina qylьnga u qazə,
Tye wərə şe bьske bər məda dori
ţeli sazə,
Tə dьle mьn əvdala xwəde
Kьri dərdana ha zь ve kylan.

Got: Hovanes Poqosjan.

HƏRE RЬNDE

Həre rьnd, həre rьnd, həre rьnd, rьnda mьn,
Həre rьnda mьnə əlmani
Zь bəxte mьnda bu berivani.

Hərə rьnd, həre rьnd, həre rьnd, rьnda mьn,
Law dazo ərəbəje
Kəs nabezə law gynəjə.
Həre rьnd, həre rьnd, həre rьnd, rьnda mьn.

ÇЬBЬRI

Çьbьri qyrban, əz dьhərьm, ty dьmini,
Kon bь kona tə bьgərini,
De ţynə ko bьmezini,
Fəhma xasu, fəħma ķəran,
Qət fəm nakə, van xəbəran,
Luri, luri, luri Çьbьrı.

Çьbьrije mьn zь evarda nav lьħef u doşəke
razajə,
Ķeləka xwə dajə, ķeləka xanьm xatuna mьn
Sər ruja əvdajə,
Luri, luri, luri, Çьbri.

Got: Tono, zь gynde Qoţure.

NAZE

Naze, kylmale!
Wərə əm dəste həvdy bьgьrьn, hərьn wəlate gyrça.
Əme qasəke runen bər dare sьnça:
Əme bьķəvьn ķef, ћənək, laqьrdija.

Hərke de u bave Naza mьn pьrsin,
Mori, mьrçane mьn rьƶjan nav hur dəvija,
Xwədev əjanə Naza mьn ysanə,
Ħəsave bərdirəkə ꞑalə-ꞑulkьrjə.

Sьvə, bərbanga bь sьve bu,
Şьvan pəze xwə rakьr,
Kylavane xwə dani,
Pez kьrə qirin,
Cьma ysa bu zarina Naze mьn,
Xwə bər bь şьvin dьləzand:

HA GYLE

Ha Gyle, nerinə, nerinə,
Nerije rəş nerinə.

Ha Gyle, neria xilə-xilə,
Sərgovəndi ţəv Xəlilə.

Ha Gyle, nerije peşьn filə,
Çan Gyle, nerije paşьn filə.

Got: Ə'lije Ə'mər, 22 sali, ƶь gyꞑde Ţьlьk lь sər nəћja Ţaline.

KƏWE ÇANE

Kəwe, çane!
Mala barkьr, ķoc re kət,
Dina mьn xəmьlijə rəxi de ķət,
Dьle mьn şəwьtijə, agьr pe ķət.

Wərə, wərə, Kəwa mьn wərə!
Tə lь pьşte xwəş ķəmbərə,
Sola bexə, məsa wərə.

Kəwe, çane!
Male mə daninə sər zьnerə,
Teda dьxunə şarur u bьlbьl kəwi nerə,
Xwəde səbəbara qəbul nəkə,
Cawa dəste xəlqe ţeli dəlal gьrtьn danə
mal u merə.

Ķəwe çane!
Gədə lawьke mьn səkьni lь sər əmbare,
Əze ħəjrana ţьli peeije sər çьgare.

Kəwe çane!
Bunьze xopan bь sьpьngə,
Mьle gədə lawьke mьnda alik şurə jək ţьvьngə.

Mьn ķoma bьran u pьzmaman nəxьsta şərmə,
Əze bьcuma ħərdy eəva, gizma lьngə.

Got: Sьfuke Ə'vdo, 27sali, zь gynde Ţьlik, lь sər nəħja Ţaline.

MЬŅ DƏSTE XWƏ AVITJƏ ĶERI MЬLA

Mьn dəste xwə avitijə ķeri mьla
Dəste mьn ķətijə baqe rəş gylija,
Sər mьnda xar bujə ħəsave
So u pezəke eəvkanija.

Mьn ramusa xala lь bəri ruja,
Zь ķərba sesьd u şestuşəs movьke pьşta mьn deşija.

Wərə, dəste xwə dəste mьnxə,
Əm hərьn wəlatək, wəlate gyrça.

Mə pьşta xwə dajə dare seva,
Bəre mə ķətijə dare sьnça,
Də bьla xwəde bьkьra mraze mrazxaza,
Mraze mьn, dina mьn ķawa gozəl, bəzьna bьlьnd

Ꞩavꞩela qəndil, cəve bələk, anija kəvər,
Deme gyli, dəşta Rəwana şəwьti
Bьkabra nav baƣə—bostana,
Bostьnə, bostane van bьrьnça.

Le, le, dine, mьņ haj dine,
Əze nəxwəşьm, nəxwəşe navi çija,
Səre mьn deşə, ķefa mьn ţyninə.

Got: Təfure Ķələş, ƶь gynde Mirəke, lь sər nəħja Aƣbarane.

DЬNE GƏRJAM

Dьne gərjam, dьne ţəvda,
Mьne diwane miran u ħakьman,
Xwəra nəgьrtijə aqьl, səwda,
Xwəzьla mala dь xwədera,
Jəki çavəkə xere bьda mьn,
Xəlqe dəlal ķeləka mьn runьşta,
Mьnra ţer xəbərda.

HƏJ LO

Həj lo lawьko!
Bəƶьna xəlqe dəlal cawa ķəsьmə,
Ţopə cite sari Moskov pe lazьmə
Ķe ditijə, ķe binajə,
Dьlķətikə mərьv gyhe gyndada həbə,
Mərьv cole bьzəwəçə, gələ zylmə.

ƂORRSORE

Wəj Ƃorrsore, wəj Ƃorsore,
Ķoma həval u hogьra xwəda dore,
Əze dьmьrьm dərde cəv bələke, derə qicьke,
derə sore.

LE, LE

Le, le gəwre zəri məşjanə van ħьmamə,
Pezgire xwə avitьm sər mьle çaria van xylma,
Əze dьkьm xəlqe ţeli dəlal bьrrəvinьm,
Bavem nava el u əşire, nava hər car male
van pьzmama.

Le, le gəwre, dərde dьle mьn gələkə,
Təri, çani bər bь mrazi xwəde nəkə.

ZƏRI DOMAME

Le, le zəri domame!
Evarə, wəxte ķefan u ħənəka,
Də ty єьra pьlta vexə, mьn u xwəra daj-
nə sər petəka.

Gava, ķawa kybar sьve şəbəke radьbə
Sər єəve xwə dьşo, єəve xwə ləgləgi
Кьldьdə, bьske xwə badьdə, noţla
Qazəke bьməşə nav wərdəka.

BЬHARƏ

Gəwre, kyrmale, bьharə wəxte ve zozane,
Paizə, ķocəre dagərjanə, bərane xwə bərdane,
Əze xylame єəve bələk, bəʒьna bьlьnd, deme
gyli, aqьl u ķəmale ramisane.

XƏZALE

Mьne xəzalək rakьrjə
Lь bər mьn bəzi,
Ķətijə peşja xəzala mьn:
Єija u bani, dar u dərzi,

Wəki səd u si sal ə́mьre təvə,
Səd u pençi sal ə́mьre mьnvə,
Əze surəte sori xьrtə xali bьdmə bər wi
dəvi, ty bьgəzi.

Le, le xəżale,
Mьne xəzalək, rakьrjə,
Bər mьn rəvi,
Ꝁətijə peşja xəzala mьn: dəşt u zozan,
dar u dəvi,.

Wəke səd u si sal ə́mьre təvə,
Səd u pençi sal ə́mьre mьn və,
Əze surəte xьrti-xali nişan disa bьdmə bər
wi dəvi.

***

Qylьnge Bərije te dьqirinə,
Səwta, qylьnge mal xьrav
Jəkə ə́rdə, jək ə́zminə,
Əva qylьnge mal xьrav,
Notla kyrre bave wan ţyninə.

LE, LE GƏWRE

Le, le Gəwre dəve mьn ə́vdali xwəde bəri devə,
Xəlqe ţeli dəlal, ə́va dьqьrpinə, bьruja dadьxebə.

Xwəde bьkə mraze, mraz xaza,
Hadьr, gyhdere gynde mə bь ţəne.

Xwəde bьkə mraze, mьraz xaza,
Sər wari arꝁoze, wari dəlevə.

Got: Məçite Mamo.

ṔAlƏ

Wəj palə̧jo, palə̧gьro,
Gərma nava roʒe le zor kьro,
Həke mьn ꝁoma xaj-xydana şərm nəkьra,
Mьne şə́ra səre xwə tara texьsta si cadьro.

*
* *

Dьle mьn kani, kaninga nava rəza,
Mьne ķola, nə ķola, av te nəza.

Dьle mьn kani, kaninga dəre mala wəda,
Mьne pałə bərdane, şagьrta vəda.

Hərge pьrsa qyti çьoqare lawke mьn dьki,
We çeva beşmerte ţusьzi qədifəda.

GYLƏK

Həj lo lawьko!
Mьne gylək xwəra dь gyl-gyland,
Mьne surəkə bazari dore dьfьtьland,
Par vi caxi əw sura bazari janga mьn əv-
dala xwəde bu,
Cawa qonçьke, bьzije dare arķolьķe təndure,
Kyrtə bərgira xwə teda dьtəwland.

HƏJ LO

Həj lo lawьko,
Lawьke mьn şьvane van mijanə,
Bəzьna lawьke mьn gyla nav cьrpijanə,
Hərke pьrsa gədə lawke mьn dьki,
Lawke mьn zь mala Qyrşute Mamo Həmzəjanə.

MALE MƏ!

Male mə daninə dəve reda,
Mьne ķawa gozəl dibu mala,
Mala piger nava şeda.

Əz mərume dьkьm hərьmə dьzija
kьle čəve rəşbələk,
Ķawa gozəl mьnra got bu:

—Kyrro, gədə, duri mьn hərə
Hərə gyla, sosьna, rьħana,
Darьka, mexьka, ķoķa qərəfile,
Koķa mejmune ţəvdə, dəste xwə mədə.

Surəte qiza vi ţərəsi awqa sar bu,
Qiza vi ţərəsi əz ħəlandьm,
Ķawbuna əz pьƶandьm.

Malino, gyndino!
Kəvьr, kyєьk le barino,
Wə ķənge əz u ķawa gozəl çəm həv dino.

Got u nьvisi Ə'gite Əjlaz.

LE, LЬ MЬNE

Le lь mьne, le lь mьne,
Dine evarə, zəri məşjaŋ ave,
Cilanə, bədəwa xwə da peşije,
Qəmərə şərmokə bunə
Qare həvale xwə danə orţe,
Ķiƶanə mrdarə, gəndə, gəmar bu,
Wana xwə da parra.

Le lь mьne, le lь mьne,
Bəƶьna mьn zьravə, rьħana ţərrə,
Surəte mьni wьsa sori grovərrə, ħəsave hiva cardə şəvə.

Sing u bəre mьn wьsanьn,
Ħəsave ţəxt u ţaç,
Le lь mьne, le lь mьn.

Got: Basoje Bəķьr, ƶь nəħja Aqbarane, ƶь gynde Ƃampe, Baso nivxwəndijə, blurvanə, həjə 30 sali.

GYLE MƏRUME

Gyle mərume, əze gylьm, gyla ve qəfuje
Havinə, xəlьqe gyle xwə cьninə,
Gyla mьn mərume xwəde majə səre ҿjange bьlьnd be-
lani ƶorьn bər syrr u sərmaje.

Ƶь ҿika ҿəva ћьzkьrьna nə ꝑak dəste mьn nagiƶe,
Əman naje, gьdi naje.

Gyle mərume, havinə, həjame dьluk u dəse,
Sterke əzmana bь həvra ⱪətьnə ⱪine u bəƨe,
Dəste dьle rəzil, əze bumə Məçrum,
Ⱪətьmə ⱪef u rəqəsə.
Gyle mərume, ba te,
Bange evare le dьxə dьwəşinə kylilke dari cinara,
—Sefilo, bьvə mevane mala bave mьn mərume,
Teⱪəvə nava sing u bəre mьn əvdale,
Sing u bəre mьn kylilk danə,
Mina kylilke rəx helune,
Ⱪawi, gozəl dəvi zьnara.

Got: Təjoje Mamo.

KƏҾЬKE

Kəҿьke, əze nave tə nьzanьm,
Təra dьvem ţeli Sьpћane,
Ta mori mrçana zər ⱪytane,
Əze cum pəj ћəkime loqma, pьrsa du-dərmana bьkьm.
Go:—Du-dərmane dьle tə xaləke rəş bəre rəjanə.

Gəlo, kylmalo, wə zozane mə ҿerandьn,
Mi qələw bun, xambərdira dawe xwə gəran dьn,
Ţəmije bьdьnə kəҿьke gynde xwəda,
Ҿəve xwə kьldanə, bьske xwə bərdanə, xorte mə ћəlandьnə.

Kəҿьke qyrban, reja Sinəka weran, mьn bu dy re,
Gədə qyrba, qaişa xəmьle bave alije syre,
Hərci eş azara gədə lawьke mьn sala isalin həjə,
Bьra duri bav, bra, xwəji xydana be səre mьn ꝑorrkyrre.

Gədə qyrba, gədə lawьke mьn razajə xəw ranavə,
Bьra ela mьn qьrьke qizan u bukava ţəv qyrba bə.

Əze dьkьm ramusane gədə lawьke xwə ķərəm kьm,
Ņьzanьm xəbəra ķe tole nəşuştijə
Ramusane mьn qьrrьka xwəde qail navə.

Gədə lawьke mьn razajə lь bəlajə
Əze mə́ruma xwəde dьkьm, nakьm derьze gynde məda
səbra mьn naje,
Əze dьkьm ramusane gədə lawьke xwə ķərəm kьm
Dьve kyre zьnabijə, iţbara mьn pe naje.

Got: Goqee Usьv.

ZƏLFANI

Zəlfani, zəlfani,
Lawьko, ti nəzani,
Gьlije sar məvezə,
Wəllə ty mevani.
Zəlfani, zəlfani,
Zəlfe mьn zerinьn,
Lь bər lawьke mьn dani,
Ţьlije lawьke mьn xasьn,
Mьn zəlfə zər naņi,
Caxe ćə́vьke mьn pe ķət,
Surəte mьn cьqai rəng da,
Dьlьke mьn cьqaji şa bu,
Şəwq cu xan u mani.

Zəlfani, zəlfani,
Xarьna xas hyrmani,
Kakьla rəş guzani,
Zere lь sər brujani.

Əzi brindarьm,
Məlħəma dьlani,
Zərije mə we tenə,
Kyrtьke Şame lenə,

Məmьke mьn derane,
Əw pənçe rozenə
Lawьko, pe şa bьbə,
Həja pewьr hьltenə.

XƏZALЬM, XƏZAL

Xəzalьm xəzala eijae Əmane,
Həvale mьn cunə, əze bəristane zorьn ma-
mə tənə.

Həgər pьrsa neeirvane wəlate mə zь mьndьki:
Neeirvane wəlate mə ərəbьn,
Həspe wanə ərəbьstaninə,
Gyh kewrişkijə, delqamcinə,
Sьme wanə sьmkodinə,
Sty zьravə, nav təzinə,
Səre wanə bь kəfinə,
Sərke wanə rьmaninə,
Hər çare niv hoqə ttuna Muşe rəş hьltinə,
Wəxte ky lь ərəbьstana sjar dьbьn,
Toz u xybare lь həv tinьn.

Got: Gogee Usьv.

HƏJ LE, LE

Həj le, le, həj le, le Merdinə, xwəş Merdinə,
Eəvə rəşə—qajtaninə,
Surətə sorə dəgьrminə,
Xen zi ve dərbe, dərbəkə dьne məmke tə dinə.

Kyro, kylmalo, bebəxti tə hato,
Tə kənge məmke mьn dinə,
—Te bira tə wəxta pəze bave tə lь berije bu,
Dəste təda gopale zivin bu,
Lьnge təda çotə kondəle fьrьngi bu,

Wəxta minga kyrə qər berije rəvi bu,
Xəlqe dəlal bəra bəzi.bu;
Hьnge si u se bьşkoke çvte zər,
Zər məmьka vəbubun.

Mьne hьnge məmke tə di bun,
—Həj lo, kyro, işəv şəvə, şəve bь şьlibu,
Gyhra qran avə ħəri bə,
Qasəke wərə nava mьn bь çi bə.

Zənda mьnə mori mьrçan,
Ħəta sьbe tərа bər seribə,
Zər məmьke mьne tərа emişe şəv beri bə

—Həre kylmale, əz zi dьzanьm
Zənda mori mьrçan bər seri bə,
Zər məmьke tə mьnra şəv beri bə.
Kalьke we male bave tə
Şəve ħəja sьbe xawa wi ţyninə,
We mьn təba çəm həvdy bьbinə,
Wəlate xəribda əz ţənemə,
Qacaxe mala bave tə gələkьn.
We mьn bьkyzьn, bavenə bьndaruke qiz u buke
Ela kikan u Mьlan.

We doxe ţəşja çьnjaze mьn hьlinьn,
We bezьn rómə nə gora tə kyşti bə.

Got: Ţəmьre Usьv, zь nəħja Ţaline.

ZƏRI DOMAME

Zəri domame, işəv şəvə şəv şьli bu,
Pəze mala bave zəri domama mьn dóna bu,
Minga kyrrə qər rəvi bu.

Zəri domama mьn jəkə kьnə glovərrə,
Minga qər bərra bəzi bu
Ķьlite zər məmьka fьrьngi bu,
Dьfьri bu.

Mьn go:—Zəri domame,
Mьne zər məmьke tə dinə,
Go:—Kyrro, kylmalo, şəde tə ķinə?
Mьn go:—Şəde mьn nə mərikə, nə dydynə,
Şəde mьn şəş mərinə;
Dy şьvanьn, dy gavanьn,
Dydy haj-haj bь bərxvanьn,
Go:—Bəsa nav nişane məmьke mьn сьnə, сь ninьn?
Mьn go: —„Navnişane məmьke tə сьnə, сь ninьn“,
Mina trije Ƙəwane, seve Xьrzane, hyrmije
Ordubate, səre wanə sorьn, bьne wan sьpinə.

Əze gava dьne bər dəre bave təra cumə,
Se muje sьpi səre cəna mьnra rabunə,
Tə ţьre əzi kalьm, wələ nə kalьm, bьlə nə kalьm.

Got: Təjəje Mamo.

HƏJ WAJE

Həj waje, həj waje,
Salək həjə donzdəh məhə rukare ve dьnjaje,
Kyla Ħьmaila Xydeda, zənda zər, bazьne zera,
Ħəta roza mьrьne dьle mьn dərnaje.

HƏRCI GAVA

Hərci gava əz domama xwə bьrəvinьm,
Žь mьn məkьn ţyçar gazьn u lomanan.

Əre domame, mьne səre zər məmьke tə dinə,
—Həjlo dərəwcino, tə ķьnge səre zər məmьke mьn dinə?

Gava şьli u şəpəli bu, ty lь paş kone ərəbi buji,
Mija kyə qər rəvi bu, ty lь du ķətbuji,
Bьşkoşke tə qətja bu,
Səre zər məmьke tə pera xyja bu:

Səri sorbu, bьni spibu,
Fənani bərfa jəkşəvi bu,
Lь eijae zozane Ələdaoqe dьbari bu,
Mьn zь xwəra lь érde dibu.

Zəri domame, wəllə naje,
Mali bave zəri domama mьn barkьrьnə,
Əz lь du kətbum:
Gaje wani rəşьn,
Golьke wani éni bəşьn,
Çije ware wani stьri bə,
Kəvcije wani gyhmési bə,
Balgije wani poste zь zuzi bə,
Cawa nəhiştьn, əz zəri domama xwə
Jək mrazbьn.

Zəri domame, wəllə naje,
Zəri domame, bьllə naje,
Domame, əze cumə bazarəki,
Mə di təlaləki nava carsuje dьgərrə,
Kьrasəki lь mьlanə.

Təlalo, ty xwəki, bь xwədeki,
Bьhaje krase tə bь cənd u cəndanə?
Go:—Kyro, kyro, bьhaje krase mьn arza-
nə wə arzanə.

Bь ilxijed dь həspanə,
Bь surijed dь mijanə,
Bь ga u gameşe kotananə,
Bь kodək şire dь təjranə,
He lajqi gəwra tə ninə,
Lajqi pire dь zəminə.

Got: Kirakos Mkrtcjan, 58 sali, zь gynde Talina zerьn lь sər nəhja Taline.

Nьvisin H. Çьndi u I. Maragulov.

LE ÇANE

Le çane, le çane!
Pəze Ķələş ꞓeria lь Ələdaꝗe lь ve ķeşe,
Sosьn, sьmbuĺ avitьnə ꞩeꞩe,
Xəlqe ķawi kybar lь dəre male dyşьrmiş bu,
Şe, şe bьske weja şe bu,
Sər ħьnare surətda tiş bь tiş bun,
Le Çane, le çane.

DЬLE MЬN

Dьle mьn kaninga navi rəza,
Əjşe runьşt, Çьmşit vədə, vənəda av tə nəza.

LE, LE QIZE

Le, le qize, malxьrave,
Əze təjrьm, təjre sьpimə,
Iro se rozə, əze nava rəfe xwə fьrı mə,
Də dy wərə ramusanake ve navroze mьn
mérume xwəde də,
Le həma əze bəxte təra zəwьçimə.

Lo, lo gədə!
Bəzьna tə zьravə, zь dьle mьnra darə zь
dara bije
Əze bona tə wi dəngi ķьlame təji şirьn
Əze daw dəlьnge xwə hьldьm bemə sər hewije.

ELE GYLE

Ele Gyle, cumə Xamure nav déwate,
Aꝗcika dəlal sər govənde dьle mьn ķəte.
Go:—Aꝗcik, sirun vьrda wərə,
Go:—Duri mьn hərə, duri mьn hərə.

Ele Gyle, bьla mə nəhata syra sьbe van bedəra,
Bьra lenəxьsta akuşke van pənçəran,
Mьn ţy dьl nədanə sər dьle xwə u tərа.

Got: **Moskove Mьћar**, nəxwəndi, zь gynde Kələşbəge lь sər nəћja Ţaline.

MЬNE XƏZALƏK RAKЬR

Mьne xəzalək rakьr baqe dəlmə ve Rəwane,
Xəzala mьn rabu, rəvi, kome nəjara təzi, ţule xwə bərdane.

Mьne salьx, sulьxe xəzala xwə hьldajə nava dəşta Şurəgəle,
Na wəllə disa kamaxa Aqmbaxane.

ƏZ BƏNGIMƏ

Əz bəngimə, əz bəngimə,
Sevka sorə xəlatimə,
Sər doşəke, bьn orqane runьşti mə,
Sər kyrxale xwə bəngimə,
Sər namuse runьştinrə.

Gor: **Çьmoje Ə'çəm**, zь gynde Kələşbəge lь sər nəћja Ţaine.

Nьvisin: I. Maragulov u H. Çьndi.

ƏZE BƏŅGIMƏ

Əze bəngimə,
Sevəkə sorə xəlatimə,
Əze se çara ţəv rəvi mə,
Şəv hatьmə, ro barimə,
Qul u bənia əz nədimə,
Sər kyrrxale xwə bəngimə.

Əma, nəma, əma, nəmą,
Kəəьke dine!

Əze səre xwə nadьmə
Sər oroqan doşəke mala Nəvo,
Əze səre xwə bьdьmə sər doşəka
mala Hamo.

ƏZ NƏXWƏŞЬM

Əz nəxwəşьm;
Ţa dьgьrьm,
Roƶ ƶь roƶa xьrabtьrьm.

XANIJE BAVE DILBƏRE

Xanije bave Dilbəra mьn dy qatə,
Ele Dilbər, xwəde xьrav bьkə,
Nə şəva mьn şəvə, nə roƶa mьn roƶə,
Xwəzьla əze bьbjama təjrəki aţməçə,
Şəvək, şəve paiza bьhatama lь ba tə.

Got u nьvisi Ə'gite Əjlaz.

LЬ MЬN RABU BAJE VAN BEDƏRA

Lь mьn rabu baje van bedəra,
Lexьst səre ħəft aoqələra u bəglərа,
Kanije gynde mə bь kaninə,
Hər kanik dy ċəvinə,
Xyl bь xyle zərja mьn ķьşja bər kanije;
Dəstək çerrə, jək mьsinə,
Sər reka kani mənəginə,
Xorte gynde mə nu lawinə,
Əw ţaoqbure əçəminə.
Lo, lo Həso, əz gyndi mə,
Əz kəvodka sər xanimə,
Sər heline runьstimə.

QƏNŢƏRƏ

Qənţərə, xwəş qənţərə,
Nə çole dь mi janə
Nə dь rəvoke dь həspanə
Nə dь ķьşt u ķьşte dь kəwanə,
Heşin dьkə merg u cimanə,
Dərmane ţa u bawianə,
Ķe bьķьrrə, arzanə,
Ķe nəķьrrə, kori ꝑoşmanə.

KAVЬLE GYNDE MƏ

Kavьle gynde mə bь zьnarə,
Ķəwa gozəl zarə-zarə,
Ħəjfa mьn te lь we ħəjfe,
Qiz əsmərə, meri kalə.

Sьvəjə, syrra sarə,
Ķəwa gozəl dəre male zarə-zarə,
Ħəjfa mьn te lь we ħəjfe
Evarda radьze bər mere kalə.

Mьne xəwnьk dijə qemişnakьm
bezьmə gyhda,
Dənge hərə ķar u bare styda.

GƏLI BЬ GƏLI

Gəli lь bər gəli,
Sьbəjə, dьlda kyl dьķəli,
Xwəzi əze ķofik buma
Lь bər zəre Gyle buma.

Le, le, le, le, le, le,
Ħəjrane, mə mal barkьr lь zь waran,
Hestьred mə çəşьn, nagьrьn ţy baran.

Le, le, le, le, le, le,
Həjran, xialəta dja bave mьn əz kəєьkьm,
Nagьrьm ţy jaran.

Həjran mə mal barkьr zь Dəhuke,
Xwьzi əze sosьnək buma lь Gəwruke,
Dəma zьnьke ķocər ben bьnda bьgərrьn,
Hərək takək ћьсьnьn, le dabьn bər ķofika bəsruke.

Həjrano, bəsə tə kьr,
Kəsək lь mьn, tə nəma
Isal ћəft salə, əz hivja tə mam.

Də həj le, le, həj le, le,
Wəj le, le, le ћəjrane,
Tə zare ћəjrane,

Got: Şəmam Mkrticjan.

Nьvisin: I. Maragulov u H. Çьndi, dь wəxte ekspedisia 1932 sale, ja ky cubu lь nəћja Ţaline bь sərķaria prof, K. M. Ohançanjan.

BЬLBЬL

Bьlbьl, səd çari bьlbьl,
Çarəki ţybəkьrьmə, sond xarьmə,
Ţy çara, ţy çara danəjnьm baq u baqcənge be gyl.

Dyȧa dьkьm zь rəbe zorьn, xwəde tala,
Bəlki mьn hasьl nəkə zəwçanga be dьl.

Єija ko dьbem, єijake mьn,
Bь kakьl u kynçə
Ƶeda fьri çot kəwe sor narьnçə.

Həzar ћəft xwəzi lь wi ȧvdi, lь wi isani,
Bь єȧve xwə dьbinə, ķefa dьlke xwə dьzəwçə.

Aj Bьlbьl, wəj bьlbьl!
Əze cumə Dersьma zorьn,
Həta zьvьrim Dersьma zerьn,

Mьn di qizəkə bьz bь tьli, eəvi kьli,
Pəze mala bave xwə hurьk-ħurьk da beri·
Həre kəee, kylmale, kylmali, bav dine.

Tyje əzəpi jan bь meri,
Qələni jan bərdeli?

Got:—Həre kyro, kyrmalo!
Əze nə əzəpьm, nə bь merьm,
Nə qəlьnьm, nə bərdelьm,
Əze par vi caxi qiz bum dər mali babeda.

Isal kətьm ta u tela,
Dərguşe xwə dьħəzinьm.

Aj bьlbьl, aj bьlbьl!
Həre kəee, kylmale,
Mьne məmьke tə di bu,
Səd u bist çara dibu.

—Həre kyro, kyrmalo,
Kyri mali, mali bavi dino!
Tə məmьke mьn di bu,
Bь cь roz, cь nişani bu?

—Kəeьke, dine, roz bь mьn u tə bь şьli bu,
Baje zerьn lь sərda bu,
Xəfla bьşkoşka tə vəbubu,
Çote zərməmьke tə lь bьnda xyjani bu.

Nə bь qəntəre dь dəvə bu,
Nə bь surine mija bu,
Nə bь garane dəwara bu,
Nə bь rəve dь həspa bu,
Nə bь dьmse Haran Merdi bu,
Nə bь seve Xəlata bu,
Nə bь kakьle dь guza bu.

—Həre kyro, kyrmal dino!
Məmьke mьn həjə nə bь we nişanijə,
Məmьke mьn həjə kylilke dь kemjanə,
Heşin dьkə, merg u cimanə,
Dərmane ta u dь bawinə,

Ꝁia bькьггə bь ərzanə,
Ꝁia nəkьrrə, kori poşmanə.

Aj bьlbьl, səd çar bьlbьl!
Səre səbəbanə bьlbьl,
Əwe ky rabujə səre mьn,
Ranəbə səre gyre dь eijanə.

Got: Gençо Grigorjan, 40 sali, zь alije Sasune zь gynde Berde: nəxwəndi, nьha lь nəħja Aştarake, gynde Qərəçəlareda dьminə.

DƏLAL

Dəlal, dəlal, dəlal!
Alije zori mə bь darə,
Alije zeri mə bь darə.
Bьvьm xylame babe Məħməd Əli
Javaş-javaş, hedi-hedi, hьndьk-hьndьk,
Uşik-uşik hati xarə.

Sahake Nerso dьbe:
Bь inçiled mala məda,
Ky əz dьzanьm zь hərcar buke mьn jəkə jarə:
Jan Şuşanə, jan Əjşanə, jan
Əjnejə, jan Zəroka kofi xarə.

Zaro dьbe: – Bьcьm quce Diarbəkьr,
Ţasa səre xwə zь babe Fərmora
cekьm çotək nələ.
Xьzema poze xwə zera bьkьm hur bьzmarə,
Cьlucar kəzije xwəji rəş ərəbi—gəm həvsarə.

Dəlal, ħəjran, dəlala dьle mьn sjarə lь çənuje,
Hedi, hedi, javaş-javaş, uşik-uşik məşija
dəşta Bьşerije.

HATI KAVRANI BЬŞERIJE

Hati kavrani Bьşerije,
Kone rəşə bь kocərije,
Ani dani sər merg u kanije.

Xatun Zəjno go:
—Qərəwaşe, səri sər kyre,
Xwə bь xmlinə, gavək hərьn sər kanije,
Dəngbez hati sər kanije,
Dьben „Xorte Bьşerije bь Ǿjne“.

Xorte Bьşerije dьbe:
—Xatun Zəjne, əz nəxwəşьm,
Şara Bьşer ky zani rişi badьm,
Xorte Bьşerije, əz nəxwəşьm,
Ţa dьgьrьm,
Roz bь roza xьrabtьrьm

Be ħal bumə,
Nьkarьm qytinga bər pьşta tə hьlgьrьm,
Cawa bьm, cawa nəbьm,
Minani dəzgьrtinga çane tə cetrьm.

Xorte Bьşerije dьbe:
—Mə lь wi bani,
Tə lь wi bani
Nava mьn u tə zi şət u kani,
Əz ħəlijam, ty nьzani.

Dəlal, lawьko, dino!
Merdin bьşəwьtə bь pəlaxə,
Alik ţaqə, jək oţaxə,
Ǿəve xorte Bьşerije lejə
Ky işəv xatun Zəjno bьrəvinə.

Xatun Zəjno dьbe:
—Xorte Bьşerije, Merdin bьşəwətə mə bь çəhjə.
Sjare mala babe mьn gələk həjə,
Əw gьli, gotьn zь tə u ħəft babe tə zedəjə.

Go: Gençο Grigorjan

MƏMIJANE

Məmijane, Məmijane, Məmo,
Si kəţi dor ǝəmo,

Kyl ķəti ela Məmo,
Hazara jək ƶe nəma.

Məmijane, Məmijane, Məmo,
Əz hatьm tə bьbinьm,
Nьşane tə datinьm,
Məmijane, Məmijane, Məmo.

Got: Hovhanes Avetisjan, Ƶь gʼ̄nde Qoţure lь sər nəħja Aştarake.

RENGA ŞOŞE

Renga şoşe we ķьrkutə,
Renga şoşe we ķьrkutə,
Ķələş lawьke mьn, jəki bəƶьn ƶьravə şalvar sutə.

Kələş lawьko!
Wəki şərma xaj xydana nəbuja,
Mьne bьda ţəşia Muşe, kylia sьpi bьda du tə.

DƏ JAR

Də jar wərə, də jar wərə,
Də jar wərə, əz xəribьm,
Əz xəriba nə lь vьrьm,
Qənça xwəstьm, xьraba bьrьm.

QAZE

Qaze gotə ve wərdəke, go:
—Əme dajnьn, mergə, merge Təndurəke,
Həft sal ômьre ķotije mere təvə,
Əze sərе xwə dajnьmə Rьħina ćəvbələke.

Bəƶьna xəlqe dəlal kьnьkə,
Nola tarьћana bь gyрьkə,
Lawьko, səri dьle mьn u təjə,
Вьra gyndi, çinar ⱪina rьkbə.

Mala xəlqe dəlal, mala dərə,
Sing u bəre kəwa gozəl nola zozane,
Ələgəze, kanija əsilsərə.

Həft sal əmьre ⱪotije mere təvə,
Əze kyştьn, kyştьna xwə bьdьmə sərə.

Lawьko, dərde bəƶьna tə wərdəke,
Le dьxə syrra sьbe, baje ve şəbəke,
Kəwa gozəl danə ⱪotije mera, nola gameşe bьzьrkьri,
Meş u moz rahelьne, xwə bave ћərije, cə-mure, gərrinəke.

TƏ ƏZ XWƏSTЬM

Tə əz xwəstьm, nərəvandьm,
Tə əz kьrmə dəzmaləke zənde dəste xwə alandьm
Nava hər car male gynde məda єьkandьm.

BЬRA MЬRAZI BЬ DЬLBƏ

Вьra mьrazi bь dьl bə,
Вьra ture parse mьlbə,
Vьr nin bə, lь wəlate dur bə,
Вьra bьne tur ƶi qyl bə.

IDRE BAQ U BOSTAN

Idьre baq u bostan,
Ⱪərmanəke ⱪawa xwəra gьredьm dəste hosta,

Ķawe, kyre ape tə bebəxtə,
Wərə əze tə bьrrəvinьm bavem nav ћəsьnija
mala dosta.

Idьre we lь feze,
Ķəşiş, məllə ķətьnə reze,
Dəste kawa mьn gьrtьnə danə
Aqange ve ķareze.

WƏJ ÇAN

Wəj çan, wəj çan,
Əze hərmə dəşta Pьrsine lь wan gynda,
Cawa ķawa mьn xwə dьxəmьlinə gyl wьnda,
Wəj çan, wəj çan.

Məgьri, məgьri, şəmame,
Waxi məgьri.
Məlurinə,

Got: **Ruben Galstjan**, zь gynde Avane lь sər nəћja Aştarake.

LE QIZE

Le qize, ruşəşe, pénija dize,
Ķane qəwle paize,
Mere tə cu Vizame,
Ķəfile mere təmə,
Dəxala sər singe təmə,
Şəv dy roz ba təmə,
Əz səbra dьlke tə me.

VI ZЬNARI

Vi zьnari şəqə, şəqə
Mьn gyl cьni, tə kьrə baqə,

Ķe mъzginja ķələş ķawa mъn mъnra binə
Əze zerəki mômudi ƶъ anja xwə bъqətinъm
Təra bъdъmə çotə saqə·

Vi zъnari galə-galə
Mi dъķalə, bərxə balə
Bəlki xwəde ajke mъn de u bave təra nəhelə,
Cawa nəhъştъn sala isalъn təra bъvmə bərmalə·

GƏRMA HAVIŅE

Gərma havine qъƶə-qъƶə,
Heke dajnъm, hek dъpeƶə,
Ķi orta dy dъla, dy cêvada xəvərdə,
Xwəde əwləde bər dъle wan bъkyƶə.

Dъle mъn gərma ve havine,
Əze zerəki ƶъ anja xwə bъqətinъm
Bъdъmə kandyxtore sər maşine,
Bъra duke bъdə ķupe sər maşine,
Bъra mъn, ķələş ķawe mъn bъgihinə
Nəĥja Aoqbarane,
Bъginə bъn goşənge ve nъvine.

Dъle mъn, dъle şъkəva pəti,
Mъne kъrə nav nanəki ƶъ hъlati
Əze ķələş ķawe xwəra bъvъm
Səre maşine, ƶъ ķi wəlati.

TƏJRЪM

Təjrъm, təjre zъvъstane
Əze helinga xwə cekъm sər
meşənge Diliçane.

TY ƵЬ HƟVALA NƏMINƟ

Ty ƶь həvala nəminə
Wəjla waje, mьn xəribe
Xəriba Çьzire,
Wəjla waje, mьn xəribe,
Kəvьre bьne bire wəjla waje
mьn hesire.

Xanije bavo Ⱪolkmьşke,
Teda dьkьn krtinije mrişke,
Bьra gьredə pьşta xuşke.

Cь kaninga dor bь qьçi,
Çote xəzala bər xarьçi,
Xwəzьla mьn wi əvdi be,
Cəva diti, dьl zəwьçi.

Vi zьnari mьn di si kьr,
Bьşkoşk vəbu sing sьpi kьr,
Ħəta ⱪələş lawke mьn ƶь
wəlate xəriba hat,
Fəlqə gylja mьn jək rəş kьr,
jək sьpi kьr.

BƏRFЬM

Bərfьm, bərfa vi hьlani
Ħəljam, nəħəljam av mьn nanin
Əze bьvuma qəjtana cəpə rişe bьⱪətama
Bənda surəte tə, mevani,
Sьbe ravə, ooqr xerə,
Wəjla waje, mьn hesire.

Wəj dəfcingo, lь dəfe da,
Bьre pьşt gьreda
Wəj la waje mьn xəribe.

Xərib hatьm,
Waj la waje mьn xəribe,
Sjare xəribe gynd wərhьtьn.

Xanije bavo ķortə,
Dьlapa şortə, şortə,
Xərib nəgьri, zóva xortə.

Xərib bьrьn, bьrьn
Pьşt ħəft gьrda wərkьrьn
Səre xəribe dərzi kьrьn,
Wajla waje mьn xəribe.

Nьvisi: Bondoje Həso, dərsdare gynde Saribulaxe, lь sər nəħja Axte.

HIVA GYNDE MƏ HIVA ZƏRƏ

Hiva gynde mə, hiva zərə,
Sing u bəre xəlqe dəlal
Notla sinja qəlakьri
Şiv u taştıja lawke mьn sərə.

Hiva gynde mə hiva sava,
Tьlja mьn ćóve de u bave mьnra hərə,
Ķoti, şьndoki ħərami pьnti mera kьrə zava.

Tə ćóvrəşe, ħəva tьri,
Mьne ħəft sala qyrrьxkьri,
Ķoti şьndoke pisi ħəram
Hati xwəra bьri.

Got: Zybede Qəjməs.

SЬBƏJƏ

Sьbəjə,
Sьbə mьn vənabə,
Dənge qaza, səwte qylьnga, bəsťe bьnja mala mə zəlal nabə,

Əz mərume xwəde dькьm, nakьm,
Ķawa gozəl paşьla ķoţije şьndoje mere xwə ranabə.

Got. Ə'gite Əjlaz.

XƏZALA MЬN

Xəzala mьn zь kona, kone peşьn,
Dьle mьn zərjada, zərikə ķəskə heşin,
Zərije, xazьla dəve mьn xar u xəte,
Nava sing u bəre tə bьķəta.
Xəzala mьn, zь mala, mala ţəkə,
Dьle mьn zərjada, zərikə sorə eəv bələkə.

HƏRE KЬNE

Həre Kьne, Kьne, Ķьna mьn,
Kьne mьn govəndeda dibu,
Kьne mьn govəndeda dibu,
Mьn di ţəməzi seri spi bu.
Ķьna mьn wərdək bu,
Zь mьn fьrri bu.

Həre Kьne, mьn govəndeda naskьr,
Mьn di ţəmzi, Bəso nas kьr,
Kьna mьn wərdək bu,
Gol xьlas kьr.

Got: Nəçife Ţəmьr.

ŢƏMIJA MЬN

Ţəmija mьne lь təvə,
Hərge ty mer dьki,
Nəstinə kalə, kale rubərdaji,
Bьstinə xortəki caxe hewane xwəra,
Ţəzə bəre sьmela xudaji.

Mərume, mərume,
Avarəşo şəl madani
Ty şəre bьdə dora ţьfţike Sьlemani,
Qyrənga gədə l'awьke mьn, qyrəkə spi bu,
Tələ bəxte mьn porrkyrra xwədera,
Wəxte dəste xwə kьre,
Qyrənga rəş dərani,
Mərume, mərume.

Got: Nəçife Ţəmьr, 46 sali.

DƏRDE DЬLE MЬN

Dərde dьle mьn, nə ţy dərdə,
Bər sərja mьn kəvьrə, doşəka mьn ərdə,
Ķoti şьndoke mere mьn,
Sond xarijə nava şexan u mələda we mьn
bərdə.

Dьle mьn kaninga sərgьrti,
Kьli ķoti şьndoje mere mьn,
Ţəvi ķome şexan u məllan
Dəst nьmeza xwə kьr sərgьrti.
Surəte mьnə sorə:
Ƶь gyle, ƶь gylave,
Şьndoje mera surəte mьn ramusajə,
Dəve wi şorr bu, surəte mьn əvdala xwəde
dьqəlьşi.

Got: Nəçife Ţəmьr.

ƏZE NAZЬKЬM

Əze nazьkьm, nazdarьm
Nьzanьm, nazije xwə lь ķekьm.

Kavьle gynde məda dəwatə,
Ķotije mera, darəkə zənda zərdajə,

Əze nькarьm qole zera bər anija kəvər cekьm:
Nə deja, lь dekьm,
Nə bavə, lь bavekьm.

MЬN NAZЬKE

Mьn nazьke, nazdare,
Əze nazьm, nьzanьm
Naze xwə bь ke kьm.

Ꞑə dejə,
Lь dekьm,
Nə bavə,
Lь bave kьm.

Nə bьrajə,
Lь bьre kьm,
Əze disa naze xwə,
Ꝁoti şьndoje mere xwə kьm.

Əze dəma dьne ţaqeda bərzer cubum,
Pirə dajka mьn, rasti mьn hat bu,
Go:—Be xaje, be xydane, bę ƶe tьrse,
Evarə, məqbərijə, səħət nive şəvejə,
Ha malək ƶь male çinara ha ƶь ky teji?

Mьn go:—Pire, mərume, ꝁəftəra ħərame,
Ħьrꞇa gəljane, duri mьn hərə,
Əze gələki tə rəzil kьm,
Əze sьbə nava roƶe,
Dəste gədə lawke xwəji ꝁawi, ꝁybar, bьgьrьm, sər singe xwəji zəri, zərbab bь gərrinьm,
Əze disa gədə lawьke xwəji ꝁawi ꝁybar nava həvalada şa vərre kьm.

Got: Ə'. Əjlaz.

DIN HAJ DINE

Din haj dine, din haj din,
Din haj dine, zalьme dine.

Dine zь male dəlujan
Şəmamoke zь nav pəmbujan,
Dəst bьgьrьm, hərmə rujan.

Din haj dine, din haj din,
Din haj dine, zalьme dine.

Got: Misak Avetisjan, zь gynde Avane, lь sər nəhja Aştarake.

SINƏM

Sinəm koca xwə bь re kьr,
Əw xwə mabu şuna wara;
Runьşt kofia xwə greda,
Bərda şьrrьke gyhara,
Dькьm Sinəme ramusьm,
Gynə stuje həvalan.

LE BЬ GYLE

Le bь Gyle, le, le!
Le bь Gyle, zare Gyle.

Le bь Gyle, hivə vajə,
Şəwqe dajə malajə.

Le bь Gyle, le, le!
Le bь Gyle, zare Gyle.

Got: Zybede Qəjməs.

BANGE ƏLƏGƏZE

Bange Ələgəze te fikə, fıkə,
Kylmale, ta bь dərzia binə,
Bьrine dьle mьn dərzikə.

Kylmale, gynde Dodo gь gəlinə,
Cote zər məmьka ꞓəvķaninə.

Kylmale, tə cьma pəj nyxsane
ķotije mere xwə,
Mori, mrçane zər daninə.

DƏ JAR, JAR

Də jar, jar, jər!
Həçi, qyrba sьbə, sьbə nabə,
Kylmale, dənge çotə kəwe gozəl,
zəlal nabə.

WƏJ LE, LE

Wəj le, le, le!
Kylmale dьci, teji qə dəj naki,
Agьre kyla Muşe ħəft sala mala bave xwəki.
Də bəsə, pari çer, çəgəre mьn majə, xьrav nəki.

Got: Şəbabe Ə'lo, 60 sali, ʑь gynde Qylibəge lь sər nəħja Vaqarşapate.

ƏZE SEVЬM

Əze sevьm, seva tərrьm,
Qərəfьla panzdəh pərrьm,
Gava kəwa gozəl nabinьm,
Qydume coke mьn ţynə pe bьgərrьm.

QASMALIJE

Qasmalije van gənьma,
Həspe Həsonge mьn səkьnjə lь sər sьma,
Mьne bala xwə dьdae şinəke kətijə nav zьna.

BARAN BARI

Baran bari sər şilana,
Bьra kəvьr bьbarə dər çinara,
Həca orta mьn u kəwa gozəl fəsadi kьr,
Bьra həft sala bьkьşinə zana van dьrana.

Got: Gəvəza Aqo, gynde Poşte, lь sər nəhja Aqbarane.

DЬLO MƏRUMO

Dьlo mərumo, mьne gylək ani dь gyl-gyland,
Surəkə bazar dora gyle xwə dьfьtьland.

Əz gylьm, gyla bər bь romə,
Əz maşoqa lawьke cemə,
Sərdьlka, sər dьle gələka mə.

Zь kələş lawьke xwəra həzar həfsьdimə,
Əze kyndije, koti merara arzanəkə bər ave mə.

Əze disa dosta lawьke cemə,
Əz bərdьlka lawьke cemə,
Əz nьzanьm, əze bьvьm rьsq, qьsməte kemə.

Gədə lawьk zera go:
—Kəwe qyrba, cəve bələk cəve tənə,
Dora qaşe cəva, cəve bələk bь syrminə.

Kəwe zera go:
—Kələş lawьke mьn, notli şьvane, şьvane ha bь cijanə,
Əz nьzanьm, janga mьn, boşə befəjdəjə.

Gədə lawьk zera got:
—Ramusana qiza be fəjdənə,

Ramusana buke sərе sala,
Qıze cardə sali, əw zi bəxt u talə rastgələjə.

Gədə lawьk got:
—Kəwa mьn hatijə, xwə mьş-mьşand,
Qəjţana se verşoke dora dere sьpi pe dьnəqьşand,
Cawa tə nav çerr çəgəre mьn ħərьşand.

Kəeьke go:
—Əze gazi dьkьm, dənge mьn naje,
Dənge mьn ķətijə syrre ve sərmaje,
Ķələş lawьko, əz bь qyrba,
Səre mьn ķətijə qire ve bəlaje.

Ķələş lawьke mьn hatijə,
Ramusanəke zь zər məmьke mьn dьxwəzə.

Ķələş lawьko, əz bь q rba,
Əw jək zь mьnra qə ker naje.

Əz gylьm, gyla vi kəvьri,
Syrra havine zь xwəra bьri.

Gədə lawьk go:
—Mьn zь távi, təjroke bьhare qorьx kьri,
Táva havine lexьst, syrra paize zь xwəra bьri.

ƏZE CЬ BЬKЬM

Əze cь bьkьm male ve dynjae,
Male dynije məra qə ker naje.

Əze ķətьmə dəste ķotije mera,
Səre mьn ķətijə qira ve bəlaje.

Gədə go:
—Kəeьke, dьle mьn gərəma ve havine.

Ləma ty dьvezi: „səre mьn ķətijə qire ve bəlae“,
Ysanə, ty zi mьnra qə keri tьşki naje.

Əre kəeьke, evarə caxe ħənəka,
Єьre vexə, dajnə sər van ʁetəka.

Paizə, zə́ve təzə hərə male van xəzura,
Jare wan kəꞓьka we bьsəkьnə lь bər dər-
ge, dora van kyləka.

BƏJAZE

Bəjaze, ha Bəjaze,
Ꞓə́v bələke, qybə qaze,
Də ty wərə nava sing u bəre
mьnda raze.

HƏJ LЬ DЬLO

Həj lo dьlo, xwəli lь təbə,
Sər qize xəlqe bəngi nəvə,
Bьra kyştьna tə həvə,
Ꞑoşmania tə tynəvə.

Dьle mьn, dьləki kyli kovanə,
Ꞑьzka sər dьle gələka mə,
Səre mьn qə zь mьze, dumane
xali nabə.

GYLE GOTIJƏ

Gyle gotijə ve rьħane,
Stuje mьn rьqa tə xari şəngə,
Ç je Gyla mьn zьnarəki hasejə,
Qəjaki zə́f dəvtəngə.
Mori mrçane Gyla mьn,
Cawa sər singe kəvər,
Kьrjə həwar, dəngə.

Gyle gotijə ve rьħane,
Nьzam, əz ꞓь bezьm, cь nəvezьm,
Lawьke mьn cujə çije xərib-xəribstane

Nьzam, əze dərd u kyle xwə,
Ņьzam зь kera beзьm.

Həre lawьko, dьle mьn kyli xəmi
bь brinə,
Hərce navbəjna dy dьla xəbər bьdə,
Ajke mьn зь wanra qə nəminə,
Şьve zu ravə, bəli şirьne dьle xwə hьlinə.

Got: Əjoje Şəmo, 72 sali, nəxwəndi, dьminə lь gynde Həko lь sər nəhja Țaline.

Nьvisi: Zəjnəva Ivo.

GƏLI ĶUR BU

Gəli ķur bu, əz dakətьm,
Qьci hur bu, peda kətьm,
Ə cьqa bьlьnd fьrım,
Həqa alcax ķətьm.

Əz bəngi bum, əz bəngi bum,
Sər doşəke, bьn doşəke runьşti bum,
Sər kyrape xwə bəngibum.

LO, LO DЬLO

Lo, lo dьlo, xwəli tə bə,
Ty ty kəsəki bəngi nəbə,
Bəngi dьbi, xwə bəngi bə,
Aqrija paşьn, poşmanika tə tynəbə.

DЬL HƏJ DЬL

Dьl həj dьl,
Gədə, xazginije mьn
Mala bave mьn runьştьnə,

Əz dəjn nakьm,
Ty tyzbija bьkşinə,
Təra bь morikьm,
Mьn dьrəvini, bьrəvinə,
Na rəvini ty dьzani.

Got: Nəsifa Bəjro, 22 sali, ƶь Wane hatjə, nьha lь gynde Əşirəbate dьminə, nəhja Aştarəke.

1934 s. Aştarak.

DƏRDE BƏƵЬNA TƏ

Dərde bəƶьna tə xanьme,
Nola şьmam danə sər taqьme,
Əz damə kaləki hərьfi,
Həta sьve pьşta xwə dьdьme.

GƏLI ĶUR BU

Gəli ķur bu, əz daķətьm,
Ve xatune alcax ķətьm

Vi zьnari şəqə-şəqə,
Mьn gyl cьni, tə kьrə baqə.

*
* *

Əz krase şər xwə nakьm,
Hərse məhe paize, bьhare
Əbur nakьm.

Əz krase cit xwə nakьm,
Xaniki ķawa xwəra cekьm lь Manglise,
Dəri lexьm dare guze.

Nьvisi: Bondoje Aso.

HIVA GYNDE MƏ DƏRĶƏTIJƏ

Hiva gynde mə dərķətjə,
Hivəkə zərə,
Qorьx gьrtьn, danə bərə,
Hiv cu ava, paşe wərə.
Əz xəriba nə lь vьrьm,
Qaleieəka bər kəvьrьm,
Qənça xwəstьm, xьrava bьrьm.

NƏWERЬM BEM

Nəwerьm bem,
Hьrco malə,
Səki harə,
Re bərwarə,
Cəm eьranə.

HA DI BU

Ha dibu, dibu,
Xelija serl sьpi bu,
Mьn rəvand, zьna bi bu.

HA NAS KЬR

Ha nas kьr, nas kьr, nas kьr,
Gьstila xwə ţьlije nas kьr,
Ceri tə kьr,
Xwə xьlas kьr.

DƏ LE, LE RЬHAŅE

Də le, le, le Rьhane!
Kyla dьle xortane.

Mala Rьħane dy re,
Bər ǝəme Xamure.

Rьħan cujə dəşte,
Səpəta rexe pьşte,
Kyla dьle xortane.

Nьvisi: Bondoje Aso.

ERE, KONDƏLƏ RƏŞE

Ere, kondələ, rəşe dəma dьn hat byhyri,
Əze nəxwəşьm, naxwəşe ħəfte sali,
Də bьra xwəde bьbьrrə qьsme zьne sale isalin,
Cawa gavəke ķeləka mьn nasьţьri, naţabьti.

Tə lь ǝə́va, lь bru bьzanga,
Təje mьn ħərьmandijə nan, av u xəwe van bərbanga.

Lawьko, qyrba!
Tyje dьci, mьn bir nəkə,
Seva sorkə, ŋaxьla xwə kə.

Həci gava wəlate xərib, xəribstan,
Əz ə́vdala xwəde dьķəvьm bira tə,
Dərxə, binkə, dur u nezik ħəmu jəkə.

*
* *

Lawьke mьn kyre dejə,
Dəlale mьn kyre dejə,
Səkьnjə sər ǝə́la çehjə,
Beşmert sьpi, car sev lejə.

Həre lawьko, ķyda həri!
Gav u səħət dina mьn lь təjə.

Lawьko, qyrba!
Ǝija bьlьndə, tə navinьm,
Əze səbьrəkə dьla lь ķy binьm,
Də ty ķaoləzəke sala isalin, mьnra bьşinə.

Əz bьxumьn,
Kavьle wəlate xərib xəribstana:

Hedi, hedi dьle xwə pe bьɣapinьm.

Lawьko, qyrba!
Male mə, çinare male wə bujə,
Orţa mala mə u təda akuşkə, pənçərə bujə,
Hərci gava єəve mьn kələş lawьke mьn kəta,
Mьn ţьre maşoqe dy dьl, car єəva,
Kavlije gynda əz u ty buna.

Kəєьke, kylmale!
Əz nəxwəşьm, wərə sər mьn,
Qirin bьkə ryhe be bər mьn.

DAJE DILE

Daje dile, əskər hati hьngi dьngə,
Nə əçəmə, nə fьrьngə,
Şuşəka dьlke mьn şkəstijə, dərzije çəbьr nabə.

Ro dərkəţi ƶь alije Xərze,
Şəwqa xwə da pasьra mera dor mərkəza.

Hati єьvike ve səvate,
Fьri dani sərke tate,
Xwəzьla mьzginikə xere ƶь mьnra bata,
Bərdana ƶьna bь mer, bu ədəţə.

Lь mьn dərkəti mьƶ u bь moraze,
Lь mьn bərfək-baranək hur-hur bari dora gaze.

Lь mьn hati syrra ve dəvcia
Lexьsti Basura mira, xan u mane dь gьrtia.

Got: Hovhanes Poqosjan, ƶь gynde Avane, lь sər nəhja Aştarake.

WƏRƏ DƏLIL

Wərə dəlil, dəlil, dəlil!
Nəxwəşьm Goze, nəxwəşe bь nьvine.
Çinge mьn, xəlqe dəlal dajnə Ələgəze, səmta
ve kyline,

Bьra aoqrija mьn u tə navə,
Aoqrija Məme u Zine.

* * *

Bərmali, bərn ali,
Lawьko, ty malxyeji,
Əz kəvani.

Ķavlije gynde mə kəvьr gəwrьkə,
Ķəfəne mьn bьķьrr zь dьķane,
Ava mьn bь dəste xwə gərm bьkə,
Də wərə, bərmali, bərmali.

Əze nəxwəşьm, nəxwəş,
Nəxwəşe bьn oroqane,
Çinge mьn dajnə Ələgəze ve zozane,
Dəste mьn ıro tə navə, tə xəzale
Də wərə bərmali, bərmali,
Bərmali, tə əz ħəlandьm.

Got: Şəbabe Əlo, nəxwəndi, zь gynde Qylibəge lь sər nəħja Vaoqarşapate.

LE, LE ĦƏLIME

Le, le Ħəlime, dine, ty xwədeki,
Ty çьhe mьn lь əjwana zor n ceki,
Çote zər məmьka qəwatia bər taşteki.

Də bė wərə, wərə Ħəlime,
Kьras sorə, toq heşıne,
Ramusana Ħəlime xwəşə,
Cawa mьlħəme dajnə sər bьrine.

Mə Ħəlim di bu bьnja dere,
Mьn qiza mələ nas kьr bu
Bər şəvqa stere.

Əze Ħəlime bьrəvinьm
Bavezьm bəxte Fətaħ bəge mire Xərzan.

Də wərə, wərə Gyle Bəjaze,
Sьvьka male, gərdən gaze.
Həlim, ty wərə nav sьng u bəre mьnda raze.

Həlim, ţaoqa zori, nə ty ţaoqə,
Ţaoqa zeri xwəş qonaxə
Ţəoqa nave Rьħan navə.

Əze Həlime bьrəvinьm,
Nьzanьm ķa cь caxə.

Wərə, wərə, Həlime,
Ķьras sorə, təq heşine,
Zь dьne aləmra tьrşə
Lь mьnra şьrine.

Got: Manuk Harutunjan.

BƏZЬNA GOZE

Bəzьna Goza mьn zьravə; dara ve ləjlane,
Cəvə rəşə, zь kьldane,
Bəzьn zьravə zь gьredane,
Gylije we ysanьn,
Nola şrite kone Ţəmьr paşaje mьli,
Mərьv dьle xwəra vəgьrə bər ćəme ve Həjrane.

Gozəle, əze nəxwəşьm, pьrr nəxwəşьm,
Əze ćəv, bruja tə vənakьm,
Se roze dьnjalьke boş, bətalə,
Ķəsəkira nə dumanijə,
Mьn u təra nadьminə,
Wərə ķeləka mьn rune,
Əz u tyva eməke bəre paşe lь həv ħəlal kьn.

Gozəle, əze bьmrьm roza cara,
Kəvьre səlima mьn binə zь xan bəjara,
Le ķeləka mьn te qirina Goza malxьrav çote jara.

Goze, əze bьmrьm, roza inja,
Kəvьre səlima mьn binə zь axpine,

Əbinia mьn u Goza malxьrav ysana,
Nola əbina Məm u Zine.

GOZE MƏRUME

Goze mərume, əze nəxwəşьm, pьrr həlakьm,
Cьma єəve bələk ty mьn vənaki
Dьnjalьkə bətalə,
Ty kəsira nədumanijə.
Mьn u tərа nadumaninə,
Dəlilьm, dəlilьm Goze!

Goze, əze nəxwəşьm,
Nəxwəşe ve havine,
Çije mьn bьgyhezə alije ve kyline,
Də ty wərə dəzmale sər mьnda hьldə, bьkə
bawəşine,
Dəlilьm, dəlilьm Goze!

Goze mérume, kəvьre bər sərija mьn bínə
zəvija mə axpine,
Əze bьmrьm roza inije,
Gyne mьn stuje de u bave təvə,
Ty єəva kьldə, bьska badə
Kofia rьvsan u drava sər anija kəvərda xarkə.

Mьle xwə bьdə mьle branə, pьzmama,
Єəve bələk hesьra məbarınə,
Wərə sər məzəle mьn
Dьnjalьk bətalə,
Ty kəsira nədumanijə
Mьn u tərа nadumanə.

Got: Basoje Bəkьr.

HAJ DƏLIL

Haj dəlil, haj dəlil, dəlilьm Goze!
Əze nəxwəşьm, nəxwəşe navi çija,

Səre mьn əvdale xwəde nagьrə nava çijan
u bəlgijan
Bьra ve sьbe həbuja çotə tase aved kanjanə sar.

Goze, mərume, əze nəxwəşəm,
Dьmьrьm roza inije,
Çinge mьnə xwəva dajnə xanə-mane zorьn
şane-şine,
Qasəke bər sərija mьn əvdale xwəde runi,
Meş u moza durkə, bawəşinə.

Təmina mьn təvə:
Gava əz dьmьrьm, çote ga binə gьredə,
Gьredə ərəbe, kəvьre bər sərija mьn əvdale
xwəde binə, zəvija bьnja mala ve axpine.

Dəlilьm, Goze, dəlilьm!
Goze mərume, bəzьna lawьke mьn kьnə bь
ərdera,
Bəznəke əze cekьm dь qьrmerra,
Gədə lawьko, səre mьn qyrbana səre təbijo,
Təmina mьn təvə, bərdəre mala bave mьnra nəcə,
Nəzəra de u bave mьn xьravьn bəzьna təra.

Got: Qanate Manno, 30 sali, zь gynde Həko lь sər **nəhja Taline.**

XWƏZЬLA ROZA XWƏSTЬNE...

Dərdo, xwəzьla roza xwəstьne,
Nə roza ve bьrьne,
Sing u bəre xəlqe ţeli dəlal ysanə,
Mina tьrije Həştərəke, Uşəgane xal kətьne.

Mьn mərume xwəde dьkьr
Ramusanəke kəwa gozəl kərəm bьkьm.
Agьre kyle, bəjta oçaxa bave kəte,
Tə cawa evarda əz animə, hale kyştьne, ve
mьrьne.

***

Dərdo, dərdo, Bəjaze ha Bəjaze,
Bəzьna ƙawa mьn iskələjə,
Də ty ve sьbe bьsəkьnə mьqabьle mala məjə,
Əvintja dьla zь xwəra gotjə,
Xen zь əvinja mьn u təjə.

Got: Şьƙrije Ţelo.

LE WAJE

Le waje, waje, waje;
Ele daje, dəlile,
Bəzьna Qulixane kyrape mьn kylilka ve zozane.

Bəzьna dəlale male kylilka səre ve zozane,
Də mьn go heşin dьkə
Zozanə, zozane dəve Ƙьxije.

Dь xera mala bь xwədera,
Wəze dərgistia Qylixane kyrap buma,
Mьце cənd saləka qole zerra bьƙyta bər
ƙofije ve kьtane
Wi məţəd, wi məţəde,
Məţəd hatjə səre mьn ţənera.

Kavlia gynde mə dəwətə,
Ƙoti, ҏьntije, şьnduke mere mьn,
Darəke qəvza mori mьrçan dajə,
Dəste mьn ҏorrkyrra xwəde nəgьrə,
Wəze qole zerra gьredьm bər ƙofi ve ƙьţane.

Məţəd, ha məţəd,
Bьra mali, gyndi, çinar bezьn,
Həta əz ҏorrkyrra xwəde xwəşbьm rubare
dьnjalьka mə.
Ţy çari kyla Qylixane kyrap
Zь qawane dьle mьn dərnaje,
Məţəd, ha məţəd....

Got: Coloje Xydo.

BƏƵЬNA QYLIXAN

Bəƶьna Qylixane kyrap kylilka ve zozane,
Heşin dьkə dəşta Anatolije dəv arane.

Xera mala xwəde dərgistia Qylixane kyrapi xwə buma,
Mьne cənd saləka bona xatьre Qylixane kyrape xwə,
Qole zera bьda bər kofije ve kьtane.

Bəxtə tale mьn sewije,
Bəxte mьn Qylixane kyrap kətjə dara ve dьrije.

Xera mala xwəde dərgistija Qylixane kyrape xwə buma,
Mьne cənd saləka hьlda qare ve hewije,

Got: Ţ. Usьv, ƶь nəħja Ţaline.

DƏRDO, DƏRDO

Dərdo, dərdo, dərdo, dərdo,
Ţərəse dərde dьla əz danim,
Ty soli, əz pə́nimə,
Kavьle gyndada xəbəra ty dьvəƶi,
Xəbəra dəve mьn ninə.

Dərdo, ţərəse, əze ve sьbe Є́ə́va dьnerrьm,
Є́ə́və cəndьn!
Kylmale, əze ve sьbe Є́ə́va dьnerrьm,
Є́ə́və cəndьn,
Qaş qələma, byry bьƶanga
Hafa surət kьr govəndьn,
Xaləke sing u bəre ķawa gozale,
Həft ķəşişa danzdəh mәlla ţəv xwəndьn.

Dərdo, wərə dərdo, dərdo!
Dərdo, dərdo, mərəze
Ţərəse lь mьn ħafa gьre dəşte ve zozane,
Lь mьn xwəş te ķalina mije stəwьr
Səwta Berivane,
Həgər pьrsa rastije ƶь mьn dьki,
Van Є́ə́v byrije bələk gələk ƶьne mera

Aninə bər bərdane,
Dərdo, dərdo, dərdo mərəze.

Go dəngbez Basoje Bəķьr.

DƏRDO

Dərdo, həjle Şəbabe cumə Parsina kavь1
hərcar male van ləwanda,
Həj le de bave cumə Parsina kavьl
Hərcar male van ləwanda.

Də xəlqe ţeli dəlal, xwə xəmlandьn:
Qotьka, finoa, ћьmaila van bazbənda,
Də bьra xwəde de u bave mьnra qə hьlnədə,
Də cawa nədabum, xortəki cardə sali,
Mal bь gynd, ћəft saljeda dьle mьn te həbu,
Damə qonçьke bьzije kərrə şьvane male,
Na wəllə, səv xatьre car kəpeke dəwləmənda.

Məgьri, lo məlubinə,
Hesьra sər surəte sorda
Lo məbarinə,
Şəbabe dine xwəde rómə,
Xalьq ķərımə.

Dərdo, həj le Şəbabe xəjdimə tərə xəbər nadьm,
Həj le de bave xəjdımə, tərə xəbər nadьm,
Şóre bьşinə, tərə rişja badьm,
Mьn óvdale xwəde sondəkə
Ysa be fьtja bь sond xwərıjə
Sər cóve bələk, deme gyli, dəve bь ķənra
Dəste xwə sər gərdəna zərə zər bərnədьm.

Məgьri lo məlubinə,
Hesьra sər surəte sorda lo mə barinə,
Şəbabe dine, xwəde rómə
Xalьq ķərimə.

Dərdo, həj Şəbabe çumə Parsina kavьl hər-
car male feze,

Həj le de bave cumə Ƥarsina kavьl hərcar
male feze,
Qaz u qylьnge merga mələ kətьnə reze
Də bьra xwəde de u bave mьnra qə hьlnədə,
Də cawa nədabumə xortəki cardə sali, mal
bь gynd,
Həft saljeda dьle mьn te həbu.

Damə qonçe pise mera, dari karnexe,
Saverri qole, cime dəve kyləke, atrosi
Mera, sьbe həta evare sər singe kəvər
Dьrezə qənde, gəmare, ave, xьlinke, ve gilaze.

Məkə, məlubinə,
Hesьra sər surəte sorda məbarinə,
Şəbabe dine xwəde rómə,
Xalьq kərimə.

Got. Təjare Mamo.

KЬLAME ZARTIJE

LURI—LURI

Luri, luri bərxe mьn lawo!
Tə nólin te, mьn xəw naje,
Əze bər səre brindare mala bave
xwə ķətьmə ţaje,
Dькьm, uakьm ÿьlţe mume,
Qənde şəkьr ķəw le naje.

*
* *

Luri, luri,
Nave lurka mьn Avasə,
Mərţəla pьşte zivə xasə,
Lurka mьn ranaze,
Єóv kьr xasə.

KYRRO

Kyrro, əz qyrbana çane tə,
Həko çi mьsķəne tə,
Ţьflls çije saveta tə,
Gymri çije aveta tə,
Rəwan çije saldatia tə.

KYRRO, KYRRO

Kyrro, kyrro, kyrrani,
Kəvьr avit kəwkani,
Єóve kəwe dərani,
Xwəra kьrə merani.

ЄELƏK

Єeləka ƶь golьk,
Ķətijə merga bь şolьk,
Ƶan leķətije, eş le ķətije
Ķa golьk?

HURЬK—HURЬK

Hurьk—hurьk bь reda,
Nava gyl u gihеda,
Ҏaşьla gəde xəlqeda,
Go:—Ҏiso, hərə weda.

HEKLA—MEKLA

Hekla, mekla,
Calьm cekla,
Həstuje kəwe
War duzaŋe,
Єəplamьƶo,
Alьngьƶo,
Xyl—xyləjə,
Bisti təjə.

LE, LE

Le, le, le kəєьke!
Gyra lьnge ŗurєike,
Xal, xəzure, mer kucьke.

ҎALƏJO!

Ҏaləjo, ŗaləgьro!
Ķerəndia dəste tə zəngьlo,
Wərə merga mala bave mьnda
lexə əşq u dьlo.

Palәjo, pale dase!
Dasa xwә bave çiki base,
Wәrә bәr qәrәfila mьnda raze,
Әze turьk hьldьm, hәrmә parse.

SINGE ZӘR

Singe zәr, singdana zәr,
Morije beşin ţәv nьqьşi,
Dьle xorta sәr ħәrьşi.

Porke sori xoxyli,
Dora fino fьtьli,
Gәdә hati bьhyri,
Ķәrba fino dьmьri.

Got: Didara Ә'mo.

Kyrro, sәre mьn bәr sәre tә,
Ķәşiş, mәllә ķәre tә,
Bazarçyx әskәre tә.

KYRRO, SӘRE MЬN QYRBA BЬBӘ

Kyrьko, sәre mьn qyrba bьbә,
Bәre mьn qyrba bь bә,
Ha sәr xanija ba bьbә,
Dizьk ţьzi dén bьbә,
Dajka pir çan bьbә.

GӘVӘZ

Gәvәz dajka mә şәşa
Dendьke qawьn, zәvәşa,
Dәrmane dьle nәxwәşa.

GƏVƏZ

Gəvəza zər,
Zer bəranbər,
Ziv dy sər.

ЄƏME QƏJMƏS

Єəme Qəjməs xuşə-xuşə,
Kəvьre orte tuç qyrьşə,
Bəzьna tə đurva kьfşə.

DƏNGE TƏ

Dənge tə Dəglxane te,
Rьngə-rьnga sjara te,
Dənge mə sər xana te
Zine mala xala te.

Got: **Didara Ə'mo.**

DƏSTMALA TƏ

Dəstmala tə gyl, gyli,
Lь sər dəste mьn fьtьli,
Həjrana tə wi dьli.

Dəstmala tə bələkə,
Sər mьle mьn bu xələqə,
Dьnia cərx u fələkə.

Dəstmala tə heşinə,
Mьn kьşand bin bь binə,
Mьn vəkьr, tьştək ninə.

Got: **Ləwande Ə'vdo,** 60 sali, nəxwəndi zь gynde Pampe lь sər nəhja Aqbarane.

ƏZ GYLЬM

Əz gylьm, gyla ƃaq̧a,
Nav dəsmala şəkьr Balə,
Dəlala dьle Rəşit Sala.

HAT KAVRANE ŢŢUNE

Hat kavrane ţţune,
Hewьri dora Mьsьre.

Hat kavrane ħьnara,
Hewьri dora zьnara.

ĦƏSƏNE PIRE

Ħəsəne pire,
Cu neɇire,
Dəst kьrə çeve
Ħyçe ķətə bire.

WƏJ, WƏJ

Wəj, wəj dize,
Wəj, wəj dize,
Mьn diz ķьri ləpə hri,
Mьn dajə sər agьre,
Ha zь nəzəre ɇəml fьri.

ɆƏMO

Ɇəmo, ɇəmo
Ɇəme Ƥaje.
Ɇəm dьķьşə
Dəng ze naje.

KƏЄЬK

Kəєьk cunə məndьke,
De qyrbana rьndьke.

LURI, LURI

Lurka xwəra blurinьm;
Luri, luri, luri,
Qasəke xəme dьle xwə bьrəvinьm,
Lur, luri, luri.

ƏLƏGƏZ

Ələgəz, xweş Ələgəz,
Ələgəz єijaki bьlьndə
Le ţьzinə sosьn u gylə.

LЬ BƏR DERI

Lь bər deri єə́ve mьn lь tə bu,
Lь sər kyləke єə́ve mьn lь tə bu,
Gьredana ʑə́ra mьnə gəvəz para
vəbu,
Wəj eţime, ћəmu qəlpe mьn u tə bu.

WƏRЬNƏ ƵƏƵIE

Wərьnə ʑəʑije, ʑə́ʑije,
Ƶə́ʑi ninə, ţəm tomastə,
Kyrma teda kastə-kastə,
Nave kəvanije Almastə.

LAWЬKO NAVE TӘ

Lawьko, nave tə fьlan u bevan,
Sing u bəre tə baoюce gyl u sevan,
Xwəzi şəve ħəta sьve bьvuma mevan.

ӘZE

Әze sazbəndəki dajnьm struje məra
Bavem taki gylije jara,
Hərьm kəzije domama xwə nas bьkьm nava
koma zьbьrada.

XӘZALE

Xəzalьm, xəzala Hələbe,
Şarure dьxunə, bьlbьl dьbe:
—Ţaw, ţaw ləbe,
Ƀərre mьn şkəstijə,
Әz həvala mamə ţəne,
Xəzalьm, xəzala ve əməle.

HIVA GYNDE MӘ

Hiva gynde mə, hiva sawa,
Hiv xəjdijə, naeə ava,
De u bave mьn cь xort ditьn
Xwəra kьrьnə zava.

PIVONGE

Pivonge bьşkoşk dajə,
Qaleieəke sər dajə,
Dajke kyra je rəşьn,
Ƀorke cilə qərqaşьn.

VI ZЬŅARI

Vi zьnari ç̧əqə-şəqə,
Əze gyla bьcьnьm
Ty sosьna tekə baqə,
Əvintia mьn u tə sər
Çotə gorə, kьtə saqə.

TƏŽIJA MƏME

Téžija Məme mьn nave Hoştə,
Çane mьn dьħələ dəstə goştə.
Təžija Məme mьn Ţьħarə,
Dajka Məme gyra ħarə.

KELƏNDI

Ķeləndia dəv zьrave,
Ty dь dəste mьnda teji mina ave,
Bь tə dьcьnьm qьsməte de u bave.

JAH BЬZЬNE

Jaħ, jaħ bьzьne,
Ţermaşa ħur məzьne,
Əçəla səre mьne.

GOZ BERING

Goz beringa tьştira,
Xьrmə, xьrma gьstila,
Goze eelək dotьn,
Golьka rişi kotьn.

ƵELDA[1]

Ƶelda te hol bь hol,
Tirma pьşte gol bь gol,
De bь xatunə, bavi tol.

HO DƏWO

Ho Dəwo, ho Єьeo,
Şalьki musano niєьєьn,
Dəw, dəwe eela, sorə,
Məşk, məşka Ә́lije Rьşke,
Qareьka kəvanije bьşke,
Cьra nadə mьn həvrişke.

ZƏNGЬL

Zəngьlo, tito, tito,
Nave xorte male Ә́gito.

KƏЄЬKE HOL BЬ HOL

Kəeьke hol bь hol,
Mərţal pьşte gol bь gol,
De xatunə, bavi tol.

BЬƵO—BЬƵO

Bьƶo, bьƶo nogьne,
Dəre male mərmərə,
Pьşta male mərmərə,
Dere nogьne cite zərə,
Bьƶo, bьƶo nogьne.

ĶЬNÇE KƏVN BU

Ķьnçe kəvn bu,
Ţəzə kьre,
Dəwska xəma
Xwəşkьre.

Şəkьr, şama te,
Gəzo, dara te,
Ķybar zь male xala te.

JA WEDA TE

Ja weda te, xwə dьħəzinə,
Həspi bozə, del dьwəşinə,
Jarə rьndə, ҽə́v heşinə.

*
* *

Gədə tejə, qərəwьlə,
Həspə bozə, dьl sər mьla,
Gədə jare ҽə́v bь kьla.

ĦƏKO

Ħəko bujə həwar,
Ħəsəno, qьzьko, gyra golьk xar,
Nə gazijə, nə həwarə,
Nьzanьm saxə jan mьrанə.

DUMƏQƏSK

Duməqəsk çinara mə,
We hərgav be mala mə,
Əm cь bьkьn, cь nəkьn,
Əme zera helune cekьn,
We bьķəvə baxce mə,
We bьxwə cərəze mə,
U nahelə para mə.

BƏRXVANO

Bərxvano, bərxa binə,
Ty çije xwəş bьeerinə,
Dajka tə, qyrbana tə,
To bьdə sər nane tə.

Bərxvane mə dəlalə!
Dəstəka wi kara calə,
Evare binə malə.

MƏ ZOZANE BЬLЬND DANI

Mə zozane bьlьnd dani,
Mə zь kanija ava sar ani,
Əme bьxyn qatьxe tir,
Əme run hьldьn zь maşine şir.

Qiz u buke mə kocəri ledьxьn,
Kollektiv dəren sosializme,
Kani, kylilk notla hьve,
Əm xəvərdьn kollektive.

LE, LE

Le, le, le lel kьre,
Çevək tьzi dən kьre,
Nav mala bəlakьre.

SЬLEMANE DY NYKYL

Sьlemane dy nykyl,
Cu Şərure şьxyl kьr,
Həta hat zьnьk le mьr,
Koloz dani, brajo kьr.

KƏЄЬK

Kəєьk dərkət zь mala məzьn,
Səri gьreda, kofi xarkьr,
Rəbən əzьm.

Dьze xyrça mьn, disa əzьm.

HIZ

Hize, hize, hiz Zəlixe,
Çьle bave sər bərxe
Bərxək bьrə mala Çьmo,
Sər govəndi Haçe, poєьk Kaweja-

Nьvisi: Zəjnəva Ivo.

ŢЬLI BЬ ŢЬLI BƏ

Ţьli bь ţьlə bə,
Ţьli bь ţəşi bə,
Zəri domama mьn hivə,
Aliki távə, jək hivə,
Aliki zerrə, jək zivə.

Ţьştək həjə tьştanok.
Nav kəvьre xьştanok,
Nə pelf həjə, nə pərok.
Əw cijə (Mər).

Tьştək həjə tьştanok
Bər kəvьre qьştanok
Nə gyr dь xwə, nə hьrc.
Əw cijə? (Kusi)

MЬN HƏVRIŅG ANI

Mьn həvriņg ani, pəz bьrri,
Kьrə ţerre, bьrə sər ave,
Mьn şuşt, ani male,
Zьbarə gьrtьn.

Mьn şə ani, zьbarə şьkьnin,
Mьn ţəşi ani, kьrə kyli,
Mьn rьst, mьn bada,
Mьn kьrə ţəvn, daxьst,
Mьn ķərkit ani xalicə ce kьr.

* * *

Ꞓele, mele ə́rde rəş,
Baran bari hur bьməş,
Kele paşьn, kele peşьn hur bьməş.

* * *

Dajke kyrra cija məstьn,
Zьlьfe zerrinə dəstьn,
Şire təjroka dьxwəstьn.

GARAN

Garan bər bь mal bu,
Zьna gavin şьxylķar bu.

XƏLQE ZU ANI

Xəlьqe zu ani,
Gənd u gəmar ani,
Mьn dərəng ani
Ꞓiꞓkə həvrmьşe pəng ani.

HA MƏŞKE

Ha məşke, məşk, məşka Ə́li Rəşke,
Qarca kəvanije bьşke,

Ꞑadə mьn həvrişke,
Məşke dьkьlem həvane,
Ave davem finçane,
Çəmal məwuze həvane,
Dəwati kəre kotane.

WЬŞMƏ HA WЬŞMƏ

Wьşmə ha wьşmə,
Tə çənunga sər bь rьşmə,
Də ty bazo, qonax pьş mə.

*
* *

Kyro, hol bь hol,
Kəmbəra tə gol bь gol,
Gora lьnge tə mərəzə
Həwşa məktəbe bьlizə.

ÇAFƏRƏ

Çafərə, qələndərə,
Həspə bozə, ziꞑə zərə,
Ça sərə Sipane Xəlate
Həwara xuşika xwə wərə.

SƏRE SIPANE

Səre Sipane Xəlate we bь tərə.
Mi dьkalə, bərxa xwə dьgərrə.

Səre Sipane we bь gongьle,
Bəra Wane-Muşe mьqabьlə,
Mьn həval-hogьra xwə dijə
Əşq u dьlə.

LO, LO KYRRO

Lo, lo kyrro Bəķьro!
Ciekə qəndą şəkьro,
Mьn pəj dьza warkьro,
Dьza ţьre kəvьro,
Mьn hьlda qəndə şəkьro.

ŢƏNÇOLI

Ţənçoli, ţənçoli kьr;
Xəbəre ƶьne bi kьr.
Ƶьne bi jək ķolənə,
Buke sala gyꞑənə.

Xwədejo, baran bejə;
Ţənçoli raki şҏejo,
Ţer bьbinьm bəƶьnejo,
Ve bəƶьne ҏaçək lejo.

Vi ҏaçi sevək lejo;
Ve çeve sevək lejo,
Ve seve morək lejo.
Əv mor mora Xydojə.

KЬLAMA GƏRDƏꞐA USЬV

Ķəeьka Ɵlo dь merkeda, ha, ha,
Mergeda.

Ꞧьnçar eьni ҏeşeda, ha ha,
Ꞧeşeda.

Gьstil ķətbu ţьlijeda, ha, ha,
Ţьlijeda.

Bavi kor bu, dar le da, ha, ha,
Dar leda.

Xəjdi cubu ţaqeda, ha, ha,
Ţaxeda.

Nьzanьm mala ķeda, ha, ha,
Ja ķeda.

Got: Gərdəna Usьv, 8 sali, şagьrta dərsxana jəke zь gyude Pampe, lь sər nəhja Aqbarane.

ĶЬLAME GOVƏNDE

JARЬM ŞƏMAME

Jar Şəmame, Şəmame!
Gəwre rъnde domame.

Jar Şəmame, əm jəkъn!
Baoq u bostan єiєəkъn.

HA MЬN DILBANDA

Ha mъn dilbana, bana, bana,
Ojo, jo, jo bana kəєъke bana,
Ojo, jo, jo bana, kəєъk bana.

Ha mъn dilbana, bana, bana,
Ojo, jo, jo bana bane pъєuk
Ojo, jo, jo bana kəєъke bana.

Ha mъn dilbana, bana, bana,
Ojo jo, jo bana, bane məzъn,
Ojo jo, jo, bana, kəєъke bana.

Ha mъn dilbana bana, bana,
Boz səkъnjə sər dъrana,
Ojo, jo, jo bana, bana, bana.

Got: **Gyhara Haço,** 22 sali, zъ gynde Ţъlъk lъ sər **nəhja Ţaline.**

WE LЬ SƏR MƏ

We lь sər mə, ha we lь sər mə,
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Mьn ꞓə́ve bələk şərmə,
Singe dare we lь sər mə
Tə́vja barane we lь sər mə.

Əz buka mala wə mə,
Singe dare we lь sər mə
Tə́vja barane we lь sər mə.

Mьn nəkyz, əz gynəmə,
Singe dare we lь sər mə
Tə́vja barane we lь sər mə.

Əz buka mala wə mə
Qəwьl u qrar ja təmə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Bər ꞓəm, bər ꞓəm dьcumə,
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Bənişte xwə dьçumə,
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Mьqabьli Gəwre bumə,
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Mьn nəkyzə, gynə mə
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Ķəfil dəman ja tə mə,
Singe dare we lь sər mə,
Tə́vja barane we lь sər mə.

Dərgəvane bər dərgəmə,
Singe dare we lь sər mə
Tə́vja barane we lь sər mə.

Got: Məməde Uso, dərsdare gynde Qəçərabate, lь sər nəhja Ţaline.

JAR ŞƏMAME

Jar Şəmame, Şəmame,
Jar Şəmame, əm çotьn
Gəwьre rьnde, əm çotьn,
Baqı y bostan kəvodkьn,
Bine məmьka əm sotьn.

Jar Şəmame, əm senə,
Gəwre rьnde, əm senə,
Baqı y bostan hyrmenə,
Bine məmьka xwəş tenə.

Jar Şəmame, əm carьn,
Gəwre rьnde, əm carьn,
Baqı y bostan hьnarьn,
Bine məmьka əm xarьn.

Jar Şəmame, əm pençьn,
Gəwre rьnde əm pençьn,
Baqı y bostan brьnçьn,
Bine məmьka ca sençьn.

Jar Şəmame, əm şəşьn,
Gəwre rьnde, əm şəşьn,
Baqı y bostan zəvəşьn,
Dosta lawьke kələşьm.

Got: Sьloje Səjad, zь gynde Qyndaxsaze lь sər nəhja Aqıbarane.

ĶЬŞƏ – ĶЬŞƏ

Ķьşə, ķьşə, ķьş mrişke,
Wi səre mьn deşə.

Mrişka we sər kaje
Wi səre mьn deşə.

Mrişke ka vədaje
Wi dьle mьn deşə.

Gədə u zara bərdaje,
Wi dьle mьn deşə.

Heka mrişke ɥavdaje
Wi səre mьn deşə.

Kьşə, kьşə, kьş mrişke,
Wəj səre mьn deşə.

Mrişka mə, mrişka rəşə,
Wəj səre mьn deşə.

Lь məjdane hur. dьməşə
Wəj dьle mьn deşə.

Qot: Paşa Isabekov.

HƏR CAR MALE NƏWALE

Hər car male nəwale
Hərpenç male nəwale,
Təzi bərdan xəzale,
Jar şirьnə ħəlale,
Hanьm, nanьm, nanoldьm,
Qьz gerdьm, əvdal oldьm,
Ţьrki dili bьlmənьm,
Farьz dili oɋərəm,
Dy ɥa syrr u sərmaje,
Həvalo, dora təjə.

Hat kavrane Gərgərre,
Col werane Gərgərre,
Dani bьnija bedəre,
Hanьm, nanьm, nanoldьm,
Qьz gerdьm, əvdal oldьm,
Ţьrki dili bьlmənьm,
Farьz dili oɋərəm,
Qəndə şəkьr icmənьm,
Həvalo, dora təjə.

Qot: Basoje Bəkьr.

WELI HA WELI.

Weli ha weli,
Həsьko weli.
Bьdə şəşxane lo,
Dakəгə geli.
Weli ha weli,
Həsьko weli
Həsьk zəwьçi lo,
Bəsьk bərdeli.

Gəlije Əmane lo,
Gəliki kurə,
Porre Şəmo lo,
Həvьrmьşi hurə.

Gəlije Əmane lo,
Gəliki təngə,
Porre Şəmo lo,
Həvьrmuşi pəngə.

Stəjre óзmana lo,
Nəbunə xeli,
Stəjre óзmana lo,
Nəbunə xeli.

Weli ha weli,
Həsьko weli,
Həsьk zəwьçi,
Bəsьk bərdeli.

Nьvisi: Bondoje Aso.

BAZЬNZIVE

Bazьnzive əm çotьn,
Bine məmka əm sotьn
Bazьnzive, qalpaxziv.

Bazьnzive əm senə,
Hafed mьlada tenə
Bazьnzive, qalpaxziv.

Bazьnzive əm pençьn,
Hafid mьlada sençьn
Bazьnzive, qalpaxziv.

Rəwşe rəza ħьnarьn
Bazьnzive, qalpaxziv.
Bazьnzive, qalpaxziv.

Jarja lawьke kyrmançьn,
Bine məmka ca sençьn
Bazьnzive, qalpaxziv.

Bazьnzive əm şəşьn,
Bine məmka ca xwəşьn,
Bazьnzive, qalpaxziv.

Rəwşe rəza hyrmenə,
Bazьnzive, qalpaxziv
Bazьnzive, kьrive.

Got: Həsəne Şəmo, zь Kələkute zerьn lь sər nəħja Taline.

ƏDЬLE

Ədьle rabə sьbəjə,
Dele rabə sьbəjə,
Dənge dıkan qybəjə
Caxe nьmeza təjə.

Həwar wəj lo, lo wəjlo,
Ədьle cubu qьrşьkan,
Bu şьq-şьqa şьmьkan,
Radmusьm zər məmьkan.

Nave Ədьla mьn Fato
Kəmər pьşte toqato,
Paşa rabu zь wəlato.

Nave Ədьla mьn Zinə,
Kəmər pьşte zerinə
Paşa xere nəbinə,
Ədьle zь mьn dьstinə.

Həwşą dere razajə,
Мьn pьħinək le dajə,
Zь xəwka şьrin banzdajə,
Xənçər lь şune majə.

Nə ty binə—xənçər bi,
Xənçər bər pьşta tə bi.

Hər naje, naje, naje,
Evara Ədьle naje
Tə dьkyzьm wərə raje.

Həwar wəj lo lo wəj lo
Həwar wəj lo, le Ədьle.

Got: **Manuk Hartunjan.**

GYLE HOJNAR

Gyle hojnar, hojnar, hojnar, hojanare,
Çane hojnar, hojnar, hojnar, hojnare.

Gyle rusor zь bəlge ħьnare
Gyle ţer nabьm zь tə dindare.

Gyle Gylţəpə lь gynde məjə
Çane Gylţəpə lь gynde məjə.

Gyle kanja nalı bь luləjə
Radmusьm Gyl bь xwəjə.

Gyle Gylţəpə lь bərda ķaşə
Çane Gylţəpə lь bərda ķaşə.

Gyle əjnţəri bь gyl qumaşə,
Gyle radmusьm gyl bəlaşə.

Gyle hojnar, hojnar, hojnar, hojnare,
Çane hojnar, hojnar, hojnar, hojnare.

Gyle rusor zь bəlge ħьnare
Ţer nabьm zь tə dindare.

Gyle hojnar, hojnar, hojnar, hojnare,
Çane hojnar. hojnar, hojnar, hojnare.

Got: **Manuk Hartunjan.**

GOZ BERI

Goz beri, beri, beri,
Gozka mьn, Gozəle le.

Gozberinga bərana
Xьrmin ķətə drana,
Radmusьm kəeьka hana.

Gozberinga bьzьna,
Xьrmin ķətə bazьna,
Radmusьm zьnka hana.

Gozberinga tьştira,
Xьrmin ķətə gьstila.

Gozberinga manganə,
Mangə hatə dénanə,
Céve wani xajanə.

*
* *

Goze eelək dьdotьn,
Golьka rişi dьkotьn,
Lawьka həvra dьgotьn.

*
* *

Xwəzla bьcuja, zu bьhata,
Səre Gogol Xəlata
Bьbija qaza wəlata.

Nьvisi: Zəjnəva Ivo.

ŞAM—ĦƏLƏB

Şəm, Ħələb Diarbəķьr,
Ky əz cum Diarbəķьr,
Bazar kьr qəndək şəkьr
Lь gyndi, mali bəlakьr
Ħəram bi, mьn ze təmnəkьr.

Ķakьle Stambole rəşə,
Kəw, kəwa Səlim Başə,
Baska kəwe, bь nəxşə.

Şam Hələb, Hələb, Hələb,
Şam, Hələb, Diarbəkьr,
Ky əz cum Diarbəkьr,
Bazar kьr qəndək şəkьr,
Lь gyndi, mali bəlakьr,
Həram bi, mьn ze təm nəkьr.

Kakьle Stəmbole cinə?
Kakьle Stəmbole sorə,
Kəw, kəwe Səlim Başə,
Baska kəwe bь morə,
Ósьle qizьke pьrsi bu,
Dosta lawьke cyxsorə.

Şam, Hələb, Diarbəkьr,
Ky əz cum Diarbəkьr
Bazarkьr qəndək şəkьr,
Lь gyndi, mali bəlakьr,
Həram bi, mьn ze təm nəkьr.

Kakьle Stəmbole cinə?
Kakьle Stəmbole spijə,
Kəw, kəwa Səlim Başə,
Basьke kəwe pьr eşijə,
Xarbьm, zərije ramusьm,
Dosta lawьke çьndijə.

Şam, Hələb, Diarbəkьr,
Ky əz cum Diarbəkьr,
Bazar kьr qəndək şəkьr,
Lь gyndi, mali bəlakьr,
Həram bi, mьn ze təm nəkьr.

Got: Genço Grigorjan.

HA GYLA WƏ MƏ

Ha Gyla wə mə, ça Gyla wə mə,
Ha Gyla wə mə, ça Gyla wə mə,

Gənьme sorə bьzarə mə,
Gənьme sorə bьzarəmə.

Əz bərdelia bьre xwə mə.
Əz bərdelia bьre xwə mə.

Ha Gyla mera, ça Gyla mera,
Ha Gyla mera, ça Gyla mera.

Pəvkətьnə lawьke pira,
Pəvkətьnə lawьke pira.

Surəte sor dan bər tira,
Surəte sor dan bər tira.

Ha Gyla baqa, çan Gyla baqa,
Ha Gyla baqa, ça Gyla baqa.

Surəte sor dan bər daqa,
Surəte sor dan bər daqa.

Ha Gyla wə mə, ça Gyla wə mə,
Gənьme sorə bьzarəmə.

Got: Təmьre Cəto, 22 sali, zь gynde Qylije lь sər **nəhja Kotajke.**

HA BЬ LƏJLE

Ha bь Ləjle, ləj-ləj məkə,
Şəv sarьn, deri vəkə,
Mьn nava singe xwəkə,
Se şəva mьn qьzləkə,
Ty zь mьnra dənge xwə nəkə.

Ha bь Ləjle, hivə bь vajə
Ləjl qiza Mьstafajə.

Ha bь Ləjle, cьma, cьma,
Hol hole nav gənьma,
We bəzьne mamə tьma.

Ha bь Ləjle, jeri, jeri,
Rumәni bər sia deri,
Atroso, xwəli seri.

Ha bь Ləjle, bazьrganə,
Dəvə cunə, kydьk manə,
Dərde dьla cь granə.

Got: **Şirьne Sədo, 50 sali, zь gynde Həkə, lь sər nəhja Ţaline.**

Nьvisin: I. Maragulov u H. Çьndi.

DERINO

Derino, derino, derino çan,
Çərəd mьla, kuz lь pьşte derino çan.

Işəv şəvka baranejə,
Işəv şəva pukejə zerino çan,
Işəv şəva zavejə zerino çan.

XAN LƏJLE

Xan Ləjle, xano jəkьn!
Dьnja cərx, gri u fələkьn,
Ţəmam kef u hənəkьn.

Xan Ləjle, hər şəv, hər şəv,
Bangda hu dike nişəv.

Dike hane şərzekьn,
Ꞓaja xortano zekьn,
Ꞓaja buka lь həspekьn,
Ꞓaja kəcьka vərekьn,
Ꞓaja pira lь kərekьn.

Xan Ləjle, Ləjle, Ləjle!
Xan Ləjle, Ləjle temə, temə,
Mevane tə şəvemə,
Dərmane dьlьke cemə.

Xan Ləjle, xane jəkьn!
Dьnja cərx, gri u fələkьn,
Ţəmam kef u hənəkьn.

Xan Ləjle hat byhyri,
Zər məmьk ħəba tьri,
Өçeħa, law nəmьri,
Xan Ləjle, Ləjle, Ləjle.

Got: Sargis Karapetjan, lь sər nəħa Aştarake zь gynde Maqdaje.

KЬNЬKE

Kьnьke, Kьnьke, Kьnьke,
Kьnьke, çano həjran!

Məwerə, məwerə,
Şəwьţio səri lь zerə,
Kьnьk danə merə.

Kьnьke, Kьnьke, Kьnьke,
Kьnьke, çano həjran!

Badьka, badьka,
Baran lь Əllьka,
Qələne kəєьka
Qəwle jar xəmţьka.

Kьnьke, Kьnьke, Kьnьke,
Kьnьke, çano kьnьke.

Bərbuşə, bərbuşə,
Kьnьka mьn dərguşə,
Bare Kьne məwuzə.

Kьnьke, Kьnьke, Kьnьke,
Kьnьke, çano həjran!

Boşata, Boşata,
Kəla lь sare tata,
Kьnьka mьn Boşata.

Kьnьke, Kьnьke, Kьnьke,
Kьnьke, çano həjran!

Got: Sargis Karapetjan.

GYLE HA NAVƏ

Gyle, ħa navə, navə, navə,
Gyle, əskər gyndda bəlavə,
We zь ħale mə cawa bə.

Gyle Sinəke çiki duzə,
Təzinge kuzə-kuzə,
Gyle, jək jarə, jək baltuzə.

Gyle, Sinəke, we dь korteda,
Dy zərije porsor we teda,
Gyle, ryħe şirьn, çeveda.

Gyle, əskər gyndda bəlavə,
Gyle, ha navə, navə, navə,
We zь ħale mə cawa bə.

Gyle, jari, jaria qizinə,
Gyle, nola dьmse hizinə,

Nola rune sər ninə.

HOJ GYLE

Hoj Gyle, Gyle, Gyle!
Mьn Gyl dibu nava baqa
Surt sor dəwsa daqa.

Mьn Gyl dibu nava rəza,
Surət sor dəwsa gəza.

Mьn Gyl dьbu nava təpьka,
Gyl daje nav rəfьka,
Gyl neeira van kyrьka.

GYLE HOJNAR

Gyle hojnar, xwə məşo,
Səre mьn deşə.

Gyle Sipane gaz bь gaze,
Bьnida Alçəwaze,

Le dьеerə bərx u pəze
Gyle xwə meşo, səre mьn deşə.

Bər еəm, bər еəm dьcumə,
Bənişte xwə dьçumə,
Gyle səre xwə məşo,
Ķefa mьn ţyninə.

Got: Hovhanes Avetisjan, 40 sal, nьha lь gynde Quiţureda dьminə, lь sər nəhja Aştarake.

GYLA ZƏR

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər.

Gyla zər, hur-huri,
Cь bьkьm ty zь mьn duri.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər gərdəna zər.

Evara tava hive,
Zəri məşija lь ava şive,
Xylama ķəmbər zive.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər.

Evarə, ro cu əsre,
Si xaz bu lь dora qəsre,
Tə nadьm male Mьsre.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər.

Evarə, evar nabi,
Avi gola sar nabi,
Xort u qiz be jar nabi.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər.

Evarə, evar xere,
Av ķьşjan hərə zere,
Sьbəjə, oqr xere.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər.

Evare, ga ynda bu,
Gyndi, mali bəla bu,
Carpe bu, ear bəla bu,
Qьsmət bu, xwəde da bu.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdana zər.

Gyla zər, hur-huri,
Wərdəka gola ķuri
Cь bьkьm, ty зь mьn duri.

Gyla zər, haj Gyla zər,
Gyla zər, gərdana zər.

Hatьmə, tə bьbinьm,
Nişane tə datinьm,
De nadə, tə dьxapinьm,
Bav nadə, tə dьrəvinьm.

Gyla zər, haj Gyla zər,
Gyla zər, gərdəna zər.

Rəvinьm, зь xwəra binьm,
Dora dьne gərinьm
Tьrsьm, bьmrьm, nəbinьm.
Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdəna zər,

Gyla zər, həjə, həjə!
Aşьqe bəzьna təjə,
Aşьqe cəve təjə.

Gyla zər, haj Gyla zər!
Gyla zər, gərdana zər.

Got: Genço Grigorjan, зь nəhja Aştarake, gynde Qərəçaləre.

ŢAX U FƏLƏKE JƏMAŊ

Ţəx u fələke jəman,
Cərx u fələke jəman,

Kətьmə ƙeləke jəman,
Ƙef u ħənəke jəman.

Ţasinga mьla sorə jəman,
Bъşkoşke ħəlxa dorə jəman,
Xwəje ţaxi ci zorə jəman,
Ţax u bələke jəman.

Ţaxinge mьla rəşə jəman,
Bъşkoşke səd u şəşə jəman,
Xwəje ţaxe ƙələşə jəman.

Got: Mkrtic Vardanjan, zь gynd Qərəçələre,

JƏMAN QƏŞƏNGE

Jəman, jəman Qəşənge,
Qəşəng mala bərzer cu,
Dəlal mala bərzer cu.

Jəman, jəman Qəşənge,
Dawьka dьlmə bəla cu,
Hərce sjari hat, pəja cu.

Dəre mala kor Həzə,
Pьşta mala kor Həzə,
Jəman, jəman Qəşənge.

Jəman, jəman Qəşənge,
Capьk, cupъk Qəşənge,
Jəmam, jəman Qəşənge.

ЄЬLURI

Єьluri tejə Aoqcə,
Lь mьn lo, lo, lь mьn lo,
Şəlьk dakət sər qaree
Lь mьn lo, lo, lь mьn lo.

Bav dьcə, kyrr lь du te,
Lь mьn lo, lo, lь mьn lo,

De dьcə, qiz lь du te,
Lь mьn lo, lo ɵьluri.

ҺƏMZƏ ƐUK

Һəmzə ɵuk, əm çotьn,
Dost Һəmzə ɵuk, əm cotьn,
Dəwsa ɵьɵьka, dəwsa məmьka
Əm çotьn.
Colbije gynda əm sotьn.

Dost Һəmzə ɵuk, əm carьn,
Çan Һəmzə ɵuk, əm carьn,
Dəwsa ɵьɵьka, dəwsa məmьka
Əm carьn,
Colbije gynda əm xarьn.

Һəj Һəmzə ɵuk, əm şəşьn,
Çan Һəmzə ɵuk, əm şəşьn,
Dəwsa məmьka, dəwsa ɵьɵьka,
Əm şəşьn,
Һafed mala zəbəşьn.

ŞAM ҺƏMZƏ

Şam Һəmzə ɵuk Һəmzə ɵuk!
Һəspe bozi geduke,
Ledajə bərfa ɋuke
Bьrina Səlbi zь nəjnuke.

Һəspe bozi lь ţəwlejə,
Əz zenakьm çьlejə,
Ҏeşķesi qiza malejə.

Şam Һəmzə ɵuk, əm çotьn,
Col Һəmzə ɵuk, əm çotьn,
Məjdane məlkəmotьn.

QAZE LE

Qaze le, Naze le,
Mə lь ħafa Qərsejo,
Sərkar hatijə sər xwejo.
Xwəde xaikə ʑь gərmejo.

Mə lь ħafa Ţemurda,
Wərdəka gola ķurda
Radmusьm, сьqa nurda.

LE BARANE

Le barane, le barane!
Le baran, baran, barane,
La şəwьtije, la werane.

Ve barane сь kьr, сь kьr,
Inije bari, şəmije vəkьr,
Xejla buke be fəjdə kьr.

Сь baranə, sər bьhara,
Həwe dajə gylije dara,
Xəw xwəş bunə pąşьla jara.

Сь baranə, sər paize,
Həwe dajə gylije guze,
Xəw xwəşbunə pąşьla qize.

Işəv, şəva barane,
Govənd gərija həjwane,
Ķətьmə dəste səjrane.

Işəv, şəva pukejə,
Şəvka şəva pukejə,
Ķətьmə dəste bukejə.

Got: Təjoje Mamo, şьvane gynde Həko, lь sər nəħja Ţaline.

BARAN

Həj barane, barane
Ty gьʒniʒe barane.

Həj barana van bьharan,
Şьlkьri bu bəlge daran.

Həj barana van paizan,
Şьlkьrbu bəlge guzan.

Həj barane, barane,
Ty gьʒniʒe barane.

DƏ CACANO

Də Cacano, də Cacano!
Vi Cacani Cacani kьr,
Şə́ra səre mьn mori kьr.

Şə́ra səre mьn gəvəzə,
Xəwa mьn mə́rume naje nav
poste pəzə.

Şə́ra səre mьn qicьkə,
Qole zera car nьcьkə,
Xəwa mьn naje nava pəze herьkə.

ĶƏLƏŞO

Ķələşo, ə́ba tə́ti,
Sər cə́ve mьnra hati,
Tə əz kьrьm kəwa pə́ti,
Bərdamə vi Fərati.

Ķələşo, ə́ba dəzi,
Sər cə́ve mьnra bəzi,
Tə əz kьrmə mə́re təvьʒi.

Ķələşo, ŗьre cekə,
Qaş bь qaş mərmər·lekə
Dərəngə, mьn vərekə.

Kələşo, hьşmə, hьşmə,
Çônunga sər bь rьşmə,
Də ty bazo, qonax pьş mə.

HA WƏRDE

Ha Wərde, Wərde, Wərde!
Evarə, bərxa bərde,
Heşinga kon sərde.

IGЬRIMI JARO

Igьrmi, igьrmi jaro!
Ha reja, rejə, rejə,
Renga bьnja kələjə.
Pəjaki reda tejə,
Bala xwə da pəjejə,
Notla wəşa gəwrejə.

MƏJRE

Məjre, Məjrəme, Məjrəme, Məjre
Məjre, Məjrəma, ha bь şaika nor xane.

Tə kьrasi ala Məjrəm, Məjrəme,
Qəftani ala Məjrəme, Məjre.

Xərçi lь balə Məjrəme, Məjre,
Məjre dəlalə, Məjre, Məjrame.

Tə kьrase sorə Məjre, Məjrəme,
Qəftane sorə Məjrəme, Məjre.

Xərçi lь dorə Məjrəme, Məjre,
Məjre cyxsorə Məjre, Məjrəme.

Tə kьras kьrasa Məjre, Məjrəme,
Xərçi xiasa Məjrəme, Məjre.

Məjre nor harsə Məjrəme, Məjre,
Məjre nor harsə Məjre, Məjrəme.

Tə kъras spijə Məjre, Məjrəme,
Məjre çъndijə Məjrəme, Məjre.

Got: Genço Grigorjan.

HA BЪ LƏJLE

Ha bъ Ləjle, Ləjle, Ləjle,
Bəzъnzъrave, gərdən təjre.

Ha bъ Ləjle, Ləjle, Ləjle
Kərəmkə wərə· səjre.

Ha bъ Ləjle hivə kerrə,
Şəwqe da dor bazerə.

Ha bъ Ləjle, Ləjle, Ləjle,
Bəzъnzъrave, gərdən təjre.

Ləjle mala bərzer dъcu,
Lъ mъn qar hat, pəja dъcu.

Ləjle mala bərzer dъcu,
Dawə, dъlmə bəla dъcu.

Ha bъ Ləjle əz y tynə,
Vi gyndida, əm hərdynə.

Ha bъ Ləjle, Ləjle, Ləjle,
Bəzъnzъrave, gərdən təjre.

Got: Məçite Mamo, 45 sali, nəxwəndi, **zъ** gynde **Həko,** lъ sər **nəhja** Ţaline.

ŞIRЪNE LƏJLANE

Şirъne Ləjlane, bъ Ləjlane,
Şirъne, Ləjlane, bъ Ləjlane,

Sorgyl, sorgyl, ţəv rъhanə,
Kəєъk dine, ţəv imane.

Kəєъk nadə ramusanh,
Lo xwədejo məzъn bъki,

Ty mьraze mьn pe bьki,
Mala qomsia xьrav bьki,
Ty dərde mьn dərman bьki.

Ha lexьn işəv majə,
Ve hive şəwq vədajə.

Əz hatьm alije wəda,
Ķoc kərija re lь mьn nəda.

Bərderi bumə qəda,
Mьn xasti, bave nəda.

Dərde dьle mьn gələkьn,
Xwəde lь zor qəbul nəkə.

Ha bь Ləjle, Ləjle, Ləjle,
Wəxte ķefan u ħənəka,
Єьre dajnə sər petəka.

Ķawa mьn sьbe rabə,
Ŋotla qazəke,
Bьməşə nav wərdəka.

Got: Məçite Mamo.

GYLE HƏJNARI

Gyle həjnari, həjnari, həjnari,
Çane həjnari, həjnari, həjnari.

Gyle baran hur, hur dьbari
Çane baran hur, hur dьbari.

Gyle cun əwre rəşi tari,
Çane cun əwre rəşi tari.

Gyle əz cum, mala bərzer cum,
Çane əz cum, mala bərzer cum.

Gyle əz hatьm alije wəda,
Dine əz hatьm alije wəda.

Gyle bərderi bumə qəda,
Çane bər deri bumə qəda.

Gyle mьn xasti bave nəda,
Çane mьn xasti bave nəda.

Gyle ķoc kərija re lь mьn nəda,
Çane ķoc kərija re lь mьn nəda.

Gyle işəv şəva şьlije,
Çane işəv şəva şьlije.

Gyle govənd gərrija həwljje,
Çane govənd gərrija həwlije.

Gyle ķətmə ţorra zərije,
Çane ķətamə dəste zərije.

Gyle nacьm əz sər hewije,
Çane nacьm əz sər hewije.

Gyle dərde hewije gьranə,
Çane dərde hewije gьranə.

Gyle dərdəki be dərmanə,
Çane dərdəki be dərmanə.

Gyle nola qolьnçia ruvijanə,
Çane nola qolьnçia ruvijanə.

Gyle əz hatьm alije wəda,
Çane əz hatьm alije wəda.

Gyle ķoc kərija re lь mə nəda,
Çane ķoc kərija re lь mə nəda.

Gyle əz hatьm, hatьm, hatьm,
Çane əz hatьm, hatьm, hatьm.

Gyle, bər ɵəm, bər ɵəm dьhatьm,
Çane bər ɵəm, bər ɵəm dьhatьm.

Gyle nola həspe bь rətьm,
Çane nola həspe bь rətьm.

Gyle ha nabə, nabə, nabə,
Çane ha nabə, nabə, nabə.

Gyle qotьk, fino, bəla bə,
Dine qotьk, fino bəla bə.

Gyle dьlķətijə, ϵarə nabə,
Dine dьlķətijə ϵarə nabə.

Gyle mala qomsia xьrabə,
Dine mala qomsia xьrab bə.

Gyle ha lь sər xania bəla bə,
Çane ha lь sər xania bəla bə.

Got: Məçite Mamo.

HA RЬĦANE

Ha Rьħane, bь ha Rьħane,
Nar, nar xəzala dəşte,
Ha Rьħane, bь Rьħane,
Bine məmьka ca xwəş te.

Ha Rьħane əzьm, əzьm, le,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Ha Rьħane əzьm, əzьm, le,
Bined məmьka ca xwəş te.

Dəzmala bь sor gəvazьm lo,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Dəzmala sor gəvəzьm lo,
Bine məmьka ca xwəş te.

Ha xəzale, ha bь xəzale,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Ha xəzale, ha bь xəzale wəj
Bined məmьka ca xwəş te.

Ha xəzale bь jeri, jeri,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Ha xəzale be jeri, jeri wəj,
Bined məmьka ça xwəş te.

Av xari, bərzer ϵeri wəj,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Av xari, bərzer ϵeri wəj
Bined məmьka xwəş te.

Ja mьni zь ke nəweri,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Ja mьni zь ke nəweri
Bined məmьka ca xwəş te.

Atroso xwəli seri lo,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Atroso, xwəli seri wəj
Bined məmka ca xwəş te.

Өze cьbьkьm ta bь meri,
Nar, nar, xəzala dəşte,
Өze cь bьkьm ta bь meri wəj
Bined məmьka cawa xwəş te.

Ha xəzale cьma, cьma wəj,
Nar, nar, xəzala dəşte lo,
Ha xəzale cьma, cьma lo,
Bined məmьka cawa xwəş te.

Got: Məçite Mamo.

LO, LO ŞЬVANO

Lo, lo, lo, lo şьvano,
Lo, lo, lo, lo şьvano.

Lo dəngbezo, blurvano,
Lo dəngbezo, blurvano.

Blur dajə sər tьljano,
Blur dajə sər tьljano.
Səre jare, lo səre doste.
Səre jare, səre doste.

Səre doste, lo bь qyrbano,
Səre doste, le bь qyrbano.

Vi şьvani lo ħokə, ħokə,
Vi werani lo ħokə-ħokə.
Tiştkə neria lo təvi mijakə,
Tiştəkə neria lo təvi mijakə.
Səre jare, lo səre doste,
Səre jare lo bь qyrbakə.

Lo xaningo, lo dər məzьno.
Col werano, dər məzьno.

Çan, ƶe dərkət, çotə ƶьno,
Çan ƶe dərkət lo çotə ƶьno.

Çan dərde mьn janga məzьno,
Çan dərde mьn janga məzьno.

Lo xaningo dər pьeuko,
Col werano, dər pьeuko,

Çan dərde mьn janga pьeuko,
Çan dərde mьn janga pьeuko.

Vi şьvani lo gazə-gazə,
Col werani lo gazə-gazə.

Got: Məçite Mamo.

JAR ŞƏMAME

Jar, Şəmame, Şəmame, jar,
Jar Şəmame, Şəmame.

Jar Şəmame, Şəmame jar,
Qəwьl, qrar ţəmame jar:

Bonka tə cumə Şame,
Jar Şəmame, domame.

Jar, Şəmame tə dьbiņьm jar,
Jar domame, domame.

Dəst gərdane wərtinьm jar,
Şəmame, Şəmame le.

Tьrsьm, bьmrьm nəbinьm jar,
Şəmame, domame.

Jar Şəmame, Şəmame jar,
Qəwl qrar ţəmame.

XANE BЬMƏŞ

Xane bьməş, bьməş bьməş,
Dilbəre dəlale bьməş.

Dilbəre dəlale bьməş,
Merke tə mьr, çanke mьn xwəş.

Xane vьrda, vьrda vьrda,
Dilbəre dəlale, vьrda.

Elka mə cubu Gewьr daoq,
Elka mə cubu Gewьr daoq.

Cь sərdьlka, səre dьlda,
Cь sərdьlka səre dьlda.

Xane mala bərzer dьcu
Dilbər mala bərzer dьcu.

Mь qar hat bu, pəja dьcu,
Mь qar hat bu, pəja dьcu.

Xane lexьn „Əzьrganə"
Dilbəre dəlale lexьn.

Dəvə cunə, kydьk manə,
Dəvə cunə, kydьk manə.

Bare dəva ci gьranə,
Bare dəva ci gьranə.

Həmy ţьzə bь barxanə,
Həmy ţьzə bь əşjanə.

Xane bьməş, bьməş, bьməş,
Dilbəre dəlale bьməş.

Got: Məçite Mamo.

ŞAXED KЬLAMED ӘVDALE ZӘJNЬKE*

ĶЬLAMA GYLE U ӘVDAL

Әvdal go:—Әz ƶь tәjra, tәjre mьƶьm,
Ķәrba Gyle, Xamure kәrri, geƶьm;
Çije Gyl rune, әze ţobәkьm,
Әz runanim, әz nabeƶьm.

Gyle got:—Әvdal, ꞓәve mьnә rәşә bәlanә,
Mьn roƶe ħәft çara kьle Sьbħane kьldanә,
Le ħәft dәngbeƶe mina tә,
Bona mьn, ƶьne xwә bәrdanә.
Әvdal got:—Gyle, mәrume, mьne bostanәki can-
dijә, kyndyre bәƶi,
Bәnda wi gьreda bәr ħesьra ꞓәve xwә u tәƶi,
Xwәde ħyba dьle mьn bave dьle tәƶi.

Got: Ķamьle Qaso, ƶь gynde Ţьlьk lь sәr nәħja Ţaline.

ӘVDAL U GYLE

Gyle ƶь Xamure ħәja vьra
Mьn u Gyle bь ħәvra stra.

Gyle çan, ty dьle xwә nәstinә,
Әze tәra beƶьm xuşke,
Ty beƶә Әvdal bьra.

---

* Hazьr kьr: H. Çьndi.

Gyle, ty wərə əm hərьn mala məjə,
Zь təra dajnьm oroqan-doşəke cь darəjə,
Hərke xəlqe go:—Ikrama Gyle zь təra cijə?
Əze bezьm Ikrama Gyle
Səre ħəft bave mьn zedəjə.

ƏVDALE ZƏJNE U SЬLO

Əvdal dьcə bal Taharxan Əli,
Dəngbeʐe wi həbujə, lь Qəlanije, Əvdal.
Dьcə wedəre, Əvdal bь dəngbeʐe wanra dьstre, bь Sьlora, Əvdal dьbeʐə:
—Le, le, le, Şami, Ħələbi, Diarbəkьr
Govəka dьne,
Bələkije bərfe xal nişane xwəde,
Lь ejae Ələgana kavьl
Dəşta Qələnia xopan
Xal u nişane xwəde kətьne.

Əz Əvdalьm, Əvdalьm!
Lawe Zəjne mə,
Dəngbeʐe Məməd Ƥaşaje
Dəwri yndabum,
Iro cь bu, cь qəwmi,
Rьsqe mьn dakətjə
Dəşta Qələnia şəwti
Çəm torьne, ʐь torьna
Mala Şəro.

Iro nьzam, cь bu, cь qəwmi?
Gədəki be dəv u be dran,
Anijə bəri pesira mьn danə,
Nьzam cьra?
Sьlo got:—Wəjlo Əvdal, wəjlo koti?
Ƥisi, pьnti, qolo,
Əz Sьlemə, Sьlemə,
Nə kьnьm, nə dreʐьm,
Mina ta rьħana dəv gəlja

Lь diwana Tahar aqada şax davezьm.
Bь qəmə, qьrare, mere dь bəre bə
Sьbeda mьn təra gotjə,
Əzə runim danzdəh roza,
Danzdəh şəva
Təra ţəzə əze bьbezьm.

Óvdal go:—Həjlo Sьlo!
Lь Şame, lь Hələbe, lь Diarbəkьr,
Hərcar qьrnaje dьnjaje
Əz gərjamə,
Əz Óvdalьm Óvdalьm,
Lawi Zəjnemə,
Dəngbeze Məməd paşaje
Dəwri ynda bum,
Həja iro, mьn ţy kəsira bəle nəkьrjə,
Ty donzdəh səhəta nəbezi,
Se roz, se şəv bь həvra bezi,
Aqrijeda bər ţorьna mala Şəro
Tye zь mьnra wəri raə.

Sьlo go:—Həjlo Óvdal, wəjlo koti,
Pisi, pьnti, qoli, bedəvo,
Be drano,
Tə bь xəbəra han got:
Zьman dь dəve mьnda lal bu,
Qydume coke mьn şkəst,
Xwəjdan kьrase mьnra avit,
Hьngi, nav dənge Óvdale
Lawi Zəjne wəlate Qələnia şəwti bə,
Bь qəm-qrare mere ze dь bəre bə,
Əze peşja diwana mala Şəro
Lь dьnjaje ţy çara nəbezьm əz dəngbezьm.

Óvdal go:—Wəjlo Sьlo, Wəjlo koti,
Piso, koti, be dəvo, be drano,
Qələnia şəwti bər bь bajə,
Vi xəzali zь evarda ərd vədajə,
Əze Óvdalьm, Óvdalьm,
Lawe Zəjnemə!

Singe mьn dəvţərə,
Zьmane mьn qələme dəngbezanə,
Həj Sьle, agьre, kyle lь mala tə kəvə,
Mьne ţəq̇mina tə se roža, se şəva dьkьr,
Mьn tə xəbərəke tə peşja
Diwanəkə, diwana ţorna mala Şəro,
Mьne tə bь xəbərək dəranjə raje.

Got: Kotoje 80 sali, zь gynde Axse lь sər nəḣja Aştarake.

ӘVDALE ZӘJNE U ŞEX SЬLE

—Bəzьna Ǝvdale mьn nə kьnə, nə drezə
Tərəzani dəv ċiċəke dəve kanije xwə davezə,
Gəli omətno! boj xwəde bə,
Həla wərьn bь ve jəke,
Qə ķe dijə, ķe binajə, şex Sьle coka xwə bьķytə coka Ǝvdale Zəjne,
Se roz u se şəva pera bezə.

—Bəzьna şex Sьle mьn, nə kьnə, nədrezə,
Tərəzani dəv ċiċəke dəve kanija xwə davezə,
Әw sonda ky mьn sond xarijə,
Әze jəki binьm sərе tə,
Həta kyrre kyrra ravə bezə.*

Got: Məməde Məməd.

XOZAN

Ele daje Xozanə, xwəş Xozanə,
Də bьra xwəde xьrav bьkə dəşta Muşe,
Walik bərfə, alik zozanə,
Wəj Xozane, wəj Xozane,
Xwəde xьravkə ware tə zozane;
Ax dьle mьn jo, jo, jo.

---

* Әva jəka bь gotьna dəngbez lь wəlate Ţimare qəwmijə.

Əze ķətьmə qale u sələfe sjara,
Qəjməse sjare Sənəme
Nə navdanə
Ax, dьle mьn jo, jo, jo,
Dьle mьn jo, jo.

Ele daje, dəlile,
Xozandaoɣe van fьrika,
Əze cь bьkьm qole zerra
Gyrze bər çenika,
Şəve naħəwьm, gərma roze,
Evare naħəwьm dərd u kyle van wawika.

Xozandaoɣe we palejə,
Həla mьn sərkyrre we palejə,
Əza bala xwə dьdьme
Çьnjaze Qəjməse dəlal
Sjare Sənəme daninə
Sər bare barxanejə,
Dьle mьn jo, jo,
Dьle mьn. jo, jo, jo.

Got: Usьve Sьmo.

XOZANDAX

Ele daje! Lь Xozane lo lь Xozane,
Ele daje! Xwəde xьrav bьkə lo dəşta ve zozane,
Də dьle mьn jo, jo, io,
Ax dьle mьn jo, jo, jo.

Ele daje! Həft çahьle ţunsьz çьnjaze xwə danə lь sər barxane,
Ax dьle mьn jo, jo, jo,
Də dьle mьn jo, jo, jo.

Ele daje! Xozandaoɣe lo lь bərika,
Əme roje ranazen dərde gərm-gərmstane,
Şəve xəwa mə naje dəste van wawika,

Dьle mьn jo, jo, jo,
Dьle mьn jo, jo, jo.

Got: Həsəne Ə'ziz.

ƏVDALE ZƏJNЬKE

Əvdale Zəjnьke kor bu, ƶь xwə u ħalara·
Kьlam sər xwə dərxьstьn,
Əvdal gazi mərije mala xwə kьr, go:

Əze korьm, re nabinьm,
Dəste xwə diwara dьgərinьm,
Kəsəki xydan xer ţynənə,
Dəste Əvdale Zəjnьke bьgьrьn
Ƶь Anədolije bьgərinьn.

Əvdal bala xwə daje rəfe qylьnga hat by-
hyri, ɐəre qylьng şkəsti bun, go:

Qylьngo, malxьravo!
Ɐəre ta şkəstinə,
Ty wərə dəste mьn bьgьrə,
Ƶь Anədolije bьgərinə·

Qylьngo, malxьravo,
Çəve mьnə korьn,
Ɐəre ta şkəstinə,
Əme dəste həv bьgьrьn,
Xwə baven bər dər bь ħəkimə·

Bəlki çəve mьn sax bьkə,
Baske tə bьçəbrinə.

Got: Əjoje Şəmo, 65 sali, nəxwəndi, ƶe gynde Həko, lь sər-
nəħja Ţaline·

***

Ƶьnьkəke go:—
Əvdal, bəsə beƶə u blubinə.

Ә̇vdal go:
Әre, go, ƶьnьke,
Bәƶьna tә ta rьħana ţәrә,
Fәlәka Ә̇vdale Zәjnьke lь tә vәgәrә,
Cьra Ә̇vdale Zәjnьkera dьveƶi:
„Bәsә beƶә u bьlubinә"
Nә әzi korьm, ϵә̇ve mьn navinьn.
Әze xәme dьle xwә cawa bьrәvinьm.

DӘ LЬ MЬNE LO

Dә lь mьne, lo, lo, dә lь mьn,
Dә lь mьn waje, dә lь mьn waje,
Mala bar kьr bәre xwә danә zozana,
Ә̇vdale Zәjne korә hune nәhelьn sәr frara.
Ķәsәke xerxas ţynә, dәste Ә̇vdale Zәjne bьgьrә,
Bьvә sәr ħәkime bь ħәkimә.

Dә lь mьne lo, lo, dә lь mьn,
Dә lь mьn waje, dә lь mьn waje,
Fәlәk xainә, mьnra naje.

Qylьnge Bәrije te dьqirinә,
Çer çәgәre mьn ƶela ƶorda dьbarinә,
Kәsәke xerxas ţynә dәste Ә̇vdale Zәjne bьgьrә,
Zozan, zozan bьgәrinә.

Dә lь mьne lo, lo, dә lь mьn,
Dә lь mьn waje, dә lь mьn waje,
Fәlәk xajinә, mьnra naje.
Qylьnge Bәrije hatьn ķәtьn reze,
Kәsәke xerxas ţynә, ϵә̇ve mьnә korьn,
Dәste mьn bьgьrә bьvә sәr ħәkime ve Ţәwreze,
Dә lь mьne lo, lo, dә lь mьn,
Dә lь mьn waje, dә lь mьn waje,
Fәlәk xajnә, mьnra naje.
Ә̇vdale Zәjne korә, әze gyla govәndamә,
Aşьqe dәve qizan u bukamә,
Gәdә-guded van sala, qiz u buked van sala
Ә̇vdale Zәjne dьkьn qәrfanә, quckanә, tьnazanә.

Də lo mьne, lo, lo, də lь mьn,
Də lь mьn waje, də lь mьn waje,
Fələk xajnə, mьnra naje.

Qylьnge Bərije te dьqirinə,
Dydy ƶь rəvda qətjainə,
Baske wan şkəstinə,
Єə́ve mьnə korə maifinə,
Kəsəke xerxas ţyninə,
Dəste mьn u təva bьgьrə
Bьvə sər ħəkima:
Єə́ve mьn saoq bьkə,
Baske tə bьçəbrinə.

Də lь mьne lo, lo, də lь mьn,
Də lь mьn waje, də lь mьn waje,
Fələk xajnə, mьnra naje.

Got: **Əsoje Çəwo,** 46 sali, ƶь gynde Qylibəge lь sər **nəħja Oktjabre.**

ƏVDALE ZƏJNE

Əze Ə́vdalьm, Ə́vdale Zəjne, kor bum,
Gyla ƶor Məməd paşa bum,
Bərdəvke qiza dь buka bum,
Erişa ħakьma bum.

Nьha qiz u buke ve həjanja ķotjə,
Bisə, məƶьqə, məçinəqo,
Rabunə poze sola mьn xor dьkьn.

Ə́vdale Zəjne korə re navinə,
Dəste xwə lь diwara dьgərrinə,
Dьve:—Cawa kəsəki xydani xere ţyninə,
Dəste Ə́vdale Zəjne-kor bьgьrə,
Zozan, zozan bьgərinə,
Bьvə sər ħəkime bь həkimə.

Qylьngo, ha Qylьngo!
Tə mali xwəji xьravbujo,
Dənge təva ķьfşə baske tə şkəstinə,
Єə́ve mьnə korьn.
Wərə əz u tyje dəste həv bьgьrьn
Hərьn xwə bavezьn mala bь ћəkimə,
Bəlki єə́ve mьn dərmankə, baske tə bьçəbrinə.

Həj qylьngo! malxьravo,
Tə cь sər mьnra qirə-qirə,
Pərr u baske tə şkəstinə
Єə́ve mьn ţyninə,
Əme dyake bьkьn zь xwədejə,
Єə́ve mьn dərmankə, baske tə bьçəbrinə.

Həj qylьngo, ha qylьngo!
Tə ve sьbe sər mьnda cь zarə-zarə,
Əze nьzanьm dərde tə cijə?
Stuje tə sər mьnda xwarə,
Iro dь se rozə, dь se şəvə,
Ə́vdale Zəjne cola majə, be sţarə, be xydanə.

Got: Məməde Məməd, 22 sali, dərsdare gynde Zьmije, zь naћja Vedije.

ƏVDЬLE ZƏJNE

Waje, waje, lь mьn waje!
Ə́vdale Zəjne kor majə lь dьnjaje,
Dəste Ə́vdale Zəjne gьrtьnə
Işəv zь pera danə sər fьrare.

Waje, waje, lь mьn waje,
Ə́vdale Zəjne korə re nabinə,
Male mira, ћakьma səkьnjə
Dəste xwə diwar-diwar lo dьgərinə.

Go: Ə́mo, lawo, əz həbum
Bave təbum,

Dəngbeƶe mala zor Məməd ꞑaşa hum,
Bərdəvka bər dəve miran u ħakьma bum.

Cərxa fələke isal ƶь pera lь mьn ꞓəp badajə,
Hərdy ꞓəve mьn korkьrьnə,
Dəste bave xwə bьgьrə bave
Malək, mala bь ħəkimə.

Də lь mьn waje, waje, waje!
Ә́mo, lawo, bave tə kor majə lь dьnjaje,
Ә́mo qylьnge dane ve bьhare
Te u dьkə qiriꞑ.

Ꞩələso, ꞓəve mьnə korьn,
Baske tə şkəstinə,
Әze bьşinьm bra Loqman bejo,
Ꞓəve mьn sьlamətkə,
Baske qylьnge mьn bьçəbrinə.

Got: Həsəne Həsən.

Ә́VDALE ZӘJNE

Lь mьn dabu baki ve fələke,
Ꞓəve mьn kor kьr, dəste mьn şьlkьr,
Dьle mьn ƶь dьnjae sarkьr.

Wəjle rəbəne,
Ve sьbe, cь bujə? Cь qəwmijə?
Ꞓəve Ә́vdale Zəjna mьn kor bujə.

Wəjle rəbəne,
Ava Murada şəwti waj bь xizə,
Kəsəke xydane xer ţyninə
Dəste Ә́vdale Zəjꞑe bьgьrə
Bьbьtə ba ħəkime bь inglizə.

Ava Murada şəwti,
Sər mьnda te ləmə-ləmə,
Mə nə gavə, nə qədəmə
Hərmə çəmə.

Kəsəke xydane xer ţyninə,
Dəste Əvdale Zəjne bьgьrьn
Batə ba ħəkime wi əçəmə.

Hati baki wan nьwalan,
Ə́vdale Zəjne korbujə, ķətjə bər diwaran.

Əz Ə́vdale dь Zəjnemə,
Sware dь ķefemə,
Qacaxe dь dьnemə,
Kylilka ve orţe mə.

Got: **Harutunjan Manuk.**

Poem u ħьkjat

Bərəvkьr u hazьr kьr: H. ÇЬNDI

ZƏMBILFЬROŞ

Həj dьl wərə, həj dьl wərə,
Həj dьl wərə çarək bь çoş,
Çar bь çara şərbət bь noş,
Dьl qьnjate Zəmbilfьroş.

Zəmbilfьroş, lawьke dəlal,
Hьndьk ħysьne Usьv lь bal,
Əw ce dьkə səlьke bь al,
Tinə bər dərgəje mire Dyrjal.

Zəmbilfьroş səlka tinə,
Bane kəle dьgərrinə,
Xatun Pəri ƶor dьvinə,
Əşq u movət dьħəbinə.
Çarika xwə dьşinə,
"Əwi kyrri ƶь mьnra binə".

Əw xatuna demţəlakə,
Syrra xwə lь çarije əşkəla kьr,
Go: „Əwi lawki, qəlpe mьn xьrav kьr".

Ƶь we hatьn sьse u carə,
Zəmbilfьroş bьrьnə malə,
Sezdə dəri le dadanə,
Zəmbilfьroş pe nьzanə.

Zəmbilfьroş, lawьke bəjazi,
E, ty bь ţəna taqi kьrasi,
Ty ƶь dəste mьn navi xьlasi.

Zəmbilfьroş got, go:
—Xatune, gərdən bь mori,

Ty ravə zь xəwa hьngori,
Şьxyl navьn ķotək u zori.
—Zəmbilfьroş, lawьke bəjani,
Əz ysa bezьm, ty pak bьzani,
Mьn ty boj nəfsa çane xwə ani.

Zəmbilfьroş go:
—Xatune, tə kəzi mərəşьlьk,
Tə dem hiva uazьk,
Kəsi van şьxyla nəkьrjə bь rьķ.

Xatunək dərda we tejə,
Zь bər surət, hivək hьltejə,
Məmka seva hyrmejə,
Gərdəne binka xwəş tejə.

Xatunək dərda dьhatə,
Məmьka qənd u nəvatə,
Gərdəne av lь ħəjatə,
Go:—Zəmbilfьroş bonka mьn hatijə.

Xatune go:—Zambilfьroş,
Bəs bьkə van gьlija,
Əze bьdьmə tə məmьke xybrija,
Lь təkьm ҽəke çьndija,
Tə dərxьm zь tari təngija,
Şa bьbə bь ҽəv u bьruja,
Gyh mədə sofi synija.

Xatune zь xwəra kьr ķarə,
Surəta gyl ze dьbarə,
Lь məmьka sev, ħьnarə,
Gərdəne, ty dьbe bьharə,
Şa bьbə əşqa dьlanə,
Gyh mədə şex u məllanə.
Zəmbilfьroş rabu bane kələ dьķəwgьrı,
Gəlo ķi mьn xьlaz bьkə zь vi agьri.

Jək movьk le nəbu zьrarə,
Rabu lexьst cu bu malə,
Zьna wi ze kьr pьrs-pьrsjarə.

Go:—Qize mьn kələk dit; mərmər diwar,
Xatunək teda bu xeli sipieal,
Əz zorə-zor xьlaz 'bum zь bal.

Got: Usьve Ə'li, 75 sali, zь gynde Şamirane lь sər nəħjə Aştarake.

ZƏMBILFЬROŞ

Nave Zьmbilfьroş, nave şahinə,
Kyre paşa məqrəb zəminə.

Zəmbilfьroş zəmbilan tini,
Kolan, kolan dьgərini,
Gylxatun zь kəhle dьbini
Zь əşqa dьl dьħəbini.

Go:—Zəmbilfьroş, wərə lь peş,
Şəkьr bьgьr, levan bьmez,
Qimətan səlkan bьbez,
Ja pьeuk bьha bьbez
Ja məzьn binə zeran bər bь keş.

Wan horian gazi kьrьn,
Zəmbilfьroş lь zor bьrьn,
Dəri, dərgəh sər cekьrьn,
Məfər, mьçar zь dəst bьrьn.

Xatune got:
Zəmbilfьroş, nav bь şahinə,
Ty wərə sər təxta mir runə,
Xərç u xərəçan bьstinə
Lь mir ħəram bə, lь tə ħəlal bə.

Zəmbilfьroş got:
—Əz najem sər təxta mir runanem,
Xərç u xərəçan nastinьm,
Lь mьn ħərambə, lь mir ħəlalbə.

Xatune got:
—Zəmbilfьroş, ty wərə lь peş,

Şəkьr bьgьr, levan bьmez,
Ƶь əşqa tə səwda mə, gez,
Zəmlo, ty wərə sər məsьlħəte
Şьxyl bьkə, xera tə te.

Go:—Xatune, əz najem sər məsьlħəte,
Tьrsa mьn ƶь roƶa qiaməte.

Go:—Zəmbilfьroş, ty wərə,
Qərpale xwə ƶь xwə vəkə,
Kyrk u bьniş bədən xwəkə,
Ty wərə lь sər mьsьlħəte.

Go:—Xatune, qərpale mьn ƶь mьn cetьrə,
Həma ləşe mьn bьsьţьrə
Aqirjət əw cetьrə.

Got:—Zəmbilfьroş, mьn xylam həjə navə Ә́bas,
Tedə bьdьm dəste Ә́bas
Ƶь dəst Ә́bas nabi xьlas,
Ty wərə lь sər məsьlħəte.

Go:—Xatune, ƶь drana te bena bьxur,
Ƶь mьzgəfta te behna kьzur
Həqas dine mьn ƶь dine tə dur.

Go:—Zəmbil, mьn ɇələk həjə cьl gaz ţəmam,
Tedə baveƶьm bьne ɇəle
Ty ƶь wi ɇəli nabi xьlas.

Go:—Xatune, ɇəla ty dьbeƶi cьl gaz ţəmam,
Əz cьl sala teda bьmam,
Ty bьvi şərbəs, nav ţasa çan,
Həkər vəxym, lь mьn ħəram.

Go:—Zəmbilfьroş, ty wərə sər məsьlħəte,
Ty bьkə səfəjate, heƶ durə ƶь roƶa qijaməte,

Go:—Wi ħəraməto, wi ħəraməto,
Ty bəs bьkə vi qьsəto,
Tə əz bьrьm həlakəto.

Go:—Zəmbilfroş, şьxyl bьkə xera tə te,
Zəmbilfьroş tə cь ħəwal?

Hьngi ty dьkari zeran bьdьmə
tə, ty bьvə maı-

Go:—Xatuna gərdən bь mor,
Şьxyl nabə ķotək bь zor,
Molət bьdə ħəta hьngor
Xwəde qədərə lь ƶor.
Əw xatuna siŋ bь sьni,
Əw xəbər xer-xer ķəni.

Zəmbilfьroş rabu lь ƶor,
Kьr heçəta meƶna ħьŋgor,
Zəmbilfroş məsin dьxwəst,
Xatun bəzi məsin da dəst.

Go:—Wəj, cь kələkə asi ħəsari,
Çьħ ţynə xwə baveƶmə xarə,
Kəri lь xwə te bьkьmə ħəzarə.

Xatune, əw xatuna ķoķ u ķybar
Ƶь pənçəre ŕьkьrjə xar
Cь ky Zəmbilfroş cujə xar
Mujək ƶь wi nə bujə zьrar.

Go:—Wi xwəde, ţobə, stəfar
Əz bər tə bumə şərmədar.

Ƶьna Zəmbilfьroş se roƶ
Zəmbilfьroş mьƶulbujə nəcujə mal
Zare wi bьrci manə mal.
Ƶьna Zəmbilfьroş ħəri ani kotlьk cekьri
Zare xwə pe mьƶul kьrı,
Ƶьne çinar cu lь wi agьri
Cь dьbinьn, kotlьk dь ķəlьşta təndure.

Zəmbilfroş cujə lь mal,
Ƶьna Zəmbilfroş go:—tə cь ħəwal?
Go:—Ƶьne, hərci zarьnge mьn be şivkьri
Mьn wi spara xwəde kьri.
Ƶьna Zəmbilfьroş got:
—Ty cьma dini,

Stije kələ tə dьxapini
Tə zь çьnəte dь dərini.

Go:—Həre zьne, həre zьne,
Ty wərə pьşta mьne,
Tə bьgəriņьm dora dьne,
Əz tə nadьm male dьne.
Dəma zьna wi xatun bьrə
Kьrə xьdama xwə.

Go, zьna Zəmbilfьroş—ty lь ha bə,
Kьrə gazi ləqəmci ani,
Ləqəm cekьr bьr nav xanije
Zəmbilfьroş, go, zьna Zəmbilfьroş,
işəv lь ha bə.

Xanьm rabu çьle xwə-dərani, ja Zəmbilfьroş wərgьrt, ķətə ləqəmeda cu, xanije Zəmbilfroş.

Cu nьvina Zəmbilfьroş.

Pьnçana blazuka xwə bir kьr bu, dəma dəste xwə avit Zəmbilfroş, hьmbez bьkьr.

Zəmbilfьroş dəste xwə avit, bazьne we, hatə dəste wi, go:

—Wəj, zьna mьn, bazьn tynə, go əv xanьmə.

Rabu zь mal rəvi; cu, cu lь darəki cьnar (məzьn), go:

—Ja cьnar, ty, mьn vəşeri; navda ķyn bu, ty bьkə mьn car, cьnar hatə həv.

Xanьm cu dor, mədore dare gərja, nədit.

1933 s. məha cьrja paşьnda zь alije Instituta ţarixa kulture bь sərkarja prof K. M. Ohançanjan u bь həvalbəndija Ş. Kuzikjan A. Qanalanjan u ķьţebhazьrkьri ekspedisa folklore hatə ţəşkilkьrьne. Dь wi wəxtida lь Aştarakeda əva şaxa hatə nьvisare.

Əva şaxa əhəlije wedəre-Manuk Harutunjan gotijə, Manuki nəxwəndijə, gələk gьli-gotьne çьmaəte zanə.

XƏÇE U SIABƏND

Siabənde Sьlivi wəxtəke xortəki səre xwə bu, demək, nə dja xwə di, nə bave xwə.

Siabənde Sьlivi rasti dəwlətiki hat, go: — Çanьm, dəwləti

mьnra dəst nadə, əze rabьm xwəra həspəki bьstinьm, əze xwəra neeire bьkьm.

Siabənde Sьlivi rabu səre Sipane Xəlate; xwəra neeir dьkьr, go:—Gəlo, сьqa el nəma, сьqa şəhər nəma, cume, go, əz nəcumə ela kyre mire ərəba.

Rabu şьvana pьrsi, gavana pьrsi, cu ela mire ərəba, go: —Ela mire ərəba, gəlo əze bьvьm mevane mala mir jan bьvьm mevane merxasa, go, mir hənə parsu qalьmьn, əz navьmə mevane mir, əze bьvьm mevane mera.

Siabənde Sьlivi, bu mevane wanajə: xuşkəkə wan həbu, nave we Xəçe bu. Həta se roz, se şəve wan ţəmam nəbuja, wana mevana nədьpьrsin „Mevano, tyje kyda həri, kyda beji, dəba şəhəre wan ysa bu.

Dьle Siabənd kətə Xəçe, dьle Xəçe zi kətə Siabənd. Xəçe zi dərgistia kyre mire ərəba bu. Xəçe go:—Əz, kyre mire ərəba, Siabənd, əze xwəra Siabənd bьstinьm, dьle mьn kətjə Siabənd, zь xwəra dьbezə Siabənd.

Bьre Xəçe sər həsa-həsa kətьn „dьle Xəçe kətijə Siabənd", o, w əlləh, əme Xəçe bьdьn Siabənd, dəlalija mə həft bьranə, əm nadьn kyre mire ərəba, cawa dəlalija mə həft bьra Xəça zərin.

Siabənde Sьlivi, roke həvaled wi kətьnə bire; rabu, cu eije, xatьre xwə zь həft bьra xast, cu səre Sipane Xəlate.

Roke nьherri bəngzadə, mьrtьv, we həma pe kətьnə, həvane wan tьzi bьrьnçə, xwəra dьkьşinьn.

Siabənde Sьlivi go:—Kyrro, bəngzadə, hun vi bьrьnçi ky tinьn?

Go:—Сьma ty nьzani? həjfa tə, bədəwija tə, bəzьna tə, ve sjarbuna tə, hərə dəwata kyrre mire ərəba u Xəça zəre.

Got.—Mala mьn xьravbujo, le Xəçe dəst mьn cu. Rabu sjarbu, bəre xwə da ela mire ərba. Əz dьvem zь xwəra dyşrmiş bu „Xəçe dьzikava bьrrəvinьm. Na, əze hərьm orţa dəwate, əze Xəçe aşkəla bьrrəvinьm. Xəçe, tyje hərke aşkələ beji, əze tə bьvьm, hərke na, əz tə navьm. Əz mere dьzije ninьm".

Ro nivro, gьmina həft dəf, zyrnanə. Siabənde Sьlivi da dəfci zerrək, go:—Əva sər səre mьnra, sər səre Xəçera şavaş bьdi.

Bəngzadə got:—Siabənd, ty dьki rьsqe mə bьqəlini? Rьsqe mə sər ela mire ərəbanə.

Bəngzadə şabaş kьr, go:—Şabaş sər səre Siabənde Sьlivi Xəça zərin, mali ava, zerrək dajə.

Cьmaəta ele ꞓəve həv nьherrin. Siabənd ro nivro da ţərkuja xwə, rəvand. Sjar, sjar bun, du ķətьn, kьr, nəkьr Siabənde Sьlivi hьlnəda. Siabənde Sьlivi hatə səre Sipane Xəlate, go:—Xəçe, əm nə gyrьn, nə ћьrcьn səre vi ꞓijaji bьsəkьnьn, xəwa mьn te, wəki ty conga xwə dajni, əze səre xwə bьdьmə sər conga tə, hьnəki razem.

Siabənde Sьlivi səre xwə dani sər conga Xəçe, xəwra cu. Xəçe le nьherri ꞓeləkəkə gaķuvi, ћəft boxe qьzьl we dunə, ʑь xwəra ten. Xəçe boxəki stry şkəsti, ꞓəvəki kor, lьngəki ţopal dit, we ћəft boxe qьzьl weda kьrjə, we ꞓelək dajə bər singe xwə ʑь xwəra dьbə. Dьle Xəçe xьrav bu, go:—Əv noţla ћəft bьra, əwe stru şkəsti, ꞓəvəki kor, lьngəki ţopal Siabəndə, wəki ʑь nav wana əz xьlaskьrьm. Gьrja, hesьrək ꞓəve we ķət sər surəte Siabənd.

Siabənd lenьherri, nə əwrə, nə əzmanə, go:—Xəçe, dьvə ty poşmani? Go:—Sər doşəka pexəmbər, ty dja mьni, xuşka mьni, mьn cawa ty aniji, əze tə ysa ʑi bьbьm, mьn ţy çara dəste xьravije, dəst navemə tə.

Xəçe go:—Siabənd, go, dьle mьn təda ţynəbuja, əz ʑь təra nədьhatьm, go, dьle mьn təda həbu, əz ʑь ţəra hatьm, jəki noţla kyrre mire ərəba mere mьn bu, əz xatuna eləke, dьle mьn təda həbu, əz ʑь təra hatьm.

Siabənd go:—Nəjnəsija gьrije xwə ʑь mьnra beʑə.

Go:—Nəjnəsia gьrije mьn əwə, wəxte ty razaji, mьn le nьherri ꞓeləkəkə gaķuvjk, ћəft boxe qьzьl we dunə, ʑь xwəra ten. Mьn boxəki stry şkəsti, ꞓəvəki kor, lьngəki ţopal dit, we ћəft boxe qьzьl weda kьrjə, we ꞓelək dajə bər singe xwə ʑь xwəra dьbə. Dьle mьn xьrav bu, mьn go:—Əv noţla ћəft bьra, əwe stru şkəsti, ꞓəvəki kor, lьngəki ţopal Siabəndə, wəki ʑь nava wana əz xьlaz kьrьm, dьle mьn xьrav bu, əz gьrjam, hesьrək ꞓəve mьn ķət sər surəte tə".

Siabənd go:—Xəçe, əz Siabənde Sьlivi, tə əz kьrьm „həvale boxəki stru şkəsti, ꞓəvəki kor, lьngəki ţopal". Ķy ky həvə, əze bьkyʑьm.

Siabənde Sьlivi rabu da tir u kəvane xwə, da du gaķuvi. Siabənde Sьlivi le nьheri ꞓeləke we xwə dajə bər zangəke, le

nьherri ħəft boxe qьzьl we dur səkьninə, boxe stru şkəsti nahelə əw neziki ԑeləke bьbьn. Tir kəvanək aviteda, go:—Əze bьkyƶьm, şərƶekьm. Box struje xwə kьrə pesira wi, gьrt, zəreda avit. Ħəft boxe qьzьl ԑelək xwəra hьldan, bьrьn. Siabənde Sьlivi dara cakəme kət, singe wi kət, paşja pile wira dərkət.

Xəçe le nьherri Siabənd nəhat, go:—Gəlo, Siabənd cьma nəhat? Əwe ƶi rabu da du iza Siabənd, reԑa Siabənde Sьlivı dit, we gakuvi şərƶekьrjə, Siabənd tynə, le nьherri we nələ-nəle Siabənd we zəreda te, nə rejə xwə bьghinə Siabənd, nə şьritə, dahelə, çьnjaze wi zəre dərxə, Xəçe got:

—Siabənd, əv cь jəkə tə anijə səre xwə? mala tə xьrav bə.

Wedəre Xəçe u Siabənd iza kьlaməke beƶьn:

Xəçe go:—Siabəndo, ha Siabəndo!
Mərumo, əre Siabəndo,
Ԑijae Sipane Xəlate mьn dijə mьƶ u dumanə,
Bərf dьbarə, malxьravo,
Barane pera-pera gyƶə-gyƶə,
Ke dijə, ke əmьra binajə,
Neԑir ravə, neԑirvane xwə bьkyƶə.

Siabənd go:—Xəça mьn məgьri, məgьri,
Dəlala mьn məgьri,
Xəçe go:—Siabəndo, Siabəndo!
Mьn go, wərə məcə.
Neԑira gakavia
Neԑir mere çamerra be wajə.

Siabənd got:—Xəçe, məgьri, dəlalja mьn məgьri,
Ħəjfa mьn naje çanja mьnə çanьk,
Ħəjfa mьn te ԑəve təji bələk,
Syrra Sipane Xəlate nəpakə,
Surəte təra xьrabə.

Xəçe go:—Siabəndo, Siabənde Sьlivi!
Mьn go, tirkəvane xwə hьlnədə,
Nave vi gakuvi.

Siabənd go:—Xəçe, wəki dьle tə ysa sər mьn dьşəwьtə,
Ty mьnra binə şrite ħəft malanə,
Kəzijed ħəft zərjanə,

Sərе rəşkəzia bьalinə,
Gazi xwəde u merakə,
Be „xwəde çara içarin,
Siabənde Sьlivi şaxe Sipane Xəlate
Țəvi kome həvala mьn vəgarinə".

Xəçe go:—Siabəndo, mərumo!
Nə bьharə, wəxte kocəranə,
Xəça qьrrьke zь kedəre binə:
Şьrite ħəft malanə,
Kəzijed ħəft zərijanə,
Țəzə Siabənde Sьlivi țəvi kome neeirvana
Zь xwəra ky bьvinə.

Xəçe go:—Gakuvijo, agьre kyle kone xwəje tə, kəto!
Tə strujo lь pьeuko,
Qəm—qanate mьno;
Şaxe struja bьlaŕuko,
Tə zь həv qətandijə dəste zəva u buko.

Siabənd go:—Xəçe, Xəça mьnə dəlali,
Dəlalija ħəft bьrani,
Paşi ħəft bьra,
Dəlalia Siabənde Sьlivi əjni xwəji.

Siabənd go:—Xəçe, gyne mьn stuje de u bave təvə,
Tьme neeirvane şaxe Sipane Xəlate ten u dьcьn
We pьrsa mьn zь tə bьkьn,
We bezьn: „Xəçe, ka Siabənde tə"?
Be: „Siabənde Sьlivi çənukə nьvzini sjarə,
We şaxe Sipane Xəlate taje kare karxəzala dьgərinə.

Xəçe go: Gakuvijo, Gakuvijo!
Tə stry lь məzьno,
Qasi roze sale
Sesьdşestuşəş şax struje tə cujo,
Təje sərе Sipane Xəlate nava nivro,
Təje zь həv qətəndijə dəste mer u zьno.

Siabənd go:—Xəçe, bəsə sər mьn bьgьri,
Xera mьn zь təra tynə,

Rabə, gaz u belane bьlьnd ķəvə,
Rabə, bəlki çanfiri hər ћəft bre xwə bьvini.

Xəçe le nьherri dy bre we pera dərķətьn,
Le nьherrin Xəça sije, nəcujə tə́ve.
We sər ∊ə́ve xwə qəlaştьnə: xun kьrьnə,
Gotьn:—Xəçe, ķane Siabənde Sьlivi?

Xəçe şərma xwə, xəbər nəda, le nьherri, nə́lə-nə́le Siabənd we zəreda ten. Bьra go:—Siabənd! əva cь jəkə tə dəst dajə, xera xwədera, səva xatьre Xəçe, əm ћəft bra buna, əm dəwsa tə buna, nə ty vi ћalida bujaji.

Siabənd gotə bra:—Də hune dьvinьn...

Wedəre xuşka xwə hьlanin, anin hatьn, wedəre həspe Siabənd hьlanin.

Xuşka wana reva dyşьrmiş bu, Xəçe „Ţəzə əze sər ela kyrre mire ə́rəbara, ţəzə əze hərьm Siabənde Sьlivi cetьr bьvinьm, həqə, əz həma bre xwə bьxapinьm, xwə bavezьm zəre“.

Xəçe xьrxalə́ki lьnge xwəji zerrrin gьrt avit, go:—Bьra, xьrxale lьnge mьn sər zəre majə, go, əze hərьm nava bru, bьzangada, əze hərьm binьm bem.

Xəçe xwə gihandə Siabənd, go:—Siabənd, xwə bьdə aliki, əze xwə bavezьm, brine tə nəķəvьm, bra brine tə nə eşьn.

Siabənd got:—Ty bьdi xatьre xwəde u mera, mьn kьrjə, ty nəki.

Wəki Xəçe rabu, Xəça dinə
Bər ∊ə́ve bələk dьşьdinə,
Şə́ra zərə.

Əwe zi xwə avitə dara cəķəme xьst, Siabənd go:—Xwəde, wəki ћybija məje fьri dьle həvdy.

Məha gylane, bavezi səre zəre.
Ne∊irvane şaxa Sipane Xəlate ben, hərьn
Be „Jək Siabənde Sьlivijə,
Jək Xəça Qələndərijə“.
Bьra hatьn, lenьherrin, we xwə avitjə zəre...

Got: Ə'gite Ə'mьr, zь gynde Həko, lь sər nəћja Ţaline, 26 sali, şьvanə, nəxwəndi.

SIJAVƏNDE SЬLIVI

Sijavənde Sьlivi, mala wi wəlate Sьliva bu. Sijavənd lexьst mer kyşt: zь wəlate xwə qacax bu, hatə Siꞥane Xəlate. Wəxtəke, bina wi Siꞥen dərnəkət, bərzer durbin dani, nьheri, lь dəşte nьherri, dina xwə daje, koned kyrmança xwə danə ətəka eija. Wəxtəke, zorda hatə xare, azotə ꞥərre obe. Dina xwə daje, konəki ţəmьz we lь səre kona vəgьrtjə ţək. Azotə bər dəre kon, dina xwə daje, zьnəkə ţəmiz we runьştijə u qizək we lь nava kon səkьnijə. Qizьke banz da, səre həspe gьrt; nave we qizьke Xəçe bu. Həspe Sijabənd gьrtьn təwlandьn. Sijabənd hatə alije diwanxana wanda runьşt: koꞥe wanda diwana kyrmançije həbu, bь cit u ꞥərdə. Sijabənd runьşt, əwe ķylfəta, deмək nava konda runьştbu, hat ķef u ķefxwəşi da Sijabənd; gələ zera qylьx kьr. Sijabənd ze pьrsi, go:

—Daje, cawanə, malxwe ve male ķane lь ķynə?

Go:—Xwəje male kyrre mьnьn, zь xwəra cunə ķef u səjrane, qasəke səbьr bьkə, we ben.

—Le, go, əva ķylfəta mala tə qiza təjə, ci təjə, buka təjə, jan ci təjə?

Go:—Ņa xer, qiza mьnə.

– Gəlo, go, qiza tə, tə dajə mer, jan na?

Go:—Bəle, mьn dajə mer, dajə kyrre mire ərəba.

Dьle Sijabənd ķətə ve qizьke, zəf bəgəm kьr.

Qasək ķətə orţe, dina xwə daje, ћəft sijare ţəmiz hatьn bər dəre kon pəja bun: kyrred we zьnьke bun, bьred Xəçe bun. Lь we dəre, əw u Sijabənd həvdy ditьn, go: „Cawa, əm ћəft bьranə, ty sərda je ћəjştani". Dina xwə dane, cawa merəki ţəmiz, merxas.

Əwi u Xəçe həv ћьzkьrьn, soz u qrar danə həvdy.

Sijabənd rabu disa cu çije xwə, sərе Siꞥen mьxazə həbu, cu ķətə mьxaza xwə. Qədərək ķətə orţe, məhək. Sijabənd go: „Cьka əz ravьm, hərьm ele, cьka cь həjə"?

Sijavənd zorda lexьst hat, hatə neziki obe, dina xwə daje şajə, əşqə, ķefə, dənge dəfe u zyrrņa te. Azotə bər dəre, bьraje xwə, zь dja Xəçe pьrsi:—Əw cь dəfə, dəwat u şajə?

Go:—Ty cьma, ty pe nьzani, mire ərəba zь kyrre xwəra Xəçe bьr cu. Əva dəwata wanə, ķef dьkьn.

Sijavənd sjari azot nava dəwate, dina xwə daje, hər kəs mərьve xwəra xəbər dьdьn: şajə, dəf u zyrrnəjə, Xəçe zi nava govəndeda dьlizə. Sipaңe Xəlate nьherri, gələk dьle Sijavənd şəwьti. Sijavənd go: „Əze şabaşəke sər-səre Xəçera bьdьm". Sijavənd gazi bəngzadə kьr, ani: əw bəngzadə sazbənde we dəwate bu:

Sijavənde Sьlivijə,
Da mьrtьvi zerrəki qazijə,
Go:—Se dənga texə gazijə,
Be, şabaşa Sijavənde Sьlivijə, Xəça zəjə.

Bəngzadə go:—Mala tə xьrav bə,
Əz cawa tekmə gazi,
Əw buke mire ərəbanə,
We mьn pьrti-pьrti bьkьn.

Sijavənde Sьlivijə,
Da mьrtьv zerrəki qazijə,
Darək hьldajə, mьrtьv kytajə,
Kurrə, kurr mьrtьv kətijə.
Mьrtьv se dənga kьrə gazi,
Go: „Şabaşa Sijavənde Sьlivi
Xəça zəjə".

Sijavənd bər Xəçe səkьni, go:—Xəçe go, əz nə mere bər təlda mə, go, bər təlda bьsəkьnьm, bem tə bьvьm, go, wəki əz bem bər təldəki bьsəkьnьm, əw nə meranijə, əgər tə dьl həjə, wərə, xəlqe pe bьzan bə, mьn buka mire ərəba rəvand, bьr cu.

Sijavənd bər Xəçe səkьni. Xəçe dəste xwə dьdə dəste Sijavənd, Sijavənd hьlkьşand, avit ţərkuja xwə; Sijavənd Xəçe zь nava dəwəte rəvand, bьr cu.

Wəxte Sijavənd Xəçe rəvand, mire ərəba dəfa həware xьst, ţəmame ele pəj Sijavənd kətьn, bəlki Sijavənd bьgьrьn, Xəçe ze bьstinьn.

Sijavənd Xəçe bьr cu, dina xwə daje, pəjaki weda te, zinəki ţəmizi lajq sər pьşta həspejə. Sijavənd go:—Xorto, zь təra oqr bə, tye wa kyda həri?

Go:—Mьn nave Sijavənde Sьlivi bьhistjə, əze vi zini bьdьm həspa wira.

Sijavənd wedəre dyşьrmiş bu, wəki tьştəki nədьm wi xorti,

we bezьn „Sijavənd tьrsja“. Sijavənd we dəre dəst bьrə çeva xwə, cənd zerr dane, go: „Sijavənde Sьlivi, əz bь xwə mə, ty van zerra hьldə, əz çiki ədьlim, ty disa wərə, əze disa bьdьmətə, zine mьn binə pəj mьn u lexьst cu.

Sijavənd cu dərkət sər Sipane Xəlate. Əw həwara pəj Sijavənd kətbu, təmam zьvьrri cu mal, təne hər ħəft bьre Xəçe gotьn: „Əme hərьn, xuşka xwə Xəçe binьn“.

Xəçe y Sijavənd dərkətьn sərе Sipane Xəlate, pəja bun, ləzəki həvdy şabun, kef, ħənək, laqьrdi kьrьn. Sijavənd gotə Xəçe, go: —Xəçe, xəwa mьn hьnəki te, dьbə əz qasəki razem?

Xəçe go:—Əz bь qyrba, sərе xwə dajnə sər coka mьn, qasəki raze.

wəxta Sijavənd sər coka Xəçe raza, Xəçe dina xwə daje, eeləkəkə kuvi, şəş, ħəft booqə sərьn, booqəki pəjə, topalə, struki wi fьrijə, jək majə. Xəçe dina xwə daje, əw booqe topal, struki wi fьrjaji, nahelə ty booqə neziki eeləke bьbьn, lexьst, eelək da peşija xwə, bьr cu. Xəçe we dəre gьrja go:—Əw zi minani Sijavənde Sьlivijə. hesrək we surəte Sijavənd kət; Sijavənd zь xəwe banzda sər xwə, go: „Xwəde xerkə, əzman sajə baran dьbarə“? Dina xwə daje eəve Xəçe hesьrьn, go: —Xəçe, həgər ty poşmani, əz tə vəgərrinьm, disa bьbьm, go, mьn cawa nava elerəvandi, dəste zore ani, əze ysa zi tə bьvьm.

Xəçe got:—Sijavənd, əz bь qyrba, əz poşman nəbumə, go, ħal u ħəwale hesьre mьn əv bujə.

Sijavənd go:—Xəçe, qrar bə, əze wi booqi bьkyzьm, goşte wi zь təra binьm, bьxwə.

Sijavənd tir u kəvane xwə hьlda, pəj wi gakuvi kət. Sijavənd zəf zor kət, gakuvi wajə, eelək bər səkьni, booqe dьn z başqə bər səkьninə. Sijavənd fəsal zь booqə stənd, lь we dəre tir u kəvane xwə avitьn, booqə kyşt.

Sijavənd cu sər booqə, şərzekə, ker avitə stuje booq. Sijavənd wəxta booq şərzekьr, coka xwə avitə stuje wi, həstuje wi bьşkenə. Wəxta sərda quz bu, lьnge booq kətьn kьnçe wi, zorda avitə zer. Wəxta avit, darəkə cəkmə ħьşk lь dəve singe wi kət, pьşta pilra avit: Sijavənd sər dare səkьni.

Əm vəgərrьn çəm Xəçe, cьka ħale Xəçe bu cь? Xəçe le nьherri Sijavənd zəf dərəngi bu. Xəçe rabu, go: „Əz hərьm, cьka ħale Sijavənd cawa bu, cь çьrja, cь qəwmi“. Xəçe wəxta lexьst

hat, dina xwə daje, gakuvi şərzekьrjə, Sijavənd tynə. Xəçe vi ali, wi ali gərija, dina xwə daje, nələ-nələk te, bərzer nьherri, Sijavənd we lь səre dareva kətijə, Sijavənd we zəf bьrindarə, Xəçe go:—Sijavənd, səre tə cь qəwmi, tə cьma ha kьr?

Go:—Əz neeirvan bum,
Mьn kuvi kyşt,
Kuvi ħəjfa xwə hьlda,
Əz kyştьm.

Xəçe go:—Səre Sipane Xəlate mьzə,
Ba rabujə, barane pera-pera gyzə-gyzə,
Kəsi nədibu, neeir vəgərrə,
Neeirvane xwə bьkyzə.

Sijavənd go:—Xəçe, qiza Qələndəra,
Ty bəs bezə pьrs u xəbəra,
Óseva aoja lь xylame xwə hatə xəzəba.
Pesire gьrtijə, dajə bər xənçəra.

Xəçe go:—Gakuvijo, stru məzьno!
Stru qasi bəzьna mьno,
Səre Sipane Xəlate zь həv qətandijə
Mer u zьno.

Sijavənd go:—Xəçe, məgьri, məgьri, ky məgьri,
Məgьri, məlubinə,
Dьle mьn cьqasi kyl u bьrinə,
Həjfa mьn naje kyştьna çane mьn,
Həjfa mьn te lь we ħəjfe,
Hesьra sər surəte sorda dьbarini.

Xəçe go:—Sijavənd, ty nənélə,
Əz zi nəgьrim,
Wəxta nélina tə te
Gьrine mьn bь xwə te,
Zь bona Sijavənde Sьlivi,
Hesьre mьn tenə sər surəte sor,
Sər deme xal-xali.

Xəçe go:—Gakuvijo, tə stru pьeuko,
Tə bь şaoja bьlaluko,

Səre Sipane Xəlate
Zь həv qətandijə zava u buko.

Sijavənd go:—Xəçe, Sipane Xəlate bь mьlə,
Gyl, sosьn u pezəke dь cəvkanija
Səre xwə həvra dьħəzinьn,
Ava Sijavənd bьnida xylə-xylə,
Bəxte mьn, nə ty bəxt bu,
Bьrina mьnə zəfə kurə сьqasə kylə.

Sijavənd go:—Xəçe, qyrba,
Ty binə wərise ħəft malanə,
Binə gylije ħəft zərjanə,
Bavezə səre rəş kəzjanə,
Dyəake bьkə, bəli Sijavənd
Xer u şaji vəgərə nav həvalanə.

Xəçe go:—Sijavənd, male mə zozana dagərjanə,
Əze сь bьkьm, сь bьçьrinьm,
Əze wərise ħəft mala zь ky bьçьvinьm,
Əze gylije ħəft zəja, zь ky binьm,
Aqьle mьn nabьrrə Sijavənde mьn
xer u şaji vəgərə,
Nava koma həvalanə.

Sijavənd go:—Çəfidi qələndərьn,
Həspə bozьn, zinə zərьn,
Lь Sipane Xəlate
Həwara xanga xwə mərum wərьn.

Xəçe wəxtəke sər mьle xwə zьvьrri, bьraje we zela ten. Xəçe rabu, xwə da bər darəki, zь şərma bьraje xwə. Zela hatьn, həspe Sijavənd wajə, çəndəke gakuvi wajə, nə Xəçejə, nə Sijavənd. Bьra dina xwə dae, Sijavənd u Xəçe həwar kьrьn, gazi kьrьn, kəs tynə. Wan bьra dina xwə daje, Xəçe rabu dərkət u hat, Xəçera gotьn: „Ty сьma wa bələngaz buji, əm səva xьrabije nəhatьnə; tə bьkyzьn, Sijavənd bьkyzьn. Əm hatьnə tə bьvьn u ledьn hərьn.“ Bьra dina xwə daje, ħale Xəçe tynəjə, zəf dьgьri, pьrs zekьrьn, go:—Xəçe, məgьri, ka Sijavənd, kane?
Go:—Sijavənd, gakuvi kyştijə.
—Cawa, go, gakuvi kyştijə?

—Wəxta, go, Sijavənd ga şərzekьr, əwi lьnge xwə Sijavənd xьst, dara cəkme xьst, dalьqi.

Xəçe bьraje xwəva cun sər ħafa zьner, ditьn nəla-nəla Sijavənd te, rastije zi kyştijə. Bьred Xəçe zəf bər Sijavənd ķətьn, kьrьn, nəkьrьn, ҽarə ţynə bu, nə re bu, zorda bьhatana. Bьre Xəçe çəfidi Qələndər go:—Sijavənd, ħal u həwal əvə, əm nьkarьn tə bьvьn.

Sijavənd go:—Çəfidi Qələndər, go həmin wəxta mьn ţəmam bu, əva jəka hatə səre mьn, go, Xəçe bьvьn, hərьn, ţy gьlije xьrab zera nəbezьn.

Xəçe bьre xwəva re ķətьn hatьn, Sijavənd wedəre ma, hatьn. Qədərəke zi bərzer hatьn. Xəçe dь wəxtəke da aqьle xwə, dyşьrmiş bu, go: „Əze bь cь ruji hərьm nava ele, çəm buk u zəva." Xəçe go: „Dьvə, wəxtəke, əz, qiz u buk xəbərdьn, we əwe əlife bьdьn ruje mьn". Xəçe go:—Bьra, mьn kьtə xьrxale zənda xwə wedəre hьştijə, əz hatьmə. Bьraje Xəçe pьҽuk go:—Xəçe, əze hərьm xьrxale zənda tə binьm.

Xəçe go:—Ŋa bьra, dьbə hun hərьn dərəng bьbinьn, mə bьbə dərəng, əm bьxalьfьn. Xəçe go:—Əz çije wi zanьm, əze hərьm xьrxale xwə binьm. Xəçe wedəre bьre xwə xapand, zьvьrri, dьle Xəçe şəwьti u gьri, cu dərķətə çəm Sijavənd. Xəçe hatə çəm Sijabənd, go:—Sijavənd, çane mьn zь çane tə cetьrə, lazьmə, əz zi xwə bьkyzьm.

Sijavənd go:—Xəçe, qyrba, həmin əz cumə, xwə məkyzə, ħəjfa mьn lь çane mьn naje, lь tə te.

Xəçe dьkə u dьlazinə,
Şər u ţəmzija zь bər pьşta xwə dьķьşinə,
Lь bər ҽəve bələk dьşьdinə,
Wəxta xwə dь zəreda davezə,
Xwə lь dare Sijavəde Sьlivi dьxinə.

Dar dь bьn wanda şkəstijə,
Sijavənd u Xəçe cunə bьne Sipane Xəlate,
Sərе Sipane Xəlate dьbьn dy gyl şin dьbьn məha səbate.

Got: Usьve Ķəlo, 50 sali, nəxwəndi, gyndije Həko, lь sər nəħja Ţaline.

SIABƏND U XƏÇE

Siabənd, səre Sipane Xəlate
Gak̦uvi bistusenə,
Hər bistuse ʑi həvra tenə,
Əze bьсьm gak̦uvi bьkyʑьm,
Səb xatьre ҽə́ve Xəçenə.

Səre Sipane Xəlate,
Gak̦uvi bist u carьn,
Hər bistucar ʑi həvra dьbarrьn,
Əze bьсьm gak̦uvi bьkyʑьm,
Səv xatьre ҽə́ve xymarьn.

Səre Sipane Xəlate,
Gak̦uvi bistupençьn,
Hər bistupenç ʑi həvra tьrençьn,
Əze bьсьm gak̦uvi bьkyʑьm,
Səb xatьre ҽə́ve kьrmьnçьn.

Siabənd rabujə,
Tir u kəvane xwə hьlanijə,
Cujə səre Sipane Xəlate səkьnjə.

Go: —Gak̦uvi lь we ditjə,
Tir kəvanəke avitjə,
Gak̦uvi exьstjə.

Dəma cujə gak̦uvi şərʑekьrjə,
Struje xwə le dajə,
Siabənd ʑь tə́deda avitjə.

Darəkə bьlabulke we həbujə,
Həma dьk̦əvə nava we dare,
Lь we ase bujə.

Xəçazəre həqas fьkьrjə,
Siabənd nəditjə.
Xəçazəre rəbujə,
Pəj Siabənd cujə.
Gələ ҽə́ve xwə gərandjə,
Siabənd nəditjə,

Nalə-nalək səh kьrjə,
Əw ƶi hatjə səre təd səkьnjə.

Siabənd fьkьrjə, Xəçazəre ƶь ƶorda **ditjə**,
Siabənd go, Xəçe!
—Səre Sipane waj bь leşə,
Bьne Sipane waj bь leşə,
Xəçazəre, singe mьn
Qələma bьlaluke ķətjə,
Dьle mьn ƶь bər deşə.
Xəçe, ty hərse bьske xwə badə,
Baveƶə, mьn ƶь vi dari hьlķьşinə.

Siabənd go:
—Məgьri, ty Xəça mьn məgьri,
Xəçazəre go: —
—Mənal, ty Siabənde mьn ty mənal,
Nalina tə te, gьrine mьn pera.
Go: —Səre Sipane bьlalukə,
Bьne Sipane Xəlate bьlalukə,
Xwəde mala nerije gaķuvi xьravkə,

Cawa xьrav kьr ţəqdira zava u bukə.
Səre Sipane Xəlate tьrazьnə,
Bьne Sipane ƶi tьrazьnə,
Gaķuvi mala xwəji xьrab,
Xьrabki ţəqdira mer u ƶьnə.

Siabənd go:
—Bəra Wane waj bь ķurə,
Te dьgəri masije hurə,
Xəçazəre hərə sər mala babe xwə
Ƶь təra dəsturə.

Xəçe go:
—Səre Sipane waj bь darə,
Xəçazəre te xwə baveƶə xarə,
Həkər pari lь Xəçe bi cьl ħəzarə.

Siabənd go:
—Məgьri, Xəça mьn, ty məgьri,
Məgьri zərja mьn, ty məgьri.

Xəçe go:
—Mənal Siabənde mьn, ty mənal,
Nalina tə te, gьrine mьn pera.
Go:—Səre Sipane bьlalukə,
Bьne Sipane Xəlate bьlalukə,
Xwəde mala gaķuvije neri xьravkə,
Cawa xьravkьr ţəodira zava u bukə....

Xəçazəre xwə zorda avit sər Siabənd,
Dəma xwə avit bьlaluk şķəst,
Zorda hatьnə xar; hərdy zi
Lь we mьrьn; nəgьhiştьn mьraze xwə.

Got: Manuk Harutunjan.

SIAMƏNŢO

Səre Sipane Xəlate we bь mьzə,
Təjr u turan teda qьzə-qьzə,
Həj wi, wi, wi.
Ķe dijə, neeir, neeirvane xwə bьkyzə,
Həj wi, wi, wi.

Siamənţo go:
—Xəçe çan, wərə məgьri, dəlala mьn wərə məgьri,
Kьle Sьbħane zь eəve rəş u bələk nəkə xali.

—Siamənţo, deran əz cawa nəgьrim,
Cəndi nəlin u ķalina tə te, ķur u dur te,
Gьrina mьn porr kyre we bь xwə te,
Hesьr zь eəve bələk, bəzьna zrav, mina ta—vika bьhare, zь xwəra hurьk-hurьk xynav-xynava te.

Gaķuvijo, gapьeuko,
Hər struəki wi mina nəjnuka mьno,
Gaķuvijo, gaməzьno,
Hər struki wi mina bəzьna mьno,
Siamənţo, qyrban, ty Siamənţi,
Xwəje tir u kəvane zerr u zəndi.

—Xəçe çan, wərə məgьri, dəlala mьn wərə məgьri,
Kьle Sьbħane zь єəve rəş u bələk nəkə xali,
—Siaməntо, deran! əz cawa nəgьrim,
Cəndi ņəlin u kalina tə te, kur u dur te,
Gьrina mьn porrkyrre, we bь xwə te,
Єəve bələk, bəzьna zьrav, mina tavika bьhar zь xwəra
hurьk-hurьk xynav-xynava te.
Siamənto qyrban, ty Siamənti,
Xwəje tir, u kəvane zerr u zəndi.

—Xəçe çan, wərə məgьri, dəlala mьn wərə məgьri,
Kьle Sьbħane zь єəve rəş u bələk məkə xali.
Hərə wərise ħəft gynda,
Kəzije ħəfte gynde dь rьnda,
Binə, wərə, bavezə mьn,
Zьndana hana bьkşin, binə wərə xare.

Co wərise ħəft gynda,
Kəzije ħəfte gynde dь rьnda,
Ani hat avet zьndane,
Ņive zьndane zi nəgaha.

Xəçe disa cu hat, hur-hur gьri,
Go:—Xəçe çan, bərdə, hərə, bьgiz bav u braje xwə.

Bь
—Xuşke, wərə əm bьcьn?
Go:—Bьra, sərе bave wəkьm,
Kar u bare stuji mьn, dəve zьnare,
Majə wьrda.
Hat dəve zьndane,
Go:—Siaməntо, qyrban, çikə,
U xwə avit xare,
Əw dare ħəft sal ħьşk bu,
Sal u donzdəh məh heşin ma.

*
* *

Simanto, sərе Sipane xəlate hoşə·hoşə,
Xəçe runьştijə, pez dьdoşə,
Nə sitьlə, nə bəroşə.
Sər Sərе Sipane Xəlate dar şьqьti,
Єьlkək xuna Siamnte mьn nьqьti,

Dьle ķafьr u ķufьra le şəwьti
Həj wi, wi, həj wi, wi.

Got: Hovanes Hovanesjan, 30 sali, nivxwəndi, zь gynde Orgove lь sər nəħja Aştarake.

Nьvisin: H Çьndi u S. Kuzikjan, bь sərķarja prof K. M. Ohançanjan.

MƏME U ӘJŞE

Daje, dьle mьn dьbejo, səd çari dьbejo,
Mьn işəv dibu, xəwnək, xəwne dь şəvejo,
Hərə zь mьnra bьxazə ţeli Ә́jşejo.

Ərkə da, da, ərkə nəda,
Bez bona xatьre xwəde, Məme bь ţənejo.

Got:—Co xwəsti ţeli Ә́jşejo,
Kьri ķara də́watejo,
Ani buka xwəji Ә́jşejo,
Həft məh ma lь malejo.

Məme bəre xwəda wəlate xəribejo:
Co lь wəlate Şamejo,
Bərdəvka çəm paşejo,
Həft sale Məme qədja
Lь wəlate Şamejo.

Hati kavrani ķeşejo,
Ţeli Ә́jşe ķaƣəzəke nьvisi
Şand pəj Məmejo,
Go:—Bьla lь mьn nəsəkьnə,
Bь sal u məhejo,
Bьla mə vəgərə şəv u rozejo.

Ķaƣəz bьrьn dan dəste Məmejo,
Məme xwəndijə lь ķaƣəzejo,
Co xatьr xwəst lь paşejo,
Zь təwle ķьşandijə dəlu Ləjlejo,
Sərda lexьsti zine ţyrkma romejo,
Pe xwə dani lь rьķefa həspejo,

Go: — Ja əllah, ja xwədejo!
Runьşt sər þьşta dəlu Ləjlejo.

Bəre xwə dabu alije malejo,
Qonaxe se məhan,
Azot se rozan u dónejo.

Şəv co lь şəvjo,
Səkьni bər dəre qapi qəsьrejo,
Lexьsti lь qapi qəsьrejo,
Ţeli Ǿjşe go: — Əw kijə,
Sər qapi qəsьrejo?

Go: — Mevan həjə, mevane xwədejo.
Go: — Mevano, səre mьn bь gori,
Ǿmьre mьn bь qyrban,
Hərə alije oda pirədejo,
Ərkə ty swari,
Bьla həspa tə bьķьşinə təwlejo,
Ərkə ty bьrciji,
Zь təra binə eməkejo,
Zь təra bave jorxan u jastьqejo,
Raze, sьbe hərə, bьla bьbə
Ţəsədьqa səre Məmejo.

Dьbe: — Əz Məme mə, Məme mə;
Lawe pirə demə,
Zavaje ħəft məha mə,
Xəribe ħəft salamə,
Lь wəlati Şamemə.

Hat kavrani, Keşejo,
Ţeli Ǿjşe kaɋəzəke nьvisi
Şandi du Məmejo,
Go: „Bьla nəsəkьnə,
Bь salə u məhejo,
Fəsad u məmane gynde mə gələk hənə,
Xəbər dьdьn zь qirejo,
Səre Məme mьn raŋabi
Zь bər xəlqejo“.

Məme mə, Məme mə;
Sware dəlu Ləjle mə,
Kьle ɛə́ve Ţeli Ə́jşemə,
Vajə lь bər dəri qapi qəsьremə.

Ţeli Ə́jşe hat vəkьri qapi qəsьrejo,
Həspe Məme kьşand lь təwlejo,
Co runьştьn lь oda Ţeli Ə́jşejo.

Məme kьr pьrsa pirədejo,
Ţeli Ə́jşe go:—Məme!
Pirəde isal ħəft sal ɛə́vi korbu
zь gьrinejo,
Iro se roze pirədejə ķətjjə xəwejo.

Go:—Hərə, mьzginik bьdə pirədejo.
Ţeli Ə́jşe go:—Zь xwəra ķejf u ħənəke dьnejo,
Mьzgini həjə, mьzginia bəri sьbejo".

Go: „Zь xwəra kьrьn ķejf u ħənəke
ru dьnejo,
Şəv co lь şəvejo,
Ķət bəre sьbejo,
Həvdy ħəmezkьrьn ķətьn xəwejo.

Bəre sьbe pirəda de nə bь xer,
Rabu zь xəwejo,
Go: „Nьherri şira-şira həspəki lь təwlejo,
Fьtьli co oda Ţeli Ə́jşejo,
Xortəki cardəh sali vajə
Lь bər hьmbeza Ţeli Ə́jşejo.
Dəste xwə avit ţьvьngejo.

„Isal ħəft sal mьn ţeli Ə́jşe xwəjkьrjə
fəna qizejo,
Go: le bьdьm dəng, dəng bəla dьbə,
Lь gyndi, mali, çiranan,
Bьci wəlate xəriba
Bьghe çəm Məmejo
Məme mьn naje zь wəlate xəribejo.

Dəste xwə avit lь şurejo,
Go:—Le bьdьm naben qəwata zьnejo,

Dəste xwə avit xənçərejo,
Go:— Le bьdьrn, te nəci,
Dьben „Nə ķare zьnejo".

Dəste xwə avit soranije Məmejo,
Dani sər dьle Məmejo,
Lexьst bь pə́nja kondrejo,
Ţьli car peei co lь ə́rdejo.

Mьrrin ķətə Məme,
Qirin ķətə Ţeli Əjşejo:
Ə́jşe rabu zь xəwejo.

Go:—Pirade!
Xwəde eə́ve tə kor bьkə ru dьnejo,
Tə cawa xəribe ħəft sala,
Kьr mevane jək şəvejo.

Go:—Məme mьn, lawo!
Dare hene səre renə,
Şaxək sevə, jək hyrmenə,
Ķəsi ə́çebe gran nəbino rudьnejo,
Got, de bьbi qəsase kyrejo.

Got: Genço Grigorjan, nьvisin: Ħ. Çьndi u Ş. Kuzikjan, dь wəxte ekspedisia 1933 sale.

MƏME U Ə́JŞE

Məme kyre Wəte bu.
Ķaoqəza Məme dərķət zь dəwləte hərə əskərije.

Məme cu əskərije,
Pьşta eijae Çude.
Ħəft sale Məme ţəmam bu
Lь hesirije.

Wəte go:—Ə́jşe!
Əme ķaoqəzəki bьnьvisьn,
Bьşinьn pəj Məme.

Wəta de ķaoqəzəki dьnьvisə,
Dьdə pəje.

Pəja dьcə çəm dəwləta Mьsre,
Dəwlət dьdə izьna Məmejə
Məme bozaki xal-xali dьķşinə,

Lьnge xwə dьkə rьķefejə,
Go:—Ja əllah, ja xwədejə,
Əze ħəft roƶa bьķəvьm rejə".

Həft roƶa dьķəvə rejə,
Mevane sing u bəre Ə́jşejə,
Roƶa ħəjşta, səħəta ħəjşta,
Te bər dəre ķock u sərejə.

Ə́jşe xanьm dьcə bər dəre diwanejə,
Dina xwə dьde;
Xortəki sьvьki, capьki, cələng,
Səkьnjə sər pьşta həspejə,
Go:—Gəli, xylama wərьn,
Həspe mevin bьķьşinьn təwlejə,
Əze ƶь bьkьm pьrsa Məmejə.

Məme go:—Ty mьn nas naki,
Əz Məmemə, kyrre Wəta demə.

Ə́jşe xanьme go:—Əz u Məme
Bьķəvьnə ķef u laqьrdije dьnejə.

Şəv bu nivəka şəvejə,
Məme go:—Ə́jşe, ravə,
Əm hərьnə hərəma Wəta dejə.

Ə́jşe go:—Məme, əz bь qyrba,
Dajka tə gynəjə,
Raməkə ƶь xəwa şəvejə,

Əw sьbe rabu, da mьsine nьmeƶejə,
Əze mьzginije bьbьm, beƶьm,
Hatijə kyrre tə, Məmejə.

Ə́jşe xanьm, Məme ķətьnə xəwa sьbejə,
Sьbe Wəta de rabu ƶь xəwejə,
Mьsine xwə hьlda cu alije təwlejə,
Bozəki xal-xali gьredanə təwləxanijə,
Wəte go:—Mevan hənə mevane xwədene,
Wəte ƶь wedəre vəqərija,
Cu hərəma Ə́jşe xanьmejə.

Dina xwə daje,
Xortəki çahьl ķətijə nava sing u bəre Ə́jşejə,

Wəte go:—Qəda be qьsmi zьnejə,
Pəj Məmera zəndəkə ķarəbar dajə
Bər səre kyrre xəlqejə.

Wəte dəste xwə avit dəmancejə,
Go:—Tьrsa mьn, zь we tьrsejə,
Dənge dəmance bəlavə dьnejə,
Dəste xwə avitə rьmejə,
Go:—Xwəde bьbьrrə qəwata zьnejə.

Paşe dəst avit bьц səre Məme,
Hьlda soranijə,
Soranije zorda dьdə sər dьle Məmejə,
Xwə zorda dave sər soranijə.

Nalin dьķəvə Məmejə,
Qirin dьķəvə Ə́jşejə,
Go:—Daje, tə cьma kyştijə,
Kyrre xwə Məmejə,

Sorani orцan, doşəke qasţukira
Pьşta Məmera avitijə ru ə́rdejə,
Ţəzə izar dija wi pe ħьsja Məmejə.
Go:—Nave tə́zija Məme mьn Ţəwarə,
Mьn gərrandijə war bь warə,
Dajk gyra eijabə, lawo.

Nave tə́zija Məme mьn Cilejə,
Sələfe neeirvana dьcə, tejə,
Kyştьna Məme dəste dejə
Dajk gyra eija bə, lawo!

Məme mьn sjare Boze zьravə,
Mьn nьzanbu işəv zь pera Ə́jşe mevanə,
Dajk gyra eija bə, lawo!

Məme mьn bь se soranija brindarə, lawo,
Dajk gyra eija bə, lawo!

Renga Hələbe bь zəbəşə,
Mame mьn sjare bozəki sərxwəşə,
Dajk gyra eija bə, lawo!

Dja tə сьma zь hərdy dьnja rurəşə, lawo,
Dajk gyra eija bə, lawo!

Şam, Hələb dəve rejə,
Səre mьn qyrba bə, Məme
Həspəki zьrav sjarə peda tejə,
Dja tə gyra eija bə, lawo!

Mьn kyştijə kyrre xwə Məmejə,
Iro sьsejə, sьbe carə,
Məme mьn sjare bozəki zьravə,
Dajk gyra eija bə, lawo!

Dajke bь xwə Məme kyştijə,
Bəlki bьvə hьrcək gəlija, lawo!
Dajk gyra eija bə, lawo!

Got: Həsoje Mamo.

IBRAHIM

Pirəzьnьk həbu, zəmani. Əw bu kyrre xwə. Nave kyre we Ibrahim bu.

Zьnьk zь kyrrьkra tinit dьzəwçinit. Kyrьke kyrək pьeuk dьbit, kyrьke pьeuk dьbitə se-car sali, Ibrahim dьbinit ky hale wi kemə, mələhəzra xwə dьkət, ko əz bьсьm dəran zь xwəra şьkylək bьkəm, bo xwə haləki bьgьrьm, pe dəwləmətbьm, xatьr zь dja xwə, kylfəte xwə dьxazit, rija xwə dьgьrit dьcit lь dynjawa. Xəlk kəsta avajan dьkən, Ibrahim zi kəsta elate ərəbijan kьr u cu. Həkər hьndьk, həkər zəf, cu gələk, hьndьk cu lь koned ərəbi dərkət.

Koned ərəbi elatək dəwləmənt bu. Məlumə mevaned elate wьsan kəsta mala məzьne elate dьkьn. Ibrahim zi cu kone məzьne, sьlav kьr, runьşt.

Ədəta elatan, mevana təzə dьcit, əwьl pьrs-pьrsjara nakьn: „Ty kiji u zь kedəre teji".

Ibrahim zi se rozan ve kəjde ma. Kəs ty pьrsjar ze nəkьr, ka ty zь ku teji, сь şьxyl hati. Xar u vəxar mala məzьneda həta se roz xьlas bu. Roza sije paşe, mire ərəban ze pьrs kьr:

—Həj lave kənç, tu zь ku teji, kyda bьci?

Ibrahim bər səkьni bь mərifət go:

—Mir, sax bi, hale mьn wahajə, əz hatьmə zь xwəra şьxy-lan dьgərrьm, ça pe zь xwəra kədəki bьkьm.

Mire ərəban, əw roza əw lь we, dindare vi, rabun-runьştь-na vi gələk boj vi xwəş hat bu, go: —Lave kənç, həma zь vi ər-di cetьr tynə, dь kona məda xьzmətа mə bьkə, ça əm bь kefa tə, tə razikьn.

Þьrr u hьndьk həqe vi pe axavtьn. Ibrahim ma dь koneda, xьzməta kone u mehvana kьr. Þьrr u hьndьk Ibrahim xьzməta mala wan kьr. Pa nə Ibrahim kyrəki zəf dəlal bu, şyxla vi gələk spaji (mьnasəi) bu. Kyrək gələk əmin bu. Həkər mьlətan ele, həkər mire ərəban, gələk bora əşq bu, gələk ħьz zekьrьn. Hedi-hedi xьzməta ele u mala mire ərəbaņ həmi zera spar kьrьn: hatьna mehvana, cun, işe elate, həmi iş kətbu dəst Ibrahimda. Dawь bu, ħəta məzьņe ərəban zi verre dьkьr, dьgot: „Hərьn ba Ibrahim, ça şьxyl wə dь bьqətьnit". Ça hərci şьxylәkra dьcun nьk Ibrahim, Ibrahim we bь mərifət, çameri, şolan, xьzmətan pek dani, je hati, cuji zi gələk ze məmnuni dьcun.

Ho wha Ibrahim cənd saləke bь mərifət, bь çameri xьzməta mal u ela mire ərəban kьr: nave məzьne zera ce bu, həkər dь eleda, həkər zət ərdan. Həji, nəja ele u dəran həmi dəst wi bu, kyllə. elat we hati, cuji, gələk ze məmnu bun. Ho şəş, ħəft sal Ibrahim xьzmətan ve elate dьkьr, ça həjin, nəhəjina ve elate Ibrahim bu

Rozəke Ibrahim bir le hat dja wi, zьna wi, zare wi. Mələ-həzra picke xəmgir bu, kur kət. Pa nə Ibrahim gələk bər єəv bu lь eleda. Xəmgiria wi ve dəme bər həmujan bь єav bu. Həkər mьləte ele, həkər mehvanan pe agah bun, bəle Ibrahim xəmgirə iro.

Mire ərəban bь xwə zi pe zani.

Hər kəsək bь nьkare xwə gьlije dьaxaftьn, pьrsjara Ibrahim dəkьrьn: —Əv сьma iro, ty xəmgiri"?

Mire ərəban zi ze pьrsjar kьr:

—Lavo, сь kəwmijə, ty iro ho xəmgiri, pa nə mal ja təjə, elat ja təjə, xəmgiria tə cijə?

Ibrahim go:—Mire mьn, ty sax bi, wəllə ty xəma mьn ty-ņinə, iro pickəke mala mьn, dja mьn, zare mьn bira mьn hat, Əz məlħəzra kur kətьm, əvə xəmgiria mьn.

Mire ərəban, məzьned we de runьşti, woka bьhistьn da u zьn, zaro həji, le ənьrin: „Pa cawa, ty əva şəş—ħəft sale ve maleda, dь ve eleda həji, nəji tuji. Tə hal mə nəkьrijə, ça ty da u zьn, zaro həjə. Əm bь ve dəwləteda, bь ve həjeda, ty hьnda xьzməta sьpaji zь məra kьri, həji, nəji, tyji, ķylfəta tə le wer dur maji be xaji, kət ţynə, ane mə malək pьrr zera bьşanda, ane vьrre bьkьra, ina bana lь vьr, mə xanik u ţəlazi spihi zera bьkьra, rəħət bь baņa, əw zi, ķəjfa mə zi bьhata, ty zi xəmgir məbə."

Mire ərəban go:—

—De zukə, zaroan ţədərik bьn, hazьrkən, ķa ķəifa Ibrahim ky dьxastьn, hərьn zared wi barkьn binьn lь vьr, an dəwlətək pьrr zera bьbьn, ça zarred wi pe ķəjfxwəş bьn, pe ħal bьn, ħəta paşe, əm ţəjbir kənç mьnasьb zera bьbinьn.

Ibrahim gotə mire ərəban:

—Həvça ţyninə, əze rabьm bьcьm da ķylfəta xwə bьbinьm, ķa cь mьnasьb, əz zera bьbinьm, an bь wedəre bьhelьm, an bь xwəra binьm bem.

Mire ərəban go:—Də zu ţəjbire bьbinə, dəwlətək pьrr zera bьgьrьn, cənd lavьke sarbьn, Ibrahimra hərьnə mala wi, ķa ky ķəjfa wi dьvet, bьla wь bьkət, pera hərьn, wьrьn.

Ibrahim go:—Lazьme ţy ķəs ninə, əz ţəne sarbьm, bьcьm.

Cьqas ko pe gotьn: „Ţəne məcə, bь həvalara hərə, cənd sarьk bьla bь təra ben". Ibrahim qəbul nəkьr.

Rabun zerra tьşt-mьşt dane mьħinək ķьħel je sьvьk zera mərəkə kьrьn. xyrç le gьredan, Ibrahim sar bu, mьzrax lь dəste xwə gьrt, kəsta mala xwə kьr. Pa, nə mьħinə ķьħel bu, rja ħəft rozan, rozəke dьbьrri. Dy—se rozan Ibrahim nezik male kьr. Pa nə şəş—ħaft sal bu, mal nəditbu, mьħina xwə bərda, roza dymaji bь şəv drəng gəhьştə mal.

Mal həmi raza bun. Həkər çarək, həkər dy çar dəri ķyta: zьnьk pe hьsja, hatə pьşta dərə, pьrsjarkьn: „Əv ķijə, dər dьkyti"?

Woxte Ibrahim got: „Dər vəkə".

Zьnьk dənge wi nasnəkьr.

Çar di pьrsjar kьr, Ibrahim got: „Əzьm, Ibrahьm".

Zьnьk dər le vəkьr. Ibrahim mьħina xwə ķьşija ħəwşeda dəri gьredan, gьredan ħəwşe.

Zьnьk Ibrahim dəst dor styek weran di, rьm lь dəstə: hyn-

dyr cun. Da Ibrahim, zaro, raza bun, dьl nədan zь xəve rakьn. Pa, nə şəş—ħəft salbu, dur ze ķətbun.

Ibrahim, zьna xwə rus (rut) bun, cun çehda, cun. Law bun, bь ķəjfcun, bь ve ķəjfe xəwa gran ķətьn.

Ibrahim se, car roz bь reva hati, açьz (rət) bu. Malumə xwə lawo, zьnьk law gələki əşk bьbun, ķəjfa vi əşkeda ķur xəw bun. Sybə dьbit zь ve xəwe ħьşjar nabьn. Pa, nə zьnьked' pir sybhan zu radьbьn.

Dajka Ibrahim zь xəve ħьşjar dьbit. Dərdьķəvit dьbinit mьħinək ķьħel dərva gredaji. Tetə mal pьrsjaran zь buke, ka əv cь mьħinə, həvşe gredaji, dьbinit lavək bər zьnkeda dəst bala stuje kьri, nav singe buke, xəvra cuji.

Pa, nə Ibrahim ryh (ru) bərdabun. Ibrahim njas nəkьr, ţəqmina wi qəjr hati, cuji bər buka wi, dьbinit rьm lь were danandi, lь malda. Dəst dədə rьme, hьltinit, hьlebeka cəpe Ibrahim datinit, lь pьşte dərdьķəvit.

Pa, nə rьma nehьrьz bu u tiz, ħəta pьştə kynt ķət. Dajka Ibrahim rьmed ķьşid, woki lь buke zi bьdəd, bьkyzə, zь bona xijanətia we.

Xuna Ibrahim lь ruja buke dьķət. Buk ħьşjar dьbit, xun dьbinit, zь singe Ibrahimra, dьbezit:

—Daje, tə kənç mala xwə zi, ja mьn zi xьrav kьr, tə kyre xwə kyşt, dala mь zi bьkyzə, paş ve əçebe əz zi sax naminьm.

Da dəma bər xwəda, kyre xwə njas kьr, ky rast Ibrahimə. Ve dəme din bu, strana zь xwəra got, dьnjaje ķət. Dьbezьn ħəta nьho sər dьne dьgərrit, saxə, bь ve zar-zare zь xwəra dьgərit, zь xwəra dьbezit:

Kavranəke tetə zь Əçəmə,
Əze ţəşinga xwə bьgьrьm,
Da hur bь hur bьresьm,
Bьcьmə peşinga vi kavrani,
Ķa pьrsə u pьrsjarke zь
Ibrahime xwə ze nakьme.

Dajke kore, nəmaje,
Ve sьbe səre tirəke Ibrahime xwəda bu.
Səre tir gьrti zь kəzəbe,
Haj le kore nəmaje.

Ǩəvranəke tetə ƶь Hələbe,
Əze ţəşinga xwə bьgьrьm
Bь hurə hur bьresьm,
Bьсьmə peşija vi karvani,
Ⱪa pьrs-pьrsjarəke ƶь Ibrahime xwə
Ƶe nakьme.

Wəj le daje, kore nəmaje,
Ve sьbe sәre tir gьrti ƶь kəzəbe,
Sərtirke lь Ibrahime xwəda bu.

Dajke kore, nəmaje
De ⱪənge bьћəvi lь mьn bitə dare.

1932 s. məha tirmeda ƶь alije instituta ţarixa kulture bь sərⱪarja prof. K. M. Ohançanjan u bь həvalbəndia I. Maragulov eⱪspedisia folklore hatə ţəşkilkьrьne. Həma wi caxi mə „Ibrahim“ nьvisi, gotijə Şahen Kuƶikjan, Şahen kyrmançizan bu, xwəndi, folklorist, 1936 s. lь baƶare Jerevaneda wəfatkьr.

MƏME

Məme ћəft sala cujə qyrbətije,
Cujə əskərije,
Nive şəve Məme hat mevani,
Gazi kьri: —Əjşe, rabə dəri vəkə,
Əz hatьm mal.

Əjşe rabu dəri vəkьr,
Dit Məmejə,
Həspe Məme ⱪьşandijə təwlejə,
Məme go: —Əjşe, hərə pırədera beƶə, Məme hat.

Əjşe got: —Ve şəve, nive şəve,
Bьra bьsəkьnə sьvejə.

Çi avitьn, raⱪətьn jək çijə,
Kьrьn ⱪef u laqьrdijə,
Ma ћəta bərbanga sьbejə,
Sьbe tav dajə, bu ro taştejə,

Pirə de dit, Өjşe ranəbu,
Hat alije male,
Pirəde cu alije odejə,
Di xortəki cərdəh sali dь paşьla Өjşejə.

Go:—Өze ţьvьnge le xьm, dənge dьnejə,
Bь şur lexьm, qəwata zьnejə,
Kьşand, sorani zь bьnija bəlişe da sər singe Məmejə,
Xwə sərda avet
Car bьhyst u car ţьli zь doşəke da dər.

Nalin kətə Məmejə,
Qirin kəţə Өjşjə,
Go:—Pirədaje, єóve tə bьrьzən
Nə əw Məmejə,
Qirin kətə pirə dejə,
Pirə de dit həspəki boz lь təwlejə,
Zine órəbi lь sər pьştejə.

Өjşe go:—Pira de єóve tə kor bə,
Dəste tə şьl u şót bə,
Lьnge tə ţopal bə,
Xere zь dьnaje nəvini
Cənd sala cujə əskərije,
Nə kyrre xəlqejə,
Nə əva Məmejə.

Iro hati mevane Өjşejə,
Pirə de got—
—Məme, lawo, əva həft salə ty qyrbəteji,
Mьn nьzan bu iro Məme mьn mevane Өjşejə,
Mьn go: „Qiza xəlqejə, xorte cardə sali anijə nav paşьla xwə rakətijə",
Єóve dja tə bьrьzьn, Məme mьn, lawo!

Got: Majţar Bşarjan, 60 sali, zь gynde Avanejə lь sər nəhja Aştarake.

MƏME U ƏJŞE

Məmejo, mьn işəv xwənək dijo,
Ķaoqəzəki hati zь Məmejo;
Ķaoqəz, ķaoqəza mire dəwləteju,
Məme xatьr xast ʒь malejo,
Cu wəlate dь xəribejo.

Həft sale Məme mьn ţəmam bijo,
Xatьr xasti zь padşejo;
Sjar bu lь Bozejo,
Bəre xwə da wəlate mali babejo.

Hat lь bər dəre mali babe pəja bijo,
Gazi kьri:—Le, le, Ə́jşejo,
Mevanə, mevane xwədejo.

Ə́jşe gazi kьri:—Hərkə ty mevani,
Mevane dь xwədejo,
Həspe xwə bьkşin təwlejo,
Ty wərə hərə alije dь odejo,
Əze zь təra binьm nane dь qəwejo,
Həspe təra binьn çəhe dь kajejo.

Məme gazi kьri, got:
Əz Məme mə,
Sing u bəre ţeli Ə́jşe mə,
Ə́jşe dəri vəkьr lь Mamejo,
Kylav u doşək raxьstijo,
Žь xwəra kьrьn ķef u səjrangə
Həja bərbanga dь sьbejo.

Məme goti:—Ķa dja pirejo!
Ə́jşe got:—Djapire, iro dy roz, se roz cujə
dǝ́wata ķyre padьşejo.
Sьbe zuda tejo.

Dja pire hati zь dǝ́wata kyre dь padşejo,
Hati, cu, alije təwlejo,
Ŋьheri həspəki bozi gьredajo,
Hati cu alije dь odejo,
Nьheri xortəki cardə sali dь paşьla ţeli Əjşejo.

Got:—Puh, nəhlət, mərьve dь isano,
Cawa ani kyre xəlqe kьrə paşla xwəno;
Pire got:—Əze ţьfьnge lexьm,
Dəng dьķəvə dьnejo,
Ərke soraniki lexьm qəwata dь zьnejo.

Rabu dja pir sorani dani sər dьl u gyrçьke dь Məmejo,
Xwə avit sər sorani,
Car ţьli peei cu lь érdejo,
Qirin ķəţi dь Məmejo,
Çarin ķəţi dь Əjşejo.

Got: Hovhanes Poqosjan, zь gynde Avane lь sər nəħja Aştarake.

Nьvisin: H. Çьndi u Ş. Kuzikjan, dь wəxte eķspedisia 1933 sale bь sərķaria prof. K. M. Ohançanjan.

LƏJL U MƏÇRUM

Nave bave Məçrum Məħməd Əmin bujə, bь xwə zi kyrmanç, nave dija wi Əjne bujə.

Məħməd Əmin sjar dьvə həspe xwəji bozi gyli Şamejə,
Bəre xwə dьdə rasta zorьn rave u neeirejə,
Qum lь ķape həspejə,
Le dьnerə, obəke ţəzə hatijə lь wejə,
Ķonəki lь vezejə,
Cit u pərde wi koni éçəmijə,
Stunəkə peşijejə.

Stuna peşьn zivijə,
Qizəkə bьne wi konijə,
Dəv u đran qydrətijə,
Navmьla cьl u car kəzijə,
Hər gylike mrçanək qiməti pevajə.

Məħməd Əmin dьləki na, ħəzar dьli zь xwəra əşq bujə,
Dьcə, xwə bave xwəra dьgьhinə,
Bave wi le dьnerə méde Məħməd Əminə le ţyninə.

—A, dьbe, lawo, tə xerə jan şajə,
Cьma mə́de tə tyninə?

Go:—Bavo, şькьr mьn xerə, hьm şajə,
Əz iro cumə rasta zerьn rave u neeirejə,
Obəkə ţəzə lь wejə,
Konəki lь fezejə
Cit u pərde wi koni ə́çəmijə,
Stunəkə peşijejə,
Stuna peşьn zivijə,
Qizəkə bьne wi konijə,
Dəv u dran qytrətijə,
Navmьla cьl u car kəzijə,
Hər gyliki mьrçanək qiməti pevajə
Hərgə ty mьnra tini,
Wəlləh kyre tə dьləki na, ħəzar dьli zь xwəra maşoq bujə.
Wərə haj le, haj le,
Le, le, le wəj le,

Səkьni sьbejə,
Sjar bu bave Məħməd Əminejə,
Le nьheri rast xəbəra kyre wijə:
Azot, cu dəşta zerьnə,
Obək ţəzə hatijə wejə,
Kone məzьni lь fezejə,
Stuna məzьn zivə,
Xəzaləkə bьne wi konijə.

Azotə dəre kon, səkьnijə,
Dьləki na, ħəzar dьli kyre xwəra ħəbandijə,
Ə́jne səre mьle xwə fьtьlijə,
Həspe Məħməd Əmin nas kьrijə,
Banz dajə, qəjd u cidar anijə,
Həspe wi qəjd u cidar kьrjə,
Doşək u bə́lgi danijə.
Bave Məħməd Əmine sər oroqan doşəka runəñьştijə,
Źь xylama pьrsijə, gotijə:
—Kyro, kyrsije xazginije kizanə?
Cujə sər kyrsije xazginije səkьnijə.

Çab danə bave Ə́jnejə,
Go:—Məriki hatijə sər kyrsije xazginije runьştijə.

Go:—Kyrro, gazi bьkьne, binьn diwanejə,
Gazikьrьn, bьrьn diwanejə,
Go:—Pьzmamo, tə xerə jan şajə?
Go:—Şьkьr mьn xerə ƶi, şajə ƶi,
Əz hatьm istəkja ƶь kyrre xwəra ƶь tə kьrjə.

Bave Ə́jnejə,
Şandijə, dəf u zyrnə anijə,
Gazi məllə kьrjə,
Ə́jne sər Məħməd Əmin nəkħa kьrjə,
Se, roƶa majə lь wejə,
Ə́jne sjarkьrjə, ƶь Məħməd Əminra bьrjə,
Dь mala xwə pəja kьrjə,
Dəf u zyrna xьstjə,
Ķətьnə ķef u əşqa dьnjejə,
Ħətani evarejə.

Xylam u xьzmətķar ķətьnə bьn mьle Məħməd Əminejə,
Məħməd Əmin bьrьnə hərамejə,
Əw u Ə́jneva ķətьnə ķef u əşqe dьnejə,
Ħəta bu nezike sьvejə,
Hat sər ryħe Məħməd Əmin fərwara xwədejə.

Çav danə bave Məħməd Əminejə,
Go:—Hatə sər ryħe Məħməd Əmin fərwara xwədejə.

Go:—Kyrro, hun Ə́jne sjarkьn həspe bozi gyli Şamejə.
Bьdьn dəst dy kyrre xəlqejə,
Bəre we bьdьnə mala bavejə.
Çav danə Ə́jnejə.

Go:—Bavo, ty сьma mьn sjar dьki,
Həspe bozi gyli Şamejə,
Ty сьma bəre mьn dьdi mala bavejə,
Əqrəbe mьn gələkьn,
Cьka we beƶьn „ləķa Ə́jne cijə“.

Ħəta sal hərə sərе salejə,
Işala we heşin bьbə dəwsa Məħməd Ə́minejə,
Go:—Lawo, wəki əz bərе tə nədьmə bər bь malejə
Wəki heşin bьvə dəwsa Məħməd Əminejə,
Ħəta sal hərə sərе salejə

Əqrəbe mьn gələkьn,
We beƶьn „waj le mьn ha-ha kьrano“
Ķi zanə biçe ķejə?

Ə́jne sjarkьr həspe bozi gyli Şamejə,
Da dəste dy xylamajə,
Ə́jne xeləke aƶotijə,

Ruje we nəgьrtijə,
Hərə mala bavejə,
Həspe wi u hərdy kyre xəlqe vəgərandijə
Ƶь xwəra col u jabanija gərjajə;
Gələki bələngaz bujə,
Ķətə parsa nanə,
Ħəta sal hat səre salejə
Xwəde heşin kьr dəwsa Məħməd Əminejə.

Se mьlijaķət hatьnə wejə,
Je məzьn go:—Nave wi Məçirmjə,
Je orţe go:—Maşoqe Ləjlejə,
Je ɥuk go:—Çije hərdya ə́rde ţynə, ə́zmane xwədejə.

Xəlq bь sala məzьn bu, Məçrum, roƶa məzьn bu. Ħəft sale Məçrum ţəmam bu; dja wi ƶi nan pars dьkьr, xwə u kyrre xwə xwəj dьkьr.

Xəlqe, çьmaə́te ƶera got, go:

—Kyrre tə məzьnə, bьra xwəra hərə bər golьka, əme həqe wi bьdьne, xwəra idare xwə bьkə.

Məçrum go:—Daje, əze hərьmə bər.

Go:—Na, lawo, əz qyrbana təmə, əz pars dьkьm, ty idare xwə bьkə, ty pьɥuki, bəlangaz nəbi.

Rabu, cu nava gynd, got, go:—Golьka bьdьn mьn, əz hərьmə bər. Golьk danə Məçrum, səre golka dəh grvankə çəh. Məçrum rabu, golьk gь ţopkьrьn, xwəra bьr ɥerand. Ə́mьre xwəde əşqa Məçrum sər saz bu, xwəra cu sər varpete saza, nivəki həqe xwə da, saƶək xwəra da gьredane, xwəra saze xwə hьlda, dьcu bər golьka ħəta evare, saze xwə dьxьst, evare golьk dani nava gynd.

Roƶəke, golьk xwəra dьɥerijan, le nьherri ķoc ten—dьcьn, hьldьķьşə ɥija, zozana.

Le nьherri qizəke sər pьşta dəva, mərьv nə bьkə, nə bьxwə, ysa bədəwə, ysa dьle wi ķətə qize, dьləki na, ħəzar dьli ħəband; aqьle wi səre wi cu,

Dьle qize ƶi awqas ķətə wi. Qiz hьnəki le səkьni; ķoc para hatьn, gьhiştьne, qize aƶot, cu.

Məçrum rabu, pəj ķoca ķət, şьvana, gavana pьrsi, go:—Nave we qize cijə?

Şьvana, gavana ƶera gotьn:

—Ņave we Ləjlejə.

Rabu golьk ţopkьrьn, hatə gynd, go:—Dьha nacьm bər golьka, nacьm bər. Cu ƶь dja xwəra got, go:

—Daje, iro ķoc hatьn, mьn Ləjle dijə, go, əw məfeda runьşti bu, ravə, go, hərə, we lь feza gynde mə daninə, jane tye we Ləjle mьnra bьxazi, jan əz təra ţy kyrtije nakьm.

Dja wi rabu, xwəra ţorpə—morpe xwə hьldan, cu, go:—Əze hərьm, kyrre xwəra bьxazьm. Xapand, le xьst cu ķətə nava kona, xwəra pars kьr.

Ləjle cəv pe ķət, ysa ħyba we cu çəm, əw zanbu, Əjne dja Məçrumə. Çarikə xwə şand, go:—Hərə, gazi bələngaza hanakə bьra be.

Çari cu, mьla gьrt, ani hat.

Ləjle cu çəm dja xwə, go:—Cьqa bələngaze ten, ty dьdeji ca ve bələngaze, izьna mьn bьdьn, əz bьdьme.

Go:—Əz qyrbana tə mə, dəwlət xwəde səre bave tə, hərə, cь dьxazi bьde.

Hərce ņaz u nəməte xarьne dьne həbu, təmam ţop kьr, ţьƶi meşoke we kьr, go:—Ci tə həjə?

Go;—Kyrrəki mьn həjə.

Go:—Də bьvə, ty u kyrre xwəva bьxyn.

Gava cu, Məçrum go:

—Daje, tə Ləjle mьnra xast?

Go:—Əz qyrbana təmə.

Əw Ləjla tə dijə,
Mьn ƶi dijə,
Xəbəra təjə,
Əw Ləjle rьndə,
Bəƶьneda bьlьndə,

Həma əsʙl-əsasa
Gərroka nava gynddə·

Go:—Cь ʙuçuza dəwra bəre,
Xwəde bʙkə zʙ sərе tə,
Hərdy ɵəve tə dəre,
Ty cʙma dʙdi ruje Ləjle we xəbərе.

Məçrum hʙlda saz u təmburə,
Rabu zʙ dja xwə xəjdi
Hat sər kanija Məsebulə,
Zʙ xwəra sər kanije got, saze xwə xʙst.

Ləjle rabu, gymgym hʙlda hat sər kanije, ave bʙvə,
Gava le nʙheri Məçrum sər kanije runʙştijə,
Xwəra saze xwə dʙxə.

Hərdy axʙr maşoqe syrre bun. Wedəre gymgyme xwə dani Əw Məçrum dəstəgərdəni həvdy bun: hərdy həvdy şabuə, hər xwəde bʙzan bə.

Məçrum go:—Ləjle, cʙqas xəwa mʙn te, coka xwə dajnə ɵiɵkəki əz razem, ravʙm.

Sərе xwə dani sər coka we raza. Ləjle lʙ dora xwə nʙheçi „Pəj, le gymgym vajə, əz hatʙmə ave“. Ləjle rabu dawa dere xwə, cyxe xwə bʙrri, moria xəwe dani sər gyhe wi, go „əz hərʙm, bem“. Gava cu, le nʙherri, mala zʙ wi wari barkʙr, cun je zorʙn· Həma ɵəv pe ƙət, dja we pera şərr kʙr, dani sər dəve, hərə ky ty hərə, cunə ɵijae zorʙn

Ləjle ysa dʙgʙri, ysa dʙgʙri, hər xwəde zanbə, ysa dʙgʙri, hesʙre xune ɵəva te. Rozəke le nʙherri, rəşək we zʙ dəşte hʙldʙƙʙşə te· Gazi həvaləkə xwə kʙr, go:

—Qize, a, a, le nʙheri, gava lenʙheri təjr, go, həla pʙrsəke zʙ wi təjri bʙkə, bezə, qə dəşte cʙ həjə?

Go:—Ləjle, əm hatʙnə bʙndaruke, ty məna mə dʙgəri, təjrə, təjre mʙnra cʙ bezə, əze təjrra cʙ bezʙm?

Ləjle rabu, zʙ həvala qətija, bəzi, peşjeda cu, Ləjle ħətani cu, təjr dərbaz bu, Ləjle dəngəki kʙrə gazi go.

Təjro, ty ƙərəməta ɒərr u baske xwəki,
Tye ɒərr bʙƙyti, bʙsəkʙni.
Təjr gərrəke sərda zʙvʙrri, go:

—Xəzala, zь xəzale, ty vəqətə zь nava həvala,
Go:—Əze zь təra bezьm pьrs u ħəwala,
Go:—Əz zanьm, tye bьki pьrsa Məçrum,
Go:—Məçrum, we sər kanija Məsəbulə,
Qamiş dore bujə surə
Ə nьzanьm saqə jan mьrjə,
Həma sər єə́ve єəpe cekьrjə helina єьvika
mьşurə.

Gə:—Wəjla mьn pore xwə kyrr kyre,
Mьn pьrsa xwə zь təjre ħyrr kьre,
Xəma dьne heza mьn xwə pьrrkьre.

Zьvьrri hatə mal, ysa dьgьri hesьre xuŋe єə́va te.

Wəxt u səħət təmam bun, got:—Əme barkьn, disa hərьn sər gynde xwə, sər ware zerьnə.

Ləjle sьbe zu rabu, dəve xwə sjar bu, hivija kəsi nəsəkьni, həma dəve xwə azot duz hat sər ware xwə. Dəve xwə pəja bu, dəvə bərda, bəzi, cu sər kanije, le nьherri qamiş bujə ħəsabe ķeran, nьzanə Məçrum ķedərejə. Qamiş vi ali, wi ali şkenand, kьrə xəsil, hat rasti Məçrum hat. Gava le nьherri ķьnçe wi təmam le rьzinə, qətjanə; sər єə́ve wi єьvike helina xwə cekьrjə, he qьrşe we tedanə, єьvike çuçьke xwə dərsxьstjə, cujə.

Rabu, puşe helina єьvike zь єə́ve wi dərxьst, zь wedəre hьlda dani sər qamiş, gьrija, go:—Əz cawa bьkьm, Məçrum dьha mьrjə, əz cəwa bьkьm, Məçrum be sər rənge xwə. Rabu gazi xwəde kьr, xwəde zi dyə we qəbul kьr; dəzmala xwə aveda kьr, lь ķьnçe wi xьst, єə́ve wi xьst, mərьv dьbe heza razajə, rabu dəst avitə morije, mori sər gyhe wi hьlda.

Rabu, go:—Ha, Ləjle, tə cьma əz rakьrьm, tə cьma əz xəwa şirьn rakьrьm, əz hьnəki razama.

Ləjle goteda:
Həj Məçrum, malxьrab,
Male mə cunə zozanə,
Bərxe mə bunə bəranə,
Golьke mə buŋə ganə,
Malxьrab, cьma əva cь salə,
Cь zəmanə.

Go:—Ləjle, bəsə bьkə dərəwanə,
Wəki male wə cunə zozanə,
Bərxe wə bunə bəranə,
Golьke wə bunə ganə,
Tə ƶь mьnra banija ţasək ave bələkjanə
Tə ƶь mьnra banija baqə gyl, sosьne ꞓəvkanjanə.

—Məçrum, əz qyrbana təmə,
Wəki Məçrum mabu aranȥanə,
Ləjla mərum cubu zozananə,
Mьn sondək ysa sondxarbu,
Mьn nəxarbu ava bələkjanə,
Mьn nə cьrpandbu gyle merganə.

Əw Ləjleva həvdy bawər kьrьn, gyrьşmişi həvdy bun.

Le nьherri bave Ləjle we dəwar, həspe gynd rakьrnə anin sər kanije. Dəwar xwə lь xwə qamiş xьst, qamiş raxьst ərde, hərdy manə çiki rasti duz.

Bave Ləjle le nьherri əwa hana Ləjlejə, we ƶь xwəra çəm xortəki.

Hat hərdya ƶi bьkyƶə.

Hərdya go:—Ja rəbi, go, ty mə texi dy stəjrka, baveƶi ruje əzman.

Le nьheri nola ꞓьvika cun ruje əzmana.

Içа naka wəxta bьhare, ten dьgiƶьn həvdy, Ləjle dьcə ꞓiꞩe, Məçrum dьminə arane.

Çarəke ƶi wəxta paize, ƶorda ten, hərdy həvdy dьķəvьn; Ləjle dьcə arane, Məçrum dьcə alije ꞓije—rohьlat, roava.

Naka ƶi çarəke bьhare, paize, wəxta lь həv dьķəvьn, mərьv le bьnerə, cь ƶь xwəre bьxaƶə, xwəde wi dьdeda.

Jəki ditjə, xwə şaşkьrijə, gotijə „Mal u rьşk“ nə gotijə ma u rьsq, ləma ƶi rьşk sər wi ţьƶi bunə.

Got: Şьkoje Mamo, nəxwəndi, 65 sali, ƶь gynde Qьbьxţəpə lь sər nəĥja Ţaline. Zəf bь ĥəwas dьgot u dьsţьra.

LƏJL U MƏÇLUM

Ləjl u Məçlum cunə, pəvra cunə,
Hurьk-hurьk mьzulbunə,
Cunə sər kanija Sьnçeri səkьninə.

Məçlum go:
—Ləjle, wərə sore xwə bьdьm sər coka tə,
Əme mьzul bьvьn,
Məçlum səre xwə sər coka Ləjle danijə,
Xəwa şirьn le gьrtijə,
Ləjle şər bərdьle xwə vəkьrijə,
Səre Məçlum sər danijə;
Kuze xwə ţьzi kьrjə;
Xəsta mala bave xwə kьrjə.

Dja Ləjle pəti nan u zvedanə,
Kьri xəsta dəşt u xanjanə,
Məçlum sər kanja Sьnçari xəwra danə.

Hati sala caxe we ħəjamə,
Mala babe Ləjle disan dərķəti lь zozanə,
Ləjle wərise xwə hьlani cu nava dь daranə:

Dijə dy kəvodke sər dь ləxanə:
Dьxunьn mina bьlbьle bьharanə.

Ləjle go:
—Həj wax! Bьlbьle ty Ħəjale, Ħəngaje,
Jan zь bərja Şəngae,
Ty sər kanija Sьnçari nə ţьfьqi?

Əw bьlbьl hьlani, go:
—Əz sər kanija Sьnçeri ţьfьqi mə,
Məçlum lь we raķəti bu,
Goşte Məçlume rrьzi bu,
Ķomьke həstu çьvja bu,
Byhystəke eerə dəve sьngra avitbu,
Dərd, əw dərdə bume kor,
Helina xwə ţəmoria rəş cekьr bu.

Ləjle dar u wərise xwə lь we hьştjə,
Xəsta mala babe xwə kьrijə;
—Daje, mьn pьrsa xwə zь təjre ħyrkьr,

Kəzi u gyling lь xwə kyrr kьr,
Go: — Daje, hati sala caxe ve ħəjame,
Məçlum sər kanja Sьnçari xəwra manə.

Dja we hьlani, go:
—Lawo, bəzьna Məçlum zьravə,
Ƥьrr bьlьndə,
Dəv u ruje wi mina mom u şəmam fьndə,
Cь bьkьm tor-tore sьve həja evare,
Nava gynd dьgərrə.

—Daje, xwəzi, tə əw xəbər zь mьnra nəgota,
Bьla məra mьn bьdana gyran,
Həstuje mьn bьkytə.

Ləjle ţərka mala babe xwə kьrijə,
Xəsta kanija Sьnçari kьrijə,
Cujə sər kanija Sьnçari səkьnijə,
Həstu u mastuje Məçlum çьvandijə;
Hurьk—hurьk nьfaudijə;
Dya zь xwəde tyala xwəstijə,
Məçlum ja şьkьr saoq bujə, runьştjə:
Gotijə:
—Ləjle, qonaxa mala babe tə cunə?

Ləjle got:
—Məçlum, malmiraţ!
Hati sala caxe ve ħəjame,
Bərxe babe mьn ţəv bunə bəranə,
Golьke babe mьn ţəv bunə ganə,
Məçlume rəbən sər kanija Sьnçari xəwra manə.

Goşte Məçlume rьzijə,
Ķonьke həstu çьvajə,
Hati sala caxe ve ħəjamə,
Ty sər kanija Sьnçari xəwra manə.

Məçlum got:
—Ləjle, əm hərьn nava pəze mala bavanə,
Binьn dy bəranan,
Bьkьn qyrban dered dь hokanə,

Əm zь xwəde tala bьxwəzьn,
Bəlki bьvьn dy ster dərkəvьn ruke dь ǝzmanǝ.
Ysa zi dьbə.

Got: Tono Cətojan, 65 sali, nьha lь gynde Orgoveda dьminə lь sər nəhja Aştarake.

Orgov 1933.

LƏJLE U MƏÇLUM

Ləjle dьbe:--Daje, le damaje pьr kьr,
Kəzija xwə kyrr kьr.

Daje gotijə:—Mə pьrsa ke kьr,
Mьn pьrsa Məçlum kьr.

Daje gotijə:—Səre ve sьbe şərb hьlam bu,
Sər cǝve xwə bьşo,
Mə di bu, təjr zь nava ǝzmana hatbu.

Ləjle gotijə:—Təjro, təjre kyrro,
Əmьre xwəji pьrro,
Mьl u baske xwəji zьravo,
Mərьve xərib nədijo,
Jəki lь sər kanija Sьnçare bu?

Go:—Mьn dijə jəki lь sər kanija Sьnçare,
Nьzanьm, mьrijə jan bь ryh bu,
Goşte wi rьzi bu, nəjnьke xwə avitbu,
Cьvik helin sər gyha cekьrbu,
Giha sər dьle wi rabubu,
Giha sьmьl avit bu.

Ləjle şərbe xwə hьlani bu,
Dare təmbure xьst bu,
Cojə lь sər kanija Sьnçare runьşt bu,
Pьrr gьri bu.
Məme zь xəwa şьrin hьşjar bu.

Gotijə:—Ləjle, ha Ləjlane!
Hal u həwale tə cijə?

Əme hərьn mala babane,
Əme hərьn mala baban,
Əme bьgьrьn bərx u bəran.

Ləjle gotijə:—Əze nə hərьm mala babane,
Ŋə dьgьrьm bərx u bərane.

Ləjle gotijə:—Malmiratǫ,
Əva se sal u se məh qədija,
Ty sər kanija Sьnçare
Xəwra maji.
Iʑa paşe bun dy sterk,
Ru ə́zmana ķətьŋ.

Got: Hakob Simonjan, 80 sali, ʑь Sasune, nьha lь gynde Qərəçəlaleda dьminə, lь sər nəħja Aştarake.

BEƵЬNGBЬRE

Əw blurvan şьvane jəki dəwləti bu, şəv pəze xwə bьrbu cole: blura wi ʑi pera bu, həma dьle wi ʑi qiza aǫe wida həbu, gələk həbu. Şəv çərde avit sər pəze wi; pəze wi ķьşand, dərbazi ave kьr. Həwara wi ţynəbu, gazi ţynəbu, durbu. Iʑar blura xwə da dəste xwə, blure xьst, dь blureda gazi qiza aǫe xwə kьr.

Beʑьngbьre, ha Beʑьngbьre!
Pəzə bave tə bьr çərde bьr.

Kəçьk zьvьrri, çav da bave xwə, go:

—Bavo, dənge şьvane mə te, çərde pəze mə bьrjə, dь blureda gazi dьkə.

Go:—Lawo, ty cawa zani, şьvan blureda gazi dьkə, həware dadьxə?

Go:—Ysa zanьm, əz zanьm cawa peçije wi radьvьn, əz zanьm, cь dьveʑə.

Go:—Lawo, wəki çərde pəze mə bьr, əme həware hərьn. Həwara pez cun, çərde pəz bьr, dərbazi çəməki ķur kьr, pəz məǫəl hat, vi ali ʑi şьvan. Şьvan hatə peşija həware, go:

—Pəz dərbazi wi ali ave bujə, ķa aǫe mьn? go, aǫa, çərde pəze mə bьrjə, tyje cь bьdi mьn, wəki pəze tə vəgərrinьm.

Go: —Cь dьxwəzi?

Go:—Hərkə ty qiza xwə bьdi, əze pəze tə vəgərrinьm, xêr ty naxwəzi, gələ mer we ben kyştьn u ysa zi mal, wəki ty qiza xwə bьdi mьn ꝑakə, jan ysa ꝑakə, go, ysa vəgərrinьm, ţy jək ders nəvə, rast, əgər ty qiza xwə bьdi mьn, əz ve səħəte vəgərrinьm.

Go:—Bəle, soze ţam əze qiza xwə bьdьm.

—Də, go, hun çije xwəda runen. Blura xwə zь bər pьşta xwə ķьşand, qəjdək dydy qəjde neria lexьstьn: bu pьşkinja neria nava pezda, neri zorda xwə avitə ave, pəz ysa pəj həma pəj ķar gьrt, xwə avitə ave dərbaz bu (durez bu), lь sər ꝑaşija pez çərde ţək pəzək gьrt, je majin ţəv dərbaz bu.

Go: —Aoqa, də pəze xwə bьzmьr, cьka pəze tə ţəmamə.

—Ķyrro, lawo, go, pəzəkə mьn kemə, aoqe wi got.

Go: —Aoqa, əw pəza tə zi sər ꝑaşija pez ma, əw zi qyrbana pəze tə bu, tye dərgistia mьn bьdi, nadi. Go: —Pəzəkə tə kemə, əze saləke hərьm bər pəze tə, ty qiza xwə bьdə mьn.

Paşe izar qiza xwə daje, dəwata xwə kьr, xьlas bu.

Got: Həsoje Mamo.

HƏSO RƏBƏNO

Həso cu xanja aoqaki, bu xylame wi; bist sala ma xylame wi. Kəea wi, Həso xwəstjə, le aşьq bujə; kəe got:

Həso rəbəno, rabə, rune,
Ty nə dini, nə gezi,
Ty rabə, runi, əz ja dьle xwə təra bezьm.

Həso rəbəno, ty ravə mьn bьrəvinə,
Əze sorьm, sьpimə, xuna dьbərfimə,
Rьħana dь ħəwzimə,
Ty ravə, mьn bьrəvinə,

Həso go:—Wəllə nabi, xatune nabi,
Xanьm, xatune nabi,
Xanьme ty ve jəke mьnra nəkə,
Bəxte zьnan tyninə.

Bəxte mera jəkə, dydy nabi,
Mьn gələk nane bave tə xarjə,
Xьravja dьle mьn tәra nabi.

Go:—Həso, rəbəno, ķocka bave mьn əjwanə,
Həso, singe sьpi nərdьwanə,
Xəlqe dьbezьn Həso bь xylamə,
Həso xylamə, xylame babe mirə,
Həso mьn bьrrəvinə,
Əz nave xylam sər tə hьlinьm, bezьnə tə wəzirə.

Həso go:—Xanьme nabi, wəlləh nabi,
Ty lь ve jəke mьnra nəkə,
Bəxte zьnan ţyninə,
Bəxte meran giha-gihaje bьharan ninə,
Hərsal heşin nabi,
Mьn gələk nane babe tə xarjə
Xьrabja dьle mьn gəl tə nabi.

Go:—Həso, rəbəno, həjv sər həjvə,
Sьnge mьn gaz bь nivə,
Həkə zь mьn bawər nakə,
Hərə dьķane gaz binə bьpivə,
Həso, rəbəno, əze hьngi dьbezьm,
Ty dini, səwda gezi,
Həso, rəbəno, hərə Çiwane babe mьn zь təwle dərinə,
Ţimarəke pьşte dabə, binə,
Həso, rəbəno, əze bьcьm xyrçьk zerr binьm,
Navbəjna mьn xwə dajnə.

Mьne zь çane xwəra bьrəvinə,
Bьbə səre gьrke zori runə,
Çote zər məmьka mьn dərinə,
Səbrka dьle xwə pe binə,
Həke bab u braje mьn hatьn şərr,
Tə şol pe ninə.
Həso, rəbəno, mьn bьrəvinə,
Həkə ty re nənasi,
Əze re lь tə naskьm,

Ħəso, mьn bьrəvinə dəre malandă,
Pьşta konada
Mьn bьrəvinə səraje məxina,
Ħəso, rəbəno, məxin rençbərьn,
Darĕ şkəstinə,
Ţərəsed dь romjanə
Isal ħəft salə, xərça u xəraçe rome nədanə.

Qema dьle mьn sər wan naje,
Ħəso, rəbəno, mьn bьrəvinə wəlate şexan dərnəjnə,
Həmьn şexьn ţobədarьn,
Mьride xwədenə,
Şəve bь rəşьkьn,
Roƶe bь şaşьkьn,
Şəve dьcьn, dor qize xəlqe dьgərьn,
Roƶe dьbeƶьn dade,
Əm şexьn, ţobədarьn,
Mьride xwədenə
Qema mьn lь wan ƶi naje.

Həso got: — Nabi, xanьm, wəlləh nabi,
Xanьme ty ve jəke mьnra nəkə,
Bəxte ƶьnan ţyninə,
Bəxte mera jəkə, dydy nabi,
Mьn gələk nane-babe tə xarjə,
Dьle mьn təra nabi.

Go:—De bьcьm diwana babe xwə runem
Bebəxtəke cekьm,
Drawəke sər tə beƶьm.

Həso go:—Xanьme nabi, wəllə nabi,
Bəxte ƶьnan tyninə,
Bəxte meran giha-gihaje baharan ninə
Hərsal heşin nabi,
Mьn gələk nane babe tə xarjə,
Xьrabja dьle mьn təra nabi.

Cu diwana babe xwə runьşt;
Go:—Babo, Ħəso dəst avetə mьn,

Babe go:—Gazikьn, bьla Həso be,
Həso co diwane.
Go: —Həso, rəbəno, ty bist salə əməkdare mьni,
Əv cь xьrabi bu zь tə dərkət?
Go:—Aqa, nabi, səd çar nabi
Xьrabja dьle mьn gəl wə nabi,
Mьn nane tə xarjə
Bebəxtja dьle mьn gəl wə nabi.

Kəe hat got, go:
—Babo, əv qəlьştьna Həsojə.
(Pesira xwə, çьle xwə nişan da)
Dəste mьn gьrtjə, keşajə,
Dəste mьn xun kьrjə
(Əwe bь kere dəste xwə xьst bu),
Go: —Kyro, gazikьn, dy xylama benə lьha,
Go:—Kyro, Həso danə bər xənçəran.

Həso lь we kyştьn,
Çiran bərəv bun, go:
—Aqa, əv bist salə, Həso lьhajə
Mə ty xəbəre sьk zь Həso səh nəkьrjə,
Kəea tə bьbəxti kьrjə.

Go:—Kəea mьn, nə qərəwьl səh kьrjə,
Ty cuji bər səre Həso runəştji,
Tə əv stran gotje, tə hur-hur gьrjanə, tə gotjə:
—Həso, ty suçe tə tyninə,
Mьn bebəxti sər tə kьrjə.

Go:—Vərekьn, dy xylaman binьn,
Go:—Kəea mьn danьn bər xənçəran.
Sьbə xəbəre drəw ty nəgərə ba merxasan,
Kəe zi kyştьn; gəl Həso bьrьn; vəşartьn bь həvra.

Got: **Manuk Harutunjan.**
1933, Aştarak.

HƏSOJE ŞЬVAN

Həso şьvane mala aoqe bu, əw aoqa jəki ķefa tə bu. Nave qiza aoqe Gylxanьm bu. Dьle Gylxanьme ķətə Həso.

Cənd roƶa Gyle go:—Həso, dьle mьn təda həjə, wərə ve xəbara hana mьnra bьkə.

Həso go:—Ty qiza aoqa, əƶ şьvan, əw dər navə, əƶ ķəsib, ty qiza aoqe, həma mьn nane bave tə zóf xarijə, ţyçara we qəlpije nakьm.

Go:—Ty dь mala bave mьnda qəlpije naki, wərə mьn bьrəvinə, əze həspəke ƶь təwləxana bave xwə bьķьşinьm:

Sjarbə, mьn baveƶə ţərkuja zinə,
Xyrça zerr əze binьm,
Orţa mьn u xwəda bьşьdinə.

Həso go:—Gylxanьme, wəlləh navə,
Ty qiza aoqani, əƶ şьvanьm,
Əva xəbəra orţa mьn u təda ce nabə.

Gyle go:—Həso, xəlqe məje hərə Şame,
Əze qolə zerre xwə ƶь təra bьşinьm dəst u
eəke ve nəzame,
Wəki ty ve xəbəre mьnra nəki,
Əze hərьm bьnpia oda mala bave xwə
Booqdanəke baveƶmə tə
Bave mьne tə bьkyƶə,
We dənge məje bəlavə dьne lь aləme.

Həso go:—Gylxanьme, wəlləh navə,
Bave tə mьn bьkyƶə, pьşьke mьn səre dare
darrьma bavə, wəki ysanə,
Goşte mьn xyre təjr u tujavə,
Əva xəbəra orţa mьn u təda ţyçara ce navə.

Kəeьke go:—Həso, te bina bae van nəwalə,
Ledьxə bəƶьn bala Həso goşənge van ógala,
Wəki ty ve xəbəre mьnra nəki,
Əze şərrəki bavem tə,
Bave mьne tə bьkyƶə,
Qərpaxe səre tə texə ţuse van mərţalan.

Həso go:—Gyle, mьn te bina baje gəliá,
Le dьxə bəƶьned xorta, xelije buka,
Wəxta tə go. "Ꝑave mьne tə bьkyƶə"
Tьştək ƶь nava dьle mьn qətija.

Gyle go: Həso, ty wərə ħale mə nəzana,
Əz u ty notla çot stajre ru ózmana,
Wərə mьn bьrrəvinə,
Əz u ty cьma bunə goşte nav drana.

Həso go:—Gyle, malxьrave!
Dьle mьn pьltə ə́wre sərani granə,
Gəlo we ƶь ħale mьn u tə cawavə.

Dərde dьle mьn mórume xwəde
Bare bist u ħəft dəvanə,
Hərce dərde dьla dijə,
Zanə sьvьkə, nəgьranə.

Gyle go:—Həso, qyrba!
Dəre mala bave mьn şьva rejə,
Əze ravьmə, hərьm çəm qərəwьle şəvejə.

Qərəwьlo! bəxte tədamə,
Işəv, se şəvə mьn Həso nəditjə,
Bьra işəv kefa dьle xwə hərə, bejə.

Həso go:—Gylxanьme!
Işəv şəvə, şəva mьnə,
Ty pərře orojane hьldə,
Əz bem bьnə,
Kəs nьzanə əz u tynə.

Həso go:—Gylxanьme!
Bərə sьbe lь mьn cal bu,
Dike nivě şəve lь mьn lal bu,
Wəxta ty qiza aoje buji,
Əz şьvan bum.

Gyle go:—Həsoje mьn razajə,
Ƶь xəw ranavə,
Ƶь xəwa şirьn ħьşjar navə,
Həso, ƶь mьn xəjdijə,

Ramusane bəri bərbanga sьbe qajl navə.

Ḩəso go:—Gylxanьme:
Səre mьn deşə, dьle mьn ʑь pera,
Ty ţəməzije bьdə bər anija kəvər qole zerra,
Əze Gylxanьme bьrəvinьm,
Bavem mala ə́vdi, mala mera.

Gylxanьme go:—Həso, qyrba!.
Hərce mьn got, tə nana kьr,
Mьne zəndəkə ķar u bar
Bər səre Həsonge xwə ba kьr,
Qemiş nəbum Həsonge xwə
Ƶь xəwe rakьm.

Həso go:—Gylxanьme!
Bəʑьna Gylxanьma mьn ʑьravə,
We heşin dьkə, ꞓijae ʑorin,
Zozane ʑorin, ꞓə́vkanjanə.
Mьn dajə tə bəxte ţəmam,
Əze tə bьrrəvinьm.

Paşe pera mьxənəti kьr, bave we dьbhe. Evarəke şand pəj Həso, go:—Ķyrro, Həso, isal cənd salə, ty şьvane mьni?

Go:— Isal ħəft salə,

Go:—Həqe tə cija?

Go:—Aǫa, əz həqe xwə naxazьm.

—Lawo, go, isal ħəft salə ty şьvane mьni, cawa həq naxazi? be həq tə pəze mьn ꞓerandijə. Go:—Çьmaə́t, şьvane mьn isal ħəft salə bər pəze mьnə, tьşt naxazə, hun cь dьveʑьn?

Çьmaə́te go:—Hьlbət, ꞓəve wi tьştəki majinə, qe ꞓə́v bərdajə qiza tə, ħьlbət bona qiza tə dьveʑə.

Şandə pəj Həso, go:—Ty cь dьxazi həqe xwə.

Go:—Aǫa, əz tьştəki naxazьm, mьn carxe tə kьrjə pe, nane tə xarijə, qə tьştəki naxazьm.

Go:—Qə tьştəki naxazi?

Go:—Xer, qə tьştəki naxazьm.

—Hьlbət, go, kyro, lawo, mərьv ħəft sala maləkeda şьvantije bьkə be həq?

Izar əva aqьl ţokmişkьr, go „Həvə, ţynəvə, ʑь bojna qiza

mьn ysa dьkə." Go:—Də ysanə, dare xwə hьldə hərə bər pəze xwə.

Evare sjarbu, cənd xylam da du xwə, sər pezda gьrt, Həso kyşt, pesira xwə ƶe xьlas kьr cu.

Got: Həsoje Mamo.

HƏSƏNIKO

Həsəniko, qyrba, zozan nəma, mə le dani,
Kani nəma av ƶe ani,
Həsəniko, vi zьnari lь mə si kьr,
Bьşkoşk qətija sing sьpi kьr.
Də dьve nə mere bre mə gyhdari kьr,
Mal u gyndi, dər u çinar orţa mə kьr.

Də dьve, ƶь Murade ħəja vьra,
Xun rьƶjajə sər kəvьra,
Bьra xere waje qə nəvinьn bav u bra,
Cawa əz nə damə Həsənike cardə sali caxe mьnra

Həsəniko, єəme Murade ləmə-ləmə,
Həsənike mьn dərbazkə, əz ķəfile həqe təmə.

Həsənike mьn dərbaz bujə, cujə, dəşta
Muşe van kəvra,
Mьn bьhistjə, ty mьn nastini, də ty gazi mьnkə „xuşke," əze gazi tə kьm bra.

Həsəniko, evarə, wəxte van ħənəka,
Єьra vexьstьnə, daninə sər ţərəka,
Də bьra xere nəvinə Rьzaje Xelьt,
Də dьve isal pera cawa qərəwьl gьrtьnə sər ķyləka.

Qərəwьlo, mьn go, əz bəxte təmə, sər xaninge bave mьn nəgərə,
Ķeran camə, pərti tərrə.
Go: bra, Həsəniko, mala xwə barkə
Çəm mə hərrə.
Həso go: mьn səbr kə,

Mьne cənd kod çəhe xwə caŋdьnə,
Əze bьcьnьm, zь vьra hərьm,
Də dьve mala xwə bar kьr ķoc bь reze,
Ķələş gəwra xwə xəmьland xwə da feze,
Par vi caxi qiz bum mala bave,
Isal pera cь dərguşə ve ħəmeze.

Got: Ķərəme Şəbab, nəxwəndi, zь gynde Qylibəge lь sər nəħja Oktjabre.

HƏSЬKO

Ħəsən, qyrba, nave mьn Asejo
Sing u bəre mьn dьlьka xwəde mina çami
mьzgəfta sərе rejo,
Hər roz bəri ķybara ve sьbe,
Tawəfika xorte xəlqe xəşim tejo,
Məlul, məlul, məlul Ase, rəbən Ħəso.

Ase dьgot lь Murade avi saro,
Qamiş dori we rabunə,
Cьrpik dori bunə daro,
Ţobədarьm bər xwəde rəbe əaləme,
Ħəja bьbьm dərguşa ħəft kyrri,
Xasinga ħəft buki,
Səre mьn dajnьn qəbra tarьstani,
Nəvije mьn zь mьnra rabi, zь mьnra bezə „Daje",
Sytaje mьn dьlьka xwəde lь du Ħəsoke mьnra
disan xaro,
Ħəsən, qyrba, lь Murade lь byhyrran,
Male mə barkьri dani lь ġola Kərro lь donzdə
bьrran.

De u bave Ase zь aje Ase xer nəbinьn,
Mьn nədabu xortəki cardəh sali lь caxe mьnra,
Bьri dabi jəki əəpьli, ķoti, gəni, gəmar,
Mina lawьke nə bь ţy tьşto,
Wəj maliьo nə bь ġori mьnrą.

Həsən, qyrba hati kavьla gynde mə bь cərcio,
Мьne co bu, zь cərcia, mьn pьrsio:
—Ņьzanьm, bare tə we zь cijo?
Go:—Xanьm, xatune bare mьni gьşki sevə,
Ķi ky bьxwə dьħələ sər dəv, dəv u levə,
Xwəzьka mire mraze jək xwədera,
Мьne bьzanbuja bьhaje seve tə cijə?
Go:—Xanьm, xatune, bьhaje seve mьn bь runə.

Мьne coji kьvja run dьzijo,
Ani, bare wi mьn ķьrrijo,
Roze ħəbək lь dəste Həske xwə danijo.
Həso dьgot: — Ase, seve hane tə zь ķujo?
Həso, malmiraţo!
Çote ķali məmьke mьn dьlьke zь Həske
mьnra sev gьrtijo.

Ase dьgot: — Lь Murade ləmə-ləmə,
Bostan kьnde ty ķambax bi bь ķələmo,
Ķələkvano, bəxte babe tə ķətьmə,
Həske mьn dərbazkə lь Fərata Murad caje,
Əz dəjndare həqe təmo.

Comə Muşa ķambax, Muş bəjaro,
Məcə peşja zьna bь mer, nə ţy jaro,
Xar bə peşija buke dь saləkan,
Mina çənuja sər təwle gredajə nuţimaro.

Həso, qyrba, Həske mьn rabu cojə ķavranije,
Həja zьvьrri hato,
Lawьke nə ţy tьşto,
Şəra rəş anibu, dani bu xazginijə,
Gəli gyndi, mali çirano, dь rija ķьnare xwədeda
Hun nəven Ase zьna sər həwije,
Dəlil ħale mьn sewije.

Got: — Xaco Grigorjan, hatijə nьvisare wəxte ekspedisia 1933 sale.

EME

Eme ƶь dara narьnçian,
Mala mьn dano,
Kьne mə hьlani qoled zərjan,
Əze dьmьrьm, ţьrba mьn cekьn səre cardə rejan,
Hər roƶ qoled zərjan ten, dьməşjan,
Ema Həmo peşja berivana dьkьşija,
Te bina bьskan u mawarən, ţəqine dared dь ţəşijan,
Hati sər ţьrba mьn óvdale xwəde gav dajan,
Əwe gave movke pьşta mьn óvdale xwəde şkəstian,
Əze mьriki ћəfte-ћəjşte sali bum,
We gave ryћe şьrin lь mьn vəgərja.
Qal çəsəte mьn óvdale xwəde ƶь ћale dərķətija,
Mьn dьgo gəlo bьbə,
Ƶь əve nəxwəşije rabьm pian,
Ko vajə Ema mьnə Həmo, səri gьreda
Şərəkə rəşə ћamudi cьlucar gyljan,
Ƶь peşda, ƶь paşda lexьsti gozəke pian.
Mьn dəste xwə bavita cьlucar kəzjje rəş ərəbi,
Ramusana bьstinьm ƶь cəve təji rəş u bələk,
Dəve xwə xar bьkьra danija sər ћьnare rujan,
Ƶe bərƶer, mьne danija nava xala təjə sərgərdəne,
Ƶe bərƶer mьne danija nava çote təjə zər məmьkan.
Eme, agьri kyle xwəde lь mala bave tə bьķəvə
Mina şəkьre Diarbəkьre, basteqe Əjnţabe,
Seve Məlate, nava dəv u leve mьn ћəlja.

Eme, mala bave tə bьşəwьtə,
Si u se drane mьn óvdale xwəde wəşia,
Bumə kaləki ћəfte-ћəjşte sali,
Ķətьmə ərde, bь dəstan u ləpan, bь gopalan,
Nьkarьm rabьmə pian.

Əw gava gyndi, mali çinar,
Hatьn, lь hale mьn pьrsjan,
Lawьko, dino, ty par vi caxi cardə sali buji,
Ņava el, çinaran u gyndijan,
Isal vi caxi cьma buji kaləki ћəft-ћəjşte sali,
Ķəti ərde bь dəsta, bь ləpan, nьkari rabi pijan.

Əre gyndi, çinarno, mala babe wə nə bь
xana xwəde bə:
Par vi caxi se doste mьn həbun,
Isal vi caxi hərsek zь dəste mьn fьlьti,
Dьlopəkə xune sər dьle mьn nьqьti,
Ryhe şьrin mьn wəfьti.

Həre le Eme, əze nьzanьm təji cь bьkьm,
Nə sьtьri, tə ósev bьkьm,
Nə bəzьne zьravi bьlьndi,
Tyba qotijan u qymaşa zь bazare Hələbe
Binьm lь bəznekьm,
Wəji ortəbi cimi din bьlməsi,
Şəve cьlan u kanunan tə bər həmbeza xwə kьm.

Nəji şəkьre Diarbəkьra kambaxi
Nav caja xwəkьm,
Nəji basteqe Əjntabeji,
Sər zare xwəkьm,
Nəji hьnare Yrfa mirati,
Dəndьk-dəndьk tə tə́m bьkьm,
Nəji pordxale Hələba kambaxi,
Bər səre nəxwəş u hivande xwəkьm,
Nəji seve Mələte,
Kerəkə Məraşi binьm,
Pe cьlucar pərcəkьm
Si roz roza rəməzane bьgьrьm
Hər roz evare fьtara xwə bь təkьm,
Disan nьfьrri nakьm.

Ki ky navbina mьn u Ema mьnda fəsadikə
Bьla mala wi zь mala dər bə,
Kone wi zь kona tьmi dər bə,
Kəri—surije wi ə́vdale xwəde təvi sə u şьvan
Bər ləji u lemьşte bьhare şəvini u gər bə,
Kal u pire wi goina xwəde səre eijae
Qərəşdaxe mirat şəvədərbə,
Ə́zize mala wi goina xwəde sal donzdəh mə-

han bər səkərata mъrъne xulə-xula xasin u
qyranan ţъme lъ sər bə.

Kъvi ómbare wi goina xwəde
Ţъmi dupъşk u mórə zər bə,
Disan nъfъri lъ tə nakъm,
Bъla əw bъmrə roza məşəre
Lъ sər pъra Sъrate
Həzar pel u pian dъkəvə,
Nəkəve ћъşuma xwəde u pexəmbəra.

Həre le Eme jar u jəman, jar u jəman,
Tə lъ səri şórəki rəşi ћamudi qətija,
Ty rişi u gyli dore nəman
Tə mъn kъri qumək, qume bər van eəman,
Tə mъn kъri pəpuki, roze se çara dъxunъm sər
kələman,
Tə mъn kъri qanţъrəki barigran,
Roze se çaran wəstamə,
Reka Iskala ķamaxa nava cəmur u ћərije dъmam,
Tə mъn kъri masiki xъstijə gola Xəlil u Óvdъl-
rəћman,
Ky roze se çaran ţorcian ţore xwə davezъn
dərtinъn,
Daven bər gərma qiala ţəmuz u ţəbaxe,
Rəng le nəma.

Əre Eme, mala babe tə bъşəwъtə,
Həmi həval u hogъre mъn zəwъçin,
Duri zъ hazъr u gyhdaran
Le saw u saţore gynde mə bъ səra,
Disa əz ky hivika təji xəlqe şivar u şərpəzə mam.

Jar, jar, jare Muşe,
Həre le Eme, mə lъ hъmbərə,
Tə tъmi, ţъme, ţъm lъ hъmbərə,
Ava sar nъqъti zъ kəvъre mərmərə,
Male mə barkъri, kone mə cu ţъm lъ sərə,

Sing u bərе Ema mьn Həmo
Səd u si zere sьkmawi nava ţaqьme sing u bərə,
Qizəkə rьndə, lawьki əsməri ţori dilbərə,
Hьşe mьn fьri, aqьle mьn lь dərə.

Ki ky nav mьn u Ema mьnda fəsadikə,
Bьla əw bьmrə roza məhşəre,
Sər çan u çьnjaze wi goina xwəde
Nəxunə çьz u qyrane xoçə Xьzьrə.

Həre Bьlbьle, Bьlbьla Həçe,
Məxunə lь van kaş u kəndalan ve qьraçe,
Ema mьnə Hamo he pьeukə,
Nuzarokə nəhatijə qədəre ve zəwaçe.

Bьlbьlo, əzi təkьm, ty xwədeki,
Ty həri bər ava Belaçuka kambax
Sər kəma gəza kambax ceki
Hər roz sərе sьbeda ty rabə,
Sьlavəke uşik-uşik, hьndьk-hьndьk,
Javaş-javaş, ţьmi-ţьmi bьci məhla
Səmsute zь bər mьnva lь Ema mьnki,

Got: Genço Grigorjan, 50 sali, nəxwəndi, zь gynde Qərəçəlale lь sər nəhja Aştarake.

NADINƏ

Nadinə, Nadinə,
Hə lak le bьnerrьn
Cьqasi şirinə.

Əşqa mьn u təva
Wəkə Məme Zinə.

Kofi mel lь xarə,
Gylьkə bь rişinə.

Ķətijə sərgovəndije
Єəpьla dьħəƶinə.

Çavək ƶь mьnra şandijə,
Swar bə lь Boƶi şinə.

Ħəta ty dьkari,
Lawьko, pəra binə.

Ķawe, əz xьzanьm,
Ƿəre mьn ţyninə.

Ħьzdьki, ravə wərə
Ryħe mьn bьstinə.

Ysa ky ty bьzan bi,
Məmьkə fьrotinə.

Ķawe govənd bər da,
Ha dьkə ħьzьng, şinə.

Dənge şina ķawe,
Cu bь dəşta Merdine.

Agьre dьle weda,
Şəwьti, gьr ħəlinə.

Səm, hebəta dьla
Eqьl dь şaşinə.

Ķawe, ty məgьri,
Hesьra mə barinə.

Zêva we bьmьrə,
Buke paşda binə.

SIS U ĦƏSƏN

Go:—Lawьko,iro inijə,
Go, lawьko, məxəvьtə,
Ħa mьn go, iro inijə,
Ravə, məsəkьnə,
Lь boz bьkə zinə.

Žin Işləməjə,
Dьzgin, Həmədanə,
Dəvgəm, Diarbəkьr.

Swari he lawinə,
Bazo, məsəkьnə,
Pьşt təva gəlinə,
Žь gəlia weda Dəşta Merdine.

Dəste raste vəgərr,
Kanija Asbəjazi,
Ha lь bər gьr həlinə,
Ele lь we danijə,
Əw ela Əlkanə,
Kari tə ze ninə.

Bazo, məsəkьnə,
Ha lь kone zorinə,
Kone həri məzьn,
Rəwşəh bьne şinə.

Gьre pьş malava
Palane dəvanə,
Navda dəvəcinə.

Dəste raste, məje,
Cadьre vəgьrtinə,
Dəste çəpe wərə,
Wələh çьft kaninə.

Həta ty pəja bi,
Xylam we hazьrьn,
Boze bьtəwlinьn.

Qawa tə hazьrə,
Mьn cekьr fьravinə,

Məmьke mьn deranə
Žь təra téşte u şivə.

Ļawьko, pe şa bьbə,
Həja hьlte hivə.

Həj waje, waje, həj waje,
Dərde dьla gьraнə,
Golək xunejə,
Ķətьmə, ƶe dərnabьm.

Got: Usьve Ə'li.

GORIJE

Gorije, gorije, gorije,
Єijae mə gorije.

Ə́rde wi bь gihajə,
Səri bələkijə.

Elka mə rənginə -
Ңa lь dore danijə:

Cadьra xas xanьmi
Hazьrə, vəgьrtijə.

Bəƶńna ta zьravə,
Sərda ten gylijə.

Єə́ve tə bələkьn,
Həma kьl mə́nijə.

Surət cьqaji sorьn,
Seved ħəft rəngijə.

Dili ci şirьnə,
Ty dьveƶi tudijə.

Cьqa aqьlə,
Jeqim xwəndijə.

Hər cə tə ramusə,
Əwi çьndijə.

Ĉaxe ҽәve mьn pe ķәt,
Lәma әz bum xwәlijә.

Got: Usьve Ә'li.

MӘJRE

Hәjle Mәjre, dera Cәngәli xwәş mәķanә,
Isal ћәft salә, әz u Mәjroka xwә hesıri, di-
li teda manә.

Gәli gyndi, mal u çinaran, dьl ky ķәtjә dьlan,
Mәben şьxyle çьnanә, bьn hybe dьlanә.

Ele Mәjre, dьle mьn әvdale xwәde zь ћale
mьn xәjdijә,
Cujә şkjat, gangat u gьli.

Ava Fәrate Berәçuke te,
Ŗele sәr ŗele dajә, dьqәbьli u dьmәwьli.

Ћәzar xwәzika xwә tinьm wi әvdi, wi isani,
Ky bь ҽәve xwә dьvinә, bь qьnjate dьle xwә ћәsьni.

Ele Mәjre! mәj lь hьmbәrә,
Tәji lь hьmbәri,
Bәrfәke bari Şamsura ķambax,
Sәr u sәrә, dәran—dәrә.

Dьnja nәmajә Sylţan Sьlemanra,
Ķorta hәmaqa miraţ dәve çume ţьm lь bәrә.

Dьnja nәmajә zь Ћәmzi Gәlera,
Dьnja nәmajә zь Ә́lije Çьmçьmra,
Dьnja nәmajә zь mәsije bьn bәrera
Dьnja zь kәsira majә, zь kyre Usьvoqlira,
Runьştijә kәla Ţәrkoqlije,
Qәsabe baş meranә.

Xydane 336 dostanә,
Xejni dьve „qiza şexe Ţyrkmalije,
Ћәlalija çane mьnә, hәj Mәjre“.

Ele Məjre, sьbəjə, Iь mьn bina be te,
Dəlal Məjroka mьn xwə wərgьrtjə kьrasəkl
məlası xasə,
Lь du mə te, dьcə mala bave.
Ķi ky nav bina mьn u Məjroka mьn fəsadikə,
Xer nəbinə zь bab u bran.

Got. Genço Grigorjan, nьvisin: Ş. Kuzikjan u H. Çьndı.

PARCƏK ZЬ FƏQIJE TƏJRAN

Hun wərьn, lazьmьn, wərьn!
Çinarno, xəlqe dəşte,
Mьnra jəke ţьvdir bьkьn,
Iro qəwi gьrije mьn te,
Iro qəwi tetьm gьri,
Sosьn lь merga xəjrin,
Səd ħəjfa leve şəkьri,
Nagьrə çan finçana şərbəte,
Leved lalin dь nav şəkьr,
Ƶe kem dьbьn dyrry y çəwhər.
Səd ax y kovan y ķəsər.

*
* *

Dьmrьm zь dərde fьrqət,
Ƶь rənge Dilbəra huri,
Zəri fəşbun, nəbun-huri,
Ty cetьri Zəlixaje,
Əw Zəlixa dь Mьsreda,
Şəbəq dьda dər u roza,
Şəbəq da ərd u əzmani.

*
* *

Məçrum dьl bь kylə,
Məçrum dьl bь brinə,
Ţьzi dəma xwə xunə.

Şərbəta ləwz u ⱪьlaman
Da bu niva ţas u çaman
Da bu dəste xas u aman·

*
* *

Qəbra Gyle mina dьⱪanə
Dora Gyle kьr bostanə,
Fəqia lь sər dəwran danə,
Əze xarkьm, hun rast bьkьn,
Xəwna fəqi şьro bьkьn
Xwə-zь arəte Fəqi xьlas bьkьn.

DƏWREŞE ŐVDI

Wəxtəke mir Ţəmьr paşaje mьla məzьne ele
bu: ela mьla u şərqja bu.
Dьbe mir ani mьçlьs kьr,
Dəwreş ani ze pьrs kьr,
Got:—Dəwreş, mire tə dьvejə,
Zь mьnra bezə rastijə,
Roze oqrme gьran, mer bəranbəri
cənd mera dərtejə.

Go: —Mire mьn, ja tə mőninə,
Mer, go, cьqasi qocax bə, ançax bə-
ranbəri merəkijə.

Go:—Kyro, Dəwreş bьgьrьn, ħəfse kьn·
Səre Dəwreş mьle Dəwreşda zekьn,
Go, cьka ⱪe zь Dəwreş bьkə pьrsjarə·

Go:—Mire mьn! əw xəbər zь dəve
tə zedəjə,
Go:—Həkər ty dьpьrsi roze oqrme gьran,
Əz sər pьşta Ytbin ⱪəvьm,
Go: —Əz bəranbəri ħəftsьd mere
təji mьli dərdьⱪəvьm·

Go:—Kyro, Ḋəwreş bərdьn,
Вьra hərə alije malejə,
Ә́dlaji qiza wi bu
Go bəra əw Ә́daji zь xwəra bьķəvьn ķef
u zəwqejə.

Ә́dlaji hatə bьnp̧ia diwanejə,
Go:—Xwəde xьrav bьkə səre tədа mirtijə,
Go:—Dəwreş nə mere ģьrtьnejə,
Żь təra Dəwreş fьrəkьrjə sinore dər u dьnejə.

Go:—Də, Dəwreş hərə,
Ţьvdarəke xwə bьkə
Go:—Sьbe, mire tə, zь tə dьxwəzə neeirejə.

Sьbe şəbəqe mir səkьnjə sər zənģujə,
Əwe şəve mir ţьvdarəke ħəftsьd meri kьr.
Go:—Sьve wərьnə peşja Dəwreş, ģьre Gəw-Gəwe
Вьģьrьn u bьkyzьn.
Sьbe şəbəqe mir sər zənguje səkьnjə;
Go:—Dəwreş, mire tə dьxwəzə neeirejə.

Go:—Ķərəmkə, bьsəkьnə,
Əze qawəke bьxym,
Qawa xwə xwər.

Sjar bu
Da peşje,
Dərķətьnə ģьre Gəw-Gəwe,
Go:—Dəwreş, dьle mьn dьvejə,
Əz zь tə dьxwəzьm ķьvava kared xəzalejə.

Go:—Mire mьn, xwəde mala tə xьravkə,
Go:—Mə́nja tə, mə́nja ja şəve dьn evarejə.

Go:—Ve qumьstane, ve gərme, əze zь ky
binьm goşte kare xəzalejə,
Xəbərə dəve Dəwreşda bu,
Dəwreş nьherri çotə kare xəzala qol bь qol,
bunə, zela ten.

Dьve Dəwreş Jьngda Yţbejə,
Həval-hogьre dore, go:

—Xwəde ty Dəwreş xwəjki,
Zь ķətьna həspejə,
Mələkəmot, məlkəmote mere kylejə.

Dəwreş gopal avitə kare xəzalejə,
Lь bər mir dani,
Go:—Mire mьn, əva zь təra hьm şivə, hьm
tóşteja.

Pəja bun zь xwəra,

Goşte ˣwə danin sər
Zь xwəra ķьbab cekьrьn.

Dьbe, mir da bər ǝóve xwə durəbinə;
Go:—Dəwreş, zu bьkə,
Go:—Mьn bьrrəvinə.

Go:—Cьrra?
Go:—Əskəre ərəbe Ynьs,
Go:—Vajə zela hat.

Zu bьkə mьn bьrrəvinə,
Mьn bь sər ţəxte mirtije bьghinə.
Go:—Tьştəki mirtije lь dora tə ţyninə,
Go:—Hərə dy xylama zь mьnra binə.
Go:—Ty vьra bьsəkьn.
Bəra həma əw axtьrma bьçьvinə.

Go:—Ty lь vьra mərrəvə,
Go:—Bьra ţək Hyse mire Axyrr bьra ţək
mьnra be şódə,
Zь boj xwəde bьsəkьnə.
Go:—Cawa bər ǝóve xwə di,
Bьra ysa be təra bezə.

Dəwreş məjdanəke cu peşjeda,
Cu,
Məjdanəke cu,
Bist sjar bь rrьmeva avit zь nava zin.

Zь weda ky zьvьrrin
Ņozdəh sjar avitьn,
Hat sjare dьn bavezə:

Wana go:—Gьdi, mə nəkyzə,
Sjar xwə le diari kьr,
Go:—Mir əm qəst şandnə.

Ƶь weda zьvьrri hat,
Əw sjar nəkyştьn, dьha go:—
Mir, go:—Tə mьxənəti əskər şandjə pəj mьn,
Dьha lь wedəre hivja mir nəsəkьni,
Hat mala xwə pəja bu.

Xəjdi hat mala xwə
Gotə bave xwə, go:—
—Ħal u ħəwal əvə,
Gotə Ə́vdije bave xwə.

—Mьn si u nəh sjar ze kyştьnə,
Bave wi rrabu, ţьvdarəke xwə
Kьr; ele ze bar kьr.

Got: Bəkьre Ə'mo, 65 sali lь Ə́jnţave ƶь dja xwə bujə, nьha gynde Ķurəkəndeda dьminə—lь nəħja Vaq-pate (Dere).

DƏWREŞE Ə́VDI

Bьhara mə, bьhara ţəzə dьrьnginə,
Qylьnge malmirat ƶь Bərrije te ruke əzman, qale zorin ƶь xwəra ve sьbe hurьk-hurьk dьxьnginə,
Xəwe lь Dəwreşe Ə́vdi. ləwandi şəvera xwəş tinə.

Gava Dəwreşe Ə́vdi xəwe ħьşjar bujə,
Nьheri ķaqəzək sər bəlgije wijə,
Hьlani ķaqəz xwəndijə,
Sьlam u ķьlame Əţla Ţəmawi teda bujə.

Ͼə́v le bujə mina pəle gyrrьxe,
Lev bujə, mina leve gameşe,
Aqьl cujə, səwda nə majə,
Də weli xwəjo, weli.

Bavo, ve gave Dəwreş gotijə,
Gotijə:—Ləko, lawo, ləzkə, bьləzinə,
Boze dəq—dəqin dərva bьķьşinə,

Zine Merdine lekə rast u ɵəpo
Təng u bənga bьşьdinə,
Rьma donzdəh movka se ţəlaxi be fьtia bəгda daɵьkinə,
Lə́zəki xwə bьgьhinə kone mala bave Ə́dle,
Cьkane ћal u ћəwale Ə́dьle cijə,
Də weli, weli xwəjo, weli.

Bavo, ve gave Dəwreş xwə gihandijə kone mala bave Ə́dьlejə,
Bala xwə dajə ky gьrə-gьre kikan u mьlan runьştьnə,
We gave Ţəmawin gotijə:
—Ja Dəwreş, ķi ky be hərə Dəvəbojnə,
Salьxe Səməri swar bьdə, be,
Ћəlalja xwəde Ə́dьle ţəvi dare гьm zь mьn dьstinə,
Də weli, weli, xwəjo weli.

Də bavo, we gave hərci gьre-gьre kikan u mьlan gotьnə,
Goti:—Ja Dəwreş, ty həri Dəvəbojne,
Ty hərə salьxe Səmər swar bьdi beji,
Ə́dьle Ţəmawin nadə zь təra.

We gave Ţəmawin gotijə:
—Ja Dəwreş, iro həjə galə-gala hani ћyrə,
Diwana mьnda nabyhyrə,

Bawər naki,
Əze gazi məllə Rəsul bьkьm,
Dəh qruş bьdьm mə́ra wə dьbьrrьm,
Də weli, weli, xwəjo weli.

Bavo, Ţəmawin gotijə:
—Dəwreş, vana kikinə xwəş mьlinə,
Ћəmu xydane dy navanə,
Ћəmu xydane dy ķyrьķ u dy ə́banə,
Ћal dьdьn jastux bə́lgi vanə,
Əw rudьnьn sər doşəknə jorxanə,
Ə́wli ķomьke bьrьnçije wanə,

Səre xwə bər xwə dьķytьn mina səre manganə,
Gyhe xwə tapьldьkьn, nola gyhe ķergyhanə,
Də weli, weli, xwəjo weli.

Bavo, səre sьbe bujə,
Dəwreşe Ə́vdi sjarbujə, cujə,
Ə́dьla Ţəmawin pəj ķətijə,
Də weli, weli xwəjo, weli.

Got:—Əz bala xwə dьdьm porre tə,
Zər dьkə, mina porre qiza cardəsali,
Ty həri Dəvəboine nav nəjaran
Ņav səmər swar bьķəvi,
Hərkəsi ţəranan xwə bьdьn,
Ty nabezi pьştmere mьn ķijə?
Aşьq Bьoıdo, Lьķo mьrtьvə
Də weli, weli, xwəjo, weli.

Məha mə, məh nisanə,
Be mə́nə rəqə-rəqa məşkanə,
Wərə ramusanəke çote zər məmьka bьstinə,
Gava bьķəvi nava Dəvəbojn,
Nav qale gran
We gave hərkəsi ţьrana xwə dьdьn,
Əgər ramusana Ə́dьla Ţəmawin bьķəvə bira tə,
Aqьl dьcə, səwda naminə,
Də weli, weli, xwəjo, weli.

Bavo, səre sьbe bujə,
Dəwreşe Ə́vdi sər ħafa cьl kanija ķətijə,
Səre sьbe bujə, be manə,
Bukək dərva dərķətijə,
Bala xwə da sjarək zorda tejə,
Zьvьrri cų mal,
Goti:—Le tejə, xuşke,
Swar zorda tejə,
Nə mьn bь xəwa şəv eə́va ditbu,
Nə mьn lь ditьna eə́va,
Bь salьxdane xəlqe wija
Dəwreşe Ə́vdijə,
Səwda Ə́dьla Ţəmawin leķətijə,

Sware mə lь vьra ninьn,
Sware mə lь Dəvəboinenə,
Tьrsa mə be lь vьra,
Mə bьhelə şərpəzəjə
Də well, well, xwəjo weli.

We gave Dəwreşe ə́vdi azotijə,
Hatijə, bər kone ə́rəbi səkьnijə,
Go:—Xuşke, sware wə lь ķedərenə?
Go:—Dəwreş, bьra, go, sware mə lь Dəvəboinenə,
Də weli, weli, xwəjo weli.

Go, bavo, we gave Dəwreşe ə́vdi azotijə Dəvəboineje,
We gave dəstəbraki Dəwreş həjə
Nava swara azotijə,
Hatijə peşja Dəwreşe ə́vdi,
Go:—Ja Dəwreşe bьraje mьn!
Wərə iro meranije braje mьn, zь mьn, zь təra bьn.

We gave, Lokoje mьrtьv gotijə:
—Dəwreş, əgər ty dьtьrsi,
Şərr əz vədьkьm,
Də weli, weli, xwəjo, weli.

Le bavo, Dəwreşe ə́vdi qərabiua xwə bərdajə,
We gave dəstəbra gotijə:
—Ax, Dəwreş, xera xwəzьl dənge qərəbine bьcuja hyndyre mьn, nə cuja, Dəvəboine,
Də weli, weli, xwəjo weli.

Şərr sər Dəwreşe ə́vdi vəbu,
Dy ro kьrьn, nəkьrьn
Ţy imķan sər Dəwreşe ə́vdi nəkьrьn,
(Paşe te kyştьne).

Got: Simon Hovahanesjan, zь gynde Avane lь sər nəhja Aştar'ake.

DƏWREŞE ƏVDI

Də. lo, lo, lo, lo, lo, lo, lo!
Həj lo, lo dəlal, əz bь qyrba,
Bьharə, ħəjame zozane, wəxte dərķətьne,
Ware mə kəvn bunə, kee ķətьne,
Həft bьre mьn hənə bər gьrtьne,
Kal bave mьn həjə ber mьrьne,
Pirəkə deka mьn həjə bər şuştьne,
Həft kyrape mьn hənə bər kyştьne,
Xwəde meri xwəde bь əjanə
Gava eəve mьn, eəve Dəwreşe Əvdi, lawke dəlal, ħude bьni bərija, ləwandi şəve, eieəke çьvata dьķəvə,
Mьn ţьre gьşkə saoqьn
Ru həwata dьne,
Də wa wəjler, wa dəlalo.

Got: Təjoje Mamo.

LAWIŞ

Həj lo, lo, lo lawo!
Əze lь eijaje bьlьnd dьnerьm,
Nəmane kьvi, gyl u sosьne rəşə rьħan,
Bəre bələkija gərdən eьvi,
Həjfa mьne te neeirvana, şe bьskə şanə, eəve wan bələkьn,
Əmje wan kəvərьn, ţunçьke sərda dьvьn ţənə-ţənə.

Əze lь eijae bьlьnd d gərьm zozana,
Nə zozane mənə,
Gyl u sosьne dьkьn ķare xəmla xwənə.
Lawiş, səre mьn bь qyrba, əmьre mьn bь gori,
Pire mərume, daoqa dьle tə saoq nabə,
Həta səre Sipane Xəlate nəbə merg, ciman, zəvi,
Həjfa mьn te neeirvana, eəple wan drezьn,

Navkela wan zьravə, ţunçka wanə sər ənija
kəvərda dьbə bəla-bəla.

Həj lo, lawo, zь lawo!
Ţume Kьmkьrre lь mьn byhyri
Bu pьrkinia neri u bərane kuvi,
Sər bəlge so, lь həv fьtьli,
Həjfa mьn te neeirvana:
Bəzьna wanə bьlьndə.
Əwan zi səre xwə dani kela kəvьri.

Həj lo, lo lawo, zь lawo!
Kyl kovana dьle mьn lawo.

Həj lo, lo, lawo, zь lawo!
Ţume Kьmkьrre lь mьn ba bu,
Bu pьrkinia neri u bərane kuvi,
Gəli kur, sər bəlge soe lь həvdy tabu,
Həjfa mьnə te, neeirvane şe bьske şe,
Əw zi ax u bəre sarda fəna bu.

Həj lo lawo, zь lawo!
Əze bəran buma, bərane stry badaji,
Mьn av bьxara Pir Rəşite Məħməda,
Məoqəle xwə cekьra lь vi eijaji,
Tьrsa mьn nə zь qasьde mələkejə,
Nə əzrahile kylejə,
Tьrsa mьn ħəsьne dar le dajijə (ţьvьng).

Həj lo lawo, zь lawo,
Əze bəran buma stry şkəsti,
Mьn av bьxara Pir Rəşite Məħməda,
Məoqəle xwə cekьra lь vi dəsti,
Tьrsa mьn nə zь qasьde mələkejə,
Nə əzrahile kylejə,
Tьrsa mьn ħəsьne dare le dajə.

Lawьşe lawano, kyre pirano,
Pəjae şəmsano.

Bьhare lь paize kьrə gazi,
Dara bəlge xwə wəşandьn,

Gəıdəṅe waua manə tə́zi,
Lalьş, lawo, nьfьrra ķe bu.
Gotьn, ty nəgьhizi ty̧ bəxti ty̧ mьrazi.

Lalьş, mije gotə bərani,
Əme ave bьxyn, zь ave єə́vkanija,
Jere xwə cekьn lь vi mьkani,
Tьrsa mьn nə zь mere məwtejə,
Nə zь qasьde kylejə,
Tьrsa mьn, nə zь we tьrsejə,
Ty wərə neєirvan goştə mə bьxyn
Həstuje mə bьkьn zike vi kəvani.

Lalьş, əz bərana, bəranəki stry bəz,
Əme ave bьxyn, zь ave єə́vkanija,
Jera xwə cekьn lь məq̧əla,
Tьrsa mьn zь nə mere məwţejə,
Nə zь qasьde fəʕləkejə,
Tьrsa mьnə zь we tьrsejə,
Əw ħəsьne dar dь sərda.

Mi gotə bərana:
—Wərə, əme hərьn qьşla,
Bь dane paizə,
Əme bьkьn ķef u səjrane.

Bərana gotə mija:
—Əme bьkьn ķef u səjrane,
Ņeєirvane ben, neєirvanə xədarьn,
We goşte mə bьxyn, həstuje mə bьkьn kəvanьn.

Got: Şьkoje Mamo, ali wi dьkьrьn bre wi Lətife Mamo u Morove Xalьt, zь gynde Qьbьxţəpə, lь sər nəħja Ţaline.
1936.

MUSO

Məħməd bəg go:—
—Bьşinьn Muso binьn,
Hərьn, bezьn, hərke be, bь xatьr be,
Həkər naje, bьxapinьn,
Həkər naje, bezьn:—Muso.

Mir təra ţəglif kьrjə,
Wərə lьha, əme sьlħa
Xwə bьkьn bь çamerjə.

Xylame wi cunə kəlħa Fьnьke,
Bal Müso,
Go, Xanije Muso vi ərvaze,
Qasde Məħməd bəge le kьri gazi,
Go:—Muso, wərə bьcьnə
Çьzire, Məħməd tə dьxwəzə.

Muso zi tamara xwe nьvьstjə,
Xyha Məħməd kьrə gazi, go:
—Muso, rabə,
Məħməd tə dьxwəzə.

Muso rabujə, çəke xəzəbe lь xwə kьrjə,
Sьbe ķare xwə kьr, bьcə gəl wan.
Xyha Muso go:—Sьbəjə, mə nəzani,
Roz xəjri lь əsmani,
Muso ty nəcə Çьzire, ty poşmani.

Muso go:—əj heri, səd çar heri,
Xanije Muso ţaqa zeri,
Muso dьbezə xyha xwə:
—Muso, nəcə Çьzire,
We Məħməd bezə, Musa tьrsa nəwer be.

Muso, ónьrrjə: çək u sьlħe xwə avitjə,
Dy xənçər xwəra hьlanjə:
Jək pьşta xwə vəşart, jək peşije,
Xəsta xwə Çьzire kьrьnə.
Dəma peşxane mir dərķətjə,
Mir ķyləkeda fьkьrjə:
Go, bьner wi gəmari; cь merəki əşirjə.

Muso qəsta dərgəh kьrjə;
Mir Məħməd bəg zi cьqa mьzьne Bota bə-
rəv kьrjə:
Ķaqəzəke şandjə pəj Osman aqaje Çьzirjə.

Ķaqəzəke vərekьn pəj Şere dь Şьnərəxijə,
Ķaqəzəke vьrekьn pəj

Bawьke Sanojə,
Ꝗaoqəzəke vьrekьn pəj
Osman bəge Həkarjə.
Əw ħəmu bərəvbunə hode.
Go:—Gazikьn, Muso bьla be diwane,
Məħməd go:—
—Muso, mə səhkьrjə tə
Xənçərəke ꝗьrrjə,
Əm nьzanьn pole xənçəre tə cijə?
Ty xənçəre xwə bьdə, əm ţəmaşə kьn.

Xale Muso lь we bu,
Əwi go:—Muso, xənçəra xwə bьdə.

Xənçər danə dəste Bawke Sanojə,
Go:—Wələ, mə nəzani, pola ħəsьne vi cijə?

Xənçər danə dəste Osman aoqaje Çьzirjə,
Go:—Wələ, mə nəzani, pola ħəsьne vi cijə?

Xənçər danə dəste Şere dь Şьnərəxijə,
Go:—Wələ, mə nəzani, pola ħəsьne vi cijə?

Xənçər danə dəste Osman bəge Həkarija,
Go:—Wələ, mə nəzani, pola ħəsьne vi cijə?

Xənçər cujə, dəste Məħməd bəge, gьrtjə,
Məħməd bəge go:
—Xənçəre ţərəs bave Kərmanjə.

Məħməd go:—
—Muso, dьle mьn tьkə-tьkə,
Ty xənçəran ƶь xwə vəkə,
Ty roƶe pьre bira xwə bьkə.

Məħməd go:
—Muso, bь bəxte vi ħykymətе,
Bəƶьna Muso dьminə stuna ve xevəte.

Muso go:—
—Haje, səd çar haje,
Fьnda mьn bərdə vi ebraje,
Mirьm, ty dьzani xəwa Muso ţy diwana naje.

Xənçər danə dəste Osman aoıaje Çьzirjə,
Xənçərəke pьşta Muso xьstjə.

Xənçər danə dəste Şeroje Şьnərəxijə,
Əw ʑi xənçərəke pьşta Muso zərkьrjə.

Xənçər danə dəste Bawьke Sanojə,
Muso go: —Ƶь xyla mьn ħənək u laqьrdijə.

Məħməd go:
—Muso, ty Musoje kyre daje,
Tə xənçər gьredajə bьn əbaje,
Ty gəfən dьdi, le ty ʑь tə naje.

Muso go: —
Əz Muso mə, Muso dinьm,
Xwəje xənçəra qəvd heşinьm,
Nava diwaneda əze xune bьrəşinьm.

Muso go:
—Əz Musomə, bave Xələfьm,
Xwəje xənçəra qəvd sədəfьm,
Nava diwane gəf u gəfьm.

Məħməd go:
—Muso, ty Musoji, Musoje dini,
Ty dy xənçəra xwəra dьgərini,
Neta tə əwə, ty nava diwane xune bьrəşini.

Muso dəste xwə avitə Osman,
Osman aoıaje Çьzirjə,
Çəm xwə kьşandjə,
Xənçərəke namьle xьstjə,
Dəste xwə avet pe Şeroje Şьnərəxijə,
Xənçərəke nava singeda daxьstjə.

Dəste xwə avitjə pe Bawьke Sanojə,
Xənçərəke pьşta pole exьstjə,
Həft ʑь nava diwane təmam kьrjə.

Muso, rabujə xwə lь kyləka bьoıerjeda vəşartjə,
Çəve Muso xun kətjə,
Əw ʑi ʑь hode dərkətjə,

Đəma dər vəkьrjə,
Xanьm hodeda ditjə,
Paşva zьvьrrjə,
Həta səre ţərənçe hatjə,
Səre ţərənçe ķətjə,

Go:—Əz Muso mə, Musoje niv ce meran.
Xanьme go:—Əwre Muso dьminə əwre pьlьng
u şeran,

Te diwana Məhməd bəge,
Te bьqəlinьm tove meran,
Muso lь we ţəmam bujə.

Got: Manuk Harutunjan, Aştarakeda, dь wəxte ekspedisia 1933 sale.

DЬM-DЬM

Lo, lo, xano, ty kyrmançi
Ty qəbulkə lь vi ţaçi,
Xyrminə, xwəş xyrminə,
Məsəla xane Çəngzerrinə,
Əva rastə, dərəw ninə.

Xan sьbəke zu rabujə,
Nьmeza sьve nəkьrijə,
Qəsta qonaxa şah kьrjə:
Rəvoje həspa ze xwəstijə,
Rəvustija həspa ze stəndijə.

Əwi həspe xwə dьţərqandьn,
Dəve çəma dьçerandьn
Çija u banija dьgərandьņ.

Əwi ani hat, həspe xwə da mozьrgane. Şьvanək zi pəze xwə dabu məqələ, go: „Nane mьn ţьsijə, əze hərьm ba wi şьvani, şir bьxym, həspe xwə rakьm". Cu, dina xwə daje, şьvan razajə; şire xwə dotijə, kьrjə ţasəke, blura xwə danijə bər, kylave xwə kьr bu si u bər kylevda razajə, go:„Əz dəng le nakьm, bьla rabə, əz u wi ţəv nane xwə bьxyn. Əz zi əvde xwəde mə, əw zi əvde

xwədejə". Ţopək zi peşbəri şьvan bu. Meşək zi zь bevьla şьvan dərķət, ķətə hər ħəft qyle blure, sər şirıa dərbaz bu, cu ķətə wi ţopida. Xan go: „Wəlləh, əw ryħe wi bu, əwi óçəmə, əzi kyrmançьm, go, əze hərьm". Nьheri meş disa vəgərija, ķətə bevla şven u şьvan rabu sər xwə, go: „Mьn xəwnək dit".

Go:—Tə xəwna xwə cawa dit?

Go:—Mьn xəwna xwəda dit, bóra sьpi, pьra ħəft éóvi, ţop u qymbarə ysa həbu, ħəsab ţynəbu.

Xan gote, go:—Ţop mala tə ķəvə, got, bór u pьr? Go:—Bóra sьpi, pьra ħəff éóvi ţynə, gava əva xəwna tə gyhe şah Abas ķət, we tə bьkyzə.

Go:—Xan, əz bəxte tədamə, xəwna mьn diti, kəsira nəvezə, əz bəxte təmə.

Xan got:—Ty zi sond bьxwə, xəwna xwə kəsira nəbezə.

Əwi zi sond xar; hərdya zi sond xarьn, kəsira nəbezьn. Hərdy ţəv runьştьn, nane xwə xarьn. Əwi rabu cu gihiştə həspe xwə, şьvan zi pəze xwə rakьr.

We şəve çərdəkə gran dərķətijə,
Rəvije həspe xan xьstijə:
Xane kyrda pəj ķətijə,
Sjarьk lь çərde gьrtijə,
Ţьvьnga sjari hьlanijə,
Rəvije şahe xwə stəndijə.

Şah Abas sьve xəwe rabujə.
Óçevəkə gran bь éəve xwə ditjə:
Həjat ţьzi həsp zi bujə,
Go:—Xano, lawo, əv cijə?
Go:—Çərdək gran dərķətijə,
Rəvje həspe tə xьstijə,
Mьləki xane tə fьrrijə.

Go:—Lawo, bьkьn, bьləzinьn,
Qyrse zerra zь mal binьn,
Nava ele bьgərrinьn,
Mьləki zь xanra bьħəlinьn.

Əwan dьkьr, wan ləzandьn,
Qyrse zerra zь mal anin,

Mьləki zь xanra kьşandьn.

Xwəde ysa əmьr kьri,
Mьle xane tə saoq kьri,
Av, xun, le pəjda kьri.

Xan sьbəke zu rabujə,
Nьmeza sьbe nəkьrijə,
Qəsta qonaxa şah kьrjə,
Avajik zь şah xastijə.

Go:—Xano, wərə ve jəke məkə,
Ty avaja, ty ce nəkə,
Səre mьn, xwə gezi nəkə.

Go:—Səre şahi, bave şahi,
Ty nədi mьn qədəra єərme gaji,
Ty bьdi mьn qədəra єərmə gaji.

Go:—Hərə mьn da tə qədəra єərme gaji,
Zь kevьr, kevьr məkə zedəji.

Go:—Səre şahi, bave şahi,
Go: „Əz kevьr, kevьr nakьm zedəji".
Go: „Kəvьrək həjə, ha lь dəştejə,
Xane xwə bьdə bərejə,
Rəhət raze mala xwəjə,
Fьkara məkə zь çərdejə".

Єərme gaje rəşi pelə,
Hurьk-hurьk kьr dyhelə,
Gьrtjə dəşt u mhelə.

Səre dyhele da sər həv, bь bьzmarəki le da,
Gьre nəkьr.

Xan sьvəke zu rabujə;
Qəsta qonaxa şah kьrjə.

—Lo, lo, xano, tə mьraz cijə?
Go:—Bьdə mьn dəstə paləjə,
Xwəra cekьm , star, avajə.

Go:—Kyrro, bьkьn, bьləzinьn,
Nava ele bьgərrinьn,
Sesьd paləji zь xane mьnra binьn.

Əwan kьri, wan ləzandi,
Gəl xane kyrdara sesьd palə inand.

Xane kyrda ci çьndijə
Peşja pale xwə kətijə,
Sər kəla „Dьm-dьm“ danijə.

Həft məhe xwə kyta kьr,
Av lь zarьnçada dər kьrьn,
Ha lь bьn bьrçe kəle kьrьn,
Xime kəle ça rastkьrьn.
Səre pala təv zekьrьn
Ha lь bьn xime kəle kьrьn.

Ma Məhmude Mələkane,
Kyl bьgərrə səre zьmane,
Bьvə bajize mala xane.

Go: „Məhmud məriki aqьlbəndə,
Əw zi kyrrəki, mina kyrre mьnə,
We kəle zi çi binə.“

Xan sьbəke zu rabujə,
Qəsta qonaxa şah kьrjə.

—Lo, lo, xano, tə mьraz cijə?
Go:—Əw pale tə zi dajə,
Go: „Həmu zi rəvinə,
Qə şьxylək mьnra nəkьrijə,
Kapekьk zi həq nəstəndijə“.

Şah go:—Kyrro, bьkьn, bьləzinьn,
Nava ele bьgərrinьn
Həftsьd paləji xane mьnra binьn.

Əwan həftsьd palə ça çьvandьn,
Bona xane kyrda zi inandьn.

Xane kyrda ci çьndijə,
Peşija pale xwə kətijə,
Sər kəla „Dьm-əьm“ danijə.

Əwi ħəftsьd paləji roze dy kəvьr dadanin;
•Jək rast dadanin, jək єəp.
Zьriç dьħəlandьn, dьkьrьn orta hərdy kəvьra
Bьla həv bьgьrьn hьlnəşьn.
Ħəft sale xwə təmam kьrьn,
Kəla xani təklim kьrьn,
Dora kəle ħəsar kьrьn,
Səre kəle rьsas kьrьn,
Hostə u palə xəlatkьrьn.

Kyrrə wi gotə bave:
„Gərə əm kəle bьçerbinьn,
Bəlki hьlşija".

Go:—Ha binьn, binьn, binьn;
Hatijə topa dəvbьrri,
Tope zi lь tope dьxyri,
Aqcə zь kəle nəfьrri.

Hati topa məzьnə,
Topci zь tope gazьnə,
Dave kəle bьrç u bьnə.

Go:—Ha binьn, binьn, binьn;
Hatijə topa bьєnkə,
Qun, mina quna sьndrukə:

Evarda zukə-zukə,
Dave kəle bьrç u sukə,
Le raqabə mina nəjnukə.

Kyrre wi go:—Bavo,
Əm ve qəbul nakьn,
Go, jək top, əm daven
Tьştək nakə.

Dora kəle carməkьrьn,
Ħəftsьd top qyrmişkьrьn,
Xan cu kətə hyndyrda,
Əwan ħəftsьd top agьr kьrьn
Ty təjbir kəle nəkьrьn.

Xan zь kəle dərkət dərə,
Gotə kyrre xwə, go:—Kyrro, lawo,

Hosta u pala xəlat bьkə;
Dьləki xwəş pala rekə,
Nьfьrre wan mə kar məkə.

Dəstura pala da; palə cun şəhəre Bəoqdaje, də ţasə zerr stənd bu, ħələbija cit rakьrьn jək zerr, gyndije wana çarəke həv gьrtьn, cunə şkjate pala kьrьn, gotьn: „Gərə, ty van pala şəhər bьdi dərxьstьne, zóf bahji kьrьn şəhəre məda".

Xan xəlifə şandə pəj hostaje pala,
Go:—Haqa zerr wə ky anijə?
Pala gote:—Dəwlət sərə xane Çəngzerrin,
Go:—Mə kəlak xanra cekьrijə,
Go:—Mə ħəfsьd ţop le xərçkьrijə,
Aoqcə zь kəle ranəkьrjə,
Go:—Kyrro, bьkьn, bьləzinьn,
Dy axonda mьnra binьn,
Hybre ruje kaoqəze bьrəşinьn,
Sər şah Abasda bьşinьn.

Kaoqəz nьvisi sər şah Abasda,
Go: „Hal u ħəwal dərəqa rəvocije təda".

Barane dəşta lelandьn,
Xan bazьrganbaşi şelandьn.

Barane dəst ħərikьrьn,
Xan bazьrganbaşi ţəmam rut u təzikьrьn.

Əw kaoqeze şand bu,
Gьhiştə şah Abas,
Əwi kaoqəze xwə bəlakьrьn.

Xanek hatijə nav Sargisə,
Go: „Ty mьnra binə qət wərisə,
Kəle bavezьmə Tьvlisə".

Xanək hatijə kəla Xwejə,
Xwəde qəwəte nədejə,
„Əze xьlas bьkьm bəra Wanejə".

Xanək hatijə Səlamastə,
Hьn dьbe dərəw, hьn dьbe rastə,
Şərr sər xane Çəngeolətə.

Xanək hatijə Cinumaeinə,
Sesьd ħəv le tutьkcinə,
Sesьd ħəv le cərxəcinə,
Sesьd ħəv le ţopcinə.

Cadьr, xebət sьbe dora kəla xan lexьstьn, idi ħəsab ţynəbu. Ķyrre wi sьbe zu rabu dəstnьmez:

Gava eəv cadьra ķətijə,
Sər baveda vəgərrjajə,
Bave go:—Lawo, cь bujə?

Go:—Bavə, ħəsave qume bəra,
Ħəsave bəlge dara,
Ħəsave purte kara,
Cadьr, xebat vəgьrtinə.

Go:—Lawo, əw həjə bazьrganə,
Baçəkə bave tə lь sər wanə,
Həki danə, zь xwə we danə,
Həki nədanə, sьbe lь mьn wana həvdanə.

Go:—Lawo, əz nə „Dьm-dьm“ bum,
Ţəzə bumə, „Dьm-dьm,“
Dьnja, aləm rabu sər mьn,
Wəxta mьn ħəftsьd palə xərç dьkьri,
Çije məjdane cedьkьri,
Ķare xwə ve şərra kьri.

Sьbə ron bu,
Rəpandьnə həvdy,
Ħəft sala sər kəle kьrьnə şərr,
Nьkarbun kəle bьstinьn.

Məħmude Mələķane,
Bəlķi kyle bьxwə,
Nьzam we şəve ķyda cubu,
Xana zi şiv xarьbu,
Xatuna wi şiv pera ani bu,
Go:—Məħmud, xana şiv xarijə.

Əwi go:—Mьn dəve bave tə xan ha, ha kьrije,
Əz bьxəvьtьm, ty, xan bьxyn,

Ƶьnьke fəm kьr, cu mere xwəra got,
Mer gyrra we nəkьr

Ꝗaoqəza tire bəşkьri
Avitijə nav ordia wi ꝗafьri,
„Səre kani bьn kəvьri"
Xwə ƶi rəvi hatə nav ordije.

Çav danə şah Abas,
Go: „Je tir avitjə, hat",
Şah Abas gazi wi kьr,
Go: — Tə cьra şədəti da,
Əm ƶi we sьbe rabuna?

Go:—Mьn ħəft sala şərr kьr,
Mə tьrije xwə xar.

Go: — Tə cьra wa kьr?
Go:—Wəlləh, ţy kem qysuri tynəbu,
Həspe mьn, mina həspe kyrre wi bu,
Şure mьn, ţəmam zerr bu.

Şah Abas go:—Kyrro, bьkьn, bьləzinьn,
Ţopa məzьn mьnra binьn,
Ƶь Məħmudva bьşьdinьn,
Bьrçe kəle bьrrəşinьn.

Də dəve kəle, singe kəleva pərcin kьr,
Go: — Tə wira cьkьr, ty mьnra cьbьki.

We şəve dəstə dəvə hьldan,
Av sər xan bьrrinьn,
Əw dəvə şərƶekьrьn,
Xuna dəva zarinçva
Hatə ꝗətə hyndyre kəle.

Xan sьbe zu rabunə,
Av sarinçada rəd bun
Xun sarinçada majnə:
Mala xani bu şin u gьri.

Sofiki wana həbu, gazi wi kьrьn, gotьn: „Han vi ꝗaoqəzi nьldə bьvə Mərꝗə u Mədine". Əwi ƶi ysa kьr, bьr da dəste pad-

şe rome. Ƥadьşe rome nьvisi, go: „Hərə, roƶa ħəfta, əze xwə bьgьhinьme, bьra ħəft roƶa bər xwə bьdə".

Sofi hat dərge kəleda, bruska kyle mala xwə xьst, dəng le nə kьr bu, raza, ⱪaoɋəz ƶi bər səre wida. Əskərək hat, bər səre wida dərxьst. Əwi əw ⱪaoɋəz xwənd u avit. Dəwsa wi nьvisi єerr, go: „Həft sala ɋa, səd ħəft sala ƶi teda bьmini, əz najem həwarja tə".

Sьbe dərge kəle vəkьrьn: Sofi єu. Sofi pьrsin, go:—Dь rija xwəde, ɋə сь təra got?

Go:—Mьnra got: „Həft şəva şərrkə, roƶa ħəjşta əƶe wedəre bьm". Ⱪaoɋəz xwəndьn, ditьn başqəjə, go:—Sofi ty çikida razaji?

Got:—Na. Dərəw kьr.
Go: „Mala mə şəwьti," єu. Xana go:
—Idi fəjdə nakə, əm sər vi navi
Qail bьvьn, navə, go:

Daje, haj, haj daje,
Zənd zəre, zər bade,
Ty mərra bьkə dyбae,
əm sьbe hərьnə xəzae.

Dajke, dyбa kьre,
Baran бmьre xwəde bari,
Xun rəd bu,
Av ţьƶi zarьnça bu.

Go:—Kyrro, bьkьn, bьləzinьn,
Gazi hosta bьkьn, binьn,
Mьsьrja zerr bьⱪьşinьn.

Go: „Ha rabu, rabu, rabu,
Xane Nysləte rabu,
Ƥənçəre rawəsta bu,
Silьħ bəƶьne ava bu,
Xənçər bənƶьne dyta bu,
Єбv renga bьre ma bu.

Ha rabu, rabu, rabu,
Xan Bykyri, xan ƶi rabu,

Pənçəre rawəsta bu,
Xənçər bəƶьne ava bu,
Silьħ bəƶьne dyta bu,
Єəv renga bьre ma bu.

Ha rabu, rabu, rabu,
Şah Təmьr, şah ƶi rabu,
Pənçəre rawəsta bu,
Silьħ bəƶьne dyta bu,
Єəvrenga bave ma bu.

Ha rabu, xane Єəngzerrin rabu,
Xənçər bəƶьne dyta bu,
Silьħ bəƶьne ava bu,
Єəv renga buka ma bu.

Go: „Sьtino, ha sьtino!
Gava xan əw xəbər dьgotə,
Agьre hьnava wan dьsotə,
Sьtija xwə ƶь dolava bərdan,
Finçane ƶəre hьldan,
Єəv reka xana ƶi man.

Xana xwə dan dəri şəşejə,
Kьrьne gazi sьmţəraşə,
—Ty lь van dərga bьdə paşə.

Xana xwə da dərije pençajə,
Kьrьnə gazi dərgəvinə:
—Ķьlita mərra binə.

Xana xwəda dərge carejə,
Dərga bьdə sər pьştejə.

Xana xwə dan dərge sьsejə:
Əme dərķəvьnə ħəwşeje.

Xana xwə da dərge dydanə,
Kьrьnə gazi dərgəvanə,
Ty bьkə, bьləzinə,
Ty van dərga həv dərinə.

Xana xwə da dərge jəkejə,
—Van dərga bər bavejə,
Xera mə teda ţynəjə.

Xan dərķətьnə ħəwşejə,
Şah ţaçək pera şandijə,
Go: „Ţaçe mьn texə səre xwəjə",
Go: „Ţaçe tə, səre tə bə,
Kyştьna mera hər-hər həbə".

Xane Nysləte xwə ķьşandə ķoma bəroze,
Şurək lь orţa ţaç xьsti,
Le dajə, ţaç dьrrandi,
Ţaç lь nava gəmare daji,
Go:—Ţaçe tə, səre tə bə...

Bave wi go:—Lawo!
Ty əsьle xwəda ruxyri,
Qaşoje şərada naţabьti,
Naheli dəste bave tə
Bьghizə ordia wi zalьmi.

Go: „Əz nə golьkьm,
Tə əz kap kьri,
Nə bəranьm,
Ķozikьri,
Əz nə həspьm,
Tə təwьlkьri,
Kyre mera ҽək hьlgьri,
Məjdane nafьkьri.

Şərr ķətə van bəroza,
Şur dьҽьrusьn mina roza,
Bu şərre pьlьng, bərəza.

Şərr ķətə van dьbura,
Şur dьҽьrusьn mina roza.

Kyrra gote:—Əme şəv zi bьkьn şərr, roz zi, gotьne gotija, roz dьkьrьn şərr, şəv ҧa.

Xane Ҽəngzerrin kyrre xwəva bu mevane şah Abas, hərsedьne bunə mevane xan Xəlifə.

Xan Xəlifə go xane Nysləte, go:—Mьn iro şurək ķьrrjə bьhaje wi mьn donzdəh gynd dajə, poşman bu. Go: „Mьn iro şerda şur ķьşandijə, tьştə nəbьrrijə“, tьrsa şure xwə.

Xane Nysləte go:—Hərə, şure xwə binə. əwi cu şur ani, go:—

Şure tə Mьsьrijə,
Avdana wi dərsijə,
Bьmbarək bə, bəƶьna xane Nysləteje.

Go:—Xano, xane Nysləte!
Təra dərxьm ózəte.

Go:—Xan Xəlifə, xan Xəlifə,
Ty mьnra dərxi səd bar qədifə,
Tьştək ninə, əw ţəglifə.

Go:—Ty lь ru dola єele,
Tə bьkyƶьm ve sьmbele;
Xan pьşta xwə da dərije odejə,
Kyştijə ap u bьrazi,
Ordia zalьm bujə gazi:

Sьbə ron bu, hərse kyrre wi cun çije xwə, xan ma navda, wana dərman avitbun: dəste kyrr şəwьtin, xan ţəne ma, ţaç danin səri, xan gьrtьn, aninə kəle, cьqa şьvan, gavan cun kəle, wi caxi buka xwə kyştьn. Dija wi agьr avit ţop u qyrbanda. Ţop, ţop cətьlmiş bun, agьr bun u kəla hьlşja, gь ƶi pera hatьn kyştьne.

1932 s. məha tirmeda ƶь alije Instituta ţarixa kulture bь sərķarija prof K. M. Ohançanjan u bь həvalbəndija I Moroqulov u hazьrkьri ekspedisa folklore hatə ţəşkilkьrьne. Həma we wəxte lь nəhja Ţaliņe gynde Ķələşbəgeda „Dьm-dьm“ hatə nьvisare, gotijə əhəlije wi gyndi: Bəķьre Ə'çəm. Bəķьr 60 salijə, nəxwəndi u bь xwə dəngbeƶə.

ĶЬZЬRĶANUŅ

Wəxtəke Ķьzьrķanun həbu: zəf zь ruvi dьtьrsia.

Rozəke zьne lenьheri idara wan navə, Ķьzьrķanun zь ma dərnaje. Dyşьrmiş bu: „əz cawa bьkьm“. Rabu ķatə lexьstьn. Ķatə bьrьn sər xani. Zaria xwəra got, go:

—Əze hərьmə hyndyr, ty ķata ķyləkera bavezə.

Əw cu hyndyr. Ķatə Ķyləkera zara avit, go:—Ķьzьrķanun, go, ravə, ķatə dьbarьn, go, ravə, əm ķata bьdьnə həv. Əva zьne zera got, zani.

Go:—Óvda xwəde, ty hərə zь dərva bərəvkə, əze je hyndyr bərəvkьm.

Ƶьne go:—Mala tə xьrav bə, je hyndyr, həmin hyndyrdanьn, dərķəv je zь dərva bərəvkə.

Ƶьnьke Kьzьrķanun dərxьst zь dərva u dəri lь sər ķьlitkьr.

Gələki lava kьr, zьne dəri vənəkьr, go:

—Óvda xwəde, bьdə mьn həvana mьn, dьreşa mьn, hьnə ar texə həvane, bьdə mьn, əze hərьm.

Ƶьnьke daje u bь rre ķət. Pьrr cu, hьndьk cu, cu rasti ķockəke hat, cu hyndyre ķocьke. Le nьhəri çie ħəft mərьva cekьrjə. Ķьzьrķanune tə cu sər çiki runьşt, cu zore runьşt. Ty nəvezi əva ķocьka, kocьka ħəft dewanə. Hər ħəft bьre həvьn. Dew cubun neçire. Evar-evar bьraki xwə peşda dьşand, ţьvdarəke wan, xarьna wan hazьr dьkьr.

Gava bьra zь derida hat, lenьheri mərьvək we lь şər doşəke runьştijə. Səlam da Ķьzьrķanun.

Əwi sələma dew vəgərt u çi nişani dew da. Dew runьşt

Dew rabu xarьna wan hazьr kьr u rabu peşija bьre xwəda cu, go:

—Ģəll bьra, go, pələwanьk hatijə mala mə u lь sər doşəke

runьştijə. Əz ky derida cum, qə zь bər mьn ranəbu. Ida əz nьzanьm hatijə sər mə dəwe jan mevani hatijə?

Bьrə məzьn gote:—Lawo, əme hərьn, əme sьnəmiş bьkьn həla, paki, cьka qəwata wi bьħəsьn.

U bьra zь derida cun, lь bər ţəmənə kьrьn, ħər ħəft dew runьştьn, zera ħyrmətkьrьn.

Ķьzьrķanun got, go:—Bьra, əz bь xwə pələwanьm. Əz hatьmə çəm wə, əme həvra myqdarəki dərbazkьn.

Bьre məzьn got, go:—Ty sər ɕəve mə, sər səre məra hati. Əm ħəft bьra, ţy zi sər mə ħəjşt.

Rozəke Ķьzьrķanun, go:—Gəll bьra, go, wərə əz qəwəta wə bьçerbinьm.

Ķьzьrķanun bəre hekək bьr cu zь dərva kьr ɕəl, bьn xwəlije. Go:

—Wərьn, əme lьnge xwə lь ərde xьn, gərək əm ysa pьħina xwə lь ərde xьn, lьnge mə nəcьn xar, qəwəta mə zərьk, picka ərde, zь bьne ərde dərķəvьn. Dərķətьn zь dərva.

Dew lьnge xwə lь ərde xьst, ħəta conga, lьnge dewa ərdeda cu xar, zərьk, picьk ţynənə, zь ķy dəren.

Zərьk, picьk Ķьzьrķanun lьnge xwə lь heke xьst, zorda zərьka heke ţəqia, đərķət zь dərva.

Dewa lь ɕəve həv nьheri, Dewa zь həvra go: „Kyro, ħəft səre mə həvьn, əm zь dəste vi xьlas navьn".

Meşəki dewa həbu, dewa ro dьcu, pьştik dani dьhat, zь xwəra dьşəwtand.

Roke Ķьzьrķanun go, go:

—Bьra, şьrite bьdə mьn, əz zi we iro hərьm dara binьm. Ķьzьrķanun şьrit hьlani u bər bь meşə cu. E. Ķьzьrķanun nьķarə darьki hьldə binə be, zanə we bь qəwata wi bьħьsьn.

Dewa brak sərda şand, go:

—Hərə, cьka we cawa bьkə.

Ķьzьrķanun səre şьrite darəkiva gьrda. Meşe wana zi xwəj ɕuk bu. Şьrit bьr, go: „Əze lь dora meşə bьzvьrrinьm".Şьrit we dəre hьşt, vəgəria hat, go:

—Bьra, go, şьritə kьnə, jəkə drez binьn wərьn, əze lь dora meşə bьzvьriььm. Əze meşə bь çarəke həvra hьldьm binьm, ida cьra hun roje çarəke dьcьn, tinьn.

Dewe məzьn ze hivi ķьr, go: —Meşe mə şin dьvə, sal bь

ŝal te, zь ķoķeva raki we xьrav bьvə, ida şin navə. Ḣew got:
—Ty ķərəmkə runi, bьrake xwə şand, go, hərə dara binə, wərə.

Dewa cəve həv nьheri, go: „Əv cь əçevə hatijə sər mə. Əw dьbe: „Əze meşə ţəmam rakьm".

Gəliki dь bьnia mala wanda bu, məşka wan həbu, roje jəki dьcu ţьzi av dьkьr dani dьhat.

Rozəke Ķьzьrķanun go:—Gəll bьra, go, iro zi dora mьnə əze hərьm ave. Məşk hьlda, ḣəta bьn məşkeda cu geli, cь ḣali. Bər ave runьşt u məşka xwə pьfda o dəre məşke gьreda, avitə sər pьşta xwə, hatə nive həvrez o runьşt. Dəve məşke kьrə dəve xwə u dəre we vəkьr, ţəmam wərma məşke dani. Həma dewa qərəwьle xwə şand sər, go:—Bьner, cьka cь dьkə.

Dew le nьheri kь dьcə ţьzi dьkə o zela te nive həvrez çarəkə dьn dьxwə, vala dьkə, çarəkə dьn dьcə ave. Dew rəvi, çav da bre xwəji məzьn, go: „Hal u ḣəwaləki wa". Dew zera go, go: „Bьrəv, hərə zь dest bьgьrə binə wərə". Dew rəvi cu çəm Ķьzьrķanun go, go: „Əz qyrbana təvьm, ty ķərəmkə hərə, əze binьm".

Ķьzьrķanun go: —Xwəde səre wəda xьrav bьkə, wə məşkьk ysa cucьk cekьrijə, əz ţьzi dьkьm tinьm ḣəta nive geli o əz ţi dьbьm, sər xwəda dьkьm ţibuna mьn həla naşkenə, o Ķьzьrķanun məşk da wi, lexьst hat, go: „Də ķefa wəjə". Lexьst hat.

Dew evare hatьn sər həv, həma Ķьzьrķanun hər wəxta qərəwьle dewa bu, cьka dew cь şewre dьkьn. Dewa şewьr kьr. Ḣəft balţe dewa həbun, go: „Əme balţa tuzkьn, evare əw kь raza, əme dь nava çida, xəweda bьdьn bər balţa. Əme ḣər ḣəfte lexьn, çida hur-huri bьkьn".

Evare hərkəs cu çije xwəda raza, Ķьzьrķanun ani qotəki daraji məzьn kьr nava çije xwə o cu qylcəki xwə vəşart.

Dew nərm hatьn, sər çije wira səkьnin. Əvan zorda da bər balţa. Əvan dewa zorda jək hьlda, jək dani, əv qote dare bь nьvinava nava çida kьrьnə xwəli o rəvin; cun çije xwə.

Ķьzьrķanun hat ķət nava çije xwə, dewa gyhe xwəda sər. Sьve Ķьzьrķanun gazi kьr, go: „Bьra". Zьrave bьra qətija, go:
—Xwəde mala wə xьrav bьkə, ķe zь wə evare çije mьn dani bu, keca işəv əz xarьm.

Dew rəvin, ha-hanga çije wi ţoz bь kapəkeva bьrьn avitьn. Qatə nьvine dьne zera anin.

Ḍewa lenьheri, əçebəkə gьranə, koda zerre dewa həbu. Dewa əw koda zerra ani bər ɗani, go: „Вьra, ty bьre məji məzьni, go, əva zerre mənə, əm hər ħəft bьra parək, ty ţəne ƶi parək, əme ƶь həv çьhe bьn".

—E, go, bəravə, bьra, go, əz ƶi we hərьm jera xwə, wəlate mə ƶi ķətjə bira mьn.

Sьve bьra rabu, ţьvdarəke wi kьr o brak ƶi ţəsmil kьre, go: „Вьre mə hьlgьri, bьvi həri mala wi o vəgəri beji".

Gava dew hьlgьrt Ķьzьrķanun, epeçə re hat. Dew go:

—Вьra, ty cьqa sьvьki?

—E, go, bьra, go, əz zora xwə nadьm sər tə.

—Cawa, go, zora xwə nadi sər mьn?

—Le, go, əz zora xwə nadьm sər tə.

Go: —Вьra, ça hьnki zora xwə bьdə sər mьn.

Ķьzьrķanun dreş ƶь çeva xwə dərxьst, pьşta stuje wida kьrə xar. Qirin ƶь dew hat, go: „Вьra, mədə sər, əz bəxte təmə".

Go: —Вьra, əva hьndьk bu, mьn da sər, le wəki ţəmam zora xwə bьdьm sər tə, te cawa bьki?

Dew bьr bər dəre mala Ķьzьrķanun, gihandə mala wi. Gava Ķьzьrķanun pəja kьr, bina xwə bərda, Ķьzьrķanun ƶь bər bina wi pəkija cu mal.

Ķьzьrķanun go: —Kəee, go, ça comaxe mьn, bьdə mьn, go, dew lь bər dəre mьn cь peşəjə?

O dew ƶь tьrsa rəvi. Dew cu rasti ruviki hat. Ruvi go: —Ty cьra dьrəvi dew?

Dew sərhatija xwə ƶera go: „Hal u ħəwle mьn Ķьzьrķanun əvə".

Ruvi go: —Вьra, isal ħəft salə, Ķьzьrķanun ƶь tьrsa mьn nəwerə dərķəvə, iƶar hatijə hun xapandьnə, zerre wə ƶь wə stəndıjə? Go: —Wəki əz bem, zerre wə ţəmam ƶe bьstinьm, go, te cь bьdi mьn.

Go: —Ņivi mьn, nivi tə.

Dew itbar nəbu, disa nəwer bu. Ruvi gote, go:

—Wəki ty nəweri, go, binə lьnge mьn bь lьnge xwəva ħьşk gьredə o go, əze bь təra bem, go, həkə mьn ty xapandi, ty mьn bьkyƶə, axьr əz nas dьkьm.

Dew rabu, lьnge ruvi məħkəm lьngəki xwəva gьreda o bər bь mala Ķьzьrķanun hat.

Ķьzьrķanun le nьheri, dew te, we ruvi ƶi pera. Ķьzьrķanun dyşьrmiş bu, go: „Ə сь re ƶь xwəra bьvinьm"? Re ƶь xwəra dit, gava dew hat neziki mal, Ķьzьrķanun kьrə gazi, go: —Bьre ruvi, go, ty sər eəve mьnra hati, go, ty dew bьgьrə, əze hatьm.

Əwi ky go: „Ty dew bьgьrə, əz hatьm", dew banzda. Ruvi kьr qirin, go: „Qəst dьveƶə". Dew ina nəkьr, go: „Ty mьn dьxapini". Hərca dew lь ruvi xьst u hərca səre wi lь kəvьra ķət, pera ķaş bu. Ruvi ьrti, ьrti bu, esira Ķьzьrķanun ƶь ruvi xьlas bu o Ķьzьrķanun hat mala xwəda rəħət runьşt o ida əw bu.

Got: **Usьve Həsən.**

ƏLƏNƏWERƏK

Əlo əw bu, dy zarije wibun, fəqir bu

Roke əw ƶьna xwə, go: „Əme hərьn wəlatəki idara xwə bьkьn". Cun sinore gyndəkida, dь nav cajrəkeda, gyhdreƶa xwə bəri nav cajreda, bь xwə ƶi raza.

Əw cajir, cajira məzьne wi şəhəri bu. Məzьne wi şəhəri rabu dy qəwaze xwə şand, go: —Hərə, сьka əw ķijə, gyhdreƶa xwə nava cajira mьn təwlandijə.

Ƶьne le nьheri dy mərьv ten. Ƶьnьk rabu, şurəki Əloji kəvn həbu, ķьşand, hьnə xuna gyhdreƶe lexьst u dani ķeləka Əlo. Cu eşija wan mərьva, go:

—Ƶь boj xwəde bə, hune dənge xwə nəkьn, go, Əli aqa heƶa ƶь şerr hatijə o wəstijajə, razajə, əva ƶi şure wijə, we ķeləkejə, wəki ħьşjar bьvə, we lь wəxə.

Əvana şunda vəgərijan, çavdan adьşe, go:

—Bələwanəkə, hatijə, əm nəwerbunə sərda bьcuna.

Badьşe dy mərьve dьn şand. Şand, go: —Hərьn ţəglif bьkьn, binьn wərьn.

Əva hərdy mərьvana hatьn, go:

—Əli aqa, ķərəmkə wərə, adьşa tə ţəglif dьkə, wərə əm hərьn.

Əva rabu cu çəm adьşe, adьşe çi daje, oţaxək daje, ƶь çьmaəta xwəra go: —Əva aķə ƶь məra, roƶəke keri mə te.

Çənd roƶ orţe dərbazbun, roƶəke ꝑadьşe gazi kьre, cu diwana ꝑadьşe. Ꝑadьşa ƶera go:

—Əli aoqa, go, təba şəhəre mьn biţər bujə, ty gərə we təbaje bьgьri. Evare kəs nəwerə dərķəvə.

Əlije tə rabu, ķəlogьri bu, bər bь male cu, ƶьna xwəra da xəbəra, go:

—Kəee, ci mьn, ci vedəre, tə əz anim kьrьm ꝑələwanəki ꝑadьşe. Nьha ꝑadьşa ƶь mьnra dьve: „Hərə şer bьgьrə ƶь nava şəhər, əze cawa şer bьgьrьm".

Ƶьne go:—Əvde xwəde, əm cawa bьkьn, go, mə idara xwə kьr, cьka we cawa bə.

Ƶьne rabu, şьritək sabon kьr o xərboqə kьr, avitə stune u xwə ƶi bər deri səkьni. Le nьheri, şer ħyrmə-ħyrmə ƶoŗda te. Şer hat dərbaz bu bər derira, xwə lь ronkaje gьrt. Əve xərboqa şьrite avitə stuje şer. Şer xwə şunda da, ķьşand, xərboqə sty şьdija, şer səkьni ħəta sьve ysa.

Ƶьne rabu hьna ꝑənçru avitə dəv eəve Əlo: dəv eəve wi hьnəki xun kьr u sьve zu qəwazed ꝑadьşe hatьn pəj Əlo. Gava lenьnerin şeri dь bər dəre Əlo gьredajə. Əwana şunda rəvin. Çavdan ꝑadьşa, go:

—Əlo, işəv şer gьrtijə gьredajə.

Go:—Də hərьn gazi Əlo kьn, Əlo binьn diwane.

Gava cun pəj Əlo, gazi Əlo kьrьn, ƶьne çava wan da, go:

—Ņə hunbьn, nə ꝑadьşe wə bə. Evare ꝑadьşe cь ƶь Əlo aoqara gotijə, hersa wi rabujə, hatijə, evare rasti şer hatijə: dəstəvala bujə, əwi u şerva həvdy befəjdə kьrjə. Nьha şer gьrtijə anijə, bər deri gьredajə, xwə ƶi nəxwəşə.

Əvan, çav we forme da ꝑadьşa.

Ꝑadьşe dəwsa doxtrəki, dəh doxtr şandьn sər Əlo. Bьrine Əlo ƶi xwə hьndьkbun, doxtra saxkьrьn u idi ħyrməta Əlo bьlьnd bu, hərge bəre səd manet dьstənd, ajlьxa wi kьr pensьd manet. Ꝑadьşa be Əlo səħətəke nədьsəkьni.

Cənd ro lь orţe dərbazbun, roƶəke ꝑadьşe disa gazi Əlo kьr, go:

—Əlo, go, ħьrcək meşe mə ꝑəjda bujə, gərək ty həri we ħьrce bьgьri.

Əlo gьria u vəgərija sər ƶьneda hat, go:—Mala tə xьravbə ƶьne, go, tə həla çara dьne şer gьrt, əz qə haƶ şer həbum? Əze

iʑa nькarьm sjarħьm, əze cawa hərьm ħьrce bьgьrьm, bьkyʑьm.

ʑьne gote: — Ǿvde xwəde, we kəri sjare baş bьdə sər tə, tye bьvi qymandare wan u əw sjare lexьn ħьrce bьkyʑьn, we bьvə nave tə.

Ħaləki xьrab Ǿlo sьve rabu, həspaki baş Ǿlora anin hatьn o Ǿlo le sjarkьrьn, zəngije Ǿlo, Ǿlo gьrtьn, sjarkьrьn o səd bavce danə sər Ǿlo.

Ǿlo xwə nькarə sər həspe bьgьrə, gələk mərьva go: „Çanьm, əv cawa mərьvə, xwə nькarə sər həspe bьgьrə".

Je dьn dьgotьn: — Ǿw səva ϵǿva ysa dьkə.

Ǿlo da peşije u əskər pəj ķьşja, cun nav meşə: ħьrc bər rabun o van sjara da sər ħьrce.

Ǿlo dyşьrmiş bu, go: „Wəlləh, ida əz nə sər padьşeda dьcьm, nə sər ʑьneda dəcьm". Rabu həspe xwə darəkeva gьreda u bь xwə ʑi hьlķьşja sər səre darəke.

Ǿvan sjara ħьrc gərand, ty nəveʑi, əw dar ʑi heliŋa ħьrcejə, wəki lь ħьrce bьvə təngi, ħьrc dьrəvə səre we dare. Ǿvan ħьrc gərand: ħьrce xwə lь dare gьrt, hat.

Ǿlo nьheri ħьrc xwə le dьgьrə u te: conge Ǿlo rьçьfın.

Ħьrc hat bər dare, Ǿlo ʑorda xwə zəft nəkьr. Ǿlo ʑorda ķət, səre dare, hərdy lьnge Ǿlo ķət sər stuje ħьrce. Ǿlo mьţin bь hərdy gyha gьrt, tьrsa xwə bərnəda, sjara xwə pera gihand. Sjar sər pəja bun, lexьstьn, ħьrc ķyşţьn.

Xəlqe lь ϵǿve həv nьheri, go: — Kyro, Ǿlo hьm merxasə, hьm zanəjə, əw ķe ʑь mə fǿm dьkьr ħьrce be sər ve dare. Ǿwi cawa zanbu, o zəndə lь sjara ķət. Ǿlo aqa da peşije o vəgərija.

Çav dan padьşe, go:

— Ǿlo aqa məveʑьn, şere xwəde beʑьn, go, hьm merə, hьm ʑi zanəjə.

Cawa ky hatbu səri, ysa ʑi padьşera gotьn.

Padьşe ajlьxa Ǿlo zedəkьr sər we jəke.

Cənd ro ķətьm orţe, disa roke padьşe gazi Ǿlo kьr go:

— Ǿlo aqa, go, fьlan padьşa hatijə sər mьn şərr, go, əze bьdьmə tə pensьd sjare baş, go, gərə ty həri sər wi şərr.

Ǿlo ʑь tьrsa xwə ida xwə zǿft nəkьr, rabu ʑь diwane cu mal. Sər ʑьneda gьria, go:

— Xwəde mala tə xьrav bьkə, go xwəzьl ħəft sale dьn ʑi mьn pars bьkьra, nəky əz bьhatama bьķətana vi ħali, ve ķefe. Go,

—Ǿvda xwəde, şer, tə gьrt, ћьrc ƶi əz ƶь tьrşa ћьlkьsjam sər dare u əz ƶorda ķətьm, rastgələbu u sjara xwə gihande kyştan, əze nьha cawa hərьm şərr?

Ƶьne gote:—Ǿvde xwəde, kyre xəlqenə, pensьd sjare bavcejə, te bьvi qymandare wan a əwe şərrkьn, we bьvə nave tə.

Ǿlo go:—Ǿvda xwəde, go, ida xera mьn ţynə ƶь tərra, go, ty ravə, cənd ķata ƶь mьnra lexə, go, sьfəte xwə ƶi sər bьkə u əməke xwə lь mьn ћəlalkə, əz zanьm, içar əz hərьm, ida najem.

Sьve ꞑadьşe sjar ţopkьrьn: sjar ţopi sər həvdy bun. Ꞑadьşe sjarara got, go:

—Ǿlo cь dьkə gərəke hun ƶi we forme bьkьn, Ǿlo pəja dьvə, hun pəjavьn, Ǿlo sjar dьvə, hun sjarvьn, ҽǿve wə lь Ǿlo bə.

Ǿlo xwə lь qərꞑuza zin gьrt, da peşije. Cun bər ҽəməki, lь bər ҽəm pəja bun, lenьherin ordia dьƶmьn ƶi hatijə wi bəri ҽəm byhyrijə.

Ǿve ordia hana nane xwə da bər xwə, je dьn ƶi ysa.

Ǿlo cь kьr. Ǿlo lь bər ave qamiş qəfş kьr, avitə ave, go:
—Xwəzi hьnge, mьn ƶь xwəra çilьk cedьkьrьn, dьfьrot.

Ǿvi əskəri lenьheri, Ǿlo qamiş dьcьnə u dave sər ave. Ǿw ћəzar mer bu, cьky həbu, əwan ţəmam lь həvra qamiş cьnin u avitьn sər ave.

Ave əw qamiş bьr cu ţopi sər həvdy kьr lь çiki təngda; ysa bь həv səkьni, bu ћəsave ꞑьra o Ǿlo ķate xwə dərxьst, da bər xwə bьxwə. Sərda gьrja, go:— „Ǿva şьķьle ƶьna mьnə". Ţulək ƶi ordia wi bəri hat, ķatə ƶь bər Ǿlo hьlda u rəvi.

Ǿlo da şur u da sər ţule. E, əskəre wi ali ꞑəşmurdə nan dьxwə, sər nan u əvi əskəri ţəmam dan şur dan pəj Ǿlo.

Ǿlo gava lь sər ꞑьrera dərbazi wi bəri bu, o əva əskəre Ǿlo lь əskəre wi qəlьbi. Ǿw əskər ysa kьr, je saꞇ əw bu, ƶь mala xwə nəhat. Ǿlo ƶi qə şure xwə dawnəşandbu jəki, he şuri destda bu u he bəri ţule dьda.

Car sjar gьhiştьne, go:

—Ǿlo aꞇa, əm qyrbana təvьn. Kyro, go, hersa Ǿli aꞇa hatijə, dьve: „Bьra ţulək ƶi dəwse nəminə". Go:—Bina xwə fьrəkə. Jəki gьhişte, şurək avit stuje ţule.

Ǿlo go:—A ha dьle mьn ţəzə rəћət bu u ƶь we dəre vəgərjan, çav danə ꞑadьşe. Go:—Ǿlo, məven, şere xwəde beƶьn, Ǿlo, ordi bəlakьr.

Cawa ky hat bu sərе wan padьşera gotьn.

Padьşe ani ķaoqəze ţərxanije (rьħətije) da Əlo „ħəta tyi saxbi, ty lь çiķida nəci u bьki bьxyi". Əwə Ida.

Got: Usьve Həsən, 45 sali, nivxwəndi, sədьre kolxoza Pampe lь sər nəħja Aoqbarane.

ŞA NƏZƏR

Nave şa Ņəzər Xalьte nəwerək bujə. Wəki ky dərte dərva, zьna wi şьritəke davezə lьnge wi; jan dəste wi, wəki dьcə, zьna wi səriki dьgьrə dəste xwə, jəki dьdə dəste wi, paşe əw dьcə dərva, awqas nəwerək bujə.

Çarəke dьcə dəstave, bьrrə meş radьhelьn sər coka wi. Əw zi dəste xwə lь coka xwə dьxə, ħəta cьl-pьnçi ħəvi dьķyzə.

—A, dьve, xwəde mala mьn xьravkьro, əzi cьqasi merxasьm, fərəzi əz haz qəwəta xwə ţynəmə. Vədьgərrə te mala xwə, zьna xwəra gьli dьkə, dьve:

—Ty hərgav mьnra dьvezi nəwerək, mьn iro cьl ħəv dərbəkera kyştьnə.

Zьna wi zi dьvezeda, dьbe:

—Tyji merxasi, fərəzi rija xwə nьzani.

Mərţaləki wi xьravə həbujə, qotə şure wi, sər mərţəla xwə dьdə nьvisandьne:

Şa Ņəzər biri turur,
Xьroqi jazər.

Davezə mьle xwə u ţərkəsəli dьne dьbə. Wəxtəke dьcə bər dəre şkəftəke rudьni, dьwəstə, ysa zi xəwra dьcə. Le nьzanbujə we şkəfteda dew hənə, le həma we şkəfteda ħəft ħəv dew həbun. Mal, xьzьne wan dewa gələk bujə. Dewək zь wan dewa dərte dьbinə, mərik wedəre razajə, dьnerrə şurək, mərţalək mьlanə, lь sər mərţal nьvisijə:

Şa Ņəzər biri turur,
Xьroqi jazər.

Te dьvezə dewe həvale xwə, dьve:—Gəli bьra, mərik wajə dəre şkəfta mə razajə, le zófi merxasə, sər mərţale nьvisijə:

Şa Nəzər biri turur,
Xьroqi jazər.

Hər ħəft dew həvra radьvьn, ten le dьnerrьn, rastije ƶi ysanə, sər mərtala wi nьvisijə:

Şa Nəzər biri turur,
Xьroqi jazər.

Dew həvra dьveƶьn:—Gəli bьra, wərə jək mə dəste wi mьzdə, jək lьnge wi, jək ƶi ƶь mə dəzmale sərra bawəşinə bьkə, wəki ħьşjar bьbə, bəlki dənge xwə məra nəkə. Gava ħьşjar bu, əme xwə bavenə sər dəst u pije wi, əme bьkьnə bьre xwəji məzьn, bьra ysa ƶi bьvə sərəkbaşije mə, ħəta cьka cawa dьvə, paşe əme xwəra reke bьvinьn.

Əva dewana, ysa ƶi gьlije wan dьvə jək: jək dəste wi mьzdьdə, jək lьnge wi mьzdьdə, jək ƶi dəzmale dьkə bawəşinə sər wi.

Şa Nəzər nьşkeva çi qyloz dьvə, dewa dьnerrə, əçebəkə gran, dəste wanda ty naminə, xwəva hərə.

Dew dьbeƶьn:—Şa Nəzər, ty bre məji məzьn, əm bьre təji pьcuk.

Paşe şa Nəzər dьnerrə, dьveƶə: „Hajla le, əz haƶ xwə tynəmə, əvana ƶь mьn dьtьrsьn.

Dew şa Nəzər hьltinьn dьvьn alije ode. Wəxtəki lь wedəre dьminə. Əw dewana sьre-sьre xəvata xwə dьkьn: roƶe mərьvək kьfş dьkьn, dara tinə ƶь nava meşə, ava wana tinə Ħizəkj wana ƶь cərme gameşe çrija ava wan bujə. Əva dewa sьre tinьn wi ħizi ƶь kanije. Ħəjşt roƶ təmam dьvə.—Gərə sьrja şa Nəzər bə, le dew naxaƶьn şa Nəzər bьşinьnə ave, cawa bьre wani məzьn.

Şa Nəzər dьve:—Gəli bьra, iro dora mьnə, əze hərьmə ave.

Dew qail navьn. Əva ƶi həma dьcə ħize xwəji vala lь həv dьpecə, dьdə pьşta xwə, ançax valati bьnida dьcə. Dьcə sər kanije, wəkə dy şəlbьk av dьkeda, ħize xwə pьf dьdə, dəve wi gьredьdə, dьdə pьşta xwə te, le həma dew dьtьrsьn, dьve: „Həma cu, eçьzbə, we be səre mə gьşki lexə“, jəki peşijeda dьşinьn, dьve: „Hərə pьşte bьgьrə, binə wərə“.

Şa Nəzər təqmin dьkə, dewək ƶь wana hatə peşije. Şa Nəzər şьxyləki aqьli dьkə, cawa cəv dew dьkəvə, piava ħize xwə sər xwəda dьkə, gьva ave dьxwə: ba ħizda dьcə, ħiz vala dьbə.

Dew vədьgərrə, ləz te bal bьre xwə, dьve: – Gəli bьra mala wə xьrav bə, dьve, əw ħize tərrьki dьbe, əm tinьn, ţera mə ħəft roƶa həjə, ţьƶi kьr ani vьra, həma ɥia bь dəstəki sərxwəda kьr, vəgərija, disa cu ave.

Dewe bьre wani məzьn jəki dьşinə, dьbe: „Ty hərə peşije, binə wərə, ƶe bьstinə, binə wərə".

Ysa ƶi dьcə, ƶe dьstinə, tinə. Tenə çəm həv çiki. Dew dьbeƶьneda:

—Şa Nəzər, ty bьre məji məzьni, gərə ty nəxəvьti, cьma əm nьkarьn bьxəvьtьn, ty dьxəvьti.

Dьsəkьnə wəxtəke, içar ѕьrja dara te sər şa Nəzər. Şa Nəzər disa nav xwə dьdə, dьve:

—Gəli bьra, cьma əz ƶь wə nəcьtьrьm, iro ƶi əze hərьm dara, zəf ƶi əm bьranə. Şьrite hьldьdə u dьcə, Dьcə şьrite darəkiva gьredьdə, səriki ƶi dьdə dəste xwə, dora meşə dьɥьeьkinə.

Dew dьbeƶьɥ:—Gəli bьra, jək hərьn peşjeda, cьka cьma əglə bu. Wəxta te dьnerrə, we şьrit dora meşə ţəvi peeandijə, dьxazə meşə ţəvi rakə, binə. Disa dew dьbəzə, paşda te, çəm bьre xwə, dьbeƶə:

—Oçaxe wə kor bə, wəlləh, şa Nəzəre səre mə lexə, meşə ţəv dajə bər xwə, tinə, dərbəke dьxazə meşə ţəmam rakə binə.

Dew ledan cunə wedəre, go:—Bьra, axьr ysa ninə, əm hьndьk-hьndьk tinьn, ty cьma ţəvi radьki tini.

Şa Nəzər go:—Le cijə? Gəli bьra, çarəke binьn, roƶe çarəke cijə, əm hərro ben bьvьn.

Dew xwə aviteda, şьrit ƶe stənd, pьştije xwə le kьr, anin hatьnə mala xwə. Dew əv dit, go:

—Gəli bьra, gərə, əm mənia həv bьgьrьn, əm ƶь həv çьhe bьn, bəlķi şa Nəzər ƶь mə durķəvə, jan na, roƶəke we mə ţəva bьkyƶə.

Ysa ƶi dəstpekьrьn dewa.

Dy ħəva həv xьst. Şa Nəzər ķətə orţe go: – Hun cь dьveƶьn?

Go: – Əme ƶь həv çьhe bьn.

Ysa ƶi hər ħəft ƶь həv çьhe bun; zerre xwə ɥarəvəkьrьn, ɥara şa Nəzər jumdə zedə daɥe, tьrsa xwə xyrçə zerr ƶera dagьrtьn. Dewəki da pьşta xwə. cun mala wi, şa Nəzər peşije ķət:

bьrə mala xwə. Gava dərda cu, zjare wi lь bər təndure bun, bər hylma dew hərjəke pəkjan cu qylcəke.

Şa Nəzər gotə zjare xwə, go:—Lawo, apoje wəjə, go, hun cь dьcьn bər şur u qəma, hune ape xwə bьkyƶьn?

Dew həma tьrsa xwə avit u paşda vəgərija, rəvi, ida pьşt xwə nənьherri, ħəta cu mal, bьre xwəra go:—Mala wə xьrav nəbə, wəki əz nərəvjama, zare wi, we əz bьkyştama, hər zarəkə wi cu şur, mərţal binьn, mьnxьn. Şa Nəzər got: „Ape wəjə", paşe əz dəste wan dərkəţьm, xьlas bu.

Got: Həsəne Ə'rəb, ƶь gynde Poşte, lь sər nəħja Aqbarane, 36 sali, xwəndi.

AQA NƏZƏR

Aqa Nəzər mərьvəki ysa bu, lapi nəwerək bu. Nəwerbu çikida bьcuja.

Roƶəke ƶьna wija dəri sər dada, nəhьşt be male, cu. Də dьtьrsija: aqa Nəzər zəf dьtьrsija, go: „Əz cawa bьkьm, wəki əz xьlasbьm ve tьrse". Gələki bər ƶьna xwə lava kьr, ƶьna wi hьşt, xyləsə ħatə mal. Cu bazare, ƶьna wi kilo goşt stənd, ani hat da bər, go:

—Mьqati goşt bə, ħəjani əz bem.

Meşa gьrtə goşt, go:—Xwəde zanə, ƶьna mьn be, we mьn bьkyƶə, ƶorda ani ləpe xwə le xьst, ani gьşt kyştьn, go:

Məni adi Həçi Nəzər,
Bir vurmaxa
Qьrxьm ħəzar.

—Nave mьn, dьve, Həçi Nəzər,
Çarəke ledьxьm,
Dьkyƶьm ħəzar.

Ƶьna wi dina xwə daje boşə, ida idara wan navə.

Go:—Ƶьnьk, boj xwədevə, dəri mьn vəkə, əz bemə hyndyr.

Kьr u nəkьr, ƶьne le dəri vənəkьr. Rabu cu çəm je mərţala cedьkə, mərţalci. Şur u mərţalək xwəra da gьredane.

Sər mərţale nьvisi:
Nave mьn Həçi Nəzər,
Çarəke ledьxьm,
Dьkyzьm ħəzar.

Əw həmin həjə, cu ţərkəsəli dьne bu. Tьrsa ryħe xwə nəwərbu çiki bьsəkьnə, cu rasti ķock sərake hat: bьnia we ķock səreda xasbaoqcə bu. Həspe xwə təwland; xwəra raza, le nə razaji bu, tьrsa xwə təland bu.

Əw ķocksəra ja hər ħəft, bьra bu əw ħəft sal bu, wəki sər wan ħəft bьra şərr bu bona xuşka wan.

Wəxtəke hər ħəft bьra şərr hatьn, dina xwə dane, wəki mərьvək we nava xasbaoqce wanda həspe xwə təwlandijə u razajə. Bьre wani məzьn gotə bьre xwə:

—Kyro, ça hərə bьnerrə, cьka əw ķijə, nav xasbaoqcəje məda.

Cu nьhərri mərьvək wəki we razajə, le əwi ħьşjar bu; tьrsa xwə kərr kьrbu. Gədə nьherri, bьre hər ħəft bьra, wəki sər mərţala wi nьvisijə.

Nave mьn Həçi Nəzər,
Çarəke ledьxьm,
Dьkyzьm ħəzar.

Əwi got, go: „Mala vi meri". Tьrsia, bьre hər ħəft bьra tьrsija, dənge xwə nəkьr, vəgərja hatə gьhiştə bьre xwə, go:—Əz nəwerьm dəng bьkьm.

Braki wi dьne cu, dəjn le kьr; rabu sər xwə.

—Han, tə xerə? tьrsana zani.

Go:—Ķərəmkə, mə hərьn male.

Həspa wi ķьşandьn bьrьnə mal, əw zi bьrьnə oţaxe.

Gava hər ħəft bьra lenьherrin, wəki sər mərţəla wi əw gьli nьvisinə, go: „Xwəde zanə, zóf merəki qocaxə".

Hər ħəft bьra həv şewьrin, gotьn:

—Isal ħəft sale məjə, wəki əm bona ve xuşke şərr dьkьn, lazьmə, əm bьdьnə vi, wəki rozəke keri mə be, merəki qocaxə. Go:—Əm cawa bьkьn, bezьneda, gələki ze şərm dьkьrьn, nəbu, zera gotьn: „Wəki əme xuşka xwə bьdьnə tə. Tə qəbulə."

Go:—Mьn qəbulə. Le bəle xwə-xwə zót dьtьrsia. Xuşka xwə dane: bu zóve wan.

Hər ħəft bьra dьcьnə raw u neeire. Rozəke go: „Cьkanе, go, əm zə́ve xwə zi bьvьnə neeire, go:

—Həçi Nəzər, gərə ty sьve beji, əm hərьnə raw u neeire.

Go:—Bьra bə.

Sьve rabun, go:—Də bun hərьn, əze bem.

Əw cun.

Zьna wi zera go:—Də ravəhərə.

—Wəlləh, go, ə nacьm, nəwerьm.

Zьna wi zera go:—Cawa, go, nəweri? Wedəre nəvezə, bьre mьne tə bьkyzьn: əw dьcьnə neeira ħьrce.

Kəeьke dina xwə daje, boşə, nacə. Rabu ķьnçe wi xwə kьr, cu dəwse. Cu, dina xwə daje hər ħəft bьre weja we ħьrc rakьrьnə, danə pəj. Kəeьk cu peşija ħьrce, durva lexьst, ħьrc kyşt u vəgərija, go: „Wəki bьre mьn nьzan bьn əzьm".

Hər ħəft bьra həv şewьrin, go: „Mala tə meri, go, isal cənd salə, go, əm nьkarьn ve ħьrce bьkyzьn, əwi kyşt."

Bьre euk got:—Gəli bьra ţəqmina mьn, əv sjarbuna xuşka məjə.

Bьre wi dьne gotьn:—Na, kyro, got, ty dini, merəki zorə, lexьst kyşt.

Bьre euķ got: Də wəki ysanə, əze tirkəvanəki bavezьm pə́nia wi xьm, wəki əw bə, we ķьfş bьbə, əme hərьn bьgizьne. Tirkəvan avit, pə́nia wi xьst. Qə ţalaşa kəeьke ninbu. Ha-hanga hat male, ķьnçe wi xwə exьst, dajeda, ani hat, go:

—Həçi Nəzər, wərə, go, əze sərе rьme pə́nia təxьm.

—Wa, go, tye mьn bьkyzi.

Kəeьke ilaç le bьrri ani hat sərе rьme pə́nia wi xьst, wəki bьre we nьzanbьn kəeьkə, cujə ħьrc kyştijə. Kəeьk rabu sole xwə kьrə pe, qə təje bьgota bьrin le ţynə.

Bьre we hatьnə mal.

Həçi Nəzər qьrrka wan gьrt, go:—Hunə mьxənətьn, wə həw mabu, əz bьkyştama, dьle wəda tьşt həjə, xwə ķьfşkьn.

Gələki bər lava kьrьn, go:

—Bьbaxşinə, Həçi Nəzər, bьre mə euk tir avitə ħьrce, hat pə́nia tə ķət.

Go:—Də tьşt navə.

Bьre wija bьre eukra kьrьnə şərr, go: „Mə təra nə go, wəki əwə, tə dьgo, na, xuşka mьnə".

Cəndək səkьni. Pыlьngək çije wanda həbu, go: „Əme hərьn neeira pыlьng“. Go: „Gərə ty ʑi beji“.

Go:—Bəle, hun ķərəmkьn, əze bem.

Əw sьve rabun, go: „Də hərьn, go, də əm hərьn.“

Go:—Ķərəmkьn, hun hərьn, əze pəj wə bem.

Əw rabun cun.

Ƶьna xwəra go:—Wəlləh, əz nacьm.

Vьrda, weda xyləsə, ʑьna wi peda ķəţ. Rabu cu. Cu dina xwə dajeda, wəki hər ħəft bьra, pыlьng rakьrjə u ʑorda ten: tьrsana rabu xwə da səre dare. Caxa pыlьng hatə neziki wija, bьre kəeьke bər wida, həma tirək avıt pыlьng xьst. Cawa əwi pыlьng xьst əwi tьrsa xwə ʑorda ʑь dare avit sər çəndəke pыlьng, pe şur lexьst, əsevani əwi kyştjə, gotə bьra:

—Ţop mala wəkəvə, wə ţьre cьka cijə. Əze va hərrьm hьldьm binьm. Çarəkə dьn nəsəni, peşije hat, hatə male.

Bьra həvdyra got, bьre euk go:—Wəlləh, mьn le da.

Je dьne gotьn:—Ţop mala təķəvə, tə nona dyh kьr, wəki içar əm nəhatana nəgьhiştьna merьv, təje bьgota, wəki „xuska mьnə“. Disa pak bu, mə xa-xa dit. Içar ʑi ty dьbeʑi, wəki mьn ledajə, mə xa-xa di wəke merьk dəstə şure leda. Wi təhəri hatьn male.

Içar wana dəstə əskər danə Ħəçi Nəzər, gotьn wəki „Əw cь bьkə, hun gərəke bьn dəste wida ravьn, runen“.

Go:—Bьra bə.

Əw rabun, cunə sər padьşe, wəki şərr bьkьn.

Ƶьna wi rabu nan, cь həbu ʑera dagьrt, şьķləki xwə ʑi kьrə nave. Da peşija əskər.

Ħəçi Nəzər xa-xa wəxtəke colangci bu, cu nava meşəki, dina xwə daje eьqe dara, go: „Xwəde zanə, əv xərçe colanganə, əv cьqe hana pe ķət cьni. Cьqa əskər bu ʑi, cьni, ţərkuja həspe xwə ţьʑə kьrьn, dərbazbun cunə çiki qamiş, go: „Xwəde zanə, cь qamuşi rьndə risra“. Xa-xa xwəra dьveʑə, əskərra naveʑə, ə kər nьzanə, cь ħəsavə, bona cь dьcьnə. Rabu qamiş cьni, əskər ʑi eəv da wijə, wana ʑi dьcьni, ləma əskər dьcьni, ţəmija buraje wi bu, dabu əskər, wəki Ħəçi Nəzər cь dьkə, hun ʑi wi bьkьn, gyrra wi dərnəjen.

Qamuşe xwə cьnin, ţьʑə ţərkuja həspa kьrьn, cunə çiki ysa wəki lilbu, nьkarbun ʑe dərbazbuna. Ħəçi Nəzər ani əw eьqe da-

ra ţəmam ħərijeda daєькand, qamuş danə sər, əskər ƶi peda ysa kьr, cьmьki əw dina xwə dьdьne, əw cawa dьkə, wana ƶi ysa dьkьr. Dərbazbun, cunə wi bəri, cunə dora wi şəhəre wəki bure wira şərr dькьгьn, Dore gьrtьn ħəja sьve.

Gava şəhər rabu: єəv pe ķət, dinə xwə dьne, əçevəkə gьran.

Ħəçi Nəzər cь kьr; dəzmala nane xwə dani dəra han, ķьnçe xwə exьst, wəki sьpia bьkyƶə. Əskər dina xwə dae, daeda, wija ķьnçe xwə exьstьn. Əskər gьşki ƶi ķьnçe xwə exьstьn. Həj ha dьkə ŋəjnuka, sьpija dьkyƶə, əskər ţьre, qəstika ysa dьkə. Wana gьşta peda ysa dьkьr.

Wəxtəki dina xwə daje, boçike hat əw nane wi, şьķьle ƶьna wi rəvand, bьr cu. Ħəçi Nəzər da pəj boçije „Ha bьgьrьn, ha bьgьrьn". Əskər pera da pəj: ķəţьnə nava şəhər.

Gava şəhər dina xwə daje, cь bьnerrə, ţəmami ruti—təzi. Əw ķəţijə mala xaje boçije, le dьgərrə, əskər ƶi ķətijə mala, mera dьgərrə. Xyləsə, hər ce dəste xwə bər xwə hьlda, əskər ţəmam qьrrkьr: Şəhərstan hьlda dəste xwə.

Ħəçi Nəzər vəgərija hat jera xwə, bure wi hьldan, anin hatьn кьгьnə ŋadьşa, ƶera əjan, wəzir, ķybare wi gьrtьn.

Əwə, ķyta bu cu.

Got: Şamьle Dəwreş, 27 sal, nivxwəndi, əhəlije gynde Ħəko lь sər nəħja Ţaline.

ЄIVO

Həbu merək, ƶьnək, kyrəki wana.

Ŗoke merьk ŋalə bərəvkьrьn, cun zəvi cьnin. Merьk go:

—Lawo, hərə wəxte taştejə, hərə nane ŋala wəjnə.

Go:—Bavo, qəda ķera xwə bьdə mьn, əze xwəra pe pipka cekьm, hedi-hedi hərmə mal, nane ŋala binьm.

Əwi bave xwə xapand: ķera bave xwə ƶe stənd u cu mal, go:

—Daje, zu bьkə, bave mьn ķera xwə şandijə, gotijə: „bəra gaje Sor şərƶekə, zu taşte ƶь ŋalara cekə, bьşinə.

De got:—Lawo, əmьn, gakьn, əme cawa ga şərƶekьn.

Go:—Daje, əgər ina naki, bьner, əva ķera bave mьnə, bave mьn əva ķera şandijə.

Ha, hanka ƶьnьke gьlije wi ina kьr u səva deme goşt be şərƶekьrьne, we dəme gazi cənd xorta kьrьn, ga şərƶekьrьn. Ha, hanka təndur dada u dəst bь cekьrna xarьne kьr bona ӆala.

Ro hatə nivro, merьk le nьherri, ty xəbər ƶь mal nəhat, Əwi gotə ӆala, go:—Hun ƶь xəvata xwə vənəķəşьn, əz herьmə mal, nin binьm.

Əw hat nezingi gynd bu, le nьherri sər mala wi du—duxan ysa bujə, mərьv şaş dьminə. Hat, caxe ky nezing bu, go:

—Əv cijə, cь ħəwalə?

Ƶьna wi go:—Cawa cь ħəwalə? nə tə gotijə: „Ge şərƶekьn, bьşinьn".

Go:—E, ƶьne, ty xwəde, ty rəbije xwə, mьn ƶь kəsira nəgotijə, mьn ƶь ķera gotijə, ge şərƶekьn.

Go:—Nə tə ķer dabu Civo, wəki „zu ge şərƶekьn, bьşinьn".

Wedəre merьk hers bu, ķosəvere (darķolk) təndure hьlda, Civo wər kьr, go: „Wəj mьn xer ƶь tə nədito, ķьnge mьn go ge şərƶekьn"?

Civo ķosəver hьlda rəvi u cu nezingi ӆarta bu, kьrə həwar, got:

—Həj həwar, rom u iran həv qьrr dьkьn, bave mьn go: „Ӆarta, ӆarti bьşəwьtinьn u bьrəvьn".

Əwi tə ysa got, əwana ӆart şəwtandьn, cun.

Merьke tə hat, lenьherri, ӆalə rast ten, go:

—Hun ķyda dьcьn?

Go:—Cawa, əm ķyda dьcьn? nə tə agьr dabu Civo, „bьra ӆarta bьşəwьtinьn, bьrəvьn, wəki rom irane həv qьrr kьrьn".

Əw mətəl ma, go:

—Xwəde mala wə xьravkə sər mala mьnda.

Səkьni evare, əwi ƶьna xwəra go:

—Əm cawa bьkьn, əmələki binьn sərе Civo; Civo mala mə xьrav kьr.

Ƶьnьke go:—Əme bьxapinьn, əme beƶьn cəve dja tə bьrrьƶьn, wərə bьkəvə təndure, gərm bьvə. Ķətə təndure, şəv ravə, ӆələki lexə bьkyƶə, həmin wi caxi Civo xwə dabu pьş deri, əv gьlije wana jək-jək səh dьkьrьn.

Bu evar, əw hat, əwi go:

—Əzi nəxwəşьm kьrə ьntə-ьnt, go, ax, of, əz qolьnçi buma. pьşta mьn deşə.

De go:—Єəve dja tə bьrrьƶə, wərə bistəke bьkəvə təndure, bəlki ty pak bьvi, pьşta tə gərm bьvə.

Əwi tə kətə təndure. Şəv əva ranəza, de u bave xwə xəwra kьrьn, cu, cьqas fəre wana həbun, kupe wan, dizьke wan kьrə təndure, gьşk kьrьnə təndure. Xwə cu, da pьş dəri.

Bistəke şunda, merьk go:

—Ƶьne, ƶьne, ravə Єivo razajə.

Əwi hane pələk ƶorda hьlda tənduređa avit. Go: „Ax , go, cawa bu qьrcə-qьrca parxane wi".

Əwi go—:—Nə əzьm, go, fəre tənə.

Əwi go:—Ƶьne, fəra ƶi cun.

Sьve Єivoje tə cu, maləkə məta wija lь çije durbu. Cu, go:

—Məte!

Go:—Cijə?

Go:—Le naveƶi, sər bьre xwəda hərьm, sər mala bьre xwəda hərьm. Kьrə pingə-ping, gьrja. Ser kьrьn, go:

—Məte, bave mьn mьrijə.

Əw ƶi gьrija, lь xwə xьst:

—Wəj lь mьn, wəj lь mьn, brajo!

Əvane tə sьbe rabun, kərəkə ƶьnьke həbu, kadə, bişi kьrьnə bare kəre u bər bь mala Єivo rekətьn, cun.

Cun neziki mərrzələki bun, hьlda gotə məta xwə, go:

—Məte, hərə sər tьrba bave mьn bьgьri, a ja hanə, əze hərmə beƶьmə dja xwə bьra əw ƶi be çəm tə.

Bьra əw kəra xwə baƶo, hərə.

Wi caxi bave Єivo hatbu eşda, le nьherri, ƶьnьk we lь sər mərrzəl „brajo dьkə, bavo dьkə." Əvi tə cu, go:

—Xuce, həwale tə cijə? Le nьherri xyha wijə.

Go:—Brajo, əz qyrbana təmə, nə tyji saqi. Merьk go:—Cьma, əz mьrimə?

Go:—Dyhva Єivo hatijə, gotijə: „bave mьn mьrijə, go, gotə mьn, hərə ja han tьrba bave mьnə, hərə sər bьgьri, go, dja mьn ƶi be çəm tə".

—E, go, le həla he əməle Єivo nьzani, Єvo kəra tə ƶi bьr.

Civo ysa kər hinkьrbu, həci gava dəste xwə bavita bələgoşka, bь xyranda, kər dьzьrija. Cu dərkətə nava gyndəki, cu dər cənd mala, mevan xwəj nəkьrьn. Cu dər maləkə kasьb, go:

Xuce, işəv mevana xwəj nakьn?

Go: - Brajo, əz qyrbana təmə, ci mə həjə, əz tə xwəj bьkьm.

Zьnьk cu ave, əwi tə ha, hanka kəra xwə kьrə pьşkəwrke (şəvərəş), xwə zi cu, xwə vəşart pьşt sterr. Le nьherri xortəki qazək ani da zьnьke. Lázəki şunda hьnə bьrьnç, əva tə ani ha, hanka bьrьrç cekьr, qaz qəland, da sər u bьr hьlda. Ani ha, hanka hьnə pьşruk cekьr, əw xorta hat, kətьnə hənəka. Nьşkeva dəri le kət, mere we zь bər dewer hat, go:

– Əzə nəxwəşьm, hь, hь, kьrə əntə-ənt, nalə-nal. Pьşruk ani zь mere xwəra vala kьr, əwi xar.

Civo pьş sterda korta xwə xyrand, kəre kьrə zьrrini. Merьk mətəl ma, go:

– Kəee, əva cijə?

Go:—E, gava dьn, jək hatijə, gotijə: „Mevana xwəj nakьn“. Əwə, hatijə, kətijə pьş sterrda.

— E, go, əvde xwəde, go, wərə, tə cьma xwə vəşartijə, wərə vьra.

Əwa hat, təv wi cənd pari zь pьşruke xarьn. Civo bələgşka xwə xyrand, kəre kьrə zьrrini.

Merьk got:—Cь dьvezə kəre tə?

Go:—Nin bьxwə, go lь wi nəkə.

Çarəkə dьn bələgoşka xwə xyrand, kəre kьrə zьrrini.

Əwi got:—Xwəde həvinaki, kər cь dьvezə?

Civo got:—Dьve: „Hun cьma pьşruke dьxyn, pəlawa sər bь kьşmiş wajə, wəjnьn, bьxyn“.

Zьnьke got:—We gava dьn, əz cumə bər ave, qiza axe bьrьnç dьşuşt, hьnək ani da mьn, mьn ani cekьr.

Civo u gevin pəlaw xarьn.

Civo disa bələgoşka xwə xyrand, kər zьrri.

Gevin got:—Xwəde həvinaki, kər cь dьvezə?

Civo got: „Dьve bəsə pəlawe bьxyn, qaza qьlandijə wajə, wəjnьn bьxyn.“

Zьnьke got:—Pi, əz iro cubumə bər ave, qazəkə brindar

roda dьhat, mьn gьrt, ani cekьr, qə nədьhat bira mьn, əz binьm. Wana xarьn, xəlazkьrьn.

Civo disa bələgoşka xwə xyrand, kər zьrrija.

Gevin got: —Xyde ħəvinaki, bьner cь dьvezə?

Dьve:—Nahelə, əm kyla xwə bьmrьn.

Dьve:—Na, bezə, əze gьlije wı bьqədinьm.

Civo got:—Dьvezə „təndure dadьn, sitьlə av gərmkьn."

Ha, hanka merьk cu av ani, təndur dada, av gərm kьr.

Caxe av hazьrbune disa Civo bələgoşka xwə xyrand, kər zьrrjja.

Gevin got:—Kər cь dьvezə?

Civo got:—Kər dьvezə „əw ava kəlandi bьvьn bərə xumdьn".

Əwana av bьrьn, bərə xum dan, jare zьnьke zi teda bu, teda şəwьti.

Sьve merьk cu bər dewer. Zьnьke gotə Civo:

—Kyrre kəre, tə kyrre aqe kyşt, bьvə hərə bavezə.

Civo got:—Əze cьma bavezьm, əz navezьm.

Zьnьke got:—Ty xyde, kьnçe wi, kəmbəre wi, gьşk zь təra, bьvə hərə, bavezə.

Civo məjt ani da sər kərə, cu nezingi gyndəki bu, le nьherri, gynd xьrmane genьm sorkьrьnə, dьdьnə be. Xəjalək (xijar) da dəste je mьri, cənd gəz le xьstьn, kər bər bь xьrmana genьm kьr, xwə zь para əgləkьr, dəst avitə doxina xwə.

Kər kətə sər xьrmana genьm. Xaje xьrmane gazi kьr, got:

—Sjare kəre, məhelə kəra tə tekəvə sər xьrmane. Cənd çara gazi kьre, je mьri kər sər xьrmana genьm, genьm dərnəxьst. Əve tə zi hers bu, got:

—Kyrre kəre dinə, kər bərə sər genьm dajə, lь merьk xьst, əw kət.

Civo doxina xwə gьrt, rəvi, got:

—Wəj lь mьn, bavo, tə bave mьn kyşt?

Merьk got:—Çanьm, bave təji mьri bu.

Civo got:—Çanьm, cawa bave mьn, mьri bu, əve xəjale wi dest, cənd gəz lь xəjel danə, cawa mьrjə?

Ani, xuna wi beş kьrьn, cьlbar nan. Hər maləke zь mala xwə bare gaki nan hazьr kьrьn u danə Civo.

Єivo rekət bər bь mala xwə. Əw cu mal.

Bave wi lenьherri cьl bar nan, go, Єivo ani hat.

Əwi evare gotə mevane xwə, go:

—Fьlankəs, əwi ky əw kyşte, bave mьn bu, əve nakaƶi kalьke mьnə. Hun gava şəv çije xwəda dəren, kalьke mьn ƶi we bьmьrə.

Əwana go:—Çanьm, ty din nini, əm çije xwəda dəren?

Go:—Əz sanьm, əz ƶь wəra dьveƶьm, gava kalьke mьn ƶi bьmьrə, əze wə gьşka bьkyƶьm.

Əvi tə ƶь evarda haqa єirok ƶь wanra gotьn, wəki şəv hat dərbaz bu, paşe ani başqə başqə çije wan dani.

E, əwana wəstijaji bun, gьşk razan, əwi plur cekьr, doxine wan vəkьr, hər jəki kəvcik be mənə kьr nav dərpije wana.

Əvana şəv xwə ħьşjar bun, jək got:—Çanьm, əz çьje xwəda dərkətьmə, əwi gotə həvale xwə, həvale wi got: „Əz ƶi dərkətьmə“. Wьsa, əwi hər cьli dəj lь həv kьr, gьşka go: „Çanьm, əm gьşk dərkətьnə“. Əvana go: „Ravьn, bьrəvьn, we mə bьkyƶə.“

Єivo le nьherri, kyrrəpьst kətijə nava wana, nьşkeva kьrə qiƶin, go:—Wəj ly mьn bavo, kalьke mьn ƶi mьr.

Əwana hər jək ƶь xwəra rəvin, cun.

Əwi sьve ani, gotə bave xwə, go:—Bavo, əva ƶь təra cьlbar nan, cьl ga, cьl wəris, cьl ţerr, cьl çьl.

A ysa ƶi əwi tə da bave xwə, go:—Bavo, əva ƶi peş zjana təva.

Əwə idi.

Got: Həmide Həsən, ƶь gynde Şawlьka, lь sər çьmħyrjəta Ş. S. Naxcwane. Həmid bь xwə dərsdarə.

MƏRƏVE AQMAQ

Əvi mərьve hana rabu cu lь çiki qьrr baoqcək єьkand. Cu ky ave binə sər. E, çije baoq bьlьnd, av ųacə sər, go: „Wəlləh, əze hərьmə çəm xwəde o şkjatə ava xwə bьkьm, cьka ava mьn cьra naje sər baoq“.

Cu. Cu şəvəke cu gyndəki, cu mala mərьvəki. Əwi mərьvi ƶe pьrsi:

—Qyrba, go, te kyda həri?

Go:—Əze hərьm çəm xwəde, şkjate ava xwə bьkьm.

—E, go, qyrba, go, ty dьci çəm xwəde, go, ƶь alije mьnda ƶi gьliki bьkə, go, isal cənd sale mьnə, axpinək dəre mala mьnda həjə, əz daveƶьm u av dьdьm, gənьme we rьnd dьvə u əz dьnerrьm wəxta cьnine təmam zənge xarjə, o lь nane xəlqe dьnerьm zəng olam tynə, go, əve şkjate mьn bьkə, cьka cь dьveƶə.

Go:—Bəravə.

Sьve rabu, da səre re o cu. Cu rasti gyrəki hat: gyr gyrri bujə. Gyr go,

—Te kyda həri, bьra?

Go:—Əze hərьm çəm xwəde, şkjate ava xwə bьkьm.

Go:—Əz bəxte tədamə, go, isal ħəft sale mьnə, əz vi ħalidamə, ça beƶe dərmane mьn cijə?

Go:—Bəravə, bьra, sər ɕəve mьn, əze əwlin şьxyle xwə bьkьm paşe ƶi je wə.

Sьve rabu ƶь wedəre cu. Cu şəhərəki, də şəhəre bəre ɕuk bun, bu mevane padьşe wi şəhəri.

Padьşe ƶe pьrsi:—Qyrba, te kyda həri?

Go:—Padьşaji sax bə, əze hərьm çəm xwəde, şьkjate baoqe xwə u ava xwə bьkьm.

—E, go, xorte dəlal, go, əze təminəke tə bьkьm, go, ƶь xwədera beƶə, əz u kiƶan padьşa, əm şərr dьkьn, əskəre mьn, qəwata mьn ƶь ja wi zəftьr u əz dьbinьm disa əw zore dьdə mьn: ərde mьn ƶь mьn dьstinə, cьka əv cь ħəsabə?

Əva merьka sьve rabu, izьna xwə ƶь padşe xwəst, go:

—Padьşa, təmina tə sər ɕəve mьn.

Cu, pьrr cu, hьndьk cu lь çiki xali rasti kaləki hat.

Kale gote:—Xorte dəlal, te kyda həri?

Go:—Bave kal, əze hərьm çəm xwəde şkjate ava baoqe xwə bьkьm, cьka av cьra naje sər baoqe mьn.

Kale gote, go:—Qyrba, vəgərə ida, av hat sər baoqe tə.

—E, go, bave kal, dy, se təmine dьne ƶi hənə, əze beƶьm.

Got:—Beƶə, lawo!

Go:—Lь fьlan gyndi, mərьvək həbu, ħal u ħəwale zəvija wi u zənge əv bu.

Kale go:—Ƶь wi mərьvira beƶə, əw kania bьnia mala wi, kь zəvija xwə ƶe av dьdə, dy kup zer tedanьn. Əw zənga wan

zerra dьdə zəvija wi, loma zi zəvija wi zəng dьgьrə, bəra hərdy kupa dərxə zь xwəra u zəvja wi we şin bьvə, ida zəng nagьrə.

—E, go, pak, bave kal. Əv cu, go, jək dь zi həjə, go, gyrək, əw həft sale wi bu gyrrjə, gotijə „pьrsa dərmane mьn bьkə.“

Go:—Qyrba, zь wi gyrira bezə, kənge əwi mərьvəki aqmaq xar, xuna wi zi xwə da, əwe sax bьvə.

—E, go, jəkə dь zi həjə, bave kal, go, fьlan padьşa go, əwi zi wa zь mьnra got: „Əz bь kera şərr dьkьm, əw zore dьdə mьn, həlbət cь həsavə“?

Go:—Xorte dəlal, kale gote, əw padьşa zьnə, loma əw bь merara şərr dьkə, padьşajed dьne merьn dьha, loma əw zore we dьkьn, go, kənge ky əwe merkьr, lь dəwsa we mer runьşt, əwe wi caxi zore bьdə xəlqe.

Go:—Də bь xatьre tə, bave kal u vəgərja, hat Hat mala xwəje zəvije, cawa kь kale zera gotbu, əwi ȷsa zь xwəje zəvijera got.

Xwəje zəvije rabu bь şəv cu sər kanije: kani kola, rasti dy kup zerr teda bun u dərxьst ani hat. Zь wi mərьvira go:—Qyrba, go, əva xera təjə gьhiştə mьn, kupьki mьn, jəki tə.

Əvi mərьvi go—Naxazьm, əze hərьm ava baqe xwə bərdьm, bəsi mьnə.

Go:—Qyrba, dьvə, ty xəjdiji, go hərdy kup zi tərа.

Go:—Navə, qət navə u sьve rabu, izьna xwə ze xwəst u da sərе re.

Cənd roz dərbaz bu, xwə gihandə mala padьşe, hat mevanija padьşe.

Padьşe go—Wəj ty sər cəvara hati, də bezə, cьka dərəqa mьnda tə cawa kьr.

Go:—Padьşa, go, ty qizi.

Padьşa şaşbu, səkьni.

Go:—Wa zь mьnra gotijə, həta ty mernəki, hər wəxta xəlqe zore bьdə tə.

Şəv dərbazbu, çьmaət bəla bu. Əve qize zera go:

—Xorte dəlal, go, kəsi həta nьha nьzan bu, wəki əz qizьm. Iro ty zani, ty mьn dьbini, ə cьqa bədəwьm u padьşamə, mьn bьstin u lь dəwsa mьn runi lь sər text u padьşatije bьkə.

Əvi aqmaqi zera go:—Əz naxazьm padьşatije, əze hərьm baqe xwə avdьm, bəsi mьnə. Kьr u nəkьr, cara bь aqmaq nəbu·

Sьve rabu, ızьna xwə ƶe xwəst u bəre xwə da baҩe xwə. Cu rasti gyr hat.

Gyr gote:—Bьre dəlal, lь şər ɇəve mьnra hati, də beƶə cьka dərmane mьn cijə?

Əvi mərьvi əw gьlije zerra, je ꞑaddşatije ţəmam ƶь gyrra got.

Go:—Le dərmane mьn?

Go:—Dərmane tə gotijə „mərьvəki aqmaq ķənge əwi xar, xuna wi ƶi dь xwə da, əw gьrre ƶь çane wi dəre.

Gyr dyşьrmiş bu u got:

—Xorte də al, tə cьma əw zerr ƶь xwəra hьlnədan, ty cьma nəbuji ꞑadьşa, tə əw qıza dəlal nəstənd?

Go:—Baҩe xwə, mьn ɇьkandijə, ƶь bona xatьre baҩe xwə, mьn əw dər nəkьr.

Gyr gote: - Zani əze tə bьxym.

Go:—Cьra?... Mьn cьma çava tə nanijə? Gyr got:—Qyrba, wəki əz dьne bьgərьm, ƶь tə aqmaqtьr, mərьva navinьm o gyr rahişte, ţəmiz ƶь lьngada ţəmam hera o gyr sax bu, ƶь xwəra cu. Aqmaq ƶi xwəra cu.

Got: Usьve Həsən, 45 sali, nivxwəndi, sədьre kolxoza gyn-de Ꞓampe lь sər nəħja Aҩbarane. Usьv lь gynde Şirьnķuje ƶь dja xwə bujə, lь sər qəza Qərse. Gələk ħьkjata zanə.

GƏRƏKE TЬŞTƏKI BЬZAN BI

Çəwo go:—Dy mərьv rekeda dьcьn, həvrazək dьķəvə peşije, həvrazəki zəf drez. Jək jəkira dьbeƶə, dьbe.

—Əm cawa bьkьn, wəki re lь mə kьņ bьbə?

Həvale wi dьbeƶə:—Əz tьştəki nьzanьm, əwe dьn dьbe:

—Isanət bə, bьķəvə ru dьne, qə ɇirokəke, gьliki, ķьlaməke qə tьştəki nьzan bə. Dьbeƶə:—Əze ɇirokəke beƶьm, wəki re lь mə kьn bьvə.

Je dьn dьbeƶə:—Əz tьştəki nьzanьm, ķa ty beƶə, cьka cь zani?

Dьbe:—Wəki ysanə, əze gьliki beƶьm, mьn ky gьlije xwə

ꝁyta kьr, ty ƶi gьliki bəƶə, tə ky nəgot, əze vi həvrazi lь cəsjar bьm.

Əva gьlije xwə ꝁyta dьkə, dьbeƶə je dьne.

Je dьne dьbeƶə:—Əz пьzaпьm.

Dьbe: —Wəki пьzani əze tə sjar bьbьm, cawa mə qəwl qrare mere bəre gotijə.

Le sjar dьbə, dərte hesuje,

Ꝁocьka qiza padьşe lь hesuje bujə, əfəndije xwəra beƶьm, qiza padьşe dьnerə mərik məriki sjar bujə. Qiza padşe wedəre gazi hərdya dьkə, dьve!

—Əvde sərrəş, cьra ty vi mərьvi sjar buji, həla wərьп, gьlije xwə mьпra beƶьп, wəki səva cь vi məri sjar buji?

Içar tenə çəm qiza padşe, dьveƶə:—Əm rija hatьnə, gьlije mə əv bujə, ləma əz le sjar bumə.

Qiza padşe: —Həvale wira dьveƶə, ty cawa mərьvi, dьnjaeda tьştəki пьzani? Dьveƶə:—Ty qə nəcuji kavranəki, qə nəcuji reke. Dьve: Hun dьnerьп, əz ve kəledamə, bave mьп nahelə əz çikida hərьm, mərьvara xəbərdьm, disa şьxyl mьп qəwminə. Dьve:

Də ty rune, ıƶa əze gьlije xwə təra beƶьm.

Dьbe:—Əz ve kəla xwəda bum, ty dьbeƶi, əz qə tьştəki пьzaпьm, ty səbьr bьkə, əze beƶьm, cьl qəwaz dora kəla mьп dьgərjaп, disa şьxyl mьп qəwmin. Əw cьl mərьv dora kəle buп, mьп di şəv bu niveşəve, əz qiza padşe bum, əz dərgisti bum, ty dьveƶi; „Əz tьştəki пьzaпьm“. Mьп di mərik hatə çəm mьп. Əwi mərьvi qəsta səre mьп kьr, əz dərgisti bum, mьп ƶe pьrsi, ty cь mərьvi?

Go: —Mьп qəsta səre tə kьrjə, səva tə hatьmə.

Əz rabum, mьп əw merьk xapand, mьп, got: „Wəki tə qəsta səre mьп kьrjə, пьha ty wəstaji, wərə raze, paşe əze xəbərəke bьdьm dəste tə. Merьk arxain bu, raza. Mьп got: „Kyle, ty dь mьпda beji, bave mьп məzьne ħəft padşanə, dьzəkəki iro xwə dьzijə, qəsta səre mьп kьrjə, lazьmə, gərə, əz sylħa xwə wi bьkьm. Əz rabum, mьп sorani ꝁьşand, əw merьk kyşt. Mьп kьrəsova xwə şəwtand, kəs pe nəħьsja, nə çari, nə mərьve dora mьп, ty kəs pe nəħьsja.

Ty dьveƶi: „Şьxyl mьп nə qəwminə,“ cьra əz hyndyre kəla xwəda bum, şьxyl mьп qəwmi, ty hawqa dьnjae şьvan buji, gavan buji, rewi buji, cьra şьxyl tə nəqəwminə.

Qıza padьşe dьve: — Əz wəxtəke disa koсьka xwəda runьştbum, mьn di qizək hatə çəm mьn, disa şəv, cьl qəwaz зi dora kocaka mьn bu, ty dьvezi: „Tьştə mьn nə qəwmijə, əz qə nьzanьm“. Əw qiz hatə çəm mьn. Mьn rabu əzət, qylьx we qizera kьr. Mьn got:

— Qize, ty hati cь?

Nəçərьsi, go: — Əz dьle xwə hatьmə.

Roke, dydija, sьsja mьn зera qylьx kьr, we qizera, mьn paşe, se roзa şunda, mьn qize pьrsi:

— Hьlbə, ty səva cь gьliji hati?

Got: — Cь зь tə vəşerьm, cь зь xwəde, dьle kyre padşe Stəmbole kətijə tə, əz şandьm. Go: „Wəki dьle we həjə, bьra səre xwə mьnra tekə jək“.

Mьn go: „Zəf pak“. Mьn disa зera əzət qylьx kьr, disa çəm xwə da razandьne.

Mьn got: — Kyle ty dь mьnda beji, bave mьn səre həft padşajə, wəke dьzək-mьzək, kəs nьzanə ky xwə vədьdьzьn, te van gьlja mьnra dьveзə. Mьn əw зi kyşt, kəsьk pe nəhьsja, əw зi kyta kьr

Dьveзi: „Əz qə tьştəki nьzanьm, əz cawa hyndyre kəla xwəda bum, şьxyl mьn qəwminə, əva gьlije hane mьn qəwminə, ty hawqa dьnjae şьvan buji, gavan buji, rewi buji, ty qə tьşki dьne nьzani, bu bəni adəm gərəke dьnjajeda tьştəki bьzanbə wəke ty nьzani həma lazьmə, pakə tə sjarbu, bьve nəve gərəke tьştəki bьzanvi, cawa mərьvi? qə tьştəki nьzani?

Got: Məçite Mamo, 45 sali, nəxwəndi, зь gynde Həko, lь sər nəhja Talin.

BALUL U XƏLIFƏ

Roзəke xortək rabu cu, go: „Əz hərьm çəm Baluli зanə, bəra mьn hini mьsьləta bьkə“. Əva xorta cu, bu mevane Balul, həta evare.

Evare Balul rabu, go: — Mevan, kərəmkə, əme hərьn diwana Xəlifə, şəvbьheria xwə bьkьn.

Xort rabu mьdase xwə kьrьn pe.

Balul got: — Mevan, əze ţəmina lь tə bьkьm, Xəlifəji zylmķarə, ţy mə́na bь tə nəgьrə, go, ţəmina mьn ə́wlьn əwə, ty ky cuji diwane, çiki ysa runi, kь ranəbi, əw jək. Ja dyda, ty lь zere rudьni, le zorera xəbər mədə. Ja sьsja, bexastьn, tьşte xwənədi kəsəki.

Go: Bəle.

—Də, ķərəmkə əm hərьn.

Cun diwana Xəlifə, həla çьmaə́t nəhatbu, mevan cu lь zore runьşt.

Balul dyşьrmiş bu, go: „Əva jək, gyh nəda gotьna mьn“.

Çьmaə́te həj mevan bərzerkьrьn. Wəxtək şəve zi cu. Şiv hat diwana Xəlifə, zəbəşək anin hatьn, həma ķera mevin həbu, zə́f baş bu, dəstije we bь dyrr u çəwahьr hat bu cekьrьne. Mevin be xwəstьn, ķera xwə dərxьst u bьr da Xəlifə, go:

— Ķərəmkə, pe zəvəş bьxwə.

Xəlifə lь ķere nьherri, zə́f bəgəm kьr. Xəlifə bь xwə zi zylmķar bu: dyşьrmiş bu, go: „Əz mə́ne bь mevan bьgьrьm bəlki ķere ze bьstinьm“, go:

— Çьmaə́t, Xəlifə go, zani go, əw sal te bira wə, wəxta, kь dьz ķətьn xьzьna mьn, dьzin, əva ķera zi hьnge ţəv bu, bьrьnə cunə. Iro dьzmьne mьn hatijə sər mьn, əz də́wa zerre xwə le dьkьm.

Əva Xorta bələngaz bu, səkьni, cə́ve Balul nьherri.

Xəlifə got: — Əz işəv mevin bərnadьm, əze bьgьrьm.

Balul rabu lь bər səkьni, go: — Izьna mevane mьn bьdə, əze işəv mevane xwə bьvьm male, sьve əze binьm, bem, cawa dьki ty zani, Xəlifə.

Xəlifə gote: — Balul, tye mevin bьvi, hin bьki, go, ty sond bьxwə, ty hin nəki, əze bьhelьm.

Balul go: — Wəlləh, əz mevinra xəbər nadьm.

Go: — Də bьvə hərə.

Balul mevan ani male: dyşьrmiş bu, go: „Xəlifəji zylmķarə, we sьve vi xorti səva ķerəke bьkyzə, gazi pьşika xwə kьr, pişik gьrtə xwə, dəste xwə dь pьşta pьşike da,“ go:

— Pьşo, nə mьn zь tərə got, əm ky cun diwane, çiki ysa runi, ty ranəbi. Pьşo, ty cuji lь zore runьşti, xəlq hat, ty bərzer kьrьn. Pьşo, sьve Xəlifəje tə bьkyzə, ty iza cь çava xwə

bьdi, nə mьn zь təra got, be xwəstьn, tьşte xwə nədə. Gyhe xort zi lь sərə. Xort zanə zeranə.

—Pьşo, sьve ky gazi tə kьr, çьmaət hat sər həv, bezə „çьmaət, hun zь boj xwəde şədənə, şəve dьne Xəlifə bu xaje kere". Pьşo, bezə „bave mьn bazьrganbaş bu, fьlan saleda, lь sər fьlan re, bazərgane bave mьn bəlakьrьn. Bave mьn zi pe ve kere kyştbun, əva kera sər çьnjaze wi zi hьşthun, isal cənd salə, mьn əv ker kьrjə çeva xwə u əz dьgərinьm, cьka ki lь kere dьvə xaji. Iro, Xəlifə lь kere bujə xaji, bь şьrəti, əz dəwa xuna bave xwə u bazьrgane wi lь Xəlifə dьkьm". Pьşo, ty ky xwə şaş bьki, wa nəbezi, ty cuji, mina şəve dьn məkə.

Səkьni sьve. Xort əw gьli kьr gyhe xwə u Xəlifə gazi kьre. Cu diwane· Cawa kь Balul zь xortra gotbu, wi qəjdəji, xort nava çьmaəteda əva dəra got·

Çьmaəte lь cəve həv nьherri, we wəxte Balul rabu, go:

—Əz iro dəwa xuna bave mevane xwə u male wi bь şьriə ti zь Xəlifə dьxwəzьm.

Xəlifə bь we jəke dəste xwə zь jaqa xort kьşand u kera wi daje şunda.

Balul qəbul nəkьr, go:

—Əz dəwa xuna bave wi dьkьm.

Xəlifə rabu xuna bave zi da, kera wi zi şunda da.

Balul rabu, təmam da mevin, go:—Də bьvə hərə.

Mevin zь xwəra ani, hat. Əv bu.

Got: Usьve Məsən.

BALULI ZANƏ

Bьre Balul Xəlife Bəqdaje bu.

Balul sal donzdəh məh, şьxyle wi əw bu, zarara dьlist, həma Baluli zanəbu. Hər wəxta zь bьre xwəra dьgo:

—Ty cьma xəlqe deşini, male xəlqe dьxyi, zylme dьki. Səba we jəke Balul dьzmьnaji bьre xwəra dьkьşand.

Xortək həbu, kəsib bu, dьle wi kətbu qiza dəwlətiki. Dəwləti qiza xwə nədьdaje, dəwləti jaxa xwə ze xьlas nəkьr, got:

—Xorto, ty wərə şəved paize sar, ħəta sьve təzi ƶь dərva bьsəkьn, ty ky sьlamət sьve ķəti, əze qiza xwə bьdьmə tə.

Xort ƶь wəça dьle xwə, go:

—Bəra bə. Hat səkьni ħəta sьve.

Dəwləti nьherri, xorti saoɥə. Dəwləti mənə pe gьrt, go.

—Tə işəv cь kьrjə u cь dijə?

Xort got:—Əz ħəta sьve pexas, təzi ƶь dərva səkьnim, hər tьşte mьn dit lь cijae Ələgəze agьrək dьşxyli, hər mьn çar-çara wi agьri dьnerri, wəki majin mьn ty tьşt nədit.

Dəwləti dyşьrmiş bu, rabu cu çəm Xəlifə, gьrt dəh zerr da Xəlifə, go:

—Hal u ħəwaləki wa dəst dajə. Xort ky hat çəm tə, gərək ty məne pe bьgьri, be: „tə xwə bər wi agьri gərm kьrjə".

Xort rabu, cu çəm dəwləti, go:

—Ķa dərgistia mьn?

Dəwləmənt got:—Əz nadьm tə, tə xwə bər egьr gərm kьrjə. xort rabu cu çəm Xəlifə, şkjatkьr.

Xəlifə gazi dəwləmənt kьr, go:

—Ty cьra dərgistia wi nadeji, wəki tə pera xəvər dajə?

Dəwləti got:—Xəlifəji saoɥbə, mьn gotijə, kь əw ħəta sьve xwə bər agьr gərm nəkə, əwi işəv xwə bər agьre Ələgəze gərm kьrjə.

Xəlifə got:—Wəki ysanə, qiz ƶь təra naķəvə, tə xwə bər egьr gərm kьrjə.

Xorte bələngaz rabu, cu çəm Balule zanə, go:

—Ƶь boj xwəde bə, ħal u ħəwale mьn Xəlifə wa bujə.

Balul we şəve nəhьşt xort çikida hərə. Səkьni sьve. Balul ƶьna xwəra got, go:

—Əvda xwəde, ravə, əm iro gazi Xəlifə kьn

Ƶьne rabu, təndur dada; Balul sitьla ave ţьƶi kьr, bьr, cu sər xeni, da sər ķyləke u şandə pəj Xəlifə: Xəlifə u dəwlətiava təglifkьrьn, anin male, dan runьştandьn. Gələki runьştьn, Xəlifə got:—Balul, ķa nane tə, evarə, əme hərьn.

Balul ƶьna xwəra got, go.—Zu bьkə, təndure bьşxylin, dərəngə.

Xəlifə go:—Balul, ķa nane tə sər təndure?

Balul gote:—Xəlifə, mьne sitьl dajə sər ķyləke, we bьķələ.

Xəlifə g t:—Mala tə xьrav bə, təndur ķedəre, ķylək ķedəre, we cawa bьķələ?

Balul ƶera got: — Qyrba, cьra səre Ələgəze agьr dьşxylə, əva xorta xwə lь bər gərm dьkə, ty, dəwləti dərgistia wi nadьne, əva orţa dy metrə, cьma we nəķələ. Balul go: — Xəlifə, bəsə we zylme bьki, ƶьna merьk bьde.

Xəlifə rabu lь sər gotьna Balul disa dərgistija wi daje. Xort bьr, cu.

Got: Usьve Həsən.

ĶOROOĢLI

Ķoroolı wəxtəke cu rasti şьvanəki hat, go: — Bərəķətbə, şьvano!

Ţьvьng ƶi stuje şьvanda bu.

Go: — Şьvano, əw cijə, stuje təda?

Go: — Ţьvьngə, ty nьzani?

— E, go, morija dьkyƶə?

Go: — Le cawa.

Go: — Əze həqe giskəke bьdьm tə, go, dəst pije giske gьredə, baveƶe cьka dьkyƶə.

Dəst u pije giske gьreda u dani. Şьvin cong da, avite, lexьst, gisk ķyşt. Barin ƶь giske hat.

Ķoroolı wedəre go: — Mala mьn xьrav bə, meranija mьn cu. Ķoroolı go: — Ţьvьng bu içat, merani ƶь orţe hьlat. Şure xar qaveda zəng gьrt, merani ƶi orţe hьlat.

Ķoroolı we dəre meranija xwə dani, ţərkəsəlat dьne bu.

Ķoroolı əsьle xwəda çəlali bu, nave wi Urşan bu. Ķoroolı meranija xwə ƶь ţuləki hьlda bu. Ķoroolı wəxtəke dьcə gyndəki, dьnerrə ţuləki ꞓuꞓьk delьk ƶь səje məƶьn stəndjə. Ķoroolı ƶi hat, meranija xwə hьlda. Ķoroolı got: — Mərьv dьnjae cawa bьxaƶə, we ysa ƶi dərbaz bьkə.

Got: Basoje Bəķьr.

*
* *

Ķoroolı wəxtəke lь səre ꞓije bu: qacaxi dьkьr.

Roke durəbin da bər ꞓəve xwə, durva le nьherri, baƶьrganək hat. Ķoroolı baƶьrgan dit, Baƶьrganbaşi ƶi durbin da bər ꞓəve xwə, Ķoroolı dit.

Bazъrgan vəgərja wedəre.

Ķorooqli wedəre aŗъnçije xwə avit, həskə qatъx ƶi pəj avit, go: „Въrа beƶə, təjr bu, fъrri, zirea xwə ƶi avit".

Bazъrgan disa vəgərija sər rija xwə.

Durbin da bər eəve xwə, go: „Ţəjr bu, fъrri, əw ƶi zirea wi bu, ķət", Bazъrgane tə xwəra arxajin aƶot, hat nezъkaje Ķorooqli.

Ķorooqli ƶorda şъqъti sər bazъrgan. Bazъrgan idi nъkarbu xъlas buja. Bazъrgan şeland. Əşijae wija gələk bu, ŗъrr bu. Ķorooqli rъma xwə kъr gaz, pe ŗarcə ŗarvəkъr lъ xwə, həvale xwə u rewije bələngaz.

Got: Basoje Bəķъr

QRAT U TORAT

Ķorooqlan dъcə dъvə xylame aoqe.

Aoqa dъveƶə:—Ķiƶane hərə həspe Ķorooqli binə, əze qiza xwə bъdъme.

Ķorooqlan dъve:—Əze hərъm binъm.

Ķorooqlan radъbə te bər bъ mala Ķorooqli, cənd saləka bər dəste Ķorooqli dъminə, dъkə nakə Qrat naķəvə məçəla wi. Qrat bъvə. Qrat navə, Torat dъvə: Torat sjar dъvə u Ķorooqlan dъcə.

Əlaməti Ķorooqli dъkъn: „Ķorooqlan Torat bъr". Ķorooqli Qrat sjar dъvə, pəj dъkəvə, nezikaje pera dъkə.

Ķorooqlan dъnerrə, Ķorooqli nezikaji pera kъr. Ķorooqlan xwə daveƶə aşəki, aşi bъ sər re bujə. Bər dəre aş pəja dъvə. Ķorooqlan həspe bər deri dъhelə, dъcə hyndyrre aş. Zu-zuka ķъnçe aşvan xwə dъkə, dərte, dъnerrə Ķorooqli ƶi pəja bu, bər deri.

Ķorooqli ţъre aşvanə, səre həspe xwə da dest, cu hyndyre eş: cu Ķorooqlan bъgərrə.

Ķorooqlan lъ bər deri həspe wi sjar bu, aƶot cu, bъr Qrat. Ma dəste Ķorooqlida Torat. Torat ƶi nъkarbu Qratra bъcuja. Torat sjar bu, gələki pəj ķət, kъr, nəkъr nəgъrt. Ķorooqlije tə vəgərija hat. Ķorooqli go: „Wəj, ħale mъn cawa bu, mъn Qrat da Torat." Ķorooqlije tə hat şəhəre xwə.

Mərije şəhəre wi gъ Ķorooqli ķənjan, go:

—Tə Qrat da Torat, tə cənd ţuman sərra da. Bazara tə bьmbaŗəkbə.

Ķoroołi ķənijan, gələki ķənijan.

Žьne wi ƶi pe ķəņijan.

Ķoroołi got:—Be Qrat, əz nьkarьm roke təjamiş bьdьm.

Ķoroołi isməki xwə xwənd: bu dəwreş, ţərkəsəlati dьņe bu. Dьle xwəda go:—Həta əz Qrat nəjnьm, əz najem mal, go, wəki Qrat ninbə, meranija mьn ţynə". Bəre xwə da wi ałaji, cu. Cu dərķət gynde wi ałaji bь dəwreşi u bь bələngazi gərija ƶь xwəra.

Həspe Ķoroołi ƶi wedəre, çəm ałe nədьhьşt məri sərda hərьn. Çav bьrьn cun wi ałaira, go: „Dəwreşək hatijə, ķałəza dьkə xwəra".

Ałe go, mərjara go:—Hərьn pəj dəwreş, binьn wərьn.

Məri cun pəj, anin dəwreş. Dəwreş anin batьn.

Dəwreş həsp emņand xwə. Çav bьrьn ałera got: „Həsp, wələh avaş kьr". Dəwreş ħəfteki həma ysa həsp hiņkьr. Ałe dajnəkə rьnd dəwreşra kьr.

Dəwreş roke ƶera go, go:—Ała, wəki ty izьne bьdi, əze həspe tə sjarbьm iro.

Ałe izьn da.

Dəwreş le sjarbu, ismək lь sər pьşta həspe xwə xwənd: bu Ķoroołi.

Çьmaəte ţəmam di bu Ķoroołi. Çav bьrьn ałera, gotьn, go: „Əw dəwreşe tə ani bu, həspe tə sjar bu, əw nədəwreş bu, əw Ķoroołi bu".

Ķoroołi sər pьşta həspe səkьni bu: məjdanək—dydy danə həspe.

Çьmaəte ƶera go, go:

—Həspe tə cь heƶəjə?

Ķoroołi got:—Həspe mьn heƶəjə 80 qizi, heƶəjə 80 gaji, heƶəjə 80 həspi, heƶəjə 80 gameşi. Aƶot u cu, go:—Ķiƶane wə merə, pəj mьn ķəyə, go, mьn həsp bьr cu.

Ała ordia xwə hьlda pəj ķət. Ķoroołi le vəgərija, ysa kьr, je sax əw bu, ky mala xwə nəhat. Ķoroołi aƶot, cu mala xwə.

Şaji ķət mala wija: çьmaəta wi le ţop bu, şabun u ķefkьrьn əşqa Qrat.

Əw cɑħ mraze xwə şabun.
Ңцр ƶi mraze xwə şabьn.
K̡yta bu idi.

Got: **Basoje Bəķьr.**

POLI BƏG

Padьşe Rome go:—K̡iƶane kь həspe K̡orooqli ƶь mьnra ąnį, əze qiza xwə bьdьme.

Poli bəge lь we dəre dəst lь singe xwə xьst, go:—Əze binьm.

Padşe rabu, top, təkərə, əskər daje. Poli bəge da peşije. Top u təkərə bərəv kьr, hat sər K̡orooqli şerr. Hat Cardaoqli Camli Bele. Cadьre xwə lexьstьn.

K̡orooqli wəxtəke dərk̡ət dərva, ƶь otaxa xwə le nьherri, ħəsabe stəjr u pəjra həjə, ħəsave cadьra tynə. K̡orooqli rabu, xwə kьrə forma dəwreşa, həspe wi ƶi bu əxtəki, rabu, go: „Əze hərьm, cьka cь əskərə hatijə, cь ordijə hatijə"? Rabu cu nava ordije. Cu sәlam da Poli bəge.

Poli bəge səlama wi vəgьrt, bьr, cu bər cadьre pəja kьr: ƶera ħyrmət kьr.

K̡orooqli forma dəwreşada bu, runьşti bu diwane. Dəwreş ƶera got:—Ty səva cь hati?

Poli bəge go:—Əz səva həspe K̡orooqli hatьmə.

Əskərəki Poli bəge wəxtəke bubu xylame K̡orooqli. Gava hatə cadьre, le nьhьrri əva K̡orooqlijə, nə dəwreşə. Əwi əskəri Poli bəg dərxьst bər deri, ƶera go:

—Mala tə avabə, əva bь xwə K̡orooqlijə, nə dəwrəşə, go, əz nas dьkьm.

Poli bəge tə rabu, K̡orooqlije tə dəst u pije wi gьredan.

Əwi ƶera go:—Əz dəwreşьm, əz nə K̡orooqlimə.

Gьrt u bьr.

K̡orooqli isməkə xwə xwənd bu, bubu dəwreş, həspe wi ƶi bubu əxtə.

Əwi əskəre Poli bəge go:

—K̡orooqlijə, go, əz nas dьkьm.

Poli bəge dəwreş gьrt da peşija xwə u bьr. Gələki cu, reva da ħьşe xwə, go; „əz dьcьm çəm padьşe,- padьşa mьnra gotijə. „Ķorooqlı binə, mьn dəwreş anijə".

Wedəre go: „Ķoroоqlı ninə, dəwreşə". Wedəre dəwreş aza kьr.

Əw dəwreş ki bu? Əw dəwreş zi Ķoroоqli bu. Dəwreş hat, isməki xwə xwənd, bu Ķoroоqli, həspe wi zi Qrat bu,

Ķoroоqli rabu lь Poli bəge vəgərja, ysa kьr, əwi əskəre Poli bəgera kьrə şərr, je sax əw bu, mala xwə nəhat. Əskəre Poli bəge gь qьrrkьr. Poli bəg zi gьrtə dil. Poli bəg gьrt ani hat mala xwə. Poli bəgra got:

—Ty səva cь hati, mьnra rast bezə, əze tə azakьm.

Əwi zi go, go:—Ŗadьşe mьnra gotijə, kь wəki „ķizani həspe Ķoroоqli mьnra binə, əze qiza xwə bьdьme, peşķeşkьm, go, əz idi cь zь tə vəşerьm, go, əz səva wedəre hatьmə, mьn dьkyzi zi ty zani, aza zi dьki, ty zani.

Žьna Ķoroоqli zera go, go:

—Gərə ty mьraze Poli bəge bьki, wəki səva xwə hatijə.

Ķoroоqli Poli bəgera go, go:

—Poli bəg, ty səva kyştьna mьn hatbuji, mьn bьkyzi, həspe mьn zi bьvı, go, əz nьha tə nakyzьm, əze tə azakьm, mraze tə bьkьm.

Ķoroоqli Poli bəgeva rabun sjar bun, bəre xwə dan şəhəre padьşe, wəki qiza padьşe binьn Poli bəgera.

Poli bəge bebəxti kьr Ķoroоqlira, bьr çəm padьşe, go:

- Mьn gьrtijə, dil anijə.

Ŗadьşe Ķoroоqli gьrt avit zindane.

Həspe Ķoroоqli nəhьşt kəs sərda hərə.

Ŗadşa rabu qiza xwə da Poli bəge. Qiza padьşe dьle we Poli bəgeda tynə bu, go: „Cьka əz hərьm çəm Ķoroоqli, Ķoroоqli pьrskьm, cьka, əz zanьm Poli bəg nьkarə Ķoroоqli bьgьrə dil.

Cu çəm Ķoroоqli, pera xəbərda, go:

—Ķoroоqli, Poli bəge ty gьrtiji dil?

Ķoroоqli zera got, go:—Əz bebəxtijeda gьrtьm.

Qizьk wedəre pe ħьsja. Əre wələh, Ķoroоqli bebəxtije gьrtijə, anijə.

Wedəre Ķoroоqli u qizkəva nasija xwə danə həv. Qizьke

dən bь dən nane Ķoroǫli daje. Ķoroǫli ƶь zindane dərxьst. Ķoroǫli roƶe forma dəwreşa, şəve ƶi dьcu çəm qizьke.

Ķoroǫli dəwreş bu, çarəke ķuceda dьcu. Poli bəg rast hat, go:

—Dəwreş baba, go, ty ķaǫəza naki?

Go:—Əz dьkьm.

—E. go, həspe Ķoroǫli mьn anijə, hatijə, nabelə kəs nezik bьvə.

Ķoroǫli bьr cu. Ƶera ķaǫəz kьr. Ķoroǫli cu çəm həspe, həsp xaje xwə nas nakə, nьzanə xaje wijə.

Mьzgini bьrьn, padьşera go: „Wəlləh, go, dəwreş baba iro aninə, go, go, həsp idi avaş kьrjə, məri dьcьn çəm, alьfe wi dьdьne.

Ķoroǫli lexьst hat çəm kəčьke. Nave kəčьke Pərişan xanьm bu. Roke, dyda, sьsja, cara ysa kьşand, Ķoroǫli dьkət forma dəwreşa, dьcu çəm həspe.

Roke go: Əze iro le sjarbьm. Pərişan xanьmera go:—Ty hazьrbə, əze sjar bьm, tə hьldьm bьvьm.

Ķoroǫli sjar bu, isməki xwə xwənd, bu Ķoroǫli. Məjdanək da xwə, cu hat, go:—Əz həspe xwə nadьm 80 qizi, nadьm 80 həspi, nadьm 80 ga.

Şəhər ţəmam pe həsija əva Ķoroǫlijə, çav bьrьn padьşera go:

—Ķoroǫli həspe tə sjar bu, we bьvə.

Ķoroǫli Pərişan xanьm avitə ţərkuja xwə, go:—Hajde.

Çav bьrьn Poli bəgra, go:

—Ķoroǫli Pərişan xanьm bьr, həspe xwə ƶi bьr.

Poli bəg ordi hьlda u pəj ķət.

Ķoroǫli cu sər re səkьni. Ķoroǫli lь ordia Poli bəge vəgərija, ysa kьr, je sax əw bu, mala xwə nəhatbu, ţəmam qьrr kьr. Poli bəg kyşt.

Pərişan xanьm ani hat da həvaləki xwə. Dy roƶa dəwat kьr. Əw cun mraze xwə şabun, hun ƶi hərьn mraze xwə şabьn kyta, bu.

Got: Basəje Bəķьr.

LƏJLƏG

Darəkə ləjləge həbu, cьqá sal bu helina xwə seri cedьkьr. Ŗuvi hinbubu, wəxta kь ləjləge çuçьk dərdьxьstьn, ruvi bubu əduje sərе we, dьcu çəm dare, dьgo:

—Ləjləg, dorcije mьn sər həv səkьninə, şipe aşe mьn xьrav bujə, əz gərəke ve dare bьbьrrьm, bьkьm şip (olьx).

Ləjləg gələki lava le dьkьr, dьgo:

—Cь dьxwəzi, əze bьdьmə tə, ţək dare mьn nəbьrrə.

Dьgo:—Də çuçьkəke bьdə mьn, əze nabьrrьm.

Ləjləge gьrt çuçkək daje:

Ŗuvi çarəkə dьn hat, bь wi ħəsavi got u ləjləg çarəkə dьn zi daje.

Wəxtəke qьzьk hat çəm ləjləge, go:

—Xuşka ləjləg, ty cьra ysa mədəji?

Go:—Xuşka qьzьk, go: „ħal u ħəwale mьn u ruvi əv."

Qьzьke gote:—Mala tə xьrav bə, aş ruvira zь ķy hatijə, dorci zera ķy hatьnə, cəxcəx zь ķy hatijə, te tə dьxapinə o çuçьke tə dьvə dьcə, ty cьra çuçьke xwə dьdeji, go, çarəkə dьn hat, be „həma cь dьki, bьkə".

Ləjləge gote—Xuşka qьzьk, dьvə ty əçevəkə dьn bini sərе mьn, dьvə kь əz nədьme o izar ruvi dare bьbьrrə, mьn bələngaz bьkə.

Go:—Mala tə xьrav bə, cьma ęəve mьn rьzjajə, əw dər ķy bu, bьzan bə mьn kьrjə u qьzьk cu.

Səkьni sьve. Ŗuvi dise hat, dora dare cu hat, gazi kьr, go:

—Iro qə ilaç nabə, əze dare bьbьrrьm.

Go:—Lo dьbьrri ħəma nьha zi bьbьrrə, ləjləge gote.

O ruvi lenьherri boşə; ruvi lava lekьr, go:

—Ķe ty hinkьri.

Go:—Xuşka mьnə qьzьka bələk əz hinkьrmə.

Ŗuvi ŗorr u ŗoşman vəgərija, cu sərе rija bazьrgin vələzija, xwə tərkimьrari avit. Qьzьk hat, le nьherri ruviki vajə, sərе re gəvər bujə. Qьzьke sər dani. Qьzьke go: „Əze bərьm ęəve wi dərxьm, bьxym zь xwəra", gava cu sər seri, ruvi dadaje qьzьk gьrt. Qьzьk dь dəve ruvida, qьzьke go:

—Bьra bьsəkьn, həla əze pьrsəke zь tərа bezьm, paşe ty zani.

Ruvi go:—Bezə.

Go:—Əz ləpəkьm, ty mьn bьxyi, ţer naxwji ŏ tye eerri mьn kьki, le wəki bezi bь sьmьla, tye zь mьn ţer bьxyi ŏ eerri mьn zi naki.

Ruvi dyşьrmiş bu, go: „Rast xəbəra wijə". Ruvi go: „Bь sьmьla" o qьzьk rəvi zь dev dərkət.

Ruvi rabu sər xwə, go:

Əz gorra bave wi ha-hakьm, həta ţer nəxwə, bezə bьsьmьla, qьzьk zi dəst mьn cu, çuçьk zi.

Got: Usьve Həsən.

RUVI U ŞER

Rozəke ruvi cu çəm şer, bu bьre şer, go:

—Bьra, ty cь dьl bьki, əze zь təra miasər bьkьm.

Myoqdərəki ysa bь həvra dərbazkьrьn. Ruvi dyşьrmiş bu, go: „Əz cь ilaçe bь sәre şer bьkьm".

Roke əw u şerva gərijan, ruvi həj şer bər bь qəjakə bьlьnd dьbьr, cun sər qəjakə bьlьnd o səkьnin, peda nьherrin, „aoqin" zь ruvi hat.

Şer go:—Bьra, cь „aoqin" bu hatə tə?

—Həw, go, bьra, eəve mьn bьrrьzə, axьr, əz u rəmətije bave tə bьre həv bun, əm dьhatьn sər vi qəjaji, bave tə lь sər vi qəjaji banz dьda, zere dьxьst, eəve mьn bьrrьzə, qə nьzan bu həjə ţynə qəja.

Şer go:—Bьra, əz zi dьkarьm.

Ruvi go:—Bьra, wəki ty karbi, bьzanbə, xwəde dajə mьn, əsevani qə bьre mьn nəmьrijə.

Ərned şer rabu o şunda cu, hat dora qəje u zorda xwə qəjeda avit, hur u xaş bu, ruvi cu sər wəki zь xwəra bьxwə hedi-hedi. Şeri he saoq bu. Şer go:

—Bьra, tə cьma lь mьn wa kьr?

Ruvi go:—Xwəde mala tə xьrav kə, mьn nə go, ty nьkari, axьr mьn got, bave təji rəməti xwə davit. Ruvi go:—Bьra, go, dəste mьn zь tə navə, əz nьzanьm, tyje bьmьri jan ravi, əz nьzanьm cawa bьkьm. Ruvi bəndi fela xwə bu, bьmьrə, əw bьxwə.

Şer go:—Əz ʑi nьzanьm, əz sər həvda hur bumə.

Rnvi go, go:—Də, əz cum hərьm, ty kənge mьri; əze sər təda bem.

Şer gote:—Mala tə xьravbə, əz kь mьrьm, te beji cь ida?

Ruvi go:—Şьxyle mьn bь tə həjə.

Şer go:—Ha... „şьxyle tə bь mьn həjə!

Wi ħəsavi ruvi pesira xwe ʑь şer xьlas kьr.

Əva ʑi kyta bu.

Got: Usьve Həsən, gyndije Pampe, lь sər nəħja Aqbarane, nivxwəndi.

RUVI U GYR

Wəxtəkeda ruvi ʑь gyr dьtьrsia. Ruvi roke dyşьrmiş bu, go „əz cawa bьkьm, ilaçəke binьm səre gyr". Cu çəm gyr, go:

—Wərə, əm bьvьn bьre həv.

—E, gyr, go, ty bьvi bьre mьn, tye keri mьn u cь beji?

Ruvi got, go:—Cawa, əze keri tə bь cь bem, go, cьqa rispije gyndanьn, go, şədləmə danə mьn, əz hərьm bər kiʑan gyndi, kəlb najenə mьn, go, əze tə bьvьm bər gynda, go, həmin kaqəze mьn həjə, kəlb najen mьn, ty ʑi ʑь keləka gynd pəzəke ʑь xwəra bьrrəvinə binə.

Gyr dyşьrmiş bu, go:

—Wəlləh, əva pakə, E, go, ty bьre mьni məzьni, wəki ysanə.

Cənd roʑa bь həvra gərjan. Roʑəke ruvi zanbu, kəlbe kiʑan gyndi zəfьn, peşija gyr kət, go:

—Əm hərьn, keləka gynde hana, cьka əm tьştəki najnьn.

Cunə keləka gynd. Gyndija dit gyrьk o ruviki keləka gyndьn. Gyndia gazi kəlba kьr o kəlb bərdane. Əva hərdy rəvin. Həvrazək kətə bər wan, gyr gazi kьr, go:

—Bьra, kaqəz dərxə.

E, ruvi peşijejə, ruvije kaqəz ʑь ky binə, ruvi ida cu, gyr lь hivia kucьka hьşt.

Bь cь ħaləki gyr ʑь kucьka xьlas bu, gyr go: „Bəra adbə, ruvi, tye ʑь dəste mьn xьlas nəbi". Səkьni sьvətьre, gyr çije ruvi zanbu o bər bь mala ruvi cr.

Ruvi lenьherri, gyr te, dyşьrmiş bu, go: „Mьn gyr xapandijə, gyre içar mьn bьxwə“. Ruvi zь xwəra re dit, peşia gyrda cu.

Gyr kьr gazi, go:— Bьre ruvi, go, tə nədьgot, əze tə bьvьm sər qəde?

Ruvi got:—Cьma bьra, əz kor bumə?

Gyr got:—Nə tə got ķaoqəze mьn həjə.

—E, go:—Bьra, cьma ķaoqəze mьn ţynə?

Gyr got:—Le tə cьma nəxwənd?

Ruvi got, go:—Mala tə xьrav bə, mьne we səħəte ķaţьbe xwə zь ķy banija, waki aw həvraze ķətьbər mə o səje sori qol da bu sər mə, ħəta ķaţьb ķaoqəz bьxwənda, əwe ty zi bьxaraji, əz zi, ləma mьn dər nəxьst.

Gyr got, go:—Rastə, əz qyrbana bre xwəbьm, bьre mьni aqьlə.

Əw bu.

Got: Usьve Həsən.

GYR, DƏVƏ U RUVI

Wəxtəke gyr, ruvi u dəvə bunə həvale həv.

Gyr gotə ruvi,
—Əm mə́nike lь dəve bьgьrьn,
Bəlki əm dəve dьkyzьn,
Goşte we bьxyn,
Həstuje we bьmezьn,
Poca xwə hьldьn bь məşьn.

Ruvi gotə dəve:
—Bьra, wərə əm gyne xwə bezьn,
Gyne ķe zə́fə, bьra xwə zьnerda bavezə.

Gyr got:
—Xəbəre bьre məji ruvijə,
Gyr got ruvi:
—Bьra, ty bezə, cьka tə cь gynə kьrijə?
Ruvi got:
—Hьngi mьn neçir kьrjə,

Mьşke bər mьrar, mьn nəxarijə.
Gyr gotə ruvi:
—Bьra, mьn xarijə pəze be mrarə,
Ķetijə çəve xernəxwəzə,
Ləma zi ruvije bьra dərķətijə dəķbaz.

Ruvi disa got:
—Əz ruvi mə, felbaz,
Bьre təmə, pocka mьn drezə mina saz,
Əz dьgərrьm sərfьnjaz.

Gyr gotə dəve:
—Bьra, sьrja təjə!
Ty bezə, cьka tə cь kьrjə?

Dəve got:
—Əz dəvənga bələngaz,
Bəlķi xьrav bə mala ruvi u gyre xer nəxwəz,
Əz zanьm, hune mьn bьxyn,
Wərьn strik ķətijə bər drane mьn,
Bəlki hun ze dərxьn,
Paşe əze xwə zьnerda bavezьm.

Ruvi u gyr həvra nьge xwə kьrьnə bər drane dəve,
Nьşkeva dəve drane xwə leda həv.

Dəve got:
—Ruvijo, bь fəno, fьnjazo,
Ty fəqiro, bələngazo.

Dəve ruvi u gyr həvra avitьn,
Təjr nьşkeva wan hatьn,
Pьrtije ruvi zь zьner nədьhatьn
Səre gyr ħьşkə, drane wan te da dərnədьķətьn.

Got: Qadьre Səmənd şagьrte texnikuma pedagogije ja baƶare Jerevane.

ƏLIJE ŢORCI

Wəxtəke Əlije ţorci məsi dьgьrt.

Roke məsik gьrt, kьr-nəkьr nьkar bu ţor dərxьsta; gran bu. Içar kyre xwəra got, go:

—Lawo, ty wərə ţore bьgьrə, əze hərьm mal, balţə binьm, binьm, bem lexьm, bьkyzьm, ķaşkьm, dərxьm.

Əw lexьst cu.

Kyre wi gьrt. Kyre wi da ħьşe xwə, go:

—Çanьm, go, əze cawa gyne vi bьkьm stuje xwə.

Kyre wi bərda, bave wi zь mal hat, lenьheri kyre wija məsi bərdajə; hersa wi rabu, silək lь kyre xwə xьst.

Kyre wi xəjdi, hatə mal, go:

—Daje, idi ķare mьn bьkə, cənd nana bьdə mьn, əze ţərkəsəlati dьne bьvьm, hərьm: əz çəm bave xwə nasəkьnьm.

Cu. Ţərkəsəli dьne bu. Roke, dyda, sьsja cu. Cu, rasti xortəki hat. Əvi xorti səlam daje, go:

—Tye kyda həri, xorte qənç?

—Əwi zь wira go:

—Le tye ķyda həri?

Hərdya zь həvra got, go: „Əm hərdy zi ţərkəsəli dьne bьn". Wedəre bun bre həv, zь həvra gotьn: „Əme hərьn şəhər, həvale xer u şərre bьn".

Əvana lexьstьn, cun. Cun şəhərəki məzьn. Əvana hərdy bьra cun ķucəke xwəra səkьnin, le nьherin dy xoçə we xəbər dьdьn. Iza əvana xoça pьrsin, go:

—Gəlo, xəvat qə şəhərda hənə?

Xoçə go:—Wəlləh, məri mьn ħazьmə, go, bьra jək be bər dəste mьn.

Əwi ky bu, məsi bu, nave wi Aħməd bu, Aħməde tə cu bər dəste xoçə, arьşverьş ysa kьr, ky idi zь capə dərxьst. Iza bu həvale xoçə. Car—penç sala wedəre bu həvale xoçə: zəf qalьn bu. Iza cu xazginije qiza padьşe, bre wi dьne zi qə kapekək xwəra qazanç nəkьr: bu patsan, xwəra ķət nava şəhər. Aħməd zi qiza padşe xwəra xwəst, ani hat: malьk qalьn kьr. Əvi rabu, cu gazi bre xwə kьr, go:—Bьra, nə əm hatьnə qazançe, ķa qazança tə?

Əva bre xwə ani hat, bьr ħьmame, ħьmamiş kьr, dəstə ķьnçe baş lekьr, go:

—Bьra, go, wərə, əm dəren, hərьn mala xwə.

Əvana rabun, dərkətьn hatьn bər wi çije rasti həv hatьnə. bun bьre həv, wedəre səkьnin, go:

—Bьra, wərə əm zь həv çьhe bьn, ty hərə gynde xwə, əz zi we hərьm gynde xwə.

Əvana rabun male xwə ţəmam parvəkьrьn, kьrьn dy çija, zьnьk ma orţa wanda.

Aћməd go: – Wərə, əme zьne zi bьkьn dy qəta: nivi mьn, nivi tə.

Iza əwi bьre cuk got, go:

—Aћməd, zьn, zьna təjə, zьn zь tərə.

Əwi zi go: —Na.

We dəre da şur, xwə drezi zьnьke kьr: dy məra nava gylije zьnьkeda banzda. Əvi lexьst, hərdy mər kyştьn, iza bьrera hьlda go:

—Bьra, xwə mьn zьnьk nədьkyşt, mьn səva van məra ysa dьkьr. Go:—Bьra zani əz kimə, ty mьn nas dьki? Əz, əw mési mə, bave tə əz gьrtьm əwьm, tə əz bərdam. Iza, əz hatьm peşija tə, əva mala, mьn gьşk tərə ani, go, para mьn zi zь tərə, go, zьnьk zi tərə, də xatьre tə. Bu mési u kəţə ave.

Əvi braji hur mure xwə u zьnьka xwə hьlani, hatə mala xwə. Mala wi bu şaji: dy şəva dəfe xьstьn, dəwat kьrьn.

Əw cun mraze xwə şabun, hun zi hərьn mraze xwə şabьn.

—Ty zi həri mraze xwə şabi.

Kyta bu, cu.

Got: Basoje Bəkьr.

XƏWNA QAZI

Çar hatə çara,
Xəbər hatə zara,
Rəћmə lь de u bave
Hadьr u gyhdera,
—Je tə zi.

Rozəke zьna padьşe, zьna wəzir, zьna qazi dьcьnə səjrange, zь səjrange vədьgərьn, forma kare xəzala çot-çot dьməşьn,

zь vəgərrandьne nьşkeva pənzaharək ditьn, hərseka həvra dadaje, wəki pənzahare hьldьn. Zьna padьşe go:

—Na, nə mьnra, nə təra, nə wera, kizane mə əçebəkə zor sərə mere xwə kьr, wera.

Hərseka zi əw soze we bəgəm kьr.

Zьna padьşe pənzahar hьlda bal xwə, go:

—Bəre sьrja mьnə, əze əçebe binьm sərə mere xwə.

Evare zьna padьşe gotə xylame xwə, go:

—Hərə nava meşə, bьn dara bьlьnda xwə bьtəlinə.

Sьbe zu zьna padьşe gotə mere xwə:

—Wərə, əm iro hərьn səjrange.

Cun bьn we dara xylam xwə teda vəşarti. Bьn dareda runьştьn, xatune nьşkeva go:

—Pə, əv dar cьqa bьlьndə, gəlo ke dьkarə hьlkьşə sər səre ve dare.

Padьşe go:—Cijə, əva cijə, əz zi dьkarьm hьlkьşьm sər səre ve dare.

Xatune got:—Həjran, əçeba nəkə, ty kənge dьkari?

Padьşa qyrrə bu; rabu sər sərə dare.

Xatune bьn dareda gazi xylam kьr; əwe xylam hənək həv kьrьn, padьşe zore dit, gotə xatune:

—Ha, haj pe hate, ty paşi mьn tьşte ysa dьki? Hat wəki bьbəçə, sər dare pəja bu, həta əw pəja bu, xylam cu xwə vəşart.

Padьşa hat: sər xatuneda hers bu, kьrkь lexə.

Xatune go:—Əvde xwəde, mьn tьşte ysa nəkьrjə, ty cьra mьnra ysa dьbezi. Xəjdi.

Çara dyda xatun rabu, sər dare. Xatune ənqəsta lь padьşe kьrə qurin, go:

—Ha, ha, ty paşi mьn, çarija mьnra şьxyle xьrab dьki?

Padьşa go:—Na wəllə, əvda xwəde, çarja cь?

Xatun sər dare pəja bu, le льherri çari tynə, mere xwə kьrə drəw, got:

—Merьk, wəki ysanə, əv dar ja seranə.

Merьk zi got:—Rastə, nə tə xylam ditijə, nə mьn çari ditjə.

Xatun te çahabe dьdə zьna wəzir wəki „mьn əv əçeb ani sərə mere xwə".

Zьna wəzir zi go: „Sьbe zi sьrja mьnə".

Ƶьna wəzir ƶь mala xwə ħəta mala çinarəki ərd ləqəm kьr, wəki cujin hatьn teda hərə. Ƶьna wəzir gotə xylamę xwəji ħьzkьri, go:

—Beƶə wəzir, bьra tə bьzəwçinə, qiza mala ḩanę tə̧ra̧ bьx̧wəzə.

Ƶьna wəzir u xylam haƶ gьlije həv həbun.

Roƶəke xylam gotə wəzir:

—Isal cənd salə, əz bər dəste tə dьxəbьtьm, gərə isal ty mьn bьzəwçini, qiza ve male mьnra bьxazi.

Wəzir go:—Ꞓak, əze tə bьzəwçinьm.

Xylam gotə ƶьna wəzir:

—Mьn gьlije tə qədand.

Evare wəzir, wəķile əjan, sinote ꞓadьşe ţьmam cunə xa̧zginije.

Ƶьna wəzir bьn ərdeva cu we male.

Gotьn:—Ka buk ķiƶanə? bьra be, ave bьdə mə.

Ƶьna wəzir av ani.

Wəzir le nьherri, əva ƶьna wijə, ma əçevmaji, gotə çьmaəte:

—Izьna mьn bьdьn, əze hərьm mal ţţuna xwə binьm.

Gьşka go:—Əva ţəv ţţunə, tye ꞓьra həri?

Go:—Ņa, əz nьkarьm ţţuna başqə bьķьşinьm.

Əwi ysa dьgo, ƶьna wi ƶi dənge wi dьbьbist. Əw dərķət hərə. Ƶьna wi ƶi bьn ərdeva cu mala xwə bəri mere xwə gьhiştə mal, runьşt: ķьnç drut. Mere we le nьherri, ƶьna wi va. Ƶьna wi go:

—Ha, ty hati cь?

Wəzir go:—Qə, əz hatьmə ţţune bьvьm u ysa çarəkə dьne cu.

Runьştьn.

Go:—Də buke binьn, gystila nişanije tekьnə ţьlije.

Buk hat, wəzir le nьherri; ƶьna wi ķьnçe ƶьna wi, rənge ƶьna wi, ꞓəve ƶьna wi. Disa bawər nəkьr, go:

—Mьn gystila nişanjə zerr nə anijə, izьne bьdьn, əz hərьm binьm.

Əw dərķətə dərva; ƶьna wi ƶi bьn ərdeva cu. Cu, le nьherri, ƶьna wi we runьştijə malda. Ƶьna wi go:

—Wəzir, xwəde xerkə, ty ꞓьra dьci, teji?

Go:—Qə, qize, mьn gystil bir kьr bu.

Ƶьпьke go:—Na, əv nə işe gystilejə.

Wəzir got:—Сь ƶь tə vəşerьm, сь xwəde, buk həma nola təjə: bəƶьna təjə, ɇəve we, ɇəve tənə:

Ƶьпьke got:—Merьk, hərke ty bawər naki, əze carşəvəkə sьpi xwə wərkьm, bem bər pelәkane bьsəkьпьm, mьn bьnerrə, ħəta ty dьci mala wan,

Ƶьпьke cu carşəvəkə sьpi xwə wər kьr, hat sər peləkane səkьni. Wəzir paşva nьherri bərƶer daķət. Ƶьпьke ƶi carşəv avitə sər darəki, cu oţaxa bьn ərdeva: disa cu we male. Wəzir ħəta cu bər dəri ƶi carşəv dьdit, dьgot: „Ƶьna, mьn we səkənijə". Cu hynđyrr, buk anin, nişan kьrьn, ţəva „bьmbarəki" daje. Wəzir ƶь alije xylam bave qizьkerra nəħьk bьrrin, „ħəlalija xwəde qizьk danə xylam".

Wəzir zьvьrri cu mala xwə, nьherri ƶьna wi ţynə. Hərdy ţəpa hatə navɇəve xwə: „wə wəjle, le əw ƶьna mьn bu."

Sьbətьre cu diwane, wəki ƶьna xwə xylem bьstinə. Diwane ƶi ƶьn ƶe stənd, da xylam, go: „Tə xwə-xwə dəste xwə dajə mer".

Ƶьna wəzir çahab da ƶьna qazi, go: „Mьn əv əçeb ani səre mere xwə".

Ƶьna qazi go: „Sьrja mьnə".

Evare qazi hatə mala xwə: ƶьna wi av gərm kьr, av lь qazi kьr.

Qazi go:—Qize, mьnra sərdəwe cekə.

Qazi dьķəvə nav çije xwə. Ƶьna wi agьr dadьdə, sərdəwe ƶera cedьkə, dьve: „Qazi, raze ħəta dьķələ." Qazi radьze. Ƶьna wi morije xəwe kьrə gyhda, əwe u çarija ruje wi kyrrkьrьn, çije wi nav həvra kьrьn bьrьn, daninə ħəjate.

Wəxtəke qazi ħьşjar bu, le nьherri we dərvanə: „Əva ķi dərə, go, nə əz, heƶa razaji bum, əv əz ķyra hatьmə vьra". Dəst da ru e xwə; ruje wi ţynə, go: „Wəlləh, wəki ysanə, əz nə qazimə, go, də bьsə, əz hərьm dərixьm, сьka we dəri mьn vəkьn". Cu dəri xьst.

Ƶьna wi go:—Əw ķijə?

Go:—Əz qazimə.

Ƶьпьke go:—Ķopəke ħəram dinbuji, qazi va hyndyrrda razajə, ty сьma qaziji?

Çarəkə dьne bər dəri vəgərja. Cu gyrzə giha lođe ani, go:

„Mьn hərgav giha lode dani, ƶьna mьn dəri mьn vədьkьr, hərge izar ƶi dəri mьn vəkьr, həmin əz qazimə, xer, dəri vənəkьr, bьzan bə, əz nə qazimə“. Cu gyrzə giha lode ani, da pьşta xwə, cu dəri xьst:

—Qize, dəri vəkə, mьn giha ani.

Ƶьnьke go:—Əw kijə?

Go:—Əz qazimə.

Ƶьna wi got:—Kopəke həram, ty cьma qaziji. Ƶьnьke kьrə gazi: „Qazi, qazi, rabə, giha bьrьn“. Qazi giha avit u rəvi, got: „Wəlləh xwəde zanə, əz nə qazimə, loma ƶi dəri mьn vənəkьr“.

Qazi səre xwə hьlda tərkəsərati dьne bu. Cu çiki dem, demstan, qum, qumstan, heƶa səre qazi kət xaxe gran. Qazi cu ha gynda, ha şəhəra, həta cənd sal əbura xwə kьr be xaji, be xydan, be kəs, be werьs, ƶь xylamtije, rençbərije se sal təmam bu. Ruje wi dreƶ bu Roƶəke wətan kətə bire, fьkьri wəki hərrə bər bь şəhəre xwə. Cu ƶь şəhər dərkət, le nьherri, rewik we dəvə peşije dьcə, qazi gьhişte, gote:

—Oqr bə, bьra!

Rewi gote:—Oqra xere bə, həvale oqre bi.

Hərdy re kətьn cun bər bь məskəne qazi.

Pьrr, hьndьk cun, neziki baƶare qazi bun u dəqьli nava şəhər bun.

Qazi gotə həvale xwə:—Ty hərə xana, dəve xaneda gьredə, le əze hərьm nav şəhər, nase mьn hənə:

Qazi qəs'a mala xwə kьr, got: „Əze hərьm, cьka we dəri mьn vəkьn, hərki dəri mьn vəkьrьn, bьzanbə əz qazimə, le hərki dəri mьn vənəkьr, bьzan bə, əz nəqazimə“. Cu həwşa xwə, nəwerbu dəri xьsta həwşeda runьşt, dyşyrmiş bu, həma bь we xəmeda raza.

Wəxtəke çarija ƶьna wi dərkətə həwşe, le nьherri rəşək həwşeda dьxyenə, cu gotə ƶьna qazi u çarjava dərkətьn cun. Le nьherrin, əva qazijə. Ƶьna wi gələki şabu. Morija xəwe kьrьnə gyhe qazi, nav həvra kьrьn, aninə otaxe. Av gərm kьrьn, xəweda av qazi kьrьn. Qazi kьrьn nava oroqan-doşəke quştuki, disa nona bəre, sərbьdəw da sər agьr, kələnd, wəki wa hər se sale dərbaƶbuji qazi tekə xəwn. Morija xəwe gyhe qazi dərxьst, dəj qazi kьr. Qazi cəve xwə vəkьr, ma şaş, got: „Nə əz heƶa həwşeda bum, kyrra hatьm vьra“?

Ƶьna wi got:—Ty din buji, nə ty heƶa hati, tə av xwə kьr, tə go: „Mьra sərdəwe cekə, ty razaji, mьn tәra cekьrjə.

Qazi go:—Əva se salə, əz cumə xəribije, həvale mьn, dəva wi, əw mьnra hatьn, kanenə?

Ƶьna wi le kьrə dьrəw, got:

—Xəwn tə ditijə, həj malxьrav, se sale cь, cujina cь, tə xəwn ditijə.

Qazi ƶi bawər kьr, wəki „Mьn xəwn ditijə".

Sьbe qazi cu diwanxane, ţəv şabun dərəqa hatьna qazi. Qazi paşe pe ħəsija, wəki ƶьna wi dəlķ səri kьrjə.

Ƶьna qazi əv dəlķ səre mere xwə kьr u çahab da ƶьna wəzir, „Pənzahare we bьgiƶə mьn".

Pənzahar gьhiştə ƶьna qazi, cьmki dəlķe ƶьna qazi ƶь ja wan zedətьr bu.

Got: Isoje Xydo, 19 sali, dərsdare gynde Çərçərise, lь sər nəħja Aqbarane.

ĶƏCƏLOK

Çarəke çarada, rəmal de u bave hadьr gyhdera.

Padşak həbu, ķəcəloke wi həbu.

Ķəcəlok xəwn dit, sьve hat ƶera gьli kьr, go:

—Padьşaji saq bə, go, mьn işəv xəwnək ditjə.

Padşa ƶera go:—Beƶə xəwna xwə.

Ķəcəlok go:—Kuçьke mina tə cьnə beƶьm, cьmak nə got xer bə.

Padşa bərdaje: Ķəcəlok rəvi cu. Xylame xwəra go:

—Kyro, hərьn, wi ķəcəloki bьgьrьn, bьkьn zindane.

Ķəcəlok gьrtьn, avitьn zindane. Ķəcəloke tə caqokə wi həbu, zindana wi darin bu. Pe caqija xwə dare zindane ķola u cu. Waxtəke cu dərķət ķock səra qiza padşe.

Qiza padşe ƶera got, go:

—Ķəcəlok, əv cь jək bu, tə səre mьn kьr?

Go:—Bave mьn, mьn u tə bьħəsə; bave mьne mьn ƶi bьkyƶə, tə ƶi bьkyƶə.

Ķəcəloke tə wedəre bər gərija, kəcьke paşxana xwə dьdaje, xwəra gьli dьkьrьn.

Padşaje го avaje, tьştək şand sər wi padşaji, go:

—Tьştəki mьn həjə, tə ky te dərxьst, əze qiza xwə bьdьm kyre tə, tə ky te dərnəxьst, ty qiza xwə bьdə kyre mьn.

Əwi tьşte xwə şand, da dəste dy mərija, şand əwi padşaji.

Tьşte wi dy ker bun, gotbu: „bьra te dərxə, cьka kizan oste cekьrjə, kizan şagьrt cekьrjə?

Kьr—nəkьr əvi padşaji te dərnəxьst. Te dərnəxьst.

Qiza padşa xwə evare rəş u şin kьr, evare hat diwana xwə.

Kəcəlok go:—Xanьm, go, əz qyrbana tə mə, tə cьma xwə rəş kьrjə?

Go:—Kəcəloke ħərəm, dərde mьn, nə bəsi mьnə, kyla tə sər bara sərə.

Kəcəlok zari bu lь bər, go:

—Xanьm, bьdə xatьre xwəde, cьka cь tə qəwmijə?

Xanьme zera got, go:

—Kəcəlok, go, padşje roave, go dy ker şandьnə çəm bave mьn: „Kizan cekьrьna ostajə, kizan je şagьrtə“. Kəsi te dərnəxьst, we mьn zi bьdьn kyre əwi padşaji.

Kəcəlok got, go:

—Ty qə şaişa məkьşinə, go, əz zanьm.

Xanьme go:—Də bezə, wəki ty zani?

Kəcəlok go:—Əz navezьm.

Xanьme zera go:—Cьma ty navezi? Go:—Nə əz tə xaj nakьm.

Kəcəlok go;—Əz navezьm, go, əz hyndyre zindaneda dьmьrьm, go, ty bьhelə, xwəra əz bem bьnpia tə razem.

—E, go, kəcəlok, hazьr bezə, əze təv tə razem idə.

Go:—Xanьm, gьlije ysa məkə, go, əz tьşte ysa nakьm.

Xanьme go:—Də bezə, ty u xwəde xwə, go, wərə bьnpia mьn raze.

Kəcəlok go:—Xanьme, go, hərə bave xwəra bezə, bəra sitьl av bьkəlinə, go, av sər həvra cu, go, bəra hərdy kera bavəze, go, ja oste sьvьkə, we sər kəvə, ja şagьrt gьranə, we bьni kəvə.

Xanьm sьve şəbəqe rabu, xwə ləzand, xwə sol u məstara nəgihand, cu, go:

—Bavo, go, işəv mьn tьştək bьhistjə, go, binə, wərə, egьr dadə, dy sitьl av bьdə sər, kera baveze, ja oste sьvьkə, we sər kəvə.

We səħəte əmьr kьr, saz kьr, ker avitьne, kəlija, kera oste sər kət: sьvьk bu, kera şagьrt kətə bьni.

Nьkyle kera şagьrt şkenand, da dəste dy mərja şand, go:

—Bəra kare buka mьn zi bьkə.

Вьгьn, cun dane, əwi padşaji zь wan mərjara got, go:—Tьş təki mьn dьn zi həjə, te dərxьst, dərxьst, te dərnəxьst, həmin bьra kare xwə bьkə.

Əw tьşte wija ħəsьnəki qyl bu, şand hat, go: „Əvi ħəsьni, tele dərzije tera dərbaz kə, hərdy sərе wi gьredə".

Anin, hatьn, kəsi nьkarbu tel tera dərbaz bьkə, ħəsьn qyl bu, ħəzar xaraji kəlbu ħəsьn, kьr, nəkьrьn, nьkarbun tel tera dərbazkьrana.

Qiza padşe dısa xwə evare rəş u şin kьr. Kəcəlok le nь-heri, qiza padşe disa xwə rəş u şinkьrjə, disa hat, Kəcəlok got:

—Xanьm, əz qyrbana təmə, tə cьma xwə ha rəş u şinkьrjə?

Go:—Kəcəloke ħəramo, go, tə xerə nьħa.

Kəcəlok bər gərija, xanьme zera got. Kəcəlok go:—Içar zi?

Go:—Içar ħəsьnəki ħəzar çi xaraji kətje, şandijə: „bəra tel tera dərbazkə, hərdy sərе wi həvra gьredə". Kəsi nьkar bu bь-kьra.

Kəcəlok go:—Xanьm, cь həjə, go, əw jək çəm mьn lap rь-ħətə.

—E, go, də bezə.

Go:—Əz navezьm.

Go:—Kəcəlok, cьra navezi?

Go:—Sərе mьn ərde dьcə sər pola.

Go:—Le, ə cawa bьkьm?

Go:—Hərge tə hьşt, əz sərе xwə dajnьm bьnpia tə, go, əze bezьm. Xer ky tə nəhьşt, go, əz zi navezьm.

Go:—Kəcəlok, hazьr, wərə təv mьn raze idi?

Go:—Na xanьm go, ħaşa zь mьn.

Xanьme go:—Də bərəvə Kəcəlok, əze bьhelьm, go də beze Kəcəlok

Go:—Zani, go, sьve hərə bava xwəra bezə, go, bəra hərdy sərе tel hьngьv bьkə, bьra bьvə hərə bər kolmьşka murija, go, muria bьra təv rakə, murije hьngьv tekьnə dəve xwə, we bьbьn qyla ħəsьnra dərbaz bьkьn, bьra mərik lь bər bьsəkьnə, murija həma ky dərxьst, bьra sərе tьl bьgьrьn, həva gьredьn, binьn ben.

Qiza padşe, sьvə le ron bu, xwə sol u məstara nəgihand, bave xwəra got, go:

—Bavo, işəv mьn, işəki wa bьhistijə, go, binə hərdy səre ţel hьngьv bьkə, bьdə bər qyla murija. Murije we səre ţel tekьnə dəve xwə, qylera dərbaz kьn.

We səħət padşa rabu, əmьr kьr, bьrьn cun, bər qyla murja danin: murja ţel tera dərbaz kьr, hərdy səre ţel gьredan, anin.

Da dəste dy mərija şand, bьrьn cun, dan padьşe roava. Əwi padşaji go:—Hərьn padьşara bezьn, wan mərijara got, go, tьştəki mьn dьne zi həjə, dy həspьn. Hərdy həsp şandьn, hat, go: „bəra le bьnerə ķizan bərgirə, ķizan ķьħelə"?

Ani hat, padьşa le hat ţəmaşe, çьmaəta padьşeva, le nьheri hərdy zi tone wan jək, forma wan jək. Kьr-nəkьrьn, kəsi te dərnəxьst.

Evare disa qiza padьşe xwə rəş u şin kьr, hatə diwana xwə.

Ķəcəlok go;—Xanьm, xwəde mьn qyrbana təkə, cь tə qəwmijə?

Go;—Ķəcəlok, içar ve çare dy həsp şandijə, kəsi te dərnəxьst.

Go:—Xanьm, əw lap rəħətə.

Xanьme go: Də bezə.

Go:—Əre le, əz dьvezьm?

Xanьme go:—Cьra ty navezi?

Go:—Səre mьn sər bьnpia təbə, ķeləke mьn sər ţəxta dьcə.

Go:—Le cawa, Ķəcəlok, tye bej, ţəv mьn razeji?

Ķəcəlok go:—Na, xanьm, go, gьlije ysa məkə, ħaşa zь tə Xanьme di boşə, xanьme go:

—Də bəravə, də bezə, go.

Ķəcəlok zera got, go:—Xanьm bave xwəra bezə, bьra sьve xame dəva bьra agьr bərde, dy sjara lь hərdy həspa sjar kə, bəra teda bьdьnə məjdana, ķьħele dəre, bərgire bьminə.

Wedəre sjarbun, azotьn, ķьħel dərķət, bərgir ma. Dela bərgire bərda zekьrьn, da dəste dy mərija şand əwan mərija bьr daje.

Əwi padşaji go:—Tьştəki mьn dьn zi həjə, te dərxьst, əze içar qiza xwə bьdьm kyre wi.

Əwana dy dəvə dane: hərdy dəvə anin hatьn çəm padьşe: Padşa u çьmaəta xwə le top bun, go:

—Cь təvajə?

Go:—Əva hərdy dəvana, cьka kizan makə, kizan kydьkə.

Kь -nəkьr kəsi te dərnəxьst. Evare, disa qiza padьşe xwə rəş u şin kьr.

Ķəcəlok go:—Xanьm, go, sərе mьn qyrbana təvə, go, içar cь bu

Go:—Ķəcəloke həram, go, tə zь mьn xerə nьha.

Go:—Xanьm, bьdə xatьre xwəde zь mьnra bezə, cьka əv cijə?

Xanьme zera got, go:

—Ķəcəlok, içar zi, go, dy dəvə şandьnə, „cьka kizan dəvəə, kizan kydьkə“.

Go:—Xanьm, go, əva lap rəhətə.

Go: Də bezə.

Go:—Əz navezьm.

—Cьma, xanьme zera got, ty navezi?

Go:—Le, go, əz sərma dьşəwьtьm, go, go, lьhefək xwə bьdə mьn, əz bavem sər xwə.

Xanьme di boşə:—Də, go, bəravə.

Go—Xanьm, go, Ķəcəlok go, sьve bave xwəra bezə, bəra sьve dy mərьv le sjar bьn, hər jək hərə aliki, go, bəra sьve təv pəjavьn, wedəre dəvəje bьmqinə, kydьke tekəvə bьni bьmezə, go, bəra dela we zekə, bьşinə hərə.

Sьvətьre padьşa we səhəte əmьr kьr, dy məri le sjarkьrьn, cun, vəgərijan hatьn: dəvə mьqija, kydьk zi kətə bьni.

Dela jəke zekьr, şand cu, go:—Bəra buka mьn kare we bьkə, əze bem binьm.

Padьşa rabu gazi qiza xwə kьr, go:

—Lawo, əva gьli ke zь təra kьrьn?

Go:—Bavo, Ķəcəloke tə həbu, mьn fьrəja tə paşxana xwə dьdaje, əwi zь mьnra gьli dьkьr.

Go:—Də gazi Ķəcəlok kьn.

Ķəcəlok da dəste dy mərija, go:

—Kyro, Ķəcəlok bьvьn həmame, həmamiş bьkьn, go, dəst kьnçe wəzirije binьn lekьn.

Kyre wi padьşaji tynəbu, şand buka xwə ani hat. Kəcəlokra pəja kьr, qiza xwə zi da Kəcəlok. Hərdy qiz kətьn bьn mьle Kəcəlok.

Padьşara go:— Padьşa, zani mьn işəv xəwnək ditjə.

Padьşa go:—Xer bə.

Go:—Mьn dit, ro lь sər vi mьle mьn hьlat, sər vi mьle mьn zi cu ava.

Padьşe zera go:—Əw xəwna tə qiza mьn, qiza padьşe dьnə: əz padьşe rohьlatьm, əw padьşe roavajə. Xəwna tə zi, go, əw dər bu.

Padьşa şand, dəf ani hat, se roza lь dəfe xьst, əw cun mьraze xwə şabun, hun zi mraze xwə şabьn.

—Ty zi mraze xwə şabə.

Kyta bu ida.

Got: Basoje Bəkьr.

HЬKJATA BЬZЬNE

Xaje bьzьne nave wi Həso bu. Həso bьzьna xwə bьr cu şəhər, go: „Əze bьfroşьm: zьna xwəra bьdьm kьnç". Bьr cu şəhər. Cu bər dьkana şorbəci, şorbəcira got:

—Əz ve bьzьna xwə dьdьm zьkə şorbə.

Şorbəci şorbə daje.

Əwi zi şorba xwə xar, rabu, bьzьna xwə hьlda u derira dərkət.

Şorbəci zera go:—Həso, nə mьn bьzьn zь tə kьrri?

Əwi zi go:—Cawa, mərьv bьzьnəke dьdə zьkə şorbə?

Şorbəci dit boşə, bьzьn daje, leda cu.

Içar bьzьna xwə bьr bər dəre ħəwləci, go:

—Əz ve bьzьna xwə dьdьm zьkə ħəwlə.

Həwləci ħəwlə daje.

Əwi ħəwla xwə xar, rabu bьzьna xwə azot derira dərkət.

Həwləci zera got:—Nə mьn bьzьn zь tə kьrri?

Əwi zi got:—Mərьv bьzьnəke dьdə zьkə ħəwlə?

Həwləci di boşə, bьzьna wi daje, cu.

Həso izar cu bər dəre kələparcəci, go:

—Əz ve bьzьna xwə dьdьm ķələparca.

Bьzьn əwi fьrot ķələparcə. Ķələparce xwə xar, rabu bьzьna xwə azot u dərkət.

Ķələparcəci zera go:—Ŋə mьn bьzьn zь tə kьrri?

Əwi zi go:—Mərьv bьzьne dьdə zьkə ķələparcə?

Ķələparcəci bьzьna wi nədaje: əw u ķələparcəci rabunə həv, ħəvxьstьn. Qəlq wan ţopbu, xəlqe go:

—Cь təvajə?

Həso go:—Hьnə ķələparcə dajə mьn, bьzna mьn zəft kьrjə.

Bьzьna wi, əwi wedəre gьrtə daje.

Evar lь baçerda ķət sər Həso: çije Həso ţynəbu. Həso gələki nava baçer gərija, cu bər dəre zьnəke, zьnьke bu bəla; zьnьke di boşə, çi daje.

Cu bьnaţara oţaxa zьnьke xwəra runьşt. Şəv nivi bu, le nьherri kь mərija lь deri xьst: əw məri jare zьnьke bu. Hat çəm zьnьke, zьnьkera go:

—Wəki mere tə be, tye mьn texi ky?

Zьnьke go:—Wəki mere mьn be, əze tə texьm işkave.

Gьli dь dəve wanda. mere zьnьke deri xьst. Zьnьk rabu, jare xwə kьr işkave, cu dəri lь mere xwə vəkьr Mere xwəra go:—Ty cьra dərəngi buji, mьn bira tə kьr bu?

Həso zi gyhe wi lь sər wan bu, Həso zanbu, zьnьke jare xwə kьrjə işkave. Həso rabu bьzьna xwə rakьr, he şəv zi nive şəvejə, go:—Jəħ, jəħ, əze bьzьna xwə rakьm şəvine.

Merьk zьna xwəra go:

—Əv cь təvajə, əv cь dəngə?

Zьna wi zera go:

—Ķəsibəki bələngaz iro mьn bu bəla, go, mьn çi kьrjə.

Merьk zera go:—Həjran bьsəkьnə, ħəta sьve, sьve bьzьna xwə bьvə.

Həso zera go:—Ty wəķile mьn nini, sьve navьm, go, nьha dьvьm.

Xaje male zera go:—Kyre ķəre, ty cь dьki?

Go:—Kyre ķəre zi, ķəle bave tə zi...

Wedəre rabunə həv.

Həso zera go:—Lawo, nə jare zьna tə işkave danə. Həso cu dəre işkave vəkьr, jare zьna wi ze dərķət.

Əw mere ƶьnьkeva rabunə həvdy: əwana xwəra lь həv xьst, Həsoje tə hur-mure ƶьnьke u male hьlda, derira dərkət, həta wana ƶь həv qətjan, Həso bьr, xwəra xьlaskьr, da səre re u cu mala xwə.

Həso reva dyşьrmiş bu, şabu dьle xwəda, got: „Mьn hьm bьzьna xwə bьr baçare, mьn bьzьna xwə ƶi ani, mьn kьnç ƶi ƶьna xwəra ani". Bərbanga sьbe hat mala xwə, hat, dьle xwəda dyşьrmiş bu, go: „cьka əz hərьm sər kyləke, cьka jare ƶьna mьn ƶi tynə"?

Cu xwəra sər kyləke runьst, gyhe xwə da sər, le nьherri jare ƶьna wi, we lь paşьla ƶьna wida. Jare ƶьna wi ƶьnkera got, go: „Wəki mere tə be nьha, tye mьn kyki"?

Gyhe Həso lь sər bu. Ƶьnьke ƶera got, go: „Əze tə texьm kupe karase məji hana".

Həso bьhist, idi hat bər deri, deri xьst.

Ƶьnьke rabu jare xwə kьrə kup, dəri sər gьreda, paşe hat dəri lь mere xwə vəkьr.

Mere we hat mal, go mere xwəra.

—Porre mьn kyrr bə, ty cьma ysa dərəngi buji?

Həso ƶera got, go:—Ƶьnьk, ançax, əz hatьm. Həso ƶera go:—Mьn hьm bьzьn ani, hьm ƶi mьn kьnç təra anin.

Ƶьna wi gələki şabu, Həso ƶi gələki şabu, go: „Mьn hьm kьnç təra aninə, hьm ƶi bьzьna xwə şunda ani". Həso ƶera got, go:

—Əv kupe hana cijə teda?

Ƶьna wi ƶera got, go:

—Həta ty cuji, runə, go, mьn hьldajə.

Həso ƶera go:—Ƶьnьk, go, run bazarda rьnd bьha dьkə, go, ty gyrra mьn bьki sьve əze kup hьldьm hərьm runva xərçkьm.

Ƶьnьke qajьl nəbu.

Go:—Əz rune xwə nadьm.

Əvi, sьvə lь wan ron bu, ƶьna xwə kyta, zor kup hьlda, bəre xwə da baƶer. Cu rasti avəke hat; kupe xwə dani, xwəra bər runьşt. Həso dyşьrmiş bu, gələki, go: „əz bьkyƶьm, əz cawa bьkьm vija"? Həso le nьherri, dəngək te, le nьherri dy ƶьn we sər ave hrije dьşon, le nьherri jarək we wan ƶьnara dьlizə xwəra. Həso le dьnerə, go: „əz rasti əçeva tem". Həso, gyhe wi

lь sər bu. Əvi jari wan zьnьkara go: „wəki mere wə ben, hune mьn tekьn ky?

Go:—Be, əme tə tekьn nava hrije.

Le nьheri sjar zela hat. Əwan zьna əw xort kьrьn nava hrije vəşartьn. Sjar hat, pəja bu. Sjar dina xwə daje məriki we hesuja zьna, zьna dьnerə. Əwi sjari le kьrə gazi go:

—Kyre kəre, go, ty şərm naki kylfəti tózi dь aveda, ty zi zorda le dьnerri.

Həso zi got:—Kyre kəre zi, kyre sa zi.

Go, ty zani, əze dь kupe təxьm, kupe tə bьşkenьm.

Həso zi sjarra, got:—Wəki ty lь kupxi, go, əz zi we lь hrije xьm.

Merьk xwə drezi kup kьr, əwi zi xwə drezi hrije kьr. Əwi lь hьrije xьst, əwi zi kup xьst: kup şkəst, əwi lь we dəre xwəra banz da cu, Həso zi darək lь hrije xьst, əw zi zь nav hrije rabu rəvi.

Əw xort jare zьna wi sjari bu. Həso zera go:—Mala tə xьrav bə, ja mьn zi sərda, go, əw jare zьna tə bu nav hrijeda, əw zi jare zьna mьn bu nav kupda.

Əwi sjari go:—E, go, tə cьra mьnra zu nəgot, mьn sax bərnədьda.

Got: **Basoje Bəkьr.**

ƏW ƏZЬM, ƏZ NƏ ƏZЬM

Merək rozəke dьvezə zьna xwə, dьve:

—Əze bьzьna mə bьbьm bьfroşьm.

Zьna wi dьveze:—Wəxte ky bьvi bьfroşi, zь bona mьn hur u mur bьkьrri.

Dьbe:—Axьr zьnьk, şəhəri granə, wəki əz hərьm, əz xwəxwə, xwə nasnəkьm, we cawa bə.

Zьnьk dьbe:—Wəki ysanə, əze pinəki rəş namьla təxьm, wəki ty xwə nas bьki, ynda nəvi.

Zьnьk pinəki rəş namьle dьxə u gazi jare xwə dьkə. Bь we forme zi pinəki rəş namьla jare xwə pərcin dьkə, dьvezə jare xwə, dьve:—Mьn təmə dajə mere xwə, wəki zь bona mьn hur u

mur binə: kьras, həvalkьras, şalьk, derə, kanfet, dy totьka, dy koea, qəjtanəke zi mьnra binə, dьdьm bər anijə xwə. Goteda: Ķedəre rast teji, bьzьne tye bьdi bər xwə bьvi, əw dьha tə nas nakə.

Jare zьnьke zi dьcə, dьnerrə merьk runьştijə; bьzьn u kar dьeerьn. Bьzьne u kare dazo, merьke zьnьke zi radьbə, dьvezə: „Əw əzьm, əz nə əzьm, də wəki ysanə, zьna mьn ţəmə dajə mьn, wəki bona we hur u mur binьm: kьras, həvalkьras, şalьk, derə, kanfet, dy koea, qəjtanəke zi bьdə bər anija xwə, cьka əw zi we wana bьstinə". U para dьdə pəj jare zьna xwə. Dьcə nava bazer, dьnerrə, wəki bьzьn fьrot u cu, hər ce ky zьna wi hurmure ţəmə kьr bu, əwi merьki kьrri. Əvi merьki zi nьherri, got: „Wəki ysanə, əw əzьm, əz nə əzьm."

Vəgərrija mal, merьk got: „Əz bьnerьm, hərge cu mal, əw əzьm, əz nə əzьm". Merьk te mal u dьvezə: „Əw əzьm, əz nə əzьm, də wəki ysanə, malda raza, əw əzьm, əzi xəribьm".

Evare dьcə mala xwə mevan u dьvezə zьna xwə:

—Daje, işəv mevana xwəj nakьn.

Zьnьk dьve: Sər eəva, sər səra, əme xwəjkьn. Le həma mala wanda dy mərьve dьne zi həbun. Merьk gotə zьnьke:

— Xuşke, əz zəf razimə, həma bərbange zu mьn rakə, rija mьn durə, əze hərьmə mala xwə.

Bərbange zьnьk merьk radьkə, dьve:

—Rabə, hərrə.

Merьk radьbə, dьcə. Reva merьk sija xwə dьnerrə, kymәki dьne serijə, dьbe: „Ah, həla ve əçeve, mьn gotə we qiza ķəre, mьn rakə, əwe cujə xəlq rakьrjə. U paşda vədьgərrə çarəkə dьne te mala xwə. Dьvezə zьnьke:—Nə mьn got, mьn rakə, tə cьma xəlq rakьrjə?

Zьnьk dьveze: —Malxьrav, nə mala təjə, ty dinbuji, cijə? Ka bьzьn, tə cawa kьrjə?

Got: **Saroje Mьsto**, dərsdare gynde Qylibəge, lь sər nəhja Vaoarşapate.

KYRE SORO

Sorьk həbu, pala dьgьrə, dьcə zavije. Dьnerьn nane wan dərəng te, kyrre wi radьbə, ķera bave xwə çeve dərdьxə, dьcə male, dьve.

—Daje, əva ķera bave mьn, əz şandьmə, gotjə „bərə gaje məji sor şərzekə, dja xwə dьxapinə, zani, mərə qəlikə ţəmьz cekə, ħətani əm ten".

Wəxte evare palə vədьgərrьn, kyre Soro zanə wəki bave wi je we lexə. Palə tenə neziki gynd, kyrre Soro aliki dьnva dьcə nava parte gihe (parte sap); agьr bəri parta dьdə, palə u bave wi ten male, əw zi agьr bəri parte bave xwə dьdə u dьrəvə dьcə.

Dьcə, reva dьcə, zьnarəki məzьn, xwə dьdə bər zьner, epeçə wəxt dьsəkьnə, dьnerə sjarək zorda te, dьve:

—Sjaro, əz ħəjrana təmə, te beji xwə bьdi bər kevьr, wəki kəvьr nəkəvə, ħətani əz dəst doqina xwə dьxьm tem.

Sjar həspa xwə pəja dьvə, həspa xwə wedəre dьhelə, te xwə dьdə bər kevьr.

Kyrre Soro—Єivo radьvə, həspa merьk sjar dьbə u le dьdə dьcə, idi merьk xwəra wedəre dьminə.

Єivo dьcə, reva rasti cənd kərija te, kərije pez dьnerə, dьnerə şьvane wan kərija gьşkə ķosənə, dьve:

—Gəli şьvana, dьve, wərə, əze wə ķosətije dərxьm, wərə ərdəki ķur, gələki məzьn bьķolьn, teķəvьnə hyndyrr, əze sər wə ţьzə kəvьr, darьkьm, ħəjani səħətəke dyda, hun wedəre bьminьn, səħətəke şunda, wəki hun dərķəvьn, ru, sьmele wə gьşka zi we be.

Şьvana ysa sərwəxt dьkə, şьvan radьvьn, єələkə rьnd, məzьn dьķolьn, kəvьra, dara tinьn bər єəle, wəki kyrre Soro bavezə sər wana u əw ķosə gьşk dьķəvьnə nav єəle.

Də, nəh, dəh kəri pəz bunə, əw pəz gь be xwəji dьminə. Kyrre Soro xwəlije ţьzə sər ķosa dьkə, kəvьra ţьzə sər dьkə, wəki əwana nьkarbьn dəren. Radьvə wan kərija gьşki ţəv həv dьkə u bəre xwə dьdə mala bave xwə, ķosa zi həmin çida dьhelə.

Bave wi gava sьve le dьnerə, we bər dəre wi ţьzə kəri, suri.

Kyrre wi dьve:—Bavo, əva həqe nane tə ƶi, həqe gaje tə ƶi, dy—se ħəzar pərə.

Idi ysa ƶi kyta dьbə.

Got: Çəmale Mamo, dərsdare gynde Ķələkuta lь sər nəħja Ţaline.

QƏSABI ÇOMƏRD

Kyre mire ərəba ƶь eləşira mala bave xwə xəjdi. Cu dərkətə şəhərəki. Həma xwəra bьr ƶьna xwə, xwəra bьr mьħina xwə, xylaməki xwə. Də, kyre mire ərəba bu, şəhərda xwəra dьcu, dьhat. Evare dьhat mьħina xwə dьdit, paşe dьcu oţaxa ƶьna xwə.

Ƶьne ƶь wi u mьħine ķymrəşi kьr. Ƶьne ƶera go:

—Hətəm, (nave wi Hətəm bu) ty zəf ƶь mьn ħьz dьki, jan mьħina xwə?

Go:—Əz zəf ƶь tə ħьz dьkьm.

Ƶьnьke da sonde, sond ani orţe, Kyre mire ərəba dit ky ilaç tynə, got:

—Rast, go, əz beƶьm, əz ƶь mьħine ħьzdьkьm.

Ƶьna wi got:—Wəki ysanə, ty ƶь mьħine ħьz dьki, sьve zin busate mьħine lekə, bьşinə məjdane, cьka ħəta evare fijate we dьvə cь?

Kyre mire ərəba go:—Ƶьnьk, kəsi əw dər nəkьrjə, ty we dəre dьki, əze cawa mьħine bьşinьm.

Ƶьne go:—Qət nabə, jan tərə ƶьntije nakьm, jan tye soze mьn bьki, cьka mьħin bь cь fiati te baha kьrьne u əz bь cь fiati tem bьha kьrьne.

Sьve kyre mire ərəba xylamra got, go:—Kyro, mьħina mьn bьvə bazar bьkə, bьner fijate we dьvə cь, nədi xəlqe, nəfьroşi u şunda binə male.

Xylim ħəta evare mьħin gərand: fijate we bu 300 ķisəji. Evare mьħin ani təwləxaneda gьreda. Hətəm cu əəve mьħine ramusa.

Sьve ƶьne ƶera got:—Əze hərmə məjdane. Ķьnçe xwə xwə kьr, xwə xəmьland, əəve xwə ləjləgi kьlda u xylam da peşja xwə, go, „Cьka fijate mьne cь bə".

Xylam gərand ħəta evare. Evare ţyçarək rast hat.

—Kyro, go, əw cь kylfətə?

—Aqa, go, əz dьfroşьm.

Hərke xylim go: „Вьhe we 500 ķisəjə".

Əwi gьrt 600 daje. Xylam poşman bu, go:

—Əz nadьm.

Əwi ķylmək nav cəve xylim xьst, go:—Tə xwə gotijə.

Xylim pərə hьldan, ţyçar mьle zьnьke gьrt bьr. Вьrə bər paraxode; ķəţə paraxode, gotə ləngərcije gəmije, go:

—Ləngəre bave, gəmia rexə. Ləngəre gəmia avite, gəmi re ķət. Вьra gəmi hərə rija xwə, əm bər bь kyre mire ərəba hərьn.

Xylam hat çəm kyre mire ərəba, go:—Ħal u ħəwale zьna tə bu əv, ţyçarəki xwəra hьlda bьr. Kyre mire ərəba rabu, ţəmia mala xwə lь xylim kьr, go:—Ħəta cьl şəvi mьn molət bьdə, hatьm, hatьm, nəhatьm mьħin zь təra, male mьn cьk həjə zь təra mьħineva.

Kyre mire ərəba pьrs u pьrsjara pəj qacaxja ţyçar ķət. Cənd roza re cu, nьzanьm. Wəxtəke dərķət şəhəre wi ţyçari, cu. Xərib bu: nəbələd bu, rasti qəsabciki hat, dina xwə daje, qəsabci pe ķətijə roe pensьd put goşt be həq xera xwə dьdə. Kyre mire ərəba, xwə da bər darəki səkьni, darə nəziki qəsabxane bu. Qəsab gazi kьr.

—Qyrba, xorto, wərə xwəra goşt bьvə, pəre tə ţvnə, wərə xwəra bьvə.

Kyre mire ərəba:—A, got, əze goşt bьvьm ķedəre, wəki ty xera xwə goşt dьdi, mьn işəv mevanti xwəjkə, əzi xəribьm.

Əwi ţyçari dəre dьķana xwə dada. Qəsab kyre mire ərəba hьlda bьrə mala xwə mevanti. Evare zera nan dani, kьr—nəkьr nan nəxar, go:

—Ty bona cь nan naxyi?

—Gьliki mьn, go, alije tə ķətijə? Kyre mire ərəba zera go.

—Qyrba, go, gьlije xwə mьnra bezə.

Go:—Ħal u ħəwale zьna mьn u bьre tə əvə, mьn ysa bьhistijə.

Qəsab gotə xylame xwə, go:

—Kyro, go, hərə bezə ţyçar, bьra zьna əvi mərьvi bьşinə.

Xylim cu gotə ţyçer.

Ţyçer go:—Əz zьna bьşinьm, tynə, mьn zere xwə ķьrjə.

Xylam hat qəsabra got:—Nəşand, go, gotijə „mьn bь zere xwə ķьrjə".

Qəseb rabu şure xwə hьlda, kyre mire ərəba da peşije, cunə diwana ţyçar. Qə ţyçar nəda xəbərdane, lexьst səre ţyçar fьrand.

—Qyrba, go, zьna xwə hьldə, bьvə.

Wəxta go „zьna xwə hьldə bьvə", əwi zьna xwə bьr. Gələki tьrsja. Kyre mire ərəba go: „Qəsabe mьn zi bьkyzə, zьne xwəra bьvə". We şəve mala wida səkьni ħəta sьve.

Xəwa wi nəhat tьrsana. Sьve rabu, izьna wi da:—Qyrba, go, də hərə sər rija xwə.

Kyre mire ərəba cu gьhiştə jera xwə. Mьħina xwə sjar bu, çarəkə dьn vəgərja nava el u əşira xwə. Əw bьra hərə ja xwə, mala xwəda bьsəkьnə, əm vəgərьn çəm Qəsabi Çomərd.

Qəsabi Çomərd dəwlət dьzguni bu (ķəsib bu), pars kьr, go:

—Hərca ela mьn nas bьkə, əz navda nasəkьnьm, hərьm çiki nə nas, kəs nьzan bə, əz ķimə.

Cu gələki gərja, rasti kone kyre mira ərəba hat, zьna wi, hərdy kyre wi manə nəwələkeda. Əw cu kone kyre mire ərəba nan binə. Kyre mire ərəba dəstxwəda əw nas kьr: „Gəli xylama, go, kyro, vi mərьvi binьnə mal, nan bьdьne." Xylama itbar nəbu. Kyre mire ərəba cu xwə-xwə sərra səkьni. Qəsabi Çomərd nan xar, dina xwə daje loqəki dьxwə, loqəki zi stuje wi xari alije zьna wi u kyre wida. — Qyrba, go dьvə həvale tə zi həvьn?

—Aǫa, go, hynzura tə rurəşi te, dy kyre mьn, kylfəta mьn, nəwala handanьn.

Kyre mire ərəba şand, hərsek zi anin, da zьna xwə, go:

—Forma tə, ķьnçe tə cawa, je ve zьne zi ysa, forma kyre mьn cawa, je hərdy kyra zi ysa. Dəstə ķьnçe forma ķьnçe xwə Qəsabi Çomərdra zi kьr. Sьve gazi el-əşira xwə kьr, qasi mala xwə, mal zь Qəsabi Çomərdra nav ela xwə mal ţop kьr. Konəki nola kone xwə lь rəx kone xwə vəgьrt Qəsabi Çomərdra.

Kyre mire ərəba jəki sьvьk həbu, zəf zьna Qəsabi Çomərd, cawa ky dja xwə, ħьz dьkьr. Şəvəke cu, dь nav çije zьnьkeda raza. Qəsabi Çomərd nьzanbu.

Wəxta zь diwana kyre mire ərəba cu, dina xwə daje, mərik we nava çije zьna wida razajə. Gələki hersa wi rabu, lexьst gədə kyşt.

Bu qirinia zьna wi, go:—Tə cьma kyre bьre xwə kyşt?

—Əvda xwəde, go, mьn nьzan bu kyre bьre mьnə. Mьn ţьre xəribə.

Gələki pormьƶin. Ƶera go:

—Ravə, hərə, çave bьdə kyre mire ərəba, cьka ƶь məra dьve cь?

Ƶьnьk rabu, cu, çavda kyre mire ərəba.

Kyre mire ərəba go:—Qə zjan nakə, çьnjaze wi binьn baven nava rəvoje həspa. Əze sьve ravьm beƶьm, həspa kyre mьn xьstjə kyştijə.

Sьve kyre mire ərəba rabu, cu nava bəspa, nьheri kyre we kətijə, mьrjə, kьrə qirin, go:

—Həspa kyre mьn kyştijə.

El—əşira wi bərəv bu, kyre wi bьrьn həq kьrьn.

Cənd ro dərbaz bu, ƶьna Qəsabi Çomərd, ƶь Qəsabi Çomərdra go:—Əvde xwəde, ty evare teji sər çije xwə ruddneji, ty kyre xwə şa dьbi, le kyre bьre tə ţynə, kəsi şa nabə, xwə jək bu, əw ƶi tə kyşt, wəki ty ja mьn bьki, tye kyre məji məƶьn bьvi, bьra əw ƶi bьkyƶə, dьle wi rəhət bьvə.

Ƶьnьke rabu kyr hьlda bьr çəm kyre mire ərəba.

—Xuşke, tə xerə, go?

Go:—Bьre tə gotijə, mьn kyre wi kyştijə, wəki əz wi bьre həvьn, bьra vi kyre mьn bьkyƶə, dьle wi rьhət bьvə.

—Əre, go, xuşke ysanə. Wəxta wə kyre mьn kyşt, ţy əz we bum, ty hərə, əze bьkyƶьm.

Kyre mire ərəba gazi məriki xwə kьr, go:—Fьlankəs, kyre xwə cawa xaj dьki, əvi kyri ƶi ysa xajkə.

Cənd ro dərbaz bu, disa ƶьna Qəsabi Çomərd, ƶь Qəsabi Çomərdra go:—Mero, kyrəki mə həjə, əm pe şa dьbьn, wəki ty ja mьn bьki, əme vi kyre xwə ƶi bьvьn, bьra kyre mire ərəba bьkyƶə. Əw cawa be kyr, əm ƶi ysa be kyr. Wəki dьle mə həvra sax bьvə.

Kyr hьlda bьr cu çəm kyre mire ərəba.

—A, xuşke, go, tə xerə?

Go:—Bьre tə əz şandьmə, wəki „kyre wi ţynə, bьra əvi kyre mьn ƶi bьkyƶə, əw cawa be kyr, əz ƶi ysa be kyr, wəki xəlq zanьbə, əm bьre həvьn.

Kyre mire ərəba go:—

—Xuşke, wəxta, wə kyre mьn kyşt, ţy əz wedəre bum?

Xuşke go:—Na.

—Də, go, ty hərə, əze bьkyƶьm.

Ƶьnьk ida vəgərja cu. Əwi gazi məriki majin kьr, go:

—Fьlankəs, əva kyra ţəsmili tə, ty cawa kyre xwə xwəjdьki, əvi ƶi ysa xwəjkə.

Əwi mərьvi gədə hьlda bьr cu, xwəjkьr. Çənd sənədək (zəmanəki,) we orţe dərbaz bu, wəţan kətə bira Qəsabi Gomərd. Qəsabi Çomərd bu pərcə agьr bь çane xwə kəţ, gotə ƶьna xwə, go:

—Ƶьnьk, wəţan kətijə bira mьn, əze hərьm.

Ƶьnьke ƶera go:—Xwəde ƶь tə stəndijə, wətanda tьştəki mə tynəbu, əw merьke hana mal dəwlət dajə mə, əme ƶь xwəra sənədəke dьxyn, ħəta xwəde cьka cь dьkə.

Qəsabi Çomərd got:—Qət navə, əze hərьm.

—Wəki ysanə, go, hərə izьna xwə bьre xwə bьxazə, paşe hərə, cьka təra dьve cь?

Go:—Əz nacьm, ty hərə, izьna mə ƶe bьxazə.

Ƶьn, şəv rabu cu diwana kyre mire ərəba. Lьnge wi mьzdan, razaji bu dь diwana xwəda.

Kyre mire ərəba rabu sər xwə.

—Ha, xuşke, go, xwəde bь xerkə, tə xerə içar?

Go:—Hal u ħəwale bьre tə əvə, dьve „wəţan kətijə bira mьn, əze hərьm. bəra bьre mьn, izьna mьn bьdə, əze hərьmə wəţan".

—E, go, xuşke, dьcə, xwəde oqre bьde, bьra cənd roƶa molət bьdə mьn, ħəta əz ţьvdarəke wi dьkьm. Əw sьve rabu, kyre mire ərəba, gazi wan hərdy məria kьr. Hərdy məria, kyre Qəsabi Çomərd çəm bun hər dy kyr anin, hər kyrəki qizəkə xwə sər nьkħakьr. Cənd ro hatьn dərbaz bun, wəde soze wi ţəmam bu, dy dəst dəf u zyrnə ţьvdarək kьr, hər kyrəki Qəsabi.

Çomərd dəstə dəf-syrnə da sər, qizəkə xwə daje, həma əw sjar şirət kьrьn, „hun, go, fьlan re hərьn, əze fьlan re bem, əm dь fьlan dəre rasti həv ben".

Ţьvdarəke mala Qəsabi Çomərd kьr. Mala Qəsabi Çomərd bar kьr, xwə-xwə sjar bu, dəstə əskər da sər xwə, rəx kəţ. Wəxtəke əw u sjare dəwəteva mьqabьli həv bun. Wəxta mьqabьli həv bun, Qəsabi Çomərd tьrsja.

—Bьra, go, əv cь sjarьn, əv cь çərdə peşja mə?

Kyre mire ərəba go:

—Cьma dьtьrsi, mətьrs, go, ţopraxa mьnda çərd ţynə.

Azotьn, neziki sjara bun, go:

—Qəsabi Çomərd!

—Bəle, go.

Go: —Ha, ty sjare han nas dьki?

Go: —Ņa wəlləh, əz nas nakьm.

Go: —Əw sjare han, kyre təji məzьnə, go, mьn qiza xwə məzьn daje. Əw sjare han ʑi, go, kyre təji ɵukə, mьn qiza xwə ɵuk daje.

Nave wi Hətəm bu, kьr Hətəmi təjr.

—E, go, Hətəmi təjr, qyrba, mьn cь qənçi təra kьrbu, tə əv qənçi mьnra kьr?

Go: —Ty zani əz ķimə?

Go: —Ņa wəlləh, əz nьzanьm.

Go: —Ty ķiji?

Go: —Əz əw mərimə, tə bьre xwə kyşt, ʑьna mьn, da mьn.

Qəsabi Çomərd şur ķьşand.

Go: —Wəki ysanə qənçi ja mьnə, go, nəja təjə. Wedəre hatьn dəstruje həv, ızьna xwə ʑь həv xwəstьn. Kyre mire ərəba bь sjare xwəva vəgərija. Qəsabi Çomərd hərdy kyre xwə, hərdy buk ʑьna xwəva, azot cun, dərķətьn wətane xwə. Lь wətane xwə dəf-dəwata kyre xwə kьrьn. Əw cu mьraze xwə şabun, ty ʑi mьraze xwə şa bə.

Got: Mьraze Ə'rəb, 48 sali, nəxwəndi, ʑь gynde Həko, lь sər nəћja Ţaline.

ҎADЬŞA

Kyrəki ҏadьşe həbu. Ķaţьb həbun, şəhred başqə. Wan ķaţьbara dəwreş dьgotьn. Wan dəwreşara dьgotьn wəsьlqrani. Əwi ҏadьşaji kyre xwə şand bər dəste wan dəwreşa, wəki hin bə. Əva kyra çəm ma, 10—15 sala, hinbu.

Dja wi kyri mьr. Ҏadьşa ʑьnək dьn xwəra ani, əw pe nə ћьsjabu. Wəxtəke bь gotьna sərhatije baxce ķef həbu, ʑьna wi ҏadьşaji bь ʑьne çьmaə́ta şəhəre xwəva ini-ini dьcun baxce -ķefe. Ƶьned dore dgotьne-dьgo.

—Ty ʑьna ҏadьşeji, kemaja tə ţynə, cьra gyla anja tə qə vənabə. Ķefa tə qə xwəş nabə?

Əwe got: —Rastə, zьna padьşe mə, padьşa xwə nha kal bujə, wəxte mьrьna wi nezik bujə, nə kyrə—nə qizə.

Nha əz səba xwə ţəne nabezьm. Zьna wija bəre, wəki zarok we həbuja, disa tьşt nədьkьr, loma gyla anja mьn vənabə. Ķefa mьn xwəş nabə.

Wan zьna gote:—Kyrəki padьşaji baş həjə, ty pe nьzani?

Go: —Nьzanьm.

Go: —Kyrəki padşa həjə, nha şandjə bərdəste wəsьlqranije.

Go:—Le wəki həjə cьra zь mьnra nəgotjə qə?

Evare cu mala xwə—ħərame.

Padьşa cu nav çije xwə, da xəbərdan. Pera xəbər nəda. Go·—Xwəde xerkə, ty cьra mьnra xəbər nadi? tə cь bьhistjə?

Gote:—Əz cь xəbərdьm, wəki kyrəki tə həbu, tə cьma mьnra nəgot kyrrəki mьni wa həjə?

Padьşa got: —Rastə kyrəki mьn həjə, həma mьn şandjə bər dəste dəwreşe wəsьlqrani, hin bьbə. Wəxtak wə́de wi ţəmam bu, əze bьşinьm binьm.

Mьn kь ani tye bьbini.

Əwe zьna wi kьrə sər: „Gərə bьşini kyre xwə bini, wəki əm zi zanьbьn, kyre tə həjə.

Padьşa rabu, dy qəwaze xwə şandьnə pəj kyre xwə. Qəwaz cun. Ķaoqəza wi bьrьn, danə dəste dəwreşa. Ķaoqəz dəwreşa neherin. Padьşa kyre xwə xwəstjə. Dəwreşa şewr kьr, gotьn:—Wəxta əv kyr hatə çəm mə, zar bu, nha dьbə qə bave xwə nas nəkə.

Mə pera zə́f zə́hmət ditjə.

Əm zə́hməte xwə badə nədьn. Pera hərьn. Bь bave wi, mala wi pe bьdьn naskьrьne. Dy roza, se roza mala wi bьn, paşe izna xwə bьxazьn, ben mala xwə“.

Çav danə, padьşe go: „Dəwreş u kyre tə hatьn“. Gotə xylaməki xwə, go: Oţaxəke valakьn:

Xylam cun, oţax danə valakьrne. Dəwreş əw kyrьk bьrnə we dəre.

Izar kyr gotə, dəwreşa go:—Gəli dəwreşa, gərəke əz hərьmə ditьna dja xwə, damarja xwə.

Dəwreşa şand nava carsuje, tьşte lajq danə stəndьne, anin hatьn kьrnə nav booıcəki ţəmьz, gotьn:—Cawak dьci ditьna dja xwə, əva tьşte lajq bьbə ʑь dja xwəra.

Dərda cu. Dja wi ʑь bər rabu, got·—Dae, mьn gynəķar məkə, runi.

Goteda; Əz nə dja təmə, əz səva tə hatьmə.

Mьn səva tə bave tə stənd, bave tə kaləmer bu.

Əvi goteda:—Jəman, həwar, wa məkə, ty dja mьni, rastə ty dja mьn nini, le hati dəwsa dja mьn.

Goteda, goce:—Ty vedəra han mьnra nəki, əze tə bьdmə xənqandьne.

Əwi kyri go: Ty mьn bьdi xənqandьne, darəxacki, ty dja mьni, əz nьkarьm ve dəra han bьkьm.

Rabu, pьşta xwə da de, hat. Hatə çəm dəwreşa. Ķefa wi ţynə bu.

Dəwreşa gote:—Cьra ķefa tə ţynə?

Go:—Ħal-ħəwale mьn u dja mьn bunə əv.

ʑьna ŗadьşe rabu, cu diwana ŗadьşe.

Çmaəta ŗadьşe runьşt bu. Dərda cu.

Ŗadьşe go:—Xwəde bь xer, ja bь xer, tə xerə?

Got:—Mьn cь xerə? Məve mьn kyrək təra anjə, beʑə mьn başibozьxək ʑь təra anijə. Hatjə dьbeʑə: „Bave mьn ty səba mьn aniji, əva dəra han ty gərək mьnra bьki".

Ŗadьşe gotə xylaməki xwə: — Kyro, gazi wi xьnziri kьn.

Xylam cu gotə kyr: Wərə, bave tə, tə dьxwəʑə.

Əva dəwreşana həv şewrin, go: „Mə əwqa zəħmət vi kyrira ditjə, jek (jək) mə hərə".

Dəwreşe məʑьn rabu cu. Dərda cu, ŗadьşe ceri dəwreş kьr: „Əw kucьk, bər dəste wə kucka hin bujə, əw cьma nəhat"?

Dəwreş go:—Ty ŗadьşji, əxtjara tə həjə, ty səre mə lexi, ty əxtjare bьdi, dy ķəlmə soze mə hənə, təra beʑьm.

Ŗadьşe go:—Beʑə, cьka cijə.

Go:—Wəxtəki ŗadьşak həbu. Əwi ŗadьşaji təjrəki wi sər dəsta həbu. Təjre xwə roʑəke ʑь qəfəse dərxьst, gьrtə xwə.

Təjr dəve xwə vəkьr. Dəste xwə da bər dəve təjr, noţьli se ħəv gənьm ķət dəst. Əwi padьşaji da ħьşe xwə: „Vi ţoxьmi tьştəke ʐe ce bьbə".

Da baoţvancije xwə, go: „Bьvə baoţe mьnda bьnьkin."

Bьr, baoţe wida nьkand.

Go: —Gozqylax bə, cьkani cь ʐe ţorməş dьbə.

Əwi baoţvanci bьr, bexda ɕəl kьr. Bьhar hat, dena xwə daje, darəkə seve şin bu ʐe.

Çab da padьşe, go: —Ţoxьme dəve təjre tə bujə darəkə seve.

Goteda, go:— Avdə, mьqat bə, go, ɕəvəki baxe mьn bьnherьn, ɕəvəki we bьnher.

Səkьni wəxta dare hat, sev peva şin bun. Baoţvanci çab da padьşe, əwe dara tə sev gьrtjə.

Goteda, go: —Mьqat bə.

Bəri hьngi, mərək basce padşeda bu. Ţьme, ţьme baxvancija əw mər dьtitьn. Baxvanci cu. Bala xwə daje wəxta seva ghiştjə.

Sevək ʐь wedare kətə ərde, sev hьnəki ɕьlmьsi bu Sev ani, da padьşe.

Padьşe got: —Cь sevə?

Go: —Əw seva dara təjə, got, ʐь wedare ķətjə, mьn hьlda ani.

Padьşa çьməta xwə şewri, go: „Əm sьftə ve seve nəxyn. Əm bьçerbinьn."

Ani tuzi kьr, kərək avitə bər ķəlbəki. Ķəlb pe gəvər bu. Padьşa təjre xwə ʐь qəfəse dərxьst, səre wi da ʐekьrьne: „Mirat, got, ty qəsəse səre mьn buji, tə əva dəra kьr."

Çьməəta şəhəre padьşe bьhist, ʐь təjre padьşe ʐər ʐe ce bujə. ʐь wi ţoxьmi şəhərda həbuu,

Kal-pir, kal-pire ysa, sər pembu ançax dьhatьnə xwəjkьrьne. ʐь mərije xwəra gotьn: —Boj xwəde bə, hərьn wan seva binьn, əm bьxyn, bəlki əm pe dьmьrьn.

Cun, ʐь we dare sevək anin. Tuzi kьrьn, danə wi kali, we pire, kal bь seve çan bu, bu wəkə xortəki cardə sali. Pir ʐi ysa.

Çav danə padьşe, go: —Ty bьzan bi, seve tə, seva kal-pira xarьn, pe çan bun, rabun.

Padьşa çab da baxvancije xwə; gazi kьre, ani, gote:—Bax-

vanci, kyro, got, əv cawa seva ǝ́wьl wa zǝ́r ce bu, seva paşьn bu avьlħəjat?

Baxvanci, got, go: — Ƥadьşa, əw seva ǝ́wьlə mьn ani lь ǝ́rde bu, bəri hьnge mǝ́rək baxe təda həbu, mьn dit bu.

Mǝ́ri rəşi qalьk bu, pəj we severa mьn mǝ́r dit ķoķa we dareda—cil qərqaş bu.

Əz nha aqьle xwə dьşewьrьm, zəda we seve zь wi mǝ́ri bu, zǝ́r zь wi gьrt bu.

Ƥadьşa gələki poşman bu, go:—Cawa mьn mala xwə xьrav kьr, təjre xwə kyşt.

Əw padьşa cьqa poşman bu, te se çara awqaji kyre xwə poşman bьbi.. Ty zani, ja mə, əme hərnə mala xwə. Kyr-kyre təjə, əm bər zǝ́məte xwə dьkəvьn, dьxazi bьkyzi, dьxazi məkyzi.

Ƥadьşe gote: — Dəwreş, mьn işəv başxandə tə kyr.

Roza dьne zьna padьşe məri sər kyrda şandьn, go:—Ve xəbəra han mьnra dьki, bьkə, mьnra naki, məve bave mьn əz baxşandmə dəwreş. Əze disa zi tə bьdmə xənqandьne.

Kyr go:—Ty dja mьni, ţyçara əw xəbər nabə.

Evare çmaǝ́ta padьşe disa runьşti bu, disa wəkə roza peşьn. Cu, go:

—Hal-ħəwale mьn kyre tə əvə, dəst avitə mə. Haşa cawa əm dьbezьn navrana mьn qəlьşandjə.

Ƥadьşa disa şand pəj kyr. Dəwreşa disa səbet kьr, dəwreşe məzьn go:—Şəve dьne, əz cum, mьn xьlaz kьr. Işəv dora jəki wəjə.

Dəwreşe orţe rabu cu. Ƥadьşa ɛer kьre.

Go:—Ƥadьşaji xwəş bə, səre məra ra ţynə—dy ķəlmə soze məra həjə. Əm xəbər dьn.

Dəwreş çi nьşan dan, runьştьn.

Dəwreş go:—Ƥadьşa, wəxtəki padьşak həbu, təjrəki sər dəsta neɛire həbu. Əw padьşa çьmaǝ́ta xwəva, təjre xwə hьlda cu neɛire. Neɛira wi ķət çiki bərri (dem, be av), gələki ţi bu, gotə wəzire xwə, go:—Wəzir, go, gələki ţimə:

Wəzir got:—Ƥadşaji xwəş bə, nə ɛəmə, nə kani, əze ave zь ķy binьm, av ţynə.

Azotьn cun, rja wan ķətə bər qəjaki. Wəxtəki bala xwə daje nьqьt-nьqьt av dь qəjeda te, go:—Wəzir, qəja han av te. Istəkan dae, cu, da bər ave, gьrt, əw istəkan ţьzi av bu. Ani da dəs-

te padьşe. Padьşe ani bьxwə. Tərje wi sər dest bu, pəre xwə le da, ret.

— Haj, go, bьmbarək, əzi ţi bum, tə cьma ava mьn ret.

Çarək dьne da wəzir, go:—Zь boj xwəde, çarəkə dьn mьnra ţьzikə bər we dьlope, disa mьnra ţьzikə binə.

Wəzir cu, da bər, istəkan hat ţьzə bьbə.

Padьşe go:—Boj xwəde bə, zu binə, mьn çanda, wəzir ani da dəste padьşe.

Təjre wi çarək dьne pəre xwə həzand, lexьst, ret. Çarəkə dьne gotə wəzir, go:—Disa bьbə, bər we dьlope, bəlki əwi ţi bu.

Wəzir disa bьr, cu. Da bər dьlope, istəkan nivi bu. Padьşa kьrə gazi, go:—Zь boj xwəde, zu binə, mьn çan da.

Wəzir go:—Ţьzi nəbujə.—Hərca ķətije, go, bəsə, binə.

Wəzir da dəste padьşe, təjr çarəkə dьne lexьst, bь pəre xwə istəkan ret, şkenand. Padьşa səre təjre xwə zekьr, gotə wəzir, go:—Bazo səre qəje, vəgər, bьner cьka əw bərfə jan kanjə.

Wəzir cu. Bala xwə daje, nə kanjə, nə bərfə, zjakə, hьşk bujə done wi bər tə́va gərme dьnьqьtə. Ze dьnьqьtə, te xar, wəzir hat çav da padьşe.

Got:—Mala tə xьrav bə, tə cьra təjre xwə kyşt. Zjakə, done zjae tə bьxara, tye bьmraji, ləma zi təjre tə nəhьşt ty byxi. Həjf, tə səre təjr lexьst.

Padşaji xwəş bə, əw padşa cьqasi səva wi təjri poşman bu, təjrə, go, cь bu, mələta wi cь bu, əw cьqaji posman bu, tye penç çara aqasi poşman bьbi.. Əm zanьn, kyre tə mə xьrav hin nəkьrjə. Əva şьxyla, nə şьxyle kyre tənə.

Dьkyzi ty zani, dьheli, ty zani.

Padьşa gotə wi dəwreşi: go:—Işəv zi mьn baxşandə tə.

Dəwrəş cu, həvale wi ze pьrsin:—Tə cawa kьr?

Dəwreş cu, go:—Wələ işəv zi mьn xьlaz kьr. Şəvək dьn zi hun.

Şəva dьn zьna padьşe disa we forme cu diwane, ķym-ķьţane xwə avitьnə ə́rde, pore səre xwə vəru, go:

—Ŋə ty bi, nə padьşaja tə bə. Cь ə́çəla ty səre mьn dьki. Ty dьvei mьn şandjə kyre xwə anjə, qət navezi başi-bozykə mьn anjə.

Padьşa çarək dьne şand pəj:—Kyro, go, hərьn binьn, əze əwi bьdmə xənqandьne.

Qəwaz cu. Dəwreşa əə́v pe ķətьn, bala xwə daje, padьşa

disa şandjə pəj kyr: dəweşe məzьn, dəwreşe orţe dəwreşe ċu-ċьkra, gotьn: —Mə dora xwə kьrjə. Işəv dora təjə. Dəwreşe ċuk rabu cu.

Padьşe disa ċeri wi dəwreşi kьr. Go:—Ķafьr, əw ķafьr, bər dəste wə ķafьra hin bujə, cьma hun nahelьn be bьdьmə xənqandьne, kyţa bьvə.

Go: —Ty padşaji, səre məra ra ţynə, dy ķəlmə, soze məra həjə, əm xəbərdьn mə zəməte wi kyri zəf ditjə, əm bər zəməte xwə dьķəvьn.

Padşa ci nişani dəwreşda, runьşt.

Go:—Padşa, əz zь təra sərhatike bezьm: wəxtəki mərьvək həbu, Çanəmərz kyre wi bu, male wi zəf bu. mьr: wətat kьr. Ma Çanamərz: Çanəmərz pe ķət əv mal puç kьr, zьna Çanəmərz bala xwə daje, Çanəmərz mal rəd kьr; əbura wani şəve nəbu: zьna Çanəmərz gote, go: —Xwəde mala tə xьrab bьkə, tə əva mala braked xwəda puç kьr: bьrake bave təjə kəvn həbu, tə ţqə rozəke qənçik jəki nə kьr, iro wəki wan zi ķoməki bьda tə. Wa əbura mə nabə. Wərə əze zь təra ķərəke, dy meşoka, balţəki bьķьrьm, tə bьspermə məriki xerxaz.

Pera hərə meşə. Ķombьre bьşəwtinə, binə, bəlki əm əbura xwə pe bьkьn.

Gote, go:—Əvda xwəde, ķa gymana mьn tьştəki ţynə, nə polə, nə pərəjə.

Żьne gotə Çanəmərz: Braki bave tə əz nas dьkьm. Əze xwə bavezьme, zerəki dyda ze bьstinьm, pe ţьvdira tə bьbinьm. Tə, pera dajnьm. Ty həri meşə, ķombьr bini. Tə ķombьr ani, əme pe əbura xwə bьkьn, hedi-hedi dəjne wi zi bьdьn.

Żьna Çanəmərz cu çəm brake bave, ţəwaqə ze kьr, pərə dane, zera ķər stənd, balţə stənd, meşok stənd.

Çanəmərz sьvi bьr spartə brake bave wi.

Go:—Çanəmərz, nəzanə dy—se roza xwəra bьbьn hini ķombьre şəwtandьne bьkьn, bьra binə nava şəhər bьfroşə, pe əbura mə bьkə, hedi-hedi dəjne tə zi bьdə.

Çanəmərz dy roz, se roza brake bave xwəra cu, hat, hin bu.

Çanəmərz pəj we çarera hьndi lь meşə zь həvala durķət, cu çije xəwlə, xwəra ķombьr da şəwtandьne ani frot.

Rozəke, cu rasti darəkə gələki qalьn hat. Lь we dare xьst; dar bьri, orţa dare bala xwə daje kərije ķupəki dərķət, ķomьra xwə şəwtandbu, meşoke xwə dagьrt bu. Wəxta dəste xwə dae, dəve ķup vəkьr, bala xwə dae, ķupda hьngьvə, dəste xwə da hьngьv, kьrə dəve xwə, işьq ķətə əva. Rabu həbanəkə nane wi həbu. Həbana nane xwə ţьzi wi hьngьvi kьr. Ķəre xwə azot hat. Hatə nezьki şəhər, qərəxa şəhər dьķanəkə çyhy həbu, ţьme—ţьme ķomьra xwə dьda wi çyhi. Çyhy hatə peşja ķomьra wi, stənd, pəre wi dane, go:—Əw cijə, həbana, təda?

Go:—Hьnə hьngьvə.

Mere çyhi sərwaxtə, zь xwə mala çyhy ķəvə, we cь binə səre wi, çyhy go:—Binə, hьngьve xwe bьdə mьn.

Çyhy nьheri, hьngьvəki qimətlujə, çyhy gьrt grvanka hьngьv manet ze stənd.

Evare Çanəmərz cu mala xwə, gotə zьna xwə, go:—Iro, əz rasti hьngьv hatьm.

Zьne go:—Tə cawa kьr?

Go:—Mьn ani, frot.

— Da ķe?

Go:—Da çyhy, grvanka wi manet.

Zьne ţlja xwə haven xьst, kьrə dəve xwə. Bala xwə daje, go:—Çanəmərz, grvanka vi hьngьvi, wəki be orţa şəhər penç manat dəst naķəvə, tə cьra frot?

Sьvi Çanəmərz cu, disa, dərdan xwəra bьrьn, idi ţy ķomьr nə şəwtandьn. Dərdana xwə hьngьv dagьrtьn, vəgərja hat, ţanga dьķana çyhy. Çyhy disa cu peşije, got:

—Tə ķomьr nanjə?

Go:—Mьn ţy ķomьr nanjə, hьngьv anjə.

Go:—Wərə hьngьv bьdə mьn.

Go:—Ty arzan dьxwəzi, əz nadьm tə.

Go:—Bьdə mьn, əze se manet bьdьm tə. Hьngьve wi ţəmam se manet ze stənd.

Hьnək başqə ani səva zьna xwə.

Sьvi cu. Əw brake wi bəre mala xwə teda pue kьr, gotə brake xwə: go:—Wərə, mьn hьngьv ditjə, əz u ty əm ţəv binьn, bfroşьn.

Ty brake mьn ķəsibi. Brake xwə bьr. Cu brake xwəva, izar se-car bar hьngьv ani zь we dəre.

Anina we roze, frotьn, grvanke penç manet. Pərə bol-bol qazanz kьrьn. Roza dьne əw brake xwəva disa cun hьngьv, dəste wan dha nəghiştə kup, gotə brake xwə, go:

—Wərə, jek mə bьkəvə kup, hьngьv dərxə, bьdə jəki, dagьrə. Brake wi goteda:

— Çanəmərz, zь mьn u tə əzi nə bələdimə, tyji bəlɘdii, ty təkəvə kup. Ty təmam vəroz hьngьv dərxə, əze paşe şrite bavemə nava tə, tə zela hьlkьşinьm.

Çanəmərz go:—Brabə, Çanəmərz kəte, hьngьv təmam dərxьst, gote, go:—Bьra, hьngьv təmam xьlaz bujə.

Brake wi got:—Hьngьv xьlaz bu, şrite dahelə, əz dərkəvьm. Brake Çanəmərz, dəre kup da gьrtьne. Çanəmərz teda hьşt, bare xwə bar kьr xwəra hat.

Əm vəgərьn sər Çanəmərz, wəxta cawa dəre kup gьrt, Çanəmərz bala xwə daje otaxe, we səkьnjə, ьra teda dьşьxylə. Əw otax tьzə mərə. Bala xwə da, səre otaxe zorьn, padьşae məra nave wi Şahməra.

— Wəj, go, əlekьmə salam, Çanəmərz, qəsase səre mьn.

Çanəmərz wedəre tьrsja, go:

— Əj bьmbarək, go, əz nə qəsase səre təmə...

Goteda, go:—Ty qəsase səre mьni, go, ty ysa qəsase səre mьni, ty kəti kup. Bələk buji, pexəmbəre şəhəre wə, ba le bitər bujə, xəwna xwəda ditjə, mərije bələk we səre Şahməran, tərə binьn, ty bьxyi, pe xwəş bьbi.

Ty nьzanьm xwə nьşani kəsi nədi. Padьşae şəhəre wə təlal nava şəhər xьstьnə, cь mərije bələk bьbinьn, we tə bьgrьn, ty qəsase səre mьn bi.

Məra Çanəmərz bьrə dərxьstьn jera wi. Çanəmərz, wəxtəke həw neheri şəhəre xwəjə. Padьşa cawa xəwn dit bu—səre Şahməran wira binə bьxyə, dərmane kotibuna wijə, we pe xwəşbьvə.

Padьşa çav da təlale xwə. Nava şəhər xьstьn, təlal-təlala kьrə gazi, cь mərje bələk, səre Şahməra binə, dərmane padьşejə.

Padьşa jəkə baş pera bьkə. Bьrake, Çanəmərz, Çanəmərz dit, bala xwə daje dit, Çanəmərz bələk bujə. Çavda padьşa: „mərije səre Şahməran binə, mьn ditjə“.

Ƥadьşa şandə pəj. Çanəmərz, go,—wərə, ƥadьşa gazi tə dьkə.

Çanəmərz cu, goteda, go:—Ƥadьşa cь dьbeƶi.

Go:—Çanəmərz, gərə səre Şahmə́ran tƴ ƶь mьnra bini, tə ani, əze ƥeşkeşəkə baş bьdmə tə, tə nani, əze səre tə lexьm.

Əvdər go, Çanəmərz xwə fьkьri, dyşьrmiş bu, go:

—Gərə əz hərьm.

Cu meşə, dəwsa xwə, sər kup. Dəre kup da vəkьrьne. kətə kup. Wəxtəke həw neheri disa we otaxe səkьni.

Єьra dьşьxyli. Şa gote, go:—ə, Ə́lekim səlam, Çanəmərz. Ty qəsase səre mьni, tə dьgot na, wərə, kərəmkə, wərə runi.

Şa izna mə́ra da. Mər bəla bun. Go:—Hərkəs hərə mala xwə. Ma əw u Çanəmərz we otaxe.

Go:—Çanəmərz, ty səre mьn bьbi tye cawa bьki, wəkik ƥadьşa bьxwə ƥe şa bьbə, Şahmə́ra ƥera hatə ħalzmen—ƥera xəbər da.

Gote:—Əz nьzanьm.

Go:—Əze ƶь təra beƶьm, ty cawa bьki, səre mьn ƶekə, bьvə hərə, tekə bəroşəki, se istəkan av tekə sər. Bьkəlin, gazi bьrake xwəkə, istəkana ə́wьl dagьr ƶь xwəra dajinə, ja orte, dagьr bьdə ƥadьşa, ja bьni dagьr bьdə brake xwə, brake təje ħьşk bьbə.

Wedəre ƥadьşa kь xar, we bьkəvə xəwe, we dь xəweda xəwьne bьbinə, xəwneda we bьbinə, ə́mьre wi se roƶi kotibune saoq bьvə. Pəjra ƥadьşa mьr, tye dəwsa wi padьşa bi.

Go:—Ravə səre mьn ƶekə.

Səre wi ƶekьr, hьlda bьr, cu mala ƥadьşa. Şand brake xwə ani. Səri kьrə bəroşe: se istəkan av bəri sər da, da kəlandьne. Istəkana ə́wьl dagьrt xwəra dani.

Ja orte da ƥadьşa. Ƥadьşa raza. Bьra əw raze, ja paşьn da brake xwə. Brake wi ƥe mьr. Ƥadьşa xəwn dit we razana xwəda. Xəwneda ƶera gotьn, go:—Tə cьma səre wi ħəjwani ƶekьrьne.

Gələki ƥoşman bu. Ƥadьşa go:—Cьma mьn gyne vi ħəjwani kьrə stuje xwə, ə́mьre mьn mabu se roƶe xwəde.

Gotə ƥadьşa, go:—Ƥadьşa, əw ƥadьşa cьqas ƥoşman bu,

„mьn cawa gyne vi ħəjwane han kьrə stye xwə“, ty wəki ənçəmije bьbħьsi, tye dəh çara aqas poşman bьbi.

Ꞗadьşa go:—Ty cawa zani ənçəmja wan xəbəra, əz poşman bьbьm?

Dəwreş go:—Wərə soze rast bьdə mьn. Wərə bər dərge ƶьna xwə bьsəkьn, əze kyre tə hьldьm hərmə hərema ƶьna tə. Ty bьzanbi, cьka glije ƶьna tə rastə, jane dərəw.

Dəwreş padьşa hьlda, xwəra bьr, gazi kyre padьşa ƶi kьr, padьşa bər deri səkьni. Kyr hьlda cu hyndyr.

Dьgoteda: Syltan ty cьra şəra daveƶi Usьv. Mə Usьv sərwaxt kьrjə, cawak dьle tə, Usьve tə bьstinə. Həma Usьv tьrsa padьşa, bave nəwerə, wəki ty karьbi, padьşe bьdi kyştьne, Usьve tə bьstinə.

Syltane got:—Wəki səre Usьv mьnra sozə, əz işəv ƶi padьşe karьm bьdmə kyştьne.

Dəwreş go:—Izne dьdmə tə, ħəta sьbi, tə ky padьşa da kyştьne, ty bьzanbi, Usьve tə bьstinə.

Ꞗadьş bala xwə dae—„əze malarav buji, mьne sər soze əve ƶьnka şərutnuki, kyre xwə bьkyşta“.

Ꞗadьşa cu dy dəvə aniŋ. Jek ƫi kьr jek bьrci kьr. Ƶьna xwə ani kьrə orƫa hərdy dəva. Hər lьngəki we dəvəkiva greda Dəvə rakьrьn, əw ƶь orƫeda qəlьşandьn, çane we çənьme şa kьrьn.

Ꞗadьşa heƶa dəwreş qьnaxkьrьn. Ħyrmət ƶera kьrьn, cь qənçjə dəwreşara kьr. Dəwreşa izna xwə ƶe xwəst, cun mala xwə, əw ƶi cu kyre xwə şa bu.

Got: Dəwreşe Şəmo, 60 sali, ƶь gynde Şamirane, lь sər nəħja Aştarake.

„Ꞗadьşa“ wəxte ekspedisia sala 1932 ja folklorije hatə nьvisare, sərkari lь ekspedisiaje prof. A. Xacatrjan dьkьr bь həvalbəndia Çərdoje Genço u bərəvkьri.

SƏRƏÇƏM

KƏRR Y ĶYLЬKE SЬLEMANE SЬLIVI

Bərəvkьr u hazьr kьr: HƏÇIJE ÇЬNDI

EPOS U BƏJT

Bərəvkьr u hazьr kьr: ƏMINE Ə'VDAL

KЬLAME BƏNGITIJE, ZAROTIJE U GOVƏNDA

Bərəvkьr u hazьr kьr: H. ÇЬNDI

1305—42

ҠЬLAME ZARUTIJE

KЬLAME GOVƏNDA

ĦЬKĄJAT

Ţəmьzkьrьn: H. Ç. u Zəjnəva Ivo
Rezkьrijə: Osana Nalbandjan
Nəşьr № 3927 ţəmbə № 1305 glavlit 2268 № tiraƶ 1000
Nəşьrxana ħykymate

Têmûrê Xelîl Mûradov
2 - oy Pereulok Fûçîka
dom 7, kv. 8
ÊRÊVAN - 375078 - USSR
Tel. 35.10.20 (mal) - 52.97.41 (kar)